

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

ДОКЛАД

ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

НА

ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ 2021-2027 Г.“,
ВКЛЮЧВАЩО НОВИ ПРИОРИТЕТИ ПО ФОНДА
ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД, РАЗРАБОТЕНИ ЧРЕЗ
ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ
ПРЕХОД НА Р. БЪЛГАРИЯ ЗА РЕГИОНИТЕ НА
НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ
ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК“

(С ОТРАЗЕНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ)

СОФИЯ, Декември 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ	15
2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ	17
3. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ 2021 – 2027 Г., БАЗИРАНО НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 – СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИТЕ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	18
3.1. Основание за изготвяне на изменението и допълнението на „Програмата за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“	18
3.2. Основни и специфични цели на изменението и допълнението на „Програма за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“	21
3.3. Приоритетни оси, включени в изменението и допълнението на „Програма за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“, базирано на Териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 – Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник	21
3.3.1. Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие	24
3.3.2. Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите.....	27
3.3.3. Приоритетна ос 3: Справедлив преход	31
3.3.4. Приоритетна ос 4: Техническа помощ - нов приоритет.....	41
3.3.5. Приоритетна ос 5: Техническа помощ.....	44
3.4. Алтернативи на изменението и допълнението на Програма „Развитие на регионите“, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник.....	49
3.5. Връзка на изменението и допълнението на програма „Развитие на регионите за периода 2021 – 2027 г.“, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник с други съотносими планове и програми.....	50
3.5.1. Основни стратегически документи на ЕС	50
3.5.2. Национални стратегии, планове и програми.....	62
4. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	76
4.1. Климат	76
4.1.1. Климатична характеристика на страната и засегнатите от изменението и допълнението на ПРР, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник райони	76
4.1.2. Емисии на парникови газове	86
4.2. Качество на атмосферния въздух.....	94
4.2.1. Тавани за емисии на вредни вещества във въздуха на национално ниво	95

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

4.2.2.	Емисии на основни замърсители във въздуха на национално ниво и европейско ниво за периода 2000 – 2020г.....	100
4.2.3.	Емисии на вредни вещества във въздуха по групи източници за 2020 г.....	102
4.2.4.	Основни източници на емисии в разглежданите райони, обект на изменение и допълнение на ПРР, базирано на ТПСР.....	105
4.2.5.	Качество на атмосферния въздух.....	110
4.3.	Състояние на водите.....	120
4.3.1.	<i>Състояние на повърхностните води.....</i>	123
4.3.2.	<i>Състояние на подземни води.....</i>	130
4.3.3.	<i>Предварителна оценка на риска от наводнения.....</i>	133
4.4.	Геоложка среда.....	135
4.4.1.	Геоложка среда и инженерногеолошко райониране на страната.....	135
4.4.2.	Добив на фосилни горива. Добив на въглища.....	138
4.4.3.	Основни геоложки явления, имащи отношение към предвижданията на програмата.....	140
4.4.4.	Опасни геоложки процеси при добива на въглища.....	142
4.4.5.	Сеизмична опасност.....	149
4.5.	Състояние на почвите и земеползването.....	152
4.6.	Състояние на ландшафта в България.....	160
4.7.	Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии	164
4.7.1.	Флора.....	164
4.7.2.	Фауна.....	167
4.7.3.	Защитени територии.....	170
4.7.4.	Защитени зони в България.....	176
4.8.	Горски територии.....	211
4.9.	Културно-историческо наследство.....	216
4.9.1.	Културно-историческо наследство на територията на област Кюстендил и община Бобов дол.....	217
4.10.	Културно-историческо наследство на територията на област Стара Загора и община Гълъбово.....	218
4.11.	Културно-историческо наследство на територията на област Перник.....	221
4.12.	Отпадъци.....	222
4.12.1.	Битови отпадъци.....	223
4.12.2.	Специфични отпадъчни потоци.....	225
4.13.	Вредни физични фактори.....	250

4.13.1.	Шум.....	250
4.13.2.	Радиационно състояние на околната среда	255
4.13.3.	Вибрации.....	257
4.13.4.	Електромагнитни лъчение.....	257
4.14.	Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал 259	
4.15.	Материални активи	268
4.15.1.	Бизнес демография.....	268
4.15.2.	Дълготрайни материални и нематериални активи с екологично предназначение (ДМА и НДМА-ЕП).....	269
4.16.	Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве.....	274
4.16.1.	Социално-икономически условия на средата.....	274
4.16.2.	Население и човешко здраве.....	287
5.	ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР, РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК.....	319
6.	ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ.....	320
6.1.	<i>Ландшафти и територии от интерес за Общността.....</i>	<i>320</i>
6.2.	<i>Ландшафти и територии с национален защитен статут.....</i>	<i>321</i>
6.3.	<i>Зони за защита на водите.....</i>	<i>321</i>
7.	СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМА "РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ", БАЗИРАНО НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК 329	
7.1.	Климат и атмосферен въздух	329
7.1.1.	Климат.....	329
7.1.2.	Атмосферен въздух.....	331
7.2.	Води.....	333
7.2.1.	Повърхностни води.....	333
7.2.2.	Подземни води.....	335
7.3.	Геоложка среда.....	335
7.4.	Почви и земеползване.....	337
7.5.	Ландшафт.....	338

7.6.	Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии	339
7.7.	Горски територии.....	340
7.8.	Културно-историческо наследство.....	341
7.9.	Отпадъци.....	342
7.10.	Вредни физични фактори.....	345
7.11.	Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал	347
7.12.	Материални активи.....	347
7.13.	Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве.....	347
7.13.1.	Социално-икономически условия на средата.....	347
7.13.2.	Население и човешко здраве.....	355
8.	ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРР, РАЗГЛЕЖДАЩО ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА	356
8.1.	Цели на опазване на околната среда на европейско равнище.....	356
8.2.	Цели на опазване на околната среда на национално равнище.....	380
9.	ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ОТРИЦАТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, В Т.Ч. И ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В ДРУГИ ДЪРЖАВИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРЕДВИЖДАНИЯТА НА ПРР, ПОЗОВАВАЩО СЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 – СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИТЕ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК	416
9.1.	Методика на оценката.....	416
9.2.	Оценка на потенциала на очакваните въздействия.....	422
9.2.1.	Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход.....	422
9.2.2.	Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 4: Техническа помощ.....	471
9.3.	Кумулативно въздействие.....	474
9.3.1.	Климат и атмосферен въздух.....	474
9.3.2.	Води.....	475
9.3.3.	Геоложка среда.....	475
9.3.4.	Почви и земеползване.....	476

9.3.5.	Ландшафт	476
9.3.6.	Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии, горски територии.....	476
9.3.7.	Културно-историческо наследство	477
9.3.8.	Отпадъци	477
9.3.9.	Вредни физични фактори	478
9.3.10.	Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал	479
9.3.11.	Материални активи.....	479
9.3.12.	Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	479
9.4.	Предполагаеми трансгранични въздействия	480
9.5.	Обобщение на очакваното въздействие на изменението и допълнението на ПРР върху околната среда и човешкото здраве.....	483
9.5.1.	Климат и атмосферен въздух.....	483
9.5.2.	Води	486
9.5.3.	Геоложка среда	490
9.5.4.	Почви и земеползване	494
9.5.5.	Ландшафт	497
9.5.6.	Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии, горски територии.....	500
9.5.7.	Културно-историческо наследство	504
9.5.8.	Отпадъци.....	508
9.5.9.	Вредни физични фактори	511
9.5.10.	Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал	515
9.5.11.	Материални активи.....	519
9.5.12.	Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	522
10.	МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА	528
10.1.	Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици за отразяване в окончателния вариант на изменението и допълнението на ПРР.....	528
10.2.	Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици при прилагането на изменението и допълнението на ПРР.	528
11.	ОПИСАНИЕ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И НА МЕТОДИТЕ НА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО	

ТРУДНОСТИТЕ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ, КАТО ТЕХНИЧЕСКИ НЕДОСТАТЪЦИ И ЛИПСА НА НОУ-ХАУ	532
11.1. Мотиви за избор на разглежданите алтернативи	532
11.2. Методи на извършване на екологичната оценка	536
11.3. Трудности при събиране на необходимата информация, като технически недостатъци и липса на ноу-хау	542
12. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР	542
13. ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	544
14. СПРАВКА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ В ПРОЦЕСА НА ИЗГОТВЯНЕ НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ВАРИАНТ НА ПРР И ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	545
14.1. Резултати от консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО	547
14.2. Резултати от консултациите по ДЕО.....	548

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Обхват и структура на Национален план за възстановяване и устойчивост.	67
Таблица 2. Агрегирани емисии на ПГ (без сектор “Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство”), Gg CO ₂ -екв. и дял в проценти на общите годишни емисии спрямо базовата година	87
Таблица 3. Топло-електрическите централи в разглежданите райони, обект на изменението и допълнението на ПРР, и принос към годишните емисии на парникови газове	94
Таблица 4. Тавани за емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на Р. България по Директива 2001/81/ЕО, kt	96
Таблица 5. Ангажименти на Р. България за тавани на емисии по Директива (ЕС) 2016/2284	96
Таблица 6. Емисии на вредни вещества в атмосферния въздух за 2019 г. по групи	103
Таблица 7. Данни за функциониращите на територията на страната ГГИ през 2020 г.	107
Таблица 8. Инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци в районите, обект на оценка в насоящия ДЕО	110
Таблица 9. Норми за защита на човешкото здраве	111
Таблица 10. Критичното ниво за опазване на растителността и екосистемите	113
Таблица 11. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория „реки“ на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.	123
Таблица 12. Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДДР, 2020 г.	124
Таблица 13. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, на територията на БДИБР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.	125
Таблица 14. Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДИБР, 2020 г.	126

- Таблица 15. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на БДЗБР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. 127
- Таблица 16. Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2020г. 129
- Таблица 17. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДДР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г., 131
- Таблица 18. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДИБР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г., 131
- Таблица 19. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДЗБР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г., 132
- Таблица 20. Земно покритие в област Стара Загора (Corine Land Cover) 164
- Таблица 21. Земно покритие в област Перник (Corine Land Cover) 165
- Таблица 22. Земно покритие в област Кюстендил (Corine Land Cover) 166
- Таблица 23. Защитени територии в област Стара Загора 171
- Таблица 24. Защитени територии в област Перник и Кюстендил 174
- Таблица 25. Общо образувани битови отпадъци (хил. т.) 224
- Таблица 26. Справка за пуснатите на пазара БА 234
- Таблица 27. Образувани производствени неопасни и опасни отпадъци по икономически дейности общо за страната, вкл. 3-те сектора с най-голям дял 237
- Таблица 28. Количества РАО 240
- Таблица 29. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Стара Загора, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година) 243
- Таблица 30. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Кюстендил, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година) 244
- Таблица 31. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Перник, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година) 245
- Таблица 32. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на Р България, извън области Стара Загора, Кюстендил и Перник, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година) 245
- Таблица 33. Количества образувани отпадъци за периода 2016-2020г. от отраслите „Добивна промишленост“ и „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ 247
- Таблица 34. Регистрирани шумови нива по области и градове за 2020 год. за областите Кюстендил, Перник и Стара Загора 253
- Таблица 35. Предприятия с нисък и висок рисков потенциал на териториите на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, контролирани от РИОСВ – Стара Загора и РИОСВ – София 260
- Таблица 36: Предприятия с висок и нисък рисков потенциал по РИОСВ 267
- Таблица 37. Динамика на предприятията в сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива за периода 2015-2018г. 269
- Таблица 38. Най-висок дял инвестиции в три направления на околната среда 271
- Таблица 39. Наличност и движение на ДМА-ЕП по икономически дейности през 2010-2020г. (в млн. левове) 273
- Таблица 40. Ежедневно придвижване на работната сила до мините/ГПП 277
- Таблица 41. Засегнатата работна сила в Стара Загора и съседните области 278

- Таблица 42. Население по области, общини, местоживеене и пол към 31.12.2021г. за региони Кюстендил, Перник и Стара Загора и общо за страната. 288
- Таблица 43. Данни за населението за четигодишен период, НСИ 289
- Таблица 44. Възрастова структура на населението, НСИ 289
- Таблица 45. Коефициент на раждаемост, ‰, НСИ 291
- Таблица 46. Коефициент на смъртност, ‰, НСИ 292
- Таблица 47. Естествен прираст, (‰), НСИ 296
- Таблица 48. Механично движение на населението през 2020 г. и 2021г. по области и пол* (брой) 297
- Таблица 49. Лечебни здравни заведения към 21.12.2021г. 303
- Таблица 50. Медицински персонал към 21.12.2021г. 304
- Таблица 51. Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване — повърхностни води на територията на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ 323
- Таблица 52. Зони за къпане БДИБР 324
- Таблица 53. Списък на общините в ИБР, определени като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници като извадка от Приложение 2 към Заповед № РД-660/28.08.2019 г. 326
- Таблица 54. Регистър на чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ЗБР за БУ 328
- Таблица 55. Общ и остатъчен капацитет към 31.12.2021г. на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Стара Загора 343
- Таблица 56. общ и остатъчен капацитет на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Перник 344
- Таблица 57. общ и остатъчен капацитет към 31.12.2021г. на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Кюстендил 345
- Таблица 58. Анализ на съответствието на изменение и допълнение на ПРР, позоваващо се на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник с целите по опазване на околната среда, заложен на европейско равнище 357
- Таблица 59. Анализ на съответствието на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР с целите по опазване на околната среда, заложен на национално равнище 381
- Таблица 60. Оценка на потенциала на въздействие 417
- Таблица 61. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения от Приоритет 3, разработен на база на ТПСР 423
- Таблица 62. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от позоваващия се на ТПСР Приоритет 3 458
- Таблица 63. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура от Приоритет 3, разработен въз основа на ТПСР 463
- Таблица 64. Обобщена оценка на потенциала на въздействие по Приоритет 3 466
- Таблица 65. Обобщена оценка на потенциала на въздействие по Приоритет 4 471
- Таблица 66. Критерии за преценка от предполагаемо трансгранично въздействие 480
- Таблица 67. Обобщение на очакваните въздействия върху климата и атмосферния въздух 484

Таблица 68. Обобщение на очакваните въздействия върху повърхностните и подземните води
487

Таблица 69. Обобщение на очакваните въздействия върху геоложката основа 491

Таблица 70. Обобщение на очакваните въздействия върху почвите и земеползването 495

Таблица 71. Обобщение на очакваните въздействия върху ландшафтите 498

Таблица 72. Обобщение на очакваните въздействия върху биоразнообразието 501

Таблица 73. Обобщение на очакваните въздействия върху КИИ 505

Таблица 74. Обобщение на очакваните въздействия по отношение на фактор отпадъци 509

Таблица 75. Обобщение на очакваните въздействия върху вредните физични фактори 512

Таблица 76. Обобщение на очакваните въздействия върху ОХВС и предприятията с нисък и висок рисков потенциал 516

Таблица 77. Обобщение на очакваните въздействия върху материалните активи 520

Таблица 78. Обобщение на очакваните въздействия върху социално-икономическите и здравно-хигиенните условия на средата 523

Таблица 79. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагането на изменението и допълнението на ПРП 528

Таблица 80. Сравнение между разгледаните алтернативи 533

Таблица 81. Мерки за наблюдение и контрол при прилагането на изменението и допълнението на ПРП. 542

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Прилагане на интегрирания териториален подход в България 23

Фигура 2. Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване през периода 2021-2027г. 54

Фигура 3. Климатични райони в България 77

Фигура 4. Колебания на средната годишна температура на въздуха (°C) през периода 1988-2020г. 79

Фигура 5. Отклонения на средната годишна температура на въздуха (в °C) през 2020 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г. 80

Фигура 6. Колебания на средногодишната сума на валежа (в mm) в периода 1988-2020г. 81

Фигура 7. Отклонения на годишния валеж в % през 2020 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г. 82

Фигура 8. Тенденция на средногодишната температура - отклонения в oC от нормата 1961 - 1990 г. 84

Фигура 9. Тенденция на средногодишната валежна - отклонения в mm от нормата 1961 - 1990 г.) 85

Фигура 10. Тенденция на емисиите на основните ПГ – CO₂, CH₄ и N₂O и общата емисия на ПГ (в това число HFCs, PFCs и SF₆) за периода 1988-2020 г., Gg CO₂ - екв. 88

Фигура 11. Общи емисии на парникови газове (Gg CO₂-екв.) от изгаряне по видове горива (CRF 1.A) 89

Фигура 12. Годишни емисии на парникови газове на човек от населението, тона CO₂ - екв. 92

Фигура 13. Годишни емисии на парникови газове за единица БВП, тона CO₂ - екв. за 1000 лева
93

Фигура 14. Тавани на емисиите (Gg) за SO₂ до 2020г., за периода 2021-2029г. и след 2030г. 98

Фигура 15. Тавани на емисиите (Gg) за NO_x до 2020г., за периода 2021-2029г. и след 2030г. 98

- Фигура 16. Тавани на емисиите (Gg) за НМЛОС до 2020г., за периода 2020-2029г. и след 2030г. 99
- Фигура 17. Тавани на емисиите(Gg) за NH3 до 2020г., за периода 2020-2029г. и след 2030г. 99
- Фигура 18. Тавани на емисиите (Gg) за ФПЧ2.5 за периода 2020-2029г. и след 2030г. 100
- Фигура 19. Емисии на основни замърсители на национално ниво 101
- Фигура 20. Емисии на основни замърсители на европейско ниво 102
- Фигура 21. Разпределение на дела на емисиите на вредни вещества по основните групи източници през 2020 г., % 104
- Фигура 22. Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ 115
- Фигура 23. Измерени средночасови концентрации на серен диоксид (SO₂) през 2019г. и 2020г. 116
- Фигура 24. Осреднени средноденонощни концентрации на серен диоксид (SO₂) през 2019г. и 2020г. 117
- Фигура 25. Измерени средночасови концентрации на азотен диоксид (NO²) през 2019г. и 2020г. 117
- Фигура 26. Осреднени средногодишни концентрации на азотен диоксид (NO²) през 2019г. и 2020г. 118
- Фигура 27. Осреднени средноденонощни концентрации на ФПЧ10 през 2019г. и 2020г. 118
- Фигура 28. Брой превишения на СДН за ФПЧ10 през 2019г. и 2020г. 119
- Фигура 29. Находища с полезни изкопаеми в Р България 137
- Фигура 30: Инженерно-геоложки региони и области 138
- Фигура 31: Находищата на възлища в България са известни и добре проучени. 139
- Фигура 32: Карта на геоложките опасности в България, по И. Бручев и колектив 141
- Фигура 33: Карта на податливост към свлачищни процеси (съгл. Картографиране на геол. риск, 2017). 144
- Фигура 34: Пространственото разпределение на земетресенията с магнитуд над 4.0. 150
- Фигура 35. Сеизмичното райониране на Република България 151
- Фигура 36. Почвени провинции в България (Нинов, 1997) 154
- Фигура 37. Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България 161
- Фигура 38. Райони с минно-добивни комплекси и ТЕЦ включени в Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“ 162
- Фигура 39. Площ на горите и горските територии 1960-2020г. Източник: ИАГ 212
- Фигура 40. Запас на горите в България в периода 1960-2020 г. Източник: Годишен отчетен доклад на Изпълнителна агенция по горите за 2021 г. (стр. 8, т. 2 Осъществено годишно ползване) 213
- Фигура 41. Процент на площите, заети от основните дървесни видове Източник: Адаптиране към измененията на климата - оценка на сектор „Гори“ (Проект, 2 юли 2017 г), изготвен във връзка с Националната стратегия за адаптиране към измененията на климата и Плана за действие към нея, МОСВ, 2019 г. 215
- Фигура 42. Съотношение между заложената и изпълнената цел по оползотворяване на ОМ на национално ниво за периода 2006-2020г. 227
- Фигура 43. Дялово разпределение на оползотворените през 2020 г. ИУГ 227
- Фигура 44. Съотношение между заложената и изпълнената цел по оползотворяване 228
- Фигура 45. Съотношение между заложената и изпълнената цел по регенериране и/или рециклиране 229

- Фигура 46. Съотношение между оползотворените (в т.ч. рециклирани и повторно употребени), обезвредените и временно съхранените материали по категории, получени в резултат на предварителното третиране на ИУЕЕО 230
- Фигура 47. Нормативно заложен и постигнати цели по оползотворяване на ИУЕЕО за 2020 г. 231
- Фигура 48. Нормативно заложен и постигнати цели по рециклиране на ИУЕЕО за 2020 г. 231
- Фигура 49. Предназначение на материалите и компонентите, получени от предварително третираните ИУМПС за 2020г. 232
- Фигура 50. Съотношение между заложените и изпълнените цели 232
- Фигура 51. Цялостна тенденция при управлението на утайките за периода от годината на влизане в сила на Наредбата за утайките до 2020г. 234
- Фигура 52: Процент на предприятията - промишлени източници на шум, отговарящи на нормативните изисквания 254
- Фигура 53. Разходи за ДМА-ЕП за опазване и възстановяване на околната среда - общо за страната 270
- Фигура 54. Разходи за придобиване на (ДМА-ЕП) по направления за околната среда - общо за страната 271
- Фигура 55. Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на 2020г. по статистически зони, райони и области в хил. левове 272
- Фигура 56. Територии с ТЕЦ, захранвани с лигнитни въглища (сектор D според статистическата класификация NACE)- Гълъбово (Стара Загора) и Нова Загора (Сливен) 276
- Фигура 57. Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори В и D според статистическата класификация NACE област Стара Загора (ниво NUTS 3) 277
- Фигура 58. Обобщение на най-засегнатите общини донори на пътуваща работна сила 279
- Фигура 59. Най-силно засегнати територии в Югозападния район (ниво NUTS 2) - общини Перник, Бобов дол и Дупница 280
- Фигура 60. Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори С и D според статистическата класификация NACE области Перник и Кюстендил (ниво NUTS 3) 281
- Фигура 61. Динамика на пряко засегнати работни места в сектори В и D – области Стара Загора, Перник и Кюстендил, 2015-2020г. 282
- Фигура 62. Водещи причини за смъртност в Република България за 2019 г., Световна здравна организация 293
- Фигура 63. Основните причини за смъртност на 100 000 души от населението през 2020 год. 295
- Фигура 64. Детска смъртност по основни причини на 100 000 живородени през 2020 год. 296
- Фигура 65. Регистрираните заболявания от заразни болести на 100 000 души от населението през 2020 год. 298
- Фигура 66: Случаи на активна туберкулоза на 100 000 души от населението през 2020 год. 299
- Фигура 67: Регистрирани случаи на злокачествени новообразувания през 2020 год. на 100 000 души от населението 300

Списък съкращения

АИС	Автоматична измервателна станция
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДДР	Басейнова дирекция Дунавски район

БДЗБР	<i>Басейн ова дирекция Западнбеломорски район</i>
БДИБР	<i>Басейн ова дирекция Източнбеломорски район</i>
БДЧР	<i>Басейн ова дирекция Черноморски район</i>
ВГ	<i>Водно тяло</i>
ВЕИ	<i>Възобновяем енергиен източник</i>
ГОП	<i>Горен оценъчен праг</i>
ДЕО	<i>Доклад за екологична оценка</i>
ДОАС	<i>Диференциална оптична атомноабсорбционна спектроскопия</i>
ЕО	<i>Екологична оценка</i>
ЕС	<i>Европейски съюз</i>
ЕСИФ	<i>Европейски структурни и инвестиционни фондове</i>
ЕФРР	<i>Европейски фонд за регионално развитие</i>
РЗИ	<i>Регионална здравна инспекция</i>
ЗБР	<i>Закон за биологично разнообразие</i>
ЗКН	<i>Закон за културно наследство</i>
ЗКЛ	<i>Закон за лечебни растения</i>
ЗРР	<i>Закон за регионално развитие</i>
ЗЧАВ	<i>Закон за чистотата на атмосферния въздух</i>
ИАОС	<i>Изпълнителна агенция по околна среда</i>
ИВГ	<i>Изкуствени водни тела</i>
ИИЗ	<i>Изключителна икономическа зона</i>
ИТИ	<i>Интегрирани териториални инвестиции</i>
ИСУН	<i>Информационна система за управление и наблюдение на средства от ЕС</i>
ИТСР	<i>Интегрирани териториални стратегии за развитие</i>
КАВ	<i>Качество на атмосферния въздух</i>
КФС	<i>Комплексна фонова станция</i>
КЦН	<i>Краткосрочна целева норма</i>
МАС	<i>Мобилна автоматична станция</i>
МКОРД	<i>Международен комитет за опазване на р. Дунав</i>
МСП	<i>Малки и средни предприятия</i>
НАСККАВ	<i>Национална система за контрол на качеството на атмосферния въздух</i>
НИМХ	<i>Национален институт за метеорология и хидрология</i>
НИРД	<i>Научноизследователска и развойна дейност</i>

НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСМСБР	Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ООН	Организация на обединените нации
ПОС	Програма „Околна среда“
ПИК	Програма „Иновации и конкурентоспособност“
ПМП	Подземни местообитания на прилепи
ППВ	Пределна полска влагоемност
ПРР	Програма „Развитие на регионите“
ПРСР	Програма за развитие на селските региони
ПРЧР	Програма за развитие на човешките ресурси
ПТС	Програма „Транспортна свързаност“
ПАВ	Полиароматни въглеводороди
ПС на СДН	Прагова стойност на средноденонощна норма
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
РОР	Регламент за общо приложими разпоредби
РОУКАВ	Район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РП	Ръчен пункт за мониторинг
РСР	Регионални съвети за развитие
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СГС	Средногодишна стойност
СЗР	Северозападен район
СИР	Североизточен район
СМВТ	Силномодифицирани водни тела
СНМП	Стандартен набор от метеорологични параметри
СЦР	Северен централен район
СЧН	Средночасова норма
ТПСП	Териториални планове за справедлив преход
УО	Управляващ орган
ФПЧ	Фини прахови частици
ФСР	Фонд за справедлив преход
ЮИР	Югоизточен район
ЮЗР	Югозападен район

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Екологичната оценка на планове и програми е превантивен инструмент за оценяване на евентуалните значителни въздействия върху околната среда в резултат от прилагането на планове и програми от интернационално, национално, регионално и местно равнище.

Програма „Развитие на регионите“ за периода 2021-2027 г. (ПРР) подлежи на задължителна екологична оценка по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), съгласно писмо с изх. № ЕО-28/06.10.2020 г. на министъра на околната среда и водите. В изпълнение на изискванията на чл. 83, ал. 1 от ЗООС, като условията и реда за това са регламентирани в Наредбата за условията и реда за извършване на планове и програми (Наредба за ЕО), е възложена е и е изготвена ЕО на ПРР. Със становище по екологична оценка № 2-2/2021 г. на Министъра на околната среда и водите от 28.06.2021 г. е съгласувана „Програма за развитие на регионите за програмния период 2021-2027 г.“ по алтернатива 2, която включва три приоритета:

- Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“;
- Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“;
- Приоритет 3 „Техническа помощ“.

Първата версия на ПРР е одобрена с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г. Към момента е в ход първо изменение на Програмата с цел добавяне на нови приоритети по Фонда за справедлив преход (ФСП) на Р. България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник. В конкретния случай ПРР разглежда 5 приоритета - един за интегрирано градско развитие, друг за интегрирано териториално развитие на регионите, приоритет в подкрепа на възлищните региони в прехода към климатична неутралност и два за техническа помощ, както следва:

- Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“;
- Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“;
- Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“ - нов приоритет, включен в изменението на ПРР, обект на настоящата ЕО.
- Приоритет 4 „Техническа помощ“ - нов приоритет включен в предложеното изменение на ПРР, обект на настоящата ЕО;

- Приоритет 5 „Техническа помощ“, предвидена в чл. 37 от Регламент 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общоприложим и разпоредби.

Териториалният обхват на ПРР е национален. В обхвата на програмата попадат всички градски община на Р. България. Финансирането по линия на ФСП е фокусирано върху 3-те най-засегнати области - Стара Загора, Перник и Кюстендил.

Съгласно писмо на Министерството на околната среда и водите, техен изх. № ЕО-28/15.09.2022 год, горепосоченото изменение и допълнение на ПРР, с новите допълнително включени приоритети 3 и 4, попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, като очертава рамка за бъдещо развитие на инвестиционни предложения по Приложение № 1 и 2 на Закона, и във връзка е чл. 2, ал. 1, т. 3 на Наредбата за ЕО подлежи на задължителна екологична оценка, въз основа на което се изготвя и настоящия Доклад за екологична оценка на изменение и допълнение на програма „Развитие на регионите 2021-2027 г.“, включващо нови приоритети по фонда за справедлив преход, разработени чрез териториални планове за справедлив преход на Р. България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник“. Териториалните планове за справедлив преход са неразделно приложение към изготвеното изменение и допълнение на ПРР.

Орган за одобряване на програмата е Европейската комисия. В тази връзка, на основание чл. 4, т. 1 от Наредбата за ЕО, компетентен орган за провеждане на процедурата по ЕО е Министърът на околната среда и водите, като същият е компетентен и за провеждане на процедурата по оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитените зони. Съгласно писмо на Министерството на околната среда и водите, техен изх. № ЕО-28/15.09.2022 год., горепосоченото изменение и допълнение на ПРР, с новите допълнително включени приоритети 3 и 4, няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони и не подлежи на процедура по ОС.

Процедурата по ЕО се съвместява изцяло с действащите процедури по изготвяне и одобряване на плана. Съгласно чл. 3, ал. 2, т. 1 от Наредбата за ЕО екологичната оценка на ПРР се извършва едновременно с изготвянето ѝ. Становището по ЕО е задължително условие за последващо одобряване на програмата. Органите, отговорни за одобряване и прилагане на ПРР, се съобразяват със становището по ЕО и поставените в него условия, мерки и ограничения.

Съгласно чл. 19, ал. 1, ал. 3 и ал. 4 от Наредбата за ЕО, през различните фази на подготовка на проекта на ПРР и ЕО, Възложителят провежда консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от реализирането на програмата, с цел получаване и съобразяване на техните становища и бележки, по разработена за целта схема.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Съгласно чл.19а от Наредбата за ЕО е изготвено Задание за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО. Заданието е предоставено за консултации съгласно чл. 19а от Наредбата за ЕО на всички заинтересовани страни, определени в посочената по-горе схема и определени от МОСВ в тяхно писмо, с техен изх. № ЕО-28/15.09.2022 год. Получените в резултат на консултациите по Заданието становища са съобразени при изготвяне на настоящия доклад за екологична оценка на изменение и допълнение на програма „Развитие на регионите 2021-2027 г.“, включващо нови приоритети по фонда за справедлив преход, разработени чрез териториални планове за справедлив преход на Р. България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник“. Докладът за ЕО на програмата е възложен за разработване от възложителите на колектив експерти с ръководител, отговарящи на изискванията на чл. 16 от Наредбата за ЕО. На основание чл. 20, ал. 1-3 от Наредбата за ЕО, Доклада за екологична оценка е представен за консултации, в съответствие с консултираната схема за провеждането на консултациите.

2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице

Десислава Георгиева – зам.-министър на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)

Пълен пощенски адрес: ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ №17-19

Телефон: 02/94 05 576

Ел. поща (e-mail): D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

и

Име: Ива Петрова – зам.-министър на енергетиката (МЕ)

Пълен пощенски адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 8

Телефон: 02/9263 204

ел. поща (e-mail): i.petrova@me.government.bg

Лице за връзка

Петя Димова – главен експерт в отдел „Координация и оценка“, ГД СППРР, МРРБ

Пълен пощенски адрес: гр. София, бул. „Цар Борис III“, №215

Телефон: 02/94 05 292

Ел. поща (e-mail): PDimova@mrrb.government.bg

и

Име: Александър Давидов - началник отдел „ЕБСПС“, Дирекция ЕСПУЕР, МЕ

Пълен пощенски адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 8

Телефон: 02/9263 134

Ел. поща (e-mail): a.davidov@me.government.bg

3. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ 2021 – 2027 Г., БАЗИРАНО НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 – СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИТЕ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

3.1. Основание за изготвяне на изменението и допълнението на „Програмата за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“

С приемането на Постановление № 142 на Министерски съвет от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г. се установява правната рамка за подготовка на програмните документи за новия програмен период. С Решение №196 на Министерски съвет от 11 април 2019 г. са одобрени анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., както и списък с програми и водещи ведомства за разработването им.

Основни цели на политиките, които да бъдат подкрепени в България през програмен период 2021-2027 г. от европейските фондове са:

- По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;
- По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към измененията на климата и превенция и управление на риска;
- По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на информационните и комуникационните технологии (ИКТ);
- По-социална Европа чрез реализиране на европейския стълб на социалните права;
- Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи

Одобрената програма за „Развитие на регионите“ за програмен период 2021-2027 г., както и нейното изменение и допълнение, предмет на настоящата оценка, се основават на разпоредбите на регламентите за фондовете, попадащи в обхвата на Общата стратегическа рамка за програмен период 2021-2027 г.

Програма за „Развитие на регионите“ 2021 - 2027 г. е фокусирана върху териториалната цел на политиката „Европа по-близо до гражданите“. Програмата ще допринесе за осъществяването на целите на политиката, особено по отношение на предвидените мерки, свързани с индустриалните зони, енергийната ефективност, устойчивата мобилност, инфраструктурата за секторните политики, свързани с цел на политиката 4 и т.н.

В съответствие с член 22 от Регламента за общоприложими разпоредби (РОР) ПРР ще се изпълнява чрез прилагането на инструменти за интегрирано териториално развитие, включително интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), с цел постигане на по-добър инвестиционен фокус, по-ефективни и ефикасни интервенции, засилен междусекторен диалог между различни заинтересовани страни и подхода за интегрирано териториално развитие.

Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г., е разработена съобразно:

- Постановление № 142 на МС от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 г.;
- РМС № 196 от 11 април 2019 г. за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г.;
- РМС № 335 от 7 юни 2019 година за одобряване на индикативно финансово разпределение на средствата от Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г. по цели на политиката и програми;
- РМС № 368 от 25 юни 2019 г. за одобряване на списък с действия, отговорни институции и срокове за изпълнение на хоризонталните и тематичните отключващи условия за средствата от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за управление на границите и визите за програмен период 2021-2027 г.

Първата версия на „Програма за развитие на регионите за програмния период 2021 – 2027 г.“ е съгласувана със становище по екологична оценка № 2-2/2021 г. на Министъра на околната среда и водите от 28.06.2021 г. Същата е одобрена с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г.

Към момента е в ход първо изменение на Програмата с цел добавяне на нови приоритети по Фонда за справедлив преход (ФСП) на Р. България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник. Обект на разглеждане в това първо изменение на ПРР са изготвените Териториални планове за справедлив преход в посочените по-горе региони на ниво NUTS3, изготвени съгласно Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход.

Спазвайки Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход, държавите членки изготвят съвместно със съответните местни и регионални органи един или повече териториални планове за справедлив преход, които обхващат една или повече засегнати територии, отговарящи на региони от ниво 3 по NUTS, или части от тях.

ЕК е идентифицирала два региона в България, засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика във връзка със Зелената сделка. Тези два региона са посочени в Приложение D bis към Националния доклад за Република България на Европейската комисия за 2020 г. в рамките на Европейския семестър, който отчита двата най-засегнати региона на ниво NUTS 3, що се отнася до въгледобива и производство на енергия от въглища. По-конкретно тези два региона са разположени в Маришкия басейн, област Стара Загора, и в община Бобов дол, област Кюстендил, разположени съответно в Югоизточния и Югозападния район на ниво NUTS 2 на Република България.

С Протоколно решение № 8 на Министерски съвет от 27 февруари 2020 г. беше даден мандат за започване на преговори за разширяване на регионите, включени в проекта на Приложение D bis към Националния доклад за България на Европейската комисия за 2020 г. в рамките на Европейския семестър. Въз основа на това Протоколно решение, Перник е включен като допустим регион на ниво NUTS 3 по Механизма за справедлив преход.

С РМС № 211 от 26 март 2020 г., Министерството на енергетиката е определено за отговорно ведомство по изпълнение на дейностите, свързани с изготвянето на териториални планове за справедлив преход. След изготвянето им, плановете следва да преминат през процедура на одобрение от Министерския съвет и да бъдат приети от Европейската комисия, като част от „Програмата за развитие на регионите“ за периода 2021-2027 г.“.

С Решение № 634 на МС от 8 септември 2020 г. Министерство на регионалното развитие и благоустройството - определено за отговорно ведомство за осигуряване изпълнение на териториалните планове за справедлив преход чрез ФСП по „Програмата за развитие на регионите“.

3.2. Основни и специфични цели на изменението и допълнението на „Програма за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“

Основната цел на политиката за регионално развитие в България в нейната цялост е да създаде жизнени, икономически силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между- и вътрешнорегионалните различия. Специфичните цели, които се поставят в Програмата включват:

- *Справяне с негативните демографски тенденции и намаляване на регионалните различия по отношение на населението;*
- *Увеличаване на икономическия растеж на българските региони;*
- *Насърчаване на балансирано териториално развитие чрез полицентрична мрежа от градове, подкрепена от интегрирани инвестиции.*

Горепосочените цели се предвиждат да бъдат постигнати чрез значителна промяна в отношението, възгледите и перспективите към регионалното развитие, което ще се реализира чрез прилагането на интегриран териториален подход. Във фокусът на интегрирания териториален подход е ефективното използване на потенциала на всяка територия в тесен диалог и сътрудничество между институции, работещи на различни нива на управление, както и други заинтересовани страни, действащи на съответната територия.

Основната цел на Механизма за справедлив преход и в частност на Фонда за справедлив преход, чрез който се финансират двата нови приоритета, включени в изменението и допълнението на ПРР, които са предмет на настоящата отчетка, е да бъдат подпомогнати териториите, изправени пред сериозни социално-икономически предизвикателства, произтичащи от прехода за постигане на целите на ЕС за 2030 г. в областта на енергетиката и климата и на неутрална по отношение на климата икономика на ЕС до 2050 г., въз основа на Парижкото споразумение. Подкрепяните от Фонда за справедлив преход действия следва да допринасят пряко за смекчаване на въздействието на прехода чрез намаляване на отрицателното въздействие върху заетостта и чрез финансиране на диверсификацията и модернизиранието на местната икономика.

Териториалните планове за справедлив преход имат за цел да представят очертавания на процеса на преход на Република България до 2030 г. и да определят най-засегнатите територии, които се нуждаят от подкрепа при реализирането на този преход. Планът на всяка област следва да представя социалните, икономически и екологични предизвикателства и да идентифицира нуждите от икономическа диверсификация, преквалификация и възстановяване на околната среда при отчитане на спецификите.

3.3. Приоритетни оси, включени в изменението и допълнението на „Програма за развитие на регионите 2021 – 2027 г.“, базирано на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 – Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник

Изготвена е ЕО на проекта на ПРР от месец септември 2020 г. Към онзи момент ПРР е включвала 2 специфични основни приоритета, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие - един за „Интегрирано градско развитие“ и друг за „Интегрирано териториално развитие на регионите на ниво 2“. Предвиден е и трети приоритет за „Техническа помощ“, за да се улесни прилагането на новия териториален подход. Издадено е становище по Екологична оценка (ЕО) № 2-2/ 2021 г. на Министъра на околната среда и водите, с което е съгласуван проекта на ПРР от месец септември 2020 г.

Проектът на ПРР е одобрен с Решение на Министерски съвет № 532 от 28 юли 2022 г.

Същевременно, в провеждащия се преговорен процес с Европейската комисия, е взето решение за включване в обхвата и в съдържанието на ПРР на 2 нови специфични приоритета с финансиране от Фонда за справедлив преход – Приоритет „Справедлив преход“ (за основни инвестиции от ФСП), базиран на Териториалните планове за справедлив преход (ТПСП) за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник и приоритет за Техническа помощ. Включването на новите приоритети, позоваващи се на ТПСП, става чрез процедура по изменение на програмата. В тази връзка е изготвен и настоящия Доклад за ЕО на изменението и допълнението на ПРР, базирано на ТПСП, от месец септември 2022 г.

С изменението и допълнението на ПРР, програмата ще включва **3 специфични приоритета** – „Интегрирано градско развитие“ и „Интегрирано териториално развитие на регионите“, които са част и от първата версия на ПРР както и „Справедлив преход“, базиран на ТПСП, който е включен в изменението и допълнението на ПРР г., обект на настоящата ЕО.

- **Приоритет 1 - За интегрирано градско развитие:** Териториални стратегии в този случай са Плановите за интегрирано развитие на община (ПИРО) за целевите градски общини. Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Подкрепените операции ще бъдат избирани от съответните отговорни териториални органи – Звено за предварителен подбор на проекти и Комитет за подбор на проекти;
- **Приоритет 2 – За интегрирано териториалното развитие на регионите за планиране от ниво 2:** Интегрираните териториални стратегии в този случай са Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 (ИТСР). Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Регионалните съвети за развитие ще функционират като териториални органи,

отговорни за прилагането на тези стратегии и за предварителния подбор на проекти и мерки, които да бъдат финансирани;

- **Приоритет 3 – За справедлив преход (нов приоритет):** Приоритетът ще се изпълнява по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) и при условие, че разработените за целите на неговата реализация териториални планове за справедлив преход на засегнатите райони, бъдат одобрени като част от Програмата за развитие на регионите 2021-2027, изменена и допълнена въз основа на Териториалните планове за справедлив преход (ТПСП) за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, неразделна част към нея.

Предвидени са и приоритети за техническа помощ, за да се улесни прилагането на новия териториален подход – Техническа помощ, представляваща нов приоритет по изменението на ПРР г. и Техническа помощ, предвидена в чл. 37 от Регламент 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общоприложими разпоредби.

Интегрираният териториален подход в България ще бъде изпълнен на базата на интегрирани териториални стратегии, съгласно чл. 23 от РОР и националното законодателство, свързано с политиката за регионално развитие – виж Фигура 1 по-долу:

Фигура 1. Прилагане на интегрирания териториален подход в България

В обхвата на ПРР попадат всички градски общини на територията на България. В рамките на Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“ целенасочено ще бъдат подпомогнати 10 градски общини: столицата София като център от 1-во йерархично ниво, големите градове-центрове от 2-ро йерархично ниво с национално значение за територията на районите - Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен, както и градските центрове от 3-то йерархично ниво Видин, Велико Търново и Благоевград с оглед на тяхното стратегическо местоположение в националната територия и съхранен потенциал за изкачване до 2-ро йерархично ниво, съгласно изводите и препоръките в

актуализираната Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.

Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по Приоритет 2, чрез изпълнение на интегрирани териториални инвестиции в съответствие с чл. 22 от РОР за територията на 6-те региона за планиране от ниво 2.

По приоритет три, след приемане на изменението и допълнението на ПРР г., ще се подпомагат регионите, обект на Териториалните планове за справедлив преход (региони на ниво NUTS 3) – Стара Загора и прилежащите общини, Кюстендил и Перник.

3.3.1. Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие

Специфичната цел на Приоритет 1 се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони (ЕФРР).

В рамките на Приоритет 1 ще бъдат подкрепени 10 градски общини в България, основните центрове на растеж, съгласно актуализираната НКПР. Това са следните градски общини: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград. Всички 10 градски общини образуват общо 4 градски кълстера, разпределени по региони за планиране от ниво NUTS 2. Всеки градски кълстер разполага с отделен бюджет, в рамките на който включените градски общини изпълняват съвместни проекти и се кооперират, за да постигнат по-големи резултати и ефект на съответната територия.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 1, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

1. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в плановете за интегрирано развитие на общините, разработени от местните общински власти (подход „отдолу-нагоре“).
2. Мерките, свързани със секторните политики, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално ниво от държавните институции и агенции, отговорни за разработването на тези политики и надлежно отразени в плановете за интегрирано развитие на общините (подход „отгоре-надолу“).

Ще се подпомагат следните видове дейности:

- *Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:*
 - инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове;
 - инфраструктура за иновации и развитие на малки и средни предприятия.

- *Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:* Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.
- *Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:* Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.
- *Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:*
 - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата;
 - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
 - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо;
 - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове;
 - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.
- *Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:*
 - изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства;

- мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;
- обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация.
- *Образователна инфраструктура и оборудване за предучилищно, училищно и висше образование, вкл. детски ясли и градини:*
 - набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др.
- *Жилищно настаняване:*
 - осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми;
 - подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините;
 - насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.
- *Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:*
 - подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика;
 - обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания;
 - обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия и за палиативни грижи;
 - ново строителство на общинска здравна инфраструктура;
 - изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за

ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество).

• *Култура, спорт и туризъм:*

- инфраструктура и оборудване за масов спорт;
- съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство; съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони);
- общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).

Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. Изискване към всички инвестиции в сгради по ПРР е изпълнението на мерки за енергийна ефективност с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „В“ на сградата и най-малко 30% намаляване на преките и непреките емисии на парникови газове в сравнение с предварителните емисии.

Градските общини, попадащи в обхвата на Приоритет 1 (или заинтересовани страни на тяхната територия), могат да си партнират помежду си или с други общини от същия или друг регион (или заинтересовани страни на тяхната територия) за изпълнението на концепции за ИТИ, включително реализирани на територията на различни региони от ниво 2.

3.3.2. Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите

Специфичната цел на Приоритет 2 се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР).

Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по ПРР. Съвместно с Министерство на земеделието е определена нова дефиниция за селска община (община, в която няма населено място с повече от 15 000 жители) и на тази база в обхвата на Приоритет 2 попадат 40 общини - Враца, Ловеч, Лом, Монтана, Троян, Габрово, Горна Оряховица, Севлиево, Разград, Свищов, Силистра, Добрич, Търговище, Шумен, Сливен, Ямбол, Нова Загора, Айгос, Карнобат, Казанлък, Свиленград, Харманли, Димитровград, Кърджали, Хасково, Асеновград, Велинград, Смолян, Пазарджик, Пещера, Панагюрище, Карлово, Ботевград, Гоце Делчев, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич, Самоков, Сандански.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 2, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

3. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2 (подход „отдолу-нагоре“).
4. Мерките, свързани с прилагането на някои секторни политики, които ще да бъдат подкрепени, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2 (подход „отгоре-надолу“).

В рамките на интегрирания подход за териториално развитие, инвестициите за интегрирано териториално развитие на регионите от ниво 2 в България в периода 2021 - 2027 г. ще бъдат подпомагани чрез прилагане на концепции на ИТИ, като ще се цели допълняемост на инвестициите по различни програми, съфинансирани от ЕФРР, КФ и ЕСФ+, Стратегическия план по ОСП, ЕФМДРА както и др. източници на финансиране, вкл. рециклирани средства от прилагането на ФИ от предишните програмни периоди (където е приложимо). ПРР ще подкрепя всички мерки, допустими за финансиране от ЕФРР, в съответствие със специфичните нужди и потенциали на територията и които не могат да бъдат финансирани по секторните програми. Ще се подпомагат следните видове дейности:

- *Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:*
 - инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове и др. инфраструктура за иновации и развитие на МСП.
- *Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:* Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Р. България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл.

конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.

- *Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:* Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.
- *Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:*
 - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията цялата страна извън TEN-T мрежата;
 - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на градските общини (на базата на подход „отдолу-нагоре“), при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
 - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо;
 - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове;
 - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.
- *Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществените пространства:*
 - изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства;
 - мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;
 - обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално-икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация.
- *Образователна инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини и професионално обучение:*

- набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др.
- *Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:*
 - подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика;
 - обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания;
 - обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия и за палиативни грижи;
 - ново строителство на общинска здравна инфраструктура;
 - изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество).
- *Жилищно настаняване:*
 - осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми;
 - подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините;
 - насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.
- *Култура, спорт, туризъм:*
 - инфраструктура и оборудване за масов спорт;
 - съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване

- на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство;
- съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони);
 - общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризъм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).
- *Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“, при спазване на ясна процедура за демаркация с други програми.* Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. Изискване към всички инвестиции в сгради е изпълнението на мерки за ЕЕ с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „В“ на сградата и най-малко 30% намаляване на преките и непреките емисии на парникови газове в сравнение с предварителните емисии.

3.3.3. Приоритетна ос 3: Справедлив преход

Приоритетна ос 3 Справедлив преход е нов приоритет, включен в предложено изменение и допълнение на ПРР, базирано изцяло на Териториалните планове за справедлив преход (ТПСП) за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, неразделна част от програмата.

Специфичната цел на Приоритет 3 се свежда до предоставяне на възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение.

Приоритет 3 се изпълнява по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) на основание чл. 22, параграф 2 от РОР и в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета (наричан по-нататък „Регламентът за ФСП“). Основа за изпълнението на приоритета са разработените Териториални планове за справедлив преход на области Перник, Кюстендил и Стара Загора, където в най-голяма степен е концентрирано производството на първична енергия от въглища и твърди горива от тях и следователно тези територии ще бъдат най-силно засегнати от климатичния преход. По последни данни на НСИ за 2020 г., за първи път в

производството на първична енергия в страната делът на енергията от въглища и твърди горива от тях (34%) е по-малък от този на ядрената енергия (40%), като делът на енергията от ВИ и биогорива е само с 10% по-малък (24%). За сравнение, делът на въглищата и твърдите горива от тях през 2019 г. е 40%, а този на ВИ и биогорива –22%.

Основният стратегически документ за определяне на националните енергийни и климатични цели и задачи в контекста на правото на ЕС е Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България (ИНПЕК). През 2023 г. документът ще бъде ревизиран с оглед ангажиментите на страната за отразяване на „равна или повишена амбиция“ по отношение на целите и приноса на ВИ и енергийна ефективност.

За изпълнение на заложените цели и ефективно преодоляване на негативните последици от прехода към климатична неутралност и преустановяване на въгледобива в най-засегнатите региони на страната ще допринесе подкрепата по приоритет 3 на ППР. Ще се осигурят целенасочени инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове чрез стимули за инвестиции в чисти технологии. Инвестициите по приоритета са пряко обвързани с постигането на целите за 2030 г. с оглед на постигането на неутралност по отношение на климата през 2050 г.

Кумулативните ефекти от реализацията на мащабни инвестиции и реформи в енергийния сектор по линия на ФСП и Механизма „Следващо поколение ЕС“ (ПВУ), ще бъдат постигнати чрез изграждане на нови системи за съхранение на енергия, подкрепа за пилотни проекти за зелен водород и биогаз, дигитализация и развитие на електропреносната мрежа в подкрепа на интегрирането на новите възобновяеми източници и системи за съхранение (RESTORE), ще благоприятстват по-бързото достигане до климатично неутрално производство. Такова намаляване на емисиите, обаче, налага безпрецедентни мерки за диверсификация на екосистемата на заетостта в минните дейности, производството на енергия от въглища и различните съпътстващи дейности, както и изисква цялостна икономическа трансформация на засегнатите и съседни на тях области.

Потенциално директните засегнати работници в трите региона са близо 13 000 – за област Кюстендил най-висока е концентрацията на засегнатите работни места в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, за област Перник – Перник и Радомир, а за област Стара Загора - Раднево и Гълъбово, наред с главния градски и икономически център Стара Загора. Макар че трите целеви района притежават различна степен на уязвимост към прехода, те са изправени и пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП). С най-висок потенциал за преход е област Стара Загора поради възможност за запазване на енергийния профил на региона чрез нови индустриални производства с висока добавена стойност в областта на чистите технологии, оползотворяващи възможностите на наличната инфраструктура, човешки капитал и терени. Диаметрално противоположна е уязвимостта на област Перник, тъй като алтернативните икономически дейности, които

биха заменили добива на въглища и производството на енергия от въглища, не могат да компенсират БДС, генерирана понастоящем от минния и енергийния сектор. Близостта на области Перник и Кюстендил до София не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и инвестиции и други регионални предизвикателства. Това отключва и паралелна потребност от целенасочени мерки в посока преодоляване не само на отрицателното въздействие на прехода към климатично неутрална икономика, но преодоляване на агломерационната "сянка" на столицата София. Въпреки някои териториални различия, общата потребност от намаляване на парниковите емисии и наличието на сходни ресурси обосновават три основни групи от действия, които да подкрепят прехода и в трите целеви области:

- *Рекултивация на мините и адаптация на рекултивирани терени за производство на чиста енергия (фотоволтаици, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан) или за индустриални нужди;*
- *Промислена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, както и технологии за намаляване на въглеродните емисии;*
- *Настоящата структура на работната сила, наета в секторите добивна промишленост и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни вещества (B и D на NACE), дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифицирана работна сила).*

Фондът за справедлив преход (ФСП) цели да допринесе за смекчаване на социално-икономическите въздействия в засегнатите региони и сектори. ФСП се изпълнява при споделено управление в тясно сътрудничество с националните, регионалните и местните органи и заинтересованите страни.

Подкрепата по линия на ФСП е структурирана в три направления:

- *Направление на политиката за справедлив преход 1: Икономически преход, базиран на устойчиви енергийни решения – обхваща мерки за рекултивация, производство на батерии, зелен водород, био-газ;*
- *Направление на политиката за справедлив преход 2: Социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество, социални услуги и защита – обхваща мерки за образование, наука, иновации, социална подкрепа;*
- *Направление на политиката за справедлив преход 3: Климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура – обхваща мерки, насочени към спестяване на енергия, транспорт и мобилност, ВЕИ.*

ПРР ще подкрепи изпълнението на мерки по трите направления, идентифицира ни в Териториалните планове за справедлив преход, неразделна част от Приоритет 3 на ПРР, чрез които се насърчава разработването и прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност, подкрепя се

икономическата диверсификация и създаването на работни места. Основен фокус на инвестициите по приоритета ще бъдат дейностите за социален преход и инвестиции в образование, преквалификация, обучения, предприемачество на хората от въглищните региони. Неразделна част от мерките за постигане на климатичен преход ще бъдат и интервенциите в климатично-устойчива инфраструктура и целенасочени дейности за енергийна ефективност за постигане на спестявания. Интервенциите по трите направления ще могат да се допълват от други фондове, основно с Механизма „Следващо поколение ЕС“, ЕСФ+, ЕФРР и Кохезионния фонд.

По-конкретно, Приоритет 3 на ПРР ще подкрепя следните мерки/дейности в съответствие с приложените Териториални планове за справедлив преход на трите области Стара Загора, Кюстендил и Перник:

1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:

- *Рекултивация на минните терени в трите области*

Рекултивация на минните залягания изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. Подобряване на рекултивирания земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи.

Почистване, обеззаразяване и други дейности за подготовка на съществуващите изоставени и замърсени терени за ново строителство и развитие, включително първоначално отстраняване на опасни материали; пълно или частично събаряне на стари сгради и конструкции или на вътрешни елементи; транспортиране на материали и земни маси; изравняване и оформяне на терена.

- *Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора*

В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.

По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС.

Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности. Изграждането на съоръжения от такъв тип и мащаб имат сериозен потенциал да генерират преки и непреки ползи за заетостта в региона. Създаването на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии изисква умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници.

Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България.

- *Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области*

Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдых на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията.

Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения за чисти технологии и насърчена специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход. По-специално подкрепата може да бъде насочена към устойчиви решения за мобилност, мрежови центрове, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците. Също така подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за дигитализация на предприятията. Например за област Перник фокусът ще бъде върху сектори, определени като

приоритетни за региона, като мехатроника, химическа промишленост, селско стопанство, индустриални ИКТ решения, производство на електрически компоненти и чиста енергия.

Конкретните реализации на тази мярка могат да включват създаването на нов индустриален парк в комплекс "Марица Изток", подкрепа за развитието на съществуващи индустриални паркове в близост до Стара Загора и/или превръщането на парцела на летище Стара Загора в логистичен и индустриален парк с нулеви емисии и свързване с районите на Раднево и Гълъбово, където е разположена по-голямата част от енергийната инфраструктура.

Конкретната реализация на тази мярка може да включва създаването на нов индустриален парк, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол.

- *Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона*

Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва мярката за рекултивация на въглищните мини като фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Допълва също така и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.

Схемата ще е отворена и за големи предприятия, в съответствие с нормативна уредба на ЕС (Регламента за ФСП, Насоки за регионална държавна помощ, Договора за функционирането на Европейския Съюз, Общ Регламент 2021/1060).

- *Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник*

Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение.

- *Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области*

Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия.

- *Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области*

Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите.

- *Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области*

Инвестициите в научно-изследователска дейност и в иновативни технологии често се разглеждат като предпоставка за икономически растеж. Ето защо е необходимо да се повиши нивото на научно-изследователската и развойна дейност, особено в областта на производствените технологии с ниски емисии на CO₂ и отраслите с потенциал за растеж и диверсификация. Освен това, за да може областната икономика да постигне неутралност по отношение на климата, следва да се насърчават предприятията, които работят с технологии с ниски емисии на CO₂, както и сътрудничеството в научно-изследователската дейност между бизнеса и научноизследователските организации.

Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Реализацията на планираните мерки предоставят целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярката ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.

Дейностите включват още подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие чрез закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала, както и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за цифровизацията на предприятията.

- *Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил*

Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси.

Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.

2. Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил

Преходът към нисковъглеродна икономика ще промени съществуващата динамика на пазара на труда: някои работни позиции ще станат ненужни и ще изчезнат, други професии ще изискват преквалификация и повишаване на квалификацията, за да станат по-екологични, ще бъдат създадени нови работни места в нововъзникващите сектори. Вследствие на това, в случай, че не бъдат въведени адекватни мерки за развитие на уменията, за да се подготви работната сила за тази промяна в заетостта и в уменията, безработицата може да нарасне, уволнените работещи могат да станат обект на загуба на

доходи и може да се засили емиграцията. Областите следва да преквалифицират и да повишат уменията на съществуващата работна сила, за да отговорят на изискванията на зелената и цифровата икономика. Те също така следва да улеснят прехода на пазара на труда към професии в сектори с висок потенциал за растеж и професии, свързани със зеления преход, чрез субсидирана заетост, стажове и обучение на работното място.

- *Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони*

Дейностите включват картографиране на компетенциите и квалификацията на работната сила в засегнатите региони, както и идентифициране на конкретните нужди от повишаване на квалификацията и уменията. В резултат от това ще бъдат определени конкретните направления за обучения, придобиване на нови умения на работниците, подкрепа за професионално обучение и обучение на обучители.

При подготовката ще се използват не само данни от предприятията, които ще бъдат реструктурирани, а и макро-прогнозите за развитието на пазара на труда на национално ниво, както и данни от ежегодното проучване потребностите на работодателите от работна сила и заявените в бюрата по труда свободни работни места по области.

- *Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсещите работа*

Целенасочени мерки за улесняване на прехода за съществуващата работна сила към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места, свързани със зеления преход чрез субсидирана заетост, стажове и обучение на работното място

Мерките включват обучения, ориентирани към търсенето (включително на работното място) за дейности в секторите с висок потенциал за растеж и професии, свързани със зеления преход; повишаване на техническата квалификация, насочено към засегнатите индустрии: предоставяне на възможности за учене през целия живот на работещите в компаниите/институциите, които имат желание да се адаптират към новите технологични промени/въглеродно-неутрално производство; цифрови/ИКТ компетенции: разширяване на предлагането на обучения за придобиване на цифрови умения и ИКТ

- *Оказване на съдействие на търсещите работа при търсене на работа*

Целенасочена подкрепа за местния бизнес за адаптиране към техните нужди и ниво на развитие. Подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; подкрепа за дигитализация на предприятията. Фокусът ориентировъчно ще бъде върху сектори, идентифицирани като приоритетни за региона, като селско стопанство и производство на хранителни продукти и напитки, лека

промишленост, туризъм и чиста енергия, включително водород и неговата преходна инфраструктура.

- *Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация*

Деяностите ще бъдат насочени подобряване възможностите на организациите за ПОО, които в сътрудничество с бизнеса, работодатели, органи за кариерна ориентация, ще трябва да осигурят прехода към работна заетост на служителите към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места. Основен фокус са работници от засегнатите въглищни региони с цел осигуряване на нови възможности за преквалификация и преориентиране.

Деяностите ще бъдат базирани на картографиране на компетенциите на квалификацията, предвиждане на умения, придобиване на нови умения, подобряване на качеството на образованието и квалификацията, подкрепа за бъдещи умения, подкрепа за професионално обучение, обучение на обучители.

3. Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура

- *Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност.*

С оглед постигане целите за неутралност по отношение на климата и с цел преодоляване на проблема с енергийната бедност подкрепа ще се предоставя и за изпълнение на интегрирани мерки за енергийна ефективност, които ще доведат до значително намаляване на потреблението на енергия чрез подобряване на енергийните характеристики на сградите и технологиите.

Основен фокус на мерките е намаляване на енергийната бедност чрез разрешаване на проблема с ниската енергийна ефективност на сградите. Ще се подкрепят мерките за улесняване на енергийния преход на групите в неравностойно положение (домакинства с ниски доходи, тези, които живеят в енергийно неефективни жилища) към възобновяеми енергийни източници и енергийно ефективни жилища. Това включва обновяване на жилищни сгради, внедряване на възобновяеми източници на енергия и зелен водород в съществуващи сгради, съхранение на енергия, инсталации за отопление и климатизация, зарядни станции за електрически автомобили, дигитализация.

Мерките по Приоритетна ос 3, разработени и изпълнени във връзка с териториалните планове, са насочени към засегнатите страни и уязвимите групи, чрез предоставяне на основни услуги, като в процеса на подбор проектите ще получат предимство чрез по-високо ранкиране на специфични критерии, за гарантиране на удовлетвореност на най-нуждаещите се лица.

Всички мерки и дейности по Приоритет 3 и приложенията към него допринасят за гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията, като повечето от тях пряко.

Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряването на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство и в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Всички инвестиции ще бъдат формулирани след анализ на пропуските и резултатите от картографирането на инфраструктурата, услугите и нуждите и ще са насочени към качествено, приобщаващо и предотвратяващо всички форми на сегрегация образование (на всички нива), жилища на достъпни цени, заетост, здравеопазване, социални и дългосрочни грижи, основни несегрегирани услуги за всички части на обществото (особено маргинализирани групи, в т.ч. роми). Всички инвестиции в дългосрочни социални грижи ще бъдат в съответствие с изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (включително Общ коментар 5 и заключителните бележки на Комисията по Конвенцията за правата на хората с увреждания), съответната политика на ЕС и правните рамки за спазване на задълженията за правата на човека, по-специално Хартата на основните права, и в спазване на стратегията за деинституционализация.

В случай на мерки за устойчива градска мобилност, които предвиждат доставка на превозни средства или интервенции по спирки и гари, ще се изисква да се вземат под внимание нуждите на хората с увреждания (например звуково означаване на спирките и превозните средства, нископодови превозни средства и т.н.).

При оформяне на инструментите за подпомагане на енергийна ефективност и обновяване на жилищните сгради, ще се осигури преференциално третиране на семейства и лица с ниски доходи, като ще се определя по-висок дял на безвъзмездното финансиране за такива лица/домакинства, в случай на комбинирана подкрепа.

3.3.4. Приоритетна ос 4: Техническа помощ - нов приоритет

Приоритетна ос 4 Техническа помощ е нов приоритет, включен в предложено изменение и допълнение на ПРР.

В съответствие с член 36 на РОР за програмния период 2021-2027 г., България планира да използва техническа помощ за ефективно управление и администриране на подкрепата за регионално развитие.

Техническата помощ от ФСП за изпълнение на функциите на УО на ПРР, трябва да е в съответствие с чл. 36 параграф 4 (а) от Регламент (ЕС) 1060/2021 [РОР]. В рамките на тези средства са предвидени средства за възнаграждение на служителите на УО на

ПРР, съгласно постигнатите договорености на национално ниво и Споразумението за партньорство.

Предвидените дейности за техническа помощ имат за цел да допринесат за постигане на специфичните цели на програмата и на изпълнение на мерките, залегнали в Териториалните планове за справедлив преход с финансиране от ФСП, както и да осигурят устойчивост на административния капацитет на Управляващия орган, бенефициентите, социалните партньори и организации на гражданското общество, участващи в състава на Комитета за наблюдение на ПРР. Важно е да се отбележи, че съгласно чл. 36, ал. 2 от Регламент 1060/20121, всеки фонд може да предоставя подкрепа за действия за техническа помощ, които са допустими по някой от другите фондове.

УО на ПРР предвижда да подкрепя мерки във всяка една област на интервенция, съгласно Приложение I към POP, като предвижда следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

- *Обезпечаване на разходи за възнаграждения, допълнително заплащане и осигурителни вноски на служителите в Управляващия орган, в съответствие с регламентите на ЕС и разработените национални правила;*
- *Осигуряване на средства за настаняване и командировъчни за служителите, отговорни за управлението и изпълнението на дейностите по ПРР при пътувания в страната и чужбина, във връзка с дейностите по програмата;*
- *Подготовка, организиране и провеждане на специализирани обучения, семинари, конференции и работни срещи на служителите в Управляващия орган, бенефициентите, представителите на социалните партньори и организации на гражданското общество, участващи в състава на Комитета за наблюдение на ПРР, в това число разходи за наемане на зали и оборудване, такси за обучители и обучителни курсове, подготовка и копиране на материали, писмен и устен превод, както и кетъринг;*
- *Оптимизация на правила и процедури за намаляване на административната тежест за бенефициентите;*
- *Подобряване на материално-техническата база, включително и наем, лизинг, покупка и/или застраховане на оборудване, необходимо на служителите на УО;*
- *Осигуряване на подкрепа за подготовката на проекти;*
- *Подкрепа за добре функциониращ механизъм и ключови заинтересовани страни за улесняване на прехода към климатично неутрална икономика;*
- *Информация и комуникация: подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране по ПРР, постигнати резултати от реализацията на програмата, предстоящи събития и процедури за*

кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие;

- *Мерки за подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол, вкл. чрез наемане на външни изпълнители, подпомагащи дейността на УО на ПРР, например:*
 - *дейности, свързани с мониторинг на изпълнението на проектите за програмен период 2021 – 2027 г., вкл. наемане на външни изпълнители за извършване на проверки на място и свързаните с тях отчети, вътрешни системи за контрол и др.;*
 - *дейности, свързани с приключването на програмен период 2014-2020 г.*
 - *дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги, вкл. наемане на външна специализирана помощ; дейности по оценка на административния процес; дейности за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС за периода 2021-2027 г.*
- *Разработване и актуализиране на стратегически документи, свързани с изпълнението на ПРР и с подготовка на следваща програма след 2027 г.;*
- *Логистично осигуряване на координацията, управлението и изпълнението на ПРР.*
- *Обезпечаване функционирането на Комитета за наблюдение по ПРР.*
- *Оценки и проучвания, събиране на данни - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.*
 - *Анализи и оценки на изпълнението на Интегрираните териториални стратегии за регионите от ниво 2;*
 - *Анализ на изпълнението на интегрирания териториален подход;*
 - *Средносрочна оценка на ПРР;*
 - *Оценка на въздействието на ПРР;*
 - *Предварителна и екологична оценка за периода 2028-2034 г.;*
 - *Специални (ad-hoc) оценки, анализи и проучвания (в случай на необходимост).*

Основните целеви групи са служителите на Управляващия орган на ПРР, потенциалните бенефициенти и техните партньори, териториалните органи, членовете на Комитета за наблюдение на ПРР, външни експерти и организации, подпомагащи подготовката, изпълнението, мониторинга и контрола на ПРР. Мерки по линия на техническа помощ са планирани и в подкрепа на широката общественост, с оглед постигане на прозрачност и публичност на изпълнението на програмата.

3.3.5. Приоритетна ос 5: Техническа помощ

Програма „Развитие на регионите“ (ПРР) предвижда прилагане на чл. 37 от РОР за финансиране, което **не е свързано с разходи за техническа помощ, свързана с укрепване на капацитета и ефикасността на УО на ПРР** и пряко участващите страни при реализация на мерките по програмата, както и бенефициенти и партньори, за ефективното администриране на програмата.

Дейностите ще бъдат насочени към надграждане на капацитета на централно, регионално и местно ниво в две ключови направления:

- Обезпечаване на иновативност при правенето на регионалната политика и проекти;
- Реформиране на инвестиционния подход в посока прилагане на еко-системния подход.

Предвидените мерки се базират на резултатите от **пилотен проект** в МРРБ с подкрепата на ЕК и ОИСР. Изготвена е Пътна карта, включваща поредица от действия, които са взаимно свързани и са насочени към цялостно въздействие и **не само ефективно повишаване на административния капацитет** за изпълнение на програмата за периода 2021-2027 г., но и търсенето на холистичен подход и иновативност в работата на структурите.

Именно затова, **Пътната** карта е структурирана около три области:

1. Управление на хората и организацията;
2. Укрепване на интегрираното стратегическо планиране на програмата и изпълнение на подхода „отдолу-нагоре“; и
3. Яснота и устойчивост на нормативната рамка.

Всяка зона за подобрене включва набор от цели, общо 7 цели за трите зони, придружени от препоръчани действия или дейности, които УО може да предприеме:

1. Повишаване на **ангажираността** и мотивацията на служителите на УО - периодични проучвания на удовлетвореността сред служителите, изготвяне на пилотна схема за вътрешна мобилност за улесняване на кратковременни командировки в рамките на УО.
2. Разгръщане на **организационна култура на учене и развитие**, в т.ч. и на териториалните органи за селекция на операции чрез анализиране на нуждите от обучения; подобряване на координация с други УО за обмен на успешни практики и решения на общи проблеми, разработване на практически наръчници, организиране на семинари за бенефициенти, териториални органи за селекция на операции и регионални отдели.
3. Подобряване на **синхронизацията на работния процес** и организационната структура, придружено от ефективна вътрешна комуникация, изготвяне на план

за действие, насочен към компетенциите и пропуските на служителите на база на преглед на нуждите, укрепване на комуникационния капацитет в УО.

4. Осигуряване на **регионална и местна перспектива в дизайна** на стратегията на ОП: поредица от семинари/срещи за РСР и регионалните отдели за представяне на концепцията за прилагане на интегриран регионален подход за периода 2021 – 2027; поредица от образователни или практически семинари за бенефициенти и други заинтересовани страни за стратегическото планиране и избор на приоритетите за програмата, механизми за финансиране от ЕС, инвестиционно бюджетирание, дизайн на проекти и изисквания за кандидатстване и други.
5. Актуализиране на отговорностите и ролите на УО и териториалните органи за селекция на операции и подобряване на **обмена на информация** за по-ефективно управление и изпълнение на програмата: разработване и инициране на вътрешен и външен консултативен процес със заинтересовани страни (напр. фокус групи, допълнени от въпросници) за идентифициране на потребностите от подобряване на капацитета на териториалните органи за селекция на операции; създаване на редовни възможности за двустранна комуникация с бенефициентите, с териториалните органи за селекция на проекти и с регионалните отдели; създаване на вътрешна работна група/мрежа на РСР, и други.
6. Развиване на стратегическо проектиране и **оптимизиране на процесите на мониторинг и контрол** (ефективност и ефикасност) – въвеждане на подходяща система от индикатори за измерване на изпълнението на програмата за градския и за териториалния приоритети на ПРР, което да допринесе за събирането на данни, необходима за структуриране на подробния дизайн на програмата; разработване на възможности за информационно и статистическо докладване на показатели на общинско и регионално ниво, обучения на членовете на КН с цел повишаване на техния капацитет.
7. **Намаляване на несигурността** и сложността на нормативите и регулираните процеси - провеждане на редовни и достъпни обучения, изграждане на механизъм за **обмен на знания** за служители на УО – експерти и технически персонал, за разбирането и прилагането на новите правила и наредби.

Постигането на заложените цели, ефективното и ефикасно изпълнение на ПРР и успешна реализация на приоритетите се основава на прилагане на иновативен еко-подход, чрез реализацията на проект „**Осигуряване на многостепенно управление, еко-системен подход, и редовен диалог за прилагане на политиките**“ включващ следните действия:

- **Ефикасност, субсидиарност и трансфер на знания при правенето на политики и проекти**
 - Осигуряване на експертиза с нишови познания и трансфер на знания и опит.

Външна експертиза за трансфер на знания в специфични и нишови области и политики за повишаване на ефективността и ефикасността при прилагане на политиките насочени към зеления преход и реализация на иновативни инфраструктурни проекти в регионалното развитие. Прогноза за необходимостта от външна специфична експертиза ще се извършва ежегодно, на базата на което специфичната експертиза ще бъде включвана в процесите. Външната експертиза ще бъде наемана чрез процедури съгласно Закона за обществени поръчки и/или съгласно изискванията на трудовото законодателство на България, и/или сключване на договори с международни експерти, като заплащането на хонорарите ще се осъществява на базата на „Per diem rates“ на ЕС.

- Изготвяне на план и провеждане на специализирани тематични събития. Тематичните събития ще бъдат насочени към широк кръг заинтересовани страни (програмни органи и субекти по прилагане на фондовете). За изпълнение на целта се изготвя план за провеждане на събитията за целия период (2023-2029), като програмата ще се актуализира всяка година. Специализираните тематичните събития ще се провеждат на територията на 6 района на страната от ниво 2 и София. Предвиждат се по две групи събития да се реализират всяка година.

Програмата и материалите за тематичните събития ще бъдат разработени специално за целите на реализация на операцията по проекта, като основните теми ще засягат политиките отнасящи се до реализация на приоритетите на ПРР.

Изготвянето на плана и провеждането на специализираните тематични събития ще се възлагат при спазване на българското законодателство, в частност Закона за обществени поръчки.

- **Осигуряване на устойчив модел за многостепенно управление и екосистемен подход**

- Извършване на социологически анализ за резултатите от реализация на операциите и удовлетвореност на заинтересованите страни от предприетите действия два пъти в периода - 2025 (междинни резултати) и 2029 (крайни резултати). Възлагането на социологическите проучвания ще се извършва при спазване на българското законодателство и в частност Закона за обществени поръчки.
- Създаване на информационна електронна платформа за достъп до информационни ресурси. Ще бъде създадена информационна електронна платформа съдържаща информация за нормативни документи, политики, информация за предстоящите и проведени тематичните събития, информационни и семинарни материали, възможност за въпроси и отговори, вкл. контакти на кол център (кол центъра ще се ситуйра в рамките УО на ПРР).

Платформата ще дава възможности за създаване на мрежа от заинтересовани страни, чрез регистрация и заявяване на интерес за включване в списъци за партньорства за реализация на проекти по ПРР.

- Изготвянето и поддържането на информационната електронна платформа за целия период на проекта ще се извършва от правоспособен оператор определен чрез процедура съгласно Закона за обществени поръчки.

Проектът осигурява целенасочена специфична експертна подкрепа и трансфер на знания насочени към заинтересованите лица. Основната цел на действията е да бъде повишена експертната за изпълнение на политики и проекти. Планирани са целенасочени действия за адресиране на основните нужди от експертиза, които ще се базират на анализа на нуждите за необходимите знания и опит при изпълнението на политики и проекти с финансиране от ЕС.

Реализацията на проекта предвижда подкрепа чрез експертно външно подпомагане, вкл. семинари, тематични събития, външна експертиза и обмяна на опит и осигуряване на високи нива на компетентност при прилагане на политиките. Постигането на тези цели ще се реализира чрез прилагане на иновативен подход при правенето на регионалната политика и проекти.

Успехът на действията се определя от гледна точка на това, че приоритетите по ПРР включват мерки основаващи се на прилагането на нов за страната подход "отдолу-нагоре" с многофондово финансиране (приоритети 1 и 2), както и мерки по приоритета на програмата финансирани от ФСП, което по същество налага нова и непозната организация, взаимоотношения между заинтересованите страни и изисква различни компетенции от страна на участниците в процеса.

Проектът предвижда реализиране на достъп до нишови знания, чрез външна експертиза, свързани с:

- Подкрепа на програмните органи от нишова експертиза за ефективно и ефикасно изпълнение на отделните фази на реализация на мерки (например: мерки насърчаващи разработването и внедряването на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност и подпомагане на икономическата диверсификация др.) изискващи участие на експерти с нишови познания.
- Прилагане на еко-системен и иновативен подход чрез провеждане на мрежа от взаимосвързани и тематични събития (семинари, мобилни групи от експерти по прилагане на политики и реализация на проекти, конферентен център и кол център за консултации и осигуряване на достъп до специфични информационни ресурси).

Иновативната мрежа за трансфер на знания при правенето на политики и проекти ще включва експертиза на високо квалифицирани експерти в областите на различните

сектори (например: енергетика, здравеопазване и др.), но също така и в специфични области по прилагането на политиката (национална и европейска) за успешното изпълнение на интервенциите и проектите по програмата. В мрежата ще се използват възможностите и експертната на Национално сдружение на общините (НСОРБ) (например: мобилни експертни групи за обмяна на опит и трансфер на знания), Института по публична администрация (ИПА) (например: при реализацията на специализирани тематични събития за трансфер на знания по прилагане на политики и проекти; проучвания на постигнати резултати от изпълнението на предвидените действия и др.), Национален център за териториално развитие (НЦТР) (при извършването на анализи свързани с политиките, добри практики и др.), както и привличане на международни експерти с нишови знания за трансфер на знания.

Друга основна цел е създаване на ефективни механизми и инструменти за многостепенно управление, прозрачност и редовен диалог за управление на формулирането и прилагането на публичните политики и в частност тези отнасящи се до приоритетите по ПРР. Многостепенното управление включва вертикално и хоризонтално сътрудничество, за да помогне за намаляване на пропуските между различните нива и да насърчи изпълнението на ключовите цели и европейски и национални политики. Тези инструменти спомагат за подобряване на координацията между заинтересованите страни и подобряване на прилагането на екосистемен подход. За изпълнението на тази цел е предвидено:

- Създаване на мрежа от заинтересовани страни, обхващаща всички нива на управление и изпълнение на мерки.
- Разработване на онлайн информационна платформа за комуникации между заинтересованите страни.

Ще бъде проведена широка обществена кампания за насърчаване на участието и ангажираността на заинтересованите страни (публични органи, програмни органи и субекти по свързани с изпълнението на фондовете) на национално, регионално и местно ниво в прилагането на политиките свързани с изпълнението на фондовете, чрез:

- Провеждане на тематични семинари, дискусии и информационни събития за обмяна на опит.
- Разработване на онлайн информационна платформа, вкл. мобилно приложение, за комуникации между заинтересованите страни (на хоризонтално и вертикално ниво), съдържащи база данни с координати и заявени потенциални партньори за съвместна реализация на инвестиционни намерения по мерките подпомагани по ПРР. Платформата ще позволява обмен на информация по конкретни теми и организиране на директни онлайн дискусии и срещи за обмяна на опит между заинтересованите страни.

Информационната платформа на заинтересованите страни ще спомогне за изпълнението на водещите политики, чрез обединяване на участници на хоризонтално и

вертикално ниво свързани с прилагане на политики и изпълнение на фондовете. Платформата има за цел тяхното ефективно интегриране към съвременните европейски политики, чрез обединяване на заинтересовани страни и експерти от различни области на политиката, като научни изследвания и иновации, транспорт, цифровизация и околна среда, енергетика и др.. Целта на платформата е да се създаде съвместна ангажираност, да се насърчава сътрудничеството и да се създават благоприятни условия за интегрирани решения за максимално увеличаване на полезните взаимодействия на участниците в тази сфера.

Програмните органи, в т.ч. и УО на ПРР, редовно провеждат консултации по време на подготовката на нови важни инициативи и при оценяването на съществуващите политики. Ролята и значението на консултациите със заинтересованите страни обаче са много по-широкомащабни. Вероятността заинтересованите страни да приемат нови политики и да се ангажират с правилното им прилагане е по-голяма, ако най-засегнатите от тях са били включени в открит и прозрачен процес, в рамките на който техните мнения и информация са били взети под внимание. Партньорствата са от съществено значение за поддържане на напредъка при реализацията политиките и важен фактор за успешното и ефективно изпълнение на ПРР.

Настоящият Доклад за ЕО съдържа детайлна прогноза и оценка на възможните въздействия върху околната среда на предлаганите нови приоритетни оси 3 и 4, които са предмет на изменението и допълнението на ПРР. Ще бъде разгледано кумулиране на въздействията в резултат от добавянето на новите приоритетни оси 3 и 4 към вече одобрените приоритетни оси на ПРР, приета с Решение на Министерски съвет № 532 от 28 юли 2022 г.

3.4. Алтернативи на изменението и допълнението на Програма „Развитие на регионите“, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник

В изготвения ДЕО на Първата версия на „Програма за развитие на регионите за програмния период 2021 – 2027 г.“, са разгледани и оценени алтернатива №1 от април 2020 г. и алтернатива №2 от септември 2020 г., като подробно е представено развитието на аспектите на околната среда и човешкото здраве при прилагането на двете алтернативи. Първата версия на ПРР е съгласувана със становище по екологична оценка № 2-2/2021 г. на Министъра на околната среда и водите от 28.06.2021 г. и е одобрена с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г.

Проектът на изменението и допълнението на ПРР, в едно с Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи

общини), Кюстендил и Перник, приложение към Приоритетна ос 3 на ПРР, предмет на настоящата оценка, не съдържа алтернативи. Нулевата опция, която се дефинира като “съществуващо състояние”, представлява евентуално развитие с прилагане на първия одобрен вариант на ПРР (с издадено становище по ЕО № 2-2/2021 г. на МОСВ и одобрена с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г.), чрез териториални инвестиции по 2-те специфични основни приоритета, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие - за „Интегрирано градско развитие“, за „Интегрирано териториално развитие на регионите на ниво 2“ и трети - за „Техническа помощ“, за да се улесни прилагането на новия териториален подход, *без прилагане на изменението и допълнението програмата*. Тази нулева опция, представлява „нулевата алтернатива“ в съответствие с Директива 2001/42/ЕО и с чл. 25, ал. 2, т. 4 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, и същата е разгледана в раздел 5 от настоящия документ.

3.5. Връзка на изменението и допълнението на програма „Развитие на регионите за периода 2021 – 2027 г.“, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник с други съотносимии планове и програми

В настоящият раздел на ДЕО е анализирана връзката на настоящото изменение и допълнение на Програмата с други планове и програми, с цел установяване дали то влиза в противоречие с някои от описаните по-долу стратегически документи. Анализ ще помогне за по-добро разбиране на екологичните, социални и икономически проблеми на страната, както и на начините по които съществуващите стратегии, програми и планове целят да разрешават тези проблеми.

Проекта за изменение и допълнение на ПРР, базирано изцяло на ТПСП, приложени към него, са в съответствие и са съобразени със следните стратегически и планови документи:

3.5.1. Основни стратегически документи на ЕС

➤ План за възстановяване на Европа

В следствие на кризата, породена от пандемията от COVID-19 и необходимостта за справяне с нея, е одобрен от ЕК План за възстановяване на Европа, който се основава на 2 стълба – Многогодишна финансова рамка (МФР) 2021-2027 г. и нов Инструмент за възстановяване „Следващо поколение ЕС“ (NextGenerationEU) 2021-2026 г., който ще бъде извън МФР и ще се генерира посредством увеличаване на собствените ресурси на ЕС.

- Многогодишна финансова рамка (МФР) 2021-2027 г.¹

В приетите текстове на Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 на Съвета от 17 декември 2020 година за определяне на многогодишната финансова рамка за годините 2021—2027г., са определени новите засилени приоритети^{2,3}:

❶ Бюджетни кредити за поети задължения (Приложение I):

1. Единен пазар, иновации и цифрова сфера;
2. Сближаване, устойчивост и ценности;
2а. Икономическо, социално и териториално сближаване,
2б. Устойчивост и ценности,
3. Природни ресурси и околна среда;
4. Миграция и управление на границите ;
5. Сигурност и отбрана;
6. Съседните региони и светът;
7. Европейска публична администрация.

❷ Специфична корекция на програмите и фондовете – списък (Приложение II, съгласно член 5):

- Към кредит 1:
 - Програма „Хоризонт Европа“ - Регламент (ЕС) 2021/695 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 година за създаване на рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“, за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите;
 - Фонд Invest EU - насърчаване на стратегически, устойчиви и иновативни инвестиции.
- Към кредит 2б:
 - Програма ЕС в подкрепа на здравето - Регламент (ЕС) 2021/522 на Европейския парламент и на Съвета от 24 март 2021 година за създаване на програма за действията на Съюза в областта на здравето (EU4Health) за периода 2021–2027 г.;
 - Еразъм+ - Европейската програма за образование, обучение, младеж и спорт;
 - Програма „Творческа Европа“ - Регламент (ЕС) 2021/818 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2021 година за създаване на програма „Творческа Европа“ (2021–2027 г.);
 - Програма Права и ценности - Резолюция на Европейския парламент от 7 октомври 2020 г. относно създаването на

¹ [Long term EU budget 2021-2027 and Next Generation EU - Consilium\(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/17-eu-budget-2021-2027/)

² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0357_BG.html

³ [EUR-Lex - 52018PC0322 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj)

механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права.

- Към кредит 4: - Фонд „Интегрирано управление на границите“.
- Следващо поколение ЕС (Next Generation EU) 2021-2026г.

В пакета влизат (подредени по големина на финансиране):

- *Механизъм за възстановяване и устойчивост* - основен елемент на NextGenerationEU, чиято цел е да се смекчат икономическите и социалните последици от пандемията от коронавирус и да се повишат устойчивостта, издръжливостта и подготвеността на европейските икономики и общества за предизвикателствата и възможностите на екологичния и цифровия преход. Одобрените Планове за възстановяване и устойчивост на всяка Държава членка на ЕС са условия за получаване на достъп до средствата в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост.
- *Помощ за възстановяване в полза за сближаване на териториите на Европа (REACT-EU)* - Това е нова инициатива, в рамките на която се запазват и разширяват мерките за реакция и възстановяване, изпълнявани по линия на Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса. REACT-EU ще допринесе за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката.
 - *Цел:* Инвестиции в краткосрочни действия за преодоляване на последиците от кризата.
 - *Механизъм:* Предимно безвъзмездни средства.

Чрез NextGenerationEU ще бъдат предоставени допълнителни средства и на други европейски програми или фондове, като:

- *Фонд за справедлив преход (ФСП, Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Фонда за справедлив преход)* - първи стълб от Механизма за справедлив преход (МСП), който се ангажира с целите на Европейския зелен пакт и на Парижкото споразумение, като гарантира, че няма да има изоставени по пътя на ЕС към климатична неутралност до 2050 г. Механизмът ще се съсредоточи върху регионите и секторите *най-силно засегнати от прехода*, поради зависимостта си от изкопаеми горива или въглеродно интензивни процеси. Втори стълб обхваща гаранционна схема в рамките на InvestEU - насърчаване на стратегически, устойчиви и иновативни инвестиции, а трети стълб – заемен ресурс по линия на Европейска инвестиционна банка (ЕИБ).

ФСП цели да допринесе за смекчаване на социално-икономическото въздействие в най-засегнатите от прехода региони и сектори. Създаден е в рамките на политиката за сближаване. Ще се изпълнява при споделено управление в тясно

сътрудничество с националните, регионалните и местните органи и заинтересованите страни.

- подсилване на *Програмите за развитие на селските райони (ПРСР)* - Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)
- *Хоризонт Европа* - Регламент (ЕС) 2021/695 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 година за създаване на рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“, за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите
- *Механизъм за гражданска защита на Съюза (RescEU)*- Решение (ЕС) 2019/420 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2019 година за изменение на Решение № 1313/2013/ЕС относно Механизъм за гражданска защита на Съюза.

Планът за възстановяване на Европа е съобразен при разработването на допълнението и изменението на ПРР.

➤ **Политиката за сближаване през периода 2021-2027 г**

Политиката на сближаване на ЕС (Регламент (ЕС) 2021/1060) определя 5 политически цели, подкрепящи растежа за периода 2021-2027 г.

1. по-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на информационните и комуникационни технологии (ИКТ);
2. по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност;
3. по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността;
4. по-социална и по-приобщаваща Европа чрез реализиране на Европейския стълб на социалните права;
5. Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи.

В основата на политиката на сближаване на ЕС за периода 2021—2027 г. от една страна е икономическото, социалното и териториалното сближаване чрез устойчива конкурентоспособност, научни изследвания и иновации, цифров преход и целите на Европейския зелен пакт, и от друга - на Европейския стълб на социалните права.

Новото законодателство засилва подкрепата за подготвеността на здравните системи и позволява по-добре да се оползотвори потенциалът на културата и туризма, които се оказаха сериозно засегнати от неотдавнашната криза. Същевременно то

предоставя подкрепа за работещите и за мерките за справяне с младежката безработица и детската бедност.

Държавите членки ще разполагат с допълнителна гъвкавост за прехвърляне на средства между фондовете във всеки един момент от програмния период и ще се създадат повече възможности за държавите членки за завършване на операциите, които не са приключили по програмите за периода 2014—2020 г. Политиката на сближаване включва пълноценно функциониращ механизъм за реакция при кризи, така че да се осигури възможност за временни мерки за използването на средствата в отговор на извънредни и необичайни обстоятелства.

Връзката между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване през периода 2021-2027г.е показана Фигура 2.

Фигура 2. Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване през периода 2021-2027г.

Допълнената и изменена ПРР ще допринесе за постигане на целите на **Политиката на сближаване на ЕС** за периода 2021-2027 г. и не влиза в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ Финансов инструмент на ЕС е „Механизъмът за свързване на Европа“

Чрез финансовия инструмент се определят целите за изпълнение на бюджета за периода 2021 - 2027 г., формите и правилата за предоставяне на финансиране от ЕС. Финансовата подкрепа ще допринесе за изпълнение на целите за разработване на проектите от общ интерес, свързани с по-нататъшната интеграция на вътрешния енергиен пазар на ЕС, както и с трансграничната и междусекторната оперативна съвместимост на енергийните мрежи, които гарантират сигурността на енергийните доставки и улесняват трансграничното сътрудничество в областта на енергията от възобновяеми източници. Наличието на надеждни инфраструктурни проекти за електрическа енергия и природен газ е от ключово значение за постигане на целта за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

подобряване на енергийните междусистемни връзки между държавите членки на ЕС и съседните страни, както и обезпечаване на адекватното балансиране на електроенергийната система (ЕЕС) във връзка с нарастване електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници.

Заложените в допълнената и изменена ПРР приоритетни оси, мерки, цели, специфични цели, са изцяло съобразени с основните области на Финансовия инструмент и не влизат в противоречие с него.

➤ **Законодателен пакет „Чиста енергия за всички европейци“ (Публикуван от Европейската комисия на 30 ноември 2016 г.)**

Пакетът "Чиста енергия за всички европейци" е ключов елемент в една от приоритетните области, предложени от Комисията "Юнкер", а именно - "устойчив енергиен съюз и перспективна политика в областта на изменението на климата", целящ да даде на всички европейци достъп до сигурни, достъпни и екологични енергии и да превърне Европейския съюз в световен лидер в областта на възобновяемите енергийни източници.

Пакетът се състои от законодателни актове в следните области:

- Енергийната ефективност: Изменената директива за енергийна ефективност поставя нова, по-висока цел за повишаване на енергийната ефективност с 32.5% до 2030 г., а новата директива за енергийните характеристики на сградите увеличава потенциала за енергоспестяване на по-интелигентните и екологични сгради.
- Нова цел за енергията от възобновяемите източници: Определена е нова амбициозна цел от поне 32% дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. Предвижда се насърчаване на публичните и частните инвестиции, за да може ЕС да запази своето световно лидерство във възобновяемите енергийни източници.
- По-добро управление на Енергийния съюз: Приет е нов регламент за управление на Енергийния съюз и действия в областта на климата, съгласно който всяка държава членка изготвя интегриран план в областта на енергетиката и климата, с който определя индивидуалните си цели в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и междусистемната електроенергийна свързаност и посочва политиките и мерките за тяхното постигане, като принос към общите европейски цели.
- Повече права за потребителите: Новите законодателни актове насърчават хората да произвеждат, потребяват, съхраняват и/или продават произведената от тях енергия и допълват правата на потребителите с повече прозрачност по отношение

на сметките, и по-голяма гъвкавост при избора на начина на доставка и потребление на енергия.

- По-интелигентен и по-ефективен пазар на електрическа енергия: С новите законодателни промени се цели повишаване сигурността на доставките на енергия чрез подпомагане интегрирането на електрическата енергия от възобновяемите източници в електрическите мрежи, подобряване на трансграничното сътрудничество и управление на рисковете. Заложените в допълнението и изменението на ПРР г. приоритетни оси, мерки и цели, са изцяло съобразени с основните области на Законодателния пакет и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Съобщение на Европейската комисия: Нов план за действие относно кръговата икономика – „За по-чиста и по конкурентоспособна Европа**

В новия план за действие относно кръговата икономика са представени нови инициативи по време на целия жизнен цикъл на продуктите, за да се модернизира и трансформира икономиката ни, като същевременно се опазва околната среда. Той се ръководи от амбицията да се произвеждат устойчиви продукти, които могат да се ползват дълго време, и да се даде възможност на нашите граждани да участват пълноценно в кръговата икономика и да се възползват от положителната промяна, която носи:

- Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС – чрез законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, което да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба се ограничава, преждевременното излизане от употреба се поставя под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- Повече права за потребителите – вкл. достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат потребителите да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения.
- Гаранция за по-малко отпадъци – усилията са насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Заложените в допълнението и изменението на ПРР приоритетни оси, мерки и цели, са съобразени с основните принципи на План за действие относно кръговата икономика и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Съобщение на Европейската комисия за „Европейски зелен пакт“**

Съгласно документа, изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда са заплаха за самото съществуване на Европа и света. За да преодолее тези предизвикателства, Европа се нуждае от нова стратегия за растеж, насочена към превръщането на Съюза в модерна, ефективно използваща ресурсите и конкурентоспособна икономика, в която:

- до 2050 г. няма нетни емисии на парникови газове;
- икономическият растеж не зависи от използването на ресурси;
- никое лице или регион не са пренебрегнати.

Европейският зелен пакт предоставя план за действие за:

- повишаване на ефективното използване на ресурсите чрез преминаване към чиста, кръгова икономика и
- възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването.

Заложените в допълнението и изменението на ПРР цели, приоритетни оси и мерките и специфичните цели към тях, са съобразени с основните принципи на Европейския зелен пакт и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Териториален дневен ред 2030 „Бъдеще за всички места“**

Териториалният дневен ред 2030 е основния стратегически документ за провеждането на регионална политика в ЕС, в който са заложени шест основни приоритета за устойчиво развитие на регионите в Европа в следващите десет години:

- Балансирано териториално развитие;
- Функционални райони с по-малко неравенства;
- Интеграция и сътрудничество извън административно-териториалните и националните граници;
- Здравословна среда;
- Кръгова икономика;
- Устойчива цифрова и физическа свързаност.

Приоритетите са насочени към постигането на две основни цели – Справедлива Европа и Зелена Европа.

Документът е определя рамката за стратегическото пространствено планиране, с акцент на засилването на териториалното измерение на секторните политики на всички нива на управление. Целта на Териториалния дневен ред на ЕС 2030 е да се насърчи приобщаващо и устойчиво бъдеще за всички места и да се подпомогне постигането на целите за устойчиво развитие в Европа.

Допълнението и изменението на ПРР са в синхрон с Териториалния дневен ред 2030 и не влиза в противоречие с него, като анализът е представен в точка **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“**

Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г., приета от ООН през септември 2015 г., представлява нова и амбициозна рамка за постигане на устойчиво развитие и изкореняване на бедността. Същността на Програмата до 2030 г. се състои в определянето на набор от Цели за устойчиво развитие (ЦУР) и свързаните с тях практически насочени задачи.

Целите за устойчиво развитие, които се поставят в Програмата, са:

Цел 1: Изкореняване на бедността;

Цел 2: Премахване на глада;

Цел 3: Добро здраве и благоденствие;

Цел 4: Качествено образование;

Цел 5: Равенство между половете;

Цел 6: Чиста вода и канализация;

Цел 7: Икономически достъпна и чиста енергия;

Цел 8: Достоеен труд и икономически растеж;

Цел 9: Промисленост, иновации и инфраструктура;

Цел 10: Намаляване на неравенствата;

Цел 11: Устойчиви градове и общности

Цел 12: Отговорно потребление и производство

Цел 13: Дейности във връзка с климата

Цел 14: Живот под водата

Цел 15: Живот на земята

Цел 16: Мир, правосъдие и силни институции;

Цел 17: Партньорство за изпълнение на целите.

Анализът на съотносителността на целите за устойчиво развитие, представляващи цели по опазване на околната среда на международно ниво – 3, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15 спрямо приоритетните оси 1, 2 и 3 от допълнението и изменението на ПРР, е направен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Предложение за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно
Обща програма на Европейския съюз за действие за околна среда до 2030 г.
(Осма програма за действие на ЕС за околната среда до 2030 г.),
COM(2020)652**

Програмата представлява основата за постигане на целите в областта на околната среда и климата, заложен в Програмата на ООН до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие; рамката ѝ за мониторинг е свързаната с околната среда и климата част от усилията на ЕС за измерване на напредъка към по-голяма устойчивост, включително неутралност по отношение на климата, ефективност на ресурсите, благоденствие и издръжливост.

Дългосрочната цел на Програмата се състои в това гражданите да живеят добре в пределите на нашата планета, в регенеративна икономика, в която нищо не се пилее, няма нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не е зависим от използването на ресурси и влошаването на околната среда. Здравословната околна среда е в основата на благоденствието на гражданите, тя осигурява, че биологичното разнообразие процъфтява и природният капитал се опазва, цени и възстановява по начини, които повишават устойчивостта спрямо изменението на климата и други свързани с околната среда рискове.

Програмата има 6 тематични приоритетни цели, за чието изпълнение са идентифицирани и благоприятстващи условия.

ППР е в синхрон с документа и не влиза в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Съобщение на Европейската комисия: „Изграждане на устойчива към климатичните изменения Европа – новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“, COM(2021)82**

Стратегията очертава начините, по които да бъдат посрещнати неизбежните последствия от изменението на климата. Действията за адаптация към изменението на климата предполагат участието на всички слоеве на обществото и всички равнища на управление в ЕС и извън него. Стремешът е за изграждането на устойчиво на климатичните изменения общество чрез повече и по-добри познания за последствията от тях и необходимата адаптация, по-бързо разработване на планове за адаптация и оценка на климатичните рискове, ускоряване на действията по адаптиране и подпомагане на укрепването на устойчивостта спрямо изменението на климата в световен мащаб.

Анализ на насоките, включени в документа и начина им на съобразяване в допълнението и изменението на ППР е направен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Съобщение на Европейската комисия „Актуализиране на новата промишлена стратегия за 2020 г.: Изграждане на по-силен единен пазар за възстановяването на Европа“, COM(2021)350**

С актуализираната стратегия се затвърждават приоритетите, определени в съобщението от март 2020 г., публикувано в деня преди СЗО да обяви пандемията от COVID-19. Същевременно тя е и израз на поуките, извлечени от кризата, за да се даде тласък на възстановяването и да се укрепи отворената стратегическа автономия на ЕС. С нея се предлагат нови мерки за засилване на адаптивността на нашия единен пазар, особено по време на криза. В стратегията се разглежда необходимостта от по-добро познаване на нашите зависимости в стратегически области от възлово значение и се представя набор от средства за справяне с тях. Предлагат се и нови мерки за ускоряване на екологичния и цифровия преход и някои мерки, насочени към МСП, като например мерки за повишаване на устойчивостта, борба със забавените плащания и подкрепа на платежоспособността, включващи:

- Укрепване на функционирането на единния пазар.
- Подкрепа за отворената стратегическа автономност на Европа чрез преодоляване на зависимостите.
- Подкрепа на икономическата обосновка в полза на двойния преход.

Допълнението и изменението на ПРР е в синхрон с документа и не влиза в противоречие с него, в т.ч. за преход към кръгова икономика.

➤ **Съобщение на Европейската комисия „Път към здравословна планета за всички. План за действие на ЕС: Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“, COM(2021)400**

Планът за действие за нулево замърсяване е ключов елемент на Европейската „Зелена сделка“ и определя визия до 2050 г., според която замърсяването следва да бъде намалено до нива, които вече не се считат за вредни за човешкото здраве и естествените екосистеми, както и стъпките за постигане на тази цел.

В плана за действие са описани основните насоки, целящи нулево замърсяване:

- По-добро и ефективно прилагане на нормите за замърсяване;
- Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води. В плана ще се разгледат и други форми на замърсяване, като напр. почвеното замърсяване;
- Подобряване на политиките за управление на замърсяването;
- Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите на устойчивото потребление с оглед на въздействията от замърсяването.

Разработеното допълнение и изменение на ПРР е съобразено с основните насоки на документа и не влиза в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

➤ **Съобщение на Европейската комисия „Стратегия на ЕС за почвите за 2030 г. Извличане на ползите от здравите почви за хората, храните, природата и климата“, COM(2021) 699 final 18⁴**

Визия и цели: Постигане на добро здраве на почвите до 2050 г.

Тази нова визия за почвите е залегнала в основата на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. и Стратегията за адаптиране към изменението на климата. Следователно Стратегията за почвите доразвива и значително ще допринесе за няколко от целите на Европейския зелен пакт и предшестващите го цели:

Средносрочни цели до 2030 г.:

- борба с опустиняването, възстановяване на увредените земи и почви, включително земите, засегнати от опустиняване, суша и наводнения, и стремеж към преустановяване на влошаването на качеството на земите в световен мащаб (цел за устойчиво развитие 15.3);
- възстановяване на значителни площи от увредени и богати на въглерод екосистеми, включително почви;
- постигане на нетни поглъщания на парникови газове в размер на 310 милиона тона CO₂ еквивалент на година в сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС);
- постигане на добро екологично и химично състояние на повърхностните води и добро химично и количествено състояние на подземните води до 2027 г.;
- намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50 %, на общата употреба на химически пестициди и свързания с тях риск с 50 % и на употребата на по-опасни пестициди с 50 % до 2030 г.;
- постигане на значителен напредък при възстановяването на замърсени терени;

Дългосрочни цели до 2050 г.:

- слагане на край на нетното усвояване на земя;
- замърсяването на почвата следва да бъде намалено до нива, които вече не се считат за вредни за здравето и за природните екосистеми и които са съобразени с границите, до които нашата планета е в състояние да се справи, като по този начин се създава нетоксична околна среда;

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2021%3A699%3AFIN>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- постигане на неутрална по отношение на климата Европа и, като първа стъпка, стремеж към постигане на неутралност по отношение на климата на сушата в ЕС до 2035 г.;
- постигане на устойчиво на изменението на климата общество, напълно адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата, до 2050 г.

Разработеното допълнение и изменение на ППР е съобразено с основните насоки на документа и не влиза в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.1** от ДЕО.

3.5.2. Национални стратегии, планове и програми

➤ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Документът задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г, като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема. Генералните стратегически цели са както следва:

- Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата
- Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата
- Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата
- Изграждане на устойчивост към изменението на климата

Допълнението и изменението на ППР са съобразени с целите на Стратегията и не влиза в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г.

Дългосрочната стратегия представя българската позиция и приоритети по отношение на нисковъглеродната икономика и постигането на климатична неутралност до 2050 г. Документът очертава основните изводи от оценката на потенциала на България, базирана на енергийно и климатично моделиране, като надгражда Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на България за периода 2021 – 2030 г. (ИПЕК) и включва периода след 2030 г. и също така посочва различните варианти за постигане на целите.

Стратегическите мерки за намаляване на емисиите на парникови газове са насочени към емисиите от използване на енергия, сградния фонд и транспорта, като е взето предвид възможността за промишлено „рециклиране“ на CO₂ (улавяне на въглерод и преизползването му, CCU). Освен това възможностите за намаляване са разгледани в рамките на запазването и подобряването на улавянето на въглерод чрез естествените въглеродни погълтители - горите.

- Мярка: Декарбонизация - емисии на парникови газове, където основните мерки са насочени към намаляване на замърсяването на въздуха и емисиите на парникови газове в следните сектори: транспортен, жилищен, индустриален, селско стопанство, управление на отпадъците, Земеползване, промяна в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС).
- Мярка: Декарбонизация - Възобновяема енергия и Енергийна Ефективност
 - За ВЕИ-Е са предвидени допълнителни мерки и политики, а именно:
 - ✓ Подкрепа за интегрирането на електрическата енергия от ВИ в преносната и разпределителната мрежа, чрез разработване на интелигентни мрежи и използване на системи за съхранение на енергията;
 - ✓ развитие на капацитет за съхранение на енергия за улесняване на интеграцията на ВИ;
 - ✓ разработване на благоприятен пазар в подкрепа на развитието и интегрирането на производството на енергия от ВИ;
 - ✓ насърчаване на производството и използването на енергия от биомаса (устойчиво производство на биомаса като възобновяем източник на енергия);
 - ✓ създаване на условия за собствено потребление на енергия от ВИ и енергийни общности;
 - ✓ разработване и производство на водород от ВИ.
 - За ВЕИ-Т основните мерки, чрез които България се стреми да подобри енергийната ефективност и използването на енергия от ВИ в транспортния сектор, са следните:
 - ✓ увеличаване на дела на обществения електрически транспорт;
 - ✓ увеличаване на дела на електрическите и хибридните превозни средства и инфраструктурата за зареждане в градските райони;
 - ✓ развитие и популяризиране на велосипедния транспорт;
 - ✓ разработване и внедряване на електрическа мобилност в транспорта, чрез изграждане на инфраструктура за автомобилен транспорт и въвеждане на нови технологии в железопътния транспорт;

- ✓ насърчават използването на биогорива от ново поколение, възобновяеми течни и газообразни горива от небиологичен произход и рециклирани въглеродни горива;
- ✓ разработване и подобряване на железопътната инфраструктура;
- ✓ разработване и внедряване на биогорива от второ поколение
- За ВЕИ- **Отопление и охлаждане** ще бъдат доразвити следните мерки:
 - ✓ въвеждане на слънчеви топлинни инсталации;
 - ✓ обновяване и топлоизолация на сгради;
 - ✓ централно отопление, захранвано с биомаса или геотермална енергия;
 - ✓ подкрепа и изпълнение на проекти за изграждане на малки децентрализирани системи за отопление и/или охлаждане;
 - ✓ разработване на термopомпи и геотермални системи близо до повърхността

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите на Стратегията и не влизат в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор**

Стратегията е приета на 21.11.2012 г, като формулираната в нея дългосрочна стратегическа цел на страната в областта на водния сектор е: *„Устойчиво ползване на водните ресурси, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението и икономиката на страната, както и на водните екосистеми“*. Съответните цели и подцели са:

- **Цел 1:** Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване:
 - 1.1. Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците.
 - 1.2. Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.
- **Цел 2:** Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води:
 - 2.1. Премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изкуствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчни води.
 - 2.2. Укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води.

2.3. Превръщане на Плановете за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите.

- **Цел 3:** Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс:

3.1. Създаване на институционална рамка, която да гарантира прехвърляне на отговорността за вземането на решения във връзка с развитието на водния сектор на национално, регионално и местно равнище от стопанските субекти към публичните власти – държава, общини.

3.2. Средствата от населението и бизнеса, средствата от ЕС и изискваното национално съфинансиране да осигуряват самофинансиране на водния сектор, при спазване на принципа „замърсителят и ползвателят плащат“.

3.3. Повишаване на капацитета на всички участници в управлението на водния сектор.

- **Цел 4.** Намаляване на риска от щети при наводнения:

4.1. Идентифициране на рисковите зони.

4.2. Осъществяване на мерките от плановете за защита от наводнения.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите на Стратегията и не влиза в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКАТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национален план за възстановяване и устойчивост**

Основната цел на **Национален плана за възстановяване и устойчивост** (НПВУ) на Република България е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемия. В преследването на тази цел в Плана са групирани набор от мерки и реформи, които имат съществен принос към възстановяване на потенциала за растеж на икономиката, да го развият и повишат като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. В дългосрочен план е залегнала стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на „Зелената сделка“ за създаването на по-устойчива, справедлива и успешна икономика.

- **Зеленият преход** заема водещо място в **Национален плана за възстановяване и устойчивост**, като концентрира **53.66%** от общите предвидени разходи. По този начин България допринася за изпълнение на общоевропейските цели за постепенна декарбонизация. При това, усилията са насочени в три основни направления:

(i) *създаване на условия за ускорено внедряване на възобновяеми енергийни източници и водород;*

(ii) *засилени действия за повишаване на енергийната ефективност на икономиката;*

(iii) *устойчива мобилност*

Управлението на водите и опазването и възстановяването на биологичното разнообразие са ключови усилия в допълнение към усилията за декарбонизация на икономиката и в контекста на целите на „Зелената сделка“, залага постигане на следните крайни резултати:

❶ *26% – дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия през 2024 г.*

❷ *10% – кумулативно намаление на енергийната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г.*

❸ *10% – кумулативно намаление на въглеродната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г.*

- **Цифровият преход** е поставен на високо равнище в **Национален план за възстановяване и устойчивост**, като в тази област са концентрирани почти 1/4 (**23.6%**) от общите предвидени инвестиции. При това, усилията са насочени в четири основни направления:

(i) *разгръщане на ширококоленцова инфраструктура;*

(ii) *повишаване на цифровите умения на населението;*

(iii) *ускоряване внедряването на цифрови технологии в предприятията;*

(iv) *разгръщане на електронното управление и електронни услуги.*

Поставените цели са с хоризонт до 2025г.:

❶ *100% достъп на домакинствата до високоскоростна цифрова свързаност;*

❷ *50% дял от населението с поне основни умения в областта на цифровите технологии;*

❸ *35% внедряване на цифрови технологии в предприятията (DESI⁵).*

Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България стъпва на **Националната програма за развитие „България 2030“**, която е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, определящи визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения.

⁵ DESI (Digital Economy and Society Index) - индекс на цифровата икономика и общество. Съставен индекс, който обобщава съответните показатели за цифровите резултати на Европа и проследява развитието на държавите-членки на ЕС в областта на цифровата конкурентоспособност.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Зададените крайни цели и задачи за изпълнение в Плана са структурирани в четири стратегически стълба, всеки с по 3 компонента – Таблица 1.

Таблица 1. Обхват и структура на Национален план за възстановяване и устойчивост.

Стълб	Кратко описание	Компоненти	Дял от Ресурсите на Плана ^(*)
 Иновативна България	Повишаване на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж чрез мерки в сферата на образованието, цифровите умения, науката, иновациите, технологиите и взаимовръзките между тях	<ul style="list-style-type: none"> 1–Образование и умения 2–Научни изследвания и иновации 3–Интелигентна индустрия 	25.3%
 Зелена България	Устойчиво управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план.	<ul style="list-style-type: none"> 4–Нисковъглеродна икономика 5–Биоразнообразие 6–Устойчиво селско стопанство 	41.9%
 Свързана България	Осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал.	<ul style="list-style-type: none"> 7–Цифрова свързаност 8–Транспортна свързаност 9–Местно развитие 	18.3%
 Справедлива България	Фокус върху хората в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към бизнеса и гражданите.	<ul style="list-style-type: none"> 10–Бизнес среда 11–Социално включване 12–Здравеопазване 	14.6%

(*) – Процентите не са 100% поради закръгляване на числата до десети.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с със стратегическите стълба и крайните цели на НПВУ и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030г.)**

Генерална стратегическа цел на страната, свързана с опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите е устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите.

Основните приоритети, които са поставени за да се постигне генералната стратегическа цел са:

- **Приоритет 1:** Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите.
- **Приоритет 2:** Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- **Приоритет 3:** Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- **Приоритет 4:** Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с приоритетите на програмата и не влиза в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национален план за управление на отпадъците 2021 -2028г.**

НПУО 2021-2028 е разработен на основание изискванията на чл. 49 от Закона за управление на отпадъците. Планът е съгласуван със Становище №1-1/2021г. на Министъра на околната среда и водите и е одобрен с Решение на МС на 16.06.2021г.

В НПУО 2010-2028 г. са формулирани три основни цели със съответни програми, както следва:

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

- Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с
- Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци.

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци,
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради,
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с
- Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

- Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Основната цел на НПУО 2021-2028г. е да се постигне устойчиво управление на отпадъците, чрез което да се осигури добро качество на живот и намаляване до минимум на риска за околната среда и човешкото здраве.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите на НПУО 2021-2028г. и не влиза в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027г.**

Документът се изготвя в изпълнение на изискванията на член 8, параграф 1 от Директивата за местообитанията, съгласно който държавите-членки са длъжни да представят на Комисията своите оценки за финансовия принос на Европейския съюз, който считат за необходим за изпълнението на задълженията им, свързани с мрежата Натура 2000.

Очаквани резултати:

- Разработени мерки за поддържане и подобряване на природозащитния статус на видовете и природните местообитания, подлежащи на опазване в Натура 2000;
- Оценка на размера на финансовите средства, необходими за изпълнение на разработените мерки, както и източника за тяхното финансиране;
- Разработена система за наблюдение, отчитане и актуализиране на рамката за периода 2021-2027 г.;
- Завършен формат на рамката за периода 2021-2027;
- Осъществен процес за обсъждане и привеждане в съответствие на рамката за периода 2021-2027 г.;
- Осигурена съгласуваност с приоритетите на фондовете на ЕС и други финансови инструменти.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите на документа и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021–2030 г., приет с Протокол № 8 на Министерския съвет от 27.02.2020г.**

Основните цели, заложи в ИПЕК са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Националните приоритети в областта на енергетиката могат да бъдат обобщени, както следва:

- повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на доставките на енергийни ресурси;
- развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики;
- повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите и приоритетите на проекта на ИНПУЕК и не влизат в противоречие с него, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална програма за развитие България 2030 г. (приета с Протокол № 67 на Министерски съвет от 02.12.2020 г.)**

Националната програма за развитие на България 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, очертаващ визията и общите цели на политиките за развитие във всеки сектор на държавното управление, включително техните териториални измерения.

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 стъпва на нарочен Анализ на социално-икономическото развитие на страната след присъединяването и към Европейския съюз, целящ да идентифицира ключовите проблемни области и пропуски в политиките за развитие на страна, обсъден със социално-икономическите партньори в рамките на Икономическия и социален съвет и Националния съвет за тристранно сътрудничество.

Документът определя три стратегически цели – ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са

предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета:

- П1. Образование и умения;
- П2. Наука и научна инфраструктура;
- П3. Интелигентна индустрия;
- П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика;
- П5. Чист въздух и биоразнообразие;
- П6. Устойчиво селско стопанство;
- П7. Транспортна свързаност;
- П8. Цифрова свързаност;
- П9. Местно развитие;
- П10. Институционална рамка;
- П11. Социално включване;
- П12. Здраве и спорт;
- П13. Култура, наследство и туризъм.

Целите и приоритетите на Националната програма за развитие: България 2030 са одобрени с Решение №33 на Министерски съвет от 20 януари 2020 г.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с целите и приоритетите на Националната програма за развитие на България: 2030 г. и не влизат в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (НПКЗВ 2020-2030г., приета с Решение №541 на Министерски съвет от 13.09.2019 г.)**

Програмата е изготвена от екип на Световната банка за оказване на консултантска помощ на Министерство на околната среда и водите в България. Разработването на програмата е в изпълнение на чл.6 от **Директива (ЕС) 2016/2284** на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. *за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО.*

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2,5}), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005г. Основната

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

цел на Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха е да изпълни задълженията за намаляване на емисиите спрямо 2005 г., според разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/2284, което да доведе до постепенно постигане на нива на КАВ, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

В програмата са разгледани възможни политики за спазване на ангажиментите за намаляване на емисиите на България, които са насочени към отраслите: битово отопление, сухопътен транспорт и селско стопанство. Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха включва всички обсъждани политики, които биха спомогнали за спазване на ангажимента за намаляване на емисиите. Избраните политики и мерки изцяло съответстват на установените планове и програми в други области, като проектът на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България (СУЕР) до 2030г. с хоризонт до 2050г., прогнози на емисиите на България за парниковите газове, Програма за климатичните промени и Закона за енергийна ефективност.

Заложените в допълнението и изменението на ППР цели, приоритетни оси, както и мерките и специфичните цели към тях ще имат както директно, така и индиректно положително влияние върху качеството на атмосферния въздух, тъй като същите са насочени към енергийна ефективност и кръговата икономика залегнали към приоритетните оси на НПКЗВ 2020-2030г. Анализът е представен в **точка 8.2** от ДЕО.

➤ **Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г. (НППКАВ 2018-2024, приета с Решение №334 на Министерски съвет от 07.06.2019г.)**

Разработването на програмата е извършено посредством договор за консултантски услуги между Световната банка и Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Поради неспазване на нормите за качество на въздуха, правителството на България понастоящем е обект на процедура по нарушение пред Съда на ЕС. По-специално, това се отнася до двадесет и осем общини, в които се наблюдава неспазване на изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа (**Директива 2008/50/ЕО** на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. *относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа - Directive SAFE*) по отношение на PM_{10} . В програмата е направен преглед на резултатите от мониторинга на качеството на въздуха на общините, които не са отговаряли на Директива SAFE в някакъв момент в периода 2011-2016г. Прегледът показва, че основния проблем за българските общини е броят на дните, в които средноденонощната норма от $50 \mu g/m^3$ е превишена.

Основната цел на НППКАВ 2018-2024г. е определяне на комплекс от мерки, чието приложение да доведе до постигане на съответствие с нормите за фини прахови частици съгласно изискванията на **Директива 2008/50/ЕО** и действащото национално

законодателство в областта на качеството на атмосферния въздух в най-кратък възможен срок, но не по-късно от 2024г.

Програмата предлага мерки за достигане на целта чрез намаляване на емисиите на първични ФПЧ₁₀ от определените източници – битово отопление на твърди горива и транспортния сектор (основно дизелови автомобили). Очаква се предложените мерки в същото време да намалят и емисиите на ФПЧ_{2.5}, сажди и полиароматни въглеводороди, с което да се постигнат още ползи за човешкото здраве.

Предложени са четири мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀ от битовото отопление, отнасящи се до вида гориво, качествата на горивата и технологиите, които се използват за преобразуване на енергия от горивата в полезна топлина. В областта на транспорта са предложени две мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀ - подобряване на качеството на периодичните технически прегледи, както при първоначална регистрация на автомобила, така и по време на нормалната му употреба, комбинирани със санкции.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени със заложените мерки за предотвратяване замърсяването на атмосферния въздух в НППКАВ 2018-2024г. и не влиза в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

➤ **Интегрирана транспортна стратегия в периода до 2030 г.** (одобрена с Решение № 336/23.06.2017 г. на Министерския съвет)

Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030 г. представлява всеобхватен план за устойчиво развитие на транспортната система на Република България и рамка за инвестиции в транспорта. Стратегията определя приноса на Република България към Единното европейско транспортно пространство в съответствие с Общите приоритети, съгласно член 10 от **Регламент (ЕС) 1315/2013** на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година *относно насоките на Съюза за развитието на трансевропейската транспортна мрежа*, включително приоритети за инвестиции в основната и разширената TEN-T мрежа и във второстепенната свързаност.

Идентифицирани са следните цели на Стратегията, за реализацията на които програмата ще допринесе:

- **Стратегическа цел 1.** *Повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор.*

→ **Приоритет 1:** Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура.

Конкретни цели:

1. Въвеждане на механизми за покриване на разходите за инфраструктура от ползвателите на принципа „потребителят плаща“.

2. Използване на други източници на финансиране на транспортната инфраструктура. Ефективно усвояване на средствата от европейските фондове.
3. Развитие на транспортната инфраструктура чрез механизмите на публично-частното партньорство.
4. Оптимизиране на транспортната инфраструктура от гледна точка на поддържането, модернизацията и развитието.

→ **Приоритет 2:** Подобряване на управлението на транспортната система.

Конкретни цели:

1. Внедряване на интелигентни транспортни системи.
2. Внедряване на информационни системи за подобряване на транспортния мениджмънт.
3. Повишаване на институционалния капацитет.

→ **Приоритет 3:** Развитие на интермодален транспорт.

Конкретни цели:

1. Изграждане и развитие на интермодални терминали.
2. Подобряване на свързаността на терминалите с националната транспортна мрежа - наличност, параметри и качество на инфраструктурата.

→ **Приоритет 4:** Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар.

Конкретни цели:

1. Осигуряване на прозрачни и недискриминационни условия за достъп до пазара.
2. Осигуряване на прозрачни и недискриминационни условия за достъп до транспортна инфраструктура.
3. Осигуряване на условия за лоялна конкуренция между и в различните видове транспорт.

→ **Приоритет 5:** Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта.

Конкретни цели:

1. Подобряване структурата на автопарка в автомобилния транспорт, подвижния състав в железопътния, въздухоплавателните средства, морския и речния флот.
2. Подобряване на качеството и параметрите на инфраструктурата (пътна, железопътна, летища, пристанища).
3. Насърчаване на използването на алтернативни горива.

- **Стратегическа цел 2.** *Подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна).*

→ **Приоритет 6:** Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство.

Конкретни цели:

1. Модернизация и изграждане на липсващи пътни и железопътни отсечки по направленията на TEN-T мрежата.
2. Изграждане, модернизация, рехабилитация на пътища по-нисък клас, осигуряващи свързаност с TEN-T мрежата.
3. Отстраняване на „тесните места“ по пътната и железопътна Трансевропейска транспортна мрежа“ и връзките с националната транспортна мрежа.
4. Създаване на оперативна съвместимост.
5. Подобряване и развитие на трансграничните връзки.

→ **Приоритет 7:** Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната.

Конкретни цели:

1. Създаване на оптимални връзки между автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт (по море и по вътрешни водни пътища).
2. Реконструкция и модернизация на участъците от мрежите с недостатъчен капацитет.
3. Подобряване на качеството и характеристиките на транспортната мрежа.
4. Подобряване на регионално ниво на достъпа до националната транспортна мрежа и транспортните коридори.
5. Осигуряване на достъпни задължителни обществени превозни услуги.
6. Изграждане на необходими нови връзки в транспортната мрежа.
7. Осигуряване на достъпен транспорт за лица с намалена подвижност.

- **Стратегическа цел 3.** *Ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор.*

→ **Приоритет 8:** Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората.

Конкретни цели:

1. Намаляване на вредните емисии от транспорта.
2. Намаляване на шумовото замърсяване.

→ **Приоритет 9:** Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

Конкретни цели:

1. Въвеждане и прилагане на европейски стандарти за безопасност и сигурност на транспорта.
2. Прилагане на ефективен контрол за спазване на международните, европейските и националните стандарти за безопасност и сигурност.
3. Повишаване на административния капацитет за въвеждане и спазване на изискванията за безопасност и сигурност. Укрепване на независимостта и повишаване на административния капацитет на разследващите органи в системата на транспорта.

Допълнението и изменението на ПРР са съобразени с **Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030г.** и не влизат в противоречие с нея, като анализът е представен в **ТОЧКА 8.2** от ДЕО.

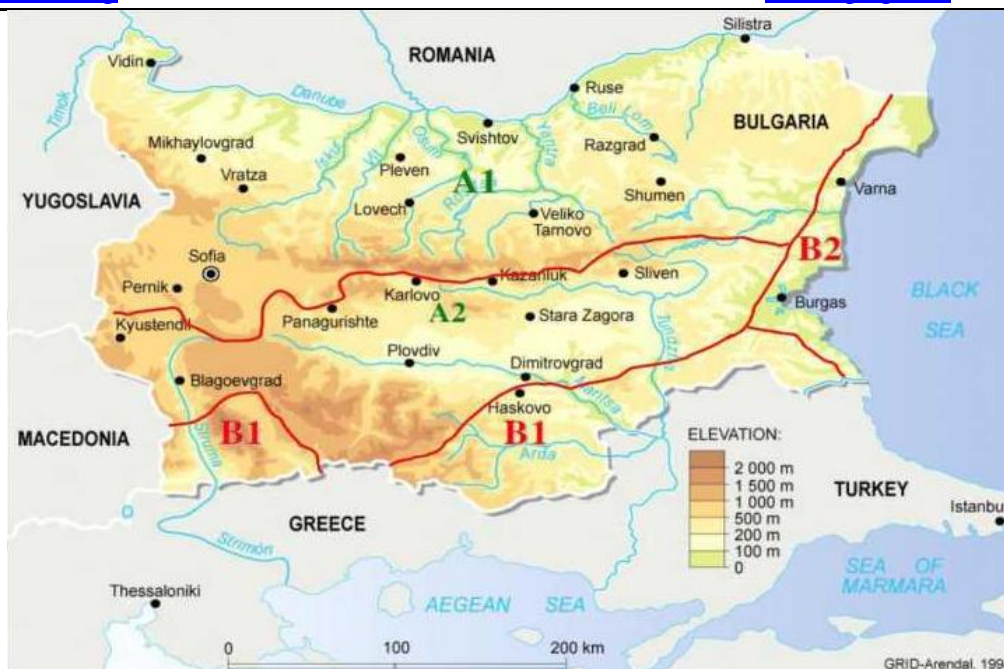
4. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

4.1. Климат

4.1.1. Климатична характеристика на страната и засегнатите от изменението и допълнението на ПРР, базирано на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник райони

4.1.1.1. Климатични условия

Територията на България спада към две климатични области: европейско-континентална и континентално-средиземноморска климатична области (източник: Л. Събев, Св. Станев, 1959; Ж. Гълъбов, 1982). Климатичните райони в България са представени на Фигура 3 по-долу, като там може да бъде видяно и съответно към коя климатична област спадат и районите на областите Стара Загора (и прилежащите общини) , Перник и Кюстендил.

Фигура 3. Климатични райони в България

A – Европейско-континентална климатична област

A1 – Умерено-континентална климатична подобласт A2 – Преходно-континентална климатична подобласт

B – Континентално-средиземноморска климатична област

B1 – Южнобългарска климатична подобласт B2 – Черноморска климатична подобласт

Въпреки установените тенденции за увеличаване на температурите и промяна в интензивността на валежите, общото климатично райониране на страната още не е променено, тъй като не са променени основните климатообразуващи фактори (географска ширина, характер на релефа, положение спрямо големите водни басейни и обща атмосферна циркулация), поради което двете климатични области запазват своето местоположение и териториалния си обхват.

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Те влияят също и на цялостната икономика на страната, като подсилват натиска върху околната среда от нейните под-сектори. Екстремните метеорологични условия, като наводнения, дългосрочни периоди на суша и силни ветрове, могат да причинят големи щети на националната икономика.

Рекордно високите температури през последните десетилетия, топенето на ледниците, по-влажният въздух и още седем ключови индикатора показват, че глобалното затопяне на климата е неоспорим факт. Десетте ключови индикатора, показващи изменението в климата са:

- По-високите температури над сушата;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

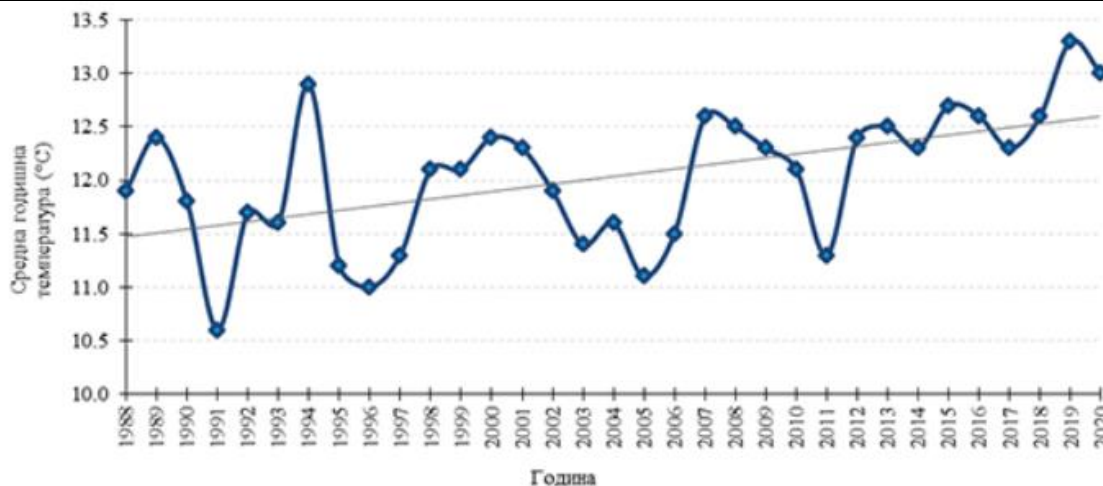
- По-високите температури над океаните;
- Високото съдържание на топлина в океаните;
- По-високите температури на въздуха близо до повърхността на земята;
- По-високата влажност;
- По-високите температури на морската повърхност;
- Покачването на морското равнище;
- Намаляването на морския лед;
- Намаляването на снежната покривка;
- Свиването на ледниците.

Относителното движение на всеки от тези показатели, повишаване при първите седем и спад при последните три от тях, доказва, че несъмнено планетата ни търпи затопляне през последния половин век, както и че всяко десетилетие на Земята от 1980 г. насам е по-горещо от предходното.

Световната Метеорологична Организация (СМО) е дефинирала климатичната норма като средната стойност на даден климатичен елемент за фиксиран базисен период от 30 години. Приетите засега базисни периоди са 1901-1930г., 1931-1960г., 1961-1990г. За описание на съвременния климат се използват средните климатични стойности за периода 1961-1990 г. Поради това месечните и годишни температури и валежи са сравнявани с този период и се отнасят само за равнинната част на страната.

4.1.1.2. Средногодишна температура на въздуха

В периода 1988 – 2020 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н. в. до 800 m) се колебае в границите от 10.6 °C до 13.3 °C (Фигура 4) при устойчива положителна тенденция на изменение на този индикатор (+0.035 °C/год.).

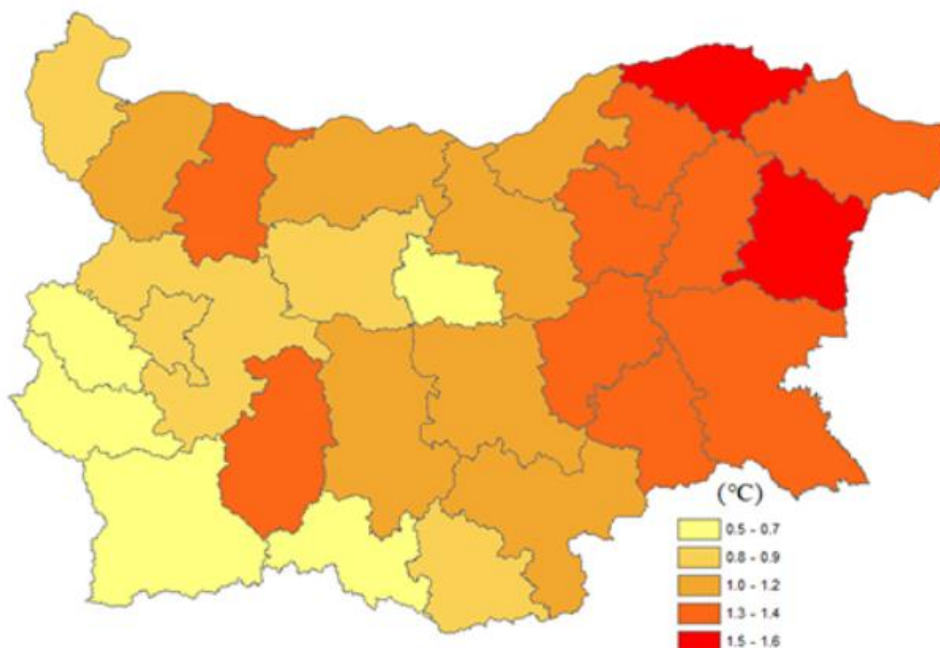

Източник: ИАОС

Фигура 4. Колебания на средната годишна температура на въздуха (°C) през периода 1988-2020г.

През 2020 г. средната годишна температура за ниската част от страната е 13.0 °C, което е с 1.1 °C над нормата. Това е втората най-топла година през периода 1988 – 2020 г., а месец декември е най-топлият за целия период – средно 3.2 °C над месечната норма (от +1.8 °C в Грамада и Белоградчик до +4.6 °C в Божурище).

Пространственото разпределение на аномалията на средната годишна температура по административни области (за районите с н. в. до 800 m) е представено на Фигура 5. Отклоненията от нормата са най-големи в Североизточна България (+1.6 °C в областите Силистра и Варна), а най-малки – в областите Кюстендил, Благоевград и Габрово (+0.5 °C). За разглежданите области те са както следва: областите Перник и Кюстендил – от +0,5 °C до +0,7°C и област Стара Загора – от +1,0°C до +1,2°C.

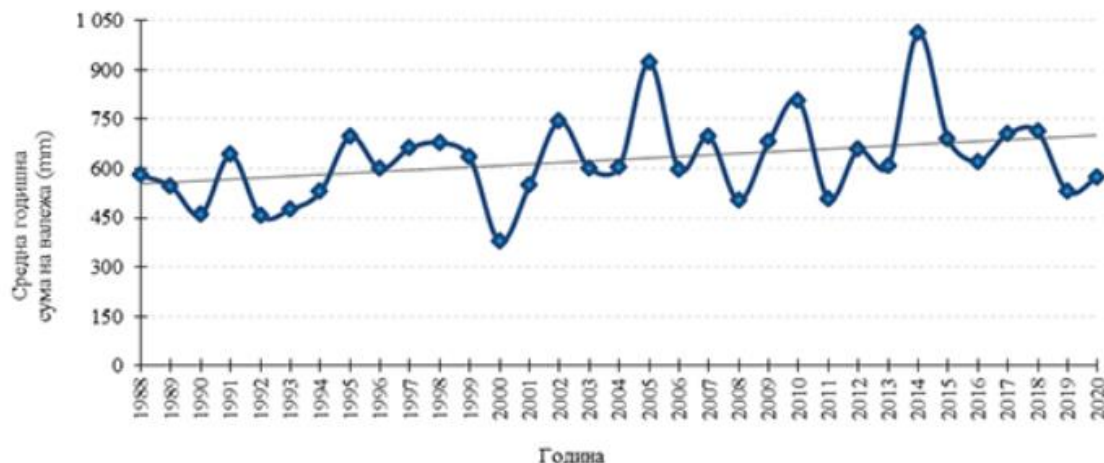

Източник: ИАОС

Фигура 5. Отклонения на средната годишна температура на въздуха (в °C) през 2020 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г.

4.1.1.3. Годишни и максимални денонощни валежи

В периода 1988 – 2020 г. средната за районите с н. в. до 800 m годишна сума на валежа се изменя в границите от 377 mm до 1013 mm (Фигура 6), като се запазва положителната тенденция на изменение на този индикатор (+3.9 mm/год.). През 2020 г. средната годишна сума на валежа е 574 mm, което е с около 10% под нормата за периода 1991–2020 г.

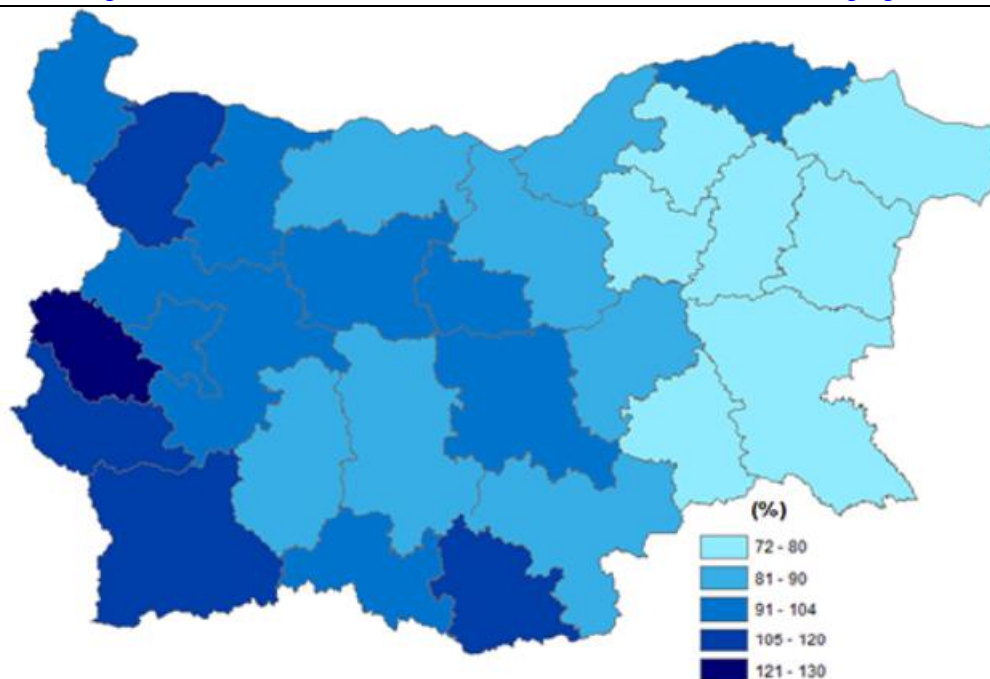

Източник: ИАОС

Фигура 6. Колебания на средногодишната сума на валежа (в mm) в периода 1988-2020г.

По административни области средната годишна сума на валежа варира от 72% (в област Шумен) до 130% от нормата (в област Перник), като за областите Кюстендил и Стара Загора тя е съответно 120% и 104% от нормата – Фигура 7. По станции годишният валеж се колебае от 60% (Ахтопол) до 139% от нормата (Трън). Средно за страната най-валежните месеци са декември и март, съответно 150% и 147% от месечната норма, а най-сух е януари – 18% от месечната норма.

През 2020 г. в отделни станции и райони месечната сума на валежа превишава около и над три пъти месечната норма: в Трън – 290% през март; в Крумовград – 302% през април; в Генерал Тошево – 305% през юни; в Благоевград – 425% и Сандански – 360% през август; в Съдиево – 321% през декември.

Източник: ИАОС

Фигура 7. Отклонения на годишния валеж в % през 2020 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г.

Като цяло в периода 1988 – 2020 г. се установява нарастваща тенденция в колебанията на максималния 24-часов валеж в районите с н. в. до 800 m. На 10.12.2020 г. в Златоград, област Смолян, е измерен най-големият 24-часов валеж за годината – 168 mm , което е с 30% над месечната норма.

4.1.1.4. Снежната покривка

В периода 1988 – 2020 г. не се наблюдава отчетлива намаляваща тенденция в колебанията на средната максимална височина на снежната покривка в районите с надморска височина 800-1800 m. Стойността на този показател за 2020 г. е 41 cm – под средното за периода 1988 – 2020 г. Максималната за сезона височина на снежната покривка е измерена на 08.02.2020 г. в района на с. Манастир, област Пловдив – 105 cm.

4.1.1.5. Климатични явления

През май, юни, юли и първата половина на август 2020 г., предимно в западните и централните части на страната са регистрирани силни гръмотевични бури, придружени от поройни дъждове, градушки и бурни ветрове, които предизвикват локални наводнения, повреди по пътищата и електропреносната мрежа. В източната половина на страната валежите в периода юли-септември са значително под нормата, което води до

тежко засушаване в някои райони. Продължителните безвалежни периоди, съчетани с високи температури и на места със силен, поривист вятър, увеличават значително риска от пожари, като за разглеждания период това е силно характерно за областите Кърджали, Хасково и Ямбол.

4.1.1.6. Климатични промени в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Рисковете, причинени от явления, свързани с изменението на климата, могат да доведат до загуба на човешки живот или да причинят значителни щети, засягащи икономическия растеж и просперитета както на национално, така и на трансгранично равнище.

В научната общност съществува консенсус, че изменението на климата вероятно ще увеличи честотата и величината на екстремни метеорологични явления. През последните десетилетия тази честота в България се е увеличила значително. Най-често срещаните хидрометеорологични и природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша. Броят на смъртните случаи и жертвите, дължащи се на природни бедствия, е значителен, което показва уязвимост към метеорологичните условия и климата. Уязвимостта на населението и икономиката на България към въздействията на климатичните промени се усилва от относително високата степен на бедност в най-засегнатите райони, продължаващата концентрация на населението на страната в няколко индустриални и градски района и различните последици от прехода от държавно-контролирана икономика към свободна пазарна икономика. Все повече доказателства сочат, че икономическите загуби от бедствия, свързани с метеорологични и климатични условия, също нарастват.

Научните прогнози сочат, че средната температура се повишава между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност.

Климатичните сценарии за България се разработват в НИМХ чрез прилагане на симулационен модел ALADIN. Проведени са симулации на регионалния климат за два интервала – “близко бъдеще” (2021-2050 г.) и “далечно бъдеще” (2071-2100 г.).

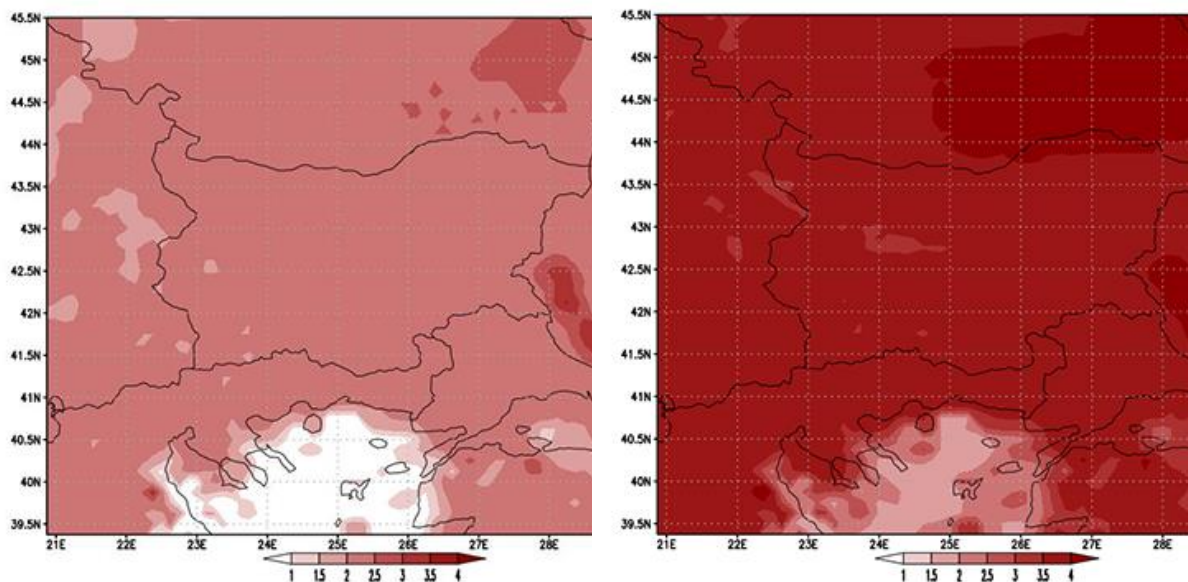
В резултатите от симулациите за тенденциите, т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г. за средногодишна температурата на въздуха и средногодишна сума на валежите се открояват следните особености:

- По отношение на температурата – практически над цялата страна се наблюдават положителни тенденции, т.е. очаква се увеличение на средногодишната

температура, като това увеличение е сравнително еднородно и с около 1.5-2°C за близкото и между 2.5 и 3.5°C за далечното бъдеще - Фигура 8.

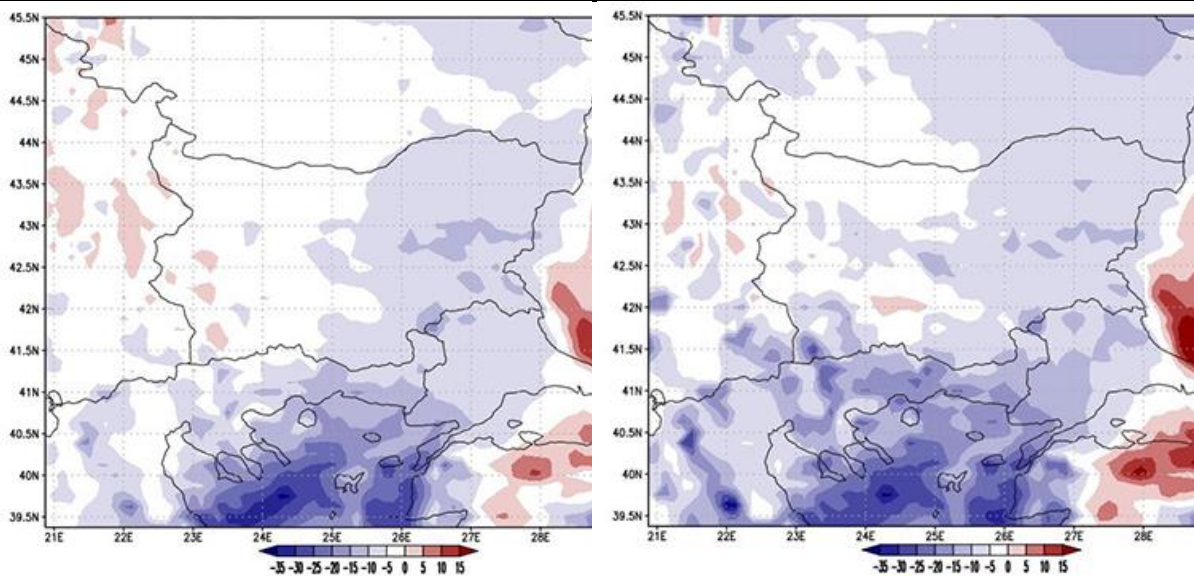
- Пространственото разпределение на тенденцията на годишната валежна сума е по-неравномерно спрямо това на температурата. В Източна България се очаква отрицателна тенденция, като и в двата периода изменението е средно между 5 и 10 mm (в отделни райони до 15-20 mm). Най-видимата разлика между двата периода е, че районите с отрицателна тенденция през втория период са с по-голяма площ спрямо първия и обхващат части на Западна България също - Фигура 9.

период 2021 - 2050 г.

период 2071 - 2100 г.

Фигура 8. Тенденция на средногодишната температура - отклонения в оС от нормата 1961 - 1990 г.

период 2021 - 2050 г.

период 2071 - 2100 г.

Фигура 9. Тенденция на средногодишната валежна - отклонения в мм от нормата 1961 - 1990 г.)

Въз основа на резултатите, получени от симулационния модел, могат да бъдат направени следните изводи:

- Зимите ще бъдат по-меки и през следващите десетилетия;
- Ледените дни (денонощни температури под 0°C) ще намалеят, а високата температура, ще се отрази на развитието на редица земеделски култури през зимата;
- Летните условия постепенно ще се изменят в посока по-чести средни максимални температури на въздуха над 30°C в равнинните райони на страната;
- Броят на летните дни ще се увеличи до 90 дни в периода 2021-2050. Процентът на летните дни се очаква да нарасне с 18-20%, като в повечето равнинни места в южна България те ще са над 40%;
- Горещите дни ще се увеличат с около 30% до края на 21-ви век.

Трябва да се подчертае, че получените резултати са продукт на числена симулация и се основават на определен физико-математически модел на атмосферата и затова могат да се различават от други модели, които използват различни подходи. В частност, те зависят от конкретен емисионен сценарий на парникови газове и аерозоли, който има прогнозен характер.

Както е и посочено по-горе според съществуващите сценарии за климатичните промени за България се наблюдава тенденция към увеличаване честотата на екстремни явления и бедствия, което се доказва от честите интензивни валежи, топли и студени вълни, наводнения и суши, урагани, горски пожари и свлачища.

Очаква се биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от предвижданите промени. Тези промени ще засегнат допълнително обществото и неговите граждани, както и икономиката като цяло. Изменението на климата не засяга всички хора и територии еднакво поради различните нива на експозиция, съответната им уязвимост и адаптивните възможности за справяне. Рискът е по-голям за сегментите на обществото и бизнеса, които са по-малко подготвени и по-уязвими.

4.1.2. Емисии на парникови газове

Като страна по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (РКОНИК), България има задължението да провежда ежегодни инвентаризации на емисиите на парникови газове по източници и поглътители, съгласно утвърдената от РКОНИК методология. Инвентаризациите обхващат емисиите на основните парникови газове: въглероден диоксид (CO_2), метан (CH_4), диазотен оксид (N_2O), хидрофлуоркарбони (HFCs), перфлуоркарбони (PFCs) и серен хексафлуорид (SF_6), както и предшественици (прекурсори) на парниковите газове (NO_x , CO и NMVOC) и серен диоксид (SO_2). За сравняване на различните ПГ, чрез различната им сила да ускоряват глобалното затопляне, от Междуправителственият комитет по изменение на климата (IPCC), е създаден индекс, наречен “потенциал за глобално затопляне” (ПГЗ). Въздействието на топлинната енергия на всички ПГ се сравнява с въздействието на CO_2 (ПГЗ = 1) и се обозначава като CO_2 еквивалент (CO_2 - екв.).

4.1.2.1. Общи емисии на парникови газове

Данните от инвентаризацията на емисиите на ПГ за 2020 г. показват, че общите емисии на ПГ в CO_2 - екв. са 49 152,19 гигаграма (Gg) без отчитане на поглъщането от сектор “Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство” (ЗПЗГС). Нетните емисии (с отчитане на поглъщането от ЗПЗГС) са 39 385,72 Gg.

В Таблица 2 са посочени емисиите на основните ПГ, сумарните емисии (без отчитане на ЗПЗГС) и делът на общите емисии от емисиите през базовата 1988 г., приети за 100%.

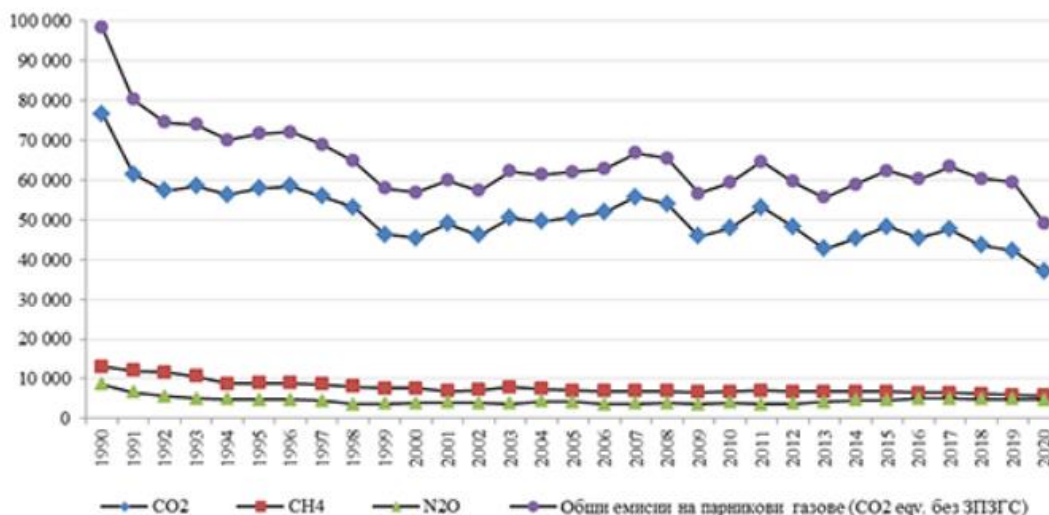

Таблица 2. Агрегирани емисии на ПГ (без сектор "Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство"), Gg CO₂-екв. и дял в проценти на общите годишни емисии спрямо базовата година

Парникови газове/годишн	CO ₂	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Общо	Дял
1988	89606,29	607,70	33,55	0,00	0,00	3,30	114801,00	100%
1990	76698,70	14623,00	8652,69	0,00	0,00	3,69	99978,08	87%
1995	57950,33	10116,48	4833,88	3,33	0,00	4,90	72908,91	64%
2000	45465,69	8439,84	3919,23	33,02	0,00	6,49	57864,27	50%
2005	50656,29	7665,75	4189,50	195,16	0,00	8,16	62714,87	55%
2010	47860,75	7200,80	4052,96	663,05	0,06	18,76	59796,37	52%
2015	48275,62	7097,72	4724,85	1222,08	0,03	18,07	61338,35	53%
2016	45502,40	6832,39	5048,02	1399,33	0,02	18,75	58800,91	51%
2017	47582,29	6700,44	5031,56	1816,64	0,03	17,51	61148,47	53%
2018	43637,53	6431,35	4942,36	2252,53	0,01	17,99	57281,77	50%
2019	42222,52	6245,90	5650,04	1818,54	0,01	18,26	55955,28	49%
2020	36967,11	5698,54	4762,23	1704,46	0,01	19,84	49152,19	43%

Източник: ИАОС, Национален доклад за инвентаризация на емисиите на ПГ за 2020 г.

Анализът на разпределението на основните ПГ в общите емисии (в CO₂ - екв.) за 2020 г. показва, че емисиите на CO₂ имат най-голям дял от общите емисии на ПГ – 75,21%, емисиите на CH₄ са на второ място с 11,59%, емисиите на N₂O с дял 9,69 % остават на трето място, F - газове са с дял от 3,47% – на четвърто.

Източник: ИАОС

Фигура 10. Тенденция на емисиите на основните ПГ – CO₂, CH₄ и N₂O и общата емисия на ПГ (в това число HFCs, PFCs и SF₆) за периода 1988-2020 г., Gg CO₂-екв.

Анализът на Източник: ИАОС

Фигура 10 показва, че за периода 1988 – 2020 г., емисиите на основните ПГ имат тенденция към намаляване. През 2020 г. са емитирани общи емисии на ПГ – 49 152,19 Gg CO₂-екв. или 43,44% от емисиите през базовата година, като минимумът е през 2020 г (43%).

4.1.2.2. Тенденции в емисиите на парникови газове по сектори от класификацията на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC)

Сектор „Енергетика”

В съответствие с номенклатурата на IPCC в енергийния сектор са включени емисии от изгаряне на горива за получаване на енергия (CRF 1.A). В този сектор са включени и неорганизираните емисии при добив, пренос и разпределение на твърди, течни и газообразни горива.

В България сектор „Енергетика” има ключова позиция в националната икономика. Той е източник на 71,34% от агрегираните емисии на ПГ за последната година на инвентаризацията – 2020 г. Най-голям дял от агрегираните емисии на ПГ в сектора заемат емисиите на CO₂ – 90% от емисиите на сектора.

Най-голям дял от емисиите на ПГ имат горивни процеси за производство на енергия – 52,0% от сумарните емисии на сектора. През 2020 г. се наблюдава намаление на емисиите на ПГ с 12,8% спрямо 2019 г.

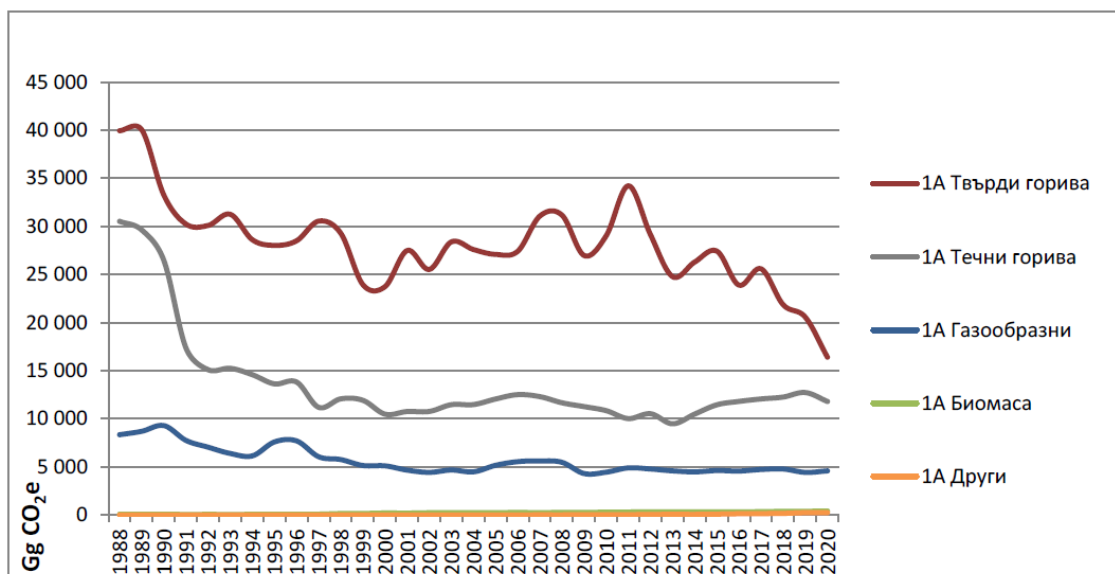
В тази категория е включен разходът на гориво в следните подкатегории:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- Конвенционални електроцентрали, ТЕЦ и топлоцентрали (обществени и частни),
- Заводи за рафиниране на нефт,
- Инсталации за трансформация на твърдо гориво,
- Добив на нефт и газ и добив на въглища,
- Собствено потребление на енергийния сектор.

На Фигура 11 по-долу може да бъде видяна тенденцията в общите емисии на парникови газове (Gg CO₂-екв.) от изгаряне по видове горива (CRF 1.A) през годините – от 1988 г. до 2020 г.

Фигура 11. Общи емисии на парникови газове (Gg CO₂-екв.) от изгаряне по видове горива (CRF 1.A)

Общата тенденция показва намаляване на дела на твърдите горива, най-вече поради намаления износ на енергийните индустрии, увеличението на течни и газообразни горива, поради нарастването на транспортния и промишления сектор, включително на продължаващата газификация на промишлени предприятия, жилищния сектор и транспорт.

Сектор „Индустриални процеси и използване на продукти“

Емисиите на ПГ от сектор „Индустриални процеси и използване на продукти“ се получават в резултат от технологичните процеси на производство и/или консумация на материални продукти. При този вид емисии не участват процесите на изгаряне. Тези процеси са източник на емисии на всички основни ПГ и прекурсори на ПГ.

Секторът емитира 10,78% от националните емисии на ПГ. Най-голям дял в емисиите на ПГ от сектор „Индустриални процеси и използване на продукти“ за 2020 г. има CO₂ – 65,7%.

В сектора най-значими източници на ПГ са:

- Производството на вар (CO_2);
- Производството на цимент (CO_2);
- Производството на амоняк (CO_2);
- Употреба на варовици в десулфуриращи инсталации в енергетиката (CO_2).

Непрекъснато се увеличава дялът на емисиите от употребата на флуорирани парникови газове, който през 2020 г. е 32,16% от общите емисии в сектора.

Сектор „Селско стопанство”

Емисиите на ПГ от сектор “Селско стопанство” се получават в резултат от дейностите и процесите на производство и преработка на селскостопанска продукция, торене на почвите и третиране на животински отпадъци. Процесите и дейностите в този сектор са източници основно на CH_4 и N_2O .

Най-голям източник на емисии на CH_4 (като CO_2 - екв.) в сектора е ентеричната ферментация при селскостопанските животни – 34,05% от емисиите на сектора.

Най-значителни са емисиите на N_2O (като CO_2 екв.) от обработваемите земи, като техният дял през 2020 г. е 88,53%.

Въпреки, че законодателството в България забранява изгарянето на растителни отпадъци от стърнища, тази дейност все още съществува ограничено и при нея се емитират известни количества ПГ и прекурсори на ПГ – CO и NO_x .

Общите емисии от сектора, като CO_2 -екв. намаляват с 0,71% спрямо 2019 г.

Намаляването на емисиите в сектора за периода 1988 – 2020 г. е пряко следствие от общия спад на селскостопанската дейност. Намалението на емисиите в животновъдството следва намалението в броя селскостопански животни.

Сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство”

Секторът обхваща процесите на обмен на CO_2 между източниците на биомаса (горски насаждения, тревни и други насаждения, почви) и атмосферата. Обменът на потоците CO_2 от и към атмосферата представлява съвкупност от процеси, които са резултат и от антропогенна дейност. Така например погълщането на CO_2 в горите е свързано със стопанисването и управлението на горски територии, предназначени за добив на дървесина. Залесяването на пустеещи земи с цел спиране на ерозионни процеси, също води до натрупване на CO_2 в биомаса.

Емисиите на CO_2 в атмосферата от сектора са свързани с горските пожари, както и от промени в органичния състав на почвите, вследствие на ерозия или обработка с химикали.

В тази категория се включват и дейности, които водят до промени в потоците на CO₂ от и към атмосферата. Това са дренажи на почви, изместване на периодите на култивация на растителни култури, както и редуване на по-дълги и по-къси периоди на култивация, наводняване, вследствие изграждането на хидротехнически съоръжения, изменения в подземните води поради антропогенни или природни въздействия.

В инвентаризацията на ПГ за 2020 г., както и за предходните години, е определено нетното поглъщане на CO₂ от категория „Изменение на горите и други горски източници на биомаса“. Поглъщането на CO₂ се формира от нетния баланс на усвоявания от атмосферата въглерод и отсечения обем дървесина, който се използва за отопление, производство на хартия и други дейности, консумиращи биомаса.

Сектор „Отпадъци“

Емисиите на ПГ в сектор „Отпадъци“ се получават в резултат от процесите на събиране, съхранение и третиране на твърди отпадъци от бита и обществения сектор и след третиране на отпадъчни води от домакинствата и промишлеността.

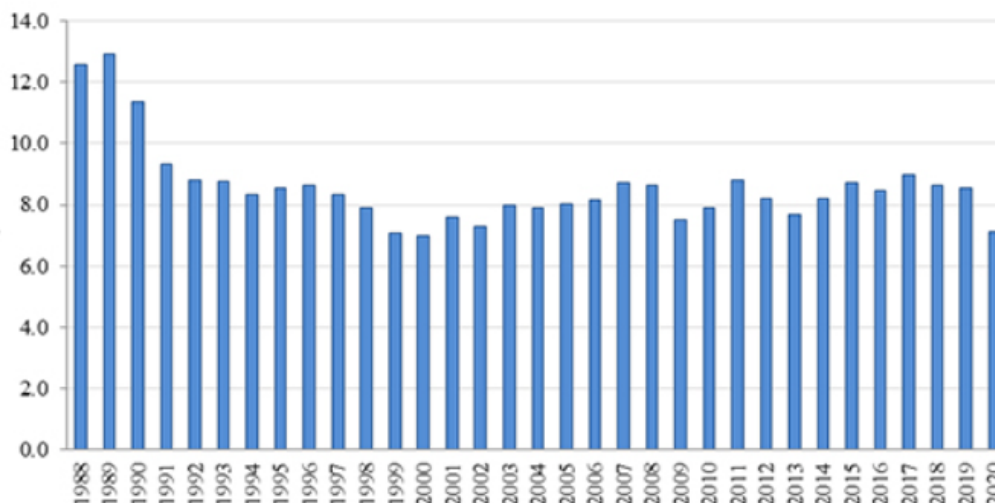
Твърдите отпадъци могат да се третират посредством депониране на сметища, рециклиране, изгаряне с цел унищожаване или за получаване на енергия. В този сектор се определят емисиите на ПГ само от процесите на гниене на депонираните твърди отпадъци.

Депонираните твърди отпадъци емитират CH₄ в резултат от процесите на анаеробно и аеробно разграждане на органичното им съдържание. В инвентаризацията за 2020г., емисиите на метан от този източник са на първо място – 83%.

Вторият голям източник на CH₄ в този сектор е третирането на отпадъчните води в пречиствателните съоръжения (16,2%), като се разглеждат самостоятелно третирането на индустриалните отпадъчни води и третирането на отпадъчни води от домакинствата и обществените сгради.

4.1.2.3. Годишни емисии на парникови газове на човек от населението

Основен индикатор за оценка на емисиите на парникови газове в международен аспект са емисиите на парникови газове на човек от населението.

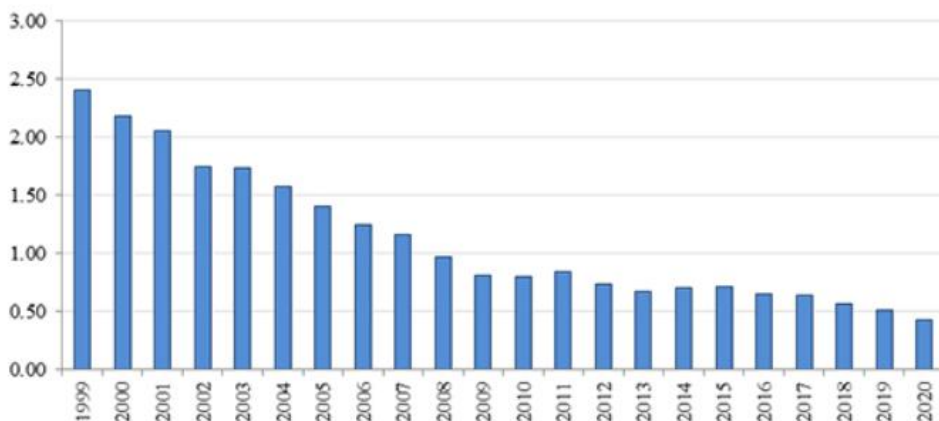
Източник: ИАОС

Фигура 12. Годишни емисии на парникови газове на човек от населението, тона CO₂ - екв.

Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 13 тона CO₂-екв. през 1988 г. до 8,0 тона CO₂-екв. през 2020 г. Най-ниски са били нивата през 2000 г. – 7,1 тона CO₂-екв. По този показател България се доближава до средния за Европейския съюз (ЕС) – 7 тона CO₂-екв.

4.1.2.4. Годишни емисии на парникови газове за единица БВП

Емисиите на парникови газове са тясно свързани с икономическия растеж, тъй като с нарастване на икономическата активност нараства и потреблението на енергия и природни ресурси. Намаляването на тази зависимост е признак за устойчивост на развитието, поради което годишните емисии на парникови газове за производство на единица брутен вътрешен продукт (БВП) представляват важен индикатор. На следващата фигура са представени данни за този показател за България в периода 1999 – 2020 година.

Източник: ИАОС

Фигура 13. Годишни емисии на парникови газове за единица БВП, тона CO₂-екв. за 1000 лева

За периода емисиите на парниковите газове, получени при създаване на 1000 лева брутен вътрешен продукт значително намаляват - от 2,41 тона CO₂-екв. за 1999 г. през 2020 г. те достигат до 0,43 тона CO₂-екв. Между 1990 г. и 2007 г. емисиите на единица БВП намаляват в ЕС-27 с повече от една трета.

4.1.2.5. Принос към годишни емисии на парникови газове от ТЕЦ-ове в районите, обект на изменението и допълнението на ПРР

Топло-електрическите централи в разглежданите райони, обект на изменението и допълнението на ПРР, с принос към годишните емисии на парникови газове, са както следва:

- „Топлофикация – Перник“ ЕАД;
- ТЕЦ "Бобов дол" ЕАД;
- "Ей и Ес - ЗС Марица Изток 1" ЕООД;
- „Контур Глобал Марица Изток 3” АД;
- „Брикел” ЕАД;
- „ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД.

В Таблица 3 по-долу е представена информация за приноса им към общите емисии на парникови газове.

Таблица 3. Топло-електрическите централи в разглежданите райони, обект на изменението и допълнението на ПРР, и принос към годишните емисии на парникови газове

ТЕЦ	Общо емисии от инсталацията tCO _{2e}
„Топлофикация – Перник“ ЕАД	105 109
ТЕЦ "Бобов дол" ЕАД	591 099
"Ей и Ес - ЗС Марица Изток 1" ЕООД	3 804 299
„Контур Глобал Марица Изток 3” АД	5 312 942
„Брикел” ЕАД	285 721
„ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД	4 292 307

От представената в Таблица 3 по-горе информация може да се види значителния принос към емисиите на парникови газове на топло-електрическите централи, работещи в районите на област Стара Загора и Кюстендил. Със значително по-малък принос към общото количество отделени емисии на парникови газове е работата на „Топлофикация – Перник“ ЕАД, което се дължи основно на по-малките мощности и по-ниския брой работни часове, доказвайки и тук значителния принос на изгарянето на лигнитните въглища към повишаване на емисиите на парникови газове и промените в климата.

4.2. *Качество на атмосферния въздух*

Замърсяването на въздуха е една от основните екологични причини за редица заболявания в Европа. Въздухът е по-чист днес, отколкото преди две десетилетия, но въпреки подобренията, значителни вредни въздействия остават: Европа все още е далеч от постигането на нива на качество на въздуха, които не водят до риск за хората и на околната среда. Това представлява съществена загуба за Европа: за нейните природни системи, нейната икономика, производителността на работната сила и здравето на европейците. Ефектите от лошото качество на въздуха се усещат най-силно в две основни области – в градските райони, където хората изпитват значителни здравословни проблеми и екосистемите, където се уврежда растежа на растителността, а еутрофикацията е довела до загубата на биологично разнообразие.

Икономическите дейности, пътният трафик, производството на електрическа и топлинна енергия, промишлеността и селското стопанство, както и битовото отопление са основен източник на замърсяване на въздуха.

Фините прахови частици (ФПЧ10 и ФПЧ2.5) и озон (O_3) са най-проблемните замърсители

по отношение на човешкото здраве, следвани от бензо(а)пирен (индикатор за полициклични ароматни въглеводороди) и азотен диоксид (NO_2). Най-силно засегнати от въздействието на високите концентрации на озон (O_3), амоняк (NH_3) и азотни оксиди (NO_x) са екосистемите и горите във високопланинските райони.

За подобряване на качество на въздуха в бъдеще ще трябва да се увеличи използването на „зелени“ и по-ефективни технологии по отношение на топлоизолация на сградите, както и използването на алтернативни източници на гориво в битата и транспорта, използване на най-добри налични технологии в индустрията и др.

4.2.1. Тавани за емисии на вредни вещества във въздуха на национално ниво

Замърсяването на атмосферния въздух е една от основните причини за влошаване на човешкото здраве, а също така и за киселиняването, еутрофикацията и замърсяването с приземен озон. С цел ограничаване влошаването КАВ и постигане на неговото подобряване ЕС има въведени политики, ограничаващи отделните източници, но също така и националните общи атмосферни емисии на ключови замърсители, каквито са SO_2 , NO_x , NH_3 и неметанови летливи органични съединения (NMVOC).

Правната рамка на политиката за качеството на атмосферния въздух на ЕС се поставя от Директива 2001/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2001 г. относно националните тавани за емисии на някои атмосферни замърсители (Директива NEC), Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа (Директива SAFe) и Директива 2004/107/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.

С цел изпълнение изискванията до 2019г. на старата директива за таваните на националните емисии (Директива 2001/81/ЕО), както и на задълженията на страната по Договора за присъединяване към ЕС, на основание чл. 10а от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), с Решение № 261/23.04.2007г. на Министерски съвет е приета Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух, април. Тази програма съдържа редица мерки за намаление нивата на емисиите, в резултат, на което да се постигнат посочените по-долу национални тавани.

Таблица 4. Тавани за емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на Р. България по Директива 2001/81/ЕО, kt

Атмосферни замърсители	Ангажимент по		Цели по Националната програма, приета с Решение №261 на МС от 23.04.2007г.		
	Директива 2001/81/ЕО	Гьотеборгски протокол към КТЗВД			
	2010 г.	2010 г.	2010 г.	2015 г.	2020 г.
SO _x (като SO ₂)	836	856	380	300	250
NO _x (като NO ₂)	247	266	247	247	247
NM _{VOC}	175	185	175	175	175
NH ₃	108	108	108	108	108

Съгласно действащото към момента законодателство на ЕС, а именно преработената директива за националните тавани на емисии - Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. относно намаляването на националните емисии на някои замърсители на атмосферния въздух, която преразглежда режима на националните тавани на емисиите, установени с Директива 2001/81/ЕО, за да приведе ЕС в съответствие с международните ангажименти, на държавите-членки е постановено спазването на установените в директивата задължения за намаляване на емисиите на серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (NM_{VOC}), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (PM_{2,5}) за всяка година от 2020 г. до 2029 г. и от 2030 г. нататък, спрямо определената за базова 2005 г.

Съгласно изменения, приети през 2012 г., на Протокола от 1999 г. за намаляване на подкисляването, еутрофикацията и тропосферния озон (Гьотеборгски протокол) към КТЗВДР, страните по него имат задължение за намаляване на емисиите на посочените по-горе замърсители, които задължения идентично са отразени и в Директива (ЕС) 2016/2284.

Съгласно Приложение II (Таблица А и Таблица Б) на Директива (ЕС) 2016/2284, България поема задължение (Таблица 5) за намаляване на емисиите на серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x) и неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2,5}) спрямо нивата на базовата 2005г. за периода 2020-2029г и за след 2030г.

Таблица 5. Ангажименти на Р. България за тавани на емисии по Директива (ЕС) 2016/2284

Замърсител	Емисии през базовата 2005г., kt*	За всяка година	Намаление спрямо базовата 2005 г.
SO ₂	771.3	от 2020 г. до 2029 г.	78%
		от 2030 г.	88%
NO _x	183.2	от 2020 г. до 2029 г.	41%

Замърсител	Емисии през базовата 2005г., kt*	За всяка година	Намаление спрямо базовата 2005 г.
		от 2030 г.	58%
НМЛОС	80.7	от 2020 г. до 2029 г.	21%
		от 2030 г.	42%
NH ₃	51.6	от 2020 г. до 2029 г.	3%
		от 2030 г.	12%
ФПЧ _{2,5}	30.9	от 2020 г. до 2029 г.	20%
		от 2030 г.	41%

* Източник: Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.)

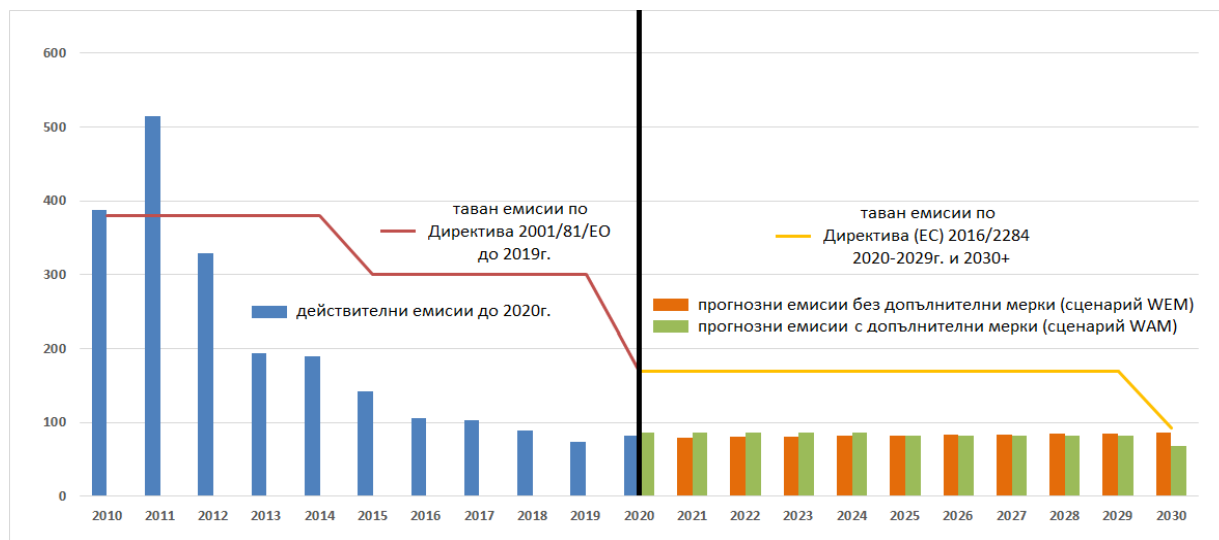
За осигуряване на прилагането на Директива (ЕС) 2016/2284 и на задълженията на страната по Договора за присъединяване към ЕС, както и на основание чл. 10а от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), е приета Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.), (НПКЗВ). Разработването на програмата е в изпълнение на чл. 6 от Директива (ЕС) 2016/2284. Документът е приет с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г. Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.) предвижда прилагането на мерки за намаление нивата на общите годишни антропогенни емисии на посочените по-горе замърсители, в резултат на което да се постигнат националните задължения, определени в Директива (ЕС) 2016/2284.

Към 31.12.2020 г. ангажиментите за намаляване на емисиите по Директива (ЕС) 2016/2284, Гьотеборгския протокол към КТЗВДР и НПКЗВ за 2020 г. са достигнати за SO₂, NO_x, NMVOC и PM_{2,5}, но не и за NH₃.

С цел и бъдещото достигане на заложеното по Директива (ЕС) 2016/2284, Гьотеборгския протокол към КТЗВДР и НПКЗВ намаляване на емисиите е изготвен и е в процес на приемане Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. към Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. В него са разработени два варианта на прогнозни емисии (2020-2030г.): по Директива (ЕС) 2016/2284 при политиките и мерките, действащи към настоящия момент (*сценарий WEM - With Existing Measures*) и при допълнителни политики и мерки, при които се постигат националните цели и приоритети за 2030 г. (*сценарий WAM - With Additional Measures*) за намаляване на емисиите на атмосферните замърсители, съгласно Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г, в пряка връзка с предложените промени по изменение и допълнение на ППР, като както в ППР, така и в посочените по-горе Стратегия и План се предвиждат стъпки към декарбонизация на сектор Енергетика.

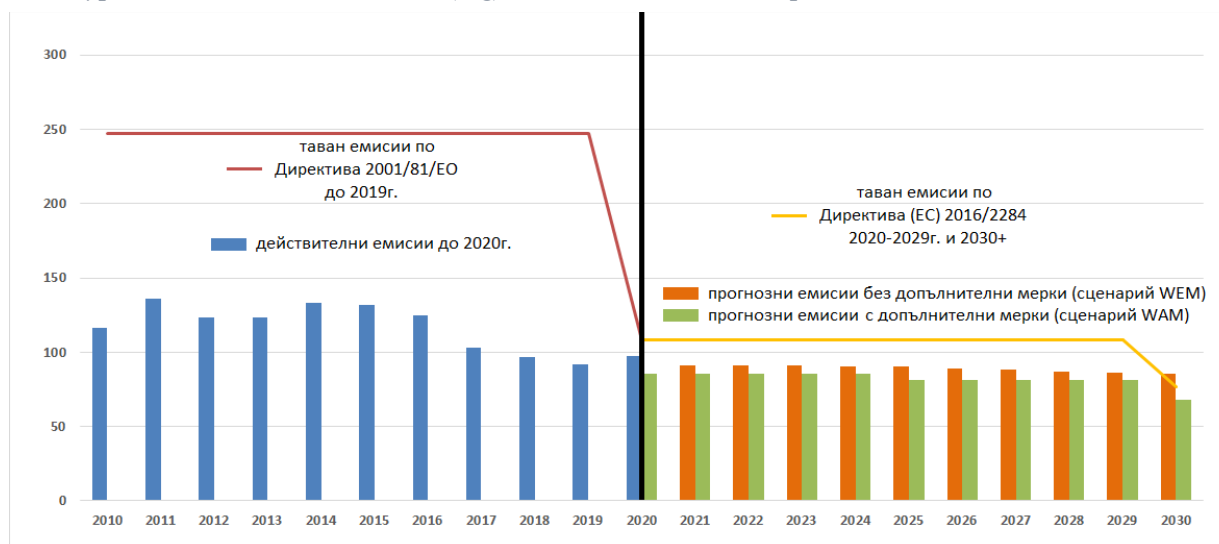

На следващите фигури са показани действителните емисии от Националните доклади за състоянието и опазването на околната среда от 2010г до 2020г. и техните таваните по Директива 2001/81/ЕО до 2019г. и прогнозните емисии (2020-2030г.) по Директива (ЕС) 2016/2284 при сценарий WEM и сценарий WAM, описани по-горе. Стойностите за прогнозните емисии по сценарий WEM са оранжевите колони, а тези в зелено – прогнозите за нивата на емисиите по сценарий WAM.

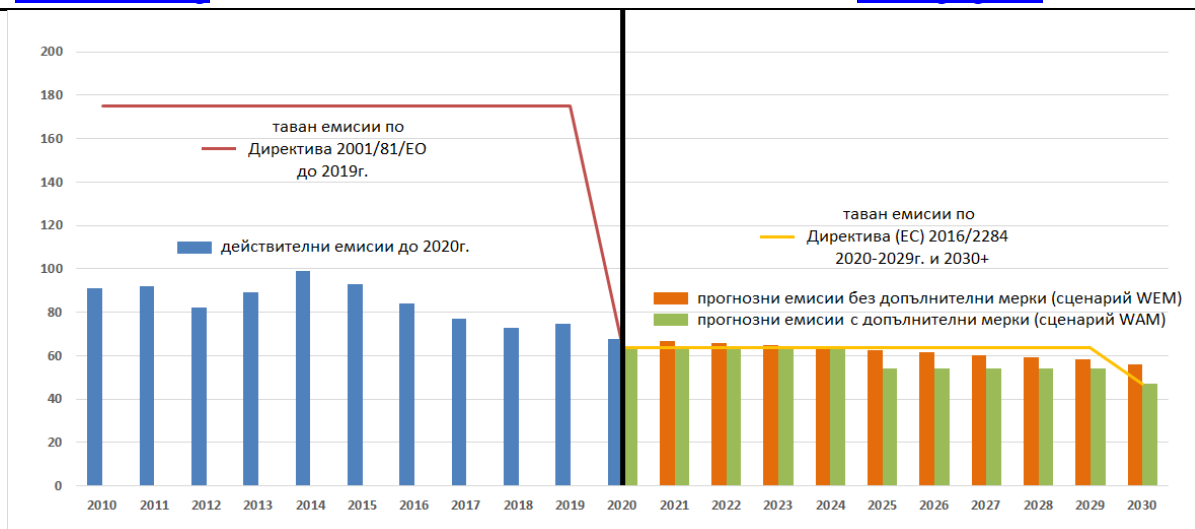
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 14. Тавани на емисиите (Gg) за SO₂ до 2020г., за периода 2021-2029г. и след 2030г.

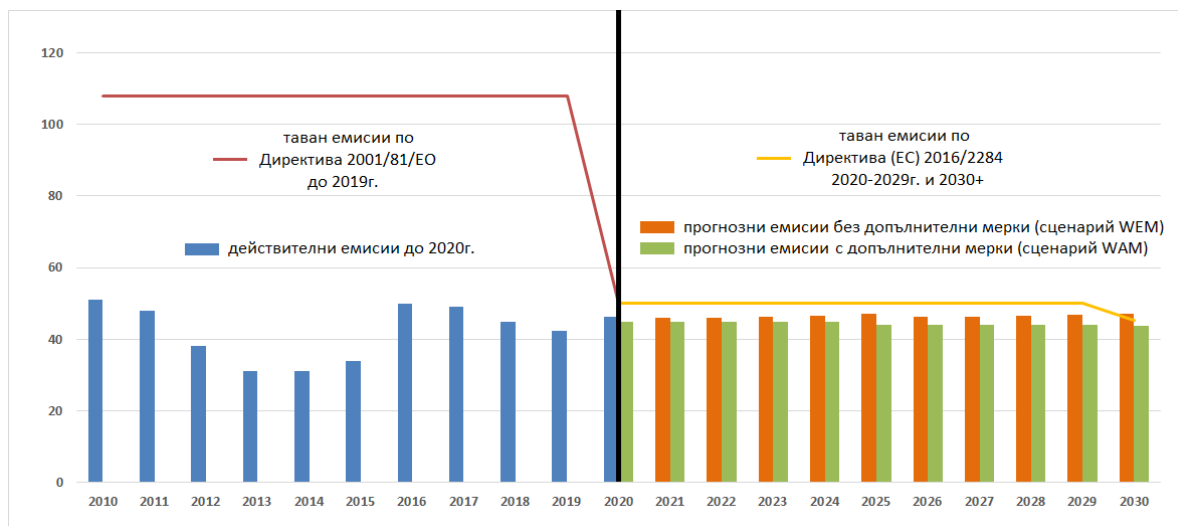
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 15. Тавани на емисиите (Gg) за NO_x до 2020г., за периода 2021-2029г. и след 2030г.

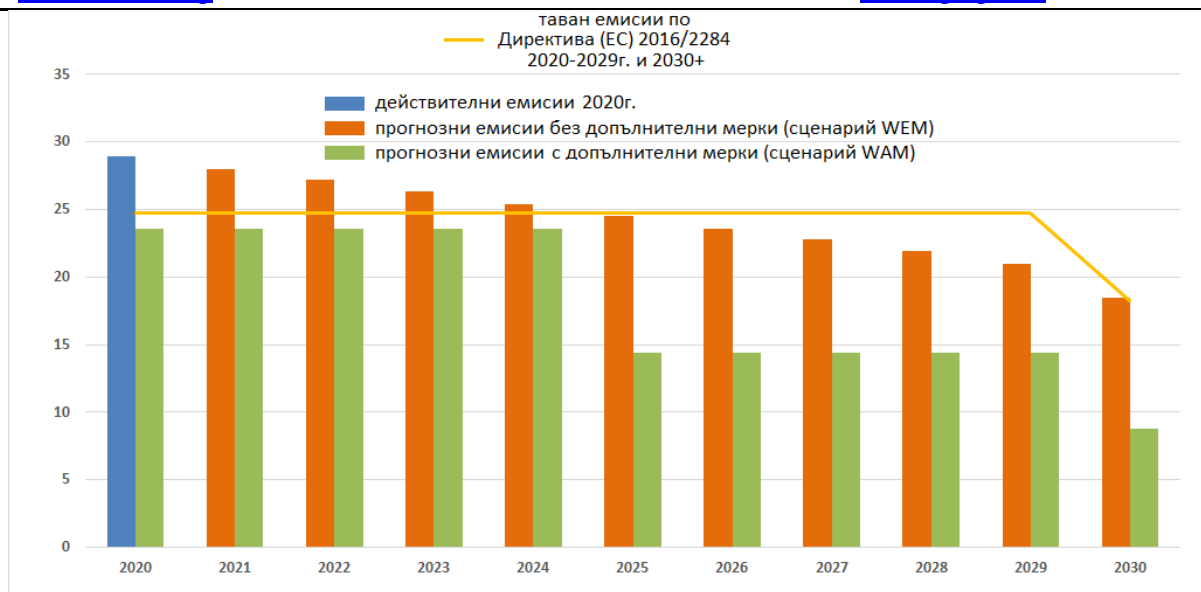
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 16. Тавани на емисиите (Gg) за НМЛОС до 2020г., за периода 2020-2029г. и след 2030г.

Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 17. Тавани на емисиите (Gg) за NH3 до 2020г., за периода 2020-2029г. и след 2030г.

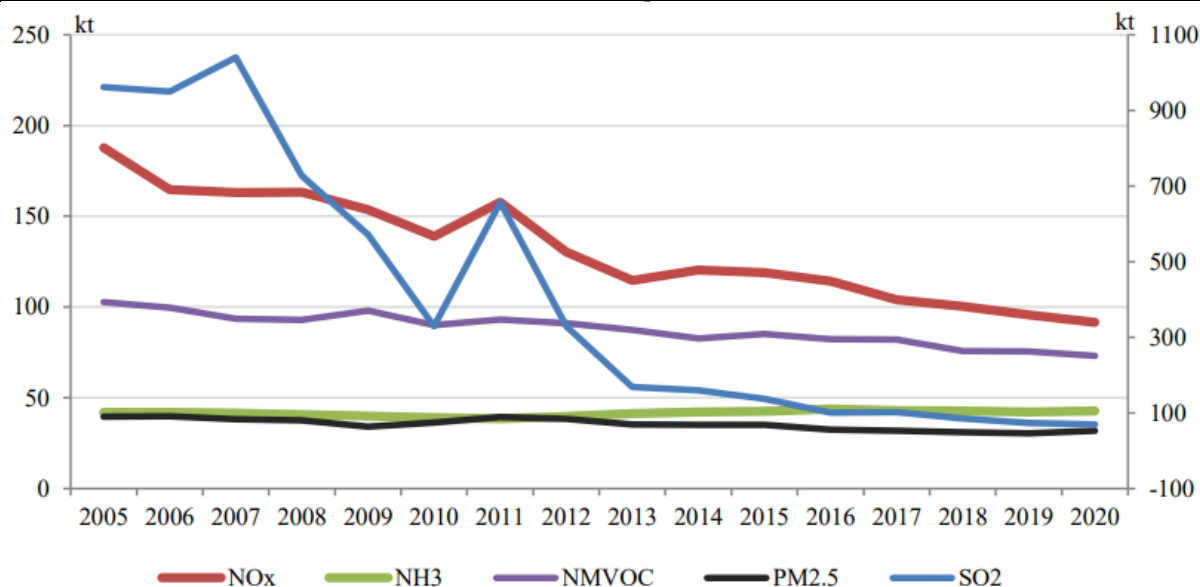
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 18. Тавани на емисиите (Gg) за ФПЧ_{2.5} за периода 2020-2029г. и след 2030г.

Анализът на показаните по-горе фигури (от Фигура 14 до Фигура 18) показва, че при сценарий WEM единствено прогнозните емисии на серни диоксиди (SO₂) ще бъдат в съответствие с таваните по новата Директива (ЕС) 2016/2284, докато прогнозните нивата на азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амониак (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2,5}) от своя страна ще надвишават тези тавани, особено към 2030 г. и след това., докато при сценарий WAM ще се постигнат целите за намаляване на нивата на емисиите за всички атмосферни замърсители по новата директива за националните тавани.

4.2.2. Емисии на основни замърсители във въздуха на национално ниво и европейско ниво за периода 2000 – 2020г.

През 2012 г. Гьотеборгския протокол се изменя и за 2020 г. освен тези четири замърсителя - SO₂, NO_x, NH₃, NMVOC определя и тавани за първичните емисии на фини прахови частици (PM_{2.5}). Таваните за 2020 г. за посочените пет замърсителя са задължение на страната и съгласно Директива (ЕС) 2016/2284, целта е да се ограничат емисиите на замърсителите на въздуха, които са прекурсори на озон и прахови частици, както и на тези, които допринасят за вкисляването и еутрофикацията на екосистемите. Индикаторът проследява тенденцията на емисиите в периода 2005 г. – 2020 г.

Забележка: Емисиите на SO₂ са изобразени на втората ос.

Източник: ИАОС, НСИ

Фигура 19. Емисии на основни замърсители на национално ниво

Въз основа на представената на Фигура 19 информация може да се заключи, че в периода 1990 – 2020 г. емисиите на основните замърсители намаляват, с изключение на NH₃.

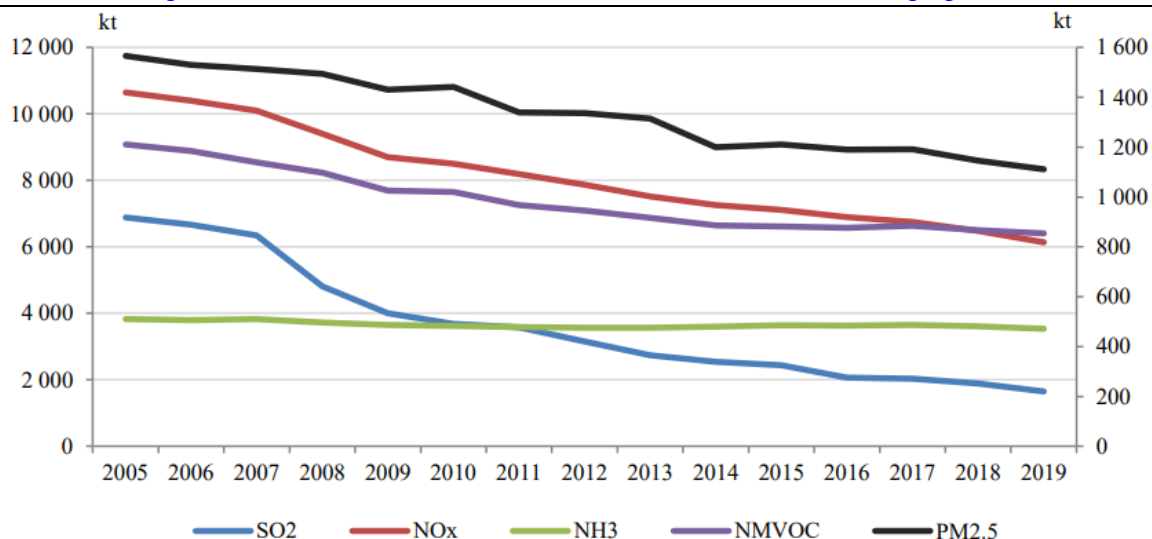
Емисиите на SO₂ намаляват с 93% за 2020 г. в сравнение с базовата 2005 г., което основно се дължи на намалените емисиите от топлоелектрическите централи (ТЕЦ).

Емисиите на NO_x намаляват с 51% за периода 2005-2020 г., което основно се дължи на редуцираните емисии от ТЕЦ и в по-малка степен на намаление на емисиите от автомобилния транспорт.

Емисиите на NMVOC намаляват с 29% за 2020 г. в сравнение с базовата 2005 г.

За периода 2005-2020 г. емисиите на NH₃ се увеличават с 1,7% – от 42 до 42,7 kt.

Емисиите на ФПЧ2.5 са се увеличили с 4% от 30,4 kt през 2019 г. до 31,7 kt през 2020 г. Основният източник на ФПЧ2.5 е изгарянето на горива в битовия сектор.

Забележка: Емисиите на PM_{2.5} са изобразени на втората ос.

Източник: ЕАОС

Фигура 20. Емисии на основни замърсители на европейско ниво

Съгласно представената на Фигура 20 информация, антропогенните емисии на основните замърсители намаляват значително в периода 1990 – 2019 г. в страните-членки на ЕС:

- NO_x емисиите намаляват с 42%;
- SO₂ емисиите намаляват с 76%;
- NMVOC емисиите намаляват с 29%;
- NH₃ емисиите намаляват с 8%;
- ФПЧ_{2,5} емисиите намаляват с 29%.

4.2.3. Емисии на вредни вещества във въздуха по групи източници за 2020 г.

Индикаторът представя националните емисии на вредни вещества във въздуха, изчислени по ръководството на ЕМЕП/ЕЕА и по “Единна методика за инвентаризация на емисиите на вредни вещества във въздуха”, утвърдена от министъра на околната среда и водите за 10 групи източници на емисии и обхваща следните вредни вещества: серни оксиди (SO_x), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (NMVOC), амоняк (NH₃), въглероден оксид (CO), тежки метали (живак - Hg, кадмий – Cd, олово – Pb), полициклични ароматни въглеводороди (ПАН), диоксини и фурани (DIOX), фини прахови частици (ФПЧ₁₀) и някои др. специфични замърсители.

Разпределение на емисиите на основните атмосферни замърсители по групи източници на емисии е дадено в Таблица 6 по-долу.

Таблица 6. Емисии на вредни вещества в атмосферния въздух за 2020 г. по групи

Групи източници на емисии	SO _x * (x 1000 t/y)	NO _x ** (x 1000 t/y)	NM _{VO} C (x 1000 t/y)	NH ₃ (x 1000 t/y)	CO (x 1000 t/y)	Hg t/y	Cd t/y	Pb t/y	PAH t/y	DIOX g/y	ФПЧ10 (x 1000 t/y)	ФПЧ2,5 (x 1000 t/y)
№1 ТЕЦ (вкл. рафинерии)	26.93	13.45	0.71	0.02	4.47	0.448	0.317	2.35	0.0640	2.39	0.22	0.18
№2 Битово горене	5.10	2.93	20.82	2.32	151.35	0.047	0.460	1.59	14.68	28.99	25.88	25.18
№3 Горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на електроенергия)	1.57	2.63	0.28	0.16	2.18	0.027	0.07	0.24	0.00000	0.49	0.43	0.37
№4 Негоривни производствени процеси	30.83	4.92	6.69	1.16	19.20	0.057	0.495	4.26	0.00	9.54	6.70	1.81
№5 Добив и преработка на изкопаеми горива	3.39	1.43	7.27	0.01	0.496	0.025	0.025	0.025	0.000	0.028	0.91	0.15
№6 Използване на разтворители	0.0028	0.01	13.94	0.02	0.2455	0.0001	0.06	0.73	0.0017	0.0004	0.86	0.61
№7 Пътен транспорт	0.04	35.91	6.85	0.70	44.83	0.016	0.006	1.158	0.2245	1.445	2.76	2.17
№8 Друг транспорт	1.74	12.36	1.19	0.001	26.88	0.002	0.0026	0.1386	0.0125	0.017	0.50	0.49
№9 Третирание и депониране на отпадъци	0.003	0.018	1.33	1.18	0.10	0.058	0.005	0.033	0.0001	6.098	0.35	0.35
№10 Селско стопанство	0.0002	17.93	13.91	37.15	0.03	0.00006	0.0004	0.00005	0.0009	0	6.14	0.41
Общо	69.60	91.60	73.00	42.70	249.78	0.68	1.43	10.52	14.99	49.20	44.75	31.72

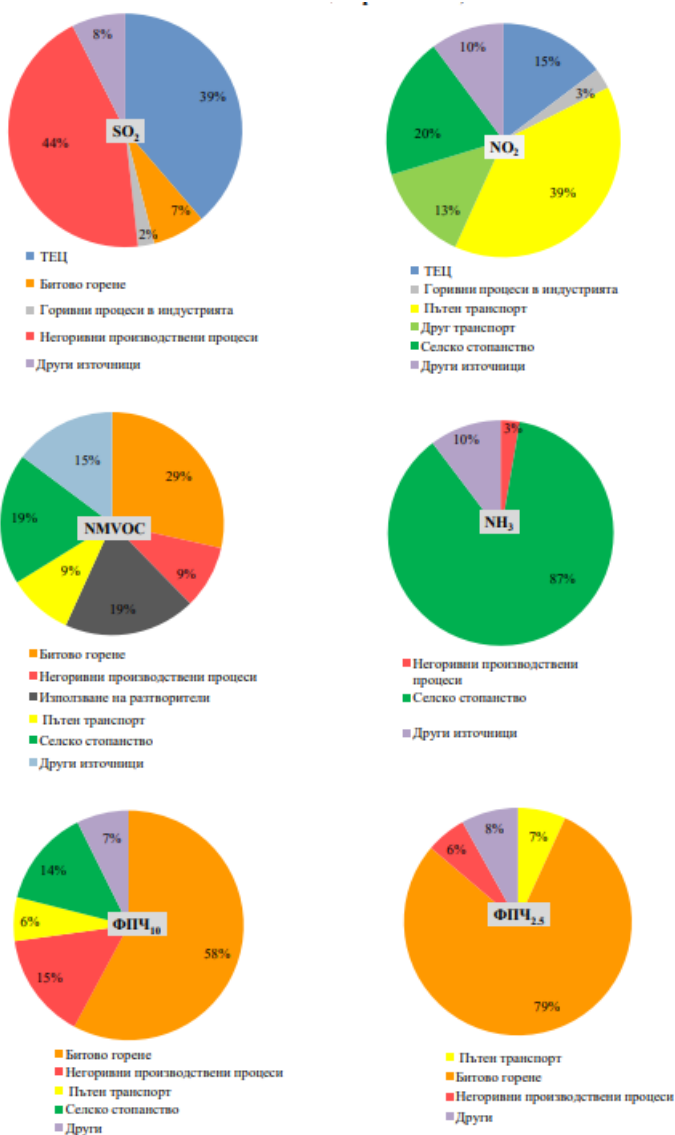
* - изчислени като серен диоксид

** - изчислени като азотен диоксид

*** - емисиите от сектор природа не са включени, поради липса на актуални данни

Източник: НСИ и ИАОС

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Източник: НСИ и ИАОС

Фигура 21. Разпределение на дела на емисиите на вредни вещества по основните групи източници през 2020 г., %

Съгласно представената на Фигура 21 информация може да се направи следното заключение:

- Топлоелектрическите централи (вкл. рафинерии) са един от най-големите източници на серен диоксид – 39% от общото емитирано в страната количество. През 2020 г. емисиите на серен диоксид от всички големи горивни инсталации намаляват с 7 хил. тона в сравнение 2019 г. - от 33,9 kt до 26,9 kt;
- Основните източници на азотни оксиди са пътният транспорт - 39%, топлоелектрическите централи (вкл. рафинерии) - 15%, друг транспорт 13% и

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

селско стопанство (най-голям дял има използването на неорганични азотни торове) – 20%;

- Селското стопанство емитира 87% от общото количество амоняк. Друг основен източник са негоривните производствени процеси - 10%;
- Основен антропогенен източник на NMVOC е битовото изгаряне - 29% от общото емитирано количество за страната. Друг основен източник са използваните разтворители - 19% и селското стопанство – 19%;
- Битовото отопление е основен източник на фини прахови частици, с 58% емисии от общото количество ФПЧ10 и 79% от ФПЧ2.5, изхвърляни в атмосферата. Другите източници на ФПЧ10 са негоривните производствени процеси (основно от асфалтиране) и селското стопанство. За ФПЧ2.5 другия основен източник е пътния транспорт – 7%.

4.2.4. Основни източници на емисии в разглежданите райони, обект на изменение и допълнение на ПРР, базирано на ТПСП

Основните източници на емисии в разглежданите райони, контролирани от РИОСВ – Стара Загора и РИОСВ – София, са основно големите горивни инсталации (ГГИ), както и инсталациите за съвместно изгаряне на отпадъци.

4.2.4.1. Големи горивни инсталации (ГГИ)

Съгласно изискванията на Директива 2001/80/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2001 година за ограничаване на емисиите на определени замърсители във въздуха, изпускани от големи горивни инсталации (ГГИ) до 2015 г. през 2004 г. Европейският съюз създаде опис на големите горивни инсталации (ГГИ) във всяка държава-членка, с цел инвентаризацията на емисиите от тях. От 2016 отчетна година докладването се извършва съгласно Директива 2010/75/ЕС Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (Директива за промишлените емисии), член 72.3. Големи горивни инсталации са тези с номинална топлинна мощност, равна или по-голяма от 50 MWth, независимо от вида на използваното гориво. Наборът от данни се обединяват и докладват поотделно съгласно чл. 7 на Регламент (ЕО) 166/2006 (ЕРИПЗ регистър), и съгласно чл. 72 на Директива 2010/75/ЕС (Директива за промишлените емисии).

На територията на разглежданите области и обект на оценка в настоящия ДЕО и в изменението и допълнението на ПРР са следните ГГИ:

- „Топлофикация – Перник“ ЕАД;
- ТЕЦ "Бобов дол" ЕАД;

- "Ей и Ес - ЗС Марица Изток 1" ЕООД;
- „Контур Глобал Марица Изток 3” АД;
- „Брижел” ЕАД;
- „ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД;
- „Топлофикация – Сливен“ ЕАД.

Данните за ГГИ, функциониращи през 2020г., както на територията на засегнатите райони, така и в България като цяло, които са били докладвани в Европейската агенция по Околна среда, както и годишните емисии на SO₂, NO_x и прах от същите са представени в Таблица 7 по-долу.

Таблица 7. Данни за функциониращите на територията на страната ГГИ през 2020 г.

Големи горивни инсталации (ГГИ)	Обща номинална топлинна мощност	2020			
		Брой работни часове	NOX	SO2	Прах
	MWh	h	t/y		
ТЕЦ "Лукойл Нефтохим" - блок 1	480	8784	347	0	0
ТЕЦ Девен - Солвей Соди АД - блок 1	400	999	182	81	3
ТЕЦ Девен - Солвей Соди АД - блок 2	485	8784	247	503	38
"Топлофикация Плевен" ЕАД - блок 1	138	4253	30	0	0
"Топлофикация Плевен" ЕАД - блок 3	108	8350	128	0	0
ТЕЦ „Пловдив Север” - блок 1	316	1633	26	0	0
ТЕЦ „Пловдив Север” - блок 2	115	7902	29	0	0
ОЦ „Пловдив ЮГ” - блок 1	67	0	0	0	0
„Монди Стамболийски“ ЕАД - блок 1	110	0	0	0	0
"Топлофикация - Русе" ЕАД - блок 2	430	0	0	0	0
"Топлофикация - Русе" ЕАД - блок 3	314	8141	250	226	21
ТЕЦ „София Изток“ - блок 1	628	7983	351	0	0
ТЕЦ „София Изток“ - блок 2	456	4907	264	0	0
ТЕЦ „София Изток“ - блок 3	464	2263	15	0	0
ТЕЦ „София Изток“ - блок 4	464	14	0.15	0	0
ОЦ "Люлин" - блок 1	581.5	6064	58	0	0
ОЦ "Земляне" - блок 1	348.9	4381	29	0	0
ОЦ "Земляне" - блок 2	232.6	4113	13	0	0
ТЕЦ „София“ - блок 2	308.2	7977	551	0	0
ТЕЦ „София“ - блок 3	895.5	2835	17	0	0

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregion.eu

Големи горивни инсталации (ГГИ)	Обща номинална топлинна мощност	2020			
		Брой работни часове	NOX	SO2	Прах
	MWth	h	t/y		
"Ей И Ес – ЗС Марица Изток 1 - блок 1	1846	8052	2248	3690	19
„Контур Глобал Марица Изток 3” АД - блок 2	1210	7580	1491	4859	0.01
„Контур Глобал Марица Изток 3” АД - блок 3	1210	7733	1558	6048	0.03
ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД - блок 1	944	4663	690	2114	2
ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД - блок 2	944	5332	527	2421	3
ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД - блок 3	1212	4995	771	2210	9
ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД - блок 4	606	3057	487	1365	3
ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД - блок 5	606	0	0	0	0
ТЕЦ "Брикел" ЕАД - блок 1/2	510	8222	811	2275	41
"Топлофикация – Сливен" ЕАД - блок 1	98	4077	20	173	9
ТЕЦ „Република“ – блок 2	148	6261	207	278	19
ТЕЦ "Република" - блок 2А	196	1019	54	67	4
ТЕЦ „Бобов дол“ ЕАД - блок 2А	1144	5058	524	561	32
ТЕЦ „Бобов дол“ ЕАД - блок 3	572	5167	395	437	24
ОБЩО	18 587.70	160 599	12 320.15	27 308.00	227.04

Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Данните за изпусканите емисии във въздуха се определят на базата на измерване - собствени периодични измервания (СПИ) или собствени непрекъснати измервания (СНИ), или изчисление по балансови методи, съгласно Наредба № 6 от 26.3.1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници. Всички ГГИ имат издадени Комплексни разрешителни (КР), по смисъла на чл. 117, ал. 1 и ал. 2 от ЗООС, в съответствие с Глава четвърта на Наредбата за условията и реда за издаване на КР, както и Разрешителни за емисии на парникови газове (РЕПГ), съгласно изискванията Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК).

Анализът на представената в Таблица 7 информация показва че:

- По отношение емисиите на серни оксиди през 2020г. най-голям дял имат енергийните инсталации в Маришкия басейн (община Стара Загора), следвано от ТЕЦ „Бобов дол“ и ТЕЦ „Бриkel“;
- През 2020 год. най-голямо количество азотни оксиди са емитирани от централите от Маришкия басейн;
- Емисиите на прах през 2020 год. са с най-голям дял при ТЕЦ „Бобов дол“, следван от емисиите на ТЕЦ Девен-“Солвей Соди” и ТЕЦ „Бриkel“.

От всичко казано по-горе може да се заключи, че ГГИ, намиращи се в границите на районите, обект на оценка в настоящия ДЕО, са едни от основните замърсители на атмосферния въздух не само на местно или още локално ниво, но и на национално, допринасяйки за сумарното повишаване на нивата на атмосферните замърсители, като това е в резултат на използването на твърди горива, основно лигнитни въглища, от изгарянето на които се генерират значителни емисии на прах и серни оксиди.

4.2.4.2. Инсинератори

Инсинерацията е термична обработка или процес на изгаряне на отпадъци, използван за намаляване на обема им преди окончателно депониране. Изгарянето на отпадъците ги превръща в пепел, димни газове и топлина. Пепелта се образува предимно от неорганичните съставки на отпадъците и може да бъде под формата на твърди бучки или частици, пренасяни от димния газ и попадащи в атмосферата. Предвид по-горното и риска от замърсяване на атмосферата с твърди частици (прах) и някои газообразни замърсители, генерирани при процеса на изгаряне, то образувалите се димни газове трябва да бъдат очистени от газообразни и прахови замърсители, преди да бъдат изпуснати в атмосферата. В някои случаи топлината, генерирана от изгаряне, може да се използва за генериране на електрическа енергия или производствена енергия. Това е известно като съвместно изгаряне (*co-incineration*).

На територията на разглежданите райони, обект на настоящия ДЕО, както и на изменението и допълнението на ПРР се намират следните инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци с производствени характеристики, дадени в Таблица 8 по-долу.

Таблица 8. Инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци в районите, обект на оценка в налягащата ДЕО

Оператор	Комплексно разрешително	Изпускащо устройство	Капацитет		
			t/h		
			опасни	неопасни	ОБЩО
"Топлофикация–Сливен" ЕАД енергиен котел ЕК2, изгаряне на RDF	№ 510–Н0/2015 № 510–Н1/2018	ИУ №1	2.22	0	2.22
„ТЕЦ Бобов дол“ ЕАД съвместно изгаряне на въглища, неопасни отпадъци и биомаса в съществуващата горивната инсталация за производство на електрическа енергия, включваща ЕК2 и ЕК3	№45-Н4/2019	ИУ №2А	2	0	2
		ИУ № 3	2	0	2

4.2.5. Качество на атмосферния въздух

4.2.5.1. Изисквания на действащата нормативна уредба по отношение нормите за КАВ

Основните насоки за оценка на качеството на въздуха на равнището на ЕС се поставят от Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа, която Директива също така отменя и замества предходната директива за качество на въздуха (96/62/ЕО), и трите дъщерни директиви (1999/30/ЕО, 2000/69/ЕО, 2002/3/ЕО), и Решение 97/101/ЕО на Съвета на Европа. Директива 2008/50/ЕО се допълва от Директива 2004/107/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.

Изискванията на посочените по-горе Директиви са транспонирани в българското законодателство чрез Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух и Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. – за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух. Тези две наредби пряко регулират замърсяването с цел опазване на човешкото здраве и определят качеството на атмосферния въздух (КАВ), като сравняват концентрациите на съответното вредно вещество регистрирани в автоматични измервателни станции (АИС) с пределните стойности за СГН, СДН и СЧН.

В Таблица 9 и Таблица 10 са систематизирани нормите за качеството на въздуха от двете директиви и националното законодателство.

Таблица 9. Средночасови и средноденонощни норми за защита на човешкото здраве

Норма	Период на осредняване	Стойност	Допустимо отклонение	Дата, към която нормата трябва да бъде спазена
<i>Серен диоксид</i>				
Средночасова норма за опазване на човешкото здраве	1 час	350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (да не бъде превишавана повече от 24 пъти в рамките на една календарна година (КГ))	150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (43 %)	1.01.2005 г.
Средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве	24 часа	125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (да не бъде превишавана повече от 3 пъти в рамките на една КГ)	Няма	1.01.2005 г.
<i>Азотен диоксид и азотни оксиди</i>				
Средночасова норма за опазване на човешкото здраве	1 час	200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ NO ₂ (да не бъде превишавана повече от 18 пъти в рамките на една КГ)	50 % на 19.07.1999 г., намалява линейно на 1.01.2001 г. и на всеки 12 месеца след това до достигане на 0 % към 1.01.2010 г.	1.01.2010 г.

Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ NO ₂	50 % на 19.07.1999 г., намалява линейно на 1.01.2001 г. и на всеки 12 месеца след това до достигане на 0 % към 1.01.2010 г.	1.01.2010 г.
<i>Фини прахови частици (ФПЧ₁₀)</i>				
Средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве	24 часа	50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ФПЧ ₁₀ (да не бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една КГ)	50%	1.01.2005 г.
Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ФПЧ ₁₀	20%	1.01.2005 г.
<i>Фини прахови частици (ФПЧ_{2,5})</i>				
Етап 1				
Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ФПЧ _{2,5}	20 % на 11.06.2008 г., намаляващи линейно на 1.01.2009 г. и на всеки 12 месеца след това, за да достигне 0 % към 1.01.2015 г.	1.01.2015 г.
Етап 2 ⁽¹⁾				
Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ФПЧ _{2,5}		1.01.2020 г.

<i>Олово</i>				
Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	0,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	-100%	1.01.2005 г.
<i>Бензен</i>				
Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве	една календарна година	5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (100 %) на 13.12.2000 г., намалява на 1.01.2006 г. и на всеки 12 месеца след това с 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ до достигане на 0 % към 1.01.2010 г.	1.01.2010 г.
<i>Въглероден оксид</i>				
Норма за опазване на човешкото здраве	максимална осемчасова средна стойност в рам-ките на денонощиято ⁽²⁾	10 mg/m^3	-60%	1.01.2005 г.

Таблица 10. Критичното ниво за опазване на растителността и екосистеми

Норма	Период на осредняване	Стойност	Допустимо отклонение	Дата, към която нормата трябва да бъде спазена
<i>Серен диоксид</i>				

Норма за опазване на природните екосистеми (не се прилага в непосредствена близост до източниците)	една календарна година и зима (от 1 октомври до 31 март)	20 µg/m ³	Няма	-
<i>Азотен диоксид и азотни оксиди</i>				
Норма за опазване на растителността (не се прилага в непосредствена близост до източниците)	една календарна година	30 µg/m ³ (NO+NO ₂)	Няма	-

За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, министърът на околната среда и водите по собствена инициатива, както и по предложение на министъра на здравеопазването или на общинските органи може да определя допълнителни показатели.

4.2.5.2. Национална автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски, Югозападен и Югоизточен. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол – виж Фигура 22 по-долу, където са показани в детайли и пунктовете за мониторинг на територията на разглежданите райони, а именно област Стара Загора и в частност прилежащите ѝ общини, както и областите Перник и Кюстендил. Това, което прави впечатление е, че на територията на област Кюстендил няма пунктове за мониторинг на КАВ, докато за област Перник те са само 2 на брой, в сравнение с големия брой пунктове за мониторинг на атмосферния въздух на територията на област Стара Загора, дължащо се основно на съсредоточаването на нейна територия на едни от най-големите топло-електрически централи в страната – тези от Маришкия басейн.

ПУНКТОВЕ ЗА МОНИТОРИНГ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ) НА БЪЛГАРИЯ,
РАЗПРЕДЕЛЕНИ ПО РАЙОНИ ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА КАВ (РОУКАВ)

М 1: 2500000

Източник: ИАОС

Фигура 22. Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ

В Националната автоматизирана система за контрол на качеството на атмосферния въздух (КАВ) ежедневно се измерват концентрациите на основни атмосферни замърсители, които съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ са: суспендирани частици, фини прахови частици (ФПЧ10, ФПЧ2.5), серен диоксид (SO_2), азотен диоксид/азотни оксиди (NO_2/NO_x), въглероден оксид (CO), озон (O_3), олово (Pb аерозол), бензен (C_6H_6), полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ), тежки метали – кадмий (Cd), никел (Ni), живак (Hg), арсен (As). Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират специфичните показатели: амоняк, аерозоли на сярна киселина, толуен, ксилен, стирен, серовъглерод, сероводород, метан и неметанови въглеводороди. Контролират се и метеорологични параметри: скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация, влажност и температура на въздуха.

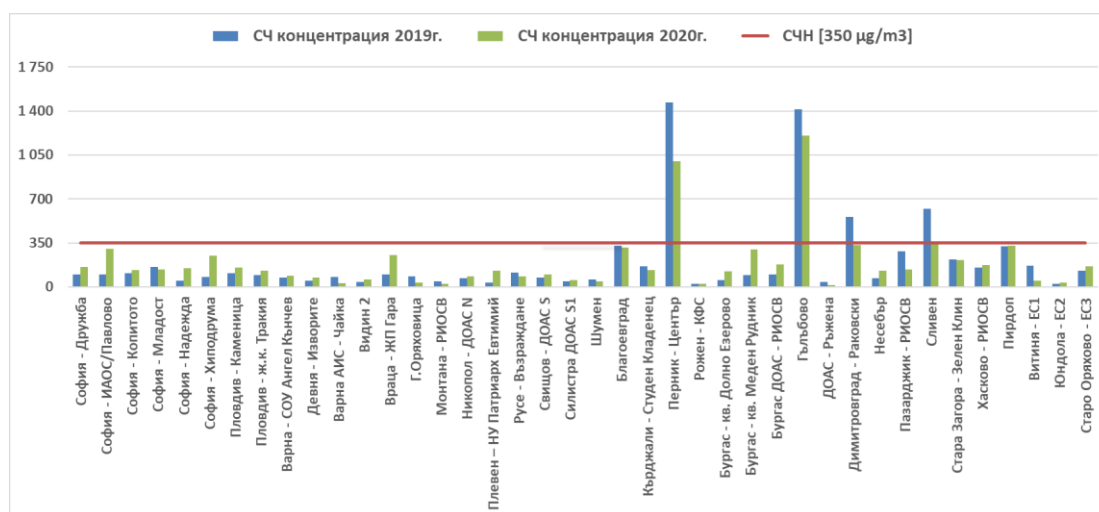
През 2020 г. в Националната Система за Мониторинг на Качеството на Атмосферния Въздух (НСМКАВ) са функционирали общо 48 стационарни пункта - 34 автоматични измервателни станции (АИС), 9 пункта с ръчно пробонабиране (РП) и последващ лабораторен анализ, 5 ДОАС системи (на принципа на диференциална оптична атомноабсорбционна спектрофотометрия), разположени в градовете Свищов, Никопол, Силистра, Бургас и Ст. Загора (с. Ръжена).

Станциите са определени със заповед на министъра на околната среда и водите РД-489/26.06.2019 г. (http://eea.government.bg/bg/legislation/air/489_01_07.pdf). Пунктовете за мониторинг (ПМ) на качеството на атмосферния въздух са разположени в 34 населени места.

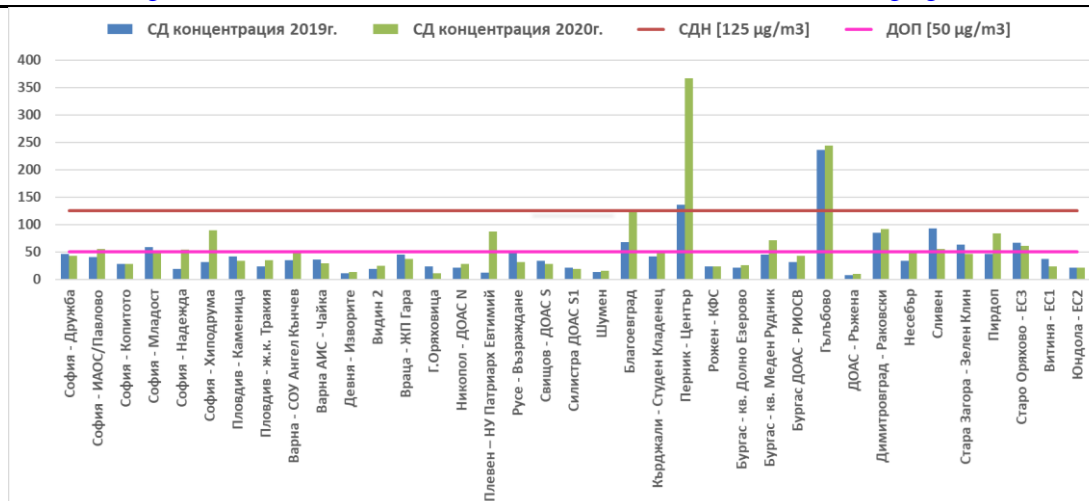
На фигура 23 и фигура 25 са представени измерените максимални средночасови концентрации от всички, измерени за годината на 4-те основни замърсителя, регистрирани в пунктовете за мониторинг на КАВ на територията на България през 2019 г. и 2020 г., показващи и брой допустими превишения.

На фигура 24 и фигура 27 са представени измерените максимални средноденонощни концентрации от всички, измерени за годината на 4-те основни замърсителя, регистрирани в пунктовете за мониторинг на КАВ на територията на България през 2019 г. и 2020 г., показващи и брой допустими превишения.

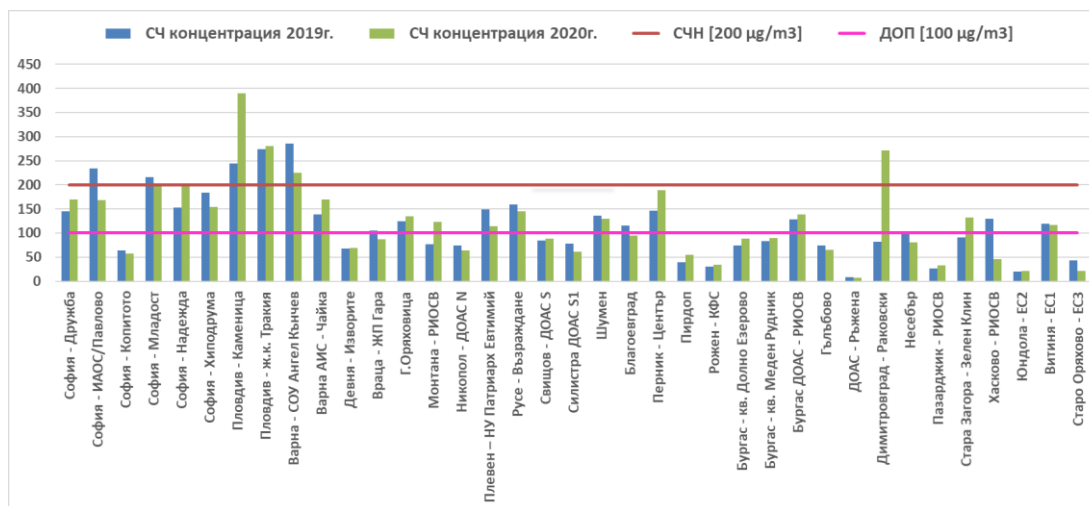
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 23. Измерени средночасови концентрации на серен диоксид (SO₂) през 2019г. и 2020г.

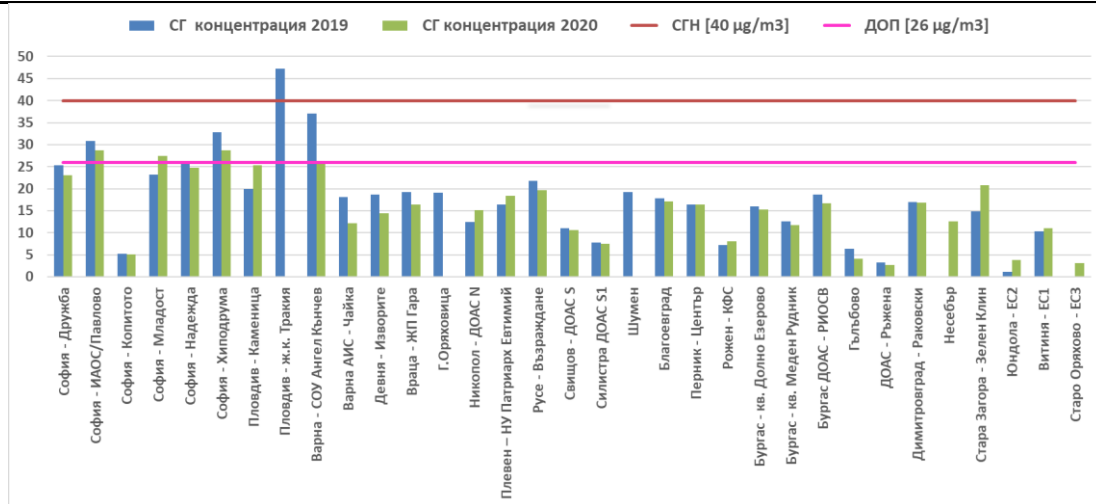
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 24. Осреднени средноденонощни концентрации на серен диоксид (SO_2) през 2019г. и 2020г.

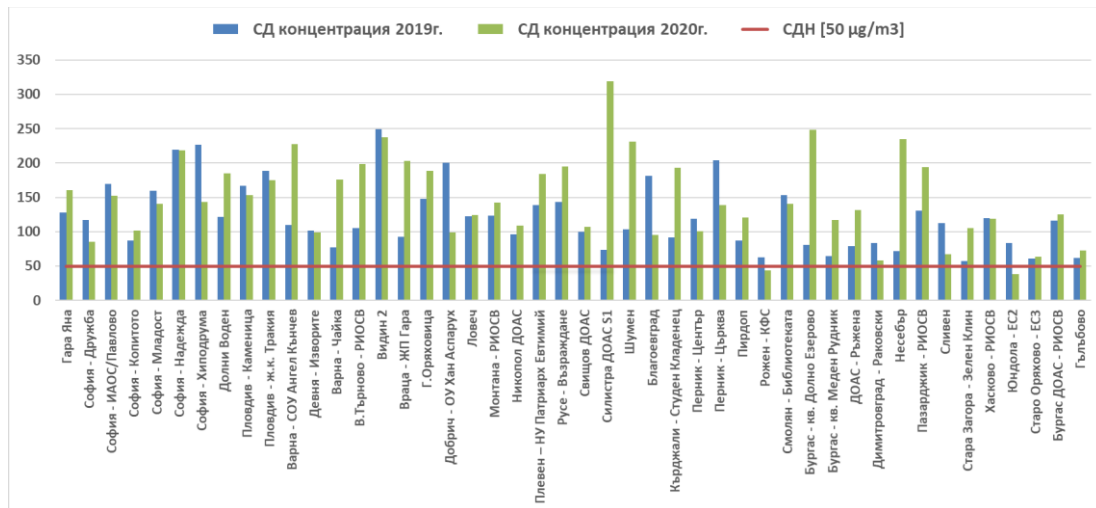
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 25. Измерени средночасови концентрации на азотен диоксид (NO_2) през 2019г. и 2020г.

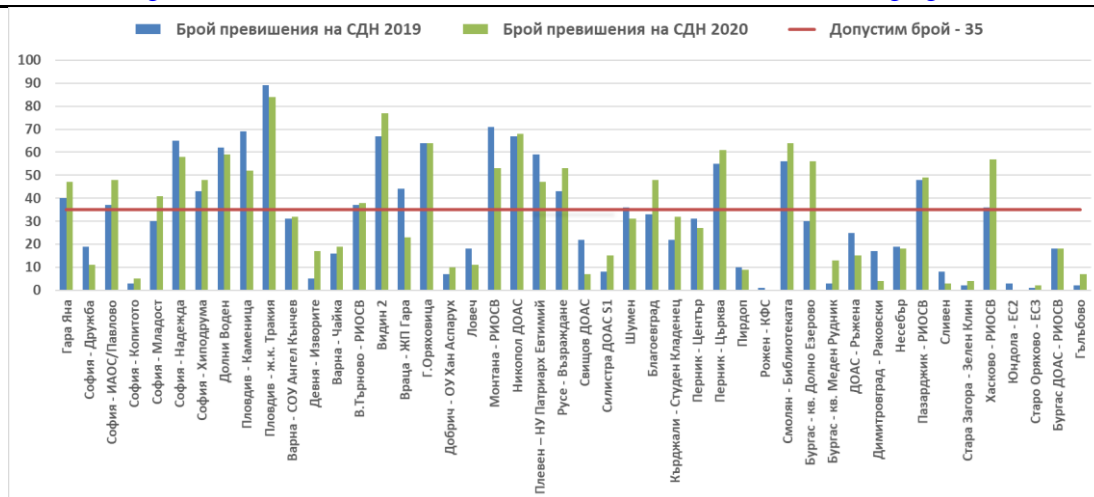
Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 26. Осреднени средногодишни концентрации на азотен диоксид (NO_2) през 2019г. и 2020г.

Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 27. Осреднени средноденонощни концентрации на ФПЧ10 през 2019г. и 2020г.

Източник: Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост на Р България

Фигура 28. Брой превишения на СДН за ФПЧ10 през 2019г. и 2020г.

Анализът на измерените (часови) и осреднени (за 24 часа или една календарна година) концентрации, регистрирани в пунктовете за мониторинг през 2019г. и 2020г. показва следните особености за районите, обект на оценка:

- Постигнато е съответствие с нормите за фини прахови частици под 10 микрометъра (ФПЧ10) с разрешен брой превишения в годишен аспект в общините Стара Загора, Сливен и Гълъбово. За 2020 г. и 2019 г. по показателя е постигнато съответствие във всички пунктове на територията на РИОСВ–Стара Загора;
- До края на 2020 г. не са регистрирани превишения на действащите норми по показател азотни оксиди в гр. Стара Загора, с което е постигнато качествено и устойчиво подобряване на атмосферния въздух по този показател;
- Все още не могат да бъдат достигнати нормативно допустимия брой превишения по показател серен диоксид за община Гълъбово. АИС в град Гълъбово - в годишен аспект, допустимия брой превишения по показател серен диоксид е 24 броя за СЧН и 3 броя за СДН, съгласно Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух. За 2020 г. ПС на СЧН е превишена 28 пъти, а ПС на СДН - 12 пъти. За сравнение, през 2019 г. ПС на СЧН е превишена с 95 пъти, а ПС на СДН е превишена 10 пъти. Причина за превишаване на ПС на регламентираният норми по този показател е фактът, че на сравнително малка територия са разположени четири от най-големите топлоелектрически централи в страната, тези от комплекса „Марица изток”, работещи на гориво лигнитни въглища;

- Броят превишения на средноденонощната норма за ФПЧ10 за отчетната 2020г. е по-голям в сравнение с броя превишения за 2019г. в пункт „Църква“ (в гр. Перник).
- Броят превишения на средноденонощната норма за ФПЧ10 за отчетната 2020 г. е с тенденция за увеличаване в сравнение с броя превишения за 2019 г. в пункт „Църква“ (в гр. Перник);
- През 2020 г. в АИС „Перник-Център“ са отчетени 23 броя превишения на средночасовата норма за SO₂, при допустими 24 броя, съгласно Наредба № 12. Регистрирани са 3 бр. превишения на средноденонощната норма – колкото са допустими съгласно Наредбата. На 15 януари 2020 г. са отчетени 3 превишения на алармения праг от 500 µg/m³, след което са предприети действия в съответствие с „Инструкция за информиране на населението при превишаване на установените алармени прагове за нивата на серен диоксид, азотен диоксид и озон“, утвърдена със Заповед № 353/2019 г. от Министъра на околната среда и водите;
- По отношение на средночасовите концентрации на NO₂ за 2020 г. не се наблюдават превишения в АИС „Перник-Център“. За отчетният период не е нарушено качеството на атмосферния въздух за NO₂ по средночасова норма;
- Не се наблюдават превишения на средногодишната норма за NO₂ – 40 µg/m³. Не се наблюдава ясно изразена тенденция към намаляване или увеличаване на измерваните концентрации;

През 2019 г. е проведено изследване с мобилна автоматична станция за КАВ в района на с. Големо село, община Бобов дол - най-близко разположеното населено място до ТЕЦ „Бобов дол“ ЕАД. Измерени са превишения на установените норми по показатели ФПЧ10 и SO₂. На община Бобов дол е дадено предписание да разработи общинска програма за намаляване на замърсителите, съгласно нормативните изисквания. До момента на изготвяне на настоящия ДЕО няма данни за официално приемане на общинската програма от страна на компетентните органи.

Останалите от засегнатите общини Стара Загора, Перник, Раднево и Гълъбово, са разработили и изпълняват общински програми за подобряване качеството на атмосферния въздух. Същите са със срок на действие съответно до 2025 г., 2021 г. и 2023 г.

4.3. Състояние на водите

В Приложение Г към доклада на България за Европейския семестър за 2019 г. са посочени два региона, които са най-засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика - Стара Загора и Кюстендил. Освен това ЕК е включила и област Перник, като признава, че тези три области са потенциално най-уязвими от прехода, тъй като са ключови зони на концентрация на местния въгледобив и производството на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

енергия от въглища, както и на свързаната с тези дейности икономическа структура. Трите области имат различни регионални пространствени структури и процеси.

Предвижда се процесът на справедлив преход към неутрална по отношение на климата икономика да обхване:

- Общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил в област Кюстендил, районите с находищата и действащи въглищни мини, както и местоположение на ТЕЦ "Бобов дол". Останалите общини в областта са засегнати в по-ниска степен;
- Цялата територия на област Стара Загора, като най-засегнатите общини са Раднево и Гълъбово, заедно с главния градски и икономически център Стара Загора и по-конкретно енергийният комплекс "Марица изток" (който включва четирите ТЕЦ-а - Марица Изток 1, Марица изток 2, Марица Изток 3, Брикел и мини Марица изток);
- община Перник в област Перник и районите с находищата и действащи въглищни мини както и местоположение на ТЕЦ "Република".

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще се отрази на териториите в различни аспекти:

- Рекултивация на въгледобивните мини (открити находища) и прилежащите им терени;
- ТЕЦ "Бобов дол" ще се нуждае от промишлена реконструкция и технологично преминаване към нулеви въглеродни източници на енергия, за да се намалят въглеродните емисии;
- ВЕИ, които трябва да заменят ТЕЦ "Бобов дол", капацитетът е изчислен на 630 MW – фотоволтаични, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан;
- Енергийният комплекс "Марица Изток" ще се нуждае от промишлена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, за да се намалят въглеродните емисии и да продължи да функционира като енергиен комплекс;
- ТЕЦ "Република" ще се нуждае от промишлена реконструкция и технологично преминаване към друг енергиен източник, за да се намалят въглеродните емисии.
- ВЕИ, които трябва да заменят капацитета на ТЕЦ "Република", се изчислява на 105 MW електрическа мощност, 502 MW топлинна мощност - фотоволтаици, зелен водород, геотермална енергия, вятърни турбини или биометан;

Настоящата оценка обхваща единствено териториалния обхват на описаните общини попадащи на територията на следните Басейнови дирекции за управление на водите:

- БДДР – обхваща части от землищата на с. Ресник, Вискяр, Радей, Ливотино, Люлин и Голямо Бучино, община Перник, област Перник;

- БДИБР – Област Стара Загора и по точно разположеният в община Раднево и община Гълъбово енергиен комплекс "Марица изток";
- БДЗБР – част от област Кюстендил (община Бобов дол) и по-голямата част от регион Перник;
- БДЧР - Настоящата промяна касае изменение и допълнение на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ППР), включващо нови приоритети по „Фонда за справедлив преход“, разработени чрез Териториални планове за справедлив преход на Р. България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник”. Съгласно предоставената информация изменението не засяга териториалния обхват на Басейнова дирекция „Черноморски район“, с изключение на малка част от община Тунджа, като прилежаща част към област Стара Загора, като донори на пътуващата работна сила, заета в засегнатите енергийни и минни предприятия в областта. Басейнова дирекция за управление на водите „Черноморски район“ няма отношение към настоящата оценка е не е разглеждан в настоящата точка.

В момента се изпълняват дейности по актуализация на ПУРБ за трети цикъл на управление и ПУРН за втори цикъл на управление, които ще са с период па действие 2022-2027. Информацията и документите ще бъдат периодично публикувани, и публично достъпни на интернет страниците на Басейновите дирекции.

Съгласно §6 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за водите (Обн. ДВ бр.20 от 11 Март 2022г.). Планове за управление на риска от наводнения за периода 2016 - 2021 г. и Планове за управление на речните басейни за периода от 2016 - 2021 се прилагат до приемането на актуализирани планове по реда на чл. 146о ал. 3 (Нова - ДВ. бр. 20 от 2022 г.. в сила от 01.01.2022 г.) и чл. 159 ал.3 (Нова - ДВ. бр. 20 от 2022 г.. в сила от 01.01.2022 г.) от Закона за водите.

В тази връзка за настоящата оценка се използват следните планове за управление в Басейновите дирекции:

- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски район 2016-2021г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнореломорски район 2016-2021г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнореломорски район 2016-2021г.;
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Дунавски район 2016-2021г.
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Източнореломорски район 2016-2021г.;

- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Западнобеломорски район 2016-2021г.

4.3.1. Състояние на повърхностните води

Разглежданото изменение и допълнение на "ПРР за програмния период 2021-2027г.". засяга следните повърхностни водни тела:

Текущо състояние на засегнатите повърхностни води - Басейнова дирекция за управление на водите - „Дунавски район“ с център гр. Плевен

Оценка на екологичното и химичното състояние на повърхностните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г., разположени на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“ са представени в Таблица 11

Таблица 11. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория „реки“ на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на водно тяло	Име на водно тяло	Естествен о/СМВТ/И ВТ*	Химично състояние	Екологично състояние/ потенциал
BG1IS400R012	р. Блато от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър, вкл. притоците - Сливнишка и Костинбродска	СМВТ	Добро	Лош
BG1IS500R011	р. Банкенска от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър	Естествено	Добро	Много лошо

Забележка: * СМВТ – силно модифицирано ВТ; ИВТ - изкуствено ВТ. За СМВТ и ИВТ се определя екологичен потенциал.

В ПУРБ за водните тела са обосновани изключения от постигане на добро екологично състояние/ПОТЕНЦИАЛ по отношение на показателите с отклонения от СКОС на основание чл. 156в от ЗВ до 2027 г. Поставените цели за:

- Водно тяло с код BG1IS400R012 са ..Постигане на СКОС за N-NO₃, N-total, МЗБ ФБ и МФ за добър екологичен потенциал до 2021 г. Предотвратяване влошаване на екологичният потенциал по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние ”;
- Водно тяло с код BG1IS500R011 са ..Постигане на СКОС за БПК₅, N-съединения, P-съединения, N-total P-total, МЗБ, МФ, ФБ и Риби за умерено екологично състояние до 2021 г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние ”.

Към настоящият момент на интернет страницата на БДДР - гр. Плевен е публикувана и Междинна екологична и химична оценка на повърхностните водни тела в БДДР за периода 2019 - 2020 г. по отделни БЕК, физикохимични елементи за качество,

специфични замърсители и приоритетни вещества по данни от мониторинг до месец март 2021 г.

Екологично състояние/потенциал на разглежданите повърхностни водни тела в БДДР за 2020 г.:

В Таблица 12 са представени повърхностните водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние/потенциал, съгласно публикуваната междинна оценка които имат отношение към настоящата екологична оценка.

Таблица 12. Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДДР, 2020 г.

Поречие	Код на ВТ	Географско описание на ВТ	Екологично състояние/потенциал
Искър	BG1IS400R012	р. Блато от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър, вкл. притоците - Сливнишка и Костинбродска	ЛОШО
Искър	BG1IS500R011	р. Банкенска от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър	МНОГО ЛОШО

Източник: БДДР

Химично състояние/потенциал на разглежданите повърхностни водни тела в БДДР за 2020 г.:

Оценката на химичното състояние на повърхностните води се извършва по установените концентрации на приоритетни вещества в съответствие със списъка и стандартите в Директива 2008/105/ЕО за СКОС на приоритетни вещества и някои други замърсители.

Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа - добро и лошо, които се изобразяват съответно със син и червен цвят.

Съгласно, изготвената междинна оценка към 2020 г. на територията на БДДР разглежданите повърхностни водни тела са в **добро химично състояние**.

Текущо състояние на засегнатите повърхностни води - Басейнова дирекция за управление на водите „Източнобелморски район“ с център гр. Пловдив

Източнобелморски район заема централните части на Южна България и обхваща водосборите на реките Марица, Тунджа, Арда и Бяла река. Те формират началото си на българска територия, след което напускат самостоятелно границите на страната и преминават в Република Гърция и Република Турция. Всичките основни реки в ИБР са част от международния речен басейн на р. Марица, която се влива в Егейско море.

Източнобелморски район е с площ 35 227 км², която представлява около 32% от територията на страната. В Източнобелморски район са идентифицирани две категории повърхностни води - „река“ и „езеро“. Към категория „река“ се отнасят речните водни

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 „Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

тела и язовирите, образувани чрез преграждане на река, която над язовира формира самостоятелно водно тяло. Към категория „езеро” се отнасят естествените езера и язовирите (водоемите), които са изкуствено създадени извън съществуващ водосбор на река (изкуствени водни тела - ИВТ) или са разположени в началото на реките и над тях не е обособено самостоятелно речно водно тяло.

Както беше описано изменението и допълнението на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ПРР) засяга Област Стара Загора и по точно разположеният в община Раднево и община Гълъбово енергиен комплекс "Марица изток", попадащ в териториалният обхвата на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район” (БЛИБР)

Оценка на екологичното и химичното състояние на повърхностните водни тела от община Раднево и Гълъбово, съгласно ПУРБ 2016-2021 г., е представена в Таблица 13.

Таблица 13. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, на територията на БДИБР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
яз. Овчарица	BG3MA200L210	неизвестно	неизвестно
Река Овчарица от язовир Овчарица до вливането ѝ в река Сазлийка	BG3MA200R022	умерено	неизвестно
Река Соколица горно течение	BG3MA200R018	умерено	неизвестно
Река Соколица средно течение до язовир Розов кладенец	BG3MA200R017	лошо	неизвестно
Река Сазлийка от река Овчарица до устие	BG3MA200R014	умерено	добро
Река Марица, отр. Сазлийка до граница	BG3MA100R001	умерено	добро
яз. Розов кладенец	BG3MA200L019	неизвестно	неизвестно
р. Мусачка	BG3MA200R016	умерено	неизвестно
Река Мустанова и р. Еледжик	BG3MA200R020	неизвестно	неизвестно
Река Сазлийка и притоци от р. Блатница до р. Овчарица	BG3MA200R028	лошо	неизвестно
Река Блатница и притоци до вливането в река Сазлийка	BG3MA200R029	умерено	добро
Река Сазлийка от р. Азмака до р. Блатница и р. Азмака	BG3MA200R030	лошо	добро
яз. Раднево	BG3MA200L031	неизвестно	неизвестно
Река Кумруджа до яз. Раднево	BG3MA200R033	лошо	неизвестно
Язовир Даскал Атанасово	BG3MA200L032	неизвестно	неизвестно

Към настоящият момент на интернет страницата на БДИБР - гр. Пловдив е публикувана "Доклад за състоянието на водите на територията на Източноромански район през 2020 г".

Екологично състояние/потенциал на разглежданите повърхностни водни тела в БДИБР за 2020г.

В Таблица 14 са представени повърхностните водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние/потенциал, съгласно публикуваната оценка които имат отношение към настоящата екологична оценка.

Таблица 14. Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДИБР, 2020 г.

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Географско описание на ВТ	Екологично състояние/ потенциал 2020
1.	Марица	BG3MA100R001	Река Марица, от р. Сазлийка до граница	лошо
2.	Марица	BG3MA200L031	Язовир Раднево	лошо
3.	Марица	BG3MA200L032	Язовир Даскал Атанасово	лошо
4.	Марица	BG3MA200R016	Река Мусачка	лошо
5.	Марица	BG3MA200R017	Река Соколица средно течение до язовир Розов кладенец	лошо
6.	Марица	BG3MA200R022	Река Овчарица от язовир Овчарица до вливането ѝ в река Сазлийка	лошо
7.	Марица	BG3MA200R028	Река Сазлийка и притоци от р. Блатница до р. Овчарица	лошо
8.	Марица	BG3MA200R029	Река Блатница и притоци до вливането в река Сазлийка	лошо
9.	Марица	BG3MA200R030	Река Сазлийка от р. Азмака до р. Блатница и р. Азмака	лошо
10.	Марица	BG3MA200R033	Река Кумруджа до яз. Раднево	лошо
11.	Марица	BG3MA200L019	Язовир Розов кладенец	много лошо

Източник: БДИБР, 2020 г.

Химично състояние/потенциал на разглежданите повърхностни водни тела в БДИБР за 2020г.

От разглежданите водни тела през 2020 година единствено водно тяло Река Соколица средно течение до язовир Розов кладенец с код BG3MA200R017 е определено в лошо химично състояние

Текущо състояние на засегнатите повърхностни води - Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“ с център гр. Благоевград

Западнобеломорски район обхваща водосборните области на реките Струма, Места и Доспат, които са трансгранични. Реките Струма (извират от планина Витоша - 2246 m н.в.) и Места (извират от Рила планина - 2240 m н.в.) пресичат държавната граница и се вливат в Егейско море на територията на Република Гърция. Река Доспат (извират от Западните Родопи - 1643 m н.в.) пресича държавната граница и устието и е на територията на Република Гърция.

В териториалния обхват на Западнобеломорски район са разположени голям брой естествени езера, основно в алпийския пояс на планините Рила и Пирин. Голяма част от тях дават началото на реките в двете най-големи поречия, а други са безотточни. Повърхностните водни тела в ЗБР са определени в две категории - реки и езера.

Разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 – 2027г. засяга следните повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“:

Таблица 15. Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на БДЗБР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

№	Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
Област Кюстендил				
1.	BG4ST700R017	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица	лошо състояние	неизвестно състояние
2.	BG4ST700R018	р. Ломничка от изворите до вливане в р. Драговищица	умерено състояние	неизвестно състояние
3.	BG4ST700R019	р. Драговищица от българо-сръбската граница до вливане в р. Струма	умерено състояние	неизвестно състояние
4.	BG4ST700R021	р. Струма от вливане на р. Соголянска Бистрица до вливане на р. Елешница	лошо състояние	неизвестно състояние
5.	BG4ST700R024	р. Гращица от изворите до вливане в р. Струма	лошо състояние	неизвестно състояние
6.	BG4ST700R029	р. Лева река (Кознишка) от изворите до вливане в р. Струма	отличен потенциал	неизвестно състояние
7.	BG4ST700R1020	р. Соголянска Бистрица от кота 1195 м. до вливане в р. Струма	умерен потенциал	недостигащо добро
8.	BG4ST700R1022	р. Глогошка (Банщица) от кота 1160 м. до вливане в р. Струма	много лошо състояние	недостигащо добро

№	Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
9.	BG4ST700R1023	р. Новоселска от изворите до вливане в р. Струма	умерен потенциал	неизвестно състояние
10.	BG4ST700R1025	р. Елешница и притока и р. Речица до вливането им в р. Струма	умерено състояние	неизвестно състояние
11.	BG4ST700R1120	р. Лебница от изворите до кота 1300 м.	добро състояние	неизвестно състояние
12.	BG4ST700R1122	р. Глогошка (Банщица) от изворите до кота 1160 м.	добро състояние	добро състояние
13.	BG4ST700R1123	р. Ореховска от изворите до кота 945 м.	добро състояние	добро състояние
14.	BG4ST700R1220	р. Соголянска Бистрица от изворите до кота 1195 м.	добро състояние	неизвестно състояние
15.	BG4ST700R1222	р. Радушка от изворите до кота 995 м.	добро състояние	добро състояние
16.	BG4ST700R1322	р. Воденичица от изворите до кота 975 м.	добро състояние	добро състояние
17.	BG4ST900R012	р. Струма от яз. Пчелина до вливането на р. Треклянска	умерено състояние	неизвестно състояние
18.	BG4ST900R013	р. Оролачка (Косматица) от изворите до яз. Извор	добро състояние	неизвестно състояние
19.	BG4ST700L1002	Яз. Дренов дол	умерен потенциал	неизвестно състояние
20.	BG4ST900L1012	яз. Чокльово блато	максимален потенциал	добро състояние
Област Перник				
21.	BG4ST900R003	р. Струма от яз. Студена до вливане на р. Конска	умерено състояние	неизвестно състояние
22.	BG4ST900R004	р. Мещичка от изворите до вливане в р. Конска	умерено състояние	неизвестно състояние
23.	BG4ST900R006	р. Струма от вливане на р. Конска до яз. Пчелина	умерено състояние	неизвестно състояние
24.	BG4ST900R1005	р. Конска (от кота 840 м.) с десния си приток р. Селска до вливане в р. Струма	умерено състояние	неизвестно състояние
25.	BG4ST900R1007	р. Арката от изворите до яз. Долна Диканя	добро състояние	неизвестно състояние
26.	BG4ST900R1009	р. Арката от яз. Долна Диканя до вливане в р. Струма	умерен потенциал	недостигащо добро

№	Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
27.	BG4ST900L1001	яз. Студена	добър потенциал	неизвестно състояние

Източник БДЗБР

Към настоящият момент на интернет страницата на БДЗБР - гр. Благоевград е публикуван *Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в Западнобеломорски район за Басейново управление през 2020*

Екологично състояние/потенциал на разглежданите повърхностни водни тела в БДЗБР за 2020г.

Съгласно публикуваният Бюлетин повърхностните водни тела влизащи в обхвата на изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 – 2027г. и определени в лошо или много лошо екологично състояние/потенциал са както следва – виж Таблица 16.

Таблица 16. Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2020г.

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Екологично състояние за 2020 г.
		BG4ST700R1022	р.Глогошка (Банщица) от кота 1160 м. до вливане в р.Струма	много лошо ЕС
	Струма	BG4ST900R003	р. Струма от яз. Студена до вливане на р. Конска	лошо ЕС
		BG4ST900R006	р. Струма от вливане на р. Конска до яз. Пчелина	лошо ЕС

Източник: БДЗБР

Химично състояние/потенциал на повърхностни водни тела в БДЗБР за 2020г.

Всички водни тела имащи отношение към настоящата оценка са определени в добро химично състояние за 2020 година.

В разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 – 2027г.“ няма дейности свързани с водовземане и/или ползване на повърхностен воден обект, не се очаква прилагането му да окаже негативно въздействие върху елементите за качество на водите и да доведе до влошаване на екологичното или химично състояние на водното тяло.

4.3.2. Състояние на подземни води

Подземните води в България имат повсеместно разпространение и играят важна роля както за формиране на природната среда, така и като важен воден ресурс за задоволяване на потребностите на човека и на икономиката. Подземните води в България имат свои собствени басейни, в които се извършват процесите на тяхното количествено натрупване, движение и формиране на хидрохимичните им свойства.

Факторите, които определят условията за формиране на подземните води в България, тяхната динамика и режим са много, но първостепенно значение от тях имат:

- Физико-географски - релеф, климат, хидрология, хидрография;
- Геоложки - геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

Подземните води представляват около 1/3 от водните ресурси в страната. По произход, физико-химични свойства и цели, за които се използват, подземните води в България се делят на три основни вида - пресни, минерални и високоминерализирани.

В зависимост от средата, в която се формират, подземните води могат да се класифицират като грунтови и артезиански (напорни). Към артезианските води се отнасят и минералните води, които твърде често са обект на отделни проучвания. Като отделна категория се разглеждат и карстовите води, които по начин на залягане могат да бъдат както грунтови, така и артезиански. Поради специфичните условия за формирането им, подземна циркулация и хидрохимични характеристики се обособяват като отделна категория.

Съгласно ПУРБ 2016 - 2021 г. на районите за басейново управление в България са обособени 169 подземни водни тела. От тях 50 на брой са в Дунавския район, 40 - в Черноморския район, 41 - в Източнороманския район и 38 подземни водни тела в Западнороманския район. Всички подземни водни тела, на територията на Басейновите дирекции са определени като зони за защита на водите, от които се извлича вода за консумация от човека със средно денонощен дебит над 10 m³ или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека.

Информацията, която касае характеристиките на районите за басейново управление на водите, прегледа на въздействието от човешка дейност върху състоянието на подземните води, се актуализират на всеки 6 години (на основание и в съответствие на чл. 156з, точки 1-3 от Закона за водите (ЗВ), респ. чл. 5 от Рамковата директива за водите).

Периодът на действие на ПРП за програмния период 2021 -2027 г. съвпада с прилагането на Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ) за периода 2016-2021 г., както с актуализирането/ изготвянето и прилагането на ПУРБ за периода 2022-2027 г.

Разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 - 2027 засяга следните подземни водни тела

Текущо химично състояние на подземните водни тела - Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“ с център гр.Плевен

Идентифицирани подземни водни тела съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г., и писмо на БД ДР с изх.№ПУ-01-528(16) от 28.09.2022г

Таблица 17. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДДР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г.,

Код на ПВТ	Име на ПВТ	Химично състояние	Количествено състояние
BGIG00000K2038	Пукнатинни води в района на р.Ерма и р. Искър	Добро	Добро

Поставените цели за водното тяло са; „ Запазване на добро количествено и химично състояние”. а на зоната за неговата защита: Запазване на добро химично състояние на зоната”.

Съгласно доклада за “Състояние на подземните води на територията на Дунавски район за басейново управление през 2020 година”. Анализът на резултатите показва съответствие със стандартите за качество (СК) по всички анализирани показатели.

Не се очаква прилагането на Изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 - 2027 г.“ да доведе до негативно въздействие върху елементите на качество, влошаване на химичното или количествено състояние на подземното водно тяло и непостигане на поставените цели.

Текущо химично състояние на подземните водни тела - Басейнова дирекция за управление на водите „Източнобеломорски район“ с център гр. Пловдив

Разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 - 2027 засяга следните подземни водни тела посочени в Таблица 18

Таблица 18. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДИБР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г.,

Код на ПВТ	Име на ПВТ	Химично състояние	Количествено състояние
BG3G000000Q012	Порови води в Кватернер - Марица Изток	лошо	добро
BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток	лошо	добро

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Код на ПВТ	Име на ПВТ	Химично състояние	Количествено състояние
BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро	добро
BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив	лошо	добро
BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив	добро	добро

Съгласно “Доклада за състоянието на водите на територията на Източнобеломорски район през 2020г.” няма промяна в химичното състояние на посочените подземни водни тела.

Текущо химично състояние на подземните водни тела - Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“ с център гр.Благоевград

Разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 - 2027 засяга следните подземни водни тела на територията на Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“ посочени в Таблица 19

Таблица 19. Количествено и химично състояние на подземните водни тела в БДЗБР съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г.,

Код на ПВТ	Име на ПВТ	Химично състояние	Количествено състояние
Област Перник			
BG4G1T1T2T3037	Карстови води в Голобърдовски карстов басейн	Добро	Добро
BG4G00000Q007	Кватернер - Радомир-Брезник	Добро	Добро
BG4G00001Pg238	Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Пернишка котловина	Добро	Добро
BG4G001PtPz027	Пукнатинни води във Верила-Витошки блок	Добро	Добро
BG4G00T2T3028	Карстови води в Земенски карстов басейн	Добро	Добро
Област Кюстендил			

<i>Код на ПВТ</i>	<i>Име на ПВТ</i>	<i>Химично състояние</i>	<i>Количествено състояние</i>
BG4G00000QN006	Кватернер - Неоген - Кюстендил	Добро	Лошо
BG4G00001Pg039	Пукнатинно-порови води в Осоговски палеогенски вулкански комплекс	Добро	Добро
BG4G00001Pg138	Порови води в палеогенски седиментен комплекс на Бобовдолска котловина	Добро	Добро
BG4G001PtPz125	Пукнатинни води във Влахино-огражденско-малешевско-осоговски	Добро	Добро
BG4G001T2T3029	Пукнатинно-карстови води в Еловдолски карстов басейн	Добро	Добро

Съгласно “Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в Западнеломорски район на басейново управление през 2020.” всички описани подземни водни тела запазват добро химично състояние.

4.3.3. Предварителна оценка на риска от наводнения

Зоните с риск от наводнения са идентифицирани в изготвените от Басейновите дирекции Предварителни оценки на риска от наводнения, представляващи част от Планове за управление на риска от наводнения. Необходимо е съобразяването им при реализиране на дейности по ПРР за програмния период 2021 -2027 г. с оглед превенция на риска от наводнения.

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Отношение към състоянието на повърхностните води има също така оценката и управлението на риска от наводнения. Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) за периода 2016-2021 г. са изготвени за територията на четирите района за

басейново управление. В рамките на ПУРН са разработени Предварителна оценка на риска от наводнения с определени райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), Карти на заплахата и карти на риска от наводнения за сценарии с различна вероятност на настъпване, както и Програма от мерки за изпълнение на идентифицираните приоритети и цели за управление на риска от наводнения (УРН). Периодът на действие на ПРР за програмния период 2021 -2027 г съвпада с прилагането на ПУРН за периода 2016-2021 г., актуализирането/изготвянето и прилагането на ПУРН за периода 2022-2027 г..

Районите със значителен потенциален риск от наводнения са определени в изпълнение на чл. 146г от ЗВ, които се утвърждават и от Министъра на околната среда и водите.

Предварителните РЗПРН са класифицирани в три степени на риск по отношение на човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културно-историческото наследство - нисък, среден и висок. Утвърдените РЗПРН съдържат само районите със степен на риск „висок“ и „среден“. Всички басейнови дирекции на територията на страната са изготвили предварителни оценки на риска от наводнения за своите райони. Обхватът на наводненията е определен при максимални годишни водни количества при обезпеченост: 5%, 1% и 0.1% или повтаряемост веднъж на 20 г., 100 г. и 1 000 г.

Съгласно писмо на Басейнова дирекция - Дунавски район с изх.№ПУ-01-528(16) от 28.09.2022г. в обхвата на Изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 2027 г. ", не попадат в **Райони със значителен потенциален риск от наводнения** (РЗПРН) или актуализирани предварителни РЗПРН.

В Басейнова дирекция Източнобеломорски район е идентифициран един район със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) свързан с изменението и допълнението на „ПРР за програмния период 2021 2027 г. ", – район р.Сазлийка с код BG3_APSFR_MA_03 и степен на риска Висока. Районът с висок потенциален риск от наводнения е на територията на общините Симеоновград, Раднево и Гълъбово

На територия на Басейнова дирекция - Западнобеломорски район по поречието на река Струма са определени 11 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). Региони Кюстендил и Перник, от предлаганото *Изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021 - 2027 г.* попадат в териториалният обхвата на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район" и попадат в четири от 11-те района в териториалния обхват на поречие Струма, определени като райони със значителен потенциален риск от наводнения и утвърдени със Заповед № РД- 746/01.10.2013г. на Министъра на околната среда и водите, съгласно чл.146г, ал. 2 от Закона за водите - а именно:

- район „Кюстендил" с код BG4000APSFRST08;
- район *Земен* " с код BG4000APSFRST09;

- район „*Невестино*” с код BG4000APSFIRST06 и
- район „*Перник. Батановци, Студена. Драгичево*“ с код BG4000ASPFRST10.

Реализирането на мерки за предотвратяване на негативното въздействие на водите и с цел защита на населението е приоритет на разработените Планове за управление на риска от наводнения (2016-2021г). Мерките включват категорични забрани и/или ограничения на всякакъв вид дейности, допринасящи за повишаване риска от наводнения, и които биха имали значителен негативен ефект върху категориите „човешко здраве“, „стопанска дейност“, „околна среда“ и „културно наследство“, чрез причиняване на щети

Необходимо е при прилагането на изменение и допълнение към „ППР за програмния период 2021- 2027 г.“ и при изграждането на инфраструктурни проекти и инвестиционни предложения произтичащи от нея, да се спазват приложимите мерки за намаляване на риска от наводнения, съгласно програмата от мерки на действащия към момента на реализирането им ПУРН.

Заклучение: Прилагането на „*Изменение и допълнение на „ППР за програмния период 2021 - 2027 г. “* включващо нови приоритети по фонда за справедлив преход, разработени чрез териториални планове за справедлив преход на Р България за региони на ниво NUTS3 - *Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник*“, е допустимо спрямо мерките за постигане добро състояние на водите, определени в ПУРБ (2016-2021г.) и спрямо мерките за намаляване на риска от наводнения, определени в ПУРН (2016 - 2021 г.).

4.4. Геоложка среда

4.4.1. Геоложка среда и инженерногеоложко райониране на страната

В геоложката история на България се отделят следните етапи с различна физикогеографска специфика: предпалеозойски (докамбрийски), каледоно-херцински, алпийски и неотектонски. Те обхващат сравнително дълги периоди от време, в течение на които физикогеографските условия са се изменяли. Особеностите на природногеографската обстановка през тези етапи са се отразили върху характера и разпространението на различни по възраст скални комплекси, установени в страната.

Територията на България попада в младата Алпийско – Хималайска нагъната област и Мизийската платформа. Ясно се различават: Мизийска плоча, Балканиди, Краищици, Рило-Родопски масив и част от Сръбско-Македонския масив.

Мизийската плоча, заемаща Дунавската равнина, има блокова структура. Тя е представена от два структурни комплекса:

- Долен, изграден от къснопалеозойски скали;

- Горен, изграден от раннопалеозойски, мезозойски и кайнозойски комплекси. В него са разкрити находища от нефт, газ, въглища, огнеупорни глини, каолин, гипс и манган.

Балканидите представляват сложна нагъната система, формирана от края на палеозоя до неогена. Отличават се с интензивни нагъвателни процеси, внедряване на плутонични тела, активна вулканична дейност, хоризонтални и вертикални движения на земната кора с голяма амплитуда. Към тях през различните геоложки периоди са били присъединявани частите от съседни области. Балканидите, в частта им Западен Предбалкан и Западна Стара планина, са изградени от гънкови структури /така наречения юротипен релеф/, образувани предимно през палеогена. Състоят се от домезозойски и мезозойски скали. Със сложен геоложки строеж се отличават и Централният и Източен Предбалкан. В края на долната креда и през палеогена са били подложени на нагъване. В резултат, върху мезозойските седиментни скали са били навлечени от юг по-стари палеозойски гранитни маси/Ботеввръшки гранитен навлак/.

В Западно-Балканската и Източно-Балканската зони са открити находища от железни руди, мед, олово, цинк, както и на каменни въглища. В Средногорската зона – медни находища. В Странджа-Сакар залягат находища от железни, медни, оловни и цинкови руди.

Крайщенската област има сложен гънково-навлачен строеж. Изградена е от метаморфни и магмени скали. През палеогена земната кора е била разделена от разломи с направление СЗ - ЮИ. В резултат на това са се образували грабенови понижения, изпълнени с млади седиментни скали.

Рило-Родопският масив е изграден от система навлачни структури, съставени от магмени и метаморфни скали /гранити, гнайси, шисти, мрамори и др/ и оформени в края на ранната креда. След внедряване на гранитоидните плутонични тела в началото на палеогена той е бил подложен на разтягане и разломяване. Това води до образуване на понижения, изпълнени със седиментни и вулканогенни скали. Свързани са с оловно – цинкови находшща, флюорит, полиметални руди и др.

Сакаро-Странджанската област се състои от няколко гънково-навлачни структури и е изградена от нагънати и метаморфозирани палеозойски, триаски и юрски магмени, вулканични и утаечни скали.

Сръбско-Македонският масив обхваща Малашевска планина, Огражден и Беласица. Изграден е от метаморфни скали и вместени в тях отделни гранитни или гранодиоритни тела. По-голямата част от пониженията са линейно ориентирани и ограничени с разломи. Те са добре изразени в съвременния релеф и се наричат линеаменти. Крайщидният линеамент е система от неоген-кватернерни грабенови понижения с посока север-северозапад и юг-югозапад. Добре изразени са линеаментите по долините на р.Струма и Места. Задбалканският линеамент представлява верига от

млади грабени със субпаралелна посока на простиране. Те са разпространени на юг от Стара планина, в обхвата на Задбалканските котловини.

На Фигура 29 са показани основните находища с полезни изкопаеми в Р България.

Фигура 29. Находища с полезни изкопаеми в Р България

Територията на Р България е поделена на 5 инженерногеоложки района и 12 инженерногеоложки области. При тяхното разграничаване са взети под внимание тектонските, геоморфоложките и литоложките особености на страната.

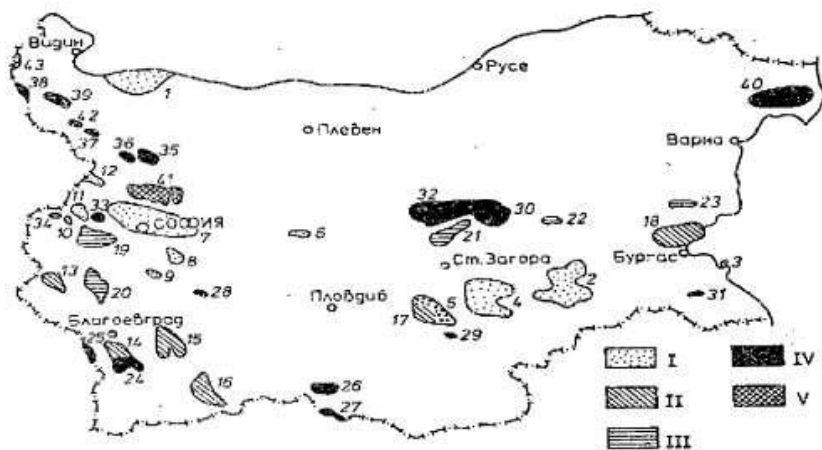
На Фигура 30 са показани инженерногеоложки региони и области в Р. България, както и по-важните за строителството физико-геоложки и инженерно-геоложки явления.

Фигура 30: Инженерно-геоложки региони и области

4.4.2. Добив на фосилни горива. Добив на въглища.

Производството на енергия от земните недра в България се базира на твърди горива (изкопаеми въглеводородни източници – въглища), както и течни – нефт и газ. Друг потенциален източник са и битумолитите, известни в българската геоложка литература като нефтошисти. Това са фини глинести седиментни скали богати на органично вещество достигащо над 30%. Геоложките проучвания през 70-те години на XX век в района на Краището са показали значими запаси от тези скали, но с икономически неизгодни параметри. В световен мащаб има редица примери за тяхното използване при производство на течни горива.

Разпространение на въглищните басейни и находища в България

- I. Лигнити: 1. Лом, 2. Влхово, 3. Созопол, 4. Марица-Изток, 5. Марица-Запад - Кипренска задруга, 6. Карлово, 7. София, 8. Чукурово, 9. Ковачевци, 10. Габер, 11. Алдомировци, 12. Станянци
- II. Матови кафяви въглища: 13. Кюстендил, 14. Ораново, 15. Разлог, 16. Гоце Делчев, 17. Марица-Запад - Бродска задруга, 18. Бургас
- III. Бледиви кафяви въглища: 19. Перник, 20. Бобов дол, 21. Николаево, 22. Сотирия, 23. Люляково-Дъскотна
- IV. Черни въглища: 24. Пирин, 25. Сухострел, 26. Смолян, 27. Арда, 28. Костенец, 29. Пчедарово, 30. Боров дол, 31. Странджа, 32. Балканбас, 33. Туден, 34. Сливница, 35. Горна Лука, 36. Горно Озирово, 37. Белимел, 38. Връшка чука, 39. Белградчик, 40. Добруджа
- V. Антрацити: 41. Своге, 42. Драганица, 43. Стакевци

21

Източник: Национална стратегия за развитие на минната индустрия, 2015 г.

Фигура 31: Находищата на въглища в България са известни и добре проучени.

Българската държава използва в максимална степен съществуващия потенциал на местните въглища в страната, като по обществено достъпни данни те могат да осигурят ресурс за производство на електрическа енергия за следващите 60 години. Централите, използващи местни въглища, осигуряват около 48% от производство на електрическа енергия и са гарант за енергийната сигурност на България и конкурентоспособността на българската икономика.

Що се касае до добива на твърди и течни горива значителни нови открития не могат да бъдат очаквани. Според Концесионния регистър (Министерството на енергетиката) в момента са дадени 15 действащи разрешения на концесии за добив на твърди горива. От тях 14 са за добив на въглища и едно за добив на нефтошисти (Боров дол, Сливенско). Основният въгледобивен район е Източномаришкият въглищен басейн

(лигнитни въглища). По значимост следват Бобовдолския и Пернишкия басейни (кафяви въглища).

За Източномаришкия басейн е дадена концесия на Мини „Марица Изток” ЕАД със срок до 2035 г. Източномаришкият басейн е основният доставчик на въглища за производство на ел. енергия със запаси за около 40 години. Това е най-голямото находище на лигнитни въглища в България, като от него се снабдяват с въглища четири топлоелектрически централи за производство на електроенергия и брикетна фабрика.

Останалите концесии обхващат общо взето малки находища, без посочените по-горе три въглищни района, обект и на настоящата оценка, са без потенциал за значим добив. Освен това от Министерството на енергетиката има издадени и разрешения за търсене и проучване на твърди горива, които, дори и да са с положителен резултат, то те не биха могли да променят картината на българския въгледобив на национално ниво. Трябва да се отбележи наличието на Добруджанското въглищно находище на черни коксуващи се въглища, открито при сондиране за търсене на нефтени и газови залежи през 70-те години на XX-ти век. Находището притежава големи запаси на висококачествени въглища. То обаче се намира на дълбочина над 1200 m. Това прави практически невъзможно използването на въглищата като твърдо гориво. Находището, обаче е перспективно за добив на метан.

4.4.3. Основни геоложки явления, имащи отношение към предвижданията на програмата

Територията на България, със сложен тектонски строеж, разнообразни геоложки формации и разчленен релеф, е арена на развитие на разрушителни процеси. Те са изучавани в различна степен, като карта с обобщение на геоложката опасност е направена от колектив с редактор Илия Илиев – Бручев (Фигура 32).

Фигура 32: Карта на геоложките опасности в България, по И. Бручев и колектив

Територията на България се отличава с разнообразни геоморфоложки и геоложки условия и високоенергиен релеф. Поради това нивото на природния риск е по-високо в сравнение с повечето от европейските страни.

Съгласно геотехническата терминология под свлачище се схваща преместването на земни (скални) маси по склоновете под действие на собственото им тегло и други външни сили. Възникване или активизиране на свлачища е възможно при съчетаването на подходящи условия с действието на определени фактори (процеси). Условия за възникване на свлачищата са наклоненият терен, наличието на слаби земни пластове или прослойки в геоложкия разрез, плитките подземни води. Активизиращите фактори са колебанията в нивата на подземните води, промяната в геометрията на склоновете вследствие на ерозионни и абразионни процеси или техногенни въздействия, проливните дъждове, колебанията на нивата на повърхностни водоеми, съвременните тектонски движения.

Свлачищният проблем допълнително се усложнява от високата реализирана и прогнозна земетръсност на територията на страната.

За броя на активните свлачища в България се цитират най-различни цифри – от 1000 до 10000.

Свлачищата в България са обособени в няколко свлачищни района. Най-голям от тях е Черноморският свлачищен район. Особено впечатляващи са свлачищата по Северното Черноморско крайбрежие, чиито размери са от порядъка на няколко

километра, а дълбочините на хлъзгателните повърхнини достигат до 280-300 m. В южно направление свлачищната опасност намалява, но въпреки това остава по-висока от средната за страната. Основни фактори за възникване на свлачищата в района са морската абразия, повишаването на нивата на подземните води в урбанизираните зони и сеизмичните прояви в Шабленската земетръсна зона.

Втори по големина е Дунавския свлачищен район. Свлачищата са привързани към високия Дунавски бряг. Основен фактор за възникването и периодичната им активизация е речната ерозия.

С висока съвременна активност е Предбалканският свлачищен район. Той е развит в субпаралелна ивица между Етрополе и Търговище. Особена опасност представляват свлачищата в районите на Троян, Сеивлиево, Велико Търново, Стражица, Антоново и Търговище. Основен активизиращ фактор е повишаването на нивата на подземните води, речната ерозия и техногенните въздействия

Свлачищният район на Подбалканските котловинни полета включва районите на Златица-Пирдоп, Казанлък и Сливен. Свлачищата са локализиращи в оградните склонове на котловините. Основни фактори са подземните води и техногенната дейност.

Софийският свлачищен район е развит предимно по периферията на котловината (Баня, Иваняне, Горна Баня, Княжево, Бояна, Драгалевци, Симеоново, Бистрица, Панчарево, Кокаляне, Лозен, Гниляне, Нови Искър, Драговищица, Божурище), но не са рядкост и свлачищата в централната ѝ част (Лозенец, Западен парк, Земяне, Въртопо).

Югозападният свлачищен район включва райони от Пернишка, Кюстендилска и Благоевградска област. Свлачищата са развити по оградните склонове на неогенските басейни (Пернишки, Бобовдолски, Благоевградски, Симиглийски).

Родопският свлачищен район е най-екзотичен, но сравнително слабо проучен. Впечатляващи са свлачищата в Смолян, Кричим, Генерал Гешево. Има сериозни основания да се счита, че големите свлачища са резултат от съвременни орогенни процеси.

4.4.4. Опасни геоложки процеси при добива на въглища

Разрушителните геоложки процеси и явления, засягащи територията на страната, са описани при изследванията върху геоложката опасност в България – Карта на геоложката опасност М 1: 500 000 (Илиев-Бручев и др., 1994), Методика за оценка на геоложкия риск (2014), Картографиране на геоложкия риск (2017). От тях акцентите падат върху свлачища, срутища, пропадане на лъос, слягане, обемно непостоянство на строителни почви (набъбване), втечняване на почви, активни разломи, абразия и ерозия.

В резултат от миннодобивната промишленост могат да възникнат редица проблеми от геоложки характер. Това са: обрушвания, скални удари, внезапни изхвърляния на въглища и газ, газопроявления, samozапалвания на въглищни пластове,

подувания на глини. Терените, намиращи се над подземни минни изработки могат да претърпят деформации. Подземният и откритият добив водят до прояви на свлачищни и свлачищно-срутищни процеси, които се установяват при почти всички открити минни изработки.

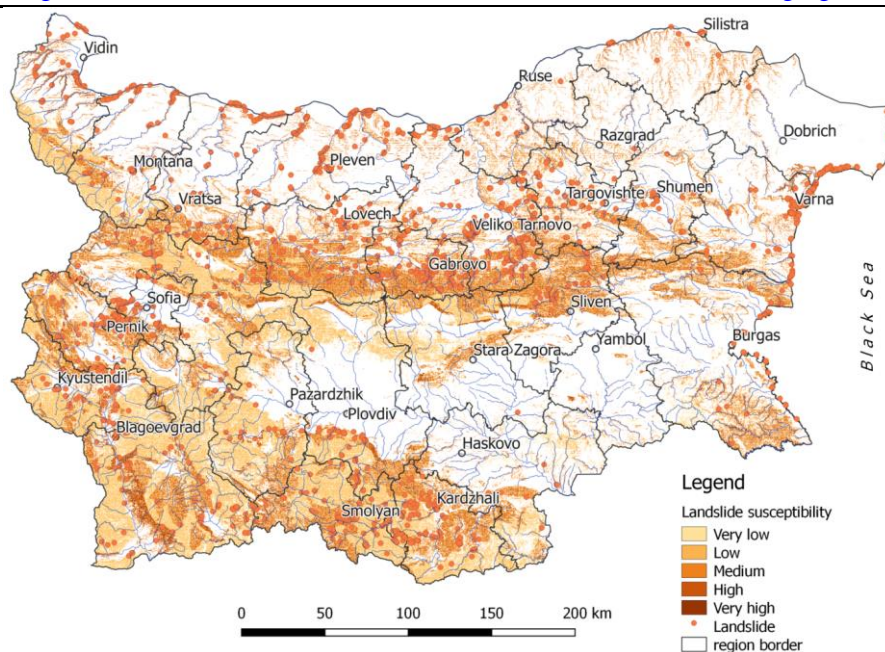
Склонова нестабилност застрашава и хвостохранилищата (където са възможни прояви и на кални потоци).

Добивът на въглища у нас често е съпътстван от прояви на опасни геоложки процеси от гравитационен тип – свлачища и срутища. Значителна част от свлачищните проявления са с големи обеми земна маса (например тези в Марица–Изток, Перник, Ораново и др.). Те се проявяват както по откритите бордове на рудниците, така по терените над подземен въгледобив и по табаните от стерилна маса, натрупани в резултат на депониране на стерилни материали.

Геоложките опасности при открития добив на въглища у нас са свързани преди всичко с възникването на периодични големи свличания. Други процеси на геоложкия хазарт при открития и подземен въгледобив са предизвикване на активна ерозия, пропадане на терени над минни изработки, набъбване на глини в галерии и нарушаване на тяхната устойчивост, газопроявления и внезапни самозапалвания. С най-големи мащаби и обеми подобни явления се наблюдават в Маришкия и Пернишкия въглищен басейн.

4.4.4.1. Свлачища и срутища

Развитието и/или активизирането на свлачищните процеси в страната са в пряка зависимост от определени комбинации на условия и фактори, каквито са геоложки строеж, геоморфология и хидрогеология, дестабилизиращите фактори и техногенните въздействия, включващи и минната дейност.

Фигура 33: Карта на податливост към свлачищни процеси (съгл. Картографиране на геол. риск, 2017).

Свлачищните процеси неизменно съпътстват всички обекти на въгледобива в страната. Най-големите свлачища са проявени в мини Марица-Изток, също така Перник, Ораново, Бобовдол и др. Усвояването на Източномаришкия басейн се съпровожда още от годините на строителството на първите открити рудници с проявата на огромни по обхват и уникални по характер свлачищни явления. В Пернишкия въглищен басейн големите свлачища на бордовете са започнали още през 50-те години на миналия век. В периода от 1950 до 1962 г. възникват няколко такива свлачища в рудниците „7 септември“, „Република 1, 2 и 3“ и „Ал. Миленов“. Срутищни явления са описвани за някои открити рудници, където се разкриват коренни скали, напр. рудници Бобовдол, Брежани и др.

Проблемът за устойчивостта на бордовете на рудниците и откосите на насипищата придобива определящо значение, както за сигурността на рудниците и насипищата с разположените върху тях високопроизводителни машини и транспортни съоръжения и намиращите се в обсега на тяхното влияние промишлени обекти, населени места и инженерни съоръжения, така и за ефективността от разработване на самия басейн.

Непрекъснатото изменящо се положение в пространството на минните работи и в природната обстановка налага редовната оценка на устойчивостта на бордовете и откосите в съответствие с настъпващите промени в условията. Затова задачите по устойчивостта остават постоянни до отработването на рудните полета.

От друга страна, спецификата на минните работи - различната продължителност на престояване на откоси и бордове, инженерно-геоложките условия на басейна и значителните, пропорционални на сигурността, разходи за оформяването, особено на неработните бордове, поставят нова цел в решаването на проблема – осигуряването на достатъчна за нормалното провеждане на технологичния процес устойчивост при минимален обем разкривка и максимална вместимост на насипищата. Това предполага не само допускането, но и целенасоченото отиване към проява на деформации, оправдано при възможност за сравнително точно прогнозиране и управление на деформационния процес.

4.4.4.2. Ерозионни процеси

Стръмните изкопни откоси на котлованите, nereкултивирани и голи насипищни откоси и тези, които са изгубили естествената или култивирана растителност, представляват най-голяма опасност от развитието на ерозията.

Активни ерозионни процеси, съчетани с обрушвания, са проявени във вече нефункциониращите рудници „Циркус“, „Ив. Гарванов“, „Попов дол“, „Красно село“ в района на Перник, които са частично запълнени, както от развитието на гравитационни процеси, така и от насипване на част от изкопните материали от действащи рудници и шахти. Ерозионните процеси засягат в различна степен насипищата на всички рудници в страната. Изкопите и насипите в някои случаи може да предизвикат промени в хидрогеоложките условия и цялостно нарушаване на естествените терени над рудниците.

4.4.4.3. Деформации и разрушения в подземни минни изработки

Подземните минни изработки могат да предизвикат редица опасни явления. По-важните от тях са: скални удари и обрушвания, внезапно изхвърляне на въглища и газ, опасни газопроявления, самозапалване на въглища, прориви на подземни води и водонаситени почви и др. Те в голяма степен определят условията за безопасност на минните работи, оказват влияние върху производителността и себестойността на продукцията, а също и върху качеството и пълнотата на изземване на полезното изкопаемо. Този спектър от различни видове процеси и явления в подземното пространство на страната има значим дял във формирането на нейната обща геоложка опасност.

Внезапните изхвърляния на въглища и газ се характеризират с мигновено или бързо разрушаване на призабойния участък от напрегнат и газоносен пласт, съпроводено с отделянето на значителни количества газ, при което от забоя на големи разстояния в изработката се изхвърля раздробена маса въглища и скали, образува се газо- и праховъздушна смес, а пред забоя се формират характерни празнини запълнени с раздробени скали или въглища.

Основните газове, отделени при внезапните изхвърляния са метан, въглероден двуокис и азот или смес от тях. Те предизвикват разрушаване на крепежа, повреждане на оборудване и машини, нарушаване на технологичния процес в рудника, човешки жертви. Силата се оценява по количеството изхвърлена маса въглища и вместиращи скали, отделения газ и обема на образуваните празнини.

Опасните газопроявления в по-голямата си част са природна даденост и неизбежна компонента на рудничната атмосфера. Някои от тези газове са силно отровни (сероводород, въглероден оксид, азотни оксиди и др.), други задушливи (въглероден диоксид и метан), а в смес с кислорода метанът е и силно експлозивен. От всички руднични газове най-голяма потенциална опасност както от задушаване, така и от запалване и експлозии крие метанът.

У нас отделящи се вредни газове има в рудниците от Бобовдолския и Пернишкия басейн, пряк обект на настоящата оценка.

Самозапалването на въглищни пластове причинява големи затруднения в работата на въглищните рудници, нарушава ритъма на добивния процес, застрашава сигурността на миньорите и нанася икономически щети. Поради развиващи се физикохимични процеси на окисляване, при определен състав и свойства на въглищата и съчетание на природни и минно-технически условия, възникват огнища на самонагриване, а след определен период и самозапалване на въглищата.

Склонност към самозапалване притежават например въглищата в Пернишкия Бобовдолския въглищен басейн. В най-големия подземен рудник за добив на въглища в страната рудник „Бабино“, въглищните пластове са с голяма склонност към самозапалване. В началото на 1981 г. в рудник „Бабино“ е възникнал голям пожар, който е довел до преустановяване на производствената дейност на рудника за две години и е причинил големи материални щети. Опасностите при ендегенни пожари произтичат от високата температура, отделяните газове и възможността за възпламеняване на прахо- и газо-въздушни смеси.

Водните прориви са причина за наводняване и запълване с пясък и глина на много подземни изработки. Източник на постъпващите води и несвързани пясъчливо-глинести материали могат да бъдат повърхностни водоеми (реки, езера, водохранилища), разломни зони или водоносни хоризонти. Особено голяма опасност представляват карстовите води, тъй като високата водопроницаемост на вместиращите ги скални масиви създава възможност за постъпване на голямо количество вода за кратък интервал от време. Възможни са водни прориви при разрушаването на глинести водоупорни слоеве, изолиращи водоносните хоризонти от минните изработки.

Дълбоките водоносни хоризонти (с порни, пукнатинни и карстови, студени и топли води) представляват постоянна опасност за проявлението на значителни водопритоци (временни и постоянни) и прориви в подземните минни галерии, щолни, шахти и др. При проривът на подземни води на 31.08.1993 г. се наводни един от

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 „Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

фронтовете на рудник „Ахелой“ на въглищните мини „Черно море“ край Бургас. Наличието на мощния горноюрско-долнокреден водоносен хоризонт е главната пречка за разработването на дълбоколежащите карбонски въглища в Добруджанския въглищен басейн.

Подуванията на глини се наблюдават в почти всички въглищни шисти в много подземни рудници в резултат на промяната на напрегнатото състояние на масива и под действието на скалния натиск. Проявяват се най-вече при глинестите разновидности, но при по-голяма дълбочина може да обхване и по-здрави разновидности: пясъчници, глинести и въглищни шисти и алевролити. От районите, обект на настоящата оценка, подуване на глини е наблюдавано в Бобовдолския въглищен басейн, както и , подземни изработки в Марица-изток.

4.4.4.4. Слягане на терени над подземни минни изработки и при подземноизгаряне на въглища

В резултат на слягане и пропадане на земната повърхност над минни изработки се деформират и разрушават надземни съоръжения, а понижената площ може да се заблати. Разрушава се рудничният крепеж и се създава възможност за водни прориви. Причините за това явление са уплътняване или загуба на устойчивостта на скалите над отработеното минно пространство, понижаване на хидростатичния напор при интензивно водочерпене, наличие на отслабени зони в скалния масив, динамични въздействия и др.

Интензивни слягания на терена се получават от добивни работи при експлоатация на въглищни пластове на дълбочина по-малка от 100 m. В засегнатите зони се проявяват стъпаловидни разкъсвания на повърхностните слоеве и потъване, пропорционално на дебелината на изземвания пласт. Обектите, разположени в тези зони се разрушават и повреждат. Възможности за безопасни строителни и селскостопански работи се откриват след затихване на деформационния процес (практически до 1 година след началото му). Периодично, с развитието на минните работи, подобни условия се създават напр. в Пернишкия и Бобовдолския въглищни басейни, обект на настоящата оценка.

При експлоатация на въглищни пластове на дълбочина над 100 m възникват зони на сравнително плавно слягане на повърхността. Като правило те не представляват опасност за селскостопанска дейност, но са опасни за жилищни и промишлени сгради и съоръжения. Сред минните райони, обект на настоящата оценка, такива условия са налице над подземни въглищни рудници в Пернишкия и Бобовдолския, въглищни басейни.

Подобно слягане на земната повърхност се получава и при подземно изгаряне на въглищни пластове. Известни са случаи, когато след изоставяне на въглищни рудници настъпва самозапалване на въглищата в резултат на физикохимични процеси.

Изгарянето на въглищните пластове поради ограничения достъп на кислород е продължително, в някои случаи десетки години, но с течение на времето се образуват празнини, които се обрушват. Тези обрушвания могат да достигнат до повърхността като създават характерни негативни форми - мулди на пропадане.

4.4.4.5. Разрушаване на хвостохранилища

Ефектът от разрушаването на изкуствено създадени хвостохранилища е аналогичен на наводненията и калнокаменните порои, и е свързан със значителни щети и жертви. Рискови са утайниците и шламоохранилищата, чийто прорив може да доведе до подобни опасни явления.

През 1980 г. възниква авария от слягане на част от северната дига на сгуропепелния утайник „Искрица“. Слягането е причинено от изтласкване на високопластичните глинни от въглищния хоризонт от товара на надградената дига и отложената сгуропепел. По-рано подобно слягане е установено при северната дига на сгуропепелния утайник на ТЕЦ „Марица-Изток 1“. Част от материала е изтласкан към реката и е повдигнал терена в района на речното корито на р. Сазлийка. Изтеклата сгуропепел при настъпилите слагания и деформации се разстила и замърсява обширни площи.

Друг известен случай е в резултат от скъсване на защитната дига на р. Сазлийка до ТЕЦ „Марица-Изток 1“, станало на 01.03.1992 г. През образувания прорив с дължина 80 m и дълбочина 15 m изтича голямо количество сгуропепел, която силно замърсява водите и речното корито от Гълъбово до р. Марица.

4.4.4.6. Втечняване на материалите

Втечняване на слаби почви на територията на България е регистрирано практически при всички по-силни земетресения (с магнитуд над 5.0), както от местни, така и от външни огнища. Конкретните случаи са описани от Минков (1982); Бранков, ред., (1983); Илиев и др. (1994).

Опасността от втечняване на хвостовия материал при сеизмични въздействия е значителна.

Напрегнатото състояние на пластове, изградени от водонаситени слаби почви, зависи от външните натоварвания и филтрационните свойства на почвата. Особено за структурираните слаби почви филтрационната консолидация протича изключително бавно, като продължителността ѝ е съизмерима с експлоатационния срок на съоръженията.

4.4.5. Сеизмична опасност

В основата на оценката на сеизмичните въздействия върху съответните съоръжения е заложено схващането, че ефектите от това въздействие са функция на следните параметри:

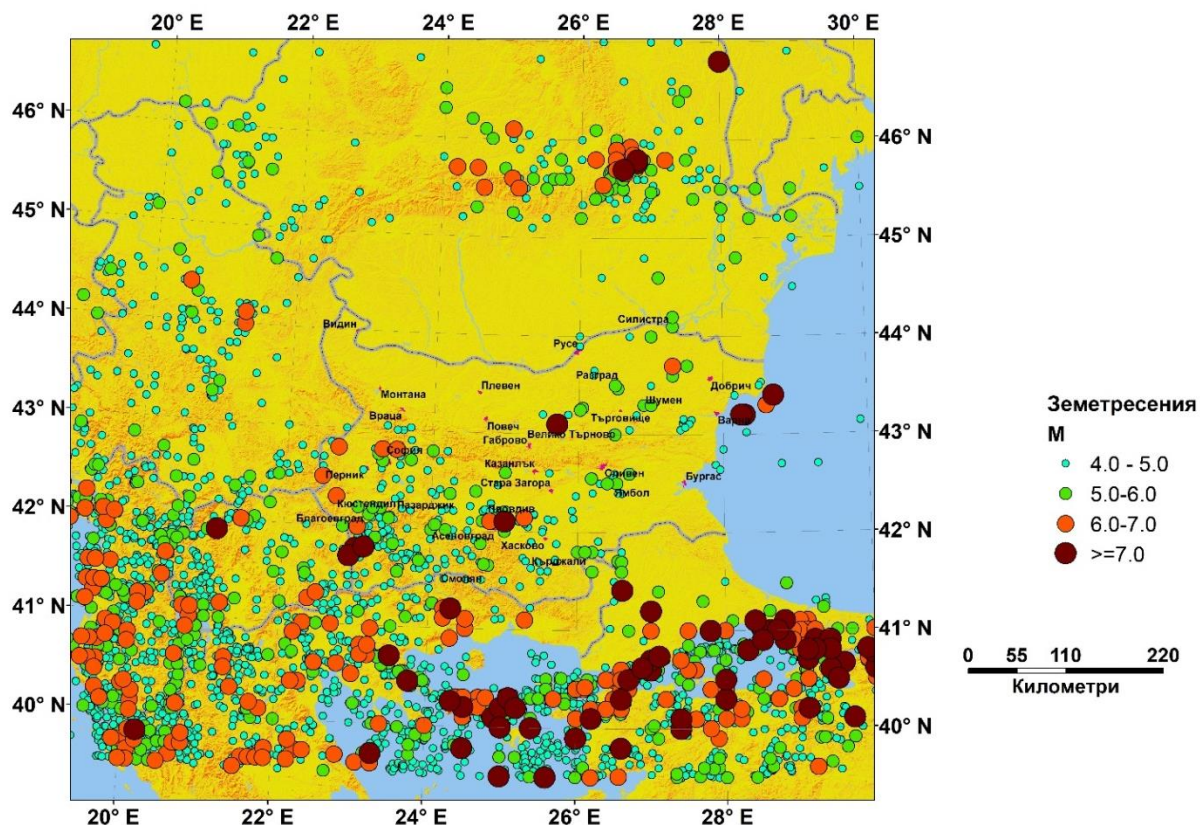
- Местоположението и геометрията на сеизмичните източници на територията на България и непосредствено прилежащите земи (сеизмотекстонския модел);
- Повторяемостта на земетресенията с различна сила (магнитуд) в източниците;
- Максималната очаквана сила на бъдещите земетресения в тези източници;
- Законите на разпространение (затихване) на сеизмичните вълни от източника до местоположението на интересувашото ни съоръжение; - особеностите в строежа на площадката (фундаментата) и на елементите на инсталираната конструкция.

Резултантният сумарен ефект от въздействието се получава чрез моделно интегриране на всички възможни варианти на вариране на тези базисни параметри. По този начин всеки един модел на вариации на параметрите се определя като отделен възможен сценарий на сеизмичното въздействие.

Сеизмичният хазарт, като понятие за строга количествена оценка на сеизмичната опасност, представлява оценка на вероятността силата на земните движения в дадена точка от земната повърхност да превиши зададена стойност през определен период от време.

Сеизмичният риск се определя от сеизмичния хазарт за даден район, приет като норма за строителство в сеизмично опасни райони и от конструктивната уязвимост на съответното енергийно съоръжение.

Детайлно сеизмичността на региона е изследвана на базата на каталог на земетресенията, който обхваща периода от 375 г. след Хр. до след 2000 г. Картината на пространственото разпределение на земетресенията с магнитуд над 4.0, използвани за оценка на сеизмичния хазарт, е представена на Фигура 34.

Източник: НИГГГ-БАН

Фигура 34: Пространственото разпределение на земетресенията с магнитуд над 4.0.

Каталогът е проверен за дублиращи се събития. Афтершоковите събития са идентифицирани и отстранени, чрез прилагане на магнитудно зависимия пространствено-времеви прозорец за Балканския регион. Окончателният каталог съдържа около 4000 независими събития с $M \geq 4.0$.

Ясно се вижда значимото въздействие на земетресенията извън България върху оценката на сеизмичния хазарт на територията на страната и непосредствено прилежащите земи. В същото време територията на България, като цяло, безусловно трябва да бъде причислена към земетръсно опасните зони на Земята. През изминалите векове земите на България са били подложени на много силни сеизмични въздействия. В исторически аспект внимание заслужават земетресенията от 1818 г. (VIII-IX MSK⁶) и 1858 г. (с магнитуд около $M=6.5$ и IX степен MSK), реализирани в близост до град София. Събитието от 1858 г. причинява сериозни разрушения в София и предизвиква появата на термални извори в западната част на града. В началото на XX век, от 1901 до 1928 г., на територията на България са се реализирали 6 много силни земетресения с магнитуд 7.0 и

⁶ Скала на Медведев-Шпонхойер-Карник (MSK) оценява земетресенията в степени (балове) от 1 до 12 по три критерия: усещанията на хората; въздействието върху сградите; остатъчни деформации в земната основа и изменения в режима на подземните води.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

по-голям (максимален магнитуд $M=7.8$). Това са едни от най-значителните земетресения, реализирани в Европа през ХХ век. По-голяма част от използваните за оценка на сеизмичния hazard сеизмични събития са привързани към добре известни сеизмогенни области като Софийска, Маришка, Горнооряховска, Кресненска, Шабленска, Неготинска-Крайна, Кампулинг-Вранча (плитка и средно дълбока), Северна Гърция, Северозападна Турция и др. За тези области подробно са изследвани пространствените, времевите и енергетичните характеристики. В по-голямата си част земетресенията са генерирани в земната кора на дълбочина до 50 km. Максимална плътност на хипоцентрите на земетресенията на територията на страната и непосредствено прилежащите земи се наблюдава в дълбочинен слой между 5 km и 25 km. Силни междиннофокусни земетресения, с изявени макросеизмични въздействия (въздействия на големи разстояния), се генерират на дълбочини от 90 km до 230 km в сеизмична зона Вранча, която е на разстояние над 150 km от територията на страната.

Според картата за сеизмичното райониране на Република България (Фигура 35) за период 1000 години, районите на мините от Бобовдолския и Пернишки басейни се отнасят към зони с VIII степен на интензивност (I) по скалата на Медведев – Шпонхоер – Карник и коефициент на сеизмичност (K_c) 0,15, а Източномаришкия басейн съответно – I – IX и K_c -0,27.

Фигура 35. Сеизмичното райониране на Република България

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

4.5. Състояние на почвите и земеползването

Почвената покривка на България се отличава с голяма пестрота поради значителното разнообразие на факторите на почвообразуване - почвообразуващи скали, силно разчленен релеф, различни биоклиматични условия и антропогенна дейност.

На територията на България са разпространени единайсет от големите групи почви. Според Световната референтна база за почвени ресурси (WRBSR – World Reference Base for Soil Resources) това са Cambisol, Leptosol, Luvisol, Fluvisol, Umbrisol, Phaeozem, Chernozem, Vertisol, Acrisol, Solonetz и Planosol.

В пространствено-географско отношение почвената покривка на страната се характеризира с оформяне на **хоризонтални (широчинни) зони и височинни пояси** в планините, свързани със закономерните изменения на климатичните условия и растителността, също така и със специфичния обмен и баланс на веществата. Всяка от зоните, както и всеки от поясите притежават съответен състав от почвени различия с присъщ за тях продуктивен потенциал, в основата на който стои специфичен баланс на органичните и минералните вещества. Този баланс се осъществява чрез съответен биологичен и геохимичен кръговрат, характерен воден, въздушен и хранителен режим и др.

Хоризонталните зони са три: 1) зона с доминиране на лесивирани почви и планосоли; 2) зона с господство на наситени с бази почви, забележимо акумулирали органично вещество под формата на хумус, и 3) зона с участие на почви с известна средиземноморска природа.

У нас най-обширна е зоната, в която преобладават лесивирани почви (Luvisols, LV). В изграждането на почвената покривка най-голям дял се пада на обикновените лесивирани (haplic, LVh) и на канеленовидните лесивирани (chromic, LVx) почви. След тях се нареждат светлите лесивирани (albic, LVa) и вертичните лесивирани (vertic, LVv) почви. Значително участие в състава на почвената покривка на зоната вземат още смолниците (Vertisols, VR) и планосолите (Planosols, PL) с доминиращи подтипове обикновени смолници (eutric VRe) и ненаситени планосоли (dystric, PLd). В зоната има солонци и солончаци. Малко участие вземат и азоналните наносни (dystric, FLd), както и плитките почви (Leptosols, LP), ранкери (umbric, LPu), литосоли (lithic, LPq), рендзини (rendzic, LPk). Почвената покривка на зоната има голямо екологично разнообразие и почвено-географска разнородност. Характерен е значителният дял на почви с реликтова природа като част от канеленовидните лесивирани, част от смолниците и пр.

На второ място се нарежда зоната с преобладаване на почвите със забележима акумулация на органично вещество, наситено с бази. Тя е особено добре и компактно изразена и заема крайдунавските части на страната и Добруджа. В състава на почвената ѝ покривка най-голямо участие вземат черноземите с доминиращи площи на

обикновените (haplic, CH) и значително по-малко на лесивираните (luvic, CH1) и кестенявите черноземи (kastanic, CHk). Фрагментарно са разпространени площите на подтипа глееви черноземи (gleyic, CHg). Характерно е и разпространението на файоземите (тъмните черноземовидни почви (Phaeozems, PH), представени най-широко от обикновените (haplic, PHh) и значително по-малко от лесивираните (luvic, PH1) и глеевите (gleyic, RHg) им подтипове. В тази зона на по-обширни площи са разпространени наносни почви (Fluvisols, FL), но с подтиповете си карбонатни (calcaric, FLc) и тъмни (mollic, FLm), а около блатата - блатни (Gleysils), пясъчни (Arenosols) и торфени (Histosols) почви.

Най-ограничена е зоната с превес на почви с по-специфична характеристика в условията на климат със средиземноморски черти. Тя включва почвите в Странджа, Източните Родопи, Славянка, Струмската долина (на юг от Симитли), Чирпанските възвишения, южните склонове на Източна Стара планина и пр. Най-характерни тук са канелените почви с подтиповете (chromic, CMx и ferralic, CMf), жълтоземите (Alisols), червеноземите (Nitols, NT) и регосолите (Regosols). Тук също са разпространени плитките почви (Leptosols) с разнообразието си от рендзини (rendzic, LPk), литосоли (lithic, LPq) и ранкери (umbric, LPU). Характерно е участието на много редките и неспоменавани досега у нас андосоли (Andosols). И в тази зона почвената покривка показва известна разнородност както в екологично, така и в почвено-географско отношение.

В своята цялост почвите на разгледаните зони съставят почвената покривка на низинните, равнинните и хълмистите части на страната, която се е формирала под влияние на зоналните настоящи и палеоклиматични условия (Нинов, 1982).

Вертикалните почвени пояси също са три: 1) пояс на кафявите планинско-горски почви – от 700/800 m до 1800/2000 m надморска височина; 2) пояс на тъмноцветните планинско-горски почви, които се срещат на надморски височини от 2000/2200 m до 2500 m; 3) пояс на планинско-ливадните почви, които се срещат над 2500 m надморска височина.

Трябва да се отбележи, че височинното разпределение не е съвсем коректно във всички наши планини, както по отношение на почвеното разпределение, така и по отношение на свързаните с него природни компоненти. От гореспоменатите 3 височинни пояса, 2 присъстват във всички планини – пояс на кафявите планинско-горски почви и пояс на планинско-ливадните почви. Поясът на тъмноцветните планинско-горски почви е добре изразен само в Рила и Пирин.

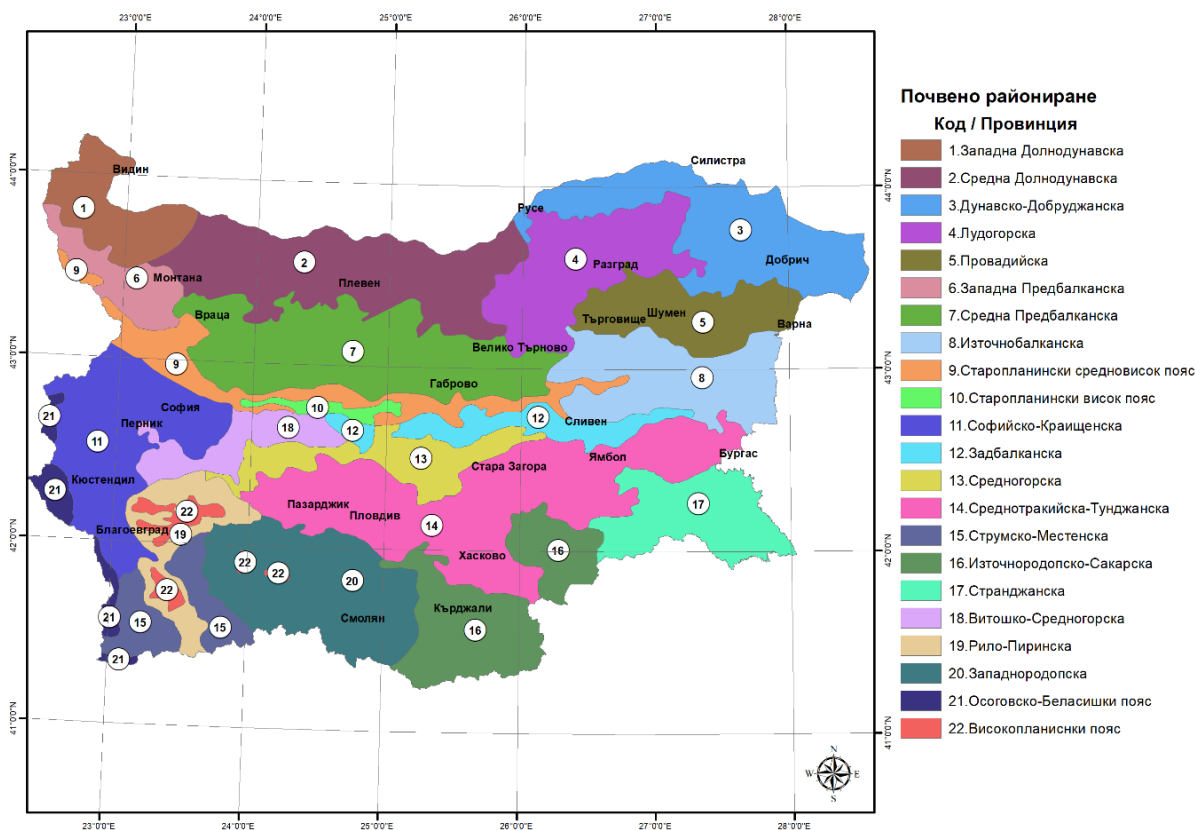
Пояс на кафявите планинско-горски почви (Cambisols, CM) – развит е във всички планини и е оформен предимно от кисели (ненаситени) кафяви горски почви и значително по-малко от наситени почви. Характерно е и разпространението на рендзини, които често са в комплекс с кафявите горски почви, като заемат значителни площи в Стара планина, Родопите, Славянка и др.

Пояс на тъмноцветните планинско-горски почви (Humic Cambisols, СМу) – пълно развитие на този пояс се наблюдава в Рила и Пирин, а отделни фрагменти от него може да се открият на Витоша, Беласица, Родопите и др.

Пояс на планинско-ливадните почви (Umbr-sols) – включва безлесните била на планините и се характеризира с широко разпространение на подтиповете чимови планинско-ливадни и торфенисти почви. Срещат се също ранкери, литосоли, торфено-блатни почви.

Освен гореспоменатите закономерности на географското разположение, почвите в България могат да бъдат привързани и към общо европейското почвено райониране (Герасимов 1960, Нинов 1982/1997), което е четиристепенно – отделят се почвени сектори, области, подобласти и провинции. Съгласно това делене, България се отнася към две европейски почвено-географски области – Карпатско-Дунавска и Средиземноморска, които са съществени части от Суббореалния и Субтропичния почвен сектор на Европа.

Фигура 36. Почвени провинции в България (Нинов, 1997)

На територията на България могат да се обособят 22 почвени провинции, всяка със своите характерни особености по отношение на почвената покривка (Фигура 36)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Административните области включени в Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“ са разположени в две почвени провинции съгласно почвеното райониране показано на Фигура 36 – Област Стара Загора се намира в Среднотракийска-Тунджанска почвена провинция, а областите Перник и Кюстендил са разположени в Софийско-Крайщенска почвена провинция.

Среднотракийска-Тунджанската почвена провинция се характеризира с редица специфични особености на почвената покривка. Западната и част е изградена върху съвременни наслаги, богата е на подпочвени води и е заета от наносни богати почви, блатни (торфено-блатни), от солонци и солончаци. Слабо дренираните равни терени често са покрити с планосоли. Източната част на провинцията е почти изцяло покрита със смолници, срещат се също и лесивирани почви (канеленовидни, светли, червени). На безоточните терени се разполагат планосоли, солончаци и солонци, а в поречията наносни богати почви. По високите части на хълмовете и възвишенията се разполагат плитките почви (ранкери и литосоли).

Софийско-Крайщенската провинция се характеризира с широкото разпространение на смолници, които са най-мощните и най-глинести почви в България. Канеленовидните лесивирани почви в района също са мощни (120-160cm) и за разлика от други райони в страната са развити на пролувиални и колувиални субстрати. Ерозията е широко застъпена. По ниските планински хълмове и ридове на провинцията доминират плитките почви, които често са в комплекси- литосоли с ранкери, литосоли с рендзини, рендзини с канелени. В котловините покрай реките са разпространени наносни почви, често богати и с мощен профил.

Структура и ползване на земята

За периода 2016 – 2021 г., структурата на ползването на земята в България е променлива. По данни от окончателните резултати за заетостта и използването на територията на България (МЗм 2021), площта със селскостопанско предназначение през 2021 г. е 5 227 350 ha, което представлява около 47,1 % от територията на страната.

В Област Стара Загора площите със селскостопанско предназначение възлизат на 281 657 хектара, което е почти 55% от площта на областта. Нарушените от миннодобивна дейност площи са около 3% .

Площите със селскостопанско предназначение в област Кюстендил са 101 087 хектара, което е около 33% от общата площ на областта. Нарушените терени от миннодобивна дейност са около 0,2%.

В област Перник площите със селскостопанско предназначение са 108 721 хектара или 45% от площта на областта. Нарушените терени от миннодобивна дейност са около 0,5%.

Състояние и качество на почвите

Един от индикаторите показващ състоянието на почвите е запасеността им с биогенни елементи. Той се определя от съдържанието на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, както и от съотношението между органичен въглерод и общ азот.

Анализите, които ИАОС извършва ежегодно показват, че в периода 2005 – 2020 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество. Оценката се извършва в рамките на Националната система за почвен мониторинг, въз основа на равномерна мрежа (16x16 km) от 397 пункта, в която се извършват проучвания посредством анализ и оценка за съдържанието на трите биогенни елемента: азот, органичен въглерод и фосфор. Пунктовете са разположени в земеделски земи, като всяка година се пробонабират 25 % от тях съгласно чл.10 (1) от Наредба № 4 за мониторинг на почвите.

Анализите от извършеният през 2020 г. пробонабирания показват, че средната запазеност на почвите с биогенни елементи в обработваеми земи, пасища и ливади е както следва:

	орг. С, g/kg	общ N, g/kg	общ P, g/kg	орг. С / общ N
Средна запазеност	15-25	1,95-2,86	924-1599	10-12

През 2020 г., обработваемите земи и постоянно затревените площи се характеризират с високо съдържание на органичен въглерод, азот и средна запазеност с фосфор в двете дълбочини от който се вземат проби (0-20 cm и 20-40 cm).

Усвояването на биогенните елементи от почвата е възможно само при наличие на вода, т.е. нивото на овлажнение на почвите има определяща роля за реализирането на почвеното плодородие и усвояването на всички макро- и микроелементи. При недостига им, те могат да се внесат като торове, но степента на усвояването им е в непосредствена зависимост от наличието на вода в коренообитаемия почвен слой. Водните запаси в почвата, изразени в проценти от пределната полска влагоемност (ППВ) или оценени чрез индекса на почвено засушаване (SMI) се различават през различните години и сезони.

Събраните и анализирани от НИМХ данни за 2020 г. я характеризират като година с почвено овлажнение близко до нормалното през пролетта, повсеместна лятна суша и условия, близки до нормалните в началото на периода на влагонатрупване.

Тъй като България е разположена в зона с недостатъчно атмосферно овлажнение рискът от възникване на почвено засушаване е висок особено в светлината на климатичните промени, които през последните години добиват все по ясен характер. Във връзка с това реструктурирането на земеделието и специализацията на отделните региони за отглеждане на определени култури при оптимални условия, свързани с техните изисквания и в съответствие с наличните агроклиматични ресурси и при най-малки допълнителни инвестиции става наложително.

Основен фактор за киселяването на почвите в земеделските земи в България е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на киселяване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва-растение-човек. Антропогенното натоварване на земеделските земи с азот е главен източник на замърсяване с нитрати на реките и водоносните хоризонти. Високите нива на нитрати в повърхностните и подземните води са довели до екологични и здравни проблеми, което е основната предпоставка за въвеждане на Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници. Този нормативен документ е насочен към намаляване на замърсяването с нитрати на водите от земеделски източници. Опазването на подпочвените води е особено необходимо, тъй като хидроложките фактори показват, че качеството на водата се подобрява бавно след промени в земеделската практика.

За оценка на киселинността на почвите през 2020 г. са обследвани 57 пункта от мониторинговата мрежа, от които са взети 456 почвени проби, и са направени 3 192 изпитвания по показатели. Получените резултати показват, че при дълбочина на пробовземане 0-20 cm само в пет пункта е отчетена вредна киселинност, а на дълбочина 20-40 cm в седем пункта.

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на воднорастворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Процесите засягат главно областите Бургас, Варна, Плевен, Пловдив, Сливен, Стара Загора, Ямбол и Русе.

Извършените мониторингови наблюдения през 2020г., по засоляване на почвите, очертават следните тенденции за различните райони с установено засоляване:

- При по-високи от нормалните количества на падналите валежи, се регистрира промиване на водорастворимите соли в дълбочина на почвата;
- В районите, с наличие на соли в почвения разтвор се отбелязва увеличаване на стойностите на почвената реакция. Съдържанието на обменен натрий не се променя съществено.

Уплътняването на почвата е процес на деформация и увеличаване на плътността и компактността, при което се намалява аерационната поръзност и водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и се променя строежа на почвения профил.

Процесът на уплътняване е свързан с обработката на почвата и вида на използваната земеделска техника, пашата и интензивното движение на животни.

Екологичното въздействие на уплътняването се изразява в понижената аерация на почвата, свързана с нарушение на водновъздушния и топлинния баланс в почвата, понижен достъп на корените и дълбочината на коренообитаемия почвен слой.

Уплътняването на почвата води до намаляване и на водопрускливостта ѝ и на потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензитетът на водноерозионните процеси и рискът от наводнения.

Спрямо причините за възникване на почвена ерозия, тя може да се разглежда като плоскостна водна ерозия и ветрова ерозия.

Оценката за средногодишните загуби на почва от плоскостна водна ерозия през 2020 г. възлиза на 624 000 000 t, която се проявява в различна степен и интензитет в зависимост от начина на земеползване. През годината териториите със земеделски земи, които имат слаб ерозионен риск са 101 896 ha, тези с умерен и висок риск са съответно 363 836 ha и 729 981 ha. В това число, само в нивите площите със слаб ерозионен риск са 855 430 ha, със среден са 984 631 ha, а с висок са 360 225 ha. Средногодишният интензитет на плоскостната водна ерозия, на земите със земеделско предназначение, варира от 7.7 t/ha/y при пасищата и 6.2 t/ha/y при нивите до 11.5 t/ha/y при площите, заети с други видове селскостопански култури. С много слаб ерозионен риск са едва 12.9 % от трайните насаждения.

През 2020 г. най-висок е интензитетът на ерозионните процеси в земеделските земи на областите Смолян, Кърджали, Кюстендил и Перник, съответно 175.7; 166.3; 168.8 и 127.6 t/ha/y, а най-нисък – в областите Ямбол, Добрич, Плевен и Бургас, съответно 8.5; 6.4; 9.9 и 16.5 t/ha/y. Най-много площи с висок ерозионен риск (степен 7 „много висок“) има в областите Смолян, Кюстендил, София област и Ловеч, съответно 280 075; 236 824; 276 088 и 261 824 ha, а най-малко – в областите Ямбол и Добрич, съответно 10 305 ha и 11 029 ha.

С най-висок интензитет на ерозионен риск са обработваемите земи във водосборите на Черно море – 10.0 t/ha/y, Русенски Лом – 9.0 t/ha/y и Долна Марица – 7.0 t/ha/y, а най-големи почвени загуби генерират обработваемите земи във водосборите на Арда, Горна Марица, Янтра и Горна Струма (над 40 000 000 t/y).

За разлика от плоскостната водна ерозия, която е характерна за планински и хълмисти условия, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини - предимно обезлесени. В сравнение с 2019 г., през 2020 г. се наблюдава слабо увеличаване на площите с риск от ветрова ерозия с 783 ha (0,0025 %), докато загубите на почва намаляват значително с около 50% (3 млн. тона). Площите със слаб ерозионен риск и слаб до умерен риск се увеличават, а тези със, умерен, умерен до висок, висок и много висок намаляват. Средно-годишният интензитет на ветровата ерозия намалява с 50 % до 0,29 t/ha/y. С най-висок интензитет е ветровата ерозия в областите Сливен (3,4 t/ha/y), Варна (3,82 t/ha/y), София област (4,8 t/ha/y) и Бургас (5,23 t/ha/y). През 2020 г. са малко областите, в които има площи с много висок ерозионен риск.

Свлачищата, като част от общите геодинамични процеси, са природно явление с опасни последици за обществото, които са широко, макар и неравномерно разпространени на територията на цялата страна.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Те застрашават сигурността на селища, курортни комплекси, жилищни, стопански и производствени сгради и елементи на техническата инфраструктура и земеделски земи, причинявайки огромни материални загуби. Свлагчищата действат стихийно, нанасяйки непоправими щети, нерядко придружени с човешки жертви.

Нововъзникналите/активизирани свлагчища през 2020 г. са 6 бр., от които всички са проявени в урбанизирана територия, с обща площ около 3.7 ha. От регистрираните 2 178 бр. свлагчища – 1 284 бр. свлагчища (около 60% от регистрираните свлагчища) са с площ около 16 000 ha и са в урбанизирани територии. Останалите 894 бр. свлагчища са с площ около 5 790 ha и са разпространени по републикански и общински пътища, и частично в земеделски и горски територии.

През 2020 г. се наблюдава намаляване на броя на нововъзникналите свлагчища спрямо 2017 г., 2018 г. и 2019 (през 2017 г. – 16 бр., през 2018 г. – 32 бр., през 2019 г. – 10 бр. 2020 – 6 бр), активизираните свлагчища са с тенденция към намаление спрямо 2019 г. (58 бр. – за 2019 г., 48 бр. – за 2020 г)..

Замърсяване на почвите

По данни на ИАОС (2020) през периода 2005 – 2020 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители: Полиароматни въглеводороди (РАН), Полихлорирани бифенили (РСВ) и Хлорорганични пестициди. В земеделските земи замърсяванията с тежки метали основно са с олово, цинк, мед, кадмий и арсен полиметално в областите Смолян, Пловдив, Пазарджик, София, Монтана, Кърджали, Хасково, Благоевград и Бургас.

Замърсените земеделски земи с тежки метали и металоиди от промишлена дейност обхващат площ от 44 900 ha. Прилежащите към промишлените предприятия замърсени площи, които превишават пет пъти МДК са 8 160 ha.

Съгласно данните от проведените наблюдения в рамките на НСМОС, почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

Резултатите от радиологичния мониторинг, извършен от Изпълнителна агенция по околна среда, не се установяват отклонения в измерените специфични активности на естествените и техногенни радионуклиди в необработваеми почви и седименти, спрямо характерните фоновы стойности.

За оценка на замърсяването на почвите с тежки метали през 2020 г. са обследвани 113 пункта от широкомащабната мрежа за мониторинг на почви (ниво I), от които са взети 678 образци от почвени проби и са извършени 5763 изпитвания по показатели.

Получените данни са оценени, съгласно максимално допустими концентрации (МДК) от Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите, в сила от 12.08.2008 г.

През 2020 година, пунктовете, в които има отчетени по-високи стойности на тежки метали и металоиди от максимално допустимите концентрации са 17 и представляват 15.04% от общият брой пробонабрани пунктовете за 2020 г. (113 пункта) от Националната мрежа за почвен мониторинг. Те попадат в административните граници на областите София, Бургас, Смолян, Пловдив, Кърджали, Хасково, Благоевград, Монтана и Пазарджик. В таблици 11а и 11б са представени пунктовете, в които през 2020 г. са регистрирани завишени концентрации на тежки метали в двете дълбочини на пробовземане: 0-20/20-40 cm за обработваемите земи и 0-10/10-40 cm за пасища и ливади.

Анализът и оценката на данните показват, че:

- Отчетени са незначителни превишения на нормите за Полициклични ароматни въглеводороди (ПАН). В изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг е отчетено, че има превишаване на МДК на Флуорантен в един пункт: област Кюстендил - с. Драговищица 0.142 mg/kg (МДК = 0.1 mg/kg);

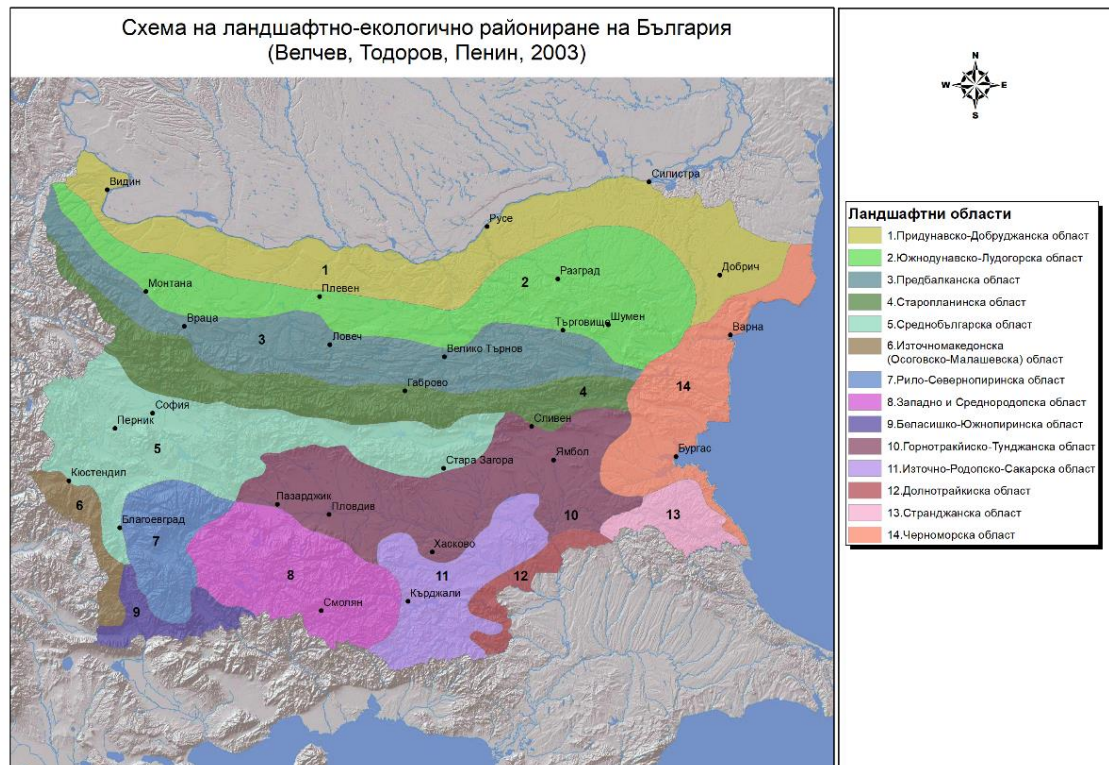
- Няма отчетено замърсяване с полихлорираните бифенили (РСВ) в изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг;

- Отчетени са незначителни превишения на нормите за Органохлорни пестициди. В изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг е отчетено, че има превишаване на МДК на пестицида 4.4-ДДЕ (МДК = 0.5 mg/kg) в област Кюстендил - с. Драговищица 0.65 mg/kg.

4.6. Състояние на ландшафта в България

Основите на науката за ландшафта са поставени още през 30-те години на миналия век с излизането на труда на проф. Иван Батаклиев „Ландшафтно поделение на България“. От тогава насам, ландшафтознанието се е развивало непрекъснато посредством труда на десетки български географи и изследователи утвърждавайки се като самостоятелна наука. Ландшафтната подялба на България търпи естествена еволюция през годините, като различните автори предлагат както съвсем нови подходи, така и допълват и развиват вече създадените.

В тази точка ще бъде разгледана създадената от А. Велчев, Р. Пенин и Н. Тодоров през 2003г. Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България.

Фигура 37. Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България

Според тази схема България може да бъде поделена на 3 провинции, 5 подпровинции, и 14 области. Областите от своя страна могат да бъдат поделени на окръзи (36) и райони (86).

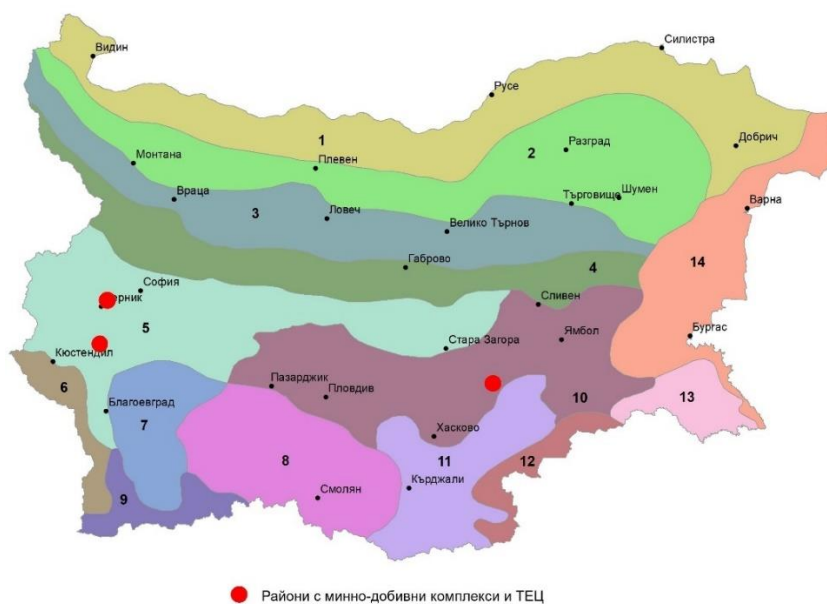
Ландшафтните области в България (по Велчев и кол., 2011) са:

- **Алпийска провинция**
 - Мизийска подпровинция
 - Придунавско-Добруджанска област
 - Южнодунавско-Лудогорска област
 - Балканска подпровинция
 - Област Предбалкан
 - Старопланинска област
- **Източносредиземноморска провинция**
 - Среднобалканска подпровинция
 - Среднобългарска област
 - Източномакедонска (Осоговско-Малешевска) област
 - Рило-Севернопиринска област
 - Западно- и Среднородопска област
 - Приегейска (Приморско-Македоно-Тракийска) подпровинция

- Беласишко-Южнопиринска област
- Горнотракийско-Тунджанска област
- Източнородопско-Сакарска област
- Долнотракийска област
- **Понтийска провинция**
 - Западнопонтийска подпровинция
 - Странджанска област
 - Черноморска област

Административните области включени в Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“ са разположени в Източносредиземноморската провинция. Област Стара Загора е разположена в Приегейска (Приморско-Македоно-Тракийска) подпровинция, Горнотракийско-Тунджанска област, а Перник и Кюстендил са разположени в Среднобалканската подпровинция, Среднобългарска област.

Фигура 38. Райони с минно-добивни комплекси и ТЕЦ включени в Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“

Горнотракийско-Тунджанска област – с най-широко разпространение в тази област са типовете равнинни и хълмисти топлоумерени семиаридни ландшафти. В по-ниските части доминират два рода – акумулативно-терасни със степи, шибляци и рядко дъбови гори и низинно-равнинни ерозионно-денудационни ландшафти със степи и разреждени дъбови гори. В по-високите части са разпространени хълмистите и хълмисто предпланинските ерозионно-денудационни ландшафти с шибляци и рядко дъбови гори. На много малко места в областта се е запазила естествената растителност, като агрофитоценозите са разпространени повсеместно.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Горнотракийско-Гунджанската област е сред най-усвоените стопански територии в страната. Тук се проявява целия спектър на антропогенни въздействия и се наблюдават всички степени на изменение. Особено силни нарушения на природната среда се наблюдават в Източномаришкия басейн. Деструктурирането на природните комплекси е най-явно в пределите на рудничния комплекс, където преמודелирането на геокomпонентите е достигнало възможния си максимум. Създадени са позитивни и негативни антропогенни форми на релефа, литогенната основа е силно нарушена, прекъснати са водоносните пластове и свързаното с тях ниво на подземните води, почвеният слой е отнет, създадени са изкуствени водоеми и насаждения върху рекултивирани терени.

Среднобългарска област – Тази област обединява териториите между Стара планина от север и Осоговска планина, Рила и Горнотракийската низина от юг. По същество към нея се отнасят по-голяма част от Задбалканските котловини, Средногорието, цялото Краище и ниските части от долината на Средна Струма, както и част от ниските ридове на Стара планина (Камъка, Чепън, Забърге, Видлич и Вучи баба), те обединява планинско-котловинните части на Висока Средна България. Областта продължава на запад извън пределите на съвременна България и достига до долината на р. Южна Морава. Тази област се характеризира с наличието на редица специфични само за нея типове ландшафти. Такива са планинските топлоумерени семихумидни и планински умерени семиаридни и семихумидни ландшафти на карбонатни терени.

И в тази зона се наблюдават силни антропогенни въздействия свързани със значителни изменения в природно териториалните комплекси. Натовареността е най-засилена в котловинните ландшафти, преобразувани от земеделска, промишлена и миннодобивна дейност и от голямо струпване на население, като значителни са измененията в Пернишкия и Бобовдолския въглищен басейн.

Една от основните дейности, която води до най-съществени трансформации в ландшафта са минно-добивните работи и то главно когато те се извършват по открит способ. Областите включени в Приоритет 3 „Справедлив енергиен преход“ - Стара Загора, Перник и Кюстендил се характеризират с големи енергопроизводителни мощности и свързаните с тях въгледобивни предприятия.

Най-висока степен на трансформация има в Горнотракийско-Гунджанска ландшафтна област на територията на област Стара Загора, където паралелно с производството на електричество се осъществява и интензивен добив на енергийни суровини (главно въглища по открит способ), което води до трайни изменения на ландшафта и формиране на нови повърхностни релефни форми (котловани, табани, терикони и др.). Около 3% от площта на област Стара Загора е заета от миннодобивната индустрия и на тази територия ландшафтите са трайно трансформирани и увредени.

Друга засегната ландшафтна област е и Среднобългарската, където отново минно-добивната индустрия в районите на Перник и Бобов дол е причина за трансформиране и

увреждане на ландшафтните на значителни площи. За Пернишка област процентът на засегнатата територия е около 0,5 от общата площ, а за област Кюстендил този процент е около 0,2.

4.7. Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии

4.7.1. Флора

Растителната покривка на България представлява комплекс от съобщества с бореален, средноевропейски (най-широко разпространени), степен (на второ място по разпространение), арктичен, алпийски, балкански (включително средиземноморски) и местен характер. Растителността изграждат представители от всички екологични групи по отношение на водния фактор. В широки граници варират видовете по отношение на топлинния фактор и едафичните условия. Киселинността на основната скала и почвите в някои случаи е сред първостепенните условия за развитието на едни или други растителни видове и определя структурата на фитоценозите.

В област Стара Загора горите покриват около 30% от територията. Обработваемата земя покрива около 50% от областта, като преобладава категория „неполивна обработваема земя“. Тревните съобщества са около 7% (Таблица 20). Около 35% от територията на област Перник е покрита с гори. Естествените тревни местообитания и пасищата заемат около 10%, обработваемите земи - 38% от територията на областта (Таблица 21). В област Кюстендил горите заемат около 40% от територията, дървесно-храстовата растителност е около 9%. Естествените тревни местообитания и пасищата заемат около 14%. Обработваемите земи заемат 29% от територията на областта (Таблица 22).

Таблица 20. Земно покритие в област Стара Загора (Corine Land Cover)

Земно покритие	Площ (ha)	%
Водни площи	5116,86	1,01
Вътрешни блата	221,18	0,04
Голи скали	26,52	0,01
Естествени тревни площи	8654,26	1,70
Зелени площи в населени места	352,74	0,07
Земеделски земи със значителни участъци естествена растителност	35672,61	7,01
Иглолистни гори	11844,09	2,33
Индустриални или търговски обекти	3735,74	0,73

<i>Земно покритие</i>	<i>Площ (ha)</i>	<i>%</i>
Кариери и открити рудници	9507,61	1,87
Комплекси от раздробени земеделски земи	4144,17	0,81
Летища	213,51	0,04
Лозя	5172,98	1,02
Места за спорт и отдих	238,88	0,05
Населени места със свободно застрояване	20044,33	3,94
Ненапоивана обработваема земя	197884,71	38,88
Овощни и ягодови насаждения	2894,80	0,57
Опожарени площи	685,03	0,13
Оризища	271,04	0,05
Пасища	28601,32	5,62
Площи с рядка растителност	175,23	0,03
Преходна дървесно-храстова растителност	27546,88	5,41
Пътно-шосейна и железопътна мрежи, и прилежащата им земя	388,52	0,08
Растителни съобщества на храсти и тревни	431,41	0,08
Смесени гори	30536,60	6,00
Сметища	1716,75	0,34
Широколистни гори	112851,03	22,17

Таблица 21. Земно покритие в област Перник (Corine Land Cover)

<i>Земно покритие</i>	<i>Площ (ha)</i>	<i>%</i>
Блата	328,92	0,14
Водни площи	1118,03	0,47
Голи скали	762,64	0,32
Естествени тревни площи	15090,00	6,30
Зелени площи в населени места	707,47	0,30
Земеделски земи със значителни участъци естествена растителност	27653,60	11,54
Иглолистни гори	17535,02	7,32

<i>Земно покритие</i>	<i>Площ (ha)</i>	<i>%</i>
Индустриални или търговски обекти	1135,96	0,47
Кариери и открити рудници	2343,23	0,98
Комплекси от раздробени земеделски земи	6648,44	2,77
Места за спорт и отдих	86,18	0,04
Населени места със свободно застрояване	9536,30	3,98
Ненапоjavана обработваема земя	56426,47	23,54
Овощни и ягодови насаждения	137,21	0,06
Пасища	9992,91	4,17
Площи с рядка растителност	2150,93	0,90
Преходна дървесно-хростова растителност	20850,04	8,70
Пътно-шосейна и железопътна мрежи, и прилежащата им земя	57,06	0,02
Растителни съобщества на храсти и треви	25,32	0,01
Смесена гора	15574,50	6,50
Сметища	97,55	0,04
Широколистни гори	51422,52	21,45

Таблица 22. Земно покритие в област Кюстендил (Corine Land Cover)

<i>Земно покритие</i>	<i>Площ (ha)</i>	<i>%</i>
Водни площи	417,72	0,14
Голи скали	1580,18	0,52
Естествени тревни площи	36566,83	11,95
Земеделски земи със значителни участъци естествена растителност	36456,96	11,91
Иглолистни гори	34839,00	11,39
Индустриални или търговски обекти	1251,01	0,41
Кариери и открити рудници	1116,36	0,36
Комплекси от раздробени земеделски земи	7035,10	2,30
Лозя	1885,18	0,62
Места за спорт и отдих	97,42	0,03

<i>Земно покритие</i>	<i>Площ (ha)</i>	<i>%</i>
Населени места със свободно застрояване	5929,80	1,94
Ненапоявана обработваема земя	42400,02	13,86
Овощни и ягодови насаждения	4596,00	1,50
Пасища	6181,00	2,02
Площи с рядка растителност	6344,41	2,07
Преходна дървесно-хростова растителност	28067,19	9,17
Пътно-шосейна и железопътна мрежи, и прилежащата им земя	29,26	0,01
Растителни съобщества на храсти и треви	3521,38	1,15
Смесена гора	34940,79	11,42
Широколистни гори	52721,65	17,23

Област Стара Загора попада на територията на 4 флористични района: Стара планина – централна, Средна гора – източна, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина. Областите Перник и Кюстендил попадат в 6 флористични района: Софийски район, Витошки район, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Струма и Рила. Растителното разнообразие е високо и в трите разглеждани области. По данни от Докладване по чл. 17 на Директива за местообитанията, в област Стара загора се срещат *Artemisia eriantha*, *Fritillaria gussichiae*, *Gentiana lutea*, *Lindernia procumbens*, *Ruscus aculeatus*, *Mannia triandra*, *Dicranum viride*, *Buxbaumia viridis*, *Himantoglossum caprinum*, *Echium russicum*, *Tozzia carpathica* и др. В области Перник и Кюстендил се срещат следните консервационно значими видове растения: *Fritillaria gussichiae*, *Galanthus nivalis*, *Gentiana lutea*, *Ruscus aculeatus*, *Buxbaumia viridis*, *Himantoglossum caprinum*, *Echium russicum*, *Centaurea immanuelis-loewii*, *Tozzia carpathica*, *Hamatocaulis vernicosus*, и др. Информация за природните местообитания, предмет на опазване в защитени зони от мрежата Натура 2000 е дадена в т. 4.7.4. Защитени зони в България.

4.7.2. Фауна

По богатство и разнообразие на своята фауна, България е на едно от първите места в Европа. Нейното географско положение в югоизточната част на континента, сложното палеогеографско и палеоклиматично минало, разнообразният релеф и климат, наличието на достатъчно сладководни ресурси и близостта с Черно море, значителният горски фонд и др. са основни фактори, благоприятстващи съществуването на богато фаунистично разнообразие.

Област Стара Загора попада в границите на четири природно-географски области (Пенин, 2007) - Тракийско-Странджанска област, Задбалкански котловини, Средногорие и Стара планина (Средна). Разнообразните условия и разнообразието от местообитания и типове растителност обуславя разнообразието на животинския свят. Област Стара Загора е богата по отношение на прилепна фауна – срещат се както горски, така и пещеролюбиви прилепи. Прилепите се срещат както в естествени местообитания, така и в антропогенни ландшафти, вкл. в населените места. В зависимост от сезона, прилепите обитават различни убежища. През зимата всички видове живеят в убежища с постоянна температура между 2° до 10° С. Такива условия се намират най-често във водните пещери, наводнени минни галерии и по-рядко по тавани и мазета на жилищни сгради. През пролетта и есента могат да бъдат намерени в най-разнообразни убежища, където температурата е променлива или постоянна (напр. изоставени и обитаеми жилищни и промишлени сгради, подземни бункери, галерии, отводнителни и вентилационни шахти, тръби, комини, кухи стълбове, малки и големи пещери, пропасти, скални ниши и т.н.). През лятото прилепите предпочитат убежища с по-висока температура, където се размножават. Колониалните видове се срещат в пещери с големи обеми и големи входове, така че привечер едновременно да могат да излитат стотици или хиляди прилепи. В зависимост от предпочитанията си за среда на живот, прилепите условно се разделят на пещеролюбиви, синантропни и горски. В областта, според докладването по чл. 17 се срещат 29 вида прилепи, вкл. *Barbastella barbastellus*, *Miniopterus schreibersii*, видове от род *Myotis* и род *Rhinolophus*, *Eptesicus serotinus*, *Hypsugo savii*, *Pipistrellus pipistrellus* и др. От останалите видове бозайници се срещат вълк, чакал, дива котка, мечка, пъстър пор, лалугер, видра и др.

По данни на ИАОС (Докладване по чл. 12 на Директивата за птиците) 194 вида птици гнездят на територията на област Стара Загора. От хищните видове тук се срещат *Accipiter brevipes*, *Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*, *Milvus migrans*, *Asio otus*, *Falco subbuteo*, *Falco tinnunculus*, *Bubo bubo*, *Buteo buteo*, *Buteo rufinus* и др. Водолюбиви птици, гнездящи в района са *Anas clypeata*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Anas strepera*, *Aythya nyroca*, *Bonasa bonasia* и др. Срещат се още *Melanocorypha calandra*, *Motacilla cinerea*, *Nucifraga caryocatactes*, *Oenanthe hispanica*, *Lanius sp.*, *Oriolus oriolus*, *Parus sp.*, *Passer sp.*, *Pica pica*, *Dendrocopos sp.* и др.

Херпетофауната в района е богата, срещат се змии (*Coronella austriaca*, *Natrix tessellate*, *Vipera ammodytes* и др.), гущери (*Ablepharus kitaibelii*, *Lacerta trilineata*, *Lacerta viridis*, *Ophisaurus apodus*, *Podarcis muralis* и др.), костенурки (*Mauremys caspica*, *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Testudo hermanni*), опашати и безопащати земноводни (*Triturus karelinii*, *Hyla arborea*, *Pelobates syriacus*, *Rana sp.* и др.).

От безгръбначните се среща голямо разнообразие от пеперуди (вкл. *Euplagia quadripunctaria*, *Eriogaster catax*, *Lycaena dispar*, *Dioszeghyana schmidtii* и др.), твърдокрили (вкл. *Cucujus cinnaberinus*, *Cerambyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Morimus*

funereus Rosalia alpina, Osmoderma eremita и др.), водни кончета (*Coenagrion ornatum, Ophiogomphus cecilia*). Във водоемите се срещат водни безгръбначни (*Austropotamobius torrentium, Unio crassus*) и риби (*Barbus cyclolepis, Barbus meridionalis, Cobitis taenia, Cottus gobio, Gobio uranoscopus, Misgurnus fossilis, Rhodeus amarus, Sabanejewia aurata* и др.)

По-голяма част от област Перник попада в границите на природно-географска област Краище, североизточната граница на областта попада в природно-географска област Средногорие. Област Кюстендил попада в границите на Осогово-Беласишка област и Средна Струма, Рила и Краище (Пенин, 2007). Разнообразието от местообитания и типове растителност обуславя разнообразието на животинския свят в двете области. Област Перник и област Кюстендил са богати по отношение на прилепна фауна – срещат се както горски, така и пещеролюбиви прилепи. Прилепите се срещат както в естествени местообитания, така и в антропогенни ландшафти, вкл. в населените места. В района се срещат *Barbastella barbastellus, Miniopterus schreibersii, видове от род Myotis, Rhinolophus blasii, Rhinolophus euryale, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros, Rhinolophus mehelyi, Eptesicus serotinus, Hypsugo savii, Nyctalus leisleri, Nyctalus noctula, Pipistrellus nathusii, Pipistrellus pipistrellus, Pipistrellus pygmaeus, Plecotus auritus, Plecotus austriacus*. От останалите видове бозайници се срещат *Canis aureus, Canis lupus, Dryomys nitedula, Felis silvestris, Lutra lutra, Muscardinus avellanarius, Rupicapra rupicapra balcanica, Spermophilus citellus, Ursus arctos, Vormela peregusna*.

По данни на ИАОС (Докладване по чл. 12 на Директивата за птиците) 186 вида птици се срещат на територията на двете области. От грабливите птици се срещат *Accipiter gentilis, Accipiter nisus, Aquila pomarina, Falco subbuteo, Falco tinnunculus, Buteo buteo, Buteo rufinus* и др. Водолюбиви птици, установени на територията на двете области са *Anas platyrhynchos, Aythya nyroca, Tachybaptus ruficollis, Tadorna tadorna, Gallinula chloropus, Ardea cinerea* и др. Други птици, установени по време на гнездовия период са *Ciconia ciconia, Coccythraustes coccythraustes, Columba livia, Cuculus canorus, Emberiza hortulana, Oenanthe oenanthe, Oriolus oriolus, Parus caeruleus, Sitta europaea, Sylvia communis, Upupa epops, Apus apus, Turdus merula* и др. Херпетофауната в района също е богата – от змиите се срещат *Elaphe quatuorlineata, Coluber caspius, Natrix tessellata, Coronella austriaca, Elaphe longissima, Vipera ammodytes* и др., от гущерите - *Ablepharus kitaibelii, Lacerta agilis, Lacerta viridis, Podarcis muralis, Podarcis taurica*. Срещат се двата вида сухоземни костенурки и обикновената блатна костенурка *Emys orbicularis*.

От безгръбначните се среща голямо разнообразие от пеперуди (вкл. *Euplagia quadripunctaria, Lycaena dispar, Zerynthia polyxena, Dioszeghyana schmidtii* и др.), твърдокрили (вкл. *Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Morimus funereus Rosalia alpina, Osmoderma eremita* и др.), водни кончета (*Coenagrion ornatum, Ophiogomphus cecilia*). Във водоемите се срещат водни безгръбначни (*Austropotamobius torrentium, Unio crassus*)

и риби (*Cobitis taenia*, *Cottus gobio*, *Gobio kessleri*, *Gobio uranoscopus*, *Misgurnus fossilis*, *Rhodeus amarus*, *Sabanejewia aurata* и др.).

Информация за видовете, предмет на опазване в защитени зони от мрежата Натура 2000 е дадена в т. 4.7.4.

4.7.3. Защитени територии

Съгласно Регистъра на защитените територии и защитените зони в България, достъпен на Интернет страницата на ИАОС (<https://eea.government.bg/zpo/bg/result1.jsp>) към настоящият момент в България са обявени 1039 защитени територии по ЗЗТ, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Защитените територии по ЗЗТ са 6 категории: резервати, национални паркове, природни забележителности, поддържани резервати, природни паркове, защитени местности.

За резервати се обявяват образци от естествени екосистеми, включващи характерни и/или забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им. Резерватите се управляват, за да бъдат запазени естествения им характер, генетичните ресурси, естествените местообитания и популациите на защитени редки, ендемични и реликтни видове. В тях се забраняват всякакви дейности, с изключение на тяхната охрана и посещения с научна цел.

За национални паркове се обявяват територии, в чиито граници не попадат населени места и селищни образувания и които включват естествени екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Националните паркове се управляват за поддържане разнообразието на екосистемите и защита на дивата природа, за опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите, за предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности, както и за създаване на предпоставки за развитието на туризъм, екологосъобразен поминък на населението и други дейности.

За природни забележителности се обявяват характерни или забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, скални разкрития с научна стойност, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости и минерали, пясъчни дюни и други, които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност или които имат значение за науката и културата. В тях се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност.

За поддържани резервати се обявяват екосистеми, включващи редки и/или застрашени диви растителни и животински видове и местообитанията им. Те се различават от "строгите" резервати по това, че в тях може да се извършват дейности,

насочени към поддържането на природния им характер, възстановяването на популации на растителни и животински видове и опазването на генетичните ресурси.

За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Природните паркове се управляват с цел поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях, предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности, устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм.

За защитени местности се обявяват територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата; местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

На територията на област Стара Загора попадат 44 защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. Това са 5 резервата, 23 природни забележителности, 14 защитени местности, част от ПП „Българка” и НП Централен Балкан. Информация за защитените територии в област Стара Загора е дадена в Таблица 23.

Таблица 23. Защитени територии в област Стара Загора

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Ст. Загора)	Приет план за управление
1	Каменщица	Резерват	МОСВ	1016.847	с. Енина, общ. Казанлък	да
2	Лешница	Резерват	МОСВ	388.955	с. Ясеново, общ. Казанлък	да
3	Българка	Природен парк	ДГС Мъглиж	21772.16	с. Селце, общ. Мъглиж	не
4	Мечките	Природна забележителност	ДГС Казанлък	1.119	гр. Крън, общ. Казанлък	не
5	Големия скок	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	1.011	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
6	Момите	Природна забележителност	ДГС Мъглиж	1.019	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
7	Малкия скок	Природна забележителност	ДГС Мъглиж	0.957	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
8	Винишки камък	Природна забележителност	ДГС Мъглиж	2.517	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
9	Чепелев камък	Природна забележителност	ДГС Мъглиж	1	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
10	Топлата дупка	Природна забележителност	ДГС Мъглиж	1.014	с. Борушица, общ. Мъглиж	не
11	Пиростията	Природна	ДЛС "Мазалат"	1.488	с. Турия,	не

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Ст. Загора)	Приет план за управление
		забележителност			общ. Павел баня	
12	Евкая- Каменната къща	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	0.147	с. Габарево, общ. Павел баня	не
13	Ярът	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	5.2	с. Турия, общ. Павел баня	не
14	Търническо пръскало	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	0.641	с. Търничене, общ. Павел баня	не
15	Пещерите	Природна забележителност	ДГС-Ст.Загора	1.049	с. Змейово, общ. Ст.Загора	не
16	Кратера на Вулкана	Природна забележителност	ДГС-Ст.Загора	1.077	с. Змейово, общ. Ст.Загора	не
17	Казането	Природна забележителност	ДГС Ст.Загора	1	с. Казанка, общ. Ст.Загора	не
18	Милкини скали	Природна забележителност	ДГС-Ст.Загора	1.127	с. Колена, общ. Ст.Загора	не
19	Чирпан Бунар	Природна забележителност	Общ.Братя Даскалови	3.63	с. Гранит, с. Опълченец, общ.Братя Даскалови	не
20	Вкаменената сватба	Природна забележителност	ДГС Чирпан	20.243	с. Медово, общ.Братя Даскалови	не
21	Мечата дупка	Природна забележителност	ДГС Гурково	0.104	с. Лава река, общ. Гурково	не
22	Милева стена	Природна забележителност	ДГС Гурково	1.793	с. Лява река, общ. Гурково	не
23	Карстов извор	Природна забележителност	ДГС Гурково	0.191	с. Пчелиново, общ. Гурково	не
24	Ождрен – пещера	Природна забележителност	ДГС Гурково	1.975	с. Пчелиново, общ. Гурково	не
25	Калоян пещера	Природна забележителност	ДГС Гурково	1.210	с. Пчелино, общ. Гурково	не
26	Мегалита	Природна забележителност	ДГС Казанлък	0.527	с. Бузовград, общ. Казанлък	не
27	Туловска кория	Защитена местност	ДГС Мъглиж	75.700	с. Тулово, общ. Мъглиж	не
28	Ветренска кория	Защитена местност	ДГС Мъглиж, Общ. Мъглиж	25.3	с. Ветрен, общ. Мъглиж	не
29	Мъглижка клисура	Защитена местност	ДГС-Мъглиж	239.637	гр. Мъглиж, общ. Мъглиж	не
30	Юлиевска кория	Защитена местност	ДГС Мъглиж, Общ. Мъглиж	228.347	с. Юлиево, общ. Мъглиж	не

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Ст. Загора)	Приет план за управление
31	Чирпанска кория	Защитена местност	ДГС Чирпан	58.000	гр. Чирпан, общ. Чирпан	не
32	Зелените дървета	Защитена местност	ДЛС "Мазалат"	0.338	с. Александрово, общ. Павел баня	не
33	Енинското ждрело	Защитена местност	ДГС Казанлък	11.475	с. Енина, общ. Казанлък	не
34	Катуна (буф.з Каменщица)	Защитена местност	ДГС Казанлък	222.706	с. Енина, общ. Казанлък	не
35	Гората на Боряна	Защитена местност	ДГС Казанлък, Общ. Казанлък	34,841	с. Енина, общ. Казанлък	не
36	Сечи камък (буф.з Лешница)	Защитена местност	ДГС Казанлък	132.023	с. Ясеново, общ. Казанлък	не
37	Каваклийка	Защитена местност	ДГС Чирпан, ДЛС "Мазалат"	89.34	с. Горно ново село, общ. Братя Даскалови; с. Турия, общ. Павел баня,	не
38	Дерменка	Защитена местност	ДГС Чирпан	109.970	с. Славянин, общ. Братя Даскалови	не
39	Боздугановска кория	Защитена местност	ДГС Ст. Загора	310.800	с. Боздуганово, общ. Раднево	не
40	Пропадналото блато	Защитена местност	Община Опан	27.29	с. Бял извор, общ. Опан	не
41	Еленова гора	Резерват	МОСВ	53.88	с. Скобелево, общ. Павел баня	не
42	Соколна	Резерват	МОСВ	1250	с. Асен, с. Скобелево, с. Търничени, общ. Павел баня	не
43	Джендема	Резерват	МОСВ	4220.2	с. Манолово, с. Тъжа, общ. Павел баня	не
44	Централен Балкан	НП	МОСВ	72021.07	гр. Павел баня, с. Асен, с. Габарево, с. Горно Сахране, с. Манолово, с. Скобелево, с. Тъжа, с. Търничени, общ. Павел баня,	да

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

На територията на област Перник и Кюстендил попадат 34 защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. Това са 3 резервата, 2 поддържани резервата, 13 природни забележителности, 13 защитени местности, ПП „Рилски манастир“, част от ПП „Витоша“ и част от ПП „Рила“ (Таблица 24).

Таблица 24. Защитени територии в област Перник и Кюстендил

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Перник и Кюстендил)	Приет план за управление
1	Църна река	Резерват	изключителна държавна МОСВ	196.4	с. Сажденик, общ. Кюстендил	не
2	Риломанастирска гора	резерват	изключителна държавна МОСВ	3671.78	Област Кюстендил	да
3	Скакавица	резерват	изключителна държавна МОСВ	70.8	Област Кюстендил	не
4	Острица	Поддържан резерват	изключителна държавна МОСВ	135.9	гр. Перник, с. Кралев дол, общ. Перник, гр. Радомир, общ. Радомир	не
5	Габра	Поддържан резерват	изключителна държавна МОСВ	86.95	с. Църварица, общ. Невестино	не
6	Белите кладенци	ЗМ	МЗХ, ДГС Радомир	128.1	С. Кралев дол, общ. Перник, гр. Радомир, общ. Радомир	не
7	Маноловото	ЗМ	МЗХ ДГС Невестино	92.6	С. Църварица, общ. Невестино	не
8	Зеления рид	ЗМ	МЗХ, ДЛС Осогово	258.3	с. Сажденик, с. Цървена ябълка, обл. Кюстендил	не
9	Голо бърдо-Находище на муховидна пчелица	ЗМ	Общ. Радомир	10.62	с. Червена могила, общ. Радомир	не
10	Вековна букова гора в м. Света гора - манастир св. Лука	ЗМ	Община Кюстендил	1.3	с. Граница, общ. Кюстендил	не
11	Находище на анасонов лопен-с. Цървеняно	ЗМ	Държавна	22.36	с. Цървеняно, общ. Кюстендил	не

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Перник и Кюстендил)	Приет план за управление
12	Находище на анасонов лопен-село Вуково	ЗМ	Община Бобошево	9.7	С. Вуково, общ. Бобошево	не
13	Лялинци	ЗМ	Община Грън	6.93	с. Лялинци общ. Грън	не
14	Находище на вълнестоцветно сграбиче – Бобошево	ЗМ	МЗХ ДГС Дупница, Община Бобошево	12.7	гр. Бобошево, общ. Бобошево	не
15	Находище на блатен плаун-с. Драгойчинци	ЗМ	Община Трекляно	8.44	с. Драгойчинци общ. Трекляно	не
16	Находище на скална метличина	ЗМ	МЗХ - ДЛС Осогово	41.21	с. Полска Скакавица, общ. Кюстендил	не
17	Чокльово блато	ЗМ	МОСВ /167.82ха/, частни имоти	320	с. Байкалско, общ. Радомир	не
18	Кашкаваля	ЗМ	Община Радомир	16,73	с. Долна Диканя, общ. Радомир	не
19	Пещера Духлата	ПЗ	Държавна публична	48.3	с. Боснек, общ. Перник	не
20	Ждрелото на р. Ерма	ПЗ	МЗХ ДГС Грън	8.7	с. Ломница, общ. Грън	не
21	„Група секвой“ местност Ючбунар	ПЗ	МЗХ ДЛС Осогово	0.2	с. Богослов, общ. Кюстендил	не
22	Корията-вековна дъбова гора,	ПЗ	Община Трекляно	0.5	с. Добри дол, общ. Трекляно	не
23	Земенските скали	ПЗ	Общ. Кюстендил, МЗХ, ДЛС Осогово	13.00	с. Полска Скакавица, общ. Кюстендил	не
24	Скакавишки водопад	ПЗ	МЗХ ДЛС Осогово	0.1	с. Полска Скакавица, общ. Кюстендил	не
25	Пещера в местност Ридината	ПЗ	МЗХ ДГС Невестино	0.5	, с. Илия, общ. Невестино	не
26	Водопад Св. Анна	ПЗ	Църковно настоятелство	1.39	общ. Невестино	не
27	Водопад Горица	ПЗ	МОСВ	1	с. Овчарци, с. Ресилово, общ. Сапарева баня	не
28	Находище на турска леска в м. Косана	ПЗ	Църковно настоятелство	20.0	с. Скрино, общ. Бобошево	не

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

№ по ред	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Обща площ /ha/	Местополож. (в обл. Перник и Кюстендил)	Приет план за управление
29	Находище на див божур м. Янкъвец	ПЗ	МЗХ–ДГС Радомир, Общ. Радомир	1.2	с. Житуша, общ. Радомир	не
30	Вековна дъбова гора м. Янкъвец	ПЗ	МЗХ–ДГС Радомир	2.39	с. Житуша, общ. Радомир	не
31	Стобските пирамиди	ПЗ	МЗХ	7.4	Област Кюстендил	не
32	Витоша	ПП	МЗХ	27079.11	с. Боснек, с. Кладница, с. Рударци, с. Чуйпетлово, общ. Перник	да
33	Рилски манастир	ПП	МЗХ	27370.7	Област Кюстендил	да
34	Рила	НП	МОСВ	81046.0	Област Кюстендил	да

4.7.4. Защитени зони в България

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, за да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и природни местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две от директивите на Европейския съюз в сферата на околната среда – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕС, кодифицирана чрез Директива 2009/147/ЕС, за опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Съгласно Закона за биологичното разнообразие в страната се обявяват защитени зони като част от националната екологична мрежа. Това са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, включително птици, както и типове природни местообитания, включени в анексите на Директивата за хабитатите и Директивата за птиците. Списъците с природните местообитания и видовете, включително птици, за чиито местообитания се определят защитени зони, са изброени в Приложения 1 и 2 на закона. Процесът по създаване на екологичната мрежа Натура 2000 в България започва през 2002 г. с приемането на Закона за биологичното разнообразие, който въвежда нормите на двете европейски директиви.

От 2002 г. до 2006 г., чрез изпълнението на редица проекти, е изработен национален списък с потенциални места за включване в Натура 2000 мрежата. Първоначално предложеният списък съдържа 114 защитени зони за опазване на дивите птици (Натура 2000 места по Директивата за птиците), обхващащи приблизително

23,6 % от територията на страната, и 225 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Натура 2000 места по Директивата за хабитатите), обхващащи приблизително 30 % от територията на страната.

През 2007 г., след решения №122/02.03.2007 г., № 661/16.10.2007 г. и № 802/04.12.2007 г. на Министерският съвет на Р България, страната ни представя в Европейската комисия национален списък с потенциални Натура 2000 места, който съдържа:

- 114 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 20,4 % от територията на България;
- 228 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 29,5 % от територията на България.

В периода 2008-2021 г. националният списък със защитени зони за опазване на дивите птици и за опазване на природните местообитания е бил допълван и разширяван с Решения на Министерският съвет: № 811 от 16 ноември 2010г., № 335 от 26 май 2011г., № 660 от 01 ноември 2013г., № 678 от 07 ноември 2013г., № 223 от 24 април 2014г., № 598 от 22 юли 2016г., № 177 от 03 април 2019г., № 564 от 30 юли 2021г. и № 588 от 06 август 2021г. По данни на МОСВ, към момента мрежата от защитени зони включва:

- 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23,1 % от територията на България;
- 233 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3 % от територията на България.

На територията на област Стара Загора попадат 21 зони от мрежата Натура 2000, на територията на област Перник - 13, на територията на област Кюстендил - 18. По-долу е дадена обобщена информация за зоните по данни от Стандартните формуляри.

1. BG0000113 Защитена зона „Витоша” (Перник)

Защитената зона е обявена и по двете директиви – Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/47/ЕО.

Защитената зона заема площ от 27102,11 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 32 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 7 приоритетни (означени със *): 3150

- Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 3160 - Естествени дистрофни езера, 4060 - Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 4070* - Храстови съобщества с *Pinus mugo*, 4080 - Субарктични храсталаци от *Salix* spp., 5130 - Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик, 6110*
- Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6150 - Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на

орхидеи), 6230* - Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините, 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 62D0 - Оромизийски ацидофилни тревни съобщества, 6410 - Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*), 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 8110 - Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Sephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91D0* - Мочурни гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*).

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 80 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **49 вида птици от Директива 2009/47/ЕО**: Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Средна бекасина (*Gallinago gallinago*), Бухал (*Bubo bubo*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*). **От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО** предмет на опазване са **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **1 вид влечуго**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), **3 вида риби**: Балканска мряна (*Barbus meridionalis*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*),

13 вида бозайници: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*),

*Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicaprabalcanica*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*) **12 вида безгръбначни:** *Ophiogomphus cecilia*, Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*), *Eriogaster catax*, Еленов рогач (*Lucanus cervus*),

*Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Polyommatus eroides*, Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), Динчева синевка/Люлинска синевка (*Phengaris nausithous*), *Четиригочкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

От флората 4 представителя са предмет на опазване: *Vuxbaumia viridis*, Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), *Hamatocaulis vernicosus*, Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*).

2. BG0000134 Защитена зона „Чокльово благо” (Перник, Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 282,01 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 6 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 1 приоритетно (означено със *): 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 7230 - Алкални блата, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 19 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида риби:** Виюн (*Misgurnus fossilis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни:** Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **1 вид влечуго:** Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **10 вида бозайници:** Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), *Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), и **4 вида безгръбначни:** Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

3. BG0000192 Защитена зона „Река Тунджа 1” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 9502,99 ha.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Предмет на опазване в защитената зона са 15 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 1530* - Панонски солени степи и солени блата; 3150 - Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*; 3270 - Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention* р.р.; 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*)(*важни местообитания на орхидеи); 62A0 - Източно субсредиземноморски сухотревни съобщества; 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 - Низинни сенокосни ливади; 7230 - Алкални блата; 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedoalbi-Veronicion dillenii*; 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*); 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори; 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 32 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*),

4 вида влечуги: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **16 вида бозайници**: Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **7 вида безгръбначни**:

*Бисерна мида (*Unio crassus*), *Ophiogomphus cecilia*, Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

Един вид растение е предмет на опазване: Калописиева дактилориза (*Dactylorhiza kalopissii*).

4. BG0000203 Защитена зона „Тулово” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 161,56 ha.

Предмет на опазване в защитената зона е едно природно местообитание от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО: 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmenion minoris*).

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 7 вида, от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **2 вида влечуги**: Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **2 вида бозайници**: Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*) и **1 вид безгръбначно**: Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*).

5. BG0000255 Защитена зона „Градинска гора” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 440,22 ha.

Предмет на опазване в защитената зона е едно природно местообитание от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО: 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmenion minoris*).

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 12 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **3 вида бозайници**: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*) и **3 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

6. BG0000261 Защитена зона „Язовир Копринка” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 876,08 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 9 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara, 3150 - Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6510 - Низинни сенокосни ливади, 7210* - Карбонатни мочурища с *Cladium mariscus* и видове от съюза *Caricion davallianae*, 7230 - Алкални блата, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 21 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна

(*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **8 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **4 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*),

*Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

7. BG0000287 Защитена зона „Меричлерска река” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 397,29 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 3 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 1 приоритетно (означено със *): 6220* - Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero Brachypodieta*, 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*), 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 12 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **1 вид риба**: Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **3 вида бозайници**: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **2 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*).

8. BG0000294 Защитена зона „Кършалево” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 6313,47 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 11 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 4 приоритетни (означени със *): 5210

Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с

Quercus pubescens, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 25 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида риби**: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **13 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), **5 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*).

9. BG0000295 Защитена зона „Долни Коритен” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 464,05 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 8 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 5130 - Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 9170 - Дъбово-габърви гори от типа *Galio-Carpinetum*, 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 20 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **1 вид влечуго**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), **12 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), *Вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **5 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*),

*Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*). Един вид растение е предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

10. BG0000298 Защитена зона „Конявска планина” (Перник, Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 9686,39 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 18 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 5 приоритетни (означени със *): 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 40A0* - Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 6520 - Планински сенокосни ливади, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 91AA* - Източни гори от космат дъб, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 28 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **17 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **6 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*).

От флората 2 представителя са предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Имануелова метличина (*Centaurea immanuelis-loewii*).

11. BG0000308 Защитена зона „Верила” (Перник, Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 6444,67 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 11 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6230* - Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините, 6410 - Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*), 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 - Дъбово-габърви гори от типа *Galio-Carpinetum*, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae*), 91M0 - Балкано-панонски церово- горунови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 12 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **1 вид риба:** Малка кротушка (*Romanogobio uranoscopus*), **2 вида земноводни:** Южен гребенест тригон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **1 вид влечуго:** Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **3 вида бозайници:** Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), **5 вида безгръбначни:** Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*).

12. BG0002112 Руй (Перник)

Защитената зона заема площ от 17399,68 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 23 вида птици: Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (*Falco subbuteo*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Синявица (*Coracias garrulus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

13. BG0000313 Защитена зона „Руй“ (Перник)

Защитената зона заема площ от 6170,09 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 17 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 4 приоритетни (означени със *): 4060 Алпийски и

бореални ерикоидни съобщества, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 9530* - Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 23 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Балканска мряна (*Barbus meridionalis*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), **2 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **11 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Трицветен ношник (*Myotis emarginatus*), Ношник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **5 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*).

14. BG0000314 Защитена зона „Ребро”(Перник)

Защитената зона заема площ от 213,39 ха.

Предмет на опазване в защитената зона е едно природно местообитание 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum* от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 8 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида бозайници**: Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Ношник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*),

*Вълк (*Canis lupus*), **3 вида безгръбначни**: *Осмодерма (*Osmoderma eremita*),

*Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

15. BG0000399 Защитена зона „Българка” (Стара Загора)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Защитената зона е обявена и по двете директиви – Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/47/ЕО.

Защитената зона заема площ от 24009,03 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 23 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 5 приоритетни (означени със *): 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7220* - Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*), 7230 - Алкални блата, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габърви гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори

от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91G0* - Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 73 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **47 вида птици от Директива 2009/47/ЕО:** Горски бекас (*Scolopax rusticola*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Уралска улулица (*Strix uralensis*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродню рибарче (*Alcedo atthis*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*). **От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО предмет на опазване са 4 вида риби:** Балканска мряна (*Barbus meridionalis*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Главоч (*Cottus gobio*) **2 вида земноводни:** Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида**

вlechуги: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **15 вида бозайници:** Малък подкованос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подкованос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **6 вида безгръбначни:** Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*). От флората 2 вида са предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Червено усойниче (*Echium russicum*).

16. BG0000425 Защитена зона „Река Съзлийка” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 1013,99 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 7 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 1 приоритетно (означено със *): 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche- Batrachion*, 3270 - Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention* р.р., 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*), 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 16 вида (приоритетните са означени със *), от които **3 вида риби:** Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни:** Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*),

4 вида вlechуги: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **4 вида бозайници:** Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **3 вида безгръбначни:** *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

17. BG0000427 Защитена зона „Река Овчарица” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 727,701 ha.

От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО 15 вида от фауната са предмет на опазване в защитената зона (приоритетните са означени със *), от които **4 вида риби:** Вион

(*Misgurnus fossilis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **2 вида влечуги**: Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **6 вида бозайници**: Остроух нощник (*Myotis blythii*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Мишевиден сънливек (*Myomimus roachi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **1 вид безгръбначно**: *Бисерна мида (*Unio crassus*).

18. BG0000440 Защитена зона „Река Соколица” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 142,41 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 2 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО: 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*) и 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 20 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **3 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **5 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Каспийска блатна костенурка (*Mauremys caspica*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **5 вида бозайници**: Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Мишевиден сънливек (*Myomimus roachi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **4 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

19. BG0000441 Защитена зона „Река Блатница” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 1023,96 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 3 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 1340* - Континентални солени ливади, 1530* - Панонски солени степи и солени блата, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 14 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**:

Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe*

sauromates), **3 вида бозайници**: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **2 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

20. BG0000442 Защитена зона „Река Мартинка” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от **739,66 ha**.

От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО 12 вида от фауната са предмет на опазване в защитената зона (приоритетните са означени със *), от които **4 вида риби**: Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **3 вида бозайници**: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **5 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

21. BG0000443 Защитена зона „Река Омуровска” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от **819,11 ha**.

Предмет на опазване в защитената зона са 4 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО: 3150 - Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 25 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **4 вида риби**: Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **3 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **9 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteini*), Голям нощник (*Myotis myotis*),

*Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **6 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*).

22. BG0000494 Защитена зона „Централен Балкан” (Стара Загора)

Защитената зона е обявена и по двете директиви – Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/47/ЕО.

Защитената зона заема площ от 72021,07 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 32 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 6 приоритетни (означени със *): 3160 Естествени дистрофни езера, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 4060 - Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 4070* - Храстови съобщества с *Pinus mugo*, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6150 - Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6170 - Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6230* - Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините, 62D0 - Ормизийски ацидофилни тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 7220* - Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*), 8110 - Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа, 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*), 9530* - Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор, 95A0 - Гори от бяла и черна мура.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 70 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **40 вида птици от Директива 2009/47/ЕО:** Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осяяд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Бухал (*Bubo bubo*), Врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Уралска улулица (*Strix uralensis*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius*

funereus), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*). **От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО** предмет на опазване са **2 вида риби**: Балканска мряна (*Barbus meridionalis*), Главоч (*Cottus gobio*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **2 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), **16 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям **нощник** (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **8 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Polyommatus eroides*, *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

От флората 5 представителя са предмет на опазване: *Mannia triandra*, *Dicranum viride*, *Vixbaumia viridis*, *Tozzia carpathica*, *Hamatocaulis vernicosus*.

23. BG0000495 Защитена зона „Рила” (Кюстендил)

Защитената зона е обявена и по двете директиви – Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/47/ЕО.

Защитената зона заема площ от 77927,17 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 24 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 4 приоритетни (означени със *): 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoetes-Nanojuncetea*, 3160 - Естествени дистрофни езера, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*, 4060 - Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 4070* - Храстови съобщества с *Pinus mugo*, 6150 - Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6230* - Богати на видове картълови

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

съобщества върху силикатен терен в планините, 62D0 - Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6410 - Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*), 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 8110 - Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91D0* - Мочурни гори, 9270 - Гръцки букови гори с *Abies borisii-regis*, 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*), 95A0 - Гори от бяла и черна мура.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 55 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **29 вида птици от Директива 2009/47/ЕО**: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (*Falco subbuteo*), Далматински сокол (*Falco biarmicus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Глухар (*Tetrao urogallus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*). **От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО** предмет на опазване са **1 вид риба**: Главоч (*Cottus gobio*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **2 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), **12 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), **9 вида безгръбначни**: Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*),

*Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Полиоматус (*Polyommatus eroides*), Кордулегастер (Балканско воденичарче) (*Cordulegaster heros*), Обикновен

паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

От флората 3 представителя са предмет на опазване: *Buxbaumia viridis*, *Meesia longiseta*, Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*).

24. BG0000496 Защитена зона „Рилски манастир” (Кюстендил)

Защитената зона е обявена и по двете директиви – Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/47/ЕО.

Защитената зона заема площ от 25299,80 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 26 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 5 приоритетни (означени със *): 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*, 3160 - Естествени дистрофни езера, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 4060 - Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 4070* - Храстови съобщества с *Pinus mugo*, 4080 - Субарктични храсталаци от *Salix* spp., 6150 - Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6170 - Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества, 6230* - Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините, 62D0 - Оромизийски ацидофилни тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 8110 - Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8120 - Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91D0* - Мочурни гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*), 95A0 - Гори от бяла и черна мура.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 60 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **36 вида птици от Директива 2009/47/ЕО:** Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черен лешояд (*Aegypius monachus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (*Falco subbuteo*), Далматински сокол (*Falco biarmicus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Глухар (*Tetrao urogallus*), Ливаден

дърдавец (*Crex crex*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Пернатотога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*). **От Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО** предмет на опазване са **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **2 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **10 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), **10 вида безгръбначни**: Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*),

*Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Cucujus cinnaberinus*, *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Полиоматус (*Polyommatus eroides*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

Един вид растение е предмет на опазване: Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*).

25. BG0000578 Защитена зона „Река Марица” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 14467,17 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 14 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 3 приоритетни (означени със *): 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 3270 - Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention* р.р., 6110*- Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* - Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero Brachypodietea*, 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 91AA - Източни гори от космат дъб, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 - Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion*

minoris), 91M0 - Балкано-панонски церово- горунови гори, 92A0 - Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 43 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **5 вида риби**: Распер (*Aspius aspius*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **3 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **5 вида влечуги**: Шипопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Каспийска блатна костенурка (*Mauremys caspica*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), **15 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteini*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **15 вида безгръбначни**: Вертиго (Тесноустен спираловиден охлюв) (*Vertigo angustior*), Вертиго (Дезмолинов спираловиден охлюв) (*Vertigo moulinsiana*), *Бисерна мида (*Unio crassus*), Зелено речно водно конче (*Ophiogomphus cecilia*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), *Eriogaster catax*, Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Probaticus subrugosus*, Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

26. BG0000624 Защитена зона „Любаш” (Перник)

Защитената зона заема площ от 1267,04 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 11 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91W0 - Мизийски букови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са **2 вида бозайници** (приоритетните видове са означени със *): *Вълк (*Canis lupus*), Пъстърпор (*Vormela peregusna*). Един вид растение е предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

27. BG0000628 Защитена зона „Чирпански възвишения” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 12321,42 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 6 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 1 приоритетно (означено със *): 6210

-Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 8210 - Хазмофигна растителност по варовикови скални склонове, 91AA* - Източни гори от космат дъб, 91M0 - Балкано-панонски церово- горунови гори, 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са **4 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*) и **2 вида бозайници**: Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Лалугер (*Spermophilus citellus*).

Един вид растение е предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

28. BG0000636 Защитена зона „Ниска Рила” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 37191,67 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 2 вида от фауната от Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО, (приоритетните видове са означени със *), от които **1 вид риба**: Главоч (*Cottus gobio*) и **1 вид бозайник**: *Кафява мечка (*Ursus arctos*).

29. BG0001011 Защитена зона „Осоговска планина” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 34514,28 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 32 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 9 приоритетни (означени със *): 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 5130 - Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик, 5210 - Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6150 - Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* - Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero Brachypodietea*, 6230* - Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините, 62D0 - Оромизийски ацидофилни тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 7220* - Извори с твърда

вода с туфести формации (*Cratoneurion*), 8110 - Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габърви гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91AA* - Източни гори от космат дъб, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*), 9530* - Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 34 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **3 вида риби**: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **16 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **10 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Cucujus cinnaberinus*, *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Polyommatus eroides*, Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

Един вид растение е предмет на опазване : Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

30. BG0001012 Защитена зона „Земен ” (Перник, Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 17764,33 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 23 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 7 приоритетни (означени със *): 3140 Твърди

олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho- Batrachion*, 4090 - Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 40A0* - Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 5210 - Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* - Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero Brachypodietea*, 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7220* - Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*), 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio- Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 34 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **4 вида риби**: Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **16 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **9 вида безгръбначни**: Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), Лигниоптера (*Lignyoptera fumidaria*), *Четиригочкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

От флората 2 представителя са предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*) и Червено усойниче (*Echium russicum*).

31. BG0001013 Защитена зона „Скрино” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 12570,77 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 25 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 7 приоритетни (означени със *): 3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*, 3260 - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho- Batrachion*, 3270 - Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention* р.р., 5210 - Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* - Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас *Thero Brachypodietea*, 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi- Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio- Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91AA* - Източни гори от космат дъб, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 9530* - Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 33 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **4 вида риби**: Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), Горчивка (*Rhodeus amarus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **16 вида бозайници**: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **8 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*),

*Алпийската розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Четиригочкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

Един вид растение е предмет на опазване: Имануелова метличина (*Centaurea immanuelis-loewii*).

32. BG0001017 Защитена зона „Кървав камък” (Перник, Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 17687,03 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 15 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 2 приоритетни (означени със *): 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6410 - Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*), 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 - Планински сенокосни ливади, 7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 8230 - Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 20 вида (приоритетните видове са означени със *), от които 2 вида земноводни: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), 14 вида бозайници: Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), 4 вида безгръбначни: Еленов рогащ (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*).

Един вид растение е предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

33. BG0001375 Защитена зона „Острица” (Перник)

Защитената зона заема площ от 4429,4964 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 12 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 4 приоритетни (означени със *): 4090 Ендемични

оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 40A0* - Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 40C0 - Понто-сарматски широколистни храстчета, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62A0 - Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91H0* - Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са **13 вида** (приоритетните са означени със *), от които **2 вида земноводни**: Южен гребенест тригон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **2 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), **4 вида бозайници**: Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **5 вида безгръбначни**: Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Буков сечко (*Morimus funereus*), (*Lignyopectera fumidaria*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

3 вида растения са предмет на опазване: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Червено усойниче (*Echium russicum*), Имануелова метличина (*Centaurea immanuelis-loewii*).

34. BG0001493 Защитена зона „Централен Балкан - буфер” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 138416,39 ha.

Предмет на опазване в защитената зона са 25 природни местообитания от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕИО, от които 6 приоритетни (означени със *): 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 6110* - Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 - Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 62D0 - Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6430 - Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 - Низинни сенокосни ливади, 6520 - Планински сенокосни ливади, 8210 - Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 - Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8310 - Неблагоустроени пещери, 9110 - Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 - Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*), 9170 - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91AA* - Източни гори от космат дъб, 91BA - Мизийски гори от обикновена ела, 91CA - Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91G0* - Панонски гори с *Quercus*

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

petraea и *Carpinus betulus*, 91M0 - Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 - Мизийски букови гори, 91Z0 - Мизийски гори от сребролистна липа, 9530* - Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор, 95A0 - Гори от бяла и черна мура.

От фауната предмет на опазване в защитената зона са 41 вида (приоритетните видове са означени със *), от които **5 вида риби**: Балканска мряна (*Barbus meridionalis*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Главоч (*Cottus gobio*), Балканска кротушка

(*Romanogobio kesslerii*), Малка кротушка (*Romanogobio uranoscopus*), **2 вида земноводни**: Южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), **3 вида влечуги**: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), **18 вида бозайници**: Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Блази (*Rhinolophus blasii*), *Остроух*

нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Нощник на Бехщайн (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), *Вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), **13 вида безгръбначни**: *Бисерна мида (*Unio crassus*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Cucujus cinnaberinus*, *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Поточен рак (*Austropotamobius torrentium*), *Polyommatus eroides*, Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

5 вида растения са предмет на опазване: *Mannia triandra*, *Dicranum viride*, Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Червено усойниче (*Echium russicum*), *Hamatocaulis vernicosus*.

35. BG0002022 Защитена зона „Язовир Розов кладенец“ (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 1265,12 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение

№ 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 91 вида птици: Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеноврат гмурец (*Podiceps grisegena*), Черноврат гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ръждива чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопшата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Vucephala clangula*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Тръноопашата потапница (*Oxyura leucocephala*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Орко (*Falco subbuteo*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Трипръст брегобегач (*Calidris alba*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Кривоклон брегобегач (*Calidris ferruginea*), Тъмногорд брегобегач (*Calidris alpina*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Малък червенокрак водобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленокрак водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Синявица (*Coracias garrulus*), Полска бърбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Червеногуша гъска

(*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocoros syriacus*), Каспийска чайка (*Larus cachinnans*).

36. ВG0002023 Защитена зона „Язовир Овчарица” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 4306,28 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 74 вида птици: Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеноврат гмурец (*Podiceps grisegena*), Черноврат гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Сива чаплат (*Ardea cinerea*), Ръждива чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопшата патица (*Anas acuta*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Vucephala clangula*), Малък нирец (*Mergus*

albellus), Голям нирец (*Mergus merganser*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Орко (*Falco subbuteo*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Голям червенокрак водобегач (*Tringa erythropus*), Малък червенокрак водобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленокрак водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Малка чайка (*Larus minutus*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Земеродно рибарче

(*Alcedo atthis*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Каспийска чайка (*Larus cachinnans*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

37. BG0002052 Защитена зона „Язовир Жребчево” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 2513,0042 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 51 вида птици: Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*),

Червеноврат гмурец (*Podiceps grisegena*), Черноврат гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопшата патица (*Anas acuta*), Клопач (*Anas clypeata*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Vucephala clangula*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям нирец (*Mergus merganser*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Лиска (*Fulica atra*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Трипръст брегобегач (*Calidris alba*), Средна бекасина (*Gallinago gallinago*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Сребриста чайка (*Larus argentatus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Каспийска чайка (*Larus cachinnans*).

38. BG0002079 Защитена зона „Осогово” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 24125,09 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за

биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 26 вида птици: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

39. BG0002081 Защитена зона „Марица - Първомай ” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 11513,09 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 53 вида птици: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ръждива чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Ливаден дърдавец

(*Crex crex*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридожд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Синявица (*Coracias garrulus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*).

40. BG0002089 Защитена зона „Ноевци” (Перник)

Защитената зона заема площ от 8474,89 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 2 вида птици: Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*).

Защитената зона опазва и други важни видове птици.

41. BG0002099 Защитена зона „Кочериново” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 2434,84 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 13 вида птици: Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Сив кълвач (*Picus canus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*),

Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*).

Защитената зона опазва и други важни видове птици.

42. BG0002100 Защитена зона „Долна Козница” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 3994,52 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение

№ 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 12 вида птици: Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

Защитената зона опазва и други важни видове птици.

43. BG0002101 Защитена зона „Мешица” (Перник)

Защитената зона заема площ от 3416,32 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на

територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 12 вида птици: Осояд (*Pernis apivorus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Сив кълвач (*Picus canus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*).

Защитената зона опазва и други важни видове птици.

44. BG0002107 Защитена зона „Бобошево ” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 4835,20 ha.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 10 вида птици: Осояд (*Pernis apivorus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

45. BG0002108 Защитена зона „Скрино” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 2494,71 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 12 вида птици: Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*), Бухал (*Bubo bubo*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

46. BG0002128 Защитена зона „Централен Балкан буфер” (Стара Загора)

Защитената зона заема площ от 72021,40 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение № 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 38 вида птици: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (*Falco subbuteo*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Уралска улулица (*Strix uralensis*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

47. BG0002129 Защитена зона „Рила буфер” (Кюстендил)

Защитената зона заема площ от 38400,40 ha.

Защитената зона е предложена за обявяване по смисъла на Директива за опазване на дивите птици и на основание чл. 12, ал. 6, във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие. Целта е опазване на местообитания на видове по Директива 2009/147/ЕО, посочени в Приложение № 2 от ЗБР, както и опазване на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици от видове, извън тези посочени в Приложение

№ 2 от ЗБР.

Предмет на опазване в защитената зона са 17 вида птици: Глухар (*Tetrao urogallus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*).

4.8. Горски територии

Лесистостта в България е с тенденция към увеличение и през 2020 г. горските територии заемат 35,32% от територията на страната. Горите покриват около 30% от

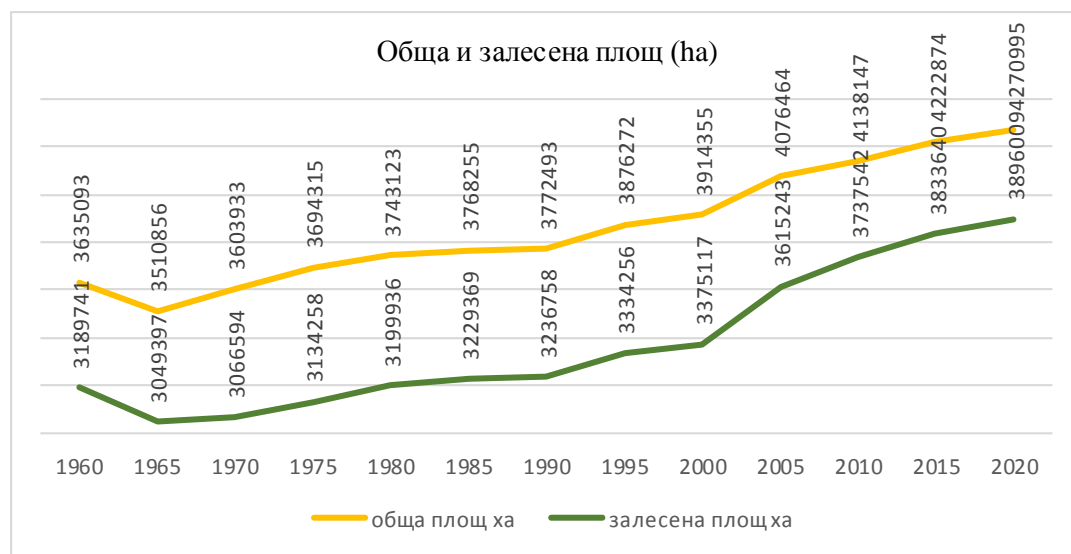

територията на област Стара Загора, 35% от територията на област Перник и около 40% от територията на област Кюстендил.

Горският фонд на територията на област Стара Загора се стопанисва от РДГ – Стара Загора. РДГ – Стара Загора включва едно държавно ловно стопанство (ДЛС “Мазалат” – с. Горно Сахране) и следните държавни горски стопанства: ДГС Гурково, ДГС Казанлък, ДГС Мъглиж, ДГС Павел баня, ДГС Стара Загора, ДГС Чирпан, ДЛС Мазалат. Горският фонд на територията на области Перник и Кюстендил се стопанисва от РДГ Кюстендил. На територията на община Перник са разположени ДГС Брезник, Земен, Радомир и Трън, ДЛС Вигошко-Студена, на територията на област Кюстендил – ДГС Рилски манастир, Невестино, Кюстендил, Дупница и ДЛС Осогово.

По данни на ИАГ (2022) общата площ на горите и горските територии в България към 31.12.2021 г. е 4 270 269 ха, от която залесената (вкл. и клек) е 3 921 390 хектара. Площта на горските територии е 3 949 526 ха (92,5 %). Площта на земеделските територии, прилежаващи характеристиката на гора по смисъла на чл. 2 от Закона за горите - гори върху земеделски територии, е 320 743 ха (7,5 %).

Тенденцията в страната е към общо увеличаване на общата и залесена площ на горите и горските територии. Информация за изменението в площта на горските територии в периода 1960-2020 г. е дадена на Фигура 39.

Фигура 39. Площ на горите и горските територии 1960-2020г. Източник: ИАГ

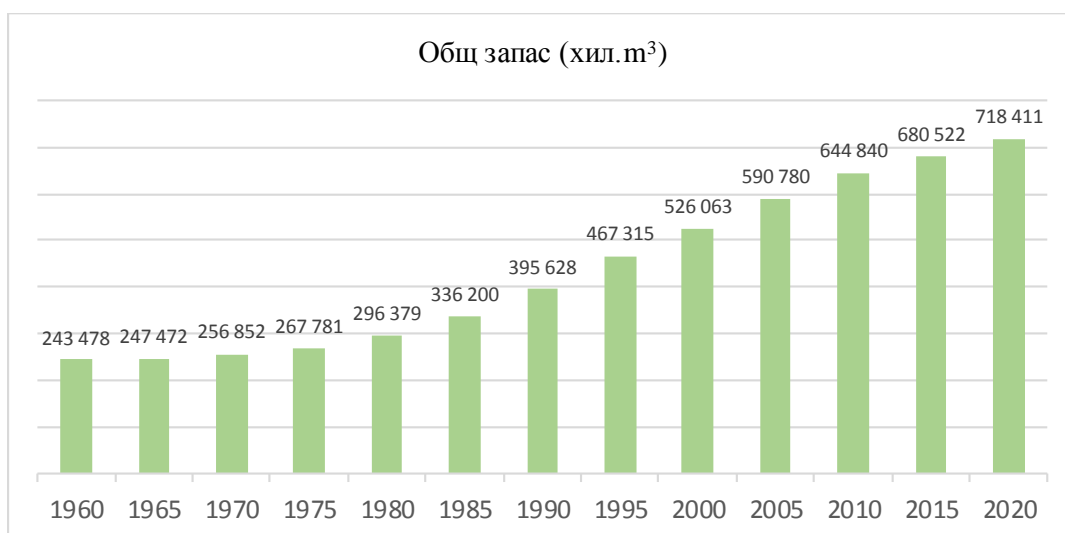
Според Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013-2020 г. за горите в страната могат да бъдат очертани следните тенденции и перспективи:

- Трайно нараства площта на горите основно, чрез естествено възобновяване и естествена сукцесия.

- Намалява площта на горите, създадени в резултат на изкуствено залесяване.
- Намалява площта на иглолистните гори и на иглолистните култури. Очаква се тяхната площ да продължи да се редуцира под влияние на няколко фактора: (1) процеса на естествено възобновяване, който благоприятства широколистните дървесни видове, (2) вторичната сукцесия, съпровождаща възобновяването на площите, заети от иглолистни култури, достигнали зрялост и време за възобновяване, (3) влиянието на горските пожари и увеличаването на залесяването с широколистни видове.
- Предвижда се устойчиво нарастване на площта на широколистните високоствъблени гори в резултат на превръщането на издънковите гори във високоствъблени гори.

Общият запас на дървесина в горите в България към 31.12.2020 г. е 718,441 млн. m³. Наблюдава се тенденция на увеличаване както на общия запас, така и на дървесния запас на единица площ, с по-силно изразена динамика при иглолистните гори. От друга страна се установява тенденция за намаляване на средния запас на един хектар в издънковите гори за превръщане в семенни в резултат на увеличената възраст. Както общият, така и средният годишен прираст на дървесина е най-висок през 2010 г., като след това се наблюдава намаляване на стойностите.

Фигура 40. Запас на горите в България в периода 1960-2020 г. Източник: Годишен отчетен доклад на Изпълнителна агенция по горите за 2021 г. (стр. 8, т. 2 Осъществено годишно ползване)

По данни на ИАОС (2022) осъщественото годишно ползване за 2021 г. общо от възобновителни и отгледни сечи за горските територии е 7 035 053 m³ стояща маса, което

се равнява на 84,6 % от предвидените по горскостопански план (лесоустройствен проект) 8 317 390 м³ стояща маса.

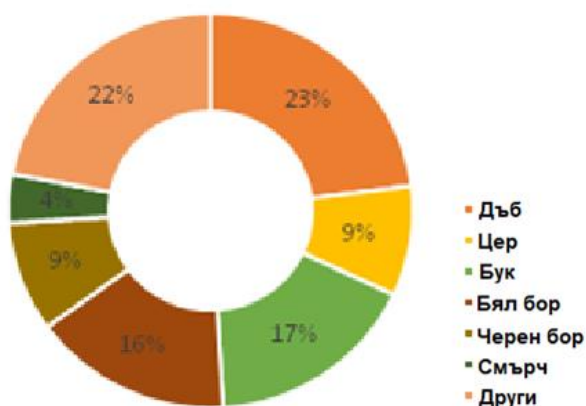
Като тенденция, действителното ползване като процент от запаса постепенно намалява до 2000 г., след което се наблюдава колебание в стойностите.

Изготвен ит ИАГ анализ на добитата обла дървесина за периода 2017 - 2021 г., базиран на данни от ведомствената статистика на Изпълнителната агенция по горите (Отчет на горския фонд - 5 ГФ - отчет на добитата маса) показва, че количествата в периода 2017 - 2018 г. се задържат на относително близко ниво - около 7 млн. м³, след което до 2021 г. намаляват (фиг. 3). Намаляването спрямо 2018 г. е съответно: за 2019 г. с 363 142 м³, или с 5,2 %; за 2020 г. - с 1 204 575 м³, или с 17,1 %, и за 2021 г. - с 1 037 223 м³, или спад с 14,7 %. Намаляването на количествата на добитата дървесина от държавните горски територии (ДГТ) най-ясно е очертано през 2020 г., когато те спадат с 841 817 м³, или с 16,02 % спрямо добитата от ДГТ дървесина през 2018 година. Най-голямото количество добита дървесина от недържавните горски територии е отчетено през 2018 г. - 1 778 486 м³, след което следва спад от 442 081 м³ за 2021 г., или с 24,9 %. В сравнение с 2020 през 2021 г. има нарастване на добитата дървесина със 167 352 м³, или с 2,9 %. Намаляването на добитите количества дървесина се дължи на няколко фактора. Първоначално горският сектор на европейско и национално ниво е в кризисна ситуация, свързана с появата на масови нападения от корояди още от 2016 г., довела до свръхпредлагане на евтина увредена от биотични и абиотични фактори дървесина, особено за целулозно-хартиената промишленост и за производството на дървесни плочи. Освен това от 2020 г. в целия свят са въведени силно ограничителни мерки поради пандемията от Covid - 19, които също водят до спад в добивите. Допълнително условията в България като липсата на механизация за извършване на дърводобивните дейности и високите цени на енергоносителите влияят за определени периоди върху дефицита на дървесна суровина.

По отношение на дървесните видове, най-голяма площ заемат видовете от семейство Букови (Fagaceae, 52% от горските площи), следвани от Борови (Pinaceae, 27%), Брезови (Betulaceae, 10%), Бобови (Fabaceae, 4%) и други. Семейство Fagaceae е представено от родовете дъб, бук и кестен. Род дъб е най-важният в зоните с малка надморска височина в страната и преобладава в низини, хълмисти местности и ниските планински склонове до около 800 m надм. в. Видовете бук (*Fagus sylvatica* и *Fagus orientalis*) заемат 17% от общата залесена площ и преобладават на много планински склонове от 900 до 1500 m надм. в. *Fagus orientalis* е представен в Странджа и някои малки зони в най-източната част на Стара планина, докато *Fagus sylvatica* преобладава по цялото протежение на планините Стара планина, Средна гора, Осогово, Витоша и Беласица, а в комбинация с иглолистни видове (предимно обикновена ела) се среща в Рила, Пирин и Родопите. Семейство Pinaceae е представено в България от 5 вида бор, един вид смърч и един вид ела. Боровете са бял бор (*Pinus sylvestris*), който заема 47%

от естествените иглолистни гори, черен бор (*Pinus nigra*), който заема 8% от естествените иглолистни гори, черна мура (*Pinus heldreichii*) (ограничено разпространение в Пирин и Славянка), бяла мура, която заема 2% от естествените иглолистни гори, и клек (*Pinus mugo*), който формира големи храстови съобщества над горната граница на гората предимно в националните паркове Пирин и Рила. Смърчът (*Picea abies*) заема 22% от естествените иглолистни гори, елата (*Abies alba*) - 5%, а 12% са смесени буково-иглолистни гори (Родопи, Рила, Пирин, Витоша) (Panayotov и колектив, 2016 г.).

Фигура 41. Процент на площите, заети от основните дървесни видове Източник: Адаптиране към измененията на климата - оценка на сектор „Гори“ (Проект, 2 юли 2017 г.), изготвен във връзка с Националната стратегия за адаптиране към измененията на климата и Плана за действие към нея, МОСВ, 2019 г.

Освен боровите гори с естествен произход има и големи изкуствени насаждения (над 1,5 милиона ha), създадени основно в средата на XX век с противоерозионна цел и за възстановяване на деградирани гори. Те се състоят основно от бял бор (48%) и черен бор (41%). Около 30% от тези изкуствени насаждения от бял бор са на надморска височина, която е по-ниска от височината на естественото разпространение на вида в България. Други 35% се намират между 700 и 1000 m надм. в., където се срещат само 8% от естествените гори от този вид. Разпространението на културите черен бор по височина е сходно, като 76% обхващат територия под 700 m н. в., където се срещат само 5% естествени гори от този вид. Причините за това са няколко: 1) черният и белият бор се засаждат сравнително лесно и растат на различни почви, включително и ерозирани; 2) иглолистните видове намаляват ерозията и утаяването целогодишно, което е важно за зоните, разположени около язовири; 3) тези два вида имат ценна дървесина с широко приложение в дървообработвателната промишленост и строителството. В последните десетилетия обаче се наблюдава увеличен стрес от засушаване поради по-високите регистрирани температури и дълги безвалежни периоди през лятото и есента. Това

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

допринася за намален прираст и влошено здравословно състояние на много изкуствени насаждения, особено тези от бял бор, намиращи се на ниска надморска височина (Адаптиране към измененията на климата - оценка на сектор „Гори“ (Проект, 2 юли 2017 г.), изготвен във връзка с Националната стратегия за адаптиране към измененията на климата и Плана за действие към нея, МОСВ, 2019 г.).

4.9. Културно-историческо наследство

Културно-историческото наследство (КИН) е съвкупност от културни ценности, обхващащи нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство, носещо историческа памет и национална идентичност и имат научна или културна стойност.

Нашето културно наследство е естествено формирано на територията на българските земи - регион на културни взаимодействия в течение на хилядолетия, и е сред безспорно признатите в международен план богатства на Република България.

Съществуващото положение на системата на културно-историческото наследство в България е представено от архитектурно-строителни, исторически, художествени, военни и археологически недвижими културни ценности (НКЦ).

България се нарежда на призовото трето място по културно-историческо наследство в Европа. По брой и разнообразие на културно-исторически паметници пред нас са само Италия и Гърция. Съкровищницата България остава далеч назад по популярност от средиземноморските държави, въпреки че е земя на седем цивилизации - праисторическата, древногръцката, римската, тракийската, византийската, българската и ислямската.

Повече от 40 хиляди са регистрираните недвижими културни ценности в България, Това включва 19,4 хил. архитектурно-строителни; 33 бр. археологически резервати, един от които със световно значение; над 150 групови НКЦ – територии на исторически селища и зони в централни градски части. До 1982 г. са регистрирани над 500 селищни могили, над 10 500 некрополни могили, около 4000 паметници на античността и Средновековието, над 7000 жилищни сгради и архитектурни паметници от Възраждането, около 750 архитектурни паметници след Освобождението, 300 стенописа и мозайки, около 3800 исторически места и местности.

В България има голям брой музеи и галерии (художествени музеи) - общо 228, включително и филиалите им. В техните фондохранилища се съхраняват се съхраняват повече от 5 млн. движими културни ценности. Освен това съществуват повече от 500 музейни сбирки към читалища, училища, общини, ведомства, обществени организации и други юридически лица. Действат и първите частни музеи, но съдържанието и състоянието на частните колекции в нашата страна са почти неизвестни.

България има седем културни ценности и две природни забележителности признати за уникални обекти от световно значение и включени в Списъка на световното

наследство на ЮНЕСКО. А от 2005 година сме представени и в областта на нематериалното културно наследство с Бистришките бабии и Нестинарството, чиито песни, танци и ритуали са обявени за шедьовър на устното и нематериално наследство на човечеството.

Паметниците на ЮНЕСКО в България са уникални обекти на материалната и нематериална култура и природния пейзаж. Опазването и популяризирането им изискват сериозни грижи както от страна на държавата, така и на местните власти и гражданските движения. Особено безпокойство буди факта от заплахата старинният Несебър да бъде изваден от този списък поради безогледното строителство и промяната на облика на града-музей.

4.9.1. Културно-историческо наследство на територията на област Кюстендил и община Бобов дол

Територията на област Кюстендил носи следите на всички исторически епохи. Тракийско, елинско, византийско, възрожденско и съвременно присъствие са напастявали култура и ценности. Високата културно-историческа и познавателна стойност на уникални паметници от античната и средновековната българска епоха, превръщат Кюстендил и района в поле за изследвания, база за туристически продукти, “културен гръбнак” на настоящите поколения и “мост” за прехвърляне на ценности към бъдещите.

В областта са обявени и декларираны над 1050 археологически, архитектурни, исторически и художествени недвижими културни ценности. Сред тях е Рилски манастир (паметник от световно значение), 35 паметника с национално значение. Сред тях изпъкват: архитектурно-археологически резерват “Пауталия-Велбъжд-Кюстендил”, средновековен мост “Кадин мост”, с. Невестино, средновековна крепост “Кулата”, околийска къща, Часовниковата кула – гр. Дупница. Музеите и музейните сбирки (в Кюстендил, Рилски манастир, Бобошево, Сапарева Баня и Рила), съхраняват над 150000 ценни експонати от всички културни пластове и епохи. Кюстендилската художествена галерия “Владимир Димитров - Майстора” притежава богати колекции от българско възрожденско и от чуждестранно изкуство.

Други средища на културен живот са 28 читалища и над 50 обществени библиотеки. Областта се радва и на богат културен календар. Ежегодно се провеждат множество фестивали, художествени пленери, конкурси, празници.

Освен среда за културния живот на населението си, богатото културно наследство е все още невалоризирана ценност в контекст на туристически продукти.

Археологическите сведения доказват наличието на човешка дейност от най-дълбока древност, която продължава да се развива по времето на траките и римската епоха. През Първата и Втората българска държава. Разметаница е свидетел на разцвета

на българската държава, на героичните борби за укрепването и, съхранява спомена за пребиваването на Самуил и Арон. Разметаница е историко-географска област (135 кв. км) в долината на едноименната река, на територията на Бобовдолската селищна система. Реката извира от Бобовдолската и Колошката планини, дялове на Конявската планина, тече меридионално, при местността Бинеко пресича стария път Кюстендил - Дупница и при с. Грамаде се влива в р. Джерман. Пространството между двата ѝ притока (долистовски и бобовдолски) над пътя до Бинеко е наситено с множество археологически останки и се нарича Царичина. През римската епоха през Разметаница (край Голямо село) е минавал пътят, свързващ Пауталия с Германия и Филипопол. През Средновековието пътища водели:

- от Бинек-таши хан през Бобов дол към Радомир, като прехвърлял планината около Жигуша и Жедна;
- откъм с. Баланово вървял по билото на Гологлавски рид и слизал в Радомирското поле при селата Кондофрей или Жигуша. След превземането на Средец от Империята на Осман (1382 г.) Дупница и селищата северно от него (включително Разметаница), които дотогава били в границите на Търновското царство, били отдадени на велбъждкия владетел Константин.

Трудно е да се определи кога е образувано село Бобов дол, но според оскъдни Османски документи то датира от края на 15 и началото на 16 век. Първият писмен документ в който се споменава за селото е от 1576 година. До Освобождението на България от османско владичество в Бобов дол се установяват постоянно 42 рода, които се занимават предимно със земеделие и скотовъдство.

Едно от най-значимите събития за бъдещето на селището се оказва посещението в района на известният френски учен Ами Буе 1836 г., изучаващ геологията на Балканския полуостров. С публикуваният след две години негов труд се потвърждават древните сведения за наличието в района на кафяви каменни въглища.

4.10. Културно-историческо наследство на територията на област Стара Загора

Област Стара Загора е с богато културно-историческо наследство. По данни на НИИКН, декларирани и обявени недвижими културни ценности наброяват 682 (от които 1 със световно значение, 147 с национално значение и 3 резервати). „Казанлъшката гробница“ е единственият шедьовър на тракийската материална култура под закрилата на ЮНЕСКО. Други 12 национални паметника на културата превръщат района в „Долината на тракийските царе“ – огромна културна ценност, все още чакаща валоризация чрез туризъм. Гр. Стара Загора е наследил и уникални артефакти от древни цивилизации: Неолитните жилища, Античен форум, Халколитните медни рудници.

„Огърлицата“ от културно наследство се допълва и от няколко съхранени манастира - Казанлъшки, Мъглишки, Чирпански.

Географските характеристики на територията на община Гълъбово, разположена в югоизточната част на Горнотракийската низина, са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията още от Древността и за пространственото развитие на селищната структура в миналото и настоящето. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

Националната концепция за пространствено развитие на Република България представя културните коридори и прави оценка за степента на значимост на културното напластяване, като община Гълъбово е представена с ниска степен – наличие на един слабо изразен културен пласт или липсващ такъв.

Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики, чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото /genius loci/ и на пространствената идентичност и развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж.

Община Гълъбово се намира на територията на Тракийската низина, където обществен живот се е зародил още през VI хилядолетие преди новата ера. В землището на община Гълъбово са открити останки от поселища, което е съществувало през каменно-медната епоха. Селищната могила „Хисарлъка“ е разположена на 1 km от град Гълъбово. Тя е била обитавана до средата на II хил. пр. Хр. и според учени е използвана като едно от важните крепостни съоръжения в района.

На територията на общината са открити доказателства за активен стопански живот през бронзовата епоха. Тук са открити множество жилища, глинени и керамични съдове, от които се съди за трудова дейност, свързана със земеделие. В местностите Кошар дере, Беловините и Корийката са открити останки от тракийски селища. Най-много тракийски могили в община Гълъбово – 23 на брой, са открити в района на село Мъдрец. Край село Главан, върху билото на един от северните ридове на Сакар планина се намират останки от крепостта Балзена, която е била важен отбранителен център през ранновизантийския период и средновековието. В научната литература крепостта е известна като „Калето“ или „Градището“.

Запазени паметници от тракийско време са и надгробните могили. Край Гълъбово това са: Малова чука, Лесова чука, Лиска могила, Малката могила, Балабанджиевата могила и др.

От периода на римската цивилизация пък са известни няколко стари пътища. По течението на река Сазлийка например минава древният път от Нове (Свищов) през

Августа Траяна (Стара Загора) до Константинопол. Освен това тук се срещат и останки от друг римски път, свързвал някога Стара Загора с Одрин.

На територията на община Гълъбово е открита част от най-голямото и най-известното защитено землено укрепление на юг от река Дунав, в ареала на обширната територия на България през VIII-X век – „Еркесията“ (тюр. Земенпрорез, гръц. Големият окоп, Голямата ограда, Големият прекоп). То е част от системата от укрепени валове, изградени във всички гранични и буферни зони на българската държава и е изпълнявал функцията на военноотбранителна и митническа граница на България с Византия. Съоръжението се простира от черноморското крайбрежие до долината на река Марица и общата му дължина от брега на Бургаското езеро – с. Дебелт – с. Житосвят – с. Люлин – с. Симеоново – с. Тенево – с. Генерал Инзово – с. Овчи кладенец – с. Обручище – с. Навъсен, до левия бряг на р. Сазлийка е 142 km.

„Еркесията“ е разделена на източна и западна част. Западната част, в чиито обхват попада и община Гълъбово, е дълга 64 km. Започва от село Тенево на десния бряг на р. Тунджа, върви в югозападна посока покрай селата Генерал Инзово, Видинци, Скалица, Овчи кладенец, през северната част на Манастирските възвишения, покрай с. Обручище достига левия бряг на р. Сазлийка, срещу с. Калугерово (средновековна крепост „Блисна“). Размерите ѝ са значително по-малки от тези на източната част, а проходи е имало вероятно при пътищата, водещи на север към прохода Вратник, Твърдишкия проход и Боруй (Ст. Загора). Големи части от западната „Еркесия“ и особено от „Малката Еркесия“ са чувствително заравнени. Обявена е за паметник на културата с национално значение.

Нематериалното културно наследство в общината е представено от народните традиции и културните обичаи. Културният календар на общината обобщава всички дейности от активния културен живот в общината. Основни културни мероприятия на територията на община Гълъбово са: Общински празник на художествената самодейност, Преглед на ромската музика и танци (Международен ден на ромите), Национален фолклорен фестивал „Янко Петров“, Майски дни на културата и празникът на Гълъбово през август.

Традициите, фолклорът и възрожденският бит на община Гълъбово се пазят и поддържат от Музейната сбирка, Дома на културата, 10 читалища и 11 библиотеки в общината. Духовността е съхранена в православните храмове, най-старият от които е „Св. Иван Рилски“, построен през 1897 година.

Община Раднево е също с богато културно-историческо наследство. Археологическият музей „Марица-изток“, който се намира в гр. Раднево ежегодно организира спасителни разкопки в целия Източноаришки възвишен басейн.

4.11. Културно-историческо наследство на територията на област Перник

В областта функционират разнообразни културни институти, включително един театър, четири музея, една библиотека с фонд на 200 000, Държавния архив – Перник, 74 читалища, както и широк спектър формални и неформални организации. По информация на Министерството на културата, на територията на областта се намират 40 паметника на културата с национално значение. Читалищната мрежа е фокусна точка на културната дейност на местно ниво.

Наличната статистика за активността на културните институти (музеи и театри) показва тенденция към ръст на посещенията, която обаче не транслира в по-високи приходи. В голямата си част организацията на културния живот (в институционализираната му част) все още не разчита на културата като продукт. Инициативите в тази посока са основно базирани на туризма и са несистематични. В огромната си част културните институти се финансират чрез държавни или общински субсидии или чрез проекти с финансиране от националния бюджет или европейските фондове (община Перник е особено активна в това направление). В рамките на областта се провеждат разнообразни фестивали и културни събития, като най-значителното от тези (и единственото със значима добавена стойност и потенциал за монетизация) е международният фестивал на маскарадните игри „Сурва”.

Областта е на едно от последните места в страната по издадени книги: през 2011 г. е издадена само една с тираж под хиляда броя (по данни на ТСБ, гр. Перник).

Град Перник се намира на един от най-старите търговски и военни пътища на Балканите: София – Солун и София – Скопие. На територия от 461 кв. км са разположени 24 населени места: 2 града и 22 села. Много от тях водят началото си от дълбока древност.

- Паметници на културата с национално значение:
 - Пернишката крепост

Разположена на хълма Кракра. Обявена за паметник на културата през 1956 г. с категория “национално значение”. Хълмът е населяван от V хилядолетие пр. Хр. до края на XII век. През Античността крепостта е важен военен, административен и търговски център. През Средновековието крепостта е значим политически, административен, търговски, военен и културен център на българската държава.

- Тракийско светилище в квартал Църква

Обявено за паметник на културата с национално значение през 1972 г.

Посветено е на здравоносните божества Асклепий и Хигия и на Тракийския конник. Външно е оформен в стил на гръко-римското храмово строителство. Богата колекция от оброчни плочки на Тракийския конник, Асклепий и Хигия се съхранява в Исторически музей – Перник.

- Църквата “Св. Георги” в с. Студена – XIV – XVI век.
Интересна архитектура от XIV век и уникални стенописи от XVI век.
- Църквата “Св. Архангел Михаил” в с. Студена
Оригинални стенописи от самоковски майстор.
- Паметници на културата с местно значение:
 - Римска вила в с. Кралев дол – III – V век. В типичен стил “рустика”, селскостопанско имение;
 - В района на Голо бърдо и Люлин са локализирани пет градища от Античността и Средновековието;
 - На територията на общината има изградени 15 християнски църкви. По-голяма част от тях са изградени през епохата на Възраждането. Интересни стенописи има в църквите в селата Мещица и Расник;
 - Манастири – 4 броя – в с. Кладница, с. Дивотино, кв. Калкас, местн. Пангелей. Само в района на Пернишката крепост на хълма Кракра по археологически път са разкрити 9 църкви (от IV до XII век);
 - Квартал Твърди ливади с банята (до завод “Струма”);
 - Инженерен квартал – разположен на ул. “Физкултурна”;
 - На територията на общината, в селата Люлин и Кладница – 16 частни къщи са обявени за паметници на културата с местно значение.
- Музеи - Исторически музей – Перник – общоисторически по характер. Минен музей – специализиран, за развитието на въгледобива в Перник.
- 29 бр. читалища;
- Други:
 - Дворец на културата;
 - Младежки домове – 2 броя;
 - Спортни зали – 3 броя;
 - Стадиони – 2 броя;
 - Бейзболно игрище и др. спортни съоръжения.

4.12. Отпадъци

Отпадъците се приемат като екологичен, социален и икономически проблем, а нарастващото потребление и „консуматорското“ поведение на обществото продължават да произвеждат големи количества отпадъци. Необходими са големи и разнородни усилия за предотвратяване на образуването им. Отпадъците представляват и загуба на материални ресурси (чрез метали и други материали, които могат да се рециклират), а в същото време имат и потенциал като енергийни източници. Прилагането на дейностите по третиране на отпадъци като повторна употреба и рециклиране са благоприятни за околната среда, водещи до отклоняване на отпадъци от депата.

Преходът към кръгова икономика представлява огромна възможност за трансформиране националната икономика към по-устойчива, което ще допринесе към постигане на целите, отнасящи се до климата и за съхраняването на световните ресурси, създаване на местни работни места и развитие на конкурентни предимства за Европа в един свят на извършващи се дълбоки промени. През последните две отчетени години - 2019 г. и 2020 г., се наблюдава увеличение на отпадъците предадени за оползотворяване. Управлението на отпадъците намалява натиска, свързан с „изхвърлянето“ на отпадъците, като бележи тенденция на постоянен спад в количествата, предадени за обезвреждане, в т.ч. и депониране. Сравнително постоянно остава количеството на отпадъците, изнесени извън страната с цел оползотворяване.

Освен това, като резултат от енергийния сектор се образуват значителни по вид и количество отпадъци, чието третиране създава сериозни проблеми в областта на управление на отпадъците. Използването на въглища за производство на енергия в ТЕЦ оставя огромен негативен отпечатък върху здравето на хората и околната среда. Добивът на енергия с изгарянето на въглища оставя отпечатък с образуването на отпадъците по различни пътища – както от добива, така и от изгарянето на въглища.

4.12.1. Битови отпадъци

В трите региона, за които са разработени Териториалните планове за справедлив преход, а именно - области Стара Загора, Кюстендил и Перник, които са в обхвата на настоящата оценка, образуваните битови отпадъци се обслужват от съоръжения на следните РСУО:

- **РСУО Дупница** (обслужва общини Дупница, Кюстендил, Бобов дол, Сапарева баня, Невестино и Трекляно от област Кюстендил) - на територията на РСУО функционира регионално депо за неопасни отпадъци, текущо се изгражда инсталация за предварително третиране на отпадъците, както и компостираща инсталация, която ще обслужва общини Дупница, Бобов дол и Сапарева баня. Общини Кюстендил, Невестино и Трекляно в РСУО „РИЛА ЕКО“, регион за управление на отпадъците Дупница изпълняват проект за инсталация за предварително третиране и на инсталация за компостиране;
- **РСУО Благоевград** – освен общини от област Благоевград, в него участват и общини Рила, Кочериново и Бобошево от област Кюстендил;
- **РСУО Перник** (включва 6-те общини в областта) - има изградено регионалното депо за неопасни отпадъци, съоръжение за предварително третиране на смесените битови отпадъци преди депониране чрез сепариране на полезните компоненти; инсталация за компостиране на разделно събрани зелени отпадъци на общините;
- **РСУО Стара Загора**, част от която е Регионалният център за управление на отпадъците (РЦУО) – Стара Загора, обслужващ общините Стара Загора, Казанлък, Гълъбово, Гурково, Братя Даскалови, Мъглиж, Николаево, Опан,

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Твърдица, Чирпан, Павел Баня и Раднево, с. Ракитница. На територията на РЦУО функционира регионално депо за неопасни отпадъци, инсталация за закрито компостиране, площадка за временно съхранение за едрогабаритни отпадъци .

- На национално ниво обслужваните населени места са 4727 броя, като делът на обслужваното население от системите за организирано сметосъбиране към 2020 г. е 99.8%. За области Стара Загора и Перник системите за организирано сметосъбиране обхващат 100% от населението, а при област Кюстендил – 99.7%.

По данни на НСИ⁷ (Таблица 25), през 2020 г. количеството на образуваните битови отпадъци се оценява на 2 829 хил. т., от които 120 хил. т. за област Стара Загора, 28 хил. т. за област Кюстендил и 54 хил. т. – за област Перник. Общо за страната се запазва тенденцията на намаляване (с изключение на 2017г.), като от 2015 г. до последната 2020г. с отчетени официални данни, намалението на образуваните отпадъци е 6.15%. В разглежданите области не се наблюдава трайна тенденция.

Таблица 25. Общо образувани битови отпадъци (хил. т.)

Статистически зони	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Статистически райони										
Области										
Общо за страната	3572	3249	3135	3193	3011	2881	3080	2862	2838	2829
Стара Загора	115	112	141	129	102	95	130	130	119	120
Кюстендил	62	58	58	58	52	52	55	34	27	28
Перник	185	187	75	60	44	39	51	57	66	54

Образуваните битови отпадъци средно на човек от населението показват натиска върху околната среда. За 2020 г. образуваните битови отпадъци средно за страната на човек от населението са 408 kg/човек/година, като за област Стара Загора са 386 ug/човек/година, за област Кюстендил - 241 kg/човек/година и за област Перник - 455 kg/човек/година, което е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител за година за ЕС - 489 kg.

Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците, е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че намалява през последните 10 години, като през 2020 г. достига до 814 хил. тона годишно и бележи незначителен спад спрямо 2019 г., когато тези количества са 849 хил. тона за година. Тенденция за спад се наблюдава и в област Перник от 16 хил. тона през 2019г. на 10 хил.

⁷<https://nsi.bg/bg/content/2564/%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BE%D1%82%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%8A%D1%86%D0%B8-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

тона през 2020 г. За област Стара Загора тенденцията е към покачване на депонираните отпадъци от 20 хил. тона през 2019 г. на 26 хил. тона през 2020г. Публикуваните статистически данни за третираните отпадъци за 2019 г. и 2020 г. не включват отпадъците от община Кюстендил.

България е с по-ниско ниво на рециклиране на битови отпадъци от средното за страните-членки на ЕС, като се отчита и тенденция на постоянно намаляване на количествата предадени за рециклираните битови отпадъци от 198 хил. тона през 2014 г. до 144 хил. тона през 2020 г. Подобна тенденция се наблюдава и в разглежданите области.

4.12.2. Специфични отпадъчни потоци

4.12.2.1. Отпадъци от опаковки

По данни на ИАОС⁸ през 2020 г. (последната отчетна година, за която са налични официални данни) в страната са образувани 537 692 тона отпадъци от опаковки, което е 77.7 kg/жител –при постоянно население към 31.12.2020г. – 6 916 548 души. От тях:

- 173 072 t са пластмасови отпадъци от опаковки;
- 168 331 t - хартиени и картонени (вкл. композитни) отпадъци от опаковки;
- 22 133 t - метални отпадъци от опаковки;
- 79 248 t - дървените отпадъци от опаковки;
- 84 481 t - стъклени отпадъци от опаковки;
- 10 426 t - попадат в категорията „други“.

През 2020 г. в страната са материално рециклирани общо 336 677 t отпадъци от опаковки. От тях :

- Отпадъци от пластмасови опаковки – 54.81%, при нормативно заложен 22.5%;
- Отпадъци от хартиени и хартиени опаковки – 86.35%, при нормативно заложен 60 %;
- Отпадъци от метали опаковки – 89.10 %, при нормативно заложен 50 %;
- Отпадъци от дървени опаковки – 23.96 %, при нормативно заложен 15%;
- Отпадъци от стъклени опаковки – 67.24 %, при нормативно заложен 60 %.

Следователно, страната е постигнала целите за рециклиране на отпадъци от опаковки.

Общата постигната степен на рециклиране за периода е 62.62 %. Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки е количеството рециклиран отпадък на жител за година. За 2020 г. този

⁸ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/Dokladi_opakovki_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

показател е 48 kg./жител, като с всяка изминала година се увеличава процента на рециклираните опаковки (например, за 2014 г. този показател е бил 33 kg./жител).

4.12.2.2. Отработени масла (ОМ)

По данни на ИАОС⁹, през 2020 г., (последната отчетна година, за която са налични официални данни) са оползотворени 14 686,002 т ОМ, от които 12 835,317 т чрез регенериране и 1 850,685 т по други методи.

В резултат на регенерирането на ОМ са получени продукти - смазки, гудронен битум, тежко гориво, консервационни смазки, базови масла и др.

През годината са оползотворени и 3 069,985 т отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, чиито кодове по Наредба 2 от 23 юли 2014 г. за класификация на отпадъците не са част от Регламент (ЕО) 2150/2002 на Европейския Парламент и на Съвета от 25 ноември 2002 година относно статистиката на отпадъците (Регламента на статистиката) – трюмови масла от речно корабоплаване; трюмови масла от други видове корабоплаване; отпадъци, съдържащи масла и нефтопродукти; масла и концентрати от сепариране/разделяне, които са зачетени за изпълнение на целите на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално и ООп.

Съгласно данните за пуснатите на пазара масла и оползотворените отработени масла, постигнатата национална цел по оползотворяване през 2020 г. е 43.63 %, с което се отбелязва лек спад – с около 1 % спрямо данните от 2019г. (44.59 %).

Съгласно данните за пуснатите на пазара масла и оползотворените отработени масла, постигнатата национална цел по оползотворяване през 2020 г. е 43.63 %, с което се отбелязва лек спад – с около 1 % спрямо данните от 2019г. (44.59 %).

Фигура 42 е показано съотношението между заложената и изпълнената цел по оползотворяване на ОМ на национално ниво.

⁹ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/Doklad_OM_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 42. Съотношение между заложената и изпълнената цел по оползотворяване на ОМ на национално ниво за периода 2006-2020г.

4.12.2.3. Излезли от употреба гуми (ИУГ)

По данни на ИАОС¹⁰ през 2020 г. информация (последната отчетна година, за която са налични официални данни), количеството на образуванияте през годината излезли от употреба гуми е 31 230 t, а количеството на оползотворените, а количеството на оползотворените – 31 684 t.

На Фигура 43 е показано дяловото разпределение на оползотворените излезли от употреба гуми.

Фигура 43. Дялово разпределение на оползотворените през 2020 г. ИУГ

¹⁰ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/DokladIYG_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

От данните е видно, че най – голям е делът на ИУГ, преработени за суровини – 67%, 25% са ИУГ изгорени с оползотворяване на енергията, 6% - оползотворени по друг начин, 2% са регенерираните гуми; незначителен е дела на тези, които са изнесени с цел оползотворяване.

Съгласно данните за пуснатите на пазара гуми и оползотворените излезли от употреба гуми за 2020 г., постигнатата национална цел по оползотворяване е 83,85 % при нормативно заложените 65 %, а постигнатата национална цел по рециклиране и/или регенериране е 57,44 % при нормативно заложените 50 %.

На Фигура 44 е показана информация за съотношението между заложените и изпълнените цели по оползотворяване на ИУГ на национално ниво.

Фигура 44. Съотношение между заложената и изпълнената цел по оползотворяване

На Фигура 45 е изобразено съотношението между заложената и изпълнената цел по регенериране и/или рециклиране на национално ниво, което показва изпълнение на нормативно заложената цел през 2020г.

Фигура 45. Съотношение между заложената и изпълнената цел по регенериране и/или рециклиране

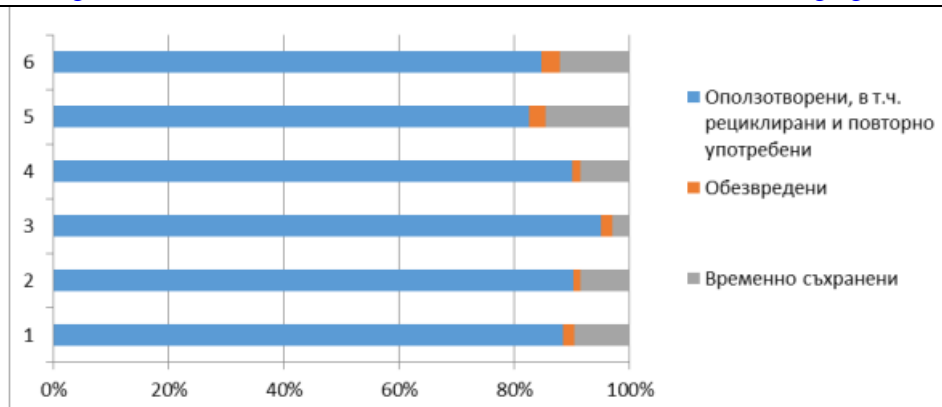
4.12.2.4. Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

По данни на ИАОС¹¹, количеството ЕЕО, пуснато на пазара на Република България за 2020 г. (последната отчетна година, за която са налични официални данни), е 87 184,480 kg.

През 2020 г. най-голям е дялът на събраното ИУЕЕО от категория „големи уреди“, а най-малък от категория „лампи“. През последните години се запазва тенденцията за събраното ИУЕЕО по отделните категории.

¹¹ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/Doklad_IUEEO_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

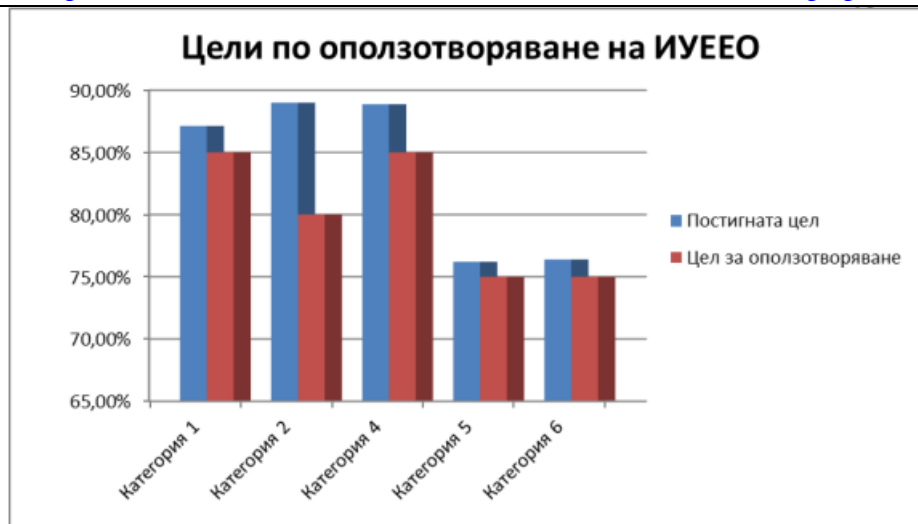
Източник: ИАОС

Фигура 46. Съотношение между оползотворените (в т.ч. рециклирани и повторно употребени), обезвредените и временно съхранените материали по категории, получени в резултат на предварителното третиране на ИУЕЕО

През 2020 г. изнесеното извън страната ИУЕЕО с цел оползотворяване и рециклиране, е предимно от категории „Малки уреди“, „Топлообменно оборудване“ и „Големи уреди“.

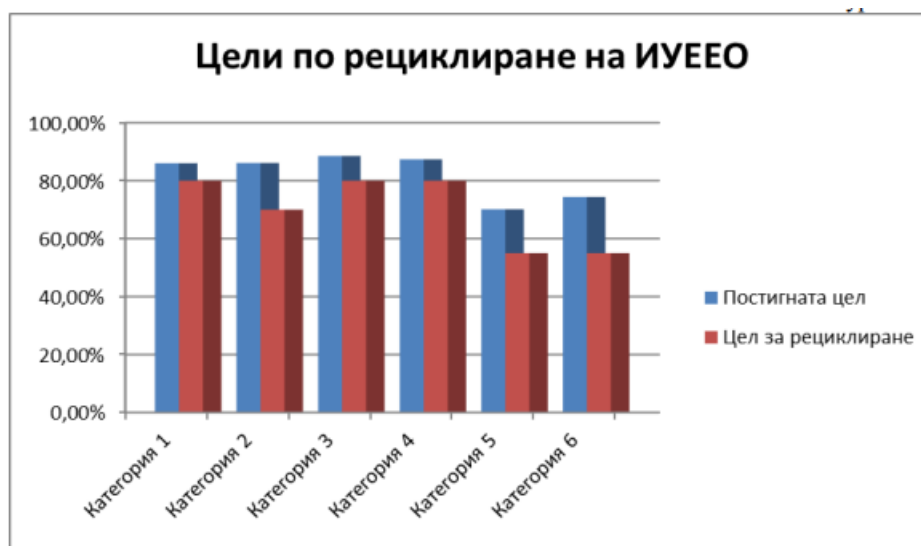
Целите по събиране на ИУЕЕО са регламентирани в чл. 10 от Наредбата за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Наредба ЕЕО). За периода 1 януари – 31 декември 2020 г. целта е 65 на сто от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО, през предходните три години, т.е. при общо количество пуснато на пазара ЕЕО – 241 727,137 t, постигнатата цел трябва да е 52 374,213 t. Република България е изпълнила целта си по събиране на ИУЕЕО за горепосочения период, като количеството на събраното излязло от употреба електрическо и електронно оборудване е 75 572,827t.

Организациите по оползотворяване са постигнали заложените цели по оползотворяване/ рециклиране на ИУЕЕО, а България е изпълнила целите си по събиране на ИУЕЕО, образувано от бита и извън бита, както и целите си по оползотворяване и рециклиране на ИУЕЕО. На Фигура 47 и Фигура 48 графично са представени нормативно заложените и постигнатите цели по оползотворяване и по рециклиране на ИУЕЕО за 2020 г.

Източник: ИАОС

Фигура 47. Нормативно заложен и постигнати цели по оползотворяване на ИУЕЕО за 2020 г.

Източник: ИАОС

Фигура 48. Нормативно заложен и постигнати цели по рециклиране на ИУЕЕО за 2020 г.

4.12.2.5. Излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)

По данни на ИАОС¹² се отчита се леко повишаване на превозните средства през 2020 г. в сравнение с предходната 2019 г – от 3 752 626 до 3 810 700 броя автомобили.

През 2020 г. регистрирани за първи път, на територията на страната, са 223 114 броя МПС, съгласно чл. 2 от Наредба за излезлите от употреба моторни превозни

¹² https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/Doklad_IUMPS_2020.pdf

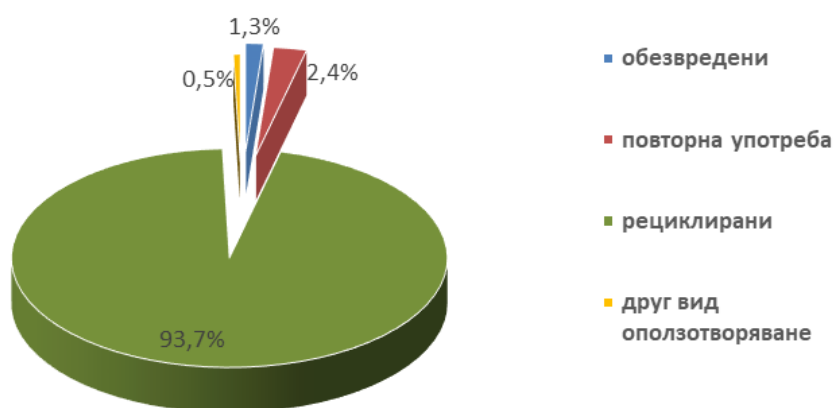
Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

средства. През последните две години се наблюдава спад в броя на пуснатите на пазара МПС, включително и в броя на МПС от категориите по чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата.

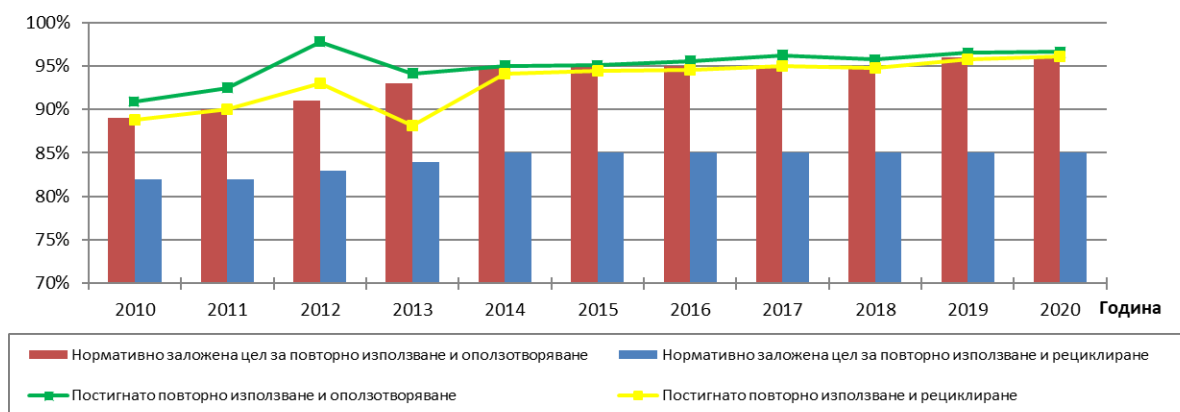
През 2020г. приетите ИУМПС на площадки за съхраняване и центрове за разкомплектоване са 65 835 броя.

Процентното съотношение на обезвредени и оползотворени (в това число рециклирани, повторно употребени и друг вид оползотворени) материали и компоненти от предварително третираните ИУМПС за 2020 г. на национално ниво е представено на Фигура 49. Обезвредените отпадъци са 1% като основния метод за обезвреждане е депонирането. От оползотворените материали и компоненти 96% са рециклирани, 2 % са повторно употребени и 1 % са оползотворени чрез други методи за оползотворяване.

Фигура 49. Предназначение на материалите и компонентите, получени от предварително третираните ИУМПС за 2020г.

Както е видно поставените цели на национално ниво са постигнати, като през 2020 г. са достигнати 96.60 % повторно използване и оползотворяване и 96,10 % повторно използване и рециклиране на материали от ИУМПС – Фигура 50.

Фигура 50. Съотношение между заложените и изпълнените цели

4.12.2.6. Утайки от пречистване на отпадъчни води

Съгласно заложените цели и свързаните с тях мерки в Национален стратегически план за управление на утайки от пречиствателните станции за отпадъчни води в България (НСПУУ), за периода 2014-2020 г. България трябва да осигури изпълнение на следните национални цели:

Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020г:

- 55% до края на 2016 г.
- 60% до края на 2018 г.
- 65% до края на 2020 г.

Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020г.:

- 10% до края на 2016 г.
- 20% до края на 2018 г.
- 35% до края на 2020 г.

Предвид факта, че в страната преобладават смесените канализационни системи, част от генерираните утайки от ГПСОВ са класифицирани като „опасен отпадък“ по смисъла на Наредба 2/2014. Такива са утайките от ГПСОВ - Перник и Дупница. Наредбата за утайките не допуска оползотворяване на утайки, които представляват или съдържат опасни отпадъци.

По данни на ИАОС¹³ за 2020г. са получени данни от 30 бр. ВиК дружества и други генератори за 75 бр. действащи пречиствателни станции за отпадъчни води.

Общото количество на докладваните образувани неопасни утайки в страната за 2020 г. е 33473.351 t сухо в-во.

От тях на национално ниво:

- Депонирани са 1 604.602 t сухо вещество;
- Временно съхранени са 5 119.983 t сухо вещество;
- Употребени в земеделието са 16 929.342 t сухо вещество;
- Използвани за рекултивация на нарушени терени са 6 228,842 t сухо вещество;
- Предадени за производство на тор и биогаз са 3 590.581 t сухо вещество.

Оползотворяване на неизползваната енергия, като отпадъчна топлина, е една от важните мерки за намаляване на потреблението на енергия и за смекчаване на последиците от глобалното затопляне. За отчетната 2020 г. в България не са декларирани процеси за съвместно изгаряне на утайки с код 190805 в циментови заводи и

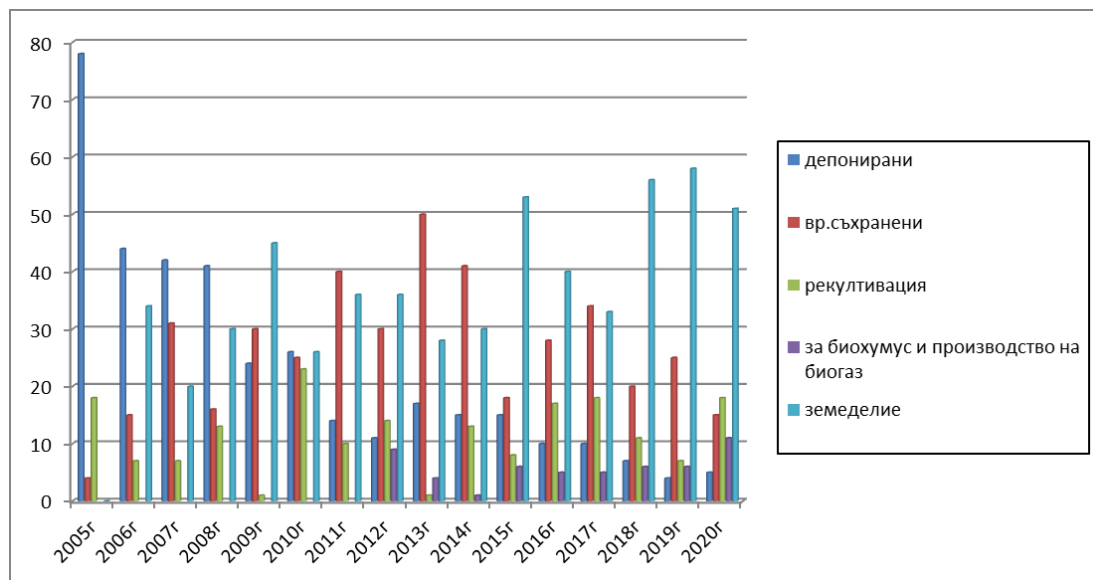
¹³ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/Doklad_utaiki_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

електроцентрали или тяхното използване като вторично гориво във връзка с изпълнение на целите за енергийно оползотворяване.

На Фигура 51 е представена цялостната тенденция при управлението на утайките за периода от годината на влизане в сила на Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието до този момент.

Фигура 51. Цялостна тенденция при управлението на утайките за периода от годината на влизане в сила на Наредбата за утайките до 2020г.

4.12.2.7. Негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)

По данни на ИАОС¹⁴ за 2020г. количествата пуснати на пазара БА са обобщени по вид (портативни, индустриални, автомобилни), съгласно информацията, получена от ООп-тата, лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално и лицата, които заплащат продуктова такса в ПУДООС, предоставили справка (Таблица 26).

Таблица 26. Справка за пуснатите на пазара БА

Вид на БА	Количество (t)	Период
Автомобилни	11 841	01.01÷31.12 2020
Индустриални	1 826	
Портативни БА	1049.9	
Количества, пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от страната, преди да са придобити от краен потребител	110.4	

Източник: ИАОС, като данните са за 2020 год., последната отчетна година за която е налична официална информация

¹⁴ https://eea.government.bg/bg/nsmos/waste/dokumenti/dokumentiNEW/DokladBA_2020.pdf

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

През 2020 г. в страната са събрани НУПБА в количество, отговарящо на нормативно заложения коефициент на събираемост (КС8 = 48%), като за последните години тенденцията за събраните НУПБА е в посока на увеличение.

С цел изпълнение на целите по рециклиране, през 2020г., три от организациите по оползотворяване на НУБА са извършвали извеждане на НУБА в друга държава-членка на Европейския съюз. Съгласно данните от одиторските доклади са предадени за рециклиране във Франция 7,28 t никел-кадмиеви НУБА и 31,44 t НУИБА - в Гърция.

4.12.2.8. Строителни отпадъци (СО)

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Строителните отпадъци са със сравнително малък относителен дял от образуваните производствени отпадъци – около 6.6%. В последните години се наблюдават положителни тенденции за нарастване на относителния дял на оползотворените спрямо обезвредените строителни отпадъци, тъй като преобладаващата част от строителните отпадъци имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване. Съществуват достъпни технологии за рециклиране, но липсва достатъчен капацитет за рециклиране на строителни отпадъци.

На територията на трите региона до момента не са изградени инсталации или съоръжения за оползотворяване на строителни отпадъци – предават се за депониране на депа за инертни отпадъци или на регионалните депа за неопасни отпадъци. Със строителните отпадъци и особено нерегламентираното им изхвърляне са свързани основните проблеми на общините.

Все още не е изградена национална информационна система за образуваните, рециклираните, оползотворените и депонираните строителни отпадъци, поради което

данните за отпадъците от строителство и разрушаване от наличните източници са непълни.

Съгласно последни публикувани данни от Национален статистически институт (НСИ) количеството на строителните отпадъци намалява от 1 661 066.7 тона през 2015 г до 59 743.6 тона през 2019 г, като за оползотворяване през последната отчетна година са отишли 44 033 тона, а за обезвреждане 11 555 тона.

В аспекта на европейските сравнения, България е с многократно по-ниски стойности на показателя СО/жител/г. от средното за ЕС-27.

4.12.2.9. Производствени и опасни отпадъци

По данни на НСИ¹⁵ образуваните отпадъци от икономическата дейност през 2020г. са 81 945 хил. тона при отчетени 123 148 хил. тона за 2019 г. Неопасните отпадъци през 2020г. са 68 081 хил. тона при отчетени за 2019г. - 109 654 хил. тона. Опасните отпадъци през 2020г. са 13 863 хил. тона при отчетени за 2019г. - 13 494 хил. тона.

Таблица 27. Образувани производствени неопасни и опасни отпадъци по икономически дейности общо за страната, вкл. 3-те сектора с най-голям дял

Сектор	2016		2017		2018		2019		2020	
	Хил. тона	% от общо образувани	Хил. тона	% от общо образувани	Хил. тона	% от общо образувани	Хил. тона	% от общо образувани	Хил. тона	% от общо образувани
Неопасни отпадъци - общо	103 928,77		108 304,47		112 824,78		109 654,46		68 081,20	
Добивна промишленост	85 690,96	82,45	90 493,37	83,55	93 652,30	83,01	93 378,45	85,16	45 614,92	67,00
Преработваща промишленост	3 359,36	3,23	4 216,47	3,89	2 469,44	2,19	3 775,96	3,44	7 201,06	10,58
Производство и разпределение на енергия и горива	9 521,02	9,16	9 735,76	8,99	12 977,67	11,50	8 401,65	7,66	4 436,49	6,52
Опасни отпадъци - общо	13 163,63		14 011,43		13 313,37		13 493,85		13 863,97	
Добивна промишленост	13 025,42	98,95	13 826,22	98,68	13 216,85	99,27	13 119,36	97,22	13 294,15	95,89
Преработваща промишленост	109,82	0,83	154,41	1,10	73,23	0,55	317,47	2,35	352,39	2,54
Производство и разпределение на енергия и горива	1,93	0,01	1,49	0,01	1,50	0,01	2,04	0,02	3,58	0,03

Данните показват съществена промяна – около 40% намаляване на количествата генерирани отпадъци от стопанска дейност (в т.ч. неопасните отпадъци) спрямо предходните години. Следва да се отбележи, че публикуваните данни за 2020г. не са верифицирани, поради което направеният по-долу анализ е въз основа на актуалната информация за 2019 г.

Няма съществена промяна в количествата генерирани отпадъци от стопанска дейност спрямо предходните години. Най-значителен е дялът на отпадъците, образуван от сектора на добивната промишленост, следвана от производството и разпределението на енергия и горива и преработващата промишленост. През 2019 г. са предадени за оползотворяване общо в страната 3 438 551 тона производствени и опасни отпадъци, от които 3 349 714 тона са неопасните отпадъци и 88 837 тона са опасните отпадъци.

За сравнение значително по-малко са количествата производствени и опасни отпадъци, предадени за обезвреждане – 7 143 387 тона, от които 7 087 746 тона са отпадъците с неопасен характер и 55 641 тона са опасните отпадъци.

През 2019 г. за третиране извън страната са изнесени 88 391 тона производствени и опасни отпадъци, от които 79 839 тона са отпадъците, отличаващи се с неопасни свойства и 8 552 тона са опасните отпадъци.

4.12.2.10. Радиоактивни отпадъци (РАО)

Политиката на Република България в областта на управлението на отработеното ядрено гориво (ОЯГ) и РАО се определя от Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ), Закона за опазване на околната среда (ЗООС), както и от подзаконовите нормативни актове към тях.

РАО от ядрената енергетика в България се генерират от 1974г., когато е въведен в експлоатация първи енергиен блок на „АЕЦ Козлодуй“. Отработеното ядрено гориво (ОЯГ) е неизбежен технологичен продукт при производството на ядрена електроенергия. След извеждане от експлоатация на първите 4 блока (тип ВВЕР-440) от началото на 2007г., в настоящия момент ОЯГ се генерира единствено от експлоатацията на блокове 5 и 6 (тип ВВЕР-1000), въведени в експлоатация през 1987г. и 1991г., съответно. Не съществуват местни заводи за конверсия, обогатяване и производство на ядрено гориво.

Отработено ядрено гориво (ОЯГ) в АЕЦ „Козлодуй“

Отработеното ядрено гориво се смята за радиоактивен отпадък ОЯГ само и единствено в случаите, когато то е обявено за РАО ако са налице условия за безопасно съхранение и погребване в съответно хранилище и ако експлоатираният е заплатил съответната вноска във фонд РАО.

В АЕЦ „Козлодуй” има изградени две хранилища за съхраняване на ОЯГ от реактори ВВЕР-440 и ВВЕР-1000.:

- Хранилището за отработено гориво (ХОГ), което е от “мокър” тип

Тук, под вода и в транспортни кошници, отработеното ядрено гориво се съхранява в 4 басейна за отлежаване на касети (БОК). Предвидено е да се предприемат постъпки за освобождаване на пълният капацитет на ХОГ за съхраняване единствено и само на отработило гориво да се използва само за ОЯГ от действащите енергийни блокове. Това може да стане, когато цялото налично количество ОЯГ от ВВЕР 440 се зареди в контейнери за сухо съхраняване “CONSTOR 440/84” и/или се изпрати за преработване в Русия. Това ще позволи Полезният капацитет на ХОГ за съхраняване на ОЯГ от ВВЕР 1000 ще бъде достатъчен до края на 2030г.

- Хранилище за сухо съхраняване на отработено гориво (ХССОГ) от ВВЕР-440.

Хранилището представлява контейнерна система с използване на контейнери с въздушно охлаждане чрез естествената конвекция тип CONSTOR 440/84, с капацитет от 72 контейнера с 84 касети. Към 30.06.2020 г. в ХССОЯГ са заредени 15 броя контейнери тип “CONSTOR440/84” от доставените общо 34.

Към 31.12.2019 г. Натрупаното отработено ядрено гориво на площадката на АЕЦ ”Козлодуй”, съхранявано в БОК, ХОГ и в ХССОЯГ съставлява 955.7 тона тежък метал. Това количество е разпределено в 2864 касети от ВВЕР-440 и 1545 касети от ВВЕР-1000, или общо 4409 касети. В случай, че блокове 5 и 6 продължат да се експлоатират след 2030г. допълнително ще бъдат генерирани по 84 касети ОЯГ всяка година.

Радиоактивни отпадъци (РАО) от АЕЦ „Козлодуй“

Съгласно класификацията на Наредбата за безопасност при управление на РАО, генерираните в АЕЦ „Козлодуй“ РАО са от категория 2 – ниско- и средно-активни. Същите се третират чрез преработване и кондициониране от ДП „РАО“. Същите ще бъдат погребани след изграждането на Националното хранилище за РАО (НХРАО), което от края на август 2017 г. е в процес на изграждане.

Видовете отпадъци от контролираната зона на централата се събират и се сортират по радиационни характеристики:

- Твърди РАО - (пресуеми (текстил, гума, пластмаса) и непресуеми (бетон, метал, дърво)

Отпадъците от този вид се съхраняват в отделни резервоари в спомагателните корпуси на ядрените блокове на АЕЦ „Козлодуй“. От 2001 г. на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ функционира отделно съоръжение за обработване и съхраняване на РАО. Оператор на съоръжението е ДП „РАО“ чрез Специализирано поделение „РАО – Козлодуй“. Пресуемите твърди РАО се пресоват в 200-литрови варели на 2 етапа – предварително пресоване на РАО във варелите с усилие 50 тона и последващо супер-пресоване на самите варели с усилие 910 тона.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- Течни РАО, включващи отработени йонообменни смоли, солеви концентрат (кубов остатък) и шлам.

Обработването им включва концентриране чрез изпаряване и кондициониране по метода на циментиране. За опаковането на РАО се използва стоманобетонен контейнер с полезен обем 5 m³.

РАО от ядрени приложения

В България РАО се генерират и в около 2000 обекта на промишлеността, медицината, селското стопанство и институтите за научни изследвания при използването на източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ). Изведените от употреба ИЙЛ, декларирани като РАО, се предават без предварителна обработка на Специализирано поделение „Постоянно хранилище за радиоактивни отпадъци – Нови хан“ („ПХРАО–Нови хан“). Хранилището разполага с инсталации за циментиране, за абразивна дезактивация, за намаляване на обема на твърдите РАО чрез пресоване.

В Таблица 28 са дадени количествата РАО към 31.12.2019 г., на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ и на площадката на „ПХРАО - Нови хан“.

Таблица 28. Количества РАО

Радиоактивни отпадъци	Количество, m³
В АЕЦ „Козлодуй“	
Твърди РАО, пресовани във варели	2 974
вкл. 100% метал без обработка	74
Течен радиоактивен концентрат, концентриран чрез изпаряване	5 399
Отработени йонообменни смоли, съхранявани под вода	555
Твърди РАО опаковки, имобилизирани в циментова матрица	2 188
Замърсени земни маси (необработени)	127
Замърсени материали (насипно депонирани в депо за технологични отпадъци)	2 000
В „ПХРАО - Нови хан“	
Твърди смесени, необработени РАО	451
Закрити ИЙЛ след ирадиация и технологични прибори, необработени, опаковани в контейнери с биозащита	174
Биологични РАО, стабилизиране в гипсова матрица	64
Некондиционирани закрити източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ)	0.65
Течни РАО	4.3
Закрити ИЙЛ демонтирани от устройства, сортирани и опаковани в контейнери с биозащита	0.02

РАО от урановата промишленост

В рамките на урановата промишленост, в Република България са експлоатирани над 40 добивни обекта и два хидрометалургични завода. Генерираните отпадъчни материали с повишено съдържание на естествени радионуклиди са депонирани в хвостохранилища и табани.

Предвид това, че уранодобивът е прекратен с решение на Правителството на Република България през 1992 г., то управлението на инсталации и дейности, свързани с бившия добив на уран и преработка на руда в България, понастоящем включва и някои възстановителни работи, както и радиационен мониторинг. Възстановителните работи обхващат хвостохранилище "Бухово" и третиране на замърсени с уран минни води на три обекта: Чора, Искра и Бялата вода. Тези дейности не включват управление на РАО по смисъла на ЗБИЯЕ и Наредбата за безопасност при управление на радиоактивни отпадъци.

- Хвостохранилище Бухово-1: Количество депонирани РАО - 1.3 млн. m³ хвост.
- Хвостохранилище Бухово-2: Количество депонирани РАО - 10 млн. m³ хвост, които се равняват на 4.5 млн. тона хвост и твърди РАО от ликвидацията на хидрометалургичния завод "Металург" – Бухово.
- Хвостохранилище Елешница: Количество депонирани РАО:
 - 9.0 млн. тона хвост, в това число 7.680 млн. тона твърд отпадък,
 - 1700 m³ отработени йонообменни смоли и твърди РАО от ликвидацията на хидрометалургичния завод "Звезда" – Елешница.

4.12.2.11. Отпадъци от въглищната индустрия

Използването на въглища за производство на енергия в ТЕЦ оставя огромен негативен отпечатък върху здравето на хората и околната среда. Добивът на енергия с изгарянето на въглища оставя отпечатък с образуването на отпадъците по следните два пътя:

Образувани отпадъци от добива на въглища

Преди да бъдат изгорени, въглищата се преработват и изчистват чрез флотация – процес, при който ненужните примеси падат на дъното като утайка. Създават се значително количество замърсени утайки, които се отлагат в т.нар. насипища, заедно с остатъците от горенето на въглищата. Съхранението на тези отпадни материали (пепел) в насипища в районите около ТЕЦ представлява постоянна потенциална опасност от отмиване и преминаване в почвата и подземните води на концентрираните в пепелта вредни вещества.

Отпадъци, образувани при изгарянето на въглищата

Въглищата са съставени от 2 части – органична и минерална. При горенето в топлоелектрически централи органичната изгаря, а по-голямата част от минералната

остава като отпадък от дейността под формата на летяща пепел, котелна шлака, дънна пепел и твърди отпадъци от пречистването на газовете. Остатъците от изгаряне на въглища съдържат редица вещества с добре известно отрицателно въздействие върху околната среда и човешкото здраве: живак, кадмий, арсен, олово, хром, селен, мед, никел, талий, ванадий, цинк, барий, берилий, бор, молибден и дори радиоактивните уран, торий и радий. В България въглищата, които се използват в топлоелектрическите централи имат високо съдържание на минерална част, което води до повече твърди отпадъци, които трябва да се съхраняват на огромни депа за шлака и пепел, наречени сгуроотвали. Лигнитните въглища от Мини Марица Изток (96.3 % от въглищата идват от тези мини) имат съдържание на пепел между 25 и 45%. При горенето на 320 т/ч въглища, се получават 60т/ч пепел и 25 т/ч варовик. Лигнитните въглища от Мини Марица Изток (96.3 % от въглищата идват от тези мини) имат съдържание на пепел между 25 и 45%. При горенето на 320 t/h въглища, се получават 60 t/h пепел и 25 t/h варовик.

Една значителна част от отпадъците, образувани при изгарянето на въглищата, се образуват от пречистващите съоръжения за очистване на серните оксиди (сероочистки). При сероочистките се използва вар или варовик. След пречистването се получават циментови „реки“, които се превръщат в гипс в огромни количества, които трябва да се депонира. Гипсът отива в хирдоциклони, при които се отделя пречистен гипс за използване в строителството, но има потенциална опасност същия да съдържа тежки метали и токсични вещества, живак.

Друг източник на специфични отпадъчен поток в процеса на горене на въглищата са праховите филтри – фините прахови частици (ФПЧ) се натрупват върху електродите и оттам се събират в езера и/или депа. Отпадъци се образуват и от ръкавните филтри, използвани в производството на топлинна и електро-енергия чрез изгаряне на въглища, които се чистят с изтръскване или продухване и отново се получават отпадъци. При пречистването на газовете от живак (Hg) чрез използване на активен въглен, живакът полепва по въглена, който се поставя преди електростатичния филтър. Тук отпадък се явява самият активен въглен.

В Таблица 29 са представени количествата от основните потоци отпадъци, генерирани в разгледаните централи за 2019г., 2020 и 2021г. на територията на област Стара Загора.

Таблица 29. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Стара Загора, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година)

Топлоел. Централа/ Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
АЕС Марица Изток 1 Депозит за сгуропелелина и гипс от ТЕЦ „ЕЙ И ЕС – 3С Марица Изток 1“	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	189 216	101 848.890	87 393,236	102 803.205
	Увлечена/летяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	1 434 888	835 418.992	683 989.699	796 735.490
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	1 529 496	721 852.260	604 360.016	711 694.805
ТЕЦ Марица Изток 2 Депозит за неопасни отпадъци на ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	600 000	202 968	116 104.859	176 915.858
	Увлечена/летяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	3 400 000	1 826 711	1 044 942.732	1 592 242.723
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	2 400 000	1 126 794	673 050.675	176 915.858
ТЕЦ Конгур Глобул Марица Изток 3 Сгуротвал „Искрица“	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	255 000	216 370.043	197 257.265	215 599.870
	Увлечена/летяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	1 470 000	1 056 388.753	963 076.542	1 221 727.845
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	1 100 000	821 285.853	748 012.699	873 431.242

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Топлоел. Централа/ Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
Брикел Дено за неопасни производствени отпадъци	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	45 000	30 041	33 887	24 839
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	240 000	166 829	188 186	137 937
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	306 000	133 908	208 406	192 391

В Таблица 30 са представени количествата от основните потоци отпадъци, генерирани в разгледаните централи за 2019г., 2020 и 2021г. на територията на област Кюстендил.

Таблица 30. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Кюстендил, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година)

Топлоел. Централа/ Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
ТЕЦ Бобовдол Дено за неопасни производствени отпадъци - Каменик и временно съхранение Черно езеро	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	302 000	218 959	216 741	145 382
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	645 000	506 916	326 437	198 985
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	252 355	43 243	48 847	23 785

В Таблица 31 са представени количествата от основните потоци отпадъци, генерирани в разгледаните централи за 2019г., 2020 и 2021г. на територията на област Перник.

Таблица 31. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на област Перник, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година)

Топлоел. Централна/Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
"Топлофикация – Перник" АД, ТЕЦ "Република" Стуроотвал "Кулин дол" Стуроотвал "7-ми септември"	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	54 300	5591	6946	4128
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	489 000	102 673	138 895	82 588
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	57 000	10 551	6236	6105

В Таблица 32 са представени количествата от основните потоци отпадъци, генерирани в разгледаните централи за 2019г., 2020 и 2021г. на територията на област Перник.

Таблица 32. Количества образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища на територията на Р България, извън области Стара Загора, Кюстендил и Перник, за 2019 г., 2020 и 2021г. (тона/година)

Топлоел. Централна/Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
ТЕЦ Русе Дено за неопасни отпадъци" - Стуроотвал на "Топлофикация - Русе" АД -	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	36 279	3 254	3 875	Няма публикувани данни
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	145 116	12 998	15 484	Няма публикувани данни
Марша 3 - Димитровград ¹⁶ ПВС "Галдушки ливади	Сгурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	19 200	0	0	2305.55
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	110 000	0	0	20584
	Твърди отпадъци от реакции на основата на	10 01 05	125 843	0	0	32459.89

¹⁶ Не е функционирал през 2019, 2020 год.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Топлоел. Централа/ Депониране	Вид отпадък	Код	По КР	Реално Количество 2019	Реално Количество 2020	Реално Количество 2021
	основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове					
ТЕЦ Девен-Солвей Соли Дено за неопасни отпадъци – Стурошлагоотвал „Падина“ на „Солвей Соли“ АД (техническа рекултивация на отстъпа между V-ти и VI-ти етап на надграждане на угаилен басейн „Падина“)	Стурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	45 000	36457.02	27483,00	Няма публикувани данни
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	95 500	62092.8	57697,0	Няма публикувани данни
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	180 000	86209.67	63739,00	Няма публикувани данни
ТЕЦ „Захарни заводи“ АД, гр. Г. Оряховица „Дено за депониране на неопасни отпадъци от	Стурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	3 400	784.47	259	
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	13 500	3 137.88	1 035	
ТЕЦ Сливен	Стурия, шлака и дънна пепел от котли	10 01 01	16 000	6 125	3 709	1 707
	Увлечена/лятяща пепел от изгаряне на въглища	10 01 02	90 000	37 152 (30 645.5)	32 137 (31 194,64)	30 120 (30 105,90)
	Твърди отпадъци от реакции на основата на основата на калций, получени при десулфуризация на отпадъчни газове	10 01 05	30 790	7 763	5 836	3 738

Количествата образувани отпадъци за периода 2016-2020г. от отраслите „Добивна промишленост“ и „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ са дадени в следващата Таблица 33.

Таблица 33. Количества образувани отпадъци за периода 2016-2020г. от отраслите „Добивна промишленост“ и „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“

Сектор	2016	2017	2018	2019	2020	общо за период 5 години	
	хил. тона	хил. тона	хил. тона	хил. тона	хил. тона	хил. тона	%
Неопасни отпадъци - общо	103 928,27	108 304,47	112 824,78	109 654,46	68 081,20	502 793,17	
Добивна Промишленост	85 690,96	90 493,37	93 652,30	93 378,45	45 614,92	409 164,18	81,38
Производство и разпределение на енергия и горива	9 521,02	9 735,76	12 977,67	8 401,65	4 436,49	45 109,90	8,97
Опасни отпадъци - общо	13 163,63	14 011,43	13 313,37	13 493,85	13 863,97	67 846,24	
Добивна Промишленост	13 025,42	13 826,22	13 216,85	13 119,36	13 294,15	66 876,13	98,57
Производство и разпределение на енергия и горива	1,93	1,49	1,50	2,04	3,58	10,59	0,02

Като регионално разпределение най-големи количества производствени отпадъци са образувани в областите Стара Загора, Варна, София, Перник. Това основно се дължи на наличието на големи източници на производствени отпадъци в посочените райони, каквито са Топлоелектрическите Централни Марица Изток 2, Контурглобал Марица Изток 3, Ей И Ес – 3с Марица Изток I, Бобов Дол, Варна, Брикел и производствените компании Агрополихим, Солвей Соди, Стомана Индъстри и др.

Основни методи за третиране на отпадъците от въглищната индустрия

Основен метод за обезвреждане на образуванията в сектора отпадъци остава депонирането.

Така наречените Вътрешни насипища на трите рудника /Трояново-1 Трояново-север, Трояново -3/ се използват „за полагане на добития инертен отпадък /глини от откривката/ обратно в изкопаните празнини за рехабилитационни/рекултивационни/ и строителни цели”, като същите отговарят на чл. 10 на Директива 2006/21/ЕС за управление на отпадъците от добивните промишлености. Една част от Вътрешните насипища на Рудник Трояново-1 и Рудник Трояново-север, с оглед усвояването на въглищата и спазването на стабилитетите на работните бордове, ще бъдат вторично изгребвани за усвояването на въглищата, а в последствие рекултивирани.

На т.нар. Външни насипища-Обединени северни насипища и насипище /депо/ „Медникарово”, става смесване и съвместно депониране на откривката с част производствените отпадъци на „ТЕЦ Марица Изток-2”-ЕАД и ТЕЦ „Контур Глобул Марица - Изток 3 при определени условия, поставени в издадените Комплексни разрешителни за инсталациите. До сега по време на експлоатацията не са констатирани нарушения и замърсяване на околната среда.

За нуждите на ТЕЦ „AES Гълъбово“ е изградено депо, отговарящо на нормативните изисквания. Част от тези отпадъци, в т.ч. и твърди отпадъци от пречистването на газовете - напр. при десулфуризация - гипс, се използва за производство на гипсокартон и други плоскости за вътрешна облицовка, както и при изграждането на пътища, мостове, язовири, сгради, бетонни елементи, насипи, бои, лепила, лакове, цимент, в земеделието и за стабилизиране на почви и др.

Депата за отпадъци са разпрострени на площ от около 20 000 декара и се намират в близост до централите. В някои случаи обаче, като например AES Марица Изток 1 е в непосредствена близост до жилищен квартал „Розов кладенец“ на с. Обручище, а хвостохранилището на ТЕЦ Бобов дол е на 1 km от с. Каменик.

Основните начини, по които пепелта и сгуриите могат да замърсят околната среда са:

- Замърсяване чрез повърхностните води;
- Замърсяване на подземните води;

- Замърсяване чрез разпръскване – когато събраната от пречиствателните съоръжения пепел изсъхва и се разпространява във въздуха.

При контакт с вода, токсичните съставки в остатъците от горенето на въглища се просмукват и изтичат от пепелта. Това е особено голям проблем при мокро съхранение без специален долен изолационен слой. Тези токсични вещества причиняват щети и на местните екосистеми, замърсявайки реки, потоци, влажни зони, почви, подпочвени води, при което с токсини се натоваарват водни организми, пасящи животни, а чрез консумацията на техните месо, мляко и яйца, тези токсини в много по-концентрирана форма влизат и в човешкия организъм. На местата, където са се случвали инциденти с въглищен прах, водните проби показват повишени нива на арсен, олово, хром и живак, които могат да причинят рак и неврологични заболявания при хората. Елементите, които е възможно да се съдържат в пепелината като тежки метали са арсен, кадмий, бор, хром, олово, молибден, живак, талий, селен. Ако тези елементи са в големи концентрации, има опасност за човешкото здраве и околната среда – почви, води, въздух.

Друг метод за третиране на генерираните в ГГИ отпадъци е чрез оползотворяване. Част от отпадъците в топлоелектрическите централи се използват в строителството на пътища и сгради, под формата на гипс, гипсокартон, при производство на цимент и бетон и други смесища за строителството. Стурия, шлака и дънна пепел от котли (по-едри пепелни частици) се използват предимно за дейности по насипване и запълване, за покривно покритие, асфалтови пътища. Увлечена/летяща пепел (много фин прахообразен материал) се използва при изграждането на пътища, мостове, язовири, сгради, бетонни елементи, насипи, бои, лепила, лакове, цимент, в земеделието и за стабилизиране на почви. Твърди отпадъци от пречистването на газовете – напр. при десулфуризация – гипс, гипсокартон и други плоскости за вътрешна облицовка, земеделие.

Влагането на остатъци от изгарянето на въглища в различни производствени дейности (строителни смеси, запълване на мини, разпръскване върху земеделски почви и др.) не предотвратява изпускането на съдържащите се във въглищната пепел токсини в околната среда и попадането им в човешкия организъм. Независимо от редицата анализи на които се подлагат отпадъците преди тяхното оползотворяване съществува риск в тях да има количества тежки метали и токсични и радиоактивни вещества, които след попадане в строителните материали, а оттам при ерозията на материалите да се освобождават в околната среда, създавайки риск за човешкото здраве и околната среда. Макар и сведен до минимум този риск продължава да съществува в борбата да се намерят правилните средства за справяне с големите количества образувани в сектора отпадъци, типични за добива на въглища и производството на топлинна и електрическа енергия чрез изгаряне на въглища.

4.13. Вредни физични фактори

4.13.1. Шум

4.13.1.1. Шумово натоварване на населението

Автомобилният трафик е основният източник на шумово замърсяване в Европа, като през следващото десетилетие се очаква нивата на шума да се увеличат, както в градските, така и в селските райони, поради развитието на урбанизацията и повишената нужда от мобилност. Железниците, самолетите и промишлеността образуват другата най-голяма група източници на шумово замърсяване на околната среда.

Според последния доклад за шумово замърсяване на околната среда в Европа¹⁷, публикуван от Европейската агенция по околна среда, поне един от всеки пет европейци е изложен на нива на шум, които се смятат за опасни за здравето. Очаква се през следващите години този брой да се увеличи.

В повечето европейски страни, повече от 50% от жителите на градските области са изложени на нива на шум от пътищата, равен на 55 dB или повече, през периода ден-вечер-нощ. Според Световната здравна организация, при такива нива е вероятно здравето да бъде засегнато. Европейският съюз разглежда дългосрочното излагане на нива на шум над 55 децибела като високо.

Използваните индикатори за шумово замърсяване са измерените еквивалентни нива на шума и съответстващата им гранична стойност за различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях, които са:

- Лден - дневно еквивалентно ниво на шума включващо времето от 7 до 19 ч. (с продължителност 12 часа);
- Лвечер – вечерно еквивалентно ниво на шума включващо времето от 19 до 23 ч. (с продължителност 4 часа);
- Лнощ – нощно еквивалентно ниво на шума – включва времето от 23 до 7 ч. (с продължителност 8 часа);
- L24 – денонощно еквивалентно ниво на шума за 24-часов период. (L24 се изчислява по формула, в която се отчитат конкретните гранични стойности за дневно, вечерно и нощно ниво на шума за съответните територии и зони).

Граничните стойности на шума, чието превишаване би могло да доведе до негативни ефекти за човешкото здраве са регламентирани в таблици 1 и 2 на Приложение № 2 на *НАРЕДБА № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение,*

¹⁷ <https://www.eea.europa.eu/bg/highlights>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Загл. изм. - ДВ. бр. 100 от 2021 г.).

С цел опазване на общественото здраве Министерството на здравеопазването ръководи Национална система за мониторинг на шума в урбанизираните територии. Същата е структурирана така, че обхваща всички агломерации и преминаващите през тях участъци от основните пътища, основните железопътни линии и летища, както и промишлените източници на шум. Чрез комплекс от измервателни, аналитични и информационни дейности се осигурява достоверна информация за състоянието на шумовото замърсяване в урбанизираните територии.

През 2020 г. дневните еквивалентни нива на шума са изследвани в 731 пункта. Данните отразяват шумовото натоварване в почти всички областни градове на страната и девет общини: Ботевград, Самоков и Своге от Софийска област, Горна Оряховица и Свищов от област Велико Търново; Дупница от област Кюстендил, Казанлък от област Ст. Загора, Попово и Омуртаг от област Търговище.

4.13.1.2. Анализ на състоянието на акустичната среда

През 2020 г., в 498 бр. от контролните пунктове в страната са установени стойности над допустимите, което представлява 68,13 % от общия брой контролирани пунктове.

Наднормени стойности са отчетени в 220 бр. от пунктовете, разположени в територии и зони подлежащи на усилен шумозащита, което представлява 44,18% от пунктовете с измерени нива над граничната стойност. На пунктове разположени в жилищни територии, през 2020 г. отново са установени стойности до 69 dB(A), при норма 55 dB (A).

През последните години се забелязва нарастване на броя на пунктовете в най-ниския диапазон, под 58 dB(A). Тук попадат една четвърт от контролираните пунктове.

Като цяло нивата на измереното еквивалентното дневно ниво на шума в по-голямата част от изследваните пунктове надхвърлят граничните стойности за съответните населени територии и зони, регламентирани в *НАРЕДБА № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Загл. изм. - ДВ. бр. 100 от 2021 г.).*

През 2020 г. измерените еквивалентни нива на шум в 68,13% от контролните пунктове в страната, все още надвишават граничните стойности. Основните източници

на шум продължават да бъдат изключително натовареният транспортен трафик на автомобили, липсата на обходни маршрути за транзитно преминаващите транспортни средства извън градовете, минималното разстояние между сградите и пътните платна, липсата на достатъчно места за паркиране, което затруднява трафика на МПС; недостатъчното екраниране на транспортния шум; шумът от увеселителни заведения.

В следствие новото проектиране и изграждане на редица транспортни инфраструктурни обекти, извършваните реконструкции и ремонти на част от съществуващите пътните настилки, регулиране на пътния трафик, подмяната на амортизирания градски транспорт и засаждането на нова растителност, проектиране на шумозащита при санирането на сгради, се очаква да продължи снижаването на шума в изследваните урбанизирани територии.

Шумовото замърсяване създава реален проблем особено за населението, обитаващо градската среда, където потоците от автомобилен трафик продължават да се увеличават.

За подобряване на акустичната обстановка се препоръчва:

- при необходимост от промени в организацията на движение, предварително да се направи анализ на различни варианти, съобразени с типа застрояване, пътната обстановка и капацитета на уличната мрежа, наличието или отсъствието на подходящи зелени площи, с цел постигане на минимално шумово натоварване на съответния участък;
- при ново строителство и при промяна на устройствените планове още във фаза проектиране да се предвиждат мерки за ефективна шумозащита;
- след оценка на ситуацията, за подобряване на жизнената среда там, където е възможно да се монтират шумозащитни съоръжения, приоритетно - за предотвратяване разпространението на шума към обекти, подлежащи на усилена шумозащита, жилищни зони и други;
- при организиране на масови мероприятия, стриктно да се спазват изискванията на общинските наредби за опазване на обществения ред за недопускане нарушаване спокойствието на жителите;
- рехабилитация на пътната настилка;
- залесителни дейности;
- създаване и прилагане на организация на оптимално паркиране на МПС, с цел облекчаване на трафика в централната градска част; предотвратяване навлизането на транзитни транспортни средства, изграждане и поддържане на околоръстни транспортни ленти;
- изграждане и поддържане на повдигнати пешеходни пътеки за намаляване скоростта на МПС и на шума;

- за намаляване на шумовото замърсяване от производствени процеси в промишлените градски зони да се поддържат зелени шумоизолиращи пояси;
- насърчаване на населението чрез информационни кампании да използва алтернативи на автомобилния транспорт.

Данни за регистрираните шумови нива по области и градове за регионите, обект на настоящата оценка относно изменението и допълнението на ПРР са дадени в Таблица 34 по-долу.

Таблица 34. Регистрирани шумови нива по области и градове за 2020 год. за областите Кюстендил, Перник и Стара Загора

Области Градове	Наблюдавани пунктове - брой	В това число над допустимите норми	Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива - дБ						
			под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
Общо	731	498	178	114	264	161	14	-	-
Област Кюстендил	36	35	5	7	21	3	-	-	-
Дупница	12	11	1	2	6	3	-	-	-
Кюстендил	24	24	4	5	15	-	-	-	-
Област Перник	24	16	-	4	17	3	-	-	-
Перник	24	16	-	4	17	3	-	-	-
Област Стара Загора	45	33	8	7	9	21	-	-	-
Казанлък	15	10	2	2	6	5	-	-	-
Стара Загора	30	23	6	5	3	16	-	-	-

Източник: НСИ

4.13.1.3. Шум от промишлени източници

Съгласно чл. 33 от Наредба № 54 от 13.12.2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шум в околната среда, РИОСВ изготвят годишен доклад с резултатите от контрола на собствени периодични и контролни измервания на промишлените източници на шум в околната среда, след което се предоставят за съгласуване в ИАОС.

През 2020 г. РИОСВ отчитат, че от проверените 485 бр. промишлени източника по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда, само при 7 бр. са констатирани отклонения от нормативните изисквания, за което са им издадени предписания.

От проверените промишлени източници на шум на територията на цялата страна, 98,6% отговарят на нормативните изисквания, само 1,4% не отговарят. 77,7% от измерванията са собствени периодични измервания, 19,6% са контролни измервания по годишен график и 2,7% са контролни измервания по жалби и сигнали.

Сравнителните анализи спрямо предходните години, показват запазване на мерките по превантивния контрол, осъществяван от 15-те Регионални инспекции по околна среда и води на територията на цялата страна.

През 2020 г. се запазва сравнително добра екологична обстановка по отношение на фактора промишлен шум, съгласно промишлените източници, тъй като 98,6% от проверените отговарят на нормативните изисквания.

В заключение може да се каже, че населението в страната не е изложено на наднормен шум от промишлени източници, влияещ отрицателно на човешкото здраве. Запазва се и високият процент на проверените промишлени източници на шум, които отговарят на нормативните изисквания, което е видно и от диаграмата по-долу. Сектор „Енергетика“ и в частност откритите разпределителни устройства (ОРУ), електропроводите с високо напрежение не са източници на шум в населените места. Същото се отнася и до ТЕЦ. Съществен източник на шумово натоварване в околната среда имат вятърните генератори.

Фигура 52: Процент на предприятията - промишлени източници на шум, отговарящи на нормативните изисквания

Риосв - Стара Загора

За отчетната 2021 г. са извършени 5 проверки на 5 обекти, от които:

- 2 бр. планови проверки по утвърден годишен план на обекти и инсталации без комплексно разрешително;
- 3 бр. обекти с контролен мониторинг на шум;
- Извършени са проверки на 24 бр. обекти с издадени комплексни разрешителни, със задължения за провеждане на собствен мониторинг на шум;
- 1 бр.- извънредни проверки по сигнали за завишени шумови емисии в околната среда.

Контролирани са обекти, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Под засилен контрол са именно тези, които се намират в близост до жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части от денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Основната цел е ограничаването и намаляването на вредното въздействие на шума, излъчван в околната среда, с цел подобряване качеството на живот на населението.

Контролната дейност върху планираните обекти през 2021 година е осъществена на 100 %, съгласно годишния график. Контролът и приоритетите по отношение на фактор шум в най-голяма степен са свързани с осигуряване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда.

За периода на отчетната 2021 година 23 оператори представиха доклади от извършени собствени периодични измервания на нивата на шум. Анализът от докладите показва съответствие с регламентираните в Наредба №6/26.06.2006 г. гранични стойности на показателите на шум.

През 2021 г. има съставен един АУАН за административно нарушение по чл.27, ал.2 от Наредба №54/13.12.2010г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда.

Постъпил е 1 сигнал за завишени нива на шумови емисии.

РИОСВ – София

Във връзка с утвърден годишен план за 2021 г. на РИОСВ – София по фактор шум са извършени измервания (контролни и по комплексно разрешително) на 12 бр. производствени предприятия.

През 2021 г. е извършен анализ и оценка на 113 бр. постъпили доклади с резултатите от собствените периодични измервания на нивата на шум в околната среда.

4.13.2. Радиационно състояние на околната среда

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда и нейните лаборатории за радиационни измервания във Враца, Монтана, Плевен, Варна, Бургас, Стара Загора и Пловдив, осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в България по утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда (по компоненти: въздух, води и почви), включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност.

Естествените радионуклиди са разделени на три групи: радиоактивни елементи, които образуват семейство; изотопи на химични елементи, които не образуват семейство (^{40}K и други) и космогенни радионуклиди, които се образуват при процесите на

взаимодействие на космичното лъчение с земната атмосфера и отделните компоненти на земната кора (^7Be и други). Радиоактивните семейства са: уран радиоево с родоначалник ^{238}U , ториево с родоначалник ^{232}Th и актиниево с родоначален изотоп ^{235}U .

Поради своите специфични физико-химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата и педосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), атмосферния въздух, флората и фауната. Тяхната йонизираща радиация, заедно с вторичното космично лъчение образуват естествения радиационен гама-фон, на който неизбежно са подложени на въздействие всички живи организми.

Някои човешки дейности създават изкуствени радионуклиди, които замърсяват екосферата и създават така наречения антропогенен или техногенен радиационен фон. Към тях се отнасят газоаерозолните изхвърляния от обектите на атомната енергетика.

При топлоенергетиката и миннодобивната дейност, главно при уранодобива, се получават замърсявания от отпадъчните води, отбитата скална маса, сгурията и пепелината.

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са:

- Радиационен гама-фон – мощност на еквивалентната доза [$\mu\text{Sv/h}$]
- Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в почви, седименти, скален материал и отпадни продукти [Bq/kg]
- Обща бета-активност и тритий на води [Bq/l]
- Съдържание на естествен уран и ^{226}Ra в повърхностни, подземни и отпадъчни води, съответно в [mg/l] и [Bq/l]
- Обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [$\text{Bq}\cdot\text{m}^{-3}$].

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда цели наблюдаване във времето на стойностите на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води, почви, наличие на трансграничен пренос и се осъществява по два начина: чрез автоматизирана система за on-line наблюдение и чрез лабораторно-аналитична система за off-line наблюдение.

При регистриране на завишени стойности на радиологичните параметри се извършват допълнителни измервания, като се променя установената в програмата периодичност на наблюдение и се уведомява Агенцията за ядрено регулиране и обществеността.

През 2020 г. Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала стойности на радиационния гама-фон, различни от естествените.

Не е наблюдавана тенденция за повишаване на обемната специфична активност на естествените и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

При наблюдението на радиационното състояние от фоновия мониторинг:

- В необработваеми почви, не са констатирани изменения над характерните за съответните райони стойности на специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди;
- В повърхностните водни тела и седименти в страната не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди;
- В районите на потенциални замърсители не е установено разширяване на засегнатите от предишната дейност терени.

4.13.3. Вибрации

Естествен източник на вибрации са сеизмичните процеси. Районите на изграждане на високоволтните въздушни линии 400 kV често се намират в активен сеизмичен район, съгласно сеизмичното райониране на страната. Електропровод Варна – Бургас, например, е в район със сеизмична активност VII степен и коефициент на сеизмичност $K_s = 0.10$.

По-съществените източници на вибрации са свързани с промишлеността (вкл. енергетиката) и транспорта. Повечето машини и съоръжения по време на работа вибрират с различна честота, при което със или без резонанс се осъществява пренос на механична енергия, която достига до всяко работно място и се разпространява в околната среда на различни разстояния. При определени условия вибрациите могат да оказват съществено въздействие върху околната среда. Разпространението на вибрациите във въздуха е подобно на това на шума (звука).

Системни измервания за разпространяващите се в околната среда вибрации от различни източници и технологии не се правят и за това не може да се даде оценка за влиянието им върху териториите на изграждане на въздушните линии 400 kV. Не е утвърдена и методика за измервания на вибрации в околната среда.

Съгласно данни от измервания на параметрите на вибрации в различни производства, извършени в страната през последните 20 години, при тежки транспортни средства в открити рудници, които могат да се прилагат и за други строителни дейности, се установяват следните нива на виброскорост от 1 относителна единица при багерите до 4.5 относителни единици при товарните автомобили превишение.

4.13.4. Електромагнитни лъчения

Източници на нейонизирани лъчения са много разнообразни. За целите на индустрията, медицината, комуникациите, те могат да бъдат генератори за термична обработка на метали и диелектрици, открити разпределителни устройства (ОРУ) и закрити разпределителни устройства (ЗРУ) в енергетиката, радио и телевизионни предавателни антени, секторни антени с базови станции за мобилна комуникация,

радары, локаторы за авиацията, SOS системи за флота, медицински облъчващи системи като ултратерми, медицински радари, импулсни магнити и др., системи за борба с кражбите, за свързване в транспорта, бързата помощ, полицията, осветителни системи и специфични лампи за технологии и процеси, лазерни системи в медицината, образованието, науката, технологиите, индустрията, забавленията и т.н.

Излъчвателите в околната среда са най-често електропроводите с високо напрежение, трансформаторите в жилищните сгради и райони, комуникационните системи – радиостанциите, излъчващи на дълги средни, къси и ултракъси вълни, телевизионните предаватели, базовите станции за мобилна комуникация 2G, 3G, 4G и навлизащата 5G, WiFi, WiMAX и други видове телекомуникационни устройства, радарните системи.

Техногенните източници, които са свързани с различни дейности на човека, свързано с производството, разпределението, разпространението на ел. енергия, с комуникациите, са свързани със следните технологии:

- Електроразпределителни устройства – открити (ОРУ) и закрити (ЗРУ) с високи напрежения 110, 220 и 400 kV, както и със средни напрежения – 10, 20 kV.
- Възобновяеми източници на енергия, използващи вятъра или слънчевата енергия за производство на електрическа енергия – ветрогенераторни паркове, фотоволтаични системи.
- Други източници на електромагнитни лъчения, основно в радиочестотния и микровълновия обхват, са съоръженията за целите на телекомуникацията, радио и ТВ предаватели, радарни системи за целите на флота, SOS радари, излъчватели на пристанищната инфраструктура, метеорологични радари, както и излъчватели за целите на авиацията и др.

Електромагнитните полета в населените места се измерват от НЦОЗА при въвеждане в експлоатация на нови излъчващи източници, а също и за проверка на данни от РЗИ или от частни лаборатории или органи за контрол.

Контролът на електромагнитната експозиция в населените места се осъществява от РЗИ в случаи на жалби от граждани или при наличие на загриженост от страна на населението. Контролните органи на МЗ (РЗИ) извършват мониторинг на източниците на ЕМП (само комуникационни антени) по Указания на министъра на МЗ от 2012 г. (подновявана всяка следваща година до 2019 г.), като събират на регионално ниво данни за тези източници, с информация за техническите им характеристики, мястото на монтаж, собственост, също и наличие на извършена предварителна оценка на хигиенно-защитната зона (преди монтажа им), протокол от измерване на ЕМП (след включването на обекта в действие). РЗИ извършват измервания около райони с „чувствителни“ сгради, като болници, детски градини, училища, а също и такива с голяма гъстота на монтирани антени.

Енергийните системи, по-специално производството и разпределението на електрическа енергия, е свързано с излъчване на електрически и магнитни полета с промишлена честота 50 Hz.

Отделно, производството на енергия с вятърни турбини, освен излъчванията от самата турбина, водят до някои неблагоприятни ефекти, които могат да бъдат свързани с нейонизиращите лъчения и ефекта им върху населението.

4.14. Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал

Отчитайки спецификата на предприятията на територията на Р България може да се каже, че дейностите им са свързани с използването на широка гама химични вещества и смеси, вкл. и опасни такива. Информация за предприятията с нисък и тези с висок рисков потенциал, попадащи на територията на РИОСВ – София и РИОСВ – Стара Загора, контролни органи във връзка с районите, обект на оценка в настоящия ДЕО, е дадена в Таблица 35 по-долу, като в цвят са повдигнати и конкретните обекти, свързани с добива на въглища и производството на топло- и електроенергия.

Таблица 35. Предприятия с нисък и висок рисков потенциал на териториите на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, контролирани от РИОСВ – Стара Загора и РИОСВ – София

Предприятие	Оператор	Рисков потенциал	РИОСВ	Адрес
АКУИС ЕООД	„АКУИС“ ЕООД 200321969	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Сливница, с.Алдомировци, идентификатор №00223.191.150
Алел ЕООД	„Алел“ ЕООД 201455405	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	Кюстендил, Кюстендил, гр.Кюстендил, ул. „Николичевски път“ № 22 – Данъчен склад (ДС); гр. Кюстендил, ул. „Николичевски път“ № 24 – Освободен от акциз краен потребител (ОАКП)
АУРУБИС БЪЛГАРИЯ АД	„АУРУБИС БЪЛГАРИЯ“ АД 832046871	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Пирдоп, гр.Пирдоп, Индустриална зона
Бисер Олива АД	“Бисер Олива“ АД 123036597	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, кв.Индустриален
Взривна фабрика към Рудодобивен комплекс на Елаците-Мед АД	"Елаците-Мед" 122016037	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Етрополе, гр.Етрополе,
ВЪГЛЕДОБИВ БОБОВ ДОЛЕ ООД	“КОУЛЕНЕРДЖИ“ ЕООД 175021116	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	Кюстендил, Бобов дол, гр.Бобов дол, ”Г.Димитров” № “без номер”
Геострой Инженеринг ЕООД Инсталация за екстрахиране на маслодайни култури	"Геострой Инженеринг" ЕООД, клон Калчево 128003989	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Ямбол, Тунджа, с.Калчево, местност Начева Могила
ДА ДРВВЗ, ТД ДР, гр. София, Складова база Антон	ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „ДЪРЖАВЕН РЕЗЕРВИ ВОЕННОВРЕМЕННИ ЗАПАСИ“ 831913661	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Антон, с.Антон, община Антон

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
ДА ДРВВЗ, ТД ДР , Петролна база Сливен	ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „ДЪРЖАВЕН РЕЗЕРВИ ВОЕННОВРЕМЕННИ ЗАПАСИ” 831913661	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Сливен, Сливен, гр.Сливен, ул. „Бургаско шосе“ № 20
Дънди Прешъс Металс Челопеч ЕАД	„Дънди Прешъс Металс Челопеч ” ЕАД 122003576	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Челопеч, с.Челопеч, Софийска област. с. Челопеч
ЕЛ БАТ АД, Долна баня	ЕЛ БАТ АД, Долна баня 175407160	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Долна баня, гр.Долна баня, местност Съръмеше, кв. 121, УПИ I, Административна
ЕТНА КАРГО ИНВЕСТМЪНТ С I ООД	ЕТНА КАРГО ИНВЕСТМЪНТ С I“ ООД 203715243	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, с.Кривина, ул. Розова Градина №11,13,15.
Завод за производство на технически газове на територията на Стомана Индъстри АД, гр. Перник	"Ер Ликид България" ЕООД 130059799	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	Перник, Перник, гр.Перник, на територията на "Стомана Индъстри" АД, гр. Перник
КАСТАМОНУ БЪЛГАРИЯ АД	„КАСТАМОНУ БЪЛГАРИЯ“ АД 123006579	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Павел баня, с.Горно Сахране, ул. „Шипченска епопея” № 24
Летище София ЕАД	„СОФ Кънект“ АД 206155179	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, бул. "Христофор Колумб" № 1
Линде Газ България ЕООД	Линде Газ България ЕООД 130418266	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, кв. Индустриална зона
Логистичен склад в София на Акт Лоджистик АД	„Акт Лоджистик“ АД ЕИК: 131015834	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, с.Панчарево, ул. Треги Март № 1
Минна компания Петров АД Склад за съхранение на взривни вещества	„Минна компания Петров“ АД 128582600	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Ямбол, Стралджа, с.Каменец, с.Каменец, общ. Стралджа
Обогатителен комплекс на Елаците-Мед	"Елаците-Мед" 122016037	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Мирково, с.Мирково, с. Мирково.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
ОЙРОЛОГ ЕООД - база Стара Загора	"Ойролог" ЕООД 131438866	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, местност Голеш, Упи VI-542, кв. 43
ОЙРОЛОГ ЕООД - ОЙРОШПЕД АД	"Ойролог" ЕООД 131438866	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, бул. Христофор Колумб 56, район Искър, община Искър - на територията на Транспортно-спедиционен терминал на Ойрошпед АД
ОЦ Земяне	„Топлофикация София” ЕАД 831609046	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, ул. “Костенец” № 5
ОЦ Люлин	„Топлофикация София” ЕАД 831609046	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, гара Волуяк
Палфингер Продукционстехник България ЕООД	"Палфингер Продукционстехник България ЕООД" 114141414	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Ямбол, Тунджа, с.Тенево, Индустириална зона, 8672 с. Тенево
Петрол Енерджи ЕООД	„Петрол Енерджи” ЕООД 201109588	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, район Люлин, ул. Ефрем Карамфилов № 1
Петролен терминал Илиянци	„ОМВ БЪЛГАРИЯ” ООД 121759222	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, ул. „Складова база” №1, кв. Илиянци
Петролна база - Сакса	„Сакса” ООД 131245283	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.Нови Искър, кв. Курило, ул. Кременица № 1
Петролна база Драгичево	"ДЖИ ЕС ИМОТИ" ЕООД 202748165	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	Перник, Перник, с.Драгичево, ПИ 1045 по кадастрален план на с. Драгичево
Петролна база ЗАРА	“ЗАРА-ГАЗ” ООД 123030092	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, кв. Индустириален, ул. Индустириална №61

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
Пласментно снабдителна база Илиянци	"Лукойл България" ЕООД 121699202	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, кв. "Илиянци"
Пласментно-снабдителска база Стара Загора	"Лукойл България" ЕООД 121699202	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, ул. „Калояновско шосе”, пътя за село Еленино
Площадка за третиране и съхранение на отпадъци	„Евасто“ ООД 115797656	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Братя Даскалови, с. Черна гора, поземлен имот № 000084
Предприятие за производство на пиротехнически изделия и ловни патрони за гладкоцевно оръжие	„Балиста“ ЕООД 833090842	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Мъглиж, гр.Мъглиж, в землището на гр.Мъглиж, местност „Каракос”
Пречиствателна станция за питейни води Бистрица	„Софийска вода“ АД 130175000	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, поземлен имот 1148, кв. "Бункера", ул. "Липа" № 2
Производствена и складова база – Чора	„Видекс Армс“ ООД 130521444	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, район Кремиковци, кв. Сеславци, местност Балдовин ПИ № 68134.8334.413
Производствена и складова база БЪРШЕН	„АЛГЪНС“ ЕООД 200531191	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Сливен, Сливен, гр.Сливен, поземлен имот с идентификатор №67338.456.1
Производствена и складова база Стралджа Мараш	„Ривърс Инвест“ - ЕООД 202600526	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Ямбол, Стралджа, гр.Стралджа, Поземлен имот с идентификатор 69660.460.9
РЕСАЙКЪЛ КОМПАНИ ЕООД	„РЕСАЙКЪЛ КОМПАНИ“ ЕООД 204680834	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, ПИ 68850.112.5 по кадастралната карта на гр. Стара Загора

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
Синергон Петролеум ООД	„Синергон Петролеум” ЕООД BG200857714	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, квартал Кремиковци ул. „Марковец” № 24
Склад за продукти за растителна защита и цех за разфасовка на продукти за растителна защита	АГРОПАЛ ООД 121736501	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, кв. 2, м. „Хан Богров” № 22, район „Кремиковци”
Складова база за втечнени въгледородни газове с терминал	„ГИТЕКС” ЕООД 119001163	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Николаево, гр.Николаево, УЛ.”ЛИПА” №
Складова база за ЛЗТ Костинброд	"НИС ПЕТРОЛ" ЕООД 201703950	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Костинброд, гр.Костинброд, Площадката на Складовата база се намира в землището на гр.Костинброд, Софийска област, поземлен имот № 4460 местност „Прогона”*
Складова база за пропан-бутан - гр. Костинброд	“Газтрейд” АД BG121847398	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Костинброд, гр.Костинброд,
Складова база за пропан-бутан и светли горива	"Пауър Тийм Газ" ЕООД 121282041	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	Перник, Перник, гр.Перник, ул. "Владайско въстание" 1
Складова база за пропан-бутан и течни горива, терминал Агробιοхим	“ЗАРА-ГАЗ” ООД 123030092	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, с.Хрищени, ул.Новозагорско шосе№1
Складова база за пропан-бутан с пълначно за бутилки и комплекса автостанция	"Тракия газ" ЕООД 1231308196000	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, ул. „Новозагорско шосе“,
Складова база за светли горива и пропан-бутан - Гара Яна	„Еко България" ЕАД 130948987	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, район „Кремиковци”
Складова база за съхранение на амониева селитра	"ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ МАРИЦА ИЗТОК" АД 833112915	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, бул.”Славянски” 47

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
Складова база за съхранение на пиротехнически изделия	„ЕНИГМА“ ЕООД 126545336	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Елин Пелин, гр.Елин Пелин, поземлен имот с идентификатор № 068076 и № 068077
Складова база Континвест ООД- гр. Стара Загора Площадка Агробиохим АД	"Континвест" ООД 040967273	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, землище на с. Хрищени, ПИ 194073
Складовата база за пропан-бутан и пълначно за бутилки	„Екоенерджи“ ООД 119624858	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Сливен, Сливен, гр.Сливен, , кв. „Промислена зона“, бул. „Стефан Караджа“ №6
Складове за търговия и съхранение на взривни вещества, оръжия, боеприпаси и пиротехнически изделия, с. Драговищица, област София	„АСИКО“ ООД ЕИК 121029006	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Костинброд, с.Драговищица, поземлен имот с идентификатор № 338120
Складово стопанство за безакцизен газ пропан-бутан с обем до 400м3	„ОПТИМА ГАЗ“ ООД 131130306	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, район Кремиковци, с. Горни Богров, УПИ I-739 (нов) с идентификатор 16448.7722.739, кв. 2, м. „Хан Богров“.
СОФАРМА АД	“Софарма“ АД 831 902 088	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Казанлък, гр.Казанлък, Бул. ”23 Пехотен шипченски полк” №110
СТОМАНА ИНДЪСТРИ АД	"СТОМАНА ИНДЪСТРИ" АД 113509219	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	Перник, Перник, гр.Перник, , ул. „Владайско въстание“ № 1
Стройпроект ЕООД – Предприятие за производство на средства за модифициране на времето	„Стройпроект“ ЕООД 040720454	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Стара Загора, гр.Стара Загора, североизточната индустриална зона, в местността „Баритна мина”
Технологична Помпена Станция Ихтиман /ТПС Ихтиман	"Лукойл България" ЕООД 121699202	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	София, Ихтиман, гр.Ихтиман, ул. „Предгарова” № 1

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Предприятие</i>	<i>Оператор</i>	<i>Рисков потенциал</i>	<i>РИОСВ</i>	<i>Адрес</i>
ТЕЦ Бобов дол ЕАД	ТЕЦ „Бобов дол” ЕАД 109513731	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	Кюстендил, Бобов дол, с.Големо село, с.Големо село
ТЕЦ Контур Глобал Марица Изток 3	„КонтурГлобал Марица Изток 3“ АД 130020522	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Гълъбово, с.Медникарово,
ТЕЦ Марица изток 2 ЕАД	„ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД 123531939	Висок рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Раднево, с.Ковачево, с. Ковачево
ТЕЦ София	„Топлофикация София” ЕАД 831609046	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, ул.“История славянобългарска” № 6
ТЕЦ София-Изток	„Топлофикация София” ЕАД 831609046	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – София	София (столица), Столична, гр.София, ул. „Димитър Пешев” № 6
ХЕС АД	„ХЕС” АД 838168266	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Ямбол, Ямбол, гр.Ямбол, ул. ’’Пирин” №1
Цех за екстракция на етерично-маслени суровини	"Робертет България" ЕООД 202756258	Нисък рисков потенциал	РИОСВ – Стара Загора	Стара Загора, Павел баня, с.Долно Сахране, до Главен път Е 871
Цех за производство на промишлени експлозиви за бъдещите производствени нужди на рудник Република към Мини открит въгледобив ЕАД- гр. Перник	„Фул Дистрибушън" ЕООД с ЕИК: 202403105	Висок рисков потенциал	РИОСВ – София	Перник, Перник, гр.Перник, пл. „ Св. Иван Рилски „ № 1

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Накратко може да се обобщи, че на територията на страната има общо 216 предприятия, класифицирани като такива с нисък или с висок рисков потенциал¹⁸. От тях 127 са предприятията с нисък рисков потенциал и 89 класифицирани с висок рисков потенциал.

АЕЦ Козлодуй ЕАД е класифициран с висок рисков потенциал (РИОСВ-Враца).

Най-голям брой предприятия с рисков потенциал има на територията на РИОСВ-София - 21 предприятия с нисък и 16 с висок рисков потенциал, следвани от РИОСВ-Русе - 23 с нисък и 12 с висок рисков потенциал и РИОСВ-Стара Загора - 17 с нисък и 10 с висок рисков потенциал.

От големите горивни инсталации (ГГИ) класифицирани с рисков потенциал са с:

Нисък рисков потенциал:

- ОЦ Земляне;
- ОЦ Люлин;
- ТЕЦ Бобов дол ЕАД;
- ТЕЦ София;
- ТЕЦ София-Изток;
- Топлофикация – Бургас ЕАД;
- ТЕЦ Девен -Солвей Соди АД;
- Топлофикация - Плевен ЕАД;
- Топлофикация - Русе ЕАД.

Висок рисков потенциал:

- ТЕЦ Конгур Глобал Марица Изток 3,
- ТЕЦ Марица изток 2 ЕАД.

Статистика на предприятия с нисък и висок рисков потенциал на територията на отделните РИОСВ е представена в Таблица 36.

Таблица 36: Предприятия с висок и нисък рисков потенциал по РИОСВ

№	Регионални инспекции по околната среда и водите	Предприятия, попадащи в обхвата на Глава VII, раздел I от ЗООС	
		нисък рисков потенциал	висок рисков потенциал
1	РИОСВ-София	21	16
2	РИОСВ-Благоевград	1	-
3	РИОСВ-Бургас	6	7
4	РИОСВ-Варна	11	8
5	РИОСВ-В. Търново	6	6

¹⁸ <https://public-seveso.moew.government.bg/enterprises>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

№	Регионални инспекции по околната среда и водите	Предприятия, попадащи в обхвата на Глава VII, раздел I от ЗООС	
		нисък риск потенциал	висок риск потенциал
6	РИОСВ–Враца	1	4
7	РИОСВ–Монтана	3	5
8	РИОСВ–Пазарджик	10	2
9	РИОСВ–Плевен	9	1
10	РИОСВ–Пловдив	7	12
11	РИОСВ–Русе	23	12
12	РИОСВ–Смолян	5	1
13	РИОСВ–Стара Загора	17	10
14	РИОСВ–Хасково	-	3
15	РИОСВ–Шумен	7	2
ОБЩО		127	89
Общо за страната		216	

4.15. Материални активи

Що се касае до разглежданите райони, обект на настоящата оценка, а именно област Стара Загора и в частност прилежащите ѝ общини, както и областите Перник и Кюстендил, то тенденциите по отношение базовото състояние на материалните активи следват общото за страната, което се дължи основно на факта, че до голяма степен те касаят енергийния сектор, който е и водещ в посочените три области и е обект на оценка в Доклада за екологична оценка.

4.15.1. Бизнес демография

По аналогия на статистиката на населението бизнес демографията описва жизнения цикъл на предприятията, съгласно класификация на икономическите дейности (КИД - 2008) от тяхното раждане през оцеляването и развитието до смъртта им. По-конкретно, бизнес демографията представя данни за активните, новородените и умрелите предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях.

В настоящия доклад е представена информация от изследването на демографските събития на предприятията в България за 2018 г. и проследява динамиката им за периода 2015 - 2018 г.19

Данните от НСИ, свързаните с икономически сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива предприятия са представени в Таблица 37.

¹⁹ Няма по-нови данни за динамиката на предприятията

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 37. Динамика на предприятията в сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива за периода 2015-2018г.²⁰

Предприятия	2015			2016			2017			2018		
	предприятия	заети лица	насти лица	предприятия	заети лица	насти лица	предприятия	заети лица	насти лица	предприятия	заети лица	насти лица
Активни	-	-	-	1 877	32 189	31 104	1 877	32 189	31 104	1 773	31 845	30 758
Родени	-	-	-	71	55	28	71	55	28	50	43	21
Оцелели	31	60	32	31	60	32	48	38	59			
Умрели	125	79	52	125	79	52	47	56	39			
Процент към всички икономически сектори за съответната година												
Активни/Всички				0.54%			0.51%			0.50%		
Родени/Всички				16%			14%			12%		
Оцелели/Всички	0.12%			0.11%			0.14%			-		
Умрели/Всички	0.36%			0.38%			0.13%			-		

Забележка: За секторите, маркирани с „-“, няма данни

Видно от горната таблица през периода 2015-2018 г се забелязва спад в броя на активните и родените предприятия, свързани със сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, както и в броя на зетите и наемни лица.

4.15.2. Дълготрайни материални и нематериални активи с екологично предназначение (ДМА и НДМА-ЕП)

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда са систематизирани по данни от МОСВ, ИАОС и от районните инспекции за околната среда, които включват:

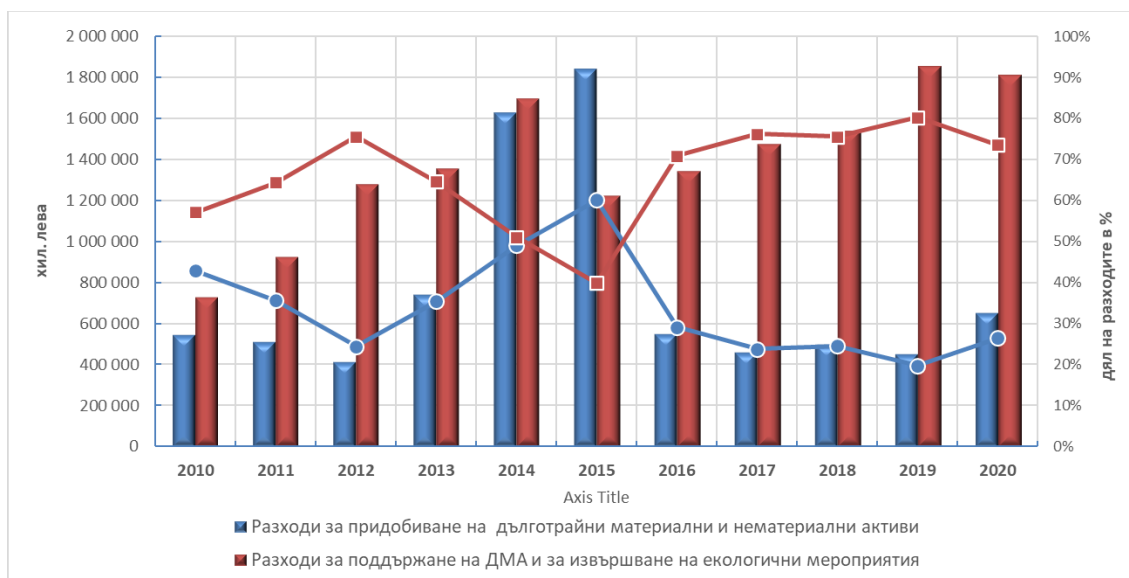
- разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи с екологично предназначение (ДМА и НДМА-ЕП);
- разходи за поддържане и експлоатация на ДМА-ЕП – те съдържат разходите за извършване на мероприятия за опазване и възстановяване на околната среда и разходите за административна дейност (вкл. изплатени суми за работни заплати, социални осигуровки и надбавки на персонала, зает в административни дейности, свързани с опазване на околната среда).

²⁰ http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/data/timeseries/SBS_HDC_BD.xls

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

По данни от НСИ²¹, на Фигура 53 е показана динамиката на разходите (в хил. лева – вертикалните стълбове) и дялт на тези разходи в проценти (линейните графики) за периода 2010-2020г.

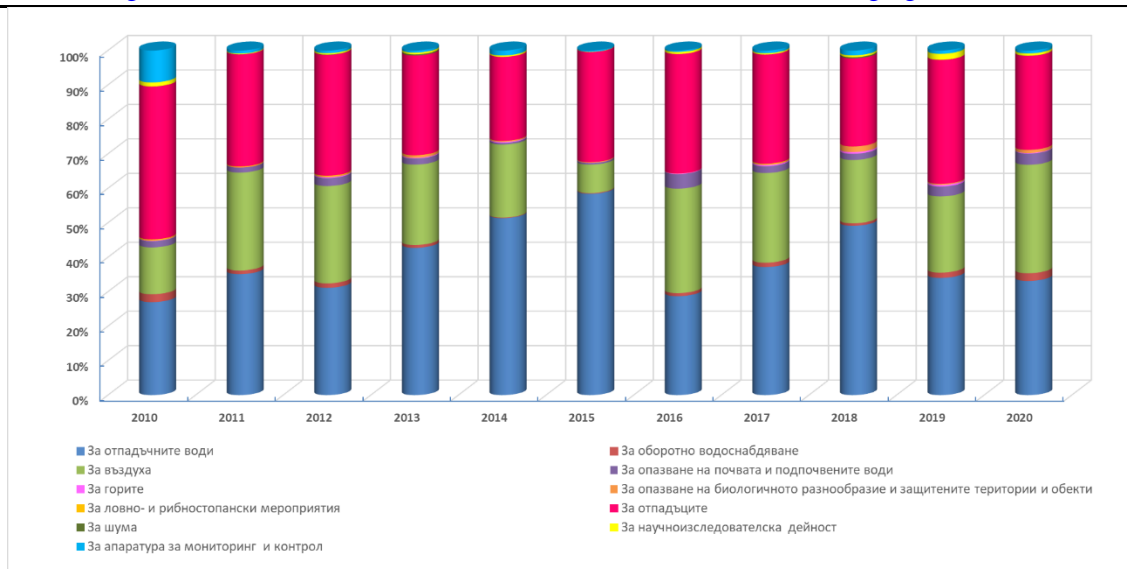
Фигура 53. Разходи за ДМА-ЕП за опазване и възстановяване на околната среда - общо за страната

Както се вижда от графиката, дялт на разходите за придобиване на ДМА-ЕП единствено през 2015 г. е по-висок от дела на разходите за поддържане в съотношение 60% към 40%. След 2015 г. този дял силно намалява, а дялт за поддържане и извършване на екологични мероприятия силно нараства. Най-висок той е през 2019г – 80%.

Инвестициите за придобиване на ДМП-ЕП с цел опазване и възстановяване на околната среда по направления са показани на Фигура 54.

²¹ https://nsi.bg/sites/default/files/files/data/timeseries/Ecology_7.1.xls

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 54. Разходи за придобиване на (ДМА-ЕП) по направления за околната среда - общо за страната

Най-високи са инвестициите в 3 направления: третиране на отпадъчни води, третиране на отпадъци и опазване на чистотата на въздуха -Таблица 38.

Таблица 38. Най-висок дял инвестиции в три направления на околната среда

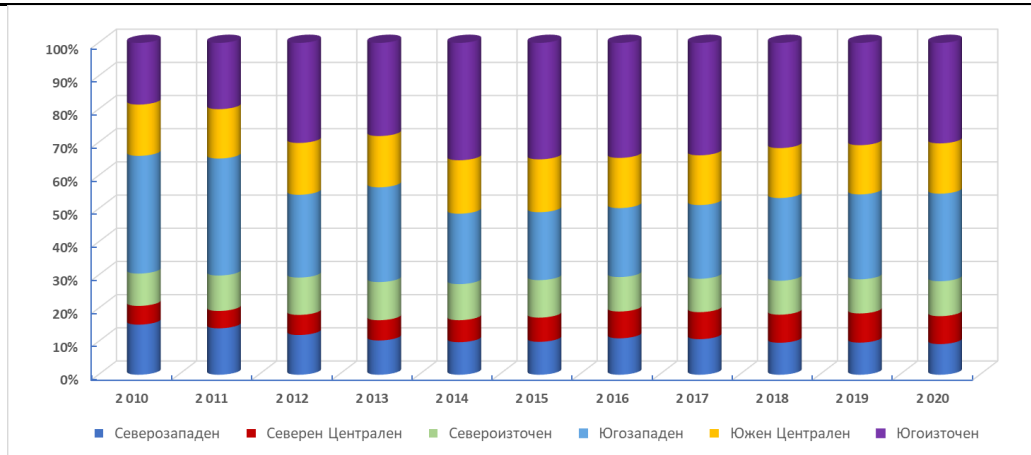
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Отпадъчните води	27.0%	35.1%	31.2%	42.8%	51.4%	58.4%	28.7%	37.2%	49.1%	34.0%	33.1%
Отпадъците	44.4%	32.5%	35.1%	29.0%	24.4%	32.0%	34.7%	31.7%	25.5%	36.0%	27.3%
Чистота на въздуха	13.6%	28.4%	28.2%	23.3%	21.2%	8.3%	30.3%	26.0%	18.4%	22.1%	31.5%
Дял на 3-те направления от общите инвестиции	84.9%	96.1%	94.5%	95.0%	96.9%	98.7%	93.7%	94.9%	93.1%	92.1%	91.9%

Обемът на инвестициите в тези 3 направления на околната среда са винаги над 90% с изключение през 2010г. Инвестициите за опазване чистотата на въздуха са били винаги на трето място и за първи път през 2020г. надминават инвестициите за третиране на отпадъци. Плащещо малко са били през 2015г. – една 8.3%.

Данните от НСИ22, свързаните с дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) от всички икономически сектори в 6-те статистическите райони са представени на Фигура 55.

²² https://nsi.bg/sites/default/files/files/data/timeseries/Ecology_8.3.xls.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 55. Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на 2020г. по статистически зони, райони и области в хил. левове

Силно забележимо е неравномерното разпределение на ДМА-ЕП за северна и южна България: материалните активи за южните статистически райони са винаги с дял от над 70% (стигащи до 72% през 2020г.) по-високи от тези за северните, т.е. над 2.5 пъти по-високи.

В годишен аспект най-голям е дялът на ДМА-ЕП в Югозападен район в периода 2010-2013г.(от 35.5% през 2010г. до 28.6% през 2013г.), след което за периода 2014-2020г. Югоизточен район е с най-голям дял – от 35.4% през 2014г до 30.3% през 2020г.

В Таблица 39 са представени данните за движението на ДМА-ЕП по икономически дейности през периода 2010-2020г.²³

²³ https://nsi.bg/sites/default/files/files/data/timeseries/Ecology_8.1.xls

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 39. Наличност и движение на ДМА-ЕП по икономически дейности през 2010-2020г. (в млн. левове)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Общо за страната	10 468.0	9 889.8	9 523.6	9 468.3	9 045.5	8 343.1	6 617.0	5 871.1	4 948.5	4 696.3	4 053.0
Селско, горско и рибно стопанство	19.2	21.4	17.1	15.4	14.2	13.5	13.0	12.8	13.6	9.2	6.2
Промисленост <i>в това число:</i>	6 101.6	5 789.3	5 641.7	5 422.7	5 166.5	4 871.4	4 428.5	3 695.6	3 416.6	3 334.2	3 000.6
<i>Добивна промишленост</i>	243.4	109.6	123.6	117.0	120.2	111.2	111.3	88.5	85.5	87.1	86.0
<i>Преработваща промишленост</i>	2 268.1	2 201.1	2 109.2	2 032.2	1 790.0	1 628.4	1 380.2	1 260.7	1 123.9	1 204.4	1 098.8
<i>Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води</i>	2 577.2	2 537.1	2 477.6	2 520.9	2 560.5	2 460.4	2 472.1	1 808.5	1 735.7	1 675.2	1 574.6
<i>Специализирани производители на екоуслуги</i>	984.4	941.5	931.4	752.6	695.7	671.4	464.9	537.9	471.4	367.5	241.2
Строителство	28.5	26.9	14.7	11.8	13.3	12.8	12.1	12.3	11.4	8.3	13.9
Други дейности	4 347.3	4 052.2	3 850.1	4 018.4	3 851.4	3 445.4	2 163.4	2 150.4	1 506.9	1 344.7	1 032.3
Държавно управление	4 023.2	3 854.9	3 655.0	3 679.6	3 536.2	3 220.6	2 046.3	1 857.2	1 234.4	1 211.3	938.5
Процент на Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води към											
<i>ПРОМИШЛЕНОСТ</i>	42%	44%	44%	46%	50%	51%	56%	49%	51%	50%	52%
<i>ОБЩО за страната</i>	25%	26%	26%	27%	28%	29%	37%	31%	35%	36%	39%

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Средно за периода 2010-2020г. делът на ДМА-ЕП в Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води към Промисленост е 49%, а към ОБЩО за страната е 31%.

4.16. Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве

4.16.1. Социално-икономически условия на средата

За целите на настоящия социално-икономически анализ са използвани данни от изготвените Териториални планове за справедлив преход (ТПСП) за трите засегнати региона, които са приложение към изменението и допълнението на ПРР г. и към които са насочени новите приоритетни оси 3 и 4 на програмата.

Постигането на целите на България по Зелената сделка на ЕС и климатичната неутралност към 2050 г. ще бъдат съпроводени с предизвикателства на прехода към неутрална по отношение на климата икономика и критично социално-икономическо въздействие по отношение на декарбонизацията и трансформацията на електроенергийния сектор. Важно е уязвимостта на идентифицираните области (NUTS 3) към процеса на преход да бъде надлежно разгледана от гледна точка на засегнатите работни места, заинтересовани страни и територии.

4.16.1.1. Засегнати територии

За да се идентифицират най-засегнатите територии, за целите на ТПСП през 2021 г. е извършен анализ въз основа на проект, управляван от ГД "Реформи" на Европейската комисия, като основните заключения от него са използвани при разработването на настоящата точка от ДЕО. Анализът съдържа преглед на шестте статистически региона в страната (NUTS 2), техните 28 административни области (NUTS 3) и съставлящите ги общини. Избрани и анализирани са и някои други показатели - емисии от енергийните отрасли; производство на въглища и производство на енергия, които са пряко свързани със засегнатите работни места в промишлените предприятия, работещи с изкопаеми горива.

Въз основа на това са определени три региона, които са най-силно засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика и в които понастоящем е съсредоточено производството на въглища и енергия от въглищни ресурси – областите Кюстендил, Перник и Стара Загора.

Сравнителният анализ на демографските данни, профила на икономиката, Брутно добавената стойност (БДС) и засегнатите работни места показва, че трите района са

изправени пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП), но с различен мащаб.

Разглежданите региони, предмет на настоящата оценка се намират в следните райони на планиране: Област Стара Загора - в Югоизточния район за планиране, а Област Кюстендил и Област Перник в Югозападния район за планиране.

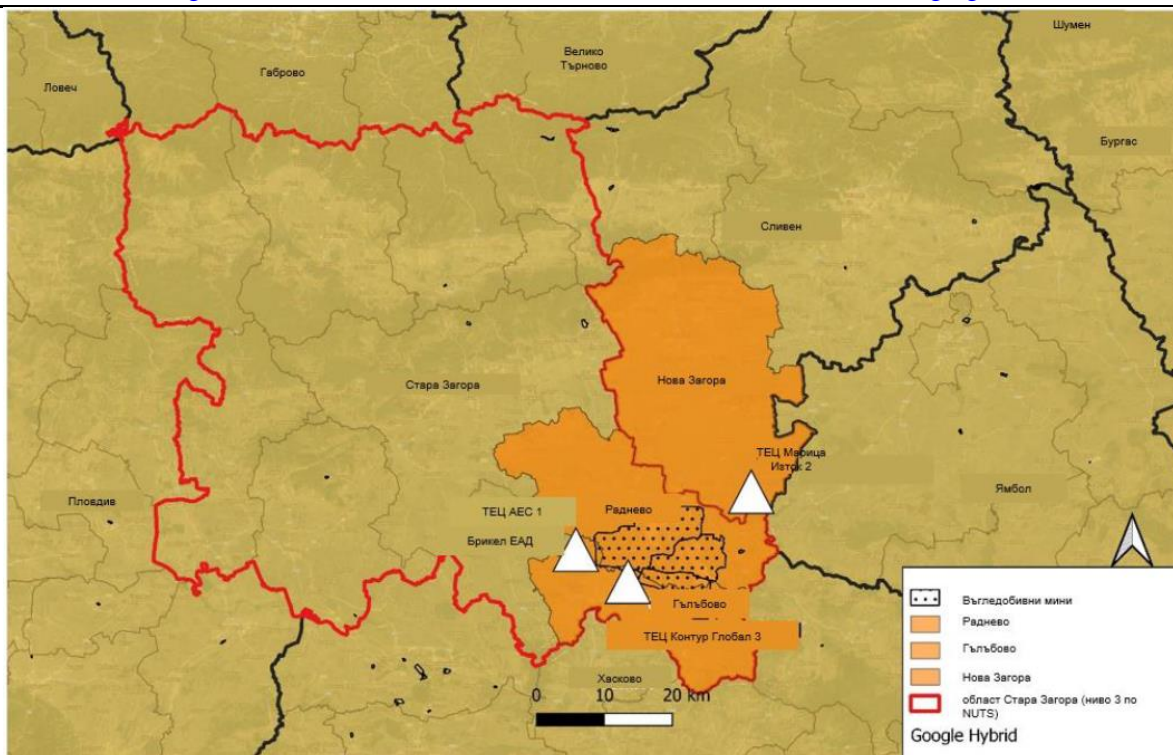
Оценката на областно ниво определя засегнатите територии и в трите региона в следните три категории:

- Общини с находища на въглища (лигнитни или кафяви) и минни дейности;
- Общини, в които са разположени ТЕЦ на въглища;
- Общини донори на работната сила, която пътува.

Област Стара Загора

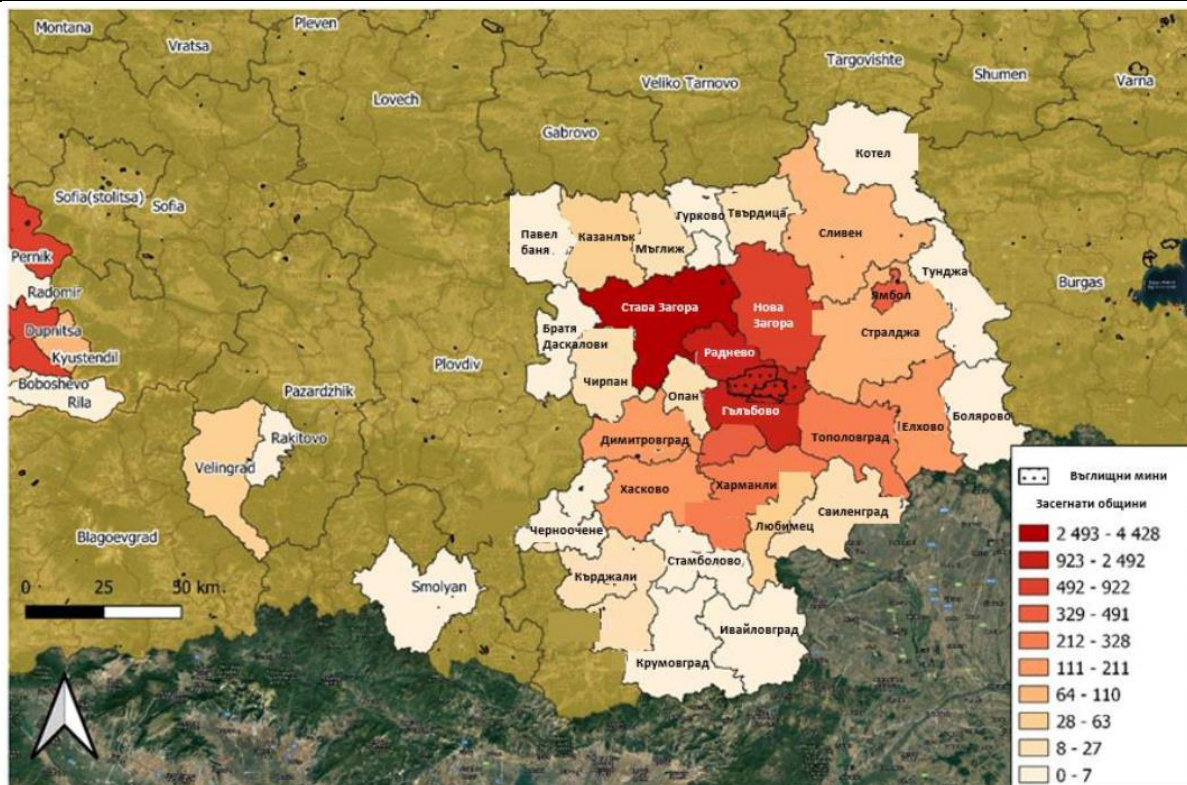
Област Стара Загора е определена като най-засегната от прехода, тъй като четирите въглищни ТЕЦ и мини са разположени на територията на областта. По отношение на потенциално засегнатите работни места област Стара Загора също се очертава като най-засегната.

Водещата позиция на област Стара Загора по БДС се дължи на енергийния комплекс "Марица Изток", което показва структурната роля на въгледобивната промишленост в икономиката на областта. На Фигура 56 могат да се видят Територии с ТЕЦ, захранвани с лигнитни въглища (сектор D според статистическата класификация НАСЕ)- Гълъбово (Стара Загора) и Нова Загора (Сливен)

Фигура 56. Територии с ТЕЦ, захранвани с лигнитни въглища (сектор D според статистическата класификация NACE)- Гълъбово (Стара Загора) и Нова Загора (Сливен)

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че прекратяването на дейността на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, надхвърляща границите на конкретните общини, в които са разположени ТЕЦ-овете. Общините донори на работната сила (пътуващите до работа) също се разглеждат сред тези, които ще понесат социално-икономическите последици от прехода. За района на област Стара Загора общините донори на работна сила могат да се видят на Фигура 57 по-долу.

Фигура 57. Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори В и D според статистическата класификация NACE област Стара Загора (ниво NUTS 3)

През 2020 г. енергийните/добивните предприятия привличат работна ръка от следните области: Стара Загора - 8,2 хил. души; Хасково - 1,5 хил. души; Сливен - 0,9 хил. души; Ямбол - 0,6 хил. души; други - 0,1 хил. души. Ежедневна разбивка по привлечена работна ръка на ниво община за разглеждания район може да бъде видяна в Таблица 40 по-долу.

Таблица 40. Ежедневно придвижване на работната сила до мините/ТПП

Община	Област	Придвижване на работна сила в мините/ТПП-овете
Стара Загора	Стара Загора	4400
Раднево	Стара Загора	2500
Гълъбово	Стара Загора	1400
Нова Загора	Сливен	800
Ямбол	Ямбол	300-400
Симеоновград	Хасково	300-400
Харманли	Хасково	300-400
Тополовград	Хасково	300-400
Димитровград	Хасково	100-200

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Община	Област	Придвижване на работна сила в минимален/ ТЕИ-овете
Хасково	Хасково	100-200
Елхово	Ямбол	100-200
Сливен	Сливен	100-200
Гунджа	Ямбол	100-200

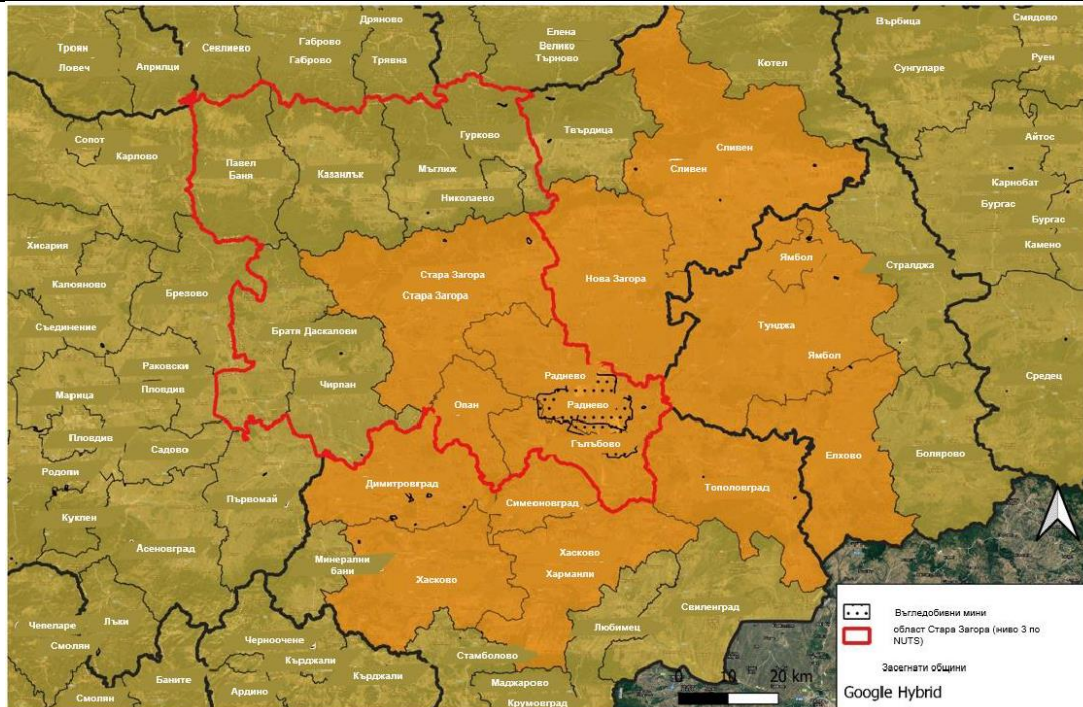
От всички тези общини, дадени в таблицата по-горе, работят 11,1 хил. служители (97% от общата потенциално пряко засегната работна ръка).

Енергийният комплекс "Марица изток" е териториална комплексна система, излизаща извън административните граници на област Стара Загора на ниво NUTS 3. Ето защо и реализирането на промените, предвидени в изменението и допълнението на ПРР ще е в основата на засягане на процент работна сила, вкл. и извън разглежданото ниво NUTS 3. Същият може да се види от Таблица 41 по-долу.

Таблица 41. Засегната работна сила в Стара Загора и съседните области

Област	Индикативен дял на населението в трудоспособна възраст, заето в засегнатите дружества	Общ брой засегнати работни места като % от общия брой заети (пряко + непряко)	Дял на БДС от секторите Б и Г като % от общата БДС
Стара Загора	4,52 %	23,80 %	14,46 %
Хасково	1,13 %	8,30 %	6,46 %
Сливен	0,90 %	7,30 %	5,62 %
Ямбол	0,99 %	6,60 %	4,87 %

На Фигура 58 по-долу може да се види обобщение на най-засегнатите общини донори на пътуваща работна сила, върху които ще се повлияе, в резултат от предприемането на предвидените промени.

Фигура 58. Обобщение на най-засегнатите общини донори на пътуваща работна сила

В заключение, най-засегнатите територии в Югоизточния регион са:

- Територии с находища на лигнитни въглища и минни дейности:
 - Област Стара Загора - общини Раднево, Гълъбово;
 - Област Сливен - Община Нова Загора.
- Територии с ТЕЦ-ове, захранвани с лигнитни въглища:
 - Област Стара Загора - община Гълъбово, местоположение на ТЕЦ AES 1 (700 MW), ТЕЦ 3 Countur Global (908 MW); Брикел ЕАД (200 MW), и община Раднево – местоположение ТЕЦ Марица Изток 2 (1620 MW);
 - Област Сливен - Община Нова Загора (част от производствените мощности на ТЕЦ "Марица Изток 2").
- Територии, на които са разположени ТЕЦ-овете за топлинна енергия: Димитровград (област Хасково) и Сливен (област Сливен), Казанлък (област Стара Загора.
- Територии на донори (на общинско ниво) на пътуващата работна сила, заета в засегнатите енергийни и минни предприятия: Стара Загора, Раднево, Гълъбово, Нова Загора, Тополовград, Харманли, Ямбол, Симоновград, Хасково, Димитровград, Сливен, Елхово, Любимец, Казанлък, Велинград, Свиленград, Тунджа, Кърджали, Мъглиж, Гурково, Опан, Чирпан, Николаево, Павел бая, Ивайловград, Маджарово, Минерални бани, Стамболово, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Стралджа, Котел, Твърдица, Ракитово, Смолян.

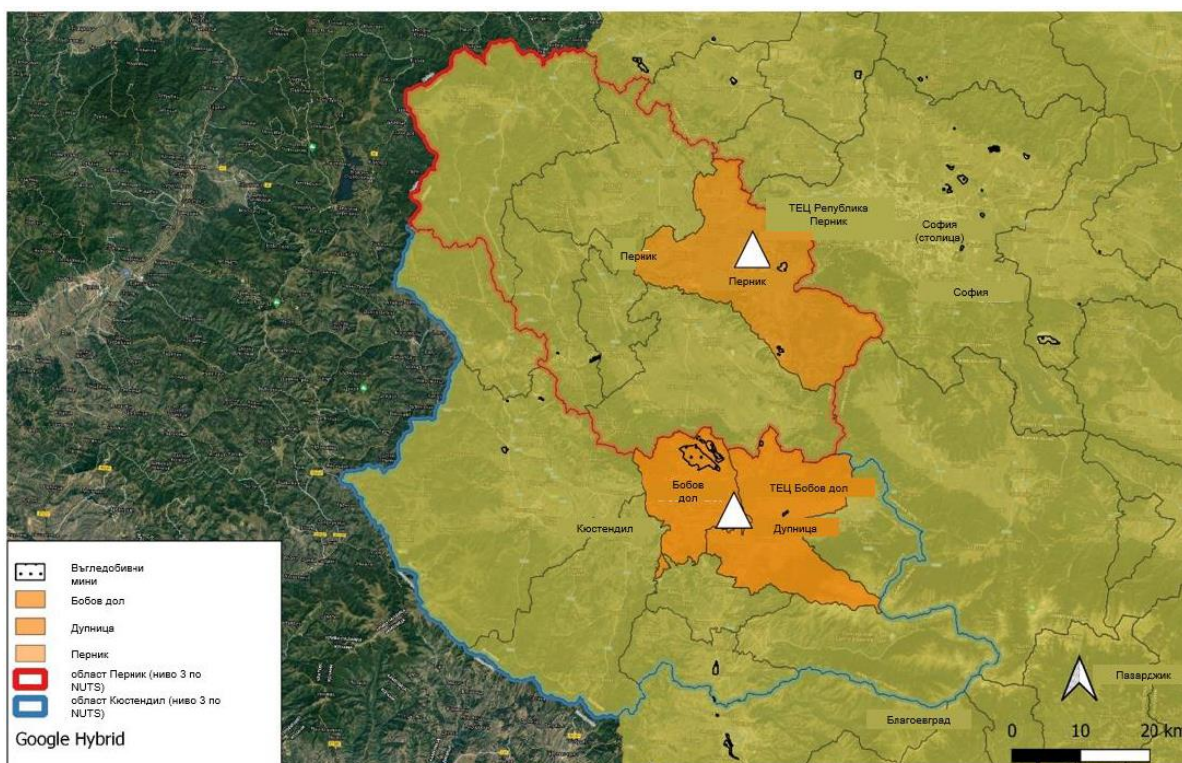
Области Кюстендил и Перник

Териториалното разпределение на пряко засегнатите работни места е разнообразно на общинско ниво в област Кюстендил - най-голяма концентрация на засегнати работни места има в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, докато останалите общини в областта са засегнати в по-ниска степен.

През 2020 г. работната сила на минните/енергийните предприятия е съсредоточена в област Кюстендил - 1,5 хил. служители, а само 0,1 хил. служители пътуват от други области. Най-засегнатите общини по отношение на загубата на работни места са: Дупница - 0,7 хил; Бобов дол - 0,5 хил; Кюстендил - 0,1 хил; Сапарева баня - 0,06 хил.

Териториалното разпределение на пряко засегнатите работни места на общинско ниво в област Перник е съсредоточено в община Перник, докато другата община в областта, засегната от гледна точка на емисиите от ЕСТЕ, е Радомир. В област Перник има концентрация на служители (хиляда души), които са базирани предимно в град Перник и близките села на територията на община Перник.

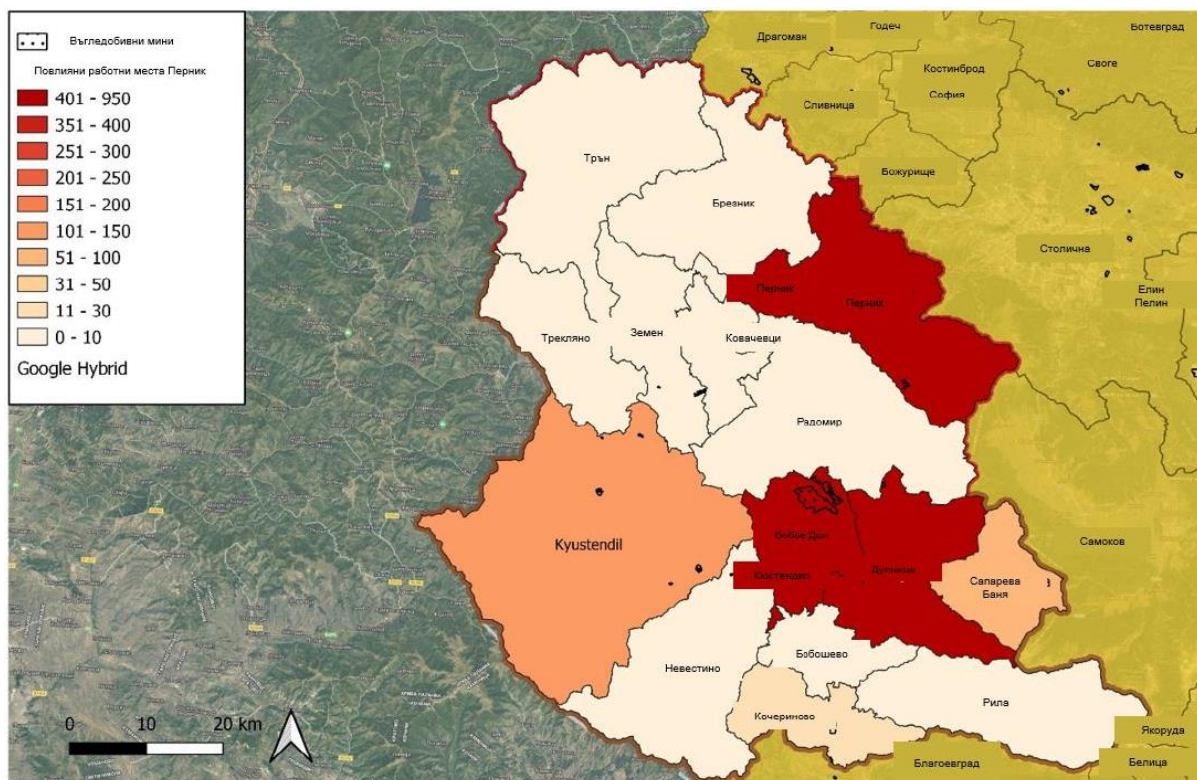
Най-силно засегнати територии в Югозападния район (ниво NUTS 2), общини Перник, Бобов дол и Дупница, могат да бъдат видени на Фигура 59 по-долу.

Фигура 59. Най-силно засегнати територии в Югозападния район (ниво NUTS 2) - общини Перник, Бобов дол и Дупница

Категоризацията на най-засегнатите територии, направена по-горе в настоящата точка, показва, че прекратяването на дейността на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, надхвърляща границите на конкретните общини, в които се намират тези предприятия. Общините донори на работна сила (пътуващи) също трябва да се разглеждат като част от тези, които ще понесат социално-икономическите последици от прехода. Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори С и D според статистическата класификация NACE области Перник и Кюстендил (ниво NUTS 3) могат да се видят на Фигура 60 по-долу.

Фигура 60. Територии-донори на пътуващ персонал, зает в сектори С и D според статистическата класификация NACE области Перник и Кюстендил (ниво NUTS 3)

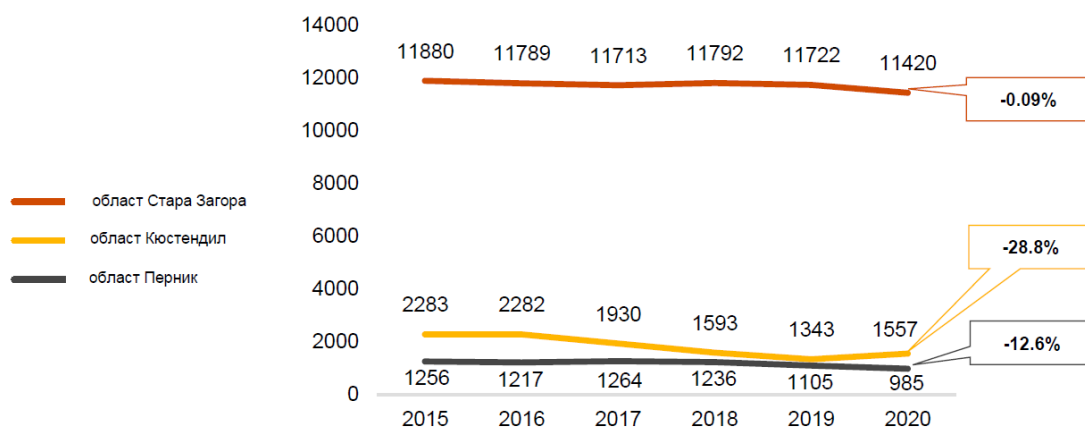
В заключение, най-засегнатите територии в Югозападния регион са:

- Територии с находища на лигнитни въглища, които понастоящем се експлоатират или вече са експлоатирани и се нуждаят от рекултивация) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:
 - Община Перник - находища и действащи въглищни мини;
 - Община Бобов дол - находища и действащи въглищни мини.
- Територии с ТЕЦ, които се нуждаят от рекултивация, промишлена реконверсия и технологично преминаване към друг енергиен източник (NACE rev. 2, сектор D) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- Община Перник - местоположение на ТЕЦ "Република" (електрическа мощност - 105 MW, инсталирана топлинна мощност - 502 MW)
- Община Бобов дол - местоположение на ТЕЦ Бобов дол (630 MW).
- Основни донорски територии на пътуващата работна сила:
 - Общини Дупница, Кюстендил и Сапарева баня.
 - Община Перник.

От Фигура 61 е видно, че процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в област Кюстендил и област Перник вече е в ход, а в енергийния комплекс "Марица Изток" не е започнал.

Фигура 61. Динамика на пряко засегнати работни места в сектори В и D – области Стара Загора, Перник и Кюстендил, 2015-2020г.

4.16.1.2. Текущо състояние на социално-икономическите условия в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора

Видно от направените за целите на ТПСП проучвания, анализи и прогнози трите области имат различни регионални пространствени структури и процеси. По долу са представени подробни данни за текущото състояние на социално-икономическите условия на всяка една от трите области.

Област Кюстендил

Област Кюстендил е най-уязвима от гледна точка на социално-икономическите и демографските тенденции, тъй като процесът на постепенно прекратяване на добива на въглища и лигнитни въглища и на производството на електроенергия от въглища може да се проследи през последните две десетилетия. В същото време не е извършено планиране на нови работни места и икономически дейности.

Област Кюстендил е с най-неблагоприятните социално-икономически показатели в Югозападния регион. Територията ѝ е 3 086 км², гъстотата на населението е по-ниска от средната за страната, като се има предвид niskият брой на населението в областта (116 619 души).

Кюстендил е на трето място по БДС сред всички области в България и на последно място в Югозападния район с 964 млн. лв. Освен това Кюстендил има малък дял в икономиката на региона на ниво NUTS 2 поради непропорционалния принос на София (столица). Областта е ориентирана към услугите по отношение на профила на заетата работна сила, като БДС от промишлеността е по-малко от една трета, а ~10% от БДС идва от селското стопанство. През 2019 г. 29% от БДС в областта се дължи на индустриалния сектор, включително подсектори с емисии на парникови газове, като енергетиката и фармацевтиката. Показателно е, че 20,4 % от БДС на областта идва от минния и енергийния сектор, а 17,8 % от населението в трудоспособна възраст е заето в тези или свързани с тях предприятия. Основен фактор е ТЕЦ "Бобов дол", разположена на територията на областта и представляваща петият по големина генератор на емисии от ГГИ в страната. По-голямата част от БДС на областта (62 %) идва от сектора на услугите, който включва и подсектори с висока въглеродна интензивност, като например транспорта.

Една от основните характеристики на икономиката на областта е ниското ниво на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). През 2019 г. стойността на ПЧИ в нефинансовите предприятия в област Кюстендил възлиза на 43,4 млн. евро, което формира едва 0,17% от структурата на показателя на национално ниво. Неблагоприятното текущо икономическо положение на областта ще се усложни допълнително от загубата на голяма част от БДС, която идва от минния и енергийния сектор, поради прехода. Освен това е налице непряко въздействие върху предприятията, които взаимодействат с компаниите от минния и енергийния сектор. Това са доставките на специализирано минно оборудване, инструменти, резервни части и т.н., както и спомагателните дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, административна дейност, транспорт и т.н.).

Ниските годишни заплати в областта (10 516 лв.) водят до стандарт на живот под средния за страната.

Кюстендил се нарежда сред областите с най-ниска работна сила в Югозападния регион с коефициент на икономическа активност 69,4%. Коефициентът на заетост е нисък, което се дължи на неблагоприятната икономическа среда в момента. Понастоящем близостта до столицата не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и инвестиции и други регионални предизвикателства.

Областта е с лошо структуриран трудов ресурс, като през 2019 г. равнището на безработица е едно от най-високите в България (8,1%), а средната годишна заплата (5 846

евро) е значително по-ниска от средната за България. Област Кюстендил е с второто най-високо ниво на безработица в региона NUTS 2 - 7,31%. Това показва структурните различия, свързани с работната сила. Лицата на възраст над 50 години имат най-висок дял сред всички регистрирани безработни - показател, който може да се влоши допълнително в резултат на прехода, тъй като броят на безработните ще се увеличи.

Освен това 48% от всички безработни лица нямат квалификация (основни умения), 24% са специалисти, а 27% са професионално квалифицирани работници. Следователно значителна част от всички безработни лица се нуждаят от професионална преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация.

Над 70 % от работната сила в област Кюстендил е с висше, средно и средно професионално образование, което предоставя възможности за заетост в секторите на средните и средно високите технологии, както и в сектора на услугите. Квалификацията на работната сила се отнася до няколко икономически сектора - селско стопанство (овощарство), преработваща промишленост (хранителни продукти, напитки, облекло, обувки и други кожени изделия), строителство и туризъм (селски и СПА).

Област Перник

Населението на област Перник на ниво NUTS 3 наброява 120 426 души (2019 г.). Равнището на безработица е едно от най-ниските в България (4,3%), а средната годишна заплата (11 895 лв.) е под средната за България. Икономическият микс на Перник включва различни отрасли, включително селско стопанство, преработваща промишленост, в т.ч. производство на основно желязо, стомана и феросплави, производство на електрически трансформатори, производство на облекло.

Близостта на Перник до град София има смекчаваща роля по отношение на придвижването и работните места. Областта има четвъртата най-ниска БДС сред всички области в България и се нарежда на предпоследно място в Югозападния район с 969 млн. лв. Освен това Перник има малък дял в икономиката на региона на ниво NUTS 2 поради непропорционалния принос на София (столица).

Непосредствената близост на област Перник до София би могла да се използва за разширяване на местата за инвестиции извън границите на столицата и двата града да могат да създадат активен агломерационен коридор и коридор за развитие. Понастоящем обаче близостта до столицата не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и на инвестиции и други регионални предизвикателства.

Перник е на второ място по брой на работната сила в региона след Кюстендил. Коефициентът на трудова активност в Перник е 77,5%. Перник е една от областите с най-висок коефициент на заетост в България - 70,9%, което се дължи и на минния и енергийния сектор.

Област Перник е с второто най-ниско ниво на безработица в региона NUTS2 - 4,3%, а общият брой на безработните е най-нисък в региона. В резултат на прехода обаче равнището на безработица ще се повиши. От друга страна, 40 % от всички безработни са без квалификация, 24 % се квалифицират като специалисти, а 36 % са професионални работници. Над 60 % от работната сила в област Перник е с висше, средно и средно професионално образование, което предоставя възможности за пренасочване на заетостта от ниските и средните към средните и средно високите технологии, както и в сектора на услугите.

В областта има няколко сектора, които генерират високи емисии на парникови газове. През 2019 г. 31 % от БДС в област Перник се дължи на индустриалния сектор, включително подсектори с високи емисии на парникови газове, като минно дело и енергетика. Показателно е, че 9,36% от БДС на областта идва от предприятията в тези сектори, а 11,0% от населението е заето в тези и свързаните с тях предприятия. ТЕЦ "Топлофикация Перник", топлофикационното дружество, е отговорно за по-голямата част от емисиите на парникови газове в областта поради използването на въглища за производство на топлинна енергия. По-голямата част от БДС на областта идва от сектора на услугите, главно от транспорта, който е въглеродно интензивен.

Представените показатели доказват неблагоприятното икономическо положение на областта в България, което може да се усложни допълнително от загубата на значителна част от БДС, която идва от минния и енергийния сектор (на базата на пряко засегнатите работни места в тези сектори), поради прехода. Освен това е налице непряко въздействие върху предприятията, които взаимодействат с компаниите от минния и енергийния сектор.

Уязвимостта на областта към прехода е значителна, тъй като алтернативните икономически дейности, които биха заменили добива на въглища и производството на енергия от въглища, не могат да компенсират БДС, генерирана понастоящем от минния и енергийния сектор. Преходът оказва влияние основно върху община Перник.

Преходът към неутралност по отношение на климата (енергетиката е най-големият източник на емисии на парникови газове - през 2020 г. на този сектор се падат 71,29 % от общите емисии, като основният източник е изгарянето на твърди горива - 49 %, следвано от течните горива - 35,3 % и газообразните горива - 13,7 %) ще доведе до редица въздействия, повечето от които са свързани със закриването и преобразуването на минните и енергийните предприятия. Тъй като тези предприятия са едни от най-големите работодатели в областта, съществува голям риск от загуба на работни места и БДС. Освен това съществува риск от увеличаване на равнището на безработица, емиграция на работната сила, ускоряване на обезлюдяването, икономически упадък и проблеми с качеството на въздуха.

Като най-уязвими и засегнати от прехода към неутралност по отношение на климата са включени групите работниците, заети в местните предприятия за добив на

въглища и за производство на енергия и топлинна енергия на базата на въглища, работниците в доставчиците на ТЕЦ и мините, заетите в производството на основно желязо, стомана и феросплави, членовете на семействата на горепосочените групи и младите хора, на които предстои да завършат образованието си до 2030 г.

Област Стара Загора

Равнището на безработица (2019 г.) в област Стара Загора е най-ниското в България - 1,4 %, а средната годишна заплата (7 114 евро) е съпоставима със средната за страната и е най-високата в Югоизточния регион по NUTS 2.

През 2019 г. броят на населението в под трудоспособна възраст е 61 743 души (спрямо 66 694 души през 2010 г.), и продължава да намалява, докато населението в над трудоспособна възраст нараства (70 830 души през 2019 г. спрямо 64 275 души през 2010 г.). Очаква се тази тенденция да се запази и в бъдеще, като по този начин се създава предизвикателство за икономическия растеж и развитие в условията на намаляваща работна сила.

Ключовите икономически дейности в региона са ТЕЦ-овете и съпътстващите ги услуги. Освен това икономическата структура е представена от производството, строителството, търговията на едро и дребно.

По-голямата част (~70-72% през периода 2016-2020 г.) от заетите работници в енергийния комплекс "Марица Изток" имат поне средно образование и умения за работа в промишлена среда. Стара Загора разполага с високообразована работна сила, което е контрапункт на структурния за цялата страна недостиг на квалифицирана работна ръка с висше средно образование. Например в минните и енергийните предприятия има концентрация на служители в следните категории труд: машинни оператори и монтажници (~ 35%) и квалифицирани производствени работници и сродни професии (~ 28%).

Делът на населението с основно и по-ниско образование е най-нисък в Югоизточния регион NUTS 2. Анализът на учениците/студентите, разпределени по професионални категории, очертава, че повечето от тях учат за техници и приложни специалисти (~37% или 3730 ученици). Най-популярните професии в тази категория са следните: строителни работници, ветеринарни техници, техници по компютърни системи, техници по интернет приложения, машинни техници, техници по транспортни средства, приложни програмисти и ветеринарни лаборанти. Необходимо е да се подобри качеството на продукцията на системата за образование и обучение в областта, както и да се приведе в съответствие с потребностите на пазара на труда, за да се подпомогне привличането и задържането на инвестиции в сектори с висока добавена стойност.

Освен в енергийния комплекс "Марица Изток", икономиката на областта е специализирана и в производството на военно оборудване, хранително-вкусовата

промишленост, електрониката, СПА туризма, търговията на дребно, металообработването и каучуковата промишленост.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика в Стара Загора може да засегне до 80% от работните места в минните и енергийните предприятия, базирани на въглища. Социалният ефект ще бъде допълнително разширен от броя на непряко засегнатите членове на семействата (> 80 хил. души) и непряко засегнатите работни места (> 22 хил. или 80% от общия брой непряко засегнати работни места). През 2019 г. делът на заетите в област Стара Загора е най-висок в секторите С по Номенклатурата за икономически дейности. Преработваща промишленост, Г. Търговия на едро и дребно, ремонт на автомобили и мотоциклети и В. Добивна промишленост. Тези данни показват, че преработващата промишленост играе важна роля в икономическия профил на област Стара Загора. Поради това може да се очаква, че по-голямата част от заетите в добива на въглища и производството на енергия от въглища ще се пренасочат към работни места в промишлеността след постепенното спиране на експлоатацията на ТЕЦ и мините.

4.16.2. Население и човешко здраве

За разработване на настоящият доклад са ползвани данни от Здравеопазване 2021, издание на НСИ и Национален център по общественото здраве и анализи към Министерство на здравеопазването (с актуалност на данните – 2020 г.).

4.16.2.1. Брой, възрастова структура и териториално разпределение на населението

Демографски показатели

От засегнатите области, обект на ПРР област Кюстендил се намира в Югозападен район на Република България, с площ 3084 km² или 2,7% от територията на страната, с гъстота на населението към 2020 г. - 44,3 души/ km². Включва 9 общини с 182 населени места.

Област Перник се намира в Югозападен район на Република България, с площ от 2390,5 km², или 2,2% от общата площ на страната, с гъстота на населението към 2020 г. - 52,4 души/ km². Включва 6 общини с общо 171 населени места.

Област Стара Загора е разположена в Централна Южна България на площ от 5151,1 km², което представлява 4.64% от територията на страната. Териториално-селищната основа на областта. Включва 11 общини с общо 206 населени места.

Численост на населението

По данни на НСИ²⁴ към 31 декември 2021 г. населението на България е 6 838 937 души, като в сравнение с предходната година е намаляло с 77 611 души (1.1%). В Таблица 42 са представени данни за населението по области, общини, местоживеене и пол за разглежданите региони и общо за страната.

Таблица 42. Население по области, общини, местоживеене и пол към 31.12.2021г. за региони Кюстендил, Перник и Стара Загора и общо за страната.

Области	Общо			В градовете			В селата			
	Общини	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната		6838937	3311311	3527626	5000496	2396362	2604134	1838441	914949	923492
Кюстендил		113440	55037	58403	79031	37918	41113	34409	17119	17290
Бобов дол		6860	3546	3314	4502	2348	2154	2358	1198	1160
Бобошево		2424	1210	1214	1086	518	568	1338	692	646
Дупница		37633	17877	19756	28333	13347	14986	9300	4530	4770
Кочериново		4129	1966	2163	1957	929	1028	2172	1037	1135
Кюстендил		51044	24752	26292	37799	18133	19666	13245	6619	6626
Невестино		1831	938	893	-	-	-	1831	938	893
Рила		2366	1168	1198	1958	961	997	408	207	201
Сапарева баня		6439	3163	3276	3396	1682	1714	3043	1481	1562
Трекляно		714	417	297	-	-	-	714	417	297
Перник		118023	57252	60771	92158	44193	47965	25865	13059	12806
Брезник		5904	2899	3005	3735	1810	1925	2169	1089	1080
Земен		2330	1184	1146	1413	719	694	917	465	452
Ковачевци		1434	755	679	-	-	-	1434	755	679
Перник		86134	41451	44683	72258	34447	37811	13876	7004	6872
Радомир		18408	9035	9373	12462	6064	6398	5946	2971	2975
Трън		3813	1928	1885	2290	1153	1137	1523	775	748
Стара Загора		307140	148455	158685	214540	102389	112151	92600	46066	46534
Братя Даскалови		7736	3938	3798	-	-	-	7736	3938	3798
Гурково		5275	2662	2613	2807	1417	1390	2468	1245	1223
Гълъбово		10779	5333	5446	6876	3442	3434	3903	1891	2012
Казанлък		66169	31574	34595	47918	22594	25324	18251	8980	9271
Мъглиж		9754	4913	4841	2963	1495	1468	6791	3418	3373
Николаево		4470	2256	2214	2720	1357	1363	1750	899	851
Опан		2734	1367	1367	-	-	-	2734	1367	1367
Павел баня		13075	6369	6706	2482	1178	1304	10593	5191	5402
Раднево		17193	8518	8675	10784	5290	5494	6409	3228	3181
Стара Загора		151096	72337	78759	124599	59112	65487	26497	13225	13272

Области	Общо			В градовете			В селата			
	Общини	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Чирпан		18859	9188	9671	13391	6504	6887	5468	2684	2784

През последните четири години населението за страната е намаляло с 2,3%, като тази тенденция се запазва и в разглежданите области (Таблица 43).

Таблица 43. Данни за населението за четиригодишен период, НСИ

Статистически район	Година	Общо, бр.	Отн. дял мъже, %	Отн. дял жени, %	Отн. дял в градове, %	Отн. дял в села, %
Република България	2018	7 000 039	48,5	51,5	73,7	26,3
	2019	6 951 482	48,5	51,5	73,7	26,3
	2020	6 916 548	48,4	51,6	72,9	27,1
	2021	6 838 937	48,4	51,6	73,1	26,9
Стара Загора	2018	316 356	48,45	51,55	72,43	27,57
	2019	313 396	48,38	51,62	72,43	27,57
	2020	311 400	48,34	51,66	69,65	30,35
	2021	307 140	48,33	51,67	69,85	30,15
Област Перник	2018	120 880	48,66	51,34	79,3	20,7
	2019	119 190	48,6	51,4	79,49	20,51
	2020	120 426	48,62	51,38	77,88	22,12
	2021	118 023	48,51	51,49	78,08	21,92
Област Кюстендил	2018	119 041	48,68	51,32	69,92	30,08
	2019	116 915	48,69	51,31	70,04	29,96
	2020	116 619	48,62	51,38	69,39	30,61
	2021	113 440	48,52	51,48	69,67	30,33

Съгласно данните в таблицата се вижда, че населението на 3-те области за 2021 г. съставлява около 7,9% от това на страната. Населението е неравномерно разпределено между градовете и селата, като за всички области, както и за страната се запазва по-големия брой на жените спрямо мъжете.

Възрастова структура

Възрастовата структура на населението на трите области е представена в следната Таблица 44 по-долу.

Таблица 44. Възрастова структура на населението, НСИ²⁵

Статистически район	Година	Общ брой	% от общото население		
			0-17	18-59	60+
Република България	2018	7 000 039	15,24	60,01	24,74
	2019	6 951 482	15,34	59,79	24,87
	2020	6 916 548	15,38	59,84	24,77
	2021	6 838 937	15,49	60,05	24,46
Стара Загора	2018	316 356	15,87	58,35	25,78
	2019	313 396	15,98	58,13	25,89
	2020	311 400	16,02	58,24	25,74
	2021	307 140	16,18	58,42	25,40
Област Перник	2018	120 880	13,12	57,85	29,03
	2019	119 190	13,24	57,65	29,10
	2020	120 426	13,28	57,92	28,80
	2021	118 023	13,40	58,20	28,40
Област Кюстендил	2018	119 041	12,89	55,92	31,20
	2019	116 915	13,01	55,73	31,26
	2020	116 619	12,92	55,96	31,12
	2021	113 440	13,00	55,99	31,01

Населението в трудоспособна възраст във всички области варира между 55 и 60% от общото население на разглежданите региони и следва общата тенденция за страната. За последната 2021 година се бележи лек спад на населението в над трудоспособна възраст за сметка най-вече на лекото увеличение на населението в трудоспособна възраст. Запазва се значително високият процент на третата спрямо първата възрастова група, което обуславя процесите на демографско застаряване на населението.

Процесът на остаряване е по-силно изразен при жените отколкото при мъжете, което се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и в резултат на това на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Раждаемост

По данни на НСИ²⁶ (Таблица 45), коефициентът на раждаемост като цяло намалява във всички разглеждани области, както и в страната, като най-нисък е за селата

[%D0%B5-%D0%BF%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D0%BB](#)

26

<https://nsi.bg/bg/content/2968/%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82->

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

на област Перник. В област Стара Загора раждаемостта е по-висока в сравнение с останалите две области.

Таблица 45. Коефициент на раждаемост, ‰, НСИ

Статистически район	Година	Общо	Град	Село
България	2018	8,9	9,1	8,3
	2019	8,8	8,9	8,5
	2020	8,5	8,6	8,2
	2021	8,5	8,7	8,1
Стара Загора	2018	9,2	9,2	9,3
	2019	8,9	8,8	9,0
	2020	8,9	8,6	9,5
	2021	8,8	8,6	9,3
Област Перник	2018	7,7	8,4	4,8
	2019	7,3	7,9	4,8
	2020	6,7	7,4	4,1
	2021	7,2	7,9	4,4
Област Кюстендил	2018	6,9	7,9	4,7
	2019	7,4	8,1	5,8
	2020	6,8	7,3	5,6
	2021	6,6	7,4	4,7

Смъртност

Съгласно НСИ, данните за разглежданите 3 области по коефициент на смъртност имат следния вид, даден в Таблица 46 по-долу.

[%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%B8-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%B5%D0%BD%D0%B5](#)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 46. Коефициент на смъртност, ‰, НСИ

Статистически район	Година	Смъртност	В градовете	В селата	Детска смъртност
България	2018	15,4	13,2	21,8	5,8
	2019	15,5	13,3	21,6	5,6
	2020	18,0	15,7	24,2	5,1
	2021	21,7	19,2	28,3	5,6
Стара Загора	2018	16,5	13,3	25,1	6,5
	2019	16,5	13,8	23,7	10,4
	2020	19,0	16,3	25,5	5,0
	2021	22,9	19,8	30,2	9,9
Област Перник	2018	19,6	16,3	32,1	7,5
	2019	20,4	17,1	33,4	9,2
	2020	23,0	19,6	35,7	5,0
	2021	28,4	25,0	40,2	3,5
Област Кюстендил	2018	20,3	16,4	29,3	4,8
	2019	20,6	17,0	29,2	5,7
	2020	21,2	18,1	25,8	5,3
	2021	28,6	24,6	37,9	1,3

Общата смъртност е с най-високи стойности за 2021г. за области Перник и Кюстендил, което предвид предходните данни, които ги представят като области с по-ниска численост на населението, води към трайна тенденция за намаляването му, особено в селата. Като цяло е видна тенденцията за увеличените стойности за всички области за 2021г., вкл. и за страната, което се свързва и със смъртността от COVID-19.

Най-ниска е смъртността за Стара Загора за 2018 и 2019 г. В същата област през 2021г. бележи ръст и детска смъртност бележи област – 9,9 на хиляда, което е почти два пъти спрямо данните за страната – 5,6 на хиляда.

Преобладаващи причини за детската смъртност са болести от:

- Клас XVI – Някои състояния, възникващи през перинаталния период – на тях се държат 45,5% от случаите на детска смъртност за 2020 г.;
- Клас XVII Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации – 18,9% от случаите;
- Клас X- Болести на дихателната система – 13,6% от случаите, като над 72% от тях се дължат на пневмония;
- Клас IX Болести на органите на кръвообращението – 6% от случаите.

През 2021г. се наблюдава спад в детска смъртност в областите Перник и Кюстендил в сравнение с предходните години 2018- 2020г.

Смъртност по причини

По данни на Световната здравна организация²⁷ към 2019 г. като водещи причини за смъртност в България са посочени представените на Фигура 62.

Фигура 62. Водещи причини за смъртност в Република България за 2019 г., Световна здравна организация

В структурата на смъртността по причини съгласно последни обобщени данни от РЗИ през 2020 г. се наблюдава промяна. Водеща причина за умирянията остават болестите на органите на кръвообращението, чийто интензитет е 1 090.1 на сто хиляди души от населението, а относителният им дял е 60.6%. Сред тях най-голяма е честотата на умирянията от мозъчносъдови болести и исхемична болест на сърцето. На второ място са умирянията от новообразувания. През 2020 г. равнището на смъртност по тази причина е 267.2 на сто хиляди от населението, като смъртността сред мъжете се запазва много по-висока отколкото при жените. Съществената промяна в структурата на смъртността по причини е, че на трето място са умирянията по причини от Клас XXII -

²⁷ <https://www.who.int/data/gho/data/themes/mortality-and-global-health-estimates/ghe-leading-causes-of-death>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Кодове за специални цели (COVID-19), като относителният им дял е 6.9%, а равнището на смъртност е 123.4 на сто

Съгласно доклад на РЗИ-Стара Загора за област Стара Загора основна причина за умираанията през 2020 г. са болестите на органите на кръвообращението - 1 174,8%000, на второ място са новообразуванията - 752 (246%000) .Трето и четвърто място заемат болестите на дихателната система с 100,5%00 и храносмилателната система 81%000.

Подобна структура на причините за умираанията се наблюдава и в предходните години. Големият относителен дял на тези болести показва, че тежестта им за обществото е огромна. Тази структура на смъртността е обусловена от нездравословния начин на живот на значителна част от популацията - тютюнопушене, нездравословно хранене, ниска физическа активност и други.

По данни на РЗИ-Кюстендил общата смъртност за област Кюстендил е по-висока от тази за цялата страна през целия отчетен 9 годишен период, като за 2021 г. е 28.06 на ‰ срещу 21.07 на ‰ за страната. Както и през 2021 г. най-голям относителен дял като причина за смърт заемат болестите от клас IX-Болести на органите на кръвообращението – 39.67%. На второ място като причина за смърт са болестите от клас XXII - Кодове за специални цели-COVID-19 – 22.43%. На трето място като причина за смърт са болестите от клас XVIII- Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде– 14.26%.

За 2021г. не са публикувани официални данни от РЗИ-Перник.

Основните причини за умираанията на децата на възраст под една година през 2020 г. са: някои състояния, възникващи в перинаталния период (231.9 на сто хиляди живородени); вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (96.5 на сто хиляди живородени). Сравнително висока е детската смъртност от: болести на дихателната система - 69.4 на сто хиляди живородени, вкл. пневмония, на която се дължат 73% от тези смъртни случаи; болести на органите на кръвообращението - 32.2 на сто хиляди; симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде - 28.8 на сто хиляди; външни причини за заболяемост и смъртност - 11.8 на сто хиляди, някои инфекциозни и паразитни болести и болести на нервната система - по 10.2 на сто хиляди и т.н.

Съгласно доклад на РЗИ-Стара Загора за област Стара Загора През 2020 г. детската смъртност в областта е 5,04‰ (14 починали деца до 1 година) при 10,6 ‰ (29 починали деца до 1 година) за предходната година и средна за страната 5,1 ‰. Високи стойности на показателя се отчитат традиционно в общините с голям процент ромско население с лош битов статус. Структурата на смъртността по причини при децата е различна в различните възрастови периоди и традиционно има следните водещи причини: Респираторните нарушения, разстройствата, свързани с къс срок на

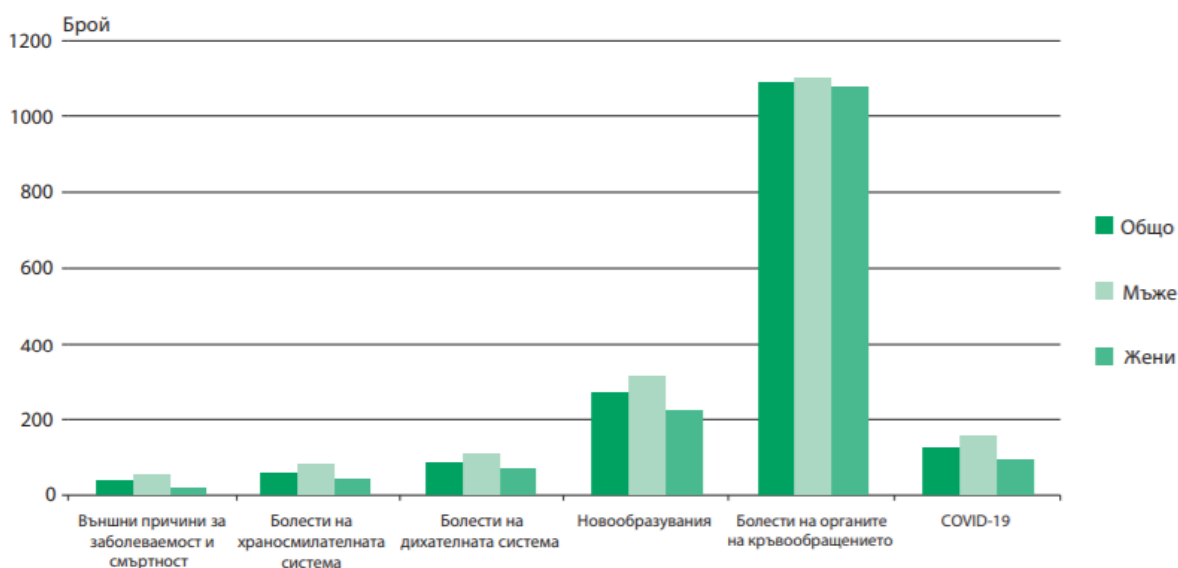

бременността (високи степени недоносеност и незрялост на плода), както и някои други специфични състояния в перинаталния период; Вродени аномалии; Пневмонии.

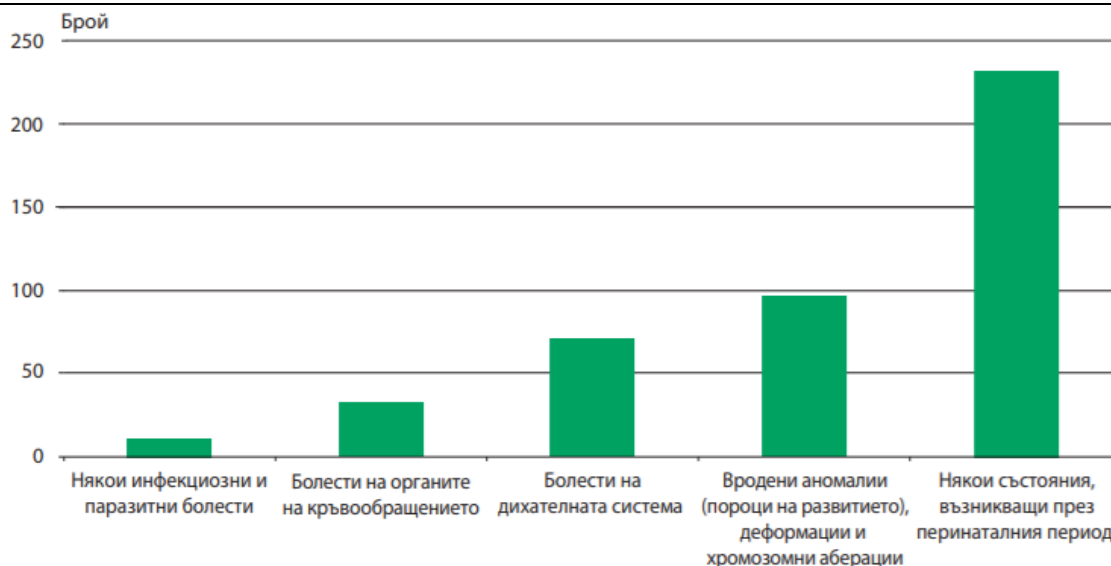
По данни на РЗИ-Кюстендил, през 2021 г. починалите деца в област Кюстендил са 6. Преобладаващи причини за детската смъртност са заболявания от: клас VI- Болести на нервната система -2 бр.-33.32%. Детската смъртност в областта се е увеличила от 6.31 през 2020 г. на 7.88 ‰ живородени деца през 2021 г., но е по-ниска от средната за страната (10.87- за страната, при 7.88‰ - за Областта живородени деца през 2021 г.).

За 2021г. не са публикувани официални данни от РЗИ-Перник.

На Фигура 63 и Фигура 64 по-долу е дадена обобщена информация за основните причини за смъртност на 100 000 души от населението през 2020год., както и информация за детската смъртност по основни причини на 100 000 живородени през 2020 год.

Фигура 63. Основните причини за смъртност на 100 000 души от населението през 2020 год.

Фигура 64. Детска смъртност по основни причини на 100 000 живородени през 2020 год.

Естествен прираст

Ниските стойности на раждаемост, засилените миграционни процеси и плавно повишаващите се показатели за обща смъртност обуславят отрицателния естествен прираст на населението.

По данни на НСИ²⁸ за последните четири години данните за разглежданите области са както следва:

Таблица 47. Естествен прираст, (‰), НСИ

Статистически район	2018			2019			2020			2021		
	общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село
Общо за страната	-6,5	-4,1	-13,5	-6,7	-4,4	-13,1	-9,5	-7,1	-16,0	-13,2	-10,5	-20,2
Област Кюстендил	-13,4	-8,5	-24,6	-13,2	-8,9	-23,4	-17,2	-13,2	-26,5	-22,0	-17,2	-33,2
Област Перник	-11,9	-7,9	-27,3	-13,1	-9,2	-28,6	-16,3	-12,2	-31,6	-21,2	-17,1	-35,8
Стара Загора	-7,3	-4,1	-15,8	-7,6	-5,0	-14,7	-10,1	-7,7	-16,0	-14,1	-11,2	-20,9

28

<https://nsi.bg/bg/content/2989/%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82-%D0%BD%D0%B0-1-000-%D0%B4%D1%83%D1%88%D0%B8-%D0%BE%D1%82-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%B8-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%B5%D0%BD%D0%B5>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Данните за хода на естествения прираст показват тенденция за увеличаване на негативната стойност през годините, като всички области в обхвата на изменението и допълнението на ПРР са със стойности по-неблагоприятни от средните за страната. Във всички области прирастът в селата е с много по-ниски стойности/с по-високи и неблагоприятни отрицателни стойности, което се обяснява и с по-лошите условия на живот, отдалеченост на някои райони и затруднен достъп до здравни услуги, в т.ч. по-ниска здравна култура на населението, както и предимно възрастно население в тези райони.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението в страната оказва и механичният прираст (нетното салдо от външната миграция), който през 2021г. е положителен 12 706 души, като в сравнение с 2020 г. се регистрира спад с около 2,5 пъти (плюс 30 715 души). Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от страната. Изменението а населението в резултат на външната миграция, измерено чрез коефициента на нетна миграция, е +4.4%. През 2020 г. и трите области имат положителен механичен прираст, с най-голям прираст в област Перник (26.6%). През 2021г. механичният прираст на населението бележи значителен спад, като с намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст област Кюстендил.

Данни за механичния прираст на населението като цяло за страната и по области и пол е дадена в Таблица 48 по-долу.

Таблица 48. Механично движение на населението през 2020 г. и 2021г. по области и пол* (брой)

Области	Механичен прираст 2020г.			Механичен прираст 2021г.		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
България	30715	15647	15068	12706	8822	3884
Кюстендил	1718	858	860	-645	-322	-323
Перник	3188	1705	1483	126	48	78
Стара Загора	1166	637	529	97	154	-57

* От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната

Болезнотност и заболяемост

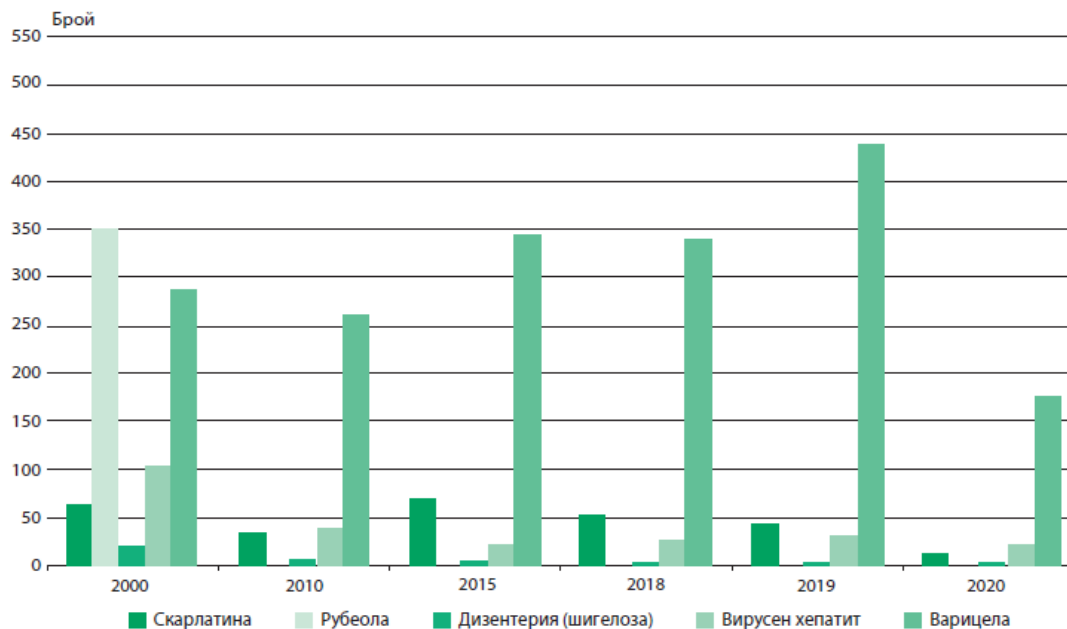
Съгласно последни публикувани данни за България, през 2020 г. се наблюдава увеличаване на заболяванията от Ку треска. Регистрирани са пет случая на малария, внесени от чужбина и един случай на тетанус.

Намаляват случаите на заболявания от останалите представени заразни болести, бележещи ръст през 2019 год, каквито са морбили, варицела, епидемичен паротит,

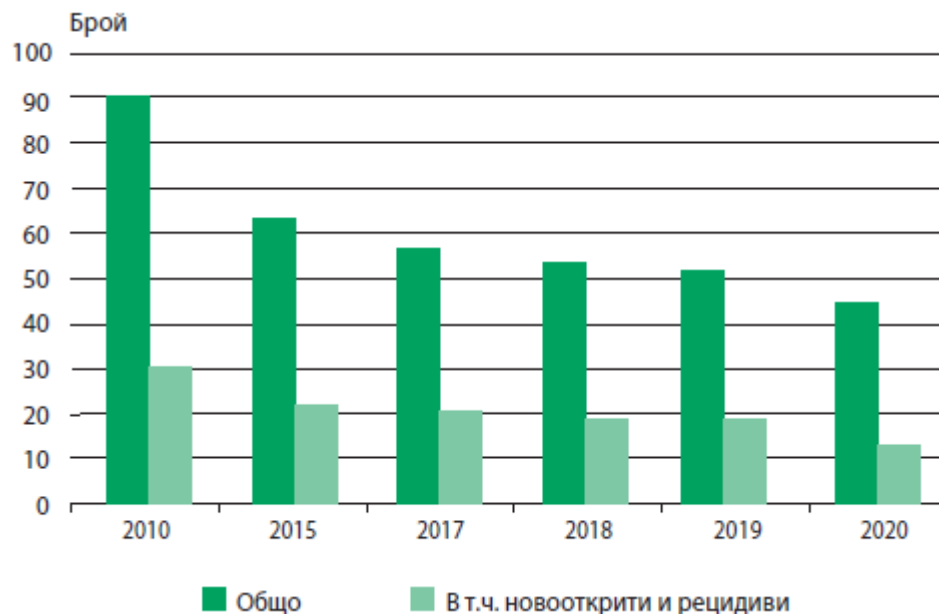
менингококов менингит и сепсис, вирусни хепатити, вирусни менингити и менингоенцефалити.

Обобщена информация за регистрираните заболявания от заразни болести на 100 000 души от населението през 2020 год. е представена на Фигура 65 по-долу.

Фигура 65. Регистрираните заболявания от заразни болести на 100 000 души от населението през 2020 год.

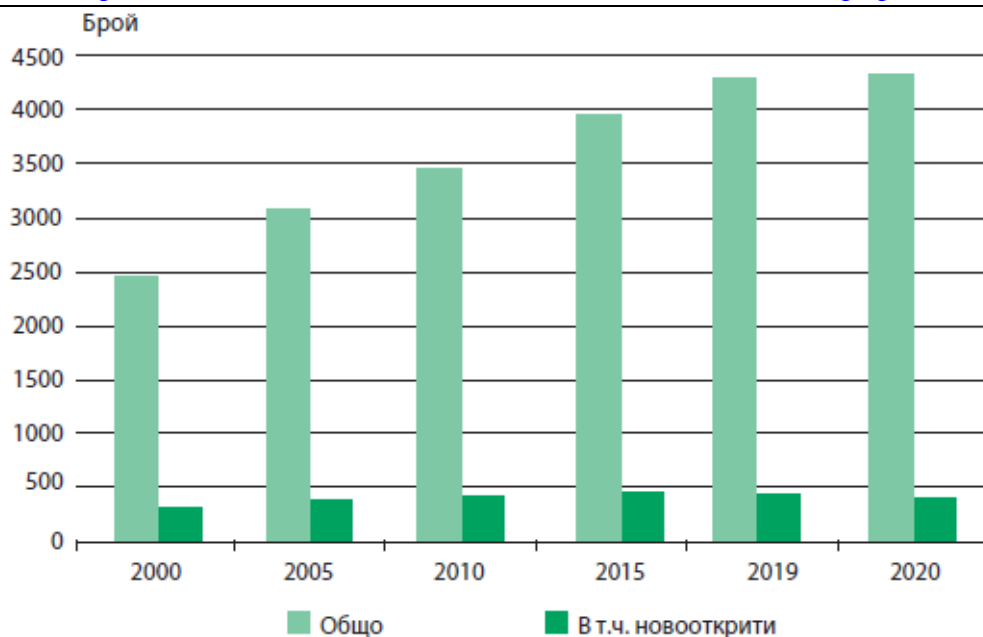
Заболеваемостта от активна туберкулоза през 2020 г. е 13.0 на сто хиляди. Сред децата до 17-годишна възраст е 2.2 на сто хиляди и е по-ниска в сравнение с предходната година. Фигура 66 дава информация за случаите на активна туберкулоза на 100 000 души от населението през 2020 год.

Фигура 66: Случаи на активна туберкулоза на 100 000 души от населението през 2020 год.

През 2020 г. честотата на новите случаи на заболявания от злокачествени новообразувания намалява спрямо предходната година и е 399.3 на сто хиляди души от населението.

В нозологичната структура на тези заболявания няма съществени изменения. Висока е заболяемостта от злокачествени новообразувания на: млечната жлеза при жените; простатата; кожата; трахеята, бронхите и белия дроб; дебелото черво; тялото на матката; шийката на матката; пикочния мехур; ректосигмоидалната област, правото черво (ректум), ануса и аналния канал и т.н. Данни за регистрираните случаи на злокачествени новообразувания през 2020 год. на 100 000 души от населението е дадена на Фигура 67 по-долу.

Фигура 67: Регистрирани случаи на злокачествени новообразувания през 2020 год. на 100 000 души от населението

През 2020 г. заболяемостта от злокачествени новообразувания при децата до 17 години е 5.2 на сто хиляди, като с най-висока честота са злокачествените заболявания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани - 3.0 на сто хиляди. Следват злокачествените новообразувания на: окото, главния мозък и други части на централната нервна система, пикочната система и неточно определени, вторични и неуточнени локализации - по 0.4 на сто хиляди; женските полови органи и мезотелиалната и меките тъкани - по 0.3 на сто хиляди, щитовидна и други ендокринни жлези и мъжки полови органи - по 0.2 на сто хиляди, и т.н.

Заболеваемостта от сифилис през 2020 г. е по-ниска в сравнение с предходната година и е 4.7 на сто хиляди души от населението.

По данни на РЗИ-Кюстендил за 2021г. за областта са отчетени регистрирани заболявания, болестност - според броя на болните по МКБ-10:

- На първо място-от клас IX - Болести на органите на кръвообращението-отн. дял- 28.51%;
- На второ място- от клас X - Болести на дихателната система – 11.71%;
- На трето място– от клас IV – Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 7.42%;

Заболеваемост:

- На първо място- от клас IX – Болести на органите на кръвообращението-12.96%;
- На второ място-от клас X - Болести на дихателната система-отн. дял-12.34%;
- На трето място– от клас XXII – Ковид – 19 -11.32%.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

По отношение на болестността през 2021 г. Болестите на органите на кръвообращението са запазили първото място, както през 2020 г. По отношение на заболяемостта през 2021 г. Болестите на органите на кръвообращението са преминали от второ на първо място.

Съгласно отчет на РЗИ – Стара Загора за 2021г., болестите на дихателната система като относителен дял от общия брой регистрирани заболявания на територията на област Стара Загора показва устойчива тенденция, като при лицата на възраст над 18 г. заема второ или трето място по честота на разпространение след болестите на органите на кръвообращението.

Заболеваемостта по обрачаемост от болести на дихателната система, през 2020 г. в област Стара Загора е 41150,93128‰ (128144случая). При лицата над 17 г. са регистрирани 55881 случая (21867,29591 на 100000 в тази възрастова група).

Структурата на хоспитализациите по класове болести и нозологични единици показва, че при лицата над 18 години с най-голяма честота са болестите на органите на кръвообращението (БОК), следвани от болести на храносмилателната система.

В област Стара Загора е отчетен възрастов градиент в респираторната заболяемост - тя е значимо по-честа при децата от 0-17 г. и намалява при възрастните от групата над 18 г., в която на първо място в структурата на заболяемостта са болестите на органите на кръвообращението.

За област Перник няма публикувани данни за 2021г. от РЗИ – Перник.

На национално ниво сред децата до 17-годишна възраст водещо място заемат заболяванията от микроспория, трихофития и фавус, като по-голямата част от регистрираните случаи са нови.

Хоспитализираните случаи (изписани и умрели) в стационарите на лечебните заведения през 2020 г. показват рязко намаление - с 448 697 от 2 412 523 през 2019 г. на 1 963 826 през 2020 година. От тях 343 322 (17.5%) случая са по повод фактори, влияещи върху здравето състояние на населението и контакта със здравните служби.

В структурата на хоспитализираните случаи по класове болести водещо място през 2020 г. заемат болестите на органите на кръвообращението, храносмилателната система, дихателната система, новообразуванията, болестите на пикочо-половата система, травмите, отравянията и някои други последици от въздействието на външни причини, бременността, раждането и послеродовият период, болестите на костно-мускулната и на съединителната тъкан, COVID-19 инфекция.

При децата до 17-годишна възраст най-голям сред класовете болести е относителният дял на хоспитализираните случаи поради: болести на дихателната система; някои състояния, възникващи през перинаталния период; травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини; болести на

храносмилателната система, болести на пикочо-половата система. Сравнително високят относителен дял на хоспитализираните случаи при децата по повод фактори, влияещи върху здравето състояние на населението и контакта със здравните служби, е резултат от отчитането на здравите живородени деца към този клас.

По данни на РЗИ – Кюстендил при децата до 17 години е отчетено:

Болестност:

- На първо място- от клас X -Болести на дихателната система-отн.дял-46.23% ;
- На второ място- от клас I - Някои инфекциозни и паразитни болести-16.59% ;
- На трето място –от клас - VII- Болести на окото и придатъците му-6.13% .

Тези данни не се различават от отчетената болестност при децата за 2020 г. В област Кюстендил. Променен е относителният дял, като най-голям е при клас X -Болести на дихателната система 46.23%.

Заболеваемост :

- На първо място- от клас X - Болести на дихателната система – отн. дял-35.47% ;
- На второ място- от клас I- Някои инфекциозни и паразитни болести – 9.30%
- На трето място - от клас XII- Болести на кожата и подкожната тъкан – 8.45% .

Данните за 2021 г. За област Кюстендил, не се различават от отчетената заболеваемост при децата за 2020.

Съгласно отчет на РЗИ – Стара Загора за 2021г., болестите на дихателната система като относителен дял от общия брой регистрирани заболявания на територията на област Стара Загора показва устойчива тенденция, като при деца до 17 г. е водеща причина за заболеваемост.

Заболеваемостта по обращаемост от болести на дихателната система, през 2020 г. в област Стара Загора за деца до 17 г. възраст са регистрирани 72263 случая (129378,3793 на 100000 в тази възрастова група).

Структурата на хоспитализациите в област Стара Загора по класове болести и нозологични единици показва, че при лицата от 0 до 17 години с най-голяма честота са болестите на дихателната система, като значителен процент от хоспитализациите в този клас са случаи на пневмонии.

За област Перник няма публикувани данни за 2021г. от РЗИ – Перник.

На национално ниво сред лицата на възраст 18 - 64 години най-голям сред класовете болести е делът на хоспитализираните случаи поради бременност, раждане и послеродов период, болести на храносмилателната система, болести на органите на кръвообращението, новообразувания, болести на пикочо-половата система, травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини, болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан.

Водещи заболявания в структурата на хоспитализираните случаи по класове болести над 65-годишна възраст са болестите на органите на кръвообращението, на храносмилателната система, новообразуванията и болестите на дихателната система.

16-годишна възраст, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, е 52 879, или 9.0 на хиляда души от населението над 16 години.

Лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70% са с най-голям относителен дял (33.6%), следвани от лицата с над 90% (26.0%), със 71 - 90% (25.6%) и тези с до 50% (14.8%).

От общия брой на освидетелстваните лица, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане през 2020 г., 34.7% са със срок две и три години, а 41.4% са „пожизнено“.

Най-честата причина за призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане са болестите на органите на кръвообращението - 32.3%. Следват новообразуванията (24.5%), болестите на костно-мускулната система и съединителната тъкан (11.5%), болестите на ендокринната система, разстройствата на храненето и обмяната на веществата (5.8%) и т.н.

Здравна мрежа и леглови фонд

По данни на НСИ към 21.12.2021г. лечебните здравни заведения в България и в трите статистически района са представени в Таблица 49.

Таблица 49. Лечебни здравни заведения към 21.12.2021г.

Статистически райони	Заведения	Брой	Легла
България	Лечебни заведения за болнична помощ	341	54 491
	в това число:		
	Многопрофилни болници	182	38 418
	Специализирани болници	137	13 828
	Лечебни заведения за извънболнична помощ	2 133	1 285
	Диагностично-консултативни центрове	111	291
	Медицински центрове	766	929
	Дентални центрове	56	6
	Медико-дентални центрове	53	59
	Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	1 147	-
Други лечебни и здравни заведения	151	1 939	
Югозападен	Лечебни заведения за болнична помощ	101	15 666
	в това число:		
	Многопрофилни болници	46	10 845
	Специализирани болници	52	4 636
	Лечебни заведения за извънболнична помощ	711	437
Диагностично-консултативни центрове	44	102	

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Статистически райони	Заведения	Брой	Легла
	Медицински центрове	271	289
	Дентални центрове	24	4
	Медико-дентални центрове	31	42
	Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	341	-
	Други лечебни и здравни заведения	46	595
Южен централен	Лечебни заведения за болнична помощ	71	11 792
	в това число:		
	Многопрофилни болници	44	8 953
	Специализирани болници	22	2 274
	Лечебни заведения за извънболнична помощ	417	192
	Диагностично-консултативни центрове	19	44
	Медицински центрове	136	135
	Дентални центрове	11	-
	Медико-дентални центрове	8	13
	Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	243	-
	Други лечебни и здравни заведения	24	144

Към 31.12.2021 г. в страната функционират 341 болници (публични и частни) с 54491 легла. От тях 182 са многопрофилните болници, които разполагат с 38 418 легла. Специализираните болници са 137 с общ брой легла 13 828.

В разглежданите области, с най-голям брой лечебни заведения (за болнична и извънболнична помощ) е област Стара Загора, което се обуславя и от броя на населението, живеещо в областта. Независимо, че по население област Кюстендил е на трето място от разглежданите три региона, по брой на лечебни заведения областта изпреварва област Перник. Близостта на област Перник до столицата, обосновава и по-малкия брой лечебни заведения в този регион.

Медицински персонал

По данни на НСИ към 21.12.2021г. медицински персонал в България и в трите статистически района са представени в Таблица 50.

Таблица 50. Медицински персонал към 21.12.2021г.

Статистически райони Области	Общо	Фелдшери	Акушерки	Медицински сестри (всички профили)	Лаборанти (медицински и рентгенови)	Зъботехници	Други
Общо за страната	44 451	1 814	3 264	28 816	5 930	1 636	2 991
Югозападен	13 525	258	1 049	8 753	1 932	571	962
Благоевград	1 531	82	77	1 109	161	36	66
Кюстендил	552	58	42	345	62	21	24

Статистически райони Области	Общо	Фелдшери	Акушерки	Медицински сестри (всички профили)	Лаборанти (медицински и рентгенови)	Зъботехници	Други
Перник	495	20	29	336	61	25	24
София	1 163	17	65	813	150	25	93
София (столица)	9 784	81	836	6 150	1 498	464	755
Южен централен	8 619	339	601	5 606	1 133	353	587
Кърджали	807	75	73	528	75	23	33
Пазарджик	1 327	55	77	901	167	37	90
Пловдив	4 729	62	305	3 048	700	240	374
Смолян	627	66	54	374	68	22	43
Хасково	1 129	81	92	755	123	31	47

На 31.12.2021 г. броят на лекарите в страната е 29 604 или 4,3 на хиляда души. Най-висока е осигуреността на населението с лекари в област Стара Загора - 4.3 на хиляда души от населението, следвана от Област Кюстендил – 3.7 и област Перник – 3.1 на хиляда души от населението.

Броят на населението на един лекар през разглеждания период е както следва: за Област Стара Загора - 232 души, Област Кюстендил – 273 и за Област Перник – 318 при средноза траната 231.

4.16.2.2. Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т. ч. свързани с околната среда

Рискови фактори, свързани със социално-икономическата среда

Доходи и разходи

През 2021 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство е 7 705 лв. и нараства с 9,1% спрямо 2020 г. За последните десет години (2012 - 2021 г.) общият доход средно на лице от домакинство се увеличава с 36%. Реалните доходи на домакинствата нарастват с 6.4% през 2021 г. в сравнение с 2020 г.

През периода 2012 - 2021 г. са регистрирани следните по-важни изменения по отношение на източниците на общия доход средно на лице от домакинство:

- Доходът от работна заплата през 2021 г. е 4 379 лв. и се увеличава с 10,3% спрямо 2020 г., а нарастването му в сравнение с 2012 г. е 2 пъти;
- Доходите от пенсии за последната година са 2 311 лева. Те нарастват с 12.7% спрямо 2020 г. и почти 2 пъти в сравнение с 2012 година;
- Доходите от самостоятелна заетост през 2021 г. са 401лв. и намаляват с 8,2% спрямо 2020 г., а спрямо 2012 г. с 1,2 пъти;
- Доходът от трудова дейност извън работната заплата за последната година е 49 лв. и намалява спрямо 2020 г. със 6.1%, а в сравнение с 2012 г. - с 2,2 пъти.

В структурата на общия доход с най-висок относителен дял е работната заплата. През 2021 г. той е 56.8%, което е с 0.7 процентни пункта по-малко в сравнение с 2020 г. и с 4.1 процентни пункта повече спрямо 2012 година.

Доходите от всички социални трансфери (пенсии, обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи и обезщетения) формират 32.5% от общия доход на домакинствата през 2021 година.

От получените социални трансфери с най-висок относителен дял в общия доход на домакинствата пред 2021г. са доходите от пенсии - 30.0%, който е с 1.2 процентни пункта повече в сравнение с 2020 г. и с 3.3 процентни пункта по-повече в сравнение с 2012 година.

През 2021 г. относителният дял на доходите на домакинствата от самостоятелна заетост в общия доход на домакинствата е 5.2% и намалява с 1 процентни пункта в сравнение с 2020 г. и с 2.4 процентни пункта спрямо 2012 година.

Относителният дял на дохода от трудова дейност извън работната заплата е 0.6% и намалява спрямо 2020 г. с 0.1 процентни пункта, а спрямо 2012 г. намалението е с 1.9 процентни пункта.

През 2021г. българските домакинства са изразходвали 7 041 лв. средно на лице, което е с 12% повече спрямо 2020 г. За периода 2012 - 2021 г. разходите на домакинствата се увеличават 1.6 пъти.

През периода 2012 - 2021 г. се наблюдават следните промени по отношение на някои видове разходи средно на лице от домакинство:

- Изразходваните средства за храна и безалкохолни напитки през 2021 г. са 2 057 лв., или с 9% повече спрямо 2020 г. и с 66.0% повече в сравнение с 2012 година;
- Разходите за облекло и обувки през 2021 г. са 256 лева. В сравнение с предходната година те нарастват с близо 30%, а спрямо 2012 г. нарастват 2 пъти;
- Разходите, свързани с жилището (вода, електроенергия, горива, жилищно обзавеждане и поддържане на дома), за последната 2021 година са 1 307лв., като в сравнение с 2020г. те нарастват с 14,2%, а спрямо 2012 г. - с близо 90%;
- За здравеопазване през 2021 г. са изразходвани 442 лв. - с 12,2% повече от 2020 г. и 2,1 пъти повече спрямо 2012 година;
- За транспорт и съобщения през 2021 г. са похарчени 798 лв., което е с 12,3% повече от 2020 г. и 1.7 пъти повече спрямо 2012 година;
- Разходите за свободно време, културен отдых и образование през 2021 г. са 312 лв. В сравнение с 2020 г. те се увеличават с 19.9%, а спрямо 2012 г. се увеличават почти 2 пъти;
- През последната година разходите за данъци и социални осигуровки са в размер на 926 лв. и се увеличават с 7,1% в сравнение с 2020 г., а спрямо 2012 г. нарастват над 2 пъти.

През 2021 г. относителният дял на разходите за храна от общия разход е 29.2%, което е с 0.9 процентни пункта по-малко в сравнение с 2020 г. и с 4,2 процентни пункта по-малко спрямо 2012 година.

Относителният дял на разходите, свързани с жилището, се увеличава с 0.5 процентни пункта през 2021 г. спрямо 2020 г., и запазва същото равнище като през 2012 г.

Делът на разходите за данъци и социални осигуровки е 13.2% от общия разход през 2021 г., което е с 0.6 процентни пункта по-малко в сравнение с 2020 г., а увеличението спрямо 2012 г. е с 2.2 процентни пункта.

Относителният дял на разходите за здравеопазване през 2021 г. е 6.3%, което е с 0,1 процентни пункта повече от 2020 г. и с 1,1 процентни пункта повече спрямо 2012 година.

През периода 2012 - 2021 г. делът на разходите за транспорт и съобщения в общия разход е в рамките на 11 - 12%.

Бедност

Борбата с бедността и социалното изключване е една от конкретните цели на ЕС и неговите държави - членки в областта на социалната политика. Бедността се запазва като фактор с многопосочно въздействие върху здравето в неговите биологични, психични и социални намерения. Все още няма универсално решение за преодоляване на бедността и социалното изключване.

През 2021 г. линията на бедност общо за страната е 504.33 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 532.4 хил. лица, или 22.1% от населението на страната. В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност намалява с 1.7%.

Безработица

Анализирайки по-голямата част от индикаторите, се наблюдава оживление в икономиката и на пазара на труда, което е в унисон и с положителното развитие в Европа като цяло. Големият проблем, обаче, остава все по-острата липса на работна ръка, което може да ограничи или възпре подема на българската икономика.

По данни на НСИ за 2021г. безработните лица в страната на 15 и повече навършени години са 146.7 хил. души, като коефициента на безработица е 4,7 % или с 0,4 процентни пункта по-малко спрямо 2020 година.

Рискови фактори, свързани с начина на живот

Рисковите фактори, свързани с начина на живот са тютюнопушенето, употребата на алкохол, ниската физическа активност, храненето и хранителния статус на населението, употребата на наркотици. Предвид това, че нямат отношение към изменението и допълнението на ПРР, обект на настоящата оценка, то същите не се разглеждат детайлно.

Рискови фактори, свързани с околната и трудовата среда

Рисковите фактори, свързани с околната среда, са атмосферният въздух, питейните води, води за къпане, почви, отпадъци, шум, генетично модифицирани организми в храни, нейонизиращи лъчения, йонизиращи лъчения. Предвид значимостта им и директната връзка, в честност възможното замърсяване или генериране на емисии от някои от вредните физични фактори, резултат от прилагането на изменението и допълнението на ПРР, обект на настоящата оценка, то рисковите фактори, свързани с околната и трудовата среда са разгледани в детайли в настоящата екологична оценка.

Рискови фактори по отношение на „атмосферния въздух“

Замърсяването на атмосферния въздух се определя като съществен, но предотвратим риск за човешкото здраве фактор и се използва като маркер за устойчиво развитие. Системната експозиция на повишени нива на атмосферни замърсители директно или индиректно провокира диапазон от нежелани ефекти - от незначителни функционални смущения до появата на сериозни заболявания на отделни органи и системи като:

- Понижена белодробна функция;
- Повишена възприемчивост на организма към респираторни инфекции;
- Усложнено протичане на съществуващи сърдечносъдови заболявания;
- Усложнено протичане на съществуващи хронични респираторни заболявания, включително и астма;
- Намалена средна продължителност на живота.

Емисиите от икономическите дейности: изгаряне на горива при производство на електрическа и топлинна енергия, в промишлеността и в битовото отопление са основен източник на замърсяване на атмосферния въздух. Не малък дял имат и емисиите от транспорта и селското стопанство.

Фините прахови частици (ФПЧ10 и ФПЧ2.5) и озон (O₃) са най-проблемните замърсители по отношение на човешкото здраве, следвани от бензо(а)пирен (индикатор за полициклични ароматни въглеводороди) и азотен диоксид (NO₂). Най-силно засегнати от въздействието на високите концентрации на озон (O₃), амоняк (NH₃) и азотни оксиди (NO_x) са екосистемите и горите във високопланинските райони.

Ефектите от лошото качество на въздуха се усещат най-силно в две основни области – в градските райони, където хората изпитват значителни здравословни проблеми и екосистемите, където се уврежда растежа на растителността, а еутрофикацията е довела до загубата на биологично разнообразие.

Анализът на емисиите на вредни вещества в атмосферата показват, че:

Емисии

Общи емисии

Анализът на емисиите на някои атмосферни замърсители показват, че в периода 2005–2020г.:

- Емисиите на SO₂ намаляват с 93% за 2020 г. в сравнение с базовата 2005г., което основно се дължи на намалените емисиите от топлоелектрическите централи (ТЕЦ);
- Емисиите на NO_x намаляват с 51% за периода 2005-2020г., което основно се дължи на редуцираните емисии от ТЕЦ и в по-малка степен на намаление на емисиите от автомобилния транспорт;
- Емисиите на NMVOC намаляват с 29% за 2020г. в сравнение с базовата 2005г.;
- За периода 2005-2020г. емисиите на NH₃ се увеличават с 1.7% – от 42 до 42.7 kt;
- Емисиите на ФПЧ2.5 са се увеличили с 4% през 2020 г. Основният източник на ФПЧ2.5 е изгарянето на горива в битовия сектор.

По групи източници

Процентното сравнение по групи източници на количеството генерирани атмосферни замърсители през 2019г. (пред-пандемична година) и през 2020г. (първата пандемична година) показват следното:

- SO_x - общото количество на серни оксиди емитирано в страната намалява от 74.19 хил. тона (през 2019г.) на 69.6 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 6.2%.
 - дялът на емисиите от източник №1–ТЕЦ (вкл. рафинерии) пада от 45.7% на 38.7%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 33.9 хил. тона (през 2019г.) на 26.9 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 21%.
 - дялът на емисиите от №3–Горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на енергия) пада от 7.3% на 2.3%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 5.45 хил. тона (през 2019г.) на 1.57 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 71.2%.
 - дялът на емисиите от №5–Добив и преработка на изкопаеми горива) пада от 7.7% на 4.9%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 5.69 хил. тона (през 2019г.) на 3.39 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 40.4%.
 - дялът на емисиите от източник №4–Негоривни производствени процеси се увеличава от 29.1% на 44.3%, като в количествено изражение емисиите от този

- източник се увеличават от 21.58 хил. тона (през 2019г.) на 30.83 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение с 42.9%.
- емисиите от останалите източници показват по-малки изменения.
 - NO_x- общото количество на азотни оксиди емитирано в страната се увеличава от 91.49 хил. тона (през 2019г.) на 91.6 хил. тона (през 2020г.), т.е. почти незабележимо увеличение от 0.1%.
 - дялът на емисиите от източник №7–Пътен транспорт пада от 43.2% на 39.2%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 39.52 хил. тона (през 2019г.) на 35.91 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 50%.
 - дялът на емисиите от №3–Горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на енергия) пада от 7.2% на 2.9%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 6.56 хил. тона (през 2019г.) на 2.63 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 59.9%.
 - дялът на емисиите от източник №4–Негоривни производствени процеси се увеличава от 1.3% на 5.4%, като в количествено изражение емисиите от този източник се увеличават от 1.16 хил. тона (през 2019г.) на 4.92 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 3.2 пъти.
 - дялът на емисиите от №5–Добив и преработка на изкопаеми горива) се увеличава от 0.4% на 1.6%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 0.37 хил. тона (през 2019г.) на 1.43 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 2.9 пъти.
 - емисиите от останалите източници показват по-малки изменения.
 - ФПЧ10 - общото количество на ФПЧ10 емитирано в страната се увеличава от 44.18 хил. тона (през 2019г.) на 44.75 хил. тона (през 2020г.), т.е. почти незабележимо увеличение от 1.3%.
 - дялът на емисиите от източник №4–Негоривни производствени процеси се увеличава от 0.5% на 15.0%, като в количествено изражение емисиите от този източник се увеличават от 0.23 хил. тона (през 2019г.) на 6.7 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 28 пъти.
 - дялът на емисиите от №5–Добив и преработка на изкопаеми горива) намалява от 2.5% на 2.0%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 1.11 хил. тона (през 2019г.) на 0.91 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 18%.
 - дялът на емисиите от №6–Използване на разтворители намалява от 2.6% на 1.9%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 1.17 хил. тона (през 2019г.) на 0.86 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 26.5%.
 - емисиите от останалите източници показват по-малки изменения.
 - ФПЧ2.5 - общото количество на ФПЧ10 емитирано в страната се увеличава от 30.07 хил. тона (през 2019г.) на 31.725 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 5.5%.

- делът на емисиите от източник №1–ТЕЦ (вкл. рафинерии) се увеличава от 0.2% на 0.6%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 0.07 хил. тона (през 2019г.) на 0.18 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 1.57 пъти.
- делът на емисиите от №3–Горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на енергия) пада от 7.3% на 1.2%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 2.2 хил. тона (през 2019г.) на 0.37 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 83.2%.
- делът на емисиите от източник №4–Негоривни производствени процеси се увеличава от 0.6% на 5.7%, като в количествено изражение емисиите от този източник се увеличават от 0.17 хил. тона (през 2019г.) на 1.81 хил. тона (през 2020г.), т.е. увеличение от 9.65 пъти.
- делът на емисиите от №6–Използване на разтворители намалява от 2.9% на 1.9%, като в количествено изражение емисиите от този източник намалява от 0.87 хил. тона (през 2019г.) на 0.61 хил. тона (през 2020г.), т.е. спад от 29.9%.
- емисиите от останалите източници показват по-малки изменения.

От големи горивни инсталации (ГГИ)

- Серните оксиди
 - през 2019г. най-голям дял имат енергийните инсталации в Маришкия басейн (община Стара Загора) – 88.2%, следвано от ТЕЦ „Брикел“ с 5.4% и ТЕЦ „Бобов дол“ със само 2.5%
 - през 2020г. делът на централите в Маришкия басейн е паднал на 83.1%, делът на ТЕЦ „Бобов дол“ се е увеличил на 7.5% и на ТЕЦ „Брикел“ – се е увеличил на 6.6%.
- Азотни оксиди
 - през 2019г. най-голям дял отново имат централите в Маришкия басейн – 69.8%. Софийските централи имат дял от 9.6% от общите емисиите.
 - през 2020г. делът на централите в Маришкия басейн е паднал на 63.0%, а този на Софийските централи се е увеличил на 10.5%.
- Прах
 - през 2019г. най-голям дял има ТЕЦ Девен–“Солвей Соди” - 25.5%, следван от емисиите на ТЕЦ "Марица Изток 2" с дял от 20.3%.
 - през 2020г. най-голям дял има ТЕЦ „Бобов дол“ - 24.7%, следван от емисиите на ТЕЦ Девен–“Солвей Соди” и ТЕЦ „Брикел“ с дял от 18.1%.

Концентрации

Анализът на измерените (часови) и осреднени (за 24 часа или една календарна година) концентрации, регистрирани в пунктовете за мониторинг през 2019г. и 2020г. показва:

- Серен диоксид:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- През 2019г.: превишение на СЧН ($350\mu\text{g}/\text{m}^3$) – 9 броя в АИС „Перник - Църква“ (Югозападен РОУКАВ) и 95 броя (над разрешените 35 броя в една календарна година) в АИС „Гълъбово“ (Югоизточен РОУКАВ), 4 броя в АИС „Димитровград–Раковски“ и 2 броя в АИС „Сливен“.
- През 2020г.: превишение на СЧН ($350\mu\text{g}/\text{m}^3$) – 23 броя в АИС „Перник - Църква“ (Югозападен РОУКАВ) и 28 броя в АИС „Гълъбово“ (Югоизточен РОУКАВ), 4 броя в АИС „Димитровград–Раковски“ и 1 броя в АИС „Сливен“.
- През 2019г.: превишение на СДН ($125\mu\text{g}/\text{m}^3$) – 3 броя в АИС „Перник - Църква“ (Югозападен РОУКАВ) и 10 броя в АИС „Гълъбово“ (Югоизточен РОУКАВ).
- През 2020г.: превишение на СДН ($125\mu\text{g}/\text{m}^3$) – 3 броя (разрешени 3 броя в една календарна година) в АИС „Перник - Църква“ (Югозападен РОУКАВ) и 2 броя в АИС „Гълъбово“ (Югоизточен РОУКАВ).
- Азотен диоксид:
 - През 2019г.: превишение на СЧН ($200\mu\text{g}/\text{m}^3$) – 3 броя в АИС „Павлово“ и 2 броя в АИС „Младост“ (Агломерация София), 4 броя в АИС „Каменица“ и 9 броя в АИС „ж.к. Тракия“ (Агломерация Пловдив), 4 броя в АИС „СОУ Ангел Кънчев“ (Агломерация Варна).
 - През 2020г.: превишение на СЧН ($200\mu\text{g}/\text{m}^3$) – по 1 брой в АИС „Младост“ и АИС „Надежда“ (Агломерация София), 8 броя в АИС „Каменица“ и 9 броя в АИС „ж.к. Тракия“ (Агломерация Пловдив), 5 броя в АИС „СОУ Ангел Кънчев“ (Агломерация Варна).
 - През 2019г.: превишение на СГН ($40\mu\text{g}/\text{m}^3$) само в пункт АИС „Пловдив-ж.к. Тракия“ (Агломерация Пловдив), която е $47.17\mu\text{g}/\text{m}^3$, т.е. 15% над нормата.
 - През 2020г.: СГН ($40\mu\text{g}/\text{m}^3$) – няма превишена средногодишната концентрация в нито един пункт.
- ФПЧ10:
 - През 2019г.: превишение на СДН ($50\mu\text{g}/\text{m}^3$) във всички 46 станции за мониторинг на КАВ, като в 20 станции е превишен и допустимия брой за СДН от 35 в една календарна година.
 - През 2020г.: превишение на СДН ($50\mu\text{g}/\text{m}^3$) в 44 станции за мониторинг на КАВ, като в 21 станции е превишен и допустимия брой за СДН от 35 в една календарна година.
- ФПЧ2.5:
 - Няма превишение на СГН ($25\mu\text{g}/\text{m}^3$) за данните през 2019г., както и няма превишение на новата норма от $20\mu\text{g}/\text{m}^3$ за данните през 2020г. в нито един пункт за мониторинг на КАВ.

Предвид гореизложеното може да се заключи, че основен проблем за здравето на хората остава замърсяването с ФПЧ10, като значителен принос за превишенията на

нормите имат ГГИ, работещи основно на въглища. Не на последно място трябва да се отбележи, че превишенията на серен диоксид се наблюдават отново в райони с функциониращи ГГИ, използващи като гориво въглища.

Рискови фактори по отношение на „качеството на питейните води“ и „водите за къпане“

Според протокола „Вода и Здраве“ на UNECE и СЗО, „Питейна вода е водата, която се използва или ще бъде достъпна за употреба от човека за пиене, готвене, приготвяне на храна, лична хигиена или подобни нужди,“ питейната вода е вода с достатъчно високо качество, която може да бъде консумирана или използвана специално за пиене и готвене, с наличие на много нисък риск от незабавна или дългосрочна вреда. Следователно тя трябва да е много чиста.

Качеството на водите зависи от водния източник и промените, свързани с геоложките условия, земеползването и метеорологичните условия.

Общо в България продължават да се регистрират отклонения по химични показатели със здравно значение:

- нитрати - все още отклоненията по този показател остават най-широко разпространени. Такива продължават да се регистрират в сравнително голям брой, предимно малки зони, преобладаващо в райони с обработваеми земеделски земи и развито животновъдство. Проблемът е от десетилетия, като най-засегнати са водоснабдителни зони в областите В. Търново, Бургас, Плевен, Ямбол, Шумен, Варна, Русе, Ст. Загора, Ловеч, Разград, Добрич, Търговище, Пловдив, Пазарджик, Враца, Сливен, Хасково. Отклонения от стандартите се отбелязва и в някои зони на територията на областите Силистра, Благоевград, Габрово и Монтана.
- хром - устойчивите отклонения по този показател са с по-малък териториален обхват и са установени в определен брой малки зони в областите Плевен и Монтана. Дължат се на естествено обусловено по-високо съдържание на хром във водоизточниците и отсъствие на коригиращи мерки;
- естествен уран - показателят се нормира и наблюдава по отношение на неговата химична токсичност. Резултатите от проведения от органите на държавния здравен контрол мониторинг показват, че надвишаване на съдържанието на естествен уран е наблюдавано в 12 бр. проби, в резултат на което са предприети адекватни и навременни мерки от страна на РЗИ и ВиК, като ограничаване ползването на водата за питейни и други цели, технически мерки от страна на дружествата и др.

През 2020г. несъответствия с изискванията за качество на питейната вода се установяват и по физикохимични и химични показатели с индикаторно значение.

Последните не се свързват с пряк здравен риск, но свидетелстват за наличието на проблемни звена във водоснабдителните системи и обработката на водата, което влошава качеството на водата и може да доведе до индиректен здравен риск, например при ползване на вода от нерегламентирани водоизточници. Сравнено с предишни периоди, отклонения продължават да се регистрират по показатели:

- манган - в няколко зони в областите Хасково и Плевен. Особено остър, свързан с естествените условия, при които се формират водите, остава проблемът в зони на водоснабдяване Брягово, Николово, Симеоновград и Българин, обл. Хасково, където от години са наложени ограничения за ползването на питейната вода.

Съществен фактор за наличие на несъответствия и влошена органолептика на водата е и състоянието на вътрешните водопроводни инсталации в жилищните и административните сгради, за чието стопанисване са отговорни техните собственици.

- желязо – най-често в зони с несъответствия по манган, като обл. Хасково или преходно в зони от обл. Бургас, Варна, Габрово и др., свързано с понижено потребление, застояване на водата, стари и често аварирани водопроводни мрежи и др.;
- органолептични (мътност, цвят, мирис, вкус). Обикновено несъответствията са с непостоянен характер, в някои случаи са свързани с наднормени количества на желязо и манган в подаваната вода, а в други с липса на пречистване на водата от повърхностни водоизточници, често аварирани водоснабдителни мрежи, ремонтни дейности и др.;
- в много ограничен брой малки зони на територията на различни области, често в отделни проби, са констатирани несъответствия по показатели, като например: флуориди, бор, фосфати, активна реакция (рН), алуминий, желязо, амониев йон и нитрити, сулфати и хлориди, както и калций и/или магнезий, участващи във формирането на общата твърдост на водата.

Констатираните отклонения са предимно в по-малки населени места – индикация за недобра водоснабдителна практика, респ. нерегулярна профилактика на съоръженията и неефективен режим на дезинфекция на водата, включително в зони с амортизирана водоразпределителна мрежа и чести аварии. Епизодични несъответствия по микробиологични показатели се отбелязват и в отделни големи зони, водоснабдявани от повърхностни водоизточници, най-често повлияни от неблагоприятни метеорологични условия, отсъствие на пречистване или несъответстваща обработка на водата. Същевременно по тези показатели е постигната много висока стандартност в зони, в които през годината са реализирани конкретни мерки за подобряване процеса на дезинфекция и автоматизирането му.

От експертите на НЦРРЗ и радиационните отдели към РЗИ е извършена оценка на общата индикативна доза за съответните населени места. Оценка показват, че по радиологичен параметър индикативна доза от поглъщане на радионуклиди с питейна

вода, който всъщност е показателя със здравно значение, всички питейни води, с изключение на една, отговарят на нормативните изисквания.

Изискванията към качеството на водите за къпане (това са водите в открити водни площи, използвани масово от хората за къпане – море, язовири, реки, езера) и мониторинга, който се извършва, са регламентирани в Директива 2006/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 февруари 2006 година за управление качеството на водите за къпане и съответната българска наредба, транспонираща тази директива в националното законодателство - Наредба 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане. В регионите, предмет на ДЕО не попадат повърхностни водни обекти, към които се изисква следене на качество на води за къпане.

Рискови фактори по отношение на шума

Обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в четири насоки:

- Психологично въздействие: раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост и умствените способности.
- Физиологично въздействие:
 - Върху слуховия орган.
 - Върху функциите на отделни органи и системи: сърдечно съдовата система – учестване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане и дихателната система – изменения на респираторния ритъм; храносмилателна система – забавяне пасажа на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха и ендокринна система – изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната
 - Върху организма като цяло и в частност върху висшата нервна дейност (нервна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви).
- Въздействие върху съня – смущаването на нощната почивка не дава възможност за възстановяване на работоспособността и постепенно довежда организма до състояние на преумора.

- Загуба на слуха в резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност.

Действието на фактора шум е най-отчетливо изразен в урбанизираните райони с население над 100 000 жители. Шумовото им натоварване зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие.

Авиационният шум е по-дразнещ в сравнение с шумовете от други източници, тъй като се състои от спорадични шумови събития с определен издигащ се и спадащ модел и с по-висока честота и сила, към които човешкото ухо е особено чувствително.

Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум. Неговият дял е 80-85% от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен, неблагоприятен за човешкото здраве акустичен режим.

По отношение фактор шум може да се заключи, че от значение са нивата на промишлен шум, регистрирани на териториите на промишлените площадки, което от своя страна дава отражение върху нивото на живот и върху здравето на работниците, но при правилен контрол и навременно взети защитни мерки, то последствията от продължително излагане на високи нива на шума могат да бъдат ограничени и да не застрашават живота и здравето на работниците, а от тук и на населението от близко разположените населени места.

Излъчваните нива на инфразвук и ултразвук в хода на експлоатацията на енергийните и други производствени обекти са причина за въздействие върху служителите и работниците, като същите не достигат нива, излагащи на риск населението от близко разположените населени места. Въздействието зависи от нивото на инфразвуковото налягане, честотата и продължителността. При продължително действие настъпват увреждания в ЦНС, ССС, дихателната, ендокринната и други системи, вестибуларния апарат, слуховия апарат. Оплакванията са свързани с главоболие, световъртеж, гадене, затруднено преглъщане, модулиране на речта, тремор на ръцете, треска, необясним страх, безпокойство, които се сменят с чувство за умора и разсеяност.

В производствени условия са регистрирани астено-вегетативен синдром, понижена умствена работоспособност, световъртеж, нарушения в равновесието, невротични симптоми: гадене, раздразнителност, нервност.

Рискови фактори по отношение на вибрациите

Вибрациите са рисков фактор, характерен предимно за работещите в такива условия. Вибрациите предизвикват увреждане на периферните кръвоносни съдове, нервни окончания и костите. Предпазните мерки включват основно технически решения

за ограничаване нивото на вибрациите: монтиране на оборудването върху специален фундамент, виброгасящи ръкохватки, и др. конструктивни решения, които осигуряват спазването на нормите, свързани с експозиция на вибрации. Този фактор не е рисков за населението и не се очаква въздействието му във връзка с реализирането на Стратегическия план, обект на настоящата оценка.

Рискови фактори по отношение на йонизиращите лъчения (радиационна обстановка)

Радиационната обстановка представлява естествена и изкуствена радиация. Може да предизвика остри и хронични увреждания – остра лъчева болест, злокачествени заболявания, мутации в поколенията и смърт. Защитата от йонизиращи лъчения включва: устройства за дистанционно управление, херметизиращи и ограждащи устройства, вентилация, защитни покрития, знаци за безопасност и сигнализация, лични предпазни средства.

Рискови фактори по отношение нейонизиращи лъчения

Това са електрически, магнитни или електромагнитни лъчения с възможно неблагоприятно въздействие върху здравето. Те предизвикват болести на органите на кръвообращението (хипертония), увреждане на очите и на централната и вегетативна нервна система. Защитата от нейонизиращи лъчения се осъществява чрез заземяване и електростатични полета.

Информация относно съществуващото състояние по отношение вредните физични фактори е дадена по-горе в настоящата точка.

Рискови фактори по отношение на температурата на въздуха

При прегряващи условия на работа (металургия, рудодобив, апретурно производство, стъкларска промишленост, производство на захар и др.) може да се стигне до различни смущения и изменения в организма като промяна в: температурата на кожата и тялото; водно - солевия баланс на организма; сърдечно - съдовата; храносмилателната, отделителната; и централната нервни системи. При крайно неблагоприятни условия може да се получи топлинен удар. При ниски температури и в охлаждащи условия работят в горското и селско стопанство, строителството, транспорт, консервна промишленост и др. Неприятното студово натоварване довежда до смущения в кръвообращението, измръзване на крайниците, трайни нарушения и увреждане на вътрешните органи, забавяне на реакцията и координацията на движенията.

Рискови биологични фактори

"Биологични агенти" са микроорганизми, включително онези, които са генетично модифицирани, клетъчни култури и човешки ендопаразити, които могат да провокират инфекция, алергия или токсичност. Застрашени са работещите в предприятия за производство на храни, селско стопанство, работа с животни и/или продукти от животински произход, здравни и лечебни заведения, ветеринарномедицински и диагностични лаборатории, третиране на отпадъци, пречиствателни станции за отпадъчни води. Част от защитните мерки са организационни и технически, за да се избегне или сведе до минимум контаминирането на работното място с биологични агенти, както и осигуряване на колективни средства за защита и/или лични предпазни средства. Биологичните фактори повишиха своето значение във връзка с развилата се пандемия от Коронавирус. В тази връзка трябва да се отбележи, че биологичните фактори съпътстват хората постоянно и биха могли да окажат негативно влияние във всеки един момент и на всяко място – в околната или в работната среда. Допълнителна опасност представляват „новите биологични фактори”, т.е. нови микроорганизми (най-често вируси или техни мутации), за които няма или не е достатъчна информацията, не могат да се предвидят въздействията и мерките за превенция.

Реализирането на изменението и допълнението на ПРР, не е свързано с генериране на биологични агенти. Ето защо и тези фактори не са разгледани подробно.

Рискови фактори свързани с градската среда

Над 50% от хората в света живеят в градове и начинът им на живот предопределя изявата на различни заболявания, скъсяващи жизнената им перспектива. Налице са доказателства за така наречените Асоциирани с града заболявания (Urban Associated Diseases), в които са включени почти всички социално значими болести: алергии и астма, аутоимунни и възпалителни заболявания, затлъстяване и диабет, сърдечно-съдови заболявания, рак, хронична обструктивна белодробна болест, инфекциозни заболявания и психични разстройства.

Много от рисковите фактори, дължащи се на градския начин на живот не са преки. Те, обаче, повлияват неблагоприятно генетично предразположените индивиди към развитие на определено състояние. Заседналият начин на живот, замърсяването на въздуха с фини прахови частици, промененият микробиом, недостигът на витамин D, шумовото и светлинно замърсяване, неприятната заобикаляща среда, струпането на много хора – това са само някои от факторите в градската среда.

В заключение и предвид предимно антропогенния характер на по-голямата част от атмосферните замърсители (производство на топлинна и електроенергия, неефективни транспортни системи, лоши градоустройствени решения, пренаселеност в съчетание със специфичен релеф) като приоритетни за общественото здраве могат да

бъдат определени персистиращите високи нива на фините прахови частици, следвани от някои газообразни замърсители с предимно локално значение (серен диоксид, сероводород, летливи органични съединения).

Отчитайки значително по-високия процент от населението на страната 5 000 496 души, или 73,1%, което живее в градовете, а 1 838 441 души, или 26,9% - в селата, то рисковите фактори, свързани с градската среда са от съществено значение по отношение здравния статус на населението.

Рискови фактори свързани с отпадъците

Образуването на територията на страната отпадъци са дадени по-горе в настоящия доклад. Макар че същите нямат пряко отношение към живота и здравето на населението, то те са със съществено индиректно влияние, поради това, че неправилното третиране на същите може да доведе до индиректно замърсяване на компонентите на околната среда, в т. ч. въздух, води и почви, като по този начин окаже дори и значително въздействие върху здравето на хората. Не на последно място нерегламентираното изхвърляне на отпадъците и неправилното им третиране води до увреждане на флората и фауната и нарушаване на баланса в околната среда, което също така може да има своите индиректни последици върху живота и здравето на хората.

5. ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР, РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК

За целите на настоящата оценка „Нулева алтернатива“ представлява прилагането на първия одобрен вариант на ПРР, чрез териториални инвестиции по 2-те специфични основни приоритета, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие - за „Интегрирано градско развитие“, за „Интегрирано териториално развитие на регионите на ниво 2“ и трети - за „Техническа помощ“, без прилагане на изменението и допълнението програмата.

Предвид горното, евентуалното развитие на аспектите на околната среда без прилагане на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, е подробно описано и оценено по компоненти и фактори на околната среда в доклада за ЕО, въз основа на който е издадено становище по ЕО № 2-2/2021 г. на МОСВ, с което се съгласува първия вариант на ПРР, одобрен с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 „Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

6. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ

Отчитайки, че информацията, касаеща предвидените интервенции по изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, е твърде обща и не съдържа необходимата конкретика, така че да се определят с висока достоверност очакваните въздействия върху компонентите и факторите на околната среда, то се приема, че всяка една част от разглежданите територии и зони би могла да бъде значително засегната от проектите в бъдеще. Затова най-важното условие преди изпълнението на подобни проекти е да се проведат конкретните процедури по реда на Глава шеста от ЗООС, свързани с оценка на въздействието върху околната среда, както и за проектите, за които е приложимо, да се извършат оценки за съвместимостта. За да се насочи вниманието към най-уязвимите територии, които следва да бъдат взети под внимание при бъдещите оценки, по-долу е представен кратък обзор за основните групи от тези територии.

6.1. Ландшафти и територии от интерес за Общността

На територията на област Стара Загора попадат 23 зони от мрежата Natura 2000, на територията на област Перник - 14, на територията на област Кюстендил - 21.

Общите цели на опазване на защитените зони за птиците са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние.
- Възстановяване на местообитания на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Общите цели на опазване на защитените зони за местообитанията са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и

на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За всички зони за птиците, както и за част от зоните за местообитанията има обнародвани заповеди по реда на чл. 12 от ЗБР, където са посочени специфични цели за опазване. Всички потенциални интервенции, следва да се съобразят с тези цели.

Подробна информация за зоните от мрежата Натура 2000 е дадена в т. 4.

6.2. Ландшафти и територии с национален защитен статут

На територията на област Стара Загора попадат 44 защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. Това са 5 резервата, 23 природни забележителности, 14 защитени местности, част от ПП „Българка” и НП Централен Балкан. На територията на област Перник и Кюстендил попадат 34 защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии. Това са 3 резервата, 2 поддържани резервата, 13 природни забележителности, 13 защитени местности, ПП „Рилски манастир”, част от ПП „Витоша” и част от ПП „Рила“. За всяка от защитените територии има определени режими на управление, с които следва да се съобразят всички потенциални интервенции. Подробна информация за защитените територии е дадена в т. 4.

6.3. Зони за защита на водите

Съгласно Закона за водите, чл. 119а, зоните за защита на водите са:

- Територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2;
- Водните тела, определени като води за отдиш и водни спортове, включително определените зони с води за къпане, съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 7;
- Зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
 - уязвими зони;
 - чувствителни зони;
- Зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- Защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

На територията на Република България са обособени зони за защита на водите, чиито мониторинг се извършва по райони за басейново управление (Дунавски, Черноморски, Източноромански и Западноромански район за басейново управление).

Оценката на състоянието на отделните зони за защита на водите (ЗЗВ) е извършена на база данните от проведения мониторинг в съответствие с нормативните документи и утвърдения подход за оценка на състоянието на ЗЗВ.

Разглежданото изменение и допълнение на, *"ППР за програмния период 2021-2027г."*, базирано на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник засягат следните зони за защита на водите:

Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване — повърхностни води

Басейнова дирекция „Дунавски район“

Разглежданото изменение и допълнение на, *ППР за програмния период 2021-2027г.* не засяга зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване — повърхностни води на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“.

Басейнова дирекция „Черноморски район“

Разглежданото изменение и допълнение на *ППР за програмния период 2021-2027г.* не засяга територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“.

Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“

Съгласно Регистър на питейните повърхностни водни тела в Източнобеломорски район като зони за защита на водите от Раздел 3 от ПУРБ на ИБР Разглежданото изменение и допълнение на *ППР за програмния период 2021-2027г.* не засяга територията на Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

Съгласно писмо на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ с изх.№П-01-331(1)/14.10.2022г. следните водни тела попадат в обхвата на изменение и допълнение на *ППР за програмния период 2021-2027г.* и са посочени в Приложение 3.1а - Регистър на зоните за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване за ЗБР на БУ

Таблица 51 Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване — повърхностни води на територията на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

№	Код на зона	Код на повърхностно водно тяло	Име на река/язовир	Географско описание на ПВТ
1.	4DSWSTR53	BG4ST700R1122	Глогошка	р. Глогошка (Банщица) от изворите до кота 1160 м.
2.	4DSWSTR56	BG4ST700R1123	Ореховска	р. Ореховска от изворите до кота 945 м.
3.	4DSWSTR57	BG4ST700R1222	Радушка	р. Радушка от изворите до кота 995 м.
4.	4DSWSTR58	BG4ST700R1322	Воденичица	р. Воденичица от изворите до кота 975 м.
5.	4DSWSTR16	BG4ST700R1120	Лебница	р. Лебница от изворите до кота 1300 м.
6.	4DSWSTR62	BG4ST700R1220	Соволянска Бистрица	р. Соволянска Бистрица от изворите до кота 1195 м.
7.	4DSWSTR51	BG4ST900L1001	яз. Студена	язовир Студена

Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване — подземни води

Басейнова дирекция „Дунавски район“

При актуализацията на регистъра на зоните за защита на подземни води, предназначени за ПБВ, всичките 50 на брой подземни водни тела в Басейнова дирекция „Дунавски района“ са определени като зони за защита на водите, в изпълнение на чл. 119 от ЗВ.

Оценката на състоянието на зоните за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, съгласно ПУРБ Дунавски район 2016-2021 г. показва, че 28 зони са в добро състояние и 22 са в лошо състояние.

Басейнова дирекция „Черноморски район“

Разглежданото изменение и допълнение на ПРР за програмния период 2021-2027г. не засяга територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“.

Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“

Всички 41 подземни водни тела на територията на Източнбеломорски район са определени като зони за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Оценката на химичното състояние на подземните водни тела, е представена в две категории - добро и лошо: 68 % от тях са оценени в добро и 32 % в лошо състояние.

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

При актуализацията на регистъра на зоните за защита на подземни води в ПУРБ 20162021 г. на БДЗБР, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, от всичките 38 на брой актуализирани подземни водни тела, 34 броя отговорят на критериите на чл. 119, ал.1, т. 1 и т. 2 от ЗВ и са определени като води за водочерпене за човешка консумация.

Оценката на състоянието на зоните за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, също показва, че всички 34 зони са в добро състояние.

Зони за защита – водни тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане

Басейнова дирекция „Дунавски район“

На територията на ДРБУ има определена една зона за къпане с име „Язовир Пчелина 2” и код BG3242661710017001, която се запазва и при актуализацията на регистъра на тези зони. Разглежданото изменение и допълнение на *ППР за програмния период 2021-2027г.* не засяга зона за къпане с име „Язовир Пчелина 2” с код BG3242661710017001

Басейнова дирекция „Черноморски район“

Разглежданото изменение и допълнение на *"ППР за програмния период 2021-2027г."* не засяга територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“.

Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“

На територията на Източнбеломорски район има определени 3 такива зони за къпане, разположени на два язовира - повърхностни водни тела от категория “езеро”, както е дадено в Таблица 52 по-долу.

Таблица 52. Зони за къпане БДИБР

№	Код на зоната	Име на зоната	Населено място	Код на водното тяло	Име на водното тяло
1	BG4251606567009001	яз. Кърджали Плаж 1	с. Брош	BG3AR570L021	яз. Кърджали
2	BG4251615000009002	яз. Кърджали Плаж 2	с. Главатарци	BG3AR570L021	яз. Кърджали
3	BG4251615268009003	яз. Студен кладенец"	с. Гняздово	BG3AR350L010	яз. Студен кладенец"

Източник: БДИБР

Разглежданото изменение и допълнение на ППР за програмния период 2021-2027г. не засяга посочените в Таблица 52 зони за къпане.

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

В ПУРБ (2016 – 2021 г.) няма определени зони за къпане в териториалния обхват на Западнобеломорски район на басейново управление. В ЗБР не са определени и зони за отдих и/или водни спортове, в съответствие с влезлите в сила промени на Закона за водите, считано от юли 2015г.

Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи

Територии, върху които ще се изпълнява програмата, попадат и в границите на определени зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ, в които водите са чувствителни към биогенни елементи включително чувствителни и уязвими зони:

А) Уязвими зони

Уязвимите зони се определят съгласно изискванията на **Наредба № 2 от 13 септември 2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.**

Б) Чувствителни зони

Понятието "чувствителни зони" е термин, характеризиращ даден водоприемник, който се намира в, или има риск да достигне до състояние на еутрофикация. Определянето на чувствителни зони е регламентирано в изискванията на Наредба № 6 от 9 ноември 2000г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти.

Басейнова дирекция „Дунавски район“

Уязвими зони

Актуализацията на регистъра на уязвими зони в БДДР е извършена въз основа на действащата към момента Заповед № РД 660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите за определяне на нитратно уязвимите зони. В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата. Разглежданото изменение и допълнение на, "ПРР за програмния период 2021-2027г.". не засяга уязвими зони на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“

Чувствителни зони

Съгласно действащата към момента Заповед № РД 970/28.07.2003г. чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ДРБУ са: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България“. Според

така определените чувствителни зони в ДРБУ, само водоприемниците в поречие Дунавски Добруджански реки попадат в нормална зона, а всички останали водоприемници са определени като чувствителни зони.

Разглежданото изменение и допълнение на, "ППР за програмния период 2021-2027г.". засяга чувствителна зона на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“ с код BGCSARI04

Басейнова дирекция „Черноморски район“

Разглежданото изменение и допълнение на, "ППР за програмния период 2021-2027г.". не засяга територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“

Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“

Уязвими зони

За Източнобеломорски район в ПУРБ 2016-2021 г. тази зона е една, но заема 16 620 км², което представлява 47% от площта на района за басейново управление. Съгласно последната заповед на министъра на околната среда и водите № РД 660/28.08.2019г. за територията на БДИБР са определени общо 38 уязвими зони, представени в следващата Таблица 53.

Таблица 53. Списък на общините в ИБР, определени като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници като извадка от Приложение 2 към Заповед № РД-660/28.08.2019 г.

№	Община	Обхват на уязвимата зона по надморска височина, метри
1	Болярово	до 250
2	Братя Даскалови	до 250
3	Брезово	до 300
4	Гурково	до 450
5	Гълъбово	пълен обхват
6	Димитровград	пълен обхват
7	Елхово	до 250
8	Карнобат	пълен обхват
9	Любимец	до 100
10	Марица	пълен обхват
11	Минерални бани	до 300
12	Нова Загора	пълен обхват
13	Опан у	пълен обхват
14	Пазарджик	до 450
15	Пещера	до 450

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

№	Община	Обхват на уязвимата зона по надморска височина, метри
16	Пловдив	пълен обхват
17	Първомай	до 300
18	Раднево	пълен обхват
19	Раковски	пълен обхват
20	Родопи	до 300
21	Садово	пълен обхват
22	Свиленград	до 100
23	Симеоновград	пълен обхват
24	Сливен	до 350
25	Стамболийски	пълен обхват
26	Стара Загора	до 250
27	Стралджа	пълен обхват
28	Стрелча	до 450
29	Сунгурларе	до 350
30	Съединение	пълен обхват
31	Твърдица	до 400
32	Тополовград	до 350
33	Тунджа	пълен обхват
34	Харманли	до 100
35	Хасково	до 250
36	Хисаря	до 400
37	Чирпан	до 250
38	Ямбол	пълен обхват

Съгласно таблицата Община Раднево и Община Гълъбово където е разположен енергиен комплекс Марица-Изток попадат изцяло в уязвими зони.

Чувствителни зони

В Източнобеломорски район са определени 6 зони за защита на водите - чувствителни зони. Във водосбор на чувствителна зона попада целият басейн на р. Марица и р. Тунджа и басейна на р. Арда от извори до вливане на р. Крумовица. Водосборите на чувствителните зони заемат 33 116 км², което представлява 94% от площта на ИБР.

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

Уязвими зони

Със Заповед №РД-146/25.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите са определени нитратно уязвимите зони на територията на БДЗБР. Регистър на нитратно уязвими зони определени като замърсени и такива, които са застрашени от замърсяване с нитратни на територията на БДЗБР са представени в Заповед № РД-660/28.08.2019 г, като и в приложения към Раздел 3 на ПУРБ 2016-2021 г. Разглежданото изменение и допълнение на, "ППР за програмния период 2021-2027г." не засяга уязвими зони на територията на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

Чувствителни зони

В териториалния обхват на Западнобеломорски район за басейново управление за чувствителни зони са определени 9 участъка от повърхностни водни тела, всичките в поречието на р. Струма.

Разглежданото изменение и допълнение на, "ППР за програмния период 2021-2027г." ще засегне следните чувствителни зони на територията на басейновата дирекция

Таблица 54. Регистър на чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ЗБР за БУ

№	Западнобеломорски район с център Благоевград		
	начало	край	Повърхностни водни тела
1.	р. Струма, от изворите	р. Струма, до вливането ѝ в яз. "Пчелина"	BG4ST900R003, BG4ST900R006
2.	р. Арката, от изворите	р. Арката, до вливането ѝ в р. Струма	BG4ST900R1007, BG4ST900R1009, BG4ST900L1008
3.	яз. "Студена"		BG4ST900L1001

Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

Басейнова дирекция „Дунавски район“

Определянето на този вид зони се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения от министъра на околната среда и водите, списък на стопански ценни видове риби и други водни организми. В ДРБУ в ПУРБ 2016-2021 г. са определени 39 броя зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми. В тези определени зони, предмет на опазване са видовете, включени в списъка на стопански ценни видове риби и други водни организми

Разглежданото изменение и допълнение на ППР за програмния период 2021-2027г. не засяга зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“

Басейнова дирекция „Черноморски район“

Разглежданото изменение и допълнение на ПРР за програмния период 2021-2027г. не засяга територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“

Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“

На територията на ИБР посочените видове са обект на изкуствено отглеждане (пъстърва, шаран, толстолоб, бял амур, европейски сом, щука, бяла риба), както и на любителски риболов в техните естествени местообитания. На територията на ИБР са определени 49 бр. ЗЗВ за опазване на стопански ценни видове риби съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 4 от ЗВ.

Разглежданото изменение и допълнение на „ПРР за програмния период 2021-2027г.“ не засяга зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми територията на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

В териториалния обхват на Западнобеломорски район за басейново управление няма определени стопански ценни видове риби и други водни организми, респективно не са обявени зони за защитата им.

7. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМА ”РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ”, БАЗИРАНО НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК

В настоящия раздел са разгледани съществуващите проблеми на околната среда, установени на национално и местно ниво и представени по компоненти на околната среда, имащи отношение към дейностите, предвидени в изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, включително отнасящи се до райони с особено екологично значение като защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.

7.1. Климат и атмосферен въздух

7.1.1. Климат

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Рисковете, причинени от явления, свързани с

изменението на климата, могат да доведат до загуба на човешки живот или да причинят значителни щети, засягащи икономическия растеж и просперитета както на национално, така и на трансгранично равнище.

В научната общност съществува консенсус, че изменението на климата вероятно ще увеличи честотата и величината на екстремни метеорологични явления. През последните десетилетия тази честота в България се е увеличила значително.

Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), показват повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7°C до 1,8°C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1,6°C до 3,1°C и от 2,9°C до 4,1°C. Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение изследванията показват намаляване на валежите с приблизително 10 процента до 2020 г., очаква се намаляване с 15 процента до 2050 г. и от 30 процента до 40 процента до 2080 г. При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Според съществуващите сценарии за климатичните промени за България се наблюдава тенденция към увеличаване честотата на екстремни явления и бедствия, което се доказва от честите интензивни валежи, топли и студени вълни, наводнения и суши, урагани, горски пожари и свлачища.

Очаква се биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от предвижданите промени. Тези промени ще засегнат допълнително обществото и неговите граждани, както и икономиката като цяло. Изменението на климата не засяга всички хора и територии еднакво поради различните нива на експозиция, съответната им уязвимост и адаптивните възможности за справяне. Рискът е по-голям за сегментите на обществото и бизнеса, които са по-малко подготвени и по-уязвими.

Значително по-ниските емисии на ПГ за 2020 г. в сравнение с базовата 1988г. показва, че в момента Република България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола от Киото в посока смекчаване на изменението на климата и подкрепа на прехода към климатична неутралност.

7.1.2. Атмосферен въздух

7.1.2.1. Емисии

Сектор „Енергетика“ продължава да е основният източник на агрегираните емисии на ПГ. В допълнение топлоелектрическите централи и през последната отчетна година, 2020 г., са едни от най-големите източници на серен диоксид, като емитират 39% от общото количество отделени серни оксиди в страната. На тях се дължи и значителен процент от генерираните азотни оксиди. Не на последно място изгарянето на твърди горива, каквито са лигнитните въглища, използвани в ТЕЦ в разглежданите райони, емитира в атмосферата значително количество ФПЧ10, като димните газове е необходимо да се очистват преди да бъдат изпускани в атмосферата.

Основните източници на емисии на територията на област Стара Загора и прилежащите ѝ общини, както и на територията на област Кюстендил (община Бобов дол) и област Перник, са големите горивни инсталации, както и инсталациите за съвместно изгаряне на отпадъци.

От представените в Таблица 7 данни е видно, че най-голям дял от генерираните емисии от емисии на серен диоксид и азотни оксиди на територията на страната от ГГИ имат централите от Маришкия басейн, а основен източник на прахови емисии сред ГГИ, които се явяват значителни замърсители на атмосферния въздух на територията на страната, е ТЕЦ „Бобов дол“. ГГИ на териториите на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, в резултат от изгарянето на лигнитни въглища, са едни от основните замърсители на атмосферния въздух не само на местно/локално ниво, но и допринасят за цялостното повишаване на нивата на генерирани емисии на национално ниво.

Инсенерация или съвместно изгаряне на въглища, неопасни отпадъци и биомаса се извършва в ТЕЦ „Бобов дол“, който е източник на значителни прахови емисии сред ГГИ.

7.1.2.2. Концентрации

Що се касае до концентрациите на вредни и опасни вещества в атмосферния въздух, то за териториите на засегнатите области се наблюдават редица екологични проблеми, които са в пряка връзка с изменението и допълнението на ПРР и в частност на приложенияте към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, въз основа на които са и предвижданията на новата версия на програмата.

Все още не могат да бъдат достигнати нормативно допустимия брой превишения по показател серен диоксид за община Гълъбово. За 2020 г. ПС на СЧН е превишена 28 пъти, а ПС на СДН - 12 пъти. За сравнение, през 2019 г. ПС на СЧН е превишена с 95 пъти, а ПС на СДН е превишена 10 пъти. Това значително превишение и излагане на населението на по-високи концентрации на серен диоксид от нормативно заложените е

в резултат от факта, че на значително малка площ са разположени четири от най-големите топлоелектрически централи в страната.

Повишени нива на серен диоксид продължават да се отчитат и на територията на Перник. В АИС „Перник-Център“ са отчетени 23 броя превишения на средночасовата норма за SO₂, при допустими 24 броя, съгласно Наредба № 12. Регистрирани са 3 бр. превишения на средноденонощната норма – колкото са допустими съгласно Наредбата. На 15 януари 2020 г. са отчетени 3 превишения на алармения праг от 500 µg/m³, след което са предприети действия в съответствие с „Инструкция за информиране на населението при превишаване на установените алармени прагове за нивата на серен диоксид, азотен диоксид и озон“, утвърдена със Заповед № 353/2019 г. от Министъра на околната среда и водите

На територията на най-близко разположеното населено място до ТЕЦ „Бобов дол“, при контролен мониторинг през 2019 год., са измерени превишения по показател ФПЧ₁₀, което е наложило необходимост община Бобов дол да изготви програма за намаляване на замърсителите, съгласно нормативните изисквания, нещо, което не би се наблюдавало при евентуална модернизация и работа на ТЕЦ „Бобов дол“ при спазване на нормативните изисквания.

7.1.2.3. Население, живеещо при наднормени нива на замърсяване

Основните замърсители, генерирани при работата на ТЕЦ, вкл. и тези, локализирани на териториите на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, се свеждат до прахови емисии, както и емисиите на серен диоксид и азотни оксиди.

Въз основа на данните от последния Национален доклад за опазване на околната среда, то в България все още остава много високият процент (60.2%) на населението, което живее при наднормени нива на замърсяване с ФПЧ₁₀. От разглежданите райони завишени емисии на прах са регистрирани в Перник и Бобов дол, като работата на ТЕЦ на твърди горива има не малък принос за това.

В градовете, в които са разположени пунктове за мониторинг, измерващи нивата на азотен диоксид и регистрирали през 2020 г. достатъчен обхват на данните за изчисляване на средногодишната му концентрация, няма население, живеещо при нива на замърсяване на атмосферния въздух над средногодишната норма за NO₂. Населението, живеещо в близост до транспортни пунктове е изложено на по-високи нива на замърсяване с NO₂, в сравнение с населението в близост до градски фонови пунктове.

През 2020 г. населението в страната не е изложено на нива на серен диоксид (SO₂) над допустимата средноденонощна норма. В Европа за последните пет години няма население (под 0.1%), живеещо при нива на замърсяване над нормата. Важно е да се отбележи, че станциите за мониторинг, които се използват за изчисленията са градски и

извънградски фонови и транспортни (счита се, че индустриалните пунктове се влияят от други локални емисии и не са представителни за жилищните области). *Продължава обаче тенденцията* за превишение на СЧН и на СДН за серен диоксид в гр. Гълъбово. Основните източници на серен диоксид в Югоизточен РОУКАВ са топлоелектрическите централи от енергиен комплекс „Марица Изток“, което, независимо от добрите показатели на национално ниво, създават неблагоприятни условия за живот на населението на местно ниво – в района на ТЕЦ, намиращи се в област Стара Загора. Регистрирани завишени норми на серен диоксид през 2020 г. се наблюдават и на територията на област Перник, като са отчетени 23 броя превишения на средночасовата норма за SO₂, при допустими 24 броя, съгласно Наредба № 12. Регистрирани са 3 бр. превишения на средноденонощната норма – колкото са допустими съгласно Наредбата. На 15 януари 2020 г. са отчетени 3 превишения на алармения праг от 500 µg/m³, след което са предприети действия в съответствие с „Инструкция за информиране на населението при превишаване на установените алармени прагове за нивата на серен диоксид, азотен диоксид и озон“, утвърдена със Заповед № 353/2019 г. от Министъра на околната среда и водите.

В Република България няма неразрешими хронични проблеми с основните замърсители, с изключение на наднормените нива на фини прахови частици, които се дължат основно на използването на местни твърди горива за отопление и на стария автомобилен парк – проблем, съществуващ в по-голямата част от държавите членки на ЕС.

7.2. Води

7.2.1. Повърхностни води

7.2.1.1. Качество на питейните води

Енергийният сектор не оказва пряко въздействие върху състоянието на питейните води у нас, поради обстоятелството, че такива води не се използват в технологичните процеси по производството на електроенергия. Косвено въздействие биха оказвали емисии на серни и азотни оксиди от ТЕЦ след отлагането им на земната повърхност и оттам проникването им до зоните на формиране и акумулиране на води с питейни качества. Втори възможен начин и път на проникване са районите на добив на въглища, където могат да се засегнат подземни водоносни системи, използвани за питейно водоснабдяване. На практика обаче, това е малко вероятно, поради създадените строги нормативни изисквания както по отношение на определянето на зоните за водоснабдяване, така и по отношение на дейностите и зоните на добив на полезни изкопаеми.

7.2.1.2. Натиск върху водите при производство на електрическа енергия

При отчитане на използваната вода за охлаждане, в структурата на индустриалното водопотребление водещо място заема отрасъл „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ – . Използваната вода за охлаждане се формира основно от мощностите, разположени на територията на речния басейн на р. Марица, като най-големите са електроцентралите в комплекс „Марица-Изток“. В производството на електро и топлоенергия големи потребители на води (в това число за охлаждане и технологични нужди) са ТЕЦ Марица изток 1, ТЕЦ „Марица 3“ АД - гр. Димитровград, ТЕЦ „Контурглобал Марица Изток 3“, „Брикел“ ЕАД гр. Гълъбово и други.

По отношение на „ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2“ ЕАД водовземаването се осъществява от яз. „Овчарица“ (за охлаждане и производствени нужди) и водовземаването от р. Тунджа (за поддържане нивото на яз. „Овчарица“), въз основа на издадено от Министъра на околната среда и водите, Разрешително № 0560/28.09.2001г. по реда на Закона за водите. Водовземните съоръжения са оборудвани с одобрени по реда на Закона за измерванията средства за измерване на използваните водни обеми. Използваните водни количества в централата не превишават разрешените годишни количества по разрешително за водовземаване, като не са констатирани несъответствия или нарушения.

7.2.1.3. Въздействие върху химическото състояние на повърхностните води

ТЕЦ^{овете} разположени в Маришкия енергиен комплекс, освен основен консуматор на вода също така са значим емитер на заустване на специфични замърсители и приоритетни вещества в басейна на р. Марица.

Сред обектите в енергийния сектор, заустващи директно във водни обекти са и „Топлофикация – Перник“ ЕАД, „Мини открит въгледобив“ ЕАД, гр. Перник, ТЕЦ „Бобов дол“, „Мини Бобов дол“ ЕАД.

„ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2“ ЕАД не зауства отпадъчни води в повърхностен воден обект.

Производствените отпадъчни води от енергийния сектор съдържат приоритетни и опасни вещества, които водят до влошаване на екологичния статус на водните тела. В района на ТЕЦ^{овете} са възможни превишения на съдържанието на прах и фини прахови частици (ФПЧ), както и на серен диоксид. Тези замърсители освен, че влошават качеството на атмосферния въздух, се отлагат върху земната повърхност и водите, в резултат на процесите на депозиция (мокро отмиване и сухо отлагане) и оттам също влияят на влошаването на качеството на повърхностните води.

7.2.2. Подземни води

Добивът на въглища е неразривно свързан с промяна в екологичното състояние на редица компоненти на околната среда, в т.ч. и подземни води. Необходимо е спазването на екологичните предписания и норми при воденето на минните работи, така че след приключване на добивната дейност да бъде възстановено естественото състояние на природната среда.

Характеризирането на състоянието на подземните водни тела свързани с добива на изкопаеми оценява риска за не постигане на добро химично състояние. По същество рудниците представляват потенциални точкови източници на замърсяване, свързани с технологията на добива и достигане до нивото на подземните води, отвеждания на непречистени води от индустриални площадки и затворени индустриални терени. При замърсявания от подобни източници в подземните води се повишава съдържанието на биогенни вещества.

За опазване на подземните води от замърсяване се прилагат разпоредбите на чл. 46. ал. 2 и чл. 118а, ал. 1, т. 2, 3, и 4 от ЗВ: т. 2 - обезвреждането, включително депонирането на приоритетни вещества, които могат да доведат до непряко отвеждане на замърсители в подземните води; т. 3 - други дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води; т. 4 - използването на материали, съдържащи приоритетни вещества, при изграждане на конструкции, инженерно-строителни съоръжения и други, при които е възможен контакт с подземни води.

За недопускане и предотвратяване на замърсявания и аварии, по отношение на подземните води е необходимо спазване на изискванията на чл. 131 от ЗВ: „При аварийни случаи, създаващи предпоставки за замърсяване на водите, собственикът или лицето, експлоатиращо обекта - източник на замърсяване, включително хвостохранилища, шламохранилища и насипища, е длъжно да вземе необходимите мерки за ограничаване или ликвидиране на последиците от замърсяването съгласно предварително изготвен аварийен план незабавно да уведоми басейновите дирекции и органите на Министерството на вътрешните работи.

Посочените в Таблица 18 Подземни водни тела, с код BG3G000000Q012 - порови води в Кватернер - Марица Изток и код BG3G0000PgN019 Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток са с лоша обща оценка на химичното си състояние, с тенденция към влошаване на качествата на водата за питейно-битови цели. По химически показатели водата има превишение на манган и фосфати.

7.3. Геоложка среда

В резултат на неприлагането на изменението и допълнението ПРР и в частност на приложенияте към него териториални планове за справедлив преход за регионите на

ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник на които е базирано, не се очакват значителни промени (негативни) в състоянието на земните недра. Несъмнено при продължаващ добив на въглища, ще продължи деформацията в котлованите на откритите мини, както и повърхностните деформации над подземни минни изработки в района на Перник. Имайки предвид провеждания добив, те няма да превишават сегашното състояние. Съществуват реални методи, които могат да минимализират негативните резултати върху околната среда.

Продължаваща експлоатацията на въглища в Марица-Изток периодично ще довежда до активизиране или възникване на свлачища с големи размери. Подобни проблеми, традиционно съпътстващи въгледобива, ще продължат да се наблюдават и при другите рудници (в района на Перник, Бобов дол и др.).

Очаква се склоновите деформации на вече затворените рудници да продължат, макар и с тенденция на затихване, в случай, че не бъдат предприети постъпки към рекултивация, вкл. и на вече затворени рудници.

Съществуващите инженерногеоложки проблеми при рудниците, използвани като депа за строителни отпадъци с цел рекултивация, ще продължат. Те носят потенциал от възникване на свлачища, кални потоци и замърсяване на почви и подземни и повърхностни води.

Наличието на пропадания, деформации на подземните изработки и други геодинамични явления в относително спокойна сеизмична обстановка, дават основание да се очаква, че при интензивни сеизмични въздействия, особено от местни огнища, тези неблагоприятни процеси ще се проявят в по-висока степен. Това е потенциална опасност, която не бива да се пренебрегва. Тя се засилва от тежките минно-технически условия, в които се експлоатират някои от тези рудници. Като цяло обаче, що се касае до съществуващите проблеми от сеизмично естество, имащи отношение към изменението и допълнението на ПРР, то те се свързват със зоните на максимално сеизмично въздействие, съвпадащи с райони планирани за строителство и експлоатация на стратегически или приоритетни енергийни обекти. Според картата за сеизмичното райониране на Република България (Фигура 35) за период 1000 години, районите на мините от Бобовдолския и Пернишки басейни се отнасят към зони с VIII степен на интензивност (I) по скалата на Медведев – Шпонхоер – Карник и коефициент на сеизмичност (K_s) 0,15, а Източномаришкия басейн съответно – I – IX и K_s - 0,27. Инженерно-конструктивно е постижимо този риск да бъде минимизиран дори и при наличие на непосредствено близък сеизмично активен разлом, но това изисква различна адаптация към специфичните условия на отделните географски райони и съответно допълнителен финансов ресурс.

7.4. Почви и земенползване

Основните екологични проблеми и тенденции по отношение на почвите се изразяват най-вече с развитие на проблемите, свързани с почвено запечатване, уплътняване, ерозия, свлачищни процеси, локално замърсяване и вкисляване.

При оказване на натиск върху почвената повърхност се получава уплътняване, което променя качествата на почвата като въздейства върху нейните порьозност и пропускливост. Порите се разрушават (слепват) като в резултат на това се нарушава водно-въздушния режим на почвата и респективно количеството на вода и кислород в нея намалява. Неподходящото управление на земята е основната причина за уплътняването на почвите, като примери за това са твърде големият брой животни на определена територия, неподходящата употреба на тежки селскостопански машини и обработването на земята при неблагоприятни климатични условия. Почвите са най-податливи на уплътняване, когато съдържанието на вода в повърхностния слой е над пределната полска влагемкост. Влажните почви не са достатъчно стабилни, за да осигурят съпротивление на тежестта и това води до уплътняване.

В зависимост от разположението и начина на образуването си, уплътнените почвени слоеве биват: повърхностна почвена кора, плитко уплътняване в или под орния хоризонт и дълбочинно уплътняване.

Почвите се различават по склонност и степен на уплътняване в зависимост от състава и свойствата им, но процеса на уплътняване е най-характерен за почвите с тежък механичен състав – глинести и тежко пясъкливо-глинести. Такива са широко застъпените в Южна България смолници и смолницовидни почви с високо съдържание на монтморилонитови глини.

Процесът на почвено запечатване се отнася за почви, използвани и трайно застроени за селищно изграждане, промишлено и инфраструктурно строителство, търговски и транспортни участъци, пътна и железопътна мрежа и др. Очаква се през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради запазващите се темпове на разрастване на някои селищни структури и развитието на съпътстваща инфраструктура

Почвената ерозия засяга огромни площи от територията на страната. Тя е естествен процес, който е силно зависим от антропогенните фактори. Обезлесяването и прочистването на естествената растителност при реализация на инфраструктурни, промишлени, туристически и др. проекти, интензивното земеделие и липсата на адекватни противоерозионни мероприятия водят до задълбочаване на проблемите, свързани със загуба на ценни почви в следствие на развитието на ерозия. Свлачищата също са природни процеси и причините за възникването им са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони, но са и много зависими от дейността на човека в урбанизираните райони.

Локалното замърсяване на почвите е свързано най-често с транспортната мрежа, складовете за опасни вещества и промишлените предприятия. Проблемите, свързани с транспорта, се изразяват в локални замърсявания с нефтопродукти, засоляване на околните почви в следствие на поддръжката на пътната мрежа в зимни условия и замърсяване с битови отпадъци. Всички складове за опасни вещества създават реална опасност за околната среда и населението, а промишлените предприятия са един от основните източници на замърсяване на почвите с тежки метали.

Вкисляването е процес, при който под действие на природни и антропогенни фактори се увеличава съдържанието на киселини в почвата. Реакцията на почвата влияе пряко върху подвижността и усвояемостта на хранителните и нехранителните елементи, а оттам и върху растежа и развитието на растенията. Селскостопанските култури реагират силно на високата почвена киселинност, като най-уязвими са растенията в начален стадий на развитие.

7.5. Ландшафт

По отношение на ландшафта, като един от основните съществуващи проблеми може да се посочи липсата на конкретно законодателство в областта. Други проблеми са замърсяването на компонентите му, промяната на видовете ландшафт, както и унищожаване и/или нарушаване на съществуващите природни ландшафти и свързаните с тях отрицателни визуално-естетични въздействия.

Понастоящем единственият нормативен документ в България, който предвижда опазване и управление на ландшафта, е Европейската конвенция за ландшафта. Липсата на национално законодателство в областта е сериозна пречка за правилната оценка на въздействията върху него и съставните му части и съответно за опазването му. Дейностите по опазване и устойчиво управление на ландшафта следва да бъдат уредени в законодателството.

Строителните дейности свързани с изграждане на нови обекти или за реконструкция и рехабилитация на съществуващи такива, както и полагане на необходимата инфраструктура, води до запрашаване и замърсяване на отделни компоненти на ландшафта. Замърсителите могат да бъдат прахови фракции с различен произход (естествен или изкуствен), строителни отпадъци и горивно-смазочни материали от превозни средства и строителна техника, битови отпадъци в резултат на човешката дейност и др.

Промяната на съществуващите ландшафти, както и замърсяването им с отпадъци има неблагоприятно визуално-естетично въздействие. Създаването на нови видове ландшафт в резултат на интензивни земеделски дейности и влиянието на човека върху териториите също представлява значителен проблем.

Нарушаването на ландшафта може да бъде пряко и косвено. Пряко увреждане на ландшафтните компоненти има по време на строителни работи и рехабилитация на всички видове обекти в резултат от наличието и използването на строително оборудване; трябва да се обърне внимание и на визуално-естетичното натоварване на териториите. Косвени промени в ландшафтните се наблюдават в резултат от следните дейности: промени в земеползването, поставяне на заграждения и осветление, промяна в характеристиките на ландшафта в резултат на интензификацията на ползването на терените, ерозията на почвите, влиянието върху ландшафтните в резултат на предложенията за оформянето им. Косвените промени в съставните части на ландшафта са резултат също от изграждането на нови постройки и обекти.

7.6. Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии

Богатото биологично разнообразие на България е подложено на въздействието на широк спектър от заплахи в резултат на човешката дейност и на естествените процеси, протичащи в екосистемите. Заплахите, самостоятелно или в комбинация, засягат в различна степен различните организмови групи и местообитания в страната. Те могат да влияят пряко върху видовете, съобществата и природните местообитанията или ефектът от тях да се отразява косвено.

Страната попада в зоната на засушаване. Намалява общото количество на валежите и на речния отток с характерни минимума през 4-5 години, особено ярко изразени в Черноморския район за басейново управление. Този факт се отразява неблагоприятно върху хигрофилните растения, водните и влаголюбиви животни и като цяло върху хабитатите край реки, езера, торфища, заблатени места и други влажни зони. По-нататъшното затопляне и засушаване на климата би оказало изключително неблагоприятно влияние върху видовото и хабитатно разнообразие в България.

Като цяло, усилената урбанизация и презастрояване, интензификацията на транспорта, замърсяването на вътрешните водни басейни и нови територии с промишлени и битови отпадъци и др. са отрицателни фактори, които влияят на биологично разнообразие в България. Презастрояването или развитието на туристическа и друга инфраструктура в почувствителните райони (в т.ч. защитени територии, обекти от Натура 2000, редки и уязвими местообитания и екосистеми като влажни местности, участъци по коригата на реки, гори и др.) става все по-сериозен проблем през последните години. Шосейният транспорт е общ екологичен проблем и отрицателното му влияние върху околната среда конкретно засяга биологичното разнообразие. Замърсяването на въздуха, особено в големите градове води до влошаване на средата за живот, оттам до ограничаване на биологичното разнообразие и дори до изчезване на синантропни видове птици и бозайници. Отлагането на замърсители на въздуха е продължаващ проблем за здравното състояние на горите и местата на растителните общности. Той нарушава

здравословния баланс на организми или екосистеми пряко или чрез подкисляване на почвите. Взаимодействието на отложените замърсители на въздуха с листната маса променя хранителния статус на дърветата и засилва податливостта им на болестотворни гъбички или насекоми-вредители. Общият брой на видовете, които са чужди за България, нараства постоянно от 1900 г. насам. Най-уязвимите местообитания предвид навлизането и натурализирането на чужди растителни видове са тези, създадени от човека, последвани от местообитанията в речните долини. Безконтролното изхвърляне на строителни и битови отпадъци влошава местообитанията, унищожава ценни растителни видове и влияе пряко и косвено на разнообразието на фауната.

Горските пожари са проблем за флората и фауната, тъй като те променят всички условия на околната среда, в т.ч. унищожават растителни и животински видове, много от които са редки и ценни, частично или изцяло унищожават слоя от чернозем, създават предпоставки за проникване и развитие на гъбични и други вредни организми, което води до нарушаване на стабилността на екосистемите.

7.7. Горски територии

Основните рискове за общото състояние на горите са свързани с потенциално негативното въздействие на изменението на климата и очакваното увеличение в честота на възникване на природни нарушения (пожари, каламитети, повреди причинени от абиотични фактори и др.). Налице е висока степен на неяснота относно естеството на това въздействие и неговия обхват.

Според Националния доклад за състоянието на околната среда, раздел „Гори“ (ИАОС, 2020), в изкуствените насаждения от бял бор, извън границите на естествения ареал на вида, протичат процеси на съхнене, резултат от физиологично отслабване, в съчетание с нападение от корояди и гъбни патогени. Дърветата първоначално се заселват от върхов корояд (*Ips acuminatus*), а впоследствие и от *Ips sexdentatus*, *Tomicus piniperda*, *T. minor* и др.

За влошеното състояние на белия и черния бор допринася засиленото развитие на редица видове гъбни патогени (*Heterobasidion annosum*, *Diplodia sapinea*, *Dothistroma septosporum*, *Cyclusneusma minus* и др.). *Diplodia sapinea* е един от най-значимите инвазивни причинители на съхнене по видове от род *Pinus* в България. Наличието на заболели дървета от коренова гъба (*H. annosum*), може да окаже в бъдеще отрицателно въздействие в засегнатите насаждения. За смърча потенциална опасност представляват нападенията от корояда *Ips typographus*, но през 2020 г. не се наблюдава масово намножаване на вредителя. По елата са установени повреди от кривозъбия корояд (*Pityokteines curvi-dens*), заселил отделни дървета.

В дъбовите насаждения (*Q. cerris*, *Q. frainetto*, *Q. petraea* и *Q. rubra*), в ниска степен са повредите от листозавивачки и педомерки (Tortricidae и Geometridae). В част от чистите церови насаждения е установен хипоксилонен рак, причинен от

фитопатогена *Hypoxylon mediterraneum*. Повреди от насекомия вредител *Dryomyia circinans*, причиняващ краста по листата на цера, и от инвазивния чужд вид дъбова коритуха (*Corythucha arcuata*) са установени във всички пробни площи от района на Източна Стара планина (сн. 3). Сериозни последици за насажденията от благун (*Q. frainetto*) и зимен дъб (*Q. petraea*) има от заразяване на дърветата с трахеомикозно заболяване с причинител *Ceratocystis roboris*.

Букът не е застрашен от агресивни насекомни вредители и деструктивни патогени, но е силно чувствителен към въздействия от абиотичен и антропогенен характер. В облистено състояние видът понася големи повреди от мокър сняг.

Негативно въздействие върху насажденията оказват и абиотичните фактори (7% от всички регистрирани повреди в ППП). Пораженията от мокър сняг и силен вятър имат локален характер, което е свързано с конкретните условия на месторастенията, видовия състав и възрастта на дървостоя. В някои от насажденията са отчетени повреди от мокър сняг. Останалите на терена паднали дървета са потенциални огнища на масово развитие на корояди.

Човешкият фактор леко повишава нивото си на въздействие от предходната година – 6% от всички отчетени повреди. В сравнително малък брой ППП са установени браконьерски сечи.

Климатичните промени стават все по-осезаеми с всяка изминала година. Ясно наблюдаваната нарастваща тенденция, показва по-високи нива на пожарна опасност, по-дълги пожарни сезони и интензивни бързо разпространяващи се „мега пожари“, върху които традиционните средства за гасене на пожари имат малка сила. Пожарите вече не засягат само южните райони, но са нарастваща заплаха и за Централна и Северна Европа. Повече от девет от 10 възникнали пожара в ЕС са причинени от човешки действия. Ето защо обществената осведоменост и образователните кампании за риска от пожари са от ключово значение за предотвратяване на бедствията. Регистрирани са 37 големи пожара, с размер над 30 ha, които са засегнали 8 844 ha, около две трети от общата опожарена площ през 2019 г. Половината от щетите са настъпили през м. август, което до голяма степен е заради пожар от над 2 000 ha, възникнал в Хасковска област през този месец. Други два пожара са изпепелили по над 1 000 ha всеки. 4 310 ha са засегнатите от пожари територии в Натура 2000 зоните, което е почти половината от общата опожарена площ и 0.115% от общата площ на зоните в Натура 2000 на територията на България (**Национален доклад за състоянието на околната среда, раздел „Гори“ (ИАОС, 2020)**).

7.8. Културно-историческо наследство

В страните на Европейския съюз в областта на културното и природно наследство стои концепцията за интегрирането му в съответната национална система за проспективно развитие, а дейността в тази област се разглежда като неотменим

структуроопределящ елемент от плановете и програмите за екологична промяна на средата. А това означава, че културното и природно наследство се явяват гарант за стабилността и устойчивото развитие на всяко общество и държава.

Организацията, управлението и защитата на българското културно-историческо наследство са национален приоритет, определен от чл. 23 на Конституцията на Република България. Основна причина за процесите с негативен нюанс в системата на културно-историческото наследство на нашата страна е липсата на ефективни механизми за целенасочено развитие на дейността в областта на защитата на културно-историческото наследство.

Спазвайки действащото в страната законодателство, свързано с управлението на културно-историческото наследство, то не се допуска намесата и разрушаването на същото. Не са регистрирани проблеми, имащи отношение към прилагането на изменението и допълнението на ПРР и териториалните плановете за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, служещи за основа за неговите предвиждания и неразривна част от същото, като от особена важност ще е рекултивацията на увредените терени в резултат от минната дейност и закриване на рудниците за въглища, с което ще бъде сведен до минимум риска за случайно унищожаване на културно-исторически ценности, в резултата от изкопни дейности.

Може да се заключи, че основният проблем пред КИН в страната е риска от неговото унищожаване, в резултат от изграждане на нови обекти, без прилагане на действащата нормативна база, целяща неговото опазване. Това обаче не се наблюдава, когато съответните дейности стават в пълен синхрон с действащото законодателство.

7.9. Отпадъци

Към настоящия момент от образуваните производствени отпадъци по икономически дейности водещо място заемат „Добивна промишленост“ и „Производство и разпределение на енергия и горива“, чийто дял съставлява почти 90% от общо образуваните производствени отпадъци за периода 2016-2020 г. Като регионално разпределение най-големи количества производствени отпадъци са образувани в областите Стара Загора, Варна, София, Перник, като от значение за настоящата оценка са области Стара Загора, Перник. Това основно се дължи на наличието на големи източници на производствени отпадъци в посочените райони, каквито са Топлоелектрическите Централни Марица Изток 2, Контурглобал Марица Изток 3, Ей И Ес – 3с Марица Изток I, Бобов Дол, Брикел и производствените компании Агрополихим, Солвей Соди, Стомана Индъстри и др.

Енергийният сектор и в частност въглищната индустрия и работата на някои топло-електрически централи основно на въглища водят до образуването на специфични

потоци отпадъци – отпадъчни продукти от процеса на флотация на въглищата и летяща пепел, котелна шлака и дънна пепел от изгарянето на въглищата, както и твърди отпадъци от пречистването на газовете в процеса на изгарянето на въглищата в ТЕЦ. Отчитайки факта, че в България използваните от топлоелектрическите централи въглища съдържат по-висок процент минерална компонента, то резултат от въглищната индустрия се генерират значителни количества отпадъци, чието третиране става в сгуроотвали, създаващи значителен риск за околната среда (ОС).

Като основен метод за третиране на генерираните отпадъци, образувани от добива и изгарянето на въглища, и към момента остава тяхното депониране, последвано от оползотворяването им с влагане в в строителството на пътища и сгради, под формата на гипс, гипсокартон, при производство на цимент и бетон и други смеси за строителството. Площите, на които се депонират производствените отпадъци от ТЕЦ заемат огромни територии и представляват значим екологичен проблем и екологична опасност за почвите, водите и въздуха поради тяхното разпрасиване при изсушаване и изпускане на вредните вещества, които съдържат. Депата към ГГИ в България са разпрострени на площ от около 20 000 декара, а риска за ОС от сгуриите се създава основно резултат от замърсяване на повърхностните и подземните води и замърсяване чрез разпрасиване, когато събраната от пречиствателните съоръжения пепел изсхва и се разпространява във въздуха.

В Таблица 55 са представени действащите съоръжения за приемане на образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища и на минни отпадъци на територията на област Стара Загора с техния общ и остатъчен (свободен) капацитет към 31.12.2021г.

Таблица 55. Общ и остатъчен капацитет към 31.12.2021г. на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Стара Загора

Съоръжение	Общ капацитет (тона)	Остатъчен свободен капацитет (тона)
Депозит за сгуропепелина и гипс от ТЕЦ „ЕЙ И ЕС – ЗС Марица Изток, с издадено КР №120-Н1/2018 г.	Седем клетки с общ капацитет от 49 889 000	33 698 980,5
Депозит за неопасни отпадъци на ТЕЦ "Марица Изток 2" ЕАД, с издадено КР №476-Н0/2013г.	Четири секции с общ капацитет от 16 540 000	16 540 000
Депозит за неопасни отпадъци „Обединени северни насипища” на “МИНИ МАРИЦА ИЗТОК” ЕАД,	108 060 000	83 896 996

<i>Съоръжение</i>	<i>Общ капацитет (тона)</i>	<i>Остатъчен свободен капацитет (тона)</i>
гр. Раднево, с издадено КР № 398-Н0-И0-А-ТГ1/2011 г.		
Депо за неопасни отпадъци „Насипище Медникарово” на “МИНИ МАРИЦА ИЗТОК” ЕАД, гр. Раднево, с издадено КР №403-Н0/2010 г.	86 181 180	63 189 977
Брикел Депо за неопасни производствени отпадъци, с издадено КР № 483-Н0/2014 г.	Пет клетки с общ капацитет от 8 678 239	7 791 181,1

В Таблица 56 са представени действащите съоръжения за приемане на образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища и на минни отпадъци на територията на област Перник с техния общ и остатъчен (свободен) капацитет към 31.12.2021г.

Таблица 56. Общ и остатъчен капацитет на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Перник

<i>Съоръжение</i>	<i>Общ капацитет (тона)</i>	<i>Остатъчен свободен капацитет (тона)</i>
Топлофикация – Перник” ЕАД, Сгуроотвал „Кудин дол” е разположен южно от ТЕЦ „Република” в близост до кв. „Калкас”, гр. Перник, с издадено КР № 297 – Н0/2008 г.	7 840 000	6 305 232
“Топлофикация – Перник” ЕАД, Сгуроотвал „7-ми септември” е разположен южно от ТЕЦ „Република” в близост до кв. „Калкас”, гр. Перник, с издадено КР № 296 – Н0/2008 г.	26 275 200	26 275 200

В Таблица 57 са представени действащите съоръжения за приемане на образувани отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища и на минни отпадъци на територията на област Кюстендил с техния общ и остатъчен(свободен)капацитет към 31.12.2021г.

Таблица 57. Общ и остатъчен капацитет към 31.12.2021г. на съоръжения с издадени КР за приемане на отпадъци от дейностите на ТЕЦ и минни отпадъци на територията на област Кюстендил

Съоръжение	Общ капацитет (тона)	Остатъчен свободен капацитет (тона)
ТЕЦ Бобов дол Депо за неопасни производствени отпадъци - Каменик , с издадено КР №299-Н1-ИЮ-А0/2019г.	27 000 000	25 280 572,670

От данните е видно, че съоръженията за приемане на отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища и на минни отпадъци на територията на област Стара Загора, са с достатъчен свободен капацитет, което да гарантира нормалната експлоатация на горивните инсталации от една страна и от друга - възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение.

Не такава е ситуацията в области Кюстендил и Перник, където съществуващите съоръжения за приемане на отпадъци от трите основни потока, характерни за дейността на ГГИ, работещи на въглища и на минни отпадъци, са изчерпан или почти изчерпан капацитет. Тези региони ще бъдат изправени пред предизвикателството за справяне с възможен проблем с осигуряване на съоръжения за приемане на отпадъци от дейността на горивните инсталации.

Друг основен момент са минните терени в трите области, които се нуждаят от рекултивация, който се очаква да бъде решен чрез приоритет 3 на изменената и допълнена ПРР.

7.10. Вредни физични фактори

Въз основа на представената в т. 4.13 информация може да се обобщи, че не са регистрирани съществуващи екологични проблеми във връзка с , имащи отношение към изменението и допълнението на оперативна програма „Развитие на регионите 2021 – 2027г.“ и приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник на които изцяло се базира.

Що се касае до шумовото натоварване в околната среда, то шумовото замърсяване създава реален проблем особено за населението, обитаващо градската среда, където потоците от автомобилен трафик продължават да се увеличават.

От промишлените източници на шум, в сектор „Енергетика“ основни източници на шум се явяват вятърните генератори. Най-общо, нивата на шума при ветрогенераторите бързо намаляват с отдалечаването от съоръжението. Турбината с голяма мощност (над 1 MW) типично създава шум с нива 90 -105 dB(A). На разстояние около един диаметър на ротора на нивото на земята шумът намалява до 55-60 dB(A), а на 350 m разстояние – до 35-45 dB(A).

Що се касае до вибрациите и радиационния фон в околната среда, то не се констатира проблеми, които да са във връзка с ПРР. Техниката, работеща в границите на откритите рудници, е източник на вибрационни нива, които се явяват рискови за работниците, предвид което се предприемат и съответните защитни мерки, но същите не излагат на риск населението, живеещо в близките населени места.

През последната отчетна година не са регистрирани завишени стойности на радиационния фон.

Относно нейонизиращите лъчения специфичното е, че у нас няма нормативен акт, регламентиращ защитата на населението от нискочестотните електрически и магнитни полета, както и за тези с честота 50 Hz, излъчвани от енергийните системи. Измерените стойности при тези честоти се сравняват с европейската Препоръка 1999/419/ЕК за защита на населението от електромагнитни полета, която все още не е в действие у нас.

Националният център по общественото здраве и анализи (НЦОЗА) извършва насочени измервания на стойностите на електромагнитните полета (ЕМП) в „чувствителни“ райони с наличие на детски градини, училища, болници, места за отдих и почивка, както и в гъсто населени райони с голяма гъстота на излъчващи съоръжения, за целите на попълване на информационната система. НЦОЗА извършва и измервания с мониторингови станции за 24-часов мониторинг, както и със спектрални анализатори за разграничаване на приноса на различните излъчватели в пунктове около „чувствителни“ сгради и райони.

Резултатите от измерванията, извършени от НЦОЗА в почти цялата страна показват, че стойностите на ЕМП не надвишават пределно допустимите нива съгласно изискванията на Наредба № 9 от 14.05.1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно защитни зони около излъчващи обекти, а именно $10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. Надвишаване на тази стойност се открива при не повече от 3% от измерените стойности.

РЗИ, съгласно „Указание за планиране, организиране и отчитане на дейността на РЗИ по опазване на общественото здраве“, 2016 г., изпратено от Дирекция „Държавен здравен контрол“ на МЗ, извършва мониторинг на излъчващите обекти. Съгласно това

„Указание” РЗИ извършват систематичен и насочен контрол на стойностите на ЕМП, като задължението за измерване се отнася до 10% от въведените в експлоатация обекти с обществено предназначение – базови станции за мобилна комуникация на случаен избор, както и в райони на детски градини, училища, болници.

7.11. Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал

Що се касае до опасните химични вещества и смеси и в частност предприятията с нисък и висок рисков потенциал, то не са регистрирани проблеми, които да имат отношение към изменението и допълнението на ПРР.

7.12. Материални активи

Основните проблеми пред материалните активи, имащи отношение и към изменението и допълнението на ПРР, позоваващо се на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, обект на оценката, са сведени до това, че енергийната инфраструктура се нуждае от още материални активи с екологично предназначение, като съоръжения и оборудване, необходими за опазване и възстановяване на околната среда и оборудване за наблюдение и контрол. Материалните активи, имащи пряко отношение към околната среда, като очистни съоръжения, шламохранилища, насипища и др. се нуждаят както от реконструкция и модернизация, така и от нови проекти с екологично предназначение.

7.13. Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве

7.13.1. Социално-икономически условия на средата

За целите на настоящия социално-икономически анализ са използвани данни от изготвените Териториални планове за справедлив преход (ТПСП) за трите засегнати региона, които са приложение към изменението и допълнението на ПРР и към които са насочени новите приоритетни оси 3 и 4 на програмата.

Постигането на целите на България по Зелената сделка на ЕС и климатичната неутралност към 2050 г. ще бъдат съпроводени с предизвикателства на прехода към неутрална по отношение на климата икономика и критично социално-икономическо въздействие по отношение на декарбонизацията и трансформацията на електроенергийния сектор.

7.13.1.1. Затихващи и трансформиращи се сектори в Област Кюстендил

Секторите в област Кюстендил, са: добив на въглища, производство на енергия от въглища (в т.ч. електроенергия, топлинна енергия и пара), доставка на специализирана минно оборудване, инструменти, резервни части и др., както и спомагателни дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, транспорт, административни дейности и др.).

Трансформиращите се сектори в областта, които ще могат да трансформират своите дейности и да се адаптират към неутрална по отношение на климата икономика, са дейности и сектори, които ще бъдат веригата на доставки на чиста енергия и енергийна ефективност, в т.ч. соларни панели, електрическо оборудване и технически елементи за соларни панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за водород, допълнително оборудване за водороден газ и свързаната с тях инфраструктура, геотермално оборудване - тръби, вентили, автоматизация и др. Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване - за добив на въглища и за ВЕИ не се произвежда на местно ниво, което може да бъде променено чрез трансформиращите се сектори.

По отношение на загубата на приходи в общинския бюджет има една община в областта, която ще бъде най-засегната от загубата на вноски от мините - община Бобов дол, която през 2020 г. е имала 44,16% от бюджета си, идващи от ТЕЦ "Бобов дол".

В този контекст подкрепата за икономическата диверсификация на районите следва да се съчетае с преквалификация и преквалификация на служителите от западащите/преобразуващите се сектори, за да отговорят на нуждите на пазара на труда в икономиката след прехода.

Поради емисиите на парникови газове процесът на преход засяга предимно минните и енергийните компании, работещи с въглища. Техният дял в емисиите на парникови газове е определящ за успеха на прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Поради това засегнатите работни места се определя на базата на секторите В и D на NACE в област Кюстендил.

Неблагоприятната структура на уменията на работната сила може да се влоши допълнително от постепенното закриване на интензивни на емисии икономически сектори, което се отнася както за средно, така и за нискоквалифицираните работници. Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища в областта имат дълга традиция, което предполага, че много служители притежават набор от умения, свързани с индустрията в областта, и ще се нуждаят от преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, трябва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. слънчеви панели, електрическо оборудване и технически елементи за слънчеви панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизери за водород, допълнително оборудване за водороден газ, геотермално оборудване - тръби, клапани, автоматизация и др.

Освен това всички останали активни икономически сектори следва да бъдат подкрепени, за да създават нови работни места и да прилагат мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове и др.

Преходът към неутралност по отношение на климата (енергетиката е най-големият източник на емисии на парникови газове - през 2020 г. на този сектор се падат 71,29 % от общите емисии, като основният източник е изгарянето на твърди горива - 49 %, следвано от течните горива с 35,3 % и газообразните горива с 13,7 %) ще доведе до няколко ефекта, повечето от които са свързани със закриването и преобразуването на минните и енергийните дружества.

Необходимостта да се подкрепи преходът към неутрална по отношение на климата икономика трябва да се осъществи чрез диверсификация на икономическите дейности и смекчаване на социално-икономическите предизвикателства. Това може да бъде постигнато чрез подкрепа за новосъздадени МСП и модернизиране на съществуващите в сектори с висок потенциал.

Най-важният ефект от прехода ще бъде резултат от закриването на минните и енергийните предприятия, работещи на въглища, по-специално ТЕЦ "Бобов дол". Това ще доведе до значително намаляване на емисиите на парникови газове през 2026 г. и ще изисква инвестиции в МСП в приоритетни сектори, образование, преквалификация, повишаване на квалификацията.

За да се справи с някои от предизвикателствата на прехода, област Кюстендил е подписала меморандум за партньорство с Националната компания "Индустриални зони", който предвижда създаването на индустриални паркове - доставчици на домакинства за инвеститори в МСП. Следните икономически дейности могат да се считат за достъпни за област Кюстендил: предприятия за преработка на храни (пресни плодове и зеленчуци, консервирани храни и др.), текстилна промишленост, инсталации за биогаз (биометан), производство на обувки, спортно оборудване и др.

Област Кюстендил разполага и със значителен фотоволтаичен, вятърен и геотермален потенциал, както и с потенциал за зелен водород. Така например в община Сапарева баня се намира геотермалният извор с най-високата температура на Балканите - 103,5о С. В град Дупница изворът се използва като източник на отопление за редица обществени сгради. В момента се проучва трети извор край съседното село Бистрица, както и в град Кюстендил.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

7.13.1.2. Затихващи и трансформиращи се сектори в Област Перник

Намаляващите сектори в област Перник, които ще бъдат постепенно преустановени, са: въгледобивни дейности, производство на енергия с използване на въглища (вкл. електроенергия, топлинна енергия и пара), с изключение на ТЕЦ за отопление, в случай че докаже, че отговаря на критериите за устойчивост по Директива RED II (икономии на ПГ след 2021 г. >70% и след 2026 г. >80%); доставка на специализирано оборудване за минни машини, инструменти, резервни части и др, възстановяване и третиране на отпадъци, административна дейност и т.н.); основно производство на желязо, стомана и феросплави, освен ако не прилага широкообхватни мерки за декарбонизация.

Трансформиращите се сектори в област Перник, които ще могат да трансформират своите дейности и да се адаптират към неутралната по отношение на климата икономика, са: ТЕЦ за отопление, в случай че докаже, че отговаря на критериите за устойчивост по Директива RED II (икономии на ПГ след 2021 г. >70% и след 2026 г. >80%); дейности и сектори, които ще бъдат веригата за доставка на фотоволтаични панели, електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за зелен водород, допълнително оборудване за зелен водороден газ - тръби, клапани, автоматизация и др. Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване, за добив на въглища и за ВЕИ, е предимно вносно и не се произвежда на местно ниво, което може да бъде променено от трансформиращите се сектори.

Перник е най-малко засегнатата област поради прехода, но все пак е налице значително въздействие. В това отношение през 2025 г. ще бъдат засегнати общо 500 работни места, през 2026 г. - 1,6 хил. и през 2027 г. - още 500. Освен това концентрацията на индикативния икономически ефект ще доведе до загуба на БДС в размер на 91 млн. лв. на годишна база.

Неблагоприятната структура на уменията на работната сила може да се влоши допълнително от постепенното закриване на интензивни на емисии икономически сектори, което се отнася както за средно, така и за нискоквалифицираните работници. Добивът на въглища и производството на електроенергия и топлинна енергия от въглища в областта имат дългогодишни традиции, което предполага, че много служители притежават набор от умения, свързани с промишлеността в областта, и ще се нуждаят от преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, трябва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. фотоволтаични панели, електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори,

алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за зелен водород, допълнително оборудване за зелен водород, геотермално оборудване - тръби, клапани, автоматизация и др. Освен това промишлеността за производство на основно желязо, стомана и феросплави следва да прилага мерки за повишаване на квалификацията и преквалификация за декарбонизация.

Освен това всички останали активни икономически сектори следва да бъдат подкрепени за създаване на нови работни места и прилагане на мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и топлинна енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове и др.

Област Перник е подписала меморандуми за партньорство с Националната компания "Индустриални зони" и има индустриални паркове, които са в етап на планиране и изграждане. Област Перник предвижда изграждането на индустриален/логистичен парк на площ от 346,3 хектара. В момента територията на Индустриална и логистична зона Перник се нуждае от изграждане на сгради, халета и складове.

Потенциал за геотермална енергия има и в област Перник.

Освен това наличието на добре развита и лесно разпознаваема екосистема за научни изследвания и иновации би улеснило значително процеса на диверсификация на икономиката във въглищните райони. Съвместните научноизследователски и развойни дейности между академичните среди и бизнеса (напр. чрез инкубатори и индустриални клъстери) водят до развитие на нови знания, които са основа за въвеждане на нови технологии и иновации на продукти и процеси. Инфраструктурата за научноизследователска и развойна дейност в област Перник е представена от един университет и може да бъде доразвита.

7.13.1.3. Затихващи и трансформирани се сектори в Област Стара Загора

Въгледобивните дейности, производството на енергия от въглища (включително електроенергия, топлинна енергия и пара), доставката на специализирано минно оборудване и спомагателните дейности в минното дело се считат за затихващи сектори съгласно изискванията за дефиниции на ФСП. Промяната на дела на заетостта ще се изразява в реструктуриране от секторите В и D на NACE към други дейности, което ще доведе главно до създаване на нови работни места и ще доведе до неутрална по отношение на климата икономика. Такива дейности и сектори ще бъдат напр. веригата за доставка на фотоволтаични панели (от сглобяване до рециклиране), електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизери за водород, допълнително

оборудване за водороден газ - тръби, клапани, автоматизация и т.н., оборудване за съхранение на електроенергия - батерии, инструменти, резервни части и др. Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване - за добив на въглища и за ВЕИ - основно се внася. Това трябва да се промени от трансформиращите се сектори, като се засили стратегическата автономност на Европа.

От друга страна, трансформиращите се сектори са тези, които ще могат да променят дейността си и да се адаптират към неутрална по отношение на климата икономика, например:

- Производство на чиста енергия от възобновяеми енергийни източници и подпомагане на разработването на екологичен водород.
- Производство, дистрибуция, поддръжка и рециклиране на устройства за съхранение на енергия - батерии.
- Доставчици на специализирани инсталации за производство на електроенергия, машини, оборудване, софтуер и части.
- Подкрепящи дейности за производство на чиста енергия, напр. преквалификация, повишаване на квалификацията, дейности в областта на кръговата икономика, в съответствие с нуждите на развитието на бизнеса и във връзка с мерките за регионално икономическо развитие и със съдействието на синдикатите и др.

За област Стара Загора като референтни точки са взети две конкретни години - 2026 г. (намаление на емисиите от въглищните ТЕЦ) и 2038 г. (най-късната планирана дата за приключване на поетапното извеждане от експлоатация), за да бъдат приведени в съответствие с очакваните промени. През първата референтна година най-малко 12 хил. работни места ще трябва да бъдат прехвърлени към други икономически сектори поради намаляване на търсенето на въглища от ТЕЦ-овете. До 2038 г. се очаква да бъдат засегнати още 15 хил. работни места, тъй като преходният период продължава към завършване на постепенното спиране на използването на въглища. Концентрацията във времето на индикативния икономически ефект ще доведе до потенциална загуба на БДС в размер на 877 млн. лв. на годишна база, освен ако не бъдат предприети смекчавачи мерки. Въздействието върху местния пазар на труда ще бъде значително, тъй като минният и енергийният сектор са структуроопределящ икономически сектор и работодател. Тези сценарии са базирани на по-тежки мерки залегнали в предварителните версии на ПВУ, но могат да се ползват за целите на ФСП.

Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища включват служители с умения, свързани с индустрията в районите. Тези служители обаче ще трябва да се преквалифицират и да повишат квалификацията си, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика в резултат на процеса на преход.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, трябва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. фотоволтаични панели, електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори,

алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, хидролизатори за водород, допълнително оборудване за водороден газ, геотермално оборудване - тръби, клапани, автоматизация и т.н., оборудване за съхранение на електроенергия - батерии, инструменти, резервни части и др.

Освен това следва да се подкрепят други активни икономически сектори, за да се създават нови работни места и да се прилагат мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове, като същевременно се подкрепя цялостната диверсификация на икономическата дейност.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще се отрази на териториите в различни аспекти. Област Стара Загора има огромен потенциал за преход, базиран на интегрирана трансформация на активите, което да даде възможност за запазване на енергийния профил на региона, качеството на заетост и добавената стойност на регионална основа чрез реализация на широкомащабни инвестиции и нови индустриални производства с висока добавена стойност в областта на чистите технологии, оползотворяващи възможностите на наличната инфраструктура, човешки капитал и терени. Допълнително, наличието на развита образователна инфраструктура в т.ч. Тракийския университет и регионален капацитет (Институт за устойчив преход и развитие, Агенцията за регионално икономическо развитие и др.) правят Стара Загора изключително перспективен регион за научно-развойна дейност и иновации в областта на новите чисти технологии, както и изграждане на модел на активно участие на местните заинтересовани страни в процеса на управление и осъществяване на прехода.

Обобщено, потенциално директните засегнати работници в трите региона са близо 13 000 – за област Кюстендил най-висока е концентрацията на засегнатите работни места в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, за област Перник – Перник и Радомир, а за област Стара Загора - Раднево и Гълъбово, наред с главния градски и икономически център Стара Загора. Макар че трите целеви района притежават различна степен на уязвимост към прехода, те са изправени и пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП). С най-висок потенциал за преход е област Стара Загора поради възможност за запазване на енергийния профил на региона чрез нови индустриални производства с висока добавена стойност в областта на чистите технологии, оползотворяващи възможностите на наличната инфраструктура, човешки капитал и терени. Диаметрално противоположна е уязвимостта на област Перник, тъй като алтернативните икономически дейности, които биха заменили добива на въглища и производството на енергия от въглища, не могат да компенсират БДС, генерирана понастоящем от минния и енергийния сектор. Близостта на области Перник и Кюстендил до София не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и инвестиции

и други регионални предизвикателства. Това отключва и паралелна потребност от целенасочени мерки в посока преодоляване не само на отрицателното въздействие на прехода към климатично неутрална икономика, но преодоляване на агломерационната "сянка" на столицата София. Въпреки някои териториални различия, общата потребност от намаляване на парниковите емисии и наличието на сходни ресурси обосновават три основни групи от действия, които да подкрепят прехода и в трите целеви области:

- Рекултивация на мините и адаптация на рекултивирани терени за производство на чиста енергия (фотоволтаици, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан) или за индустриални нужди;
- Промислена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, както и технологии за намаляване на въглеродните емисии;
- Настоящата структура на работната сила, наета в секторите добивна промишленост и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни вещества (В и D на NACE), дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифицирана работна сила).

В тази връзка, чрез новите Приоритетни оси 3 и 4 на изменената и допълнена ПРР, включващи разработените Териториални планове за справедлив преход на области Перник, Кюстендил и Стара Загора по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) на основание чл. 22, параграф 2 от РОР и в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета (наричан по-нататък „Регламентът за ФСП“), ще се спомогне за смекчаване на социално-икономическите въздействия в засегнатите региони и сектори. Фондът за справедлив преход се изпълнява при споделено управление в тясно сътрудничество с националните, регионалните и местните органи и заинтересованите страни, като подкрепата по линия на ФСП е структурирана в три направления:

- **Направление на политиката за справедлив преход 1:** Икономически преход, базиран на устойчиви енергийни решения – обхваща мерки за рекултивация, производство на батерии, зелен водород, био-газ;
- **Направление на политиката за справедлив преход 2:** Социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество, социални услуги и защита – обхваща мерки за образование, наука, иновации, социална подкрепа;
- **Направление на политиката за справедлив преход 3:** Климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура – обхваща мерки, насочени към спестяване на енергия, транспорт и мобилност, ВЕИ.

Изпълнението на мерки по тези три направления, идентифицирани в Териториалните планове за справедлив преход, ще се насърчи разработването и

прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност, подкрепя се икономическата диверсификация и създаването на работни места. Основен фокус на инвестициите по приоритетни оси 3 и 4 са дейностите за социален преход и инвестиции в образование, преквалификация, обучения, предприемачество на хората от въглищните региони.

7.13.2. Население и човешко здраве

Основните проблеми на демографското развитие в страната като цяло, в т. ч. и в районите, които се очаква да бъдат засегнати от реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базиращо се на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, са свързани с ниската раждаемост и високият процент на смъртност, което определя негативния прираст в последните години, в комбинация с продължаващата емиграция на хора в активна възраст (18-50 г.)

В разглежданите региони се наблюдава тенденция близка до данните на национално ниво по отношение на броя на лечебните заведения. За сравнение в определени райони на страната, здравната мрежа и легловия фонд са значително по-слабо развити и дори се отличават с недостиг спрямо официално регистрираното с постоянно местожителство в тези райони население. Същото важи и по отношение на медицинския персонал.

В част от болничните заведения в страната наличната апаратура е морално остаряла, което в едно с недостига на медицински персонал поставя под здравен риск населението в тези региони.

Чрез Приоритетни оси 3 и 4 на изменението и допълнението на ПРР се предвиждат дейности и мерки за подпомогне на прехода към неутрална по отношение на климата икономика, постигането на които косвено ще допринесе до подобряване на здравно-хигиенните условия на средата. Самата Програма като цяло ще допринесе до положително въздействие върху социално-икономическите фактори, което ще има пряко положително въздействие върху населението и човешкото здраве.

8. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРР, РАЗГЛЕЖДАЩО ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

8.1. Цели на опазване на околната среда на европейско равнище

Целите на опазване на околната среда на европейско ниво се съдържат в съответните международни стратегически документи, изброени по-горе в настоящия Доклад за ЕО, поставящи изисквания към опазване на околната среда. Анализът на съответствието на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник с целите по опазване на околната среда на европейско равнище, е представен в Таблица 58 по-долу:

Таблица 58. Анализ на съответствието на изменение и допълнение на ПРР, позоваващо се на Териториалните планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник с целите по опазване на околната среда, заложените на европейско равнище

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСИ изменение и допълнение на ПРР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСИ изменение и допълнение на ПРР
<p>Политиката за сближаване през периода 2021-2027г. Целите с отношение към опазването на околната среда са:</p> <p>Цел 2. по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност;</p> <p>Цел 3. по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността;</p> <p>Цел 5. Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи.</p>	<p>Пряко отношение и принос към приоритетна Цел 2 има Приоритетна ос 3: Справедлив преход, чиято специфична цел се свежда до предоставяне на възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение.</p> <p>По-конкретно, Приоритет 3 на ПРР ще подкрепя следните мерки/действия в съответствие с Териториалните планове за справедлив преход на трите области Стара Загора, Кюстендил и Перник:</p> <p>1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рекултивация на минните терени в трите области • Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора • Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области • Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона • Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник • Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области • Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области • Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил <p>3. Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> • Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност <p>Пряко отношение и принос към приоритетна Цел 3 има Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие</p> <p>Ще се подпомагат следните видове дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност: Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др. • Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност: <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата; - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);</p> <ul style="list-style-type: none"> - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове; - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността. <p><u>Пряко отношение и принос към приоритетна Цел 5 има Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите.</u></p> <p>Специфичната цел на Приоритет 2 се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР).</p>
<p>Законодателен пакет „Чиста енергия за всички европейци“ (Публикуван от Европейската комисия на 30 ноември 2016г.)</p> <p>Области:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Енергийната ефективност: Изменената директива за енергийна ефективност поставя нова, по-висока цел за повишаване на енергийната ефективност с 32.5% до 2030 г., а новата директива за енергийните характеристики на сградите увеличава потенциала за енергоспестяване на по-интелигентните и екологични сгради. • Нова цел за енергията от възобновяемите източници: Нова амбициозна цел от поне 32% дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. • По-добро управление на Енергийния съюз: Нов регламент за управление на Енергийния съюз и действия в областта на климата, съгласно който всяка държава членка изготвя интегриран план в областта на енергетиката и климата за 	<p>Пряко отношение и принос към областите на Законодателния пакет има:</p> <p><u>Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие</u>, където следните дейности ще бъдат подпомогани:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилища и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др. <p><u>Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите</u> - Специфичната цел на Приоритет 2 се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР). Ще се подпомагат следните видове дейности:</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
<p>периода 2021 - 2030 г., с който определя индивидуалните си цели в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и междусистемната електроенергийна свързаност и посочва политиките и мерките за тяхното постигане, като принос към общите европейски цели.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повече права за потребителите: Новите законодателни актове насърчават хората да произвеждат, консумират, съхраняват и/или продават произведената от тях енергия и допълват правата на потребителите с повече прозрачност по отношение на сметките, и по-голяма гъвкавост при избора на начина на доставка и потребление на енергия. • По-интелигентен и по-ефективен пазар на електрическа енергия: С новите законодателни промени се цели повишаване сигурността на доставките на енергия чрез подпомагане интегрирането на електрическата енергия от възобновяемите източници в електрическите мрежи, подобряване на трансграничното сътрудничество и управление на рисковете 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Р. България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл. конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др. <p><u>Приоритетна ос 3: Справедлив преход, базирано на ТПСП, приложени към изменението и допълнението на ПРР</u></p> <p><u>1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора • Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области • Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона • Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник • Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области • Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области • Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области-Инвестициите в научно-изследователска дейност и в иновативни технологии често се разглеждат като предпоставка за икономически растеж. Ето защо е необходимо да се повиши нивото на научно-изследователската и развойна дейност, особено в областта на производствените технологии с ниски емисии на CO₂ и отраслите с потенциал за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>растеж и диверсификация. Освен това, за да може областната икономика да постигне неутралност по отношение на климата, следва да се насърчават предприятията, които работят с технологии с ниски емисии на CO₂, както и сътрудничеството в научно-изследователската дейност между бизнеса и научноизследователските организации.</p> <p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения за чисти технологии и насърчена специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход. По-специално подкрепата може да бъде насочена към устойчиви решения за мобилност, мрежови центрове, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил <p>3. Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> • Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност
<p>Съобщение на Европейската комисия: Нов план за действие относно кръговата икономика – За по-чиста и по конкурентоспособна Европа (COM/2020/98)</p> <p>Направления за ключови действия:</p> <p>1. Рамка за политика за устойчиви продукти – проектиране на устойчиви продукти и установяване на принципи за устойчивост (дълготрайност на продуктите, с възможност за повторно използване, модернизирани и поправка, повишена енергийна и ресурсна ефективност, повишаване съдържанието на рециклирани материали в продуктите, вторично производство и висококачествено рециклиране, намаляване на емисиите на CO₂, ограничаване на продуктите за еднократна употреба, цифровизация на продуктовата информация и др.), предоставяне</p>	<p>Пряко отношение и принос към направленията на Новия план за действие, има <u>Приоритетна ос 3: Справедлив преход, базирано на ТПСП, неразделна част от изменението и допълнението на ПРР</u></p> <p>1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора <p>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области- Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i>
<p>на повече възможности за потребителите и публичните купувачи, кръговост в производствените процеси;</p> <p>3. По-малко отпадъци, повече стойност – по-ефективна политика за предотвратяване на отпадъците и подкрепа на техния кръгов характер, повишаване на кръговата и нетоксична среда, създаване на функциониращ пазар на ЕС за вторични суровини, предприемане на мерки във връзка с износа на отпадъци;</p>	<p>Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдых на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията.</p> <p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения за чисти технологии и насърчена специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход. По-специално подкрепата може да бъде насочена към устойчиви решения за мобилност, мрежови центрове, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците. Също така подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за дигитализация на предприятията. Например за област Перник фокусът ще бъде върху сектори, определени като приоритетни за региона, като мехатроника, химическа промишленост, селско стопанство, индустриални ИКТ решения, производство на електрически компоненти и чиста енергия.</p> <p>Конкретните реализации на тази мярка могат да включват създаването на нов индустриален парк в комплекс "Марица Изток", подкрепа за развитието на съществуващи индустриални паркове в близост до Стара Загора и/или превръщането на парцела на летище Стара Загора в логистичен и индустриален парк с нулеви емисии и свързване с районите на Раднево и Гълъбово, където е разположена по-голямата част от енергийната инфраструктура.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>Конкретната реализация на тази мярка може да включва създаването на нов индустриален парк, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> • <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> • <i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i> • <i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i> • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i> <p>3. Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура <i>Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност</i></p>
<p>Съобщение на Европейската комисия за „Европейски зелен пакт“ Документът поставя 10 основни точки в плана на Европейската комисия: 1. „Климатично неутрална“ Европа – цел за постигане на нулеви нетни емисии на парниковите газове до 2050 г., която ще бъде подпомогната от нов „Закон за климата“ 2. Кръгова икономика – предвиден е нов план за действие, свързан с кръговата икономика, като част от по-широката индустриална стратегия на ЕС – насочен към устойчива продуктова политика с „предписания как да се произвеждат</p>	<p>За изпълнение на заложените цели и ефективно преодоляване на негативните последици от прехода към климатична неутралност и преустановяване на въгледобива в най-засегнатите региони на страната ще допринесе подкрепата по приоритет 3 на ПРР г, който ще има пряк принос към точка 1 от Съобщението. Ще се осигурят целенасочени инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове чрез стимули за инвестиции в чисти технологии. Инвестициите по приоритета са пряко обвързани с постигането на целите за 2030 г. с оглед на постигането на неутралност по отношение на климата през 2050 г. ПРР г. ще има пряк принос към точка 3 чрез: Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие, където следните дейности ще бъдат подпомагани:</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>
<p>стоки“, използвайки по-малко материали и гарантирайки, че те ще могат да бъдат използвани повторно и да бъдат рециклирани;</p> <p>3. Реновиране на сградите;</p> <p>4. Нулево замърсяване - независимо дали във въздуха, почвата или водата, целта е да се постигне „околна среда без замърсители“ до 2050 г.;</p> <p>5. Екосистеми и биоразнообразие – нова стратегия за биологичното разнообразие до 2030 г. с нови мерки, адресиращи основните причинители за загубата на биологично разнообразие, мерки за справяне със замърсяването на почвата и водите, както и нова стратегия за горите;</p> <p>6. Стратегия „От фермата до трапезата“ – цели „зелено и по-здравословно земеделие“ и включва планове за „значително намаляване на използването на химически пестициди, торове и антибиотици;</p> <p>7. Транспорт – цели по отношение на въглеродните емисии на автомобилите; насърчаване на електрическите превозни средства и на устойчивите алтернативни горива.</p> <p>8. Финанси – механизъм за справедлив преход чрез предоставяне на помощ за районите, които са най-силно зависими от изкопаемите горива;</p> <p>9. Научни изследвания и разработки и иновации – финансиране на научни изследвания за благоприятни за климата технологии и изследователски проекти с екологични цели;</p> <p>10. Външни отношения.</p>	<p>- <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p> <p>Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите - Специфичната цел на Приоритет 2 се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР). Ще се подпомагат следните видове дейности:</p> <p>- <i>Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Р. България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл. конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p> <p>Пряко отношение и принос към точки 4, 8 и 9 има:</p> <p>Приоритетна ос 3: Справедлив преход, позоваващо се на ТПСП, приложени към новата версия на програмата</p> <p>- Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, а по-конкретно с:</p> <p>- <i>Рекултивация на минните терени в трите области</i> - Рекултивация на мините за лигнитни въглища изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.efunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. Подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i> - Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдих на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията. - <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> - Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> - Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия. - <i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i> - Инвестициите в научно-изследователска дейност и в иновативни технологии често се разглеждат като предпоставка за икономически растеж. Ето защо е необходимо да се повиши нивото на научно-изследователската и развойна дейност, особено в областта на производствените технологии с ниски емисии на CO₂ и отраслите с потенциал за растеж и диверсификация. Освен това, за да може областната икономика да постигне неутралност по отношение на климата, следва да се насърчават предприятията, които работят с технологии с ниски емисии на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>СО₂, както и сътрудничеството в научно-изследователската дейност между бизнеса и научноизследователските организации.</p> <p>Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Реализацията на планираните мерки предоставят целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярката ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.</p> <p>Пряко отношение и принос към точка 7 имат <u>Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие и Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите</u> в частта си за <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност</i>, където се предвижда Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на общественя транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.</p>
<p><i>Териториален дневен ред 2030 „Бъдеще за всички места“</i> Основни приоритети:</p>	<p>Пряко отношение и принос към Приоритети 1, 2, 3, 4 и 6 на Териториалния дневен ред имат специфичните цели в:</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
<p>Приоритет 1: балансирано териториално развитие; Приоритет 2: функционални райони с по-малко неравенства; Приоритет 3: интеграция и сътрудничество извън административно - териториалните и националните граници; Приоритет 4: здравословна среда; Приоритет 5: кръгова икономика; Приоритет 6: устойчива цифрова и физическа свързаност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие, която се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони (ЕФРР) - Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите, която се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР). - Приоритетна ос 3: Справедлив преход, свеждаща се до предоставяне на възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение.
<p><i>Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“</i></p> <p>Целите с отношение към опазването на околната среда са:</p> <p>Цел 3: Добро здраве и благоденствие; Цел 6: Чиста вода и канализация; Цел 7: Икономически достъпна и чиста енергия; Цел 9: Промисленост, иновации и инфраструктура; Цел 11: Устойчиви градове и общности Цел 12: Отговорно потребление и производство Цел 13: Дейности във връзка с климата Цел 14: Живот под водата Цел 15: Живот на земята</p>	<p>Допълнението и изменението на ПРР, базирано на ТПСП, има отношение и принос към всички посочени цели в програмата, които касаят опазването на околната среда, а по-конкретно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - По Цели 3 и 11 комплексен принос имат всички предвиждания на Приоритетна ос 1 и Приоритетна ос 2 на следните мерки: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове; ○ инфраструктура за иновации и развитие на малки и средни предприятия. • <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:</i> Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др. • <i>Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата; ○ подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие); ○ обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; ○ мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове; ○ всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността. • <i>Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> ○ изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства; ○ мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти; ○ обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация. ● <i>Образователна инфраструктура и оборудване за предучилищно, училищно и висше образование, вкл. детски ясли и градини:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др. ● <i>Жилищно настаняване:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми; ○ подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините; ○ насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата. ● <i>Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика; ○ обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ○ обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия и за палиативни грижи; ○ ново строителство на общинска здравна инфраструктура; ○ изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество). ● <i>Култура, спорт и туризъм:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ инфраструктура и оборудване за масов спорт; ○ съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство; съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони); ○ общо достъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризъм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>
	<p>наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).</p> <p>Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство</p> <p>- По Цели 7,9,12 и 13 комплексен принос имат всички предвиждания на Приоритетна ос 3, където за изпълнение на заложените цели и ефективно преодоляване на негативните последици от прехода към климатична неутралност и преустановяване на въгледобива в най-засегнатите региони на страната ще се осигурят целенасочени инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове чрез стимули за инвестиции в чисти технологии. Инвестициите по приоритета са пряко обвързани с постигането на целите за 2030 г. с оглед на постигането на неутралност по отношение на климата през 2050 г. общата потребност от намаляване на парниковите емисии и наличието на сходни ресурси обосновават три основни групи от действия, които да подкрепят прехода и в трите целеви области:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Рекултивация на мините и адаптация на рекултивирани терени за производство на чиста енергия (фотоволтаици, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан) или за индустриални нужди;</i> • <i>Промислена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, както и технологии за намаляване на въглеродните емисии;</i> • <i>Настоящата структура на работната сила, наета в секторите добивна промишленост и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни вещества (B и D на NACE), дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифицирана работна сила).</i>
<p>Предложение за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно Обща програма на Европейския съюз за действие за околна среда до 2030 г. (Осма програма за действие на ЕС за околната среда до 2030 г.), COM(2020)652</p>	<p>Пряко отношение и принос към Тематични цели а), б), г) и е) има Приоритетна ос 3 (в едно с ТПСП въз основа на които то е разработено), чиято специфична цел се свежда до предоставяне на възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
<p><u>Тематични приоритетни цели:</u></p> <p>а) необратимо и постепенно намаляване на емисиите на парникови газове и увеличаване на поглъщанията от естествени или други поглъщатели в Съюза, за да се постигне целта за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. и неутралност по отношение на климата до 2050 г., определени в Регламент (ЕС) .../...</p> <p>б) постоянен напредък в повишаването на капацитета за адаптиране, укрепването на устойчивостта и намаляването на уязвимостта към изменението на климата;</p> <p>в) напредък към модел на растеж с възстановяване, чрез който на планетата се връща обратно повече, отколкото се взема, отделяне на икономическия растеж от използването на ресурси и влошаването на околната среда и ускоряване на прехода към кръгова икономика;</p> <p>г) амбиция за нулево замърсяване за нетоксична околна среда, включително въздуха, водата и почвите, както и защита на здравето и благоденствието на гражданите от свързани с околната среда рискове и въздействия;</p> <p>д) защита, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и увеличаване на природния капитал, по-специално по отношение на въздуха, водата, почвите и горите, прясната вода, влажните зони и морските екосистеми;</p> <p>е) насърчаване на екологичната устойчивост и намаляване на основните видове натиск върху околната среда и климата, свързани с производството и потреблението, по-специално в областта на енергетиката, промишленото развитие, сградите и инфраструктурата, мобилността и продоволствената система.</p>	<p>целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение. По-конкретно тя ще подкрепя следните мерки/дейности в съответствие с Териториалните планове за справедлив преход на трите области Стара Загора, Кюстендил и Перник:</p> <p>1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Рекултивация на минните терени в трите области</i> <p>Рекултивация на мините за лигнитни въглища изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. Подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи.</p> <p>Почистване, обеззаразяване и други дейности за подготовка на съществуващите изоставени и замърсени терени за ново строителство и развитие, включително първоначално отстраняване на опасни материали; пълно или частично събаряне на стари сгради и конструкции или на вътрешни елементи; транспортиране на материали и земни маси; изравняване и оформяне на терена.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> <p>В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.</p> <p>По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС. Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>Изграждането на съоръжения от такъв тип и мащаб имат сериозен потенциал да генерират преки и непреки ползи за заетостта в региона. Създаването на капацитет за производство и/или рециклиране на батери изисква умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници.</p> <p>Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i> <p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдих на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
	<p>Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността.</p> <ul style="list-style-type: none"> <p><i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i></p> <p>Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия.</p> <p><i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i></p> <p>Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси. Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</p>
	<p>3. Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> • Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност. <p>С оглед постигане целите за неутралност по отношение на климата и с цел преодоляване на проблема с енергийната бедност подкрепа ще се предоставя и за изпълнение на интегрирани мерки за енергийна ефективност, които ще доведат до значително намаляване на потреблението на енергия чрез подобряване на енергийните характеристики на сградите и технологиите.</p> <p>Основен фокус на мерките е намаляване на енергийната бедност чрез разрешаване на проблема с ниската енергийна ефективност на сградите. Ще се подкрепят мерките за улесняване на енергийния преход на групите в неравностойно положение (домакинства с ниски доходи, тези, които живеят в енергийно неефективни жилища) към възобновяеми енергийни източници и енергийно ефективни жилища. Това включва обновяване на жилищни сгради, внедряване на възобновяеми източници на енергия и зелен водород в съществуващи сгради, съхранение на енергия, инсталации за отопление и климатизация, зарядни станции за електрически автомобили, дигитализация.</p>
<p>Съобщение на Европейската комисия: „Изграждане на устойчива към климатичните изменения Европа – новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“, COM(2021)82</p> <p>Насоки:</p> <p>1. Изграждане на устойчив на климатичните изменения Съюз:</p> <p>1.1. По-интелигентно адаптиране: подобряване на знанията и управление на несигурността – разширяване на границите на знанието относно адаптирането; повече и по-добри данни за риска и загубите, свързани с климата; превръщане на Climate-ADAPT в авторитетна европейска платформа по въпросите на адаптирането.</p> <p>1.2. По-систематично адаптиране: подкрепа за разработване на</p>	<p>Следните приоритетни оси и техните мерки от допълнението и изменението на ПРР имат пряко отношение към разписаните Насоки в т.1. Изграждане на устойчив на климатичните изменения Съюз от Съобщението, а именно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - В Приоритетна ос 1, чието специфична цел се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони (ЕФРР), като ще бъдат подкрепени 10 градски общини в България, основните центрове на растеж, съгласно актуализираната НКПР. Това са следните градски общини: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград. Всички 10 градски общини образуват общо 4 градски кълстера, разпределени по региони за планиране от ниво NUTS 2. Всеки градски кълстер разполага с отделен бюджет, в рамките на който включените градски общини изпълняват съвместни проекти и се кооперират, за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР
<p>политика на всички равнища и във всички сектори – подобряване на стратегиите и плановете за адаптиране; насърчаване на местната, индивидуална и справедлива устойчивост; интегриране на устойчивостта спрямо изменението на климата в националните фискални рамки; насърчаване на природосъобразни решения за адаптиране;</p> <p>1.3. По-бързо адаптиране: повсеместно ускоряване на адаптирането – ускоряване на внедряването на решения за адаптиране; намаляване на риска, свързан с климата; отстраняване на пропуските в опазването на климата; осигуряване на наличност и устойчивост на прясната вода.</p> <p>2. Засилване на международните действия за устойчивост спрямо изменението на климата:</p> <p>2.1. Увеличаване на подкрепата за международната устойчивост и готовност по отношение на климата</p> <p>2.2. Увеличаване на международното финансиране за изграждане на устойчивост спрямо изменението на климата</p> <p>2.3. Укрепване на глобалния ангажимент и обмяна по отношение на адаптирането</p>	<p>да постигнат по-големи резултати и ефект на съответната територия.</p> <p>- По Приоритетна ос 2 се насърчава интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони (ЕФРР). Като при нея в обхвата ѝ попадат общо 40 общини съгласно дефиницията за селски общини на Министерството на земеделието. В рамките на интегрирания подход за териториално развитие, инвестициите за интегрирано териториално развитие на регионите от ниво 2 в България в периода 2021 - 2027 г. ще бъдат подпомагани чрез прилагане на концепции на ИТИ, като ще се цели допълняемост на инвестициите по различни програми, съфинансирани от ЕФРР, КФ и ЕСФ+, Стратегическия план по ОСП, ЕФМДРА както и др. източници на финансиране, вкл. рециклирани средства от прилагането на ФИ от предишните програмни периоди (където е приложимо).</p>
<p>Съобщение на Европейската комисия „Път към здравословна планета за всички. План за действие на ЕС: Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“, COM(2021)400</p> <p>Водещи инициативи:</p> <p>Водеща инициатива 1: Намаляване на неравнопоставеността в здравеопазването посредством нулево замърсяване</p> <p>Водеща инициатива 2: Подкрепа на действия за нулево замърсяване в градските райони</p> <p>Водеща инициатива 3: Насърчаване на нулево замърсяване в различните региони</p> <p>Водеща инициатива 4: Улесняване на избора за нулево</p>	<p>Допълнението и изменението на ПРР съобразява Съобщението на ЕК, като са предвидени конкретни дейности по Приоритетни оси 1, 2 и 3 за намаляване на неравенствата, съответно – неравнопоставеността, в т.ч. по отношение на здравното състояние на населението, което ще се постигне чрез реализиране на мерките, т.к. те ще доведат до подобряване качеството на средата на населените места, ограничаване на замърсяването и подобряване на качеството на живот като цяло.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i></p>
<p>замърсяване Водеща инициатива 5: Съвместно прилагане на нулево замърсяване Водеща инициатива 6: Представяне на решения за нулево замърсяване за сгради Водеща инициатива 7: Живи лаборатории за екологични цифрови решения и интелигентно нулево замърсяване Водеща инициатива 8: Свеждане до минимум на европейския отпечатък при замърсяването в други региони на света Водеща инициатива 9: Консолидиране на центровете за знания на ЕС в областта на нулевото замърсяване</p>	
<p>Съобщение на Европейската комисия „Стратегия на ЕС за почвите за 2030 г. Извличане на ползите от здравите почви за хората, храните, природата и климата“, COM(2021) 699 final 18 Визия и цели: Постигане на добро здраве на почвите до 2050 г. Средносрочни цели до 2030 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> борба с опустиняването, възстановяване на увредените земи и почви, включително земите, засегнати от опустиняване, суша и наводнения, и стремеж към преустановяване на влошаването на качеството на земите в световен мащаб (цел за устойчиво развитие 15.3); възстановяване на значителни площи от увредени и богати на въглеродекосистеми, включително почви; постигане на нетни поглъщания на парникови газове в размер на 310 милиона тона CO₂ еквивалент на година в сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС); 	<p>Допълнението и изменението на ПРР и ТПСП допринася за постигане на визията и целите на Стратегията чрез Специфична цел №5: <i>Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез Приоритетна ос 3: Справедлив преход</i> и мерките към нея. За постигане на Средносрочните и дългосрочните цели, принос имат следните основни групи от действия, които да подкрепят прехода и в трите целеви области Стара Загора, Кюстендил и Перник:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Рекултивация на мините и адаптация на рекултивирани терени за производство на чиста енергия (фотоволтаици, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан) или за индустриални нужди;</i> <i>Промислена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, както и технологии за намаляване на въглеродните емисии.</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на европейско равнище, имащи отношение към изготвеното въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето въз основа на ТПСП изменение и допълнение на ПРР</i>
<ul style="list-style-type: none">• постигане на добро екологично и химично състояние на повърхностните води и добро химично и количествено състояние на подземните води до 2027 г.;• намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50 %, на общата употреба на химически пестициди и свързания с тях риск с 50 % и на употребата на по-опасни пестициди с 50 % до 2030 г.;• постигане на значителен напредък при възстановяването на замърсени терени; <p><i>Дългосрочни цели до 2050 г.:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• слагане на край на нетното усвояване на земя;• замърсяването на почвата следва да бъде намалено до нива, които вече не се считат за вредни за здравето и за природните екосистеми и които са съобразени с границите, до които нашата планета е в състояние да се справи, като по този начин се създава нетоксична околна среда;	

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

8.2. Цели на опазване на околната среда на национално равнище

Целите на опазване на околната среда на национално ниво се съдържат в съответните национални стратегии, програми и планове, изброени по-горе в настоящия Доклад за ЕО, поставящи изисквания към опазване на околната среда. Анализът на съответствието на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР с целите по опазване на околната среда, е представен в Таблица 59 по-долу:

Таблица 59. Анализ на съответствието на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР с целите по опазване на околната среда, заложен на национално равнище

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
<p>Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г. Стратегически цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата • Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата • Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата • Изграждане на устойчивост към изменението на климата 	<p>Пряко отношение и принос Стратегията има към допълнението и изменението на ПРР, базирано на ТПСР, по:</p> <p>Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие, по която ще бъдат подкрепени 10 градски общини в България, основните центрове на растеж, съгласно актуализираната НКПР. По тази ос ще се подпомагат следните дейности, които касаят именно стратегическите цели на Националната стратегията:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития</i> - Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др. - <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност</i> - Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др. - <i>Култура, спорт и туризъм в частта за общодостъпна дребномащабна</i>

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризъм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).</p> <p>Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите, по която ще бъдат подкрепени всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по ПРР. По тази ос ще се подпомагат следните дейности, които касаят именно стратегическите цели на Националната стратегията:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития</i> - Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др. - <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност</i> - Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП
	<p>част от реализиране на интермодални превози и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Култура, спорт и туризъм в частта за общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).</i>
<p>Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050г</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мярка: Декарбонизация - емисии на парникови газове, където основните мерки са насочени към намаляване на замърсяването на въздуха и емисиите на парникови газове в следните сектори: транспорт, жилищен, индустриален, селско стопанство, управление на отпадъците, ЗПЗГС. • Мярка: Декарбонизация - Възобновяема енергия и Енергийна Ефективност, където са за ВЕИ-Е са предвидени допълнителни мерки и политики за подкрепа за интегрирането на електрическата енергия от ВИ в преносната и разпределителната мрежа, чрез разработване на интелигентни мрежи и използване на системи за съхранение на енергията; <ul style="list-style-type: none"> • развитие на капацитет за съхранение на енергия за улесняване на интеграцията на ВИ; • разработване на благоприятен пазар в подкрепа на развитието и интегрирането на производството на енергия от ВИ; • насърчаване на производството и използването на енергия от биомаса (устойчиво производство на биомаса като възобновяем източник на енергия); 	<p>Пряко отношение и принос към мерките за декарбонизация на дългосрочната стратегия има:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приоритетна ос 1 и 2 в частта за <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:</i> Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.; както и за <i>Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност</i>, където фокусът е върху: <ul style="list-style-type: none"> ✓ подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията цялата страна извън TEN-T мрежата; ✓ подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на градските общини (на базата на подход „отдолу-нагоре“);

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ създаване на условия за собствено потребление на енергия от ВИ и енергийни общности; ▪ разработване и производство на водород от ВИ. ○ За ВЕИ-Т основните мерки, чрез които България се стреми да подобри енергийната ефективност и използването на енергия от ВИ в транспортния сектор, са следните: <ul style="list-style-type: none"> ▪ увеличаване на дела на обществения електрически транспорт; ▪ увеличаване на дела на електрическите и хибридните превозни средства и инфраструктурата за зареждане в градските райони; ▪ развитие и популяризиране на велосипедния транспорт; ▪ разработване и внедряване на електрическа мобилност в транспорта, чрез изграждане на инфраструктура за автомобилен транспорт и въвеждане на нови технологии в железопътния транспорт; ▪ насърчават използването на биогорива от ново поколение, възобновяеми течни и газообразни горива от небиологичен произход и рециклирани въглеродни горива; ▪ разработване и подобряване на железопътната инфраструктура; ▪ разработване и внедряване на биогорива от второ поколение ○ За ВЕИ- Отопление и охлаждане ще бъдат доразвити следните мерки: <ul style="list-style-type: none"> ▪ въвеждане на слънчеви топлинни инсталации; ▪ обновяване и топлоизолация на сгради; ▪ централно отопление, захранвано с биомаса или геотермална енергия; ▪ подкрепа и изпълнение на проекти за изграждане на малки децентрализирани системи за отопление и/или охлаждане; ▪ разработване на термопомпи и геотермални системи близо до повърхността 	<p>при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; ✓ мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове; ✓ всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността. <ul style="list-style-type: none"> • Приоритетна ос 3: Справедлив преход, чиято специфична цел се свежда до предоставяне на възможност на регионите и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение. Въпреки някои териториални различия, общата потребност от намаляване на парниковите емисии и наличието на сходни ресурси обосновават три основни групи от действия, които да подкрепят прехода и в трите целеви области: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Рекултивация на мините и адаптация на рекултивирани терени за производство на чиста енергия (фотоволтаици, зелен водород, геотермални, вятърни турбини или биометан) или за индустриални нужди;</i> ✓ <i>Промислена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, както и технологии за намаляване на въглеродните емисии;</i> <p>По-конкретно, Приоритет 3 на ПРР ще подкрепя следните мерки/дейности в съответствие с Териториалните планове за справедлив преход на трите области Стара Загора, Кюстендил и Перник:</p> <p>1. Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Рекултивация на минните терени в трите области</i> - Рекултивация на мините за лигнитни въглища изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. Подобряване на рекултивираните земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> - Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> - Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. • <i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i> - Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите. • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i> - Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси. Целта на тази мярка е да се разшири използването на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>
	<p>този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.</p>
<p>Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения</p>	<p>Допълнението и изменението на ПРР взема предвид така дефинираните цели на Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор.</p>
<p>Национален план за възстановяване и устойчивост</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стълб 2: Зелена България – със следните компоненти: <ul style="list-style-type: none"> ○ 4–Нисковъглеродна икономика ○ 5–Биоразнообразие ○ 6–Устойчиво селско стопанство • Стълб 3: Свързана България <ul style="list-style-type: none"> ○ 7–Цифрова свързаност ○ 8–Транспортна свързаност ○ 9–Местно развитие • Стълб 4: Справедлива България – със следните компоненти: <ul style="list-style-type: none"> ○ 10–Бизнес среда ○ 11–Социално включване ○ 12–Здравеопазване 	<p>Допълнението и изменението на ПРР, позоваващо ес на ТПСП, ще има пряк принос към НПВУ чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приоритетна ос 3 за Стълб 2 по компонент 4, тъй като по тази ос ще се прилагат следните мерки: • Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения: • <i>Рекултивация на минните терени в трите области</i> - Рекултивация на мините за лигнитни въглища изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. Подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>Почистване, обеззаразяване и други дейности за подготовка на съществуващите изоставени и замърсени терени за ново строителство и развитие, включително първоначално отстраняване на опасни материали; пълно или частично събаряне на стари сгради и конструкции или на вътрешни елементи; транспортиране на материали и земни маси; изравняване и оформяне на терена.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> - В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България. По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС. Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България. • <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i> - Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p><i>инфраструктура в трите региона</i> - Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> - Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение. • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> - Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i> • <i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i> • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил - Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.</i> <p>Приоритетна ос 3 ще има пряк принос към Стълб 4 по компоненти 10 и 11 с прилагането на следните мерки: Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, които включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> • <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> • <i>Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил, които включват:</i> • <i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони - Дейностите включват картографиране на компетенциите и квалификацията на работната сила в засегнатите региони, както и идентифициране на конкретните нужди от повишаване на квалификацията и уменията. В резултат от това ще бъдат определени конкретните направления за обучения, придобиване на нови умения на работниците, подкрепа за професионално обучение и обучение на обучители. При подготовката ще се използват не само данни от предприятията, които ще бъдат реструктурирани, а и макро-прогнозите за развитието на пазара на труда на национално ниво, както и данни от ежегодното проучване потребностите на работодателите от работна сила и заявените в бюрата по труда свободни работни места по области.</i> • <i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсещите работа - Целенасочени мерки за улесняване на прехода за съществуващата работна сила към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места, свързани със зеления преход чрез субсидирана заетост, стажове и обучение на работното място. Мерките включват обучения, ориентирани към търсенето (включително на работното място) за дейности в секторите с висок потенциал за растеж и професии, свързани със зеления преход; повишаване на техническата квалификация, насочено към засегнатите индустрии: предоставяне на възможности за учене през целия живот на работещите в компаниите/институциите, които имат желание да се адаптират към новите технологични промени/въглеродно-неутрално</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>производство; цифрови/ИКТ компетенции: разширяване на предлагането на обученията за придобиване на цифрови умения и ИКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Оказване на съдействие на търсещите работа при търсене на работа</i> - Целенасочена подкрепа за местния бизнес за адаптиране към техните нужди и ниво на развитие. Подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; подкрепа за дигитализация на предприятията. Фокусът ориентировъчно ще бъде върху сектори, идентифицирани като приоритетни за региона, като селско стопанство и производство на хранителни продукти и напитки, лека промишленост, туризъм и чиста енергия, включително водород и неговата преходна инфраструктура. • <i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i> - Дейностите ще бъдат насочени подобряване възможностите на организациите за ПОО, които в сътрудничество с бизнеса, работодатели, органи за кариерна ориентация, ще трябва да осигурят прехода към работна заетост на служителите към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места. Основен фокус са работници от засегнатите въглищни региони с цел осигуряване на нови възможности за преквалификация и преориентиране. Дейностите ще бъдат базирани на картографиране на компетенциите на квалификацията, предвиждане на умения, придобиване на нови умения, подобряване на качеството на образованието и квалификацията, подкрепа за бъдещи умения, подкрепа за професионално обучение, обучение на обучители.
<p>Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.) Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите. Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни</p>	<p>Пряк принос към Националната програма имат Приоритетна ос 3: Справедлив преход, и по-конкретно мярката <i>Рекултивация на минните терени в трите области</i>. Рекултивацията на мините за лигнитни въглища изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата обхваща разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i>
<p>процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите. Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и еколого-съобразно земеползване Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.</p>	<p>терените. Подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчиво използване на земеделските земи. Почистване, обеззаразяване и други дейности за подготовка на съществуващите изоставени и замърсени терени за ново строителство и развитие, включително първоначално отстраняване на опасни материали; пълно или частично събаряне на стари сгради и конструкции или на вътрешни елементи; транспортиране на материали и земни маси; изравняване и оформяне на терена</p>
<p>Национален план за управление на отпадъците 2021-2028г., приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 17.06.2021г. Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.</p>	<p>ПРР интегрира целта на политиката за изпълнение на мерките, заложените в НПУО 2021-2028г., и по-специално към тези, свързани с намаляване на количеството на отпадъците, тяхното рециклиране и оползотворяване и др. чрез прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход, с приложени ТПСР въз основа на които е разработено, и по-конкретно мярката за <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i>, където ще бъде фокусът върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдих на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията.</p> <p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения за чисти технологии и насърчена специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход. По-специално подкрепата може да бъде насочена към устойчиви решения за мобилност, мрежови центрове, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците.</p> <p>Друга мярка в подкрепа на НПУО е <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.</p>
<p>Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021 – 2027 г. (Приета от ЕК – февруари 2022 г.)</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработени мерки за поддържане и подобряване на природозащитния статус на видовете и природните местообитания, подлежащи на опазване в Натура 2000; • Оценка на размера на финансовите средства, необходими за изпълнение на разработените мерки, както и източника за тяхното финансиране; • Разработена система за наблюдение, отчитане и актуализиране на рамката за периода 2021 – 2027 г.; • Завършен формат на рамката за периода 2021 - 2027; • Осъществен процес за обсъждане и привеждане в съответствие на рамката за периода 2021 – 2027 г.; • Осигурена съгласуваност с приоритетите на фондовете на ЕС и други финансови инструменти. 	<p>Допълнението и изменението на ПРР взема предвид очакваните резултати цели на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021 – 2027 г., като Приоритетните оси 1 и 2 ще спомогнат за подобряването на знанията за екосистемите и екосистемните услуги в „Натура 2000“, което ще създаде условия за устойчиво и балансирано икономическо развитие, съвместно с опазването на биоразнообразието чрез прилагане на решения, базирани на природата, които ще генерират нови работни места и поминък за местните общности.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
<p><i>Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021–2030 г., приет с Протокол № 8 на Министерския съвет от 27.02.2020г.</i></p> <p>Основните цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> o стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката; o развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика; o повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика 	<p>Пряк принос към Интегрирания план имат Приоритетна ос 3: Справедлив преход ТПСП, Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, в частност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> <p>В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.</p> <p>По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС.</p> <p>Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности. Изграждането на съоръжения от такъв тип и мащаб имат сериозен потенциал да генерират преки и непреки ползи за заетостта в региона. Създаването на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии изисква умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници.</p> <p>Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> <p>Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. Щр се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва мярката за рекултивация на въглищните мини като фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Допълва също така и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.</p> <p>Схемата ще е отворена и за големи предприятия, в съответствие с нормативна уредба на ЕС (Регламента за ФСП, Насоки за регионална държавна помощ, Договора за функционирането на Европейския Съюз, Общ Регламент 2021/1060).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> <p>Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> <p>Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия.</p> <ul style="list-style-type: none"> <p><i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i></p> <p>Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите.</p> <p><i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i></p> <p>Инвестициите в научно-изследователска дейност и в иновативни технологии често се разглеждат като предпоставка за икономически растеж. Ето защо е необходимо да се повиши нивото на научно-изследователската и развойна дейност, особено в областта на производствените технологии с ниски емисии на CO₂ и отраслите с потенциал за растеж и диверсификация. Освен това, за да може областната икономика да постигне неутралност по отношение на климата, следва да се насърчават предприятията, които работят с технологии с ниски емисии на CO₂, както и сътрудничеството в научно-изследователската дейност между бизнеса и научноизследователските организации.</p> <p>Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.efunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Реализацията на планираните мерки предоставят целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярката ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.</p> <p>Дейностите включват още подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие чрез закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала, както и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за цифровизацията на предприятията.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i> Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси. Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.
<p>Проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. Приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие; 	<p>Допълнението и изменението на ПРР в частта си по Приоритетна ос 3, базирано на ТПСП, и свързаните с нея Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения ще има пряк принос към заложените приоритети на Проекта. Следните мерки ще допринесат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</p>
<p>○ Повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайното потребление на енергия;</p> <p>○ Използване и развитие на енергията от възобновяеми източници, съобразно наличния потенциал, капацитета на мрежите и националните специфики, като част от прехода към нисковъглеродна икономика;</p> <p>Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.</p>	<p>В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлечат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.</p> <p>По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС.</p> <p>Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности. Изграждането на съоръжения от такъв тип и мащаб имат сериозен потенциал да генерират преки и непреки ползи за заетостта в региона. Създаването на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии изисква умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници.</p> <p>Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> <p>Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. ЩФ се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва мярката за рекултивация на въглищните мини като фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Допълва също така и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водород, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.</p> <p>Схемата ще е отворена и за големи предприятия, в съответствие с нормативна уредба на ЕС (Регламента за ФСП, Насоки за регионална държавна помощ, Договора за функционирането на Европейския Съюз, Общ Регламент 2021/1060).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> <p>Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> <p>Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа,</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия.</p> <ul style="list-style-type: none"> <p><i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i></p> <p>Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите.</p> <p><i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i></p> <p>Инвестициите в научно-изследователска дейност и в иновативни технологии често се разглеждат като предпоставка за икономически растеж. Ето защо е необходимо да се повиши нивото на научно-изследователската и развойна дейност, особено в областта на производствените технологии с ниски емисии на CO₂ и отраслите с потенциал за растеж и диверсификация. Освен това, за да може областната икономика да постигне неутралност по отношение на климата, следва да се насърчават предприятията, които работят с технологии с ниски емисии на CO₂, както и сътрудничеството в научно-изследователската дейност между бизнеса и научноизследователските организации.</p> <p>Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Реализацията на планираните мерки предоставят целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярката ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.</p> <p>Дейностите включват още подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие чрез закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала, както и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за цифровизацията на предприятията.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i> Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси. <p>Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.</p>
<p><i>Национална програма за развитие България 2030 г. (приета с Протокол № 67 на Министерски съвет от 02.12.2020 г.)</i> <i>13 национални приоритета:</i> П1. Образование и умения; П2. Наука и научна инфраструктура; П3. Интелигентна индустрия; П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика; П5. Чист въздух и биоразнообразие; П6. Устойчиво селско стопанство; П7. Транспортна свързаност; П8. Цифрова свързаност;</p>	<p>Комплексен принос имат всички предвиждания на НПВУ, преход към кръгова и ресурсно ефективна икономика; реформи за икономически растеж и подобряване на бизнес средата, действията за намаляване на замърсяването – свързани с подобряване състоянието на околната среда, благосъстоянието на населението и качеството на живот, и по-конкретно</p> <p>По III и 11 принос има: Приоритетна ос 3, <i>Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил</i>, състоящи се от:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
<p>П9. Местно развитие; П10. Институционална рамка; П11. Социално включване; П12. Здраве и спорт; П13. Култура, наследство и туризъм.</p>	<p>Дейностите включват картографиране на компетенциите и квалификациите на работната сила в засегнатите региони, както и идентифициране на конкретните нужди от повишаване на квалификацията и уменията. В резултат от това ще бъдат определени конкретните направления за обучения, придобиване на нови умения на работниците, подкрепа за професионално обучение и обучение на обучители.</p> <p>При подготовката ще се използват не само данни от предприятията, които ще бъдат реструктурирани, а и макро-прогнозите за развитието на пазара на труда на национално ниво, както и данни от ежегодното проучване потребностите на работодателите от работна сила и заявените в бюрата по труда свободни работни места по области.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсещите работа</i> Целенасочени мерки за улесняване на прехода за съществуващата работна сила към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места, свързани със зеления преход чрез субсидирана заетост, стажове и обучение на работното място <p>Мерките включват обучения, ориентирани към търсенето (включително на работното място) за дейности в секторите с висок потенциал за растеж и професии, свързани със зеления преход; повишаване на техническата квалификация, насочено към засегнатите индустрии: предоставяне на възможности за учене през целия живот на работещите в компаниите/институциите, които имат желание да се адаптират към новите технологични промени/въглеродно-неутрално производство; цифрови/ИКТ компетенции: разширяване на предлагането на обучения за придобиване на цифрови умения и ИКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Оказване на съдействиена търсещите работа при търсене на работа</i> Целенасочена подкрепа за местния бизнес за адаптиране към техните нужди и ниво на развитие. Подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; подкрепа за дигитализация на предприятията. Фокусът ориентировъчно ще бъде върху сектори, идентифицирани като приоритетни за региона, като селско стопанство и производство на хранителни продукти и

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>напитки, лека промишленост, туризъм и чиста енергия, включително водород и неговата преходна инфраструктура.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i> Дейностите ще бъдат насочени подобряване възможностите на организациите за ПОО, които в сътрудничество с бизнеса, работодатели, органи за кариерна ориентация, ще трябва да осигурят прехода към работна заетост на служителите към професии в секторите с висок потенциал за растеж и работни места. Основен фокус са работници от засегнатите въглищни региони с цел осигуряване на нови възможности за преквалификация и преориентиране. Дейностите ще бъдат базирани на картографиране на компетенциите на квалификацията, придвиждане на умения, придобиване на нови умения, подобряване на качеството на образованието и квалификацията, подкрепа за бъдещи умения, подкрепа за професионално обучение, обучение на обучители. <p>По П2 принос има: Приоритетна ос 3, <i>Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения</i>, състоящи се от:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фотоволтаични панели в област Перник</i> - Целта е да се подпомогне производството на фотоволтаични системи, които ще подпомогнат създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища и да започне преобразуването на местната ТЕЦ на Перник, която има най-голяма гъстота на клиентите на централните отоплителни системи в България и същевременно е най-старото съоръжение. • <i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p><i>в трите области</i> - Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни техноло гични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Реализацията на планираните мерки предоставят целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярквата ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика.</p> <p>По П4 принос има: Приоритетна ос 3, Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, състоящи се от:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i> <p>В рамките на схемата е предвидено създаване на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии в рамките на област Стара Загора. Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, както и да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България.</p> <p>По този начин се предоставят значителни стимули за създаване на местен производствен капацитет за доставка първо в страната, а след това и за износ, за да се отговори на прогнозирания висок ръст на търсенето на системи за съхранение на енергия в целия ЕС.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i>
	<p>Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности. Изграждането на съоръжения от такъв тип и мащаб имат сериозен потенциал да генерират преки и непреки ползи за заетостта в региона. Създаването на капацитет за производство и/или рециклиране на батерии изисква умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници.</p> <p>Подкрепата по схемата ще се предоставя на база открита и конкурентна процедура. Мерките по настоящата схема допълват и надграждат планираните дейности, които се извършват с финансиране от Плана за възстановяване и устойчивост на България.</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i> <p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии, които ще са лицето на преустройството на региона. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура за подкрепа на бизнеса и предприемачеството, включително изграждане и реконструкция на улици, осигуряващи достъп до икономическите зони, осигуряване на велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили; водоснабдяване и канализационна система; озеленяване и изграждане на зони за отдих на работещите в икономическата зона; зелена и иновативна инфраструктура за предприятията, включително създаване на иновативни, устойчиви и екологични възможности за промишлено производство в индустриалните зони като ВЕИ за собствено потребление, инфраструктура за рециклиране на вода и намаляване на отпадъците; специализирана инфраструктура за предприятията, включително изпълнение на научно-изследователска и развойна дейност, иновации и трансфер на технологии, лаборатории за изпитване и тестове, свързани с дейността на предприятията.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения за чисти технологии и насърчена специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход. По-специално подкрепата може да бъде насочена към устойчиви решения за мобилност, мрежови центрове, бизнес инкубатори, образователна инфраструктура и инфраструктура за грижи за деца, цифровизация и управление на отпадъците. Също така подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и предоставяне на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност; както и подкрепа за дигитализация на предприятията. Например за област Перник фокусът ще бъде върху сектори, определени като приоритетни за региона, като мехатроника, химическа промишленост, селско стопанство, индустриални ИКТ решения, производство на електрически компоненти и чиста енергия.</p> <p>Конкретните реализации на тази мярка могат да включват създаването на нов индустриален парк в комплекс "Марица Изток", подкрепа за развитието на съществуващи индустриални паркове в близост до Стара Загора и/или превръщането на парцела на летище Стара Загора в логистичен и индустриален парк с нулеви емисии и свързване с районите на Раднево и Гълъбово, където е разположена по-голямата част от енергийната инфраструктура.</p> <p>Конкретната реализация на тази мярка може да включва създаването на нов индустриален парк, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i> <p>Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. ЦФ се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.efunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва мярката за рекултивация на въглищните мини като фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Допълва също така и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.</p> <p>Схемата ще е отворена и за големи предприятия, в съответствие с нормативна уредба на ЕС (Регламента за ФСП, Насоки за регионална държавна помощ, Договора за функционирането на Европейския Съюз, Общ Регламент 2021/1060).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области</i> Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена и към големи предприятия. • <i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i> Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите.</p> <ul style="list-style-type: none"> <p><i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i></p> <p>Регионът на Кюстендил разполага със значителни геотермални запаси. Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.</p> <p>По П7 принос има:</p> <p>Приоритетни оси 1 и 2, по които ще се подпомагат следните видове дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> <p><i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:</i> Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.</p> <p><i>Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата; - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);</p> <ul style="list-style-type: none"> - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове; - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността. <ul style="list-style-type: none"> • <i>Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:</i> <ul style="list-style-type: none"> - изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства; - мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти; - обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация. <p>По П9, 12 и 13 принос има Приоритетна ос 1 и 2 чиито специфична цел се свежда до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони (ЕФРР). По тези оси ще се подпомагат следните дейности, които имат пряка връзка с П9, 12 и 13 а именно:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:</i> <ul style="list-style-type: none"> - инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове; - инфраструктура за иновации и развитие на малки и средни предприятия. • <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:</i> Дейностите ще бъдат

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</i></p>
	<p>изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:</i> Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др. • <i>Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:</i> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата; - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие); - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността. • <i>Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:</i> <ul style="list-style-type: none"> - изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства; - мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти; - обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация. • <i>Образователна инфраструктура и оборудване за предучилищно, училищно и висше образование, вкл. детски ясли и градини:</i> <ul style="list-style-type: none"> - набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др. • <i>Жилищно настаняване:</i> <ul style="list-style-type: none"> - осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми; - подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините; - насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата. • <i>Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:</i> <ul style="list-style-type: none"> - подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p><i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>	<p><i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i></p>
	<p>кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика;</p> <ul style="list-style-type: none"> - обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания; - обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия и за палиативни грижи; - ново строителство на общинска здравна инфраструктура; - изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество). <ul style="list-style-type: none"> • <i>Култура, спорт и туризъм:</i> <ul style="list-style-type: none"> - инфраструктура и оборудване за масов спорт; - съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство; съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони); - общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>
	<p>насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризъм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаване алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство).</p>
<p>Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (НПКЗВ 2020-2030, приета с Решение №541 на Министерски съвет от 13.09.2019 г.) Основна цел на НПКЗВ 2020-2030г. е изпълнение на задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}); Предвидените мерки в НПКЗВ 2020-2030г. са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.</p>	<p>Допълнението и изменението на ПРР с приложените ТПСП, допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез <i>Приоритетна ос 3: Справедлив преход и Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения</i></p>
<p>Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г. (НППКАВ 2018-2024, приета с Решение №334 на Министерски съвет от 07.06.2019г.) Основната цел на НППКАВ 2018-2024г. е приложение на комплекс от мерки, което да доведе до постигане на съответствие с нормите за фини прахови частици съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа и действащото национално законодателство в областта на качеството на атмосферния въздух в най-кратък възможен срок, но не по-късно от 2024г. <i>Мерки в сектор битово отопление:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • о По-ранно въвеждане на Регламент (ЕС) 2015/1185 за екопроектиране на локални отоплителни топлоизточници на 	<p>Допълнението и изменението на ПРР, с приложените към него ТПСП, въз основа на които то е изготвено, допринася за постигане на основната цел на Националната програма чрез: Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие и Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите, по които ще се подпомагат дейности по <i>Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилища и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития</i>: Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Р. България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл. конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСР</p>
<p><i>твърдо гориво (Регламент за екодизайн).</i> Това ще подкрепи мярката за ускоряване на поетапното изваждане от употреба на стари печки, които не съответстват на изискванията на регламента и за замяната им с по-чисти варианти за отопление.</p> <ul style="list-style-type: none"> о Въвеждане на стандарти за качество на твърдите горива (въглища), използвани за битово отопление, а за дървата за огрев, където въвеждането и прилагането на стандарти за качество може да се окаже невъзможно, въвеждане на заместващи мерки за постигане на целта. о Задължително поетапно изваждане от употреба на печки и котли, работещи с твърдо гориво, които не отговарят на Регламента за екодизайн и се използват за отопление на жилища в общините, които не са спазили изискванията на о Директивата SAFE. Основните възможности са (i) повторно свързване или свързване към газоразпределителна мрежа, където е достъпна, (ii) повторно включване или свързване към система за централно отопление, ако има такава, и (iii) подмяна с печка или котел, които отговарят на стандартите за екодизайн <p><i>Мерки в сектор транспорт:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> о Проверка на превозните средства при първоначалната им регистрация и по-строги периодични технически прегледи о Поддържане на благоприятна за качеството на атмосферния въздух градска среда <p>о Въвеждане на зони с ниски емисии (ЗНЕ) в София и Пловдив</p>	<p>Приоритетна ос 3: Справедлив преход, Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, които предвиждат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиции за подпомагане на използването на водород в трите области -</i> Подкрепата ще бъде насочена към използването на водорода като средство за съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, електролизери за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за прехода към водорода като енергиен източник. Що се отнася до зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и механизми за производство, съхранение и доставка на водород в съответствие със Стратегията за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Схемата ще е насочена към големи предприятия. • <i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил -</i> Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Тази мярка е допълнение към инвестициите и реформите в ПВУ, свързани с провеждането на геотермални проучвания в цялата страна и изпълнението на пилотни проекти за геотермална енергия.
<p>Интегрирана транспортна стратегия в периода до 2030 г. (одобрена с Решение № 336/23.06.2017 г. на Министерския съвет)</p> <p>Приоритет 1: Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура,</p> <p>Приоритет 2: Подобряване на управлението на транспортната система,</p>	<p>Допълнението и изменението на ПРР ще има пряк принос към постигане на стратегическите цели на <i>Стратегията</i> чрез Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие и Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите, по които ще се подпомагат дейности по <i>Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:</i> Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане на интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда на национално ниво, имащи отношение към изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>	<i>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на изменение и допълнение на ПРР и ТПСП</i>
<p>Приоритет 3: Развитие на интермодален транспорт,</p> <p>Приоритет 4: Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар,</p> <p>Приоритет 5: Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта.</p> <p>Стратегическа цел 2. <i>Подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна)</i></p> <p>Приоритет 6: Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство,</p> <p>Приоритет 7: Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната.</p> <p>Стратегическа цел 3. <i>Ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор</i></p> <p>Приоритет 8: Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората,</p> <p>Приоритет 9: Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.</p>	<p>състав на общественя транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9. ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ОТРИЦАТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, В Т.Ч. И ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В ДРУГИ ДЪРЖАВИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРЕДВИЖДАНИЯТА НА ПРР, ПОЗОВАВАЩО СЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 – СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИТЕ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК

9.1. Методика на оценката

В тази точка на доклада за ЕО е направена оценка на очакваните въздействия от реализирането на изменението и допълнението на ПРР (базирано на ТПСП, които са неразделна част от него) върху околната среда и човешкото здраве на двете нива, които стратегията идентифицира (приоритет и ниво „мерки/дейности“), като са взети предвид характера на взаимодействието и синергията между различните въздействия, а именно: вторични, кумулативни (разгледани в отделна подточка 9.3), едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици.

Оценката на ниво приоритет включва оценка на въздействието на двата нови приоритета, Приоритет 3: Справедлив преход и Приоритет 4: Техническа помощ, които са обект на изменението и допълнението на ПРР, базирано на ТПСП.

Оценката на ниво „мерки/дейности“ това включва оценка на въздействието на мерките и дейностите към съответния приоритет от изменението и допълнението на ПРР, като същата е приложена единствено и само за Приоритет 3, където такива са разписани на основа на приложените териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво nuts3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник.

По отношение на **трансгранични въздействия върху околната среда на други държави**, в отделна подточка по-долу е извършен анализ и оценка на възможността проекта на изменение и допълнение на ПРР, базиран на ТПСП, да доведе до възникването на трансгранично въздействие върху околна среда на други държави.

Оценката на въздействието върху околната среда при прилагането на изменения и допълнен вариант на Програма за развитие на регионите 2021-2027, базирано на ТПСП, е изготвена при спазване на принципа за „екологосъобразна реализация“ – връзката между „характер на въздействието“ и „потенциал на въздействието“ по отношение екологичните цели и изисквания.

Потенциалните въздействия са идентифицирани във връзка с осъществяването на заложените приоритети и мерки и дейности в изменението и допълнението на ПРР и

доколкото е възможно допускане на инвестиционните проекти, заложили за финансиране, като резултат от анализ на състоянието на съответния компонент/фактор на околната среда и количествен или качествен анализ на изменението му след реализацията на даден проект.

Оценката за потенциала на въздействие е обобщена в Таблица 60 по-долу.

Таблица 60. Оценка на потенциала на въздействие

Характер на въздействието	Потенциал на въздействието				
	Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
Положителен	+1	+2	+3	+4	+5
Няма пряко отношение към компонента (или не се очаква въздействие)	-				
Отрицателен	-1	-2	-3	-4	-5

Потенциалът на въздействието се дефинира в следните степени на значимост:

• **Положителен характер на въздействие с потенциал:**

много висок	забележимо и ясно изразено въздействие, свързва се с дългосрочен или постоянен положителен ефект в национален мащаб
висок	изразено въздействие с продължителен период на проява с ефект в национален мащаб
среден	въздействие, свързано с ограничена по площ проява с ефект в регионален мащаб
нисък	очаква се въздействие, проявяващо се в много малки количества с ефект в локален мащаб
незначителен	въздействие пренебрежимо дори в локален мащаб на проява

• **Отрицателен характер на въздействие с потенциал:**

незначителен	очаква се отрицателно въздействие, пренебрежимо или за много кратък период на действие с пълна обратимост. Не е необходимо прилагане на мерки
нисък	проявява се временно, краткосрочно, ограничено по време и по площ и лесно обратимо въздействие. Може да се избегне без прилагане на специални мерки, освен спазване на най-добрите практики по време на реализацията му
среден	необходимо е да се отчете в комбинация с други фактори, в резултат от средносрочни или дългосрочни, постоянни отрицателни въздействия, на голяма площ, вторични, кумулативни, синергични. Необходимо е въздействието да бъде намалено или смекчено посредством смекчаващи/компенсиращи мерки или чрез избор на алтернативи
висок	постоянно, необратимо въздействие с висока интензивност, на значителна площ, което засяга важни компоненти на околната среда
много висок	въздействието не може да бъде предотвратено/ премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи/компенсиращи мерки.

В случаите, когато даден приоритет или мярка или **дейност нямат отношение към компонента или не се очаква въздействие**, то същите се маркират, като същото се отбелязва.

В случаите на отрицателни въздействия, където е подходящо, ще се определи и рискът за околната среда, като зависимост от потенциала на въздействие и степента на неговата проява. Степента на риска е определена в три групи:

- **значителен, неприемлив риск** за околната среда;
- **приемлив риск**, за който е необходимо да се предвидят смекчаващи мерки и контрол на въздействията и
- **нисък риск**, за който не е необходимо предприемането на смекчаващи мерки.

9.1.1.1. Специфики по отношение на климата, взети под внимание в хода на оценката и прилагането на настоящата методика

В хода на оценката за очакваните въздействия върху климата са взети под внимание резултати от скоростни изследвания на проектния бъдещ климат, основани на данни от глобални циркулационни модели (ГЦМ) и регионални климатични модели (РКМ) с пряко отношение към енергийния сектор²⁹.

Основните насоки, които произтичат в резултат от изследванията на климата и които е важно да се отчетат в хода на последващата оценка, са както следва:

- До края на века ще се наблюдава тенденция на затопляне над територията на цялата страна, което по никакъв начин не изключва аномалии в очаквания ход на климатичните промени, изразяващи се в проява на студени периоди с различна продължителност и спад на температурите;
- Що се касае до степента на затопляне, то същата варира в зависимост от симулационния модел използван за оценка, методологическия подход и района на интерес, но като цяло следва хода на промяна на лъчистото въздействие, т.е. променя се в посока увеличение от RCP2.6 към RCP8.5;
- Очаква се затопляне над цялата страна, което може да се каже, че е статистически значимо (5%), което се наблюдава при всички сценарии с някои изключения само при оптимистичния сценарий (RCP2.6);
- По отношение на валежите се очаква намаление на годишните валежни суми над Югоизточна България, съчетано с по-дългите периоди на засушаване ще увеличи отрицателните последствия на очаквания по-горещ климат, като тук моделът е с много по-ниска сигурност в оценката на прогнозните изменения, в сравнение с тези, касаещи очакваните температурни промени;
- Резултатите показват, че състоянието на атмосферата в сутрешните часове вероятно ще е по-устойчиво в близко бъдеще, което би създавало по-добри условия за задържане на замърсители и образуване на мъгли. Обратно, в дневните часове, условията ще са по-неустойчиви, което би могло да създава по-добри условия за изнасяне на замърсителите извън приземния слой.

Разликите спрямо исторически период през пролетта са по-малки и по-фрагментирани, отколкото в случая за средната многогодишна стойност. Нарастването ще е най-голямо в югоизточните части на страната. Промяната на височината на граничния слой спрямо историческия период през лятото е по-голяма, и има по-сложно разпределение отколкото през пролетта. Нарастването

²⁹ Източник на информацията: Доклад за екологична оценка на проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. и Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 г. – 2030 г. (Приложение към т. 7.1 – драфт версия на ДЕО)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

на височината на граничния слой ще е най-голямо в североизточните части на страната, а намаляването и в западните части на страната. За разлика от пролетния период, в нощните и сутрешните часове на есента се наблюдават по-малко места с намаляване на височината на граничния слой, а нарастването на височината на граничния слой е по-голямо. Следователно, усиляването на конвективните процеси, които спомагат за почистване на атмосферата през деня, ще е по-изразено през есента, отколкото през пролетта. Зимния период се характеризира с малка промяна на височината на граничния слой в рамките на денонощието, и през сутрешните часове ще се наблюдават по-благоприятни условия за задържане на атмосферни замърсители и мъгли.

- Резултатите при моделните симулации с емисионен сценарий RCP4.5 за относителните изменения на ветровия потенциал показват за 10 и 100 метра височина сходство. В периода 2021 – 2050 се очаква, че той ще нараства, особено в Южна и Централна България. Също така, относителните изменения имат по-добре изразен денонощен ход през лятото и есента, с по-големи стойности в сутрешните и нощните часове. През летния период се очаква, че ще имаме особено голямо нарастване за района на Стара планина, въпреки, че ветровия потенциал е най-малък през този сезон. От друга страна, през зимата когато е най-голям, измененията са най-малки.
- Разликите в потока слънчева радиация се дължат основно, на режима на облачността. През всички сезони с изключение на зимния, се наблюдава нарастване на слънчевата радиация (увеличаване на потенциала на страната по отношение на възобновяеми енергийни източници), особено над северните части и източните части в следобедните и вечерните часове. Това означава, че вероятно се очаква и намаление на облачността в тези райони за периода 2021 – 2050. Намаляването на потока слънчева радиация през зимния сезон показва, че вероятно ще има по-голяма облачност и мъгли. Тези промени са по-малки за най-източните части на страната.

9.1.1.1. Специфики по отношение качеството на атмосферния въздух, взети под внимание в хода на оценката и прилагането на настоящата методика

За целите на оценка очакваните въздействия върху КАВ в засегнатите райони са взети под внимание извършените за целите на екологичната оценка на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. и Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 г. – 2030 г. оценки за въздействие върху КАВ при различните разглеждани в посочените по-горе документи сценарии²⁹:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- Сценарий 1: Емисионни данни за България, съгласно инвентаризацията направена за 2005г. (референтна година);
- Сценарий 2: Емисионни данни за България за периода 2020-2029г., прогнозира ни със съществуващи мерки (WEM);
- Сценарий 3: Емисионни данни за България за периода 2020-2029г., прогнозира ни с допълнителни мерки (WAM);
- Сценарий 4: Емисионни данни за България за периода след 2030г., прогнозира ни със съществуващи мерки (WEM);
- Сценарий 5: Емисионни данни за България за периода след 2030г., прогнозира ни с допълнителни мерки (WAM).

Съпоставката между сценарии 1 и 2 дава възможност да се оцени въздействието на редуцията на емисиите за периода 2020-2029г. върху КАВ за цялата страна при WEM сценарий.

Съпоставката между сценарии 1 и 3 дава възможност да се оцени въздействието на редуцията на емисиите за периода след 2030-2029г. върху КАВ за цялата страна при WAM сценарий.

Съпоставката между сценарии 1 и 4 дава възможност да се оцени въздействието на редуцията на емисиите за периода след 2030г. върху КАВ за цялата страна при WEM сценарий.

Съпоставката между сценарии 1 и 5 дава възможност да се оцени въздействието на редуцията на емисиите за периода след 2030г. върху КАВ за цялата страна при WAM сценарий.

Съпоставката между сценарии 2 и 3 дава възможност да се оцени ефективността на въздействието на WAM и WEM сценариите на редуцията на емисиите за периода 2020-2029г. върху КАВ за цялата страна.

Съпоставката между сценарии 4 и 5 дава възможност да се оцени ефективността на въздействието на WAM и WEM сценариите на редуцията на емисиите за периода след 2030г. върху КАВ за цялата страна.

Съпоставката между сценарии 2 и 4 дава възможност да се оцени относителния ефект от въздействието на редуцията на емисиите за периодите съответно 2020-2029г. и след 2030г. върху КАВ за цялата страна при WEM сценарий.

Съпоставката между сценарии 3 и 5 дава възможност да се оцени относителния ефект от въздействието на редуцията на емисиите за периодите съответно 2020-2029г. и след 2030г. върху КАВ за цялата страна при WAM сценарий.

Резултатите от проведените компютърни симулации показват, че реализирането на емисионен сценарий с прилагане на допълнителни мерки 2020-2029 и особено след 2030г. ще доведе до съществено намаляване на приземното замърсяване на страната, което намаляване е по-голямо в сравнение със сценария без прилагане на допълнителни

мерки (WEM). Не се очаква отрицателно въздействие върху качеството на атмосферния въздух в населените места и защитените зони при спазване на всички действащи български и международни законови изисквания и добри практики по време на дейности за реализация на Националния план за възстановяване и устойчивост.

9.2. Оценка на потенциала на очакваните въздействия

9.2.1. Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход

9.2.1.1. Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения

Оценката на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения, е представена в Таблица 61 по-долу.

Таблица 61. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения от Приоритет 3, разработен на база на ТПСП

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Рекултивация на минни терени в трите области</i>	<i>Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора</i>	<i>Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области</i>
	Въздействие		
Климат и изменение на климата	<p>Сама по себе си рекултивацията на минните терени в трите области няма пряко отношение към климата и в частност климатичните промени.</p> <p>Очаква се непряко, вторично положително въздействие върху климата, което ще е в резултат, както на увеличаване на погълтителите на CO₂ предвид увеличаването на зелените площи, така и на намаляването на емисиите на парникови газове, в резултат на създаване на подходящи терени за инсталиране на нови енергийни мощности от възобновяеми енергийни източници. Очакваното въздействие ще е с нисък потенциал.</p>	<p>Създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора ще подпомогне енергийния преход на страната, като ще осигури алтернативна заетост и ще позволи засегнатия район да задържи и дори да увеличи степента си на икономическо развитие. Това ще стане чрез значително намаляване нивата на генерираните емисии на парникови газове, отчитайки закриването на въглищните мини и модернизация на ТЕЦ, преминавайки към алтернативно и по-ниско замърсяващо гориво. Очаква се проява на пряко, положително и дълготрайно въздействие, със среден потенциал.</p> <p>Реализирането на тази мярка ще има и косвено, вторично положително въздействие върху климата, който също</p>	<p>Създаването на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите засегнати области ще допринесе за значителен спад на нивата на образуваните парникови газове в разглежданите райони, като се очаква положително въздействие с много висок потенциал.</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
		може да се оцени със среден потенциал и се изразява в намаляване количествата на емитираните парникови газове, като се позволи от една страна да се създадат съоръжения за съхраняване на произведена електрическа енергия, особено важно за произведената енергия от ВЕИ, чието производство не е равномерно в хода на денонощието, а от друга ще се подпомогне процеса на рециклиране на образуваните отпадъци от батериите за съхранение на електроенергия. Така ще се позволи разширението на производствени мощности за електроенергия от ВЕИ.	
Атмосферен въздух	Рекултивацията на увредени минни терени в трите области ще допринесе за намаляване на емисиите в атмосферата, основно прахови, като ще подпомогне процеса за подобряване на КАВ в засегнатите райони. Очаква се положително въздействие с нисък потенциал.	Създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора като цяло ще допринесе за намаляване замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества, като се очаква и подобрене на качеството на атмосферния въздух в района и	Индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите засегнати области ще подпомогнат процеса на намаляване замърсяването на атмосферния въздух с вредни вещества, както и ще допринесат за намаляване процента на населението, живеещо при

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
		намаляване процента на населението на страната, изложени на влошени показатели на КАВ. Очаква се положително въздействие със среден потенциал на въздействие.	наднормени нива на замърсяване с ФПЧ10. Очаква се и значително подобрене на качеството на атмосферния въздух(КАВ) в засегнатите райони. Въздействието ще е пряко, положително и дълготрайно, с много висок положителен потенциал.
Повърхностни води	Изпълнението на мерките ще доведе до пряко положително въздействие върху повърхностните води чрез ограничаване вредното въздействие от минните дейности и намаляване на риска от потенциално въздействие върху качеството на повърхностните води. Изпълнението на посочените мерки ще доведе до положително, дългосрочно въздействие по отношение на състоянието на повърхностните води и ще допринесе за постигане целите на ПУРБ за постигане на добро състояние на водите.	Мярката няма отношение към повърхностните води	Мярката няма пряко отношение към повърхностните води, но се очаква косвено положително въздействие, свързано с ограничаване на замърсители, емитирани от индустрията и внедряването на чисти технологии Изпълнението мярката ще доведе до положително, дългосрочно въздействие по отношение на състоянието на повърхностните води и ще допринесе за постигане целите на ПУРБ. Очакваното въздействие е с до среден потенциал.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	Въздействието се оценява като положително по отношение на качеството и количеството на повърхностните води, дългосрочно, без кумулативен ефект и с обхват – локален. Очакваното въздействие е с до среден потенциал.		
Подземни води	Очаква се положително косвено въздействие на мярката от подобрените почвени и геоложки условия в резултат на изпълнение на рекултивационните дейности и намаляване на риска от потенциално въздействие върху качеството на подземни води. Въздействието се оценява като положително по отношение на качеството и количеството на подземните води, дългосрочно, без кумулативен ефект и с обхват – локален. Като цяло въздействията могат да се оценят като такива с до среден потенциал.	Мярката няма отношение към подземните води	Мярката няма отношение към подземните води
Геоложка среда	Мярката, свързана с рекултивация на нарушени терени в трите области ще доведе до преки, директни, дългосрочни и	Създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора ще доведе до пряко и	По подобие на предходната мярка и тук се очаква отрицателно, пряко, необратимо и краткосрочно въздействие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	положителни въздействия върху геоложката среда, свързани основно с намаляване на риска от проява на опасни геоложки явления, като свлачища, срутища, ерозионни процеси и пр. Потенциала на въздействието може да се оцени като среден положителен, предвид факта, че очакваното въздействие ще се прояви на регионално ниво.	отрицателно въздействие, което ще е необратимо и краткосрочно и ще е свързано с нарушаване на приповърхностния слой на геоложката среда, в резултата на изграждането на новите обекти. Въздействието ще е с незначителен потенциал.	върху приповърхностния слой на геоложката среда, в резултат от унищожаването ѝ, за да се изградят новопредвидените обекти. Въздействието ще е с незначителен потенциал.
Почви и земеползване	Рекултивацията на минни терени не оказва пряко въздействие върху незасегнатите почви в района, но може да окаже косвено положително въздействие с ниска степен в резултат от прекратяване на минните дейности и засягането на нови площи и съответните емисии във въздуха и водите. Рекултивирането на терените и връщането на част от тях към земеделския фонд има положително въздействие със средна до висока степен. Почвите върху рекултивираните терени са 10-та категория, без диференциран почвен профил и се	Ако създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора бъде разположено върху рекултивирани минни терени, въздействията върху почвите не се очакват. Ако поради технически причини или особени специфики на производствения процес тези мощности се разполагат в ненарушени терени, очакваните въздействия върху почвите са преки, отрицателни с ниска до средна степен на въздействие, като степента на тези въздействия е свързана с типа и площта на засегнатите от строителството почви, както в самите	Ако създаването на индустриални паркове бъде разположено върху рекултивирани минни терени, въздействията върху почвите не се очакват. Ако поради технически, логистични или други причини тези индустриални паркове се разполагат в ненарушени терени, очакваните въздействия върху почвите са преки, отрицателни с ниска до средна степен на въздействие, като степента на тези въздействия е свързана с типа и площта на засегнатите от строителството почви, както в самите

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	нуждаят от продължителен период от време, за да възстановят продуктивните си свойства.	въздействия е свързана с типа и площта на засегнатите от строителството почви. Косвени положителни въздействия с ниска степен, свързани със създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии, може да се очакват в резултат на намаляването на вредни емисии във въздуха и водите.	индустриални паркове, така и в прилежащата им инфраструктура.
Ландшафт	Рекултивирането на засегнатите от минна дейност терени ще има средна до висока положителна степен на въздействие в резултат от възможността за постепенно възстановяване на унищожените компоненти на ландшафта и частично или пълно възстановяване на облика на съответният район.	Ако създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора бъде разположено върху рекултивирани минни терени, въздействията върху ландшафтите не се очакват, тъй като терените са силно модифицирани и на практика естествените компоненти на ландшафта напълно липсват. Във всички останали случаи могат да се очакват отрицателни въздействия с ниска до средна степен в резултат от антропогенизирането на ландшафтите и	Ако създаването на индустриални паркове бъде разположено върху рекултивирани минни терени, въздействията върху ландшафтите не се очакват, тъй като терените са силно модифицирани и на практика естествените компоненти на ландшафта напълно липсват. Създаването на нови индустриални паркове в райони с естествени или слабо модифицирани ландшафти ще окаже пряко отрицателно въздействие върху ландшафта с ниска до средна степен в резултат от антропогенизирането на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
		<p>нарушаване на естествения облик на района.</p> <p>Косвени положителни въздействия с ниска степен, свързани със създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии, може да се очакват в резултат на намаляването на вредни емисии върху компонентите на ландшафта.</p>	ландшафтите и нарушаване на естествения облик на района.
<p>Флора и фауна</p> <p>Защитени територии и защитени зони</p> <p>Горски територии</p>	<p>Рекултивацията на минни терени ще се извърши на базата на конкретни проекти, разработени на следваща по-подробна фаза, съобразени с изискванията на законите и наредбите за опазване на околната среда и биоразнообразието. По този начин ще се гарантира липсата на значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието фауната в района. В резултат на реализиране на различни рекултивационни дейности може да се очаква безпокойство на животните, обитаващи прилежащи територии в резултат</p>	<p>Възможно е отрицателно въздействие, дължащо се на дейности по строителство и експлоатация на различни съоръжения и инфраструктура. Възможно е унищожаване на местообитания, загуба на индивиди от често срещани и консервационно значими растителни и животински видове, безпокойство. Чувствителността е различна за различните рецептори и в различните периоди от годината (най-общо - висока през размножителния сезон, през</p>	<p>При изграждане на инфраструктурата, в зависимост от местоположението и спецификите на дейностите, е възможно отрицателно въздействие върху флората, фауната и защитените територии.</p> <p>Възможно е унищожаване на местообитания, загуба на индивиди от често срещани и консервационно значими растителни и животински видове, безпокойство. Чувствителността е различна за различните рецептори и в</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	<p>от присъствие и работата на оборудване и хора. Безпокойството може да засегне както често срещани, така и консервационно значими видове. Безпокойството е директно въздействие и може да доведе до преместването на някои видове в съседни участъци, където няма да бъдат обезпокоявани.</p> <p>Потенциалното безпокойство от рекултивационни дейности ще бъде временно, краткотрайно, в отделни участъци и с относително нисък интензитет. Не се очаква значително безпокойство на животните в общината в резултат на прекатегоризирана земята.</p> <p>Безпокойството може да засегне бозайниците и птиците, като чувствителността им е висока през размножителния сезон (за всички видове) и през периода на зимуване (за хиберниращите видове бозайници, вкл. прилепите). Чувствителността на</p>	<p>останалата част от годината - умерена за бавно/трудно подвижните и ниска за останалите видове).</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>	<p>различните периоди от годината (най-общо - висока през размножителния сезон, през останалата част от годината - умерена за бавно/трудно подвижните и ниска за останалите видове).</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	<p>земноводните и влечугите по отношение на безпокойството е ниска.</p> <p>Потенциалът на очакваното отрицателно въздействие може да варира от незначителен до нисък, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p> <p>В резултат от рекултивацията се очаква и локално положително въздействие с нисък потенциал.</p>		
Културно-историческо наследство	<p>Закриването на въглищните мини и рекултивацията на увредените терени в трите области не се очаква да окаже каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство поради това, че в случай на наличие на обекти от културно-историческото наследство на страната в разглежданите райони, то те са били засегнати в процеса на разработването на въглищните мини. Възможно е дори преустановяване на рудничната дейност да окаже и отрицателно въздействие, поради това, че ще предотврати разкриването и</p>	<p>При спазване на действащото в страната законодателство за управление на културно-историческото наследство, свързано с предварително проучване на предстоящите да се усвоят терени, проучването на открити обекти на културно-историческото наследство или наблюдение по време на строителството от археолог, то не се очаква мярката да окаже каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство. Може да се каже, че реализирането на мярката дори ще има дори положително,</p>	<p>Изпълнението на предложената мярка при спазване на националното законодателство в областта на културно-историческото наследство, то няма да се окаже каквото и да е въздействие върху КИН. Може да се каже, че реализирането на мярката дори ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	проучването на нови обекти, в резултат на земно-изкопните работи.	макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.	подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.
Отпадъци	За Рекултивацията на увредени минни терени в трите области се предвижда разработване на цялостен план за рекултивация, вкл. изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ремедиация/деконтаминация на терените. С рекултивацията на площите, увредени от минната дейност и заемащи огромни територии, ще допринесе от една	Създаването на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора цели прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност, подкрепа на икономическата диверсификация и създаването на работни места. Производството и/или рециклирането на батерии предполага от една страна приемане на определени отпадъци за	Индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите засегнати области ще подпомогнат процеса на намаляване замърсяването на околната среда с отпадъци. Очаква се положително въздействие със среден потенциал.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	<p>страна със справянето с значим екологичен проблем и от друга – спомагане за прехода към неутрална по отношение на климата икономика</p> <p>Очаква се положително въздействие с много висок потенциал.</p>	<p>оползотворяване и от друга - образуване на производствени отпадъци, които следва да бъдат предавани за обезвреждане или рециклиране на юридически лица, притежаващи документ по чл. 67 и/или чл. 78 от ЗУО или комплексно разрешително и/или нотификация по Регламент (ЕО) №1013/2006.</p> <p>Като цяло се очаква положително въздействие със среден потенциал свързано с целите на прехода към климатична неутралност.</p>	
Вредни физични фактори	<p>Рекултивацията на увредените терени е в пряка връзка със закриването на въглищните мини. Сама по себе си мярката се очаква да има пряко, краткосрочно, временно и обратимо въздействие върху вредните физични фактори, свързано основно с незначително повишаване на шумовите емисии по време на процеса на рекултивация. Реализирането на мярката не се очаква да</p>	<p>Не се очаква изграждането на предложените нови производствени мощности да доведат до промяна в акустичните характеристики на средата.</p>	<p>Създаването на нови индустриални паркове с нулеви емисии не се очаква да доведе до промяна в акустичните характеристики на средата. В зависимост от предложените нови технологии е възможно дори съществуващите производства да се заменят с такива, които се отличават с излъчването на по-ниски шумови нива в околната среда и</p>

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	окаже пряко, положително и дългосрочно въздействие върху средата по отношение на вредните физични фактори, тъй като ще намали шумовото натоварване, както и вибрациите от използваната тежка техника в процеса на добив на въглища. Въздействията се оценяват като такива с отрицателен незначителен потенциал по време на процеса на рекултивация до положителни въздействия с незначителен потенциал, породени от ефекта на извършената вече рекултивация.		по-този начин дори да се стигне до подобряване на акустичните характеристики на средата – положително, пряко и дълготрайно въздействие, отличаващо се със среден потенциал.
Опасни химични вещества и смеси	Реализирането на мярката няма пряка връзка с ОХВС. Необходимостта от нейното изпълнение е в резултат закриването на въглищни мини, което още доведе до намаляване използването на ОХВС, в частност експлозиви, което пък от своя страна ще намали рисковете за околната среда в случай на аварийни ситуации. Въздействието е индиректно, положително, с незначителен потенциал.	Спазването на действащото в страната законодателство в областта на ОХВС при реализирането на предложената мярка няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС.	Реализирането на мярката се очаква да има пряко, дългосрочно и положително въздействие, с до среден потенциал, което ще е в резултата основно на очакваното намаляване на използваните ОХВС, предвид целящото се създаване на индустриални паркове за чисти технологии.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
Материални активи	Реализирането на мярката няма пряко отношение към материалните активи.	Реализирането на мярката е свързано с изграждането на нови производствени мощности и ще има пряко, дългосрочно и положително въздействие със среден потенциал.	Създаването на индустриални паркове за чисти технологии ще доведе до въвеждането в експлоатация на нови производствени мощности, щадящи околната среда и ще окаже пряко, положително и в дългосрочен аспект въздействие със среден потенциал върху материалните активи с екологична насоченост.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здрави	Реализирането на мярката, предвидена да доведе до рекултивация на увредените терени, ще доведе до подобряване на условията на живот на населението в засегнатите райони, предвид облагородяването на засегнатите територии. От тук ще създаде условия за развитието на редица дейности, като туризъм, както и появата на нови производства на възстановените терени. Очаква се положително и дълготрайно въздействие, с незначителен потенциал върху социално-икономическите фактори на средата.	Изграждането на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора ще има пряко, положително и дългосрочно положително въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона. Това от своя страна ще подпомогне прехода към неутрална по отношение на климата икономика, което до известна степен крие в себе си риск от	Очаква се при реализирането на мярката да се стигне до проява на пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху социално-икономическите фактори на средата, предвид откриването на нови работни места и подпомагане процеса на преход към неутрална по отношение на климата икономика, така че да не се увеличи безработицата в засегнатите райони. По отношение здравето на населението в засегнатите региони се очаква пряко, положително и дългосрочно въздействие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Рекултивация на минни терени в трите области	Създаване на мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора	Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите области
	Въздействие		
	<p>Що се касае до човешкото здраве, то процесите на рекултивация на увредените терени са свързани с намаляване на замърсяването на въздуха, водите, както и почвите. Това от своя страна има положително, дългосрочно и пряко въздействие върху човешкото здраве, което може да се оцени като такова със среден потенциал.</p>	<p>увеличаване на безработицата, предвид закриването на въглищните мини и преустановяване производството на електро- и топлоенергия от твърди изкопаемигорива.</p> <p>Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в област Стара Загора, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.</p>	<p>със среден потенциал, което се дължи от една страна на подобряване условията на средата – по-чиста околна среда поради преустановяване замърсяването на въздуха, водите и почвите от добива, преработката и изгарянето на въглища, а от друга на допринасяне за икономическото развитие на засегнатите райони.</p>

Таблица 5 - Продължение: Оценка на потенциала на въздействие по мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения от Приоритет 3

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона	Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник	Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области
	Въздействие		
Климат и изменение на климата	Инвестициите във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона ще допринесат за значително намаляване на емитираните парникови газове, като ще окажат пряко и дългосрочно въздействие с много висок положителен потенциал.	Подкрепата за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник ще подпомогне процеса на енергиен преход в региона, като ще намали значително генерираните там парникови газове и ще доведе до проява на положително въздействие с дългосрочна перспектива със среден потенциал.	Инвестициите за подпомагане използването на водород в трите области ще подпомогнат процеса на енергиен преход в регионите, като ще намалят значително генерираните там парникови газове и ще доведе до проява на положително въздействие с дългосрочна перспектива със среден потенциал.
Атмосферен въздух	Разглежданите инвестиции значително ще подпомогнат процеса на намаляване замърсяването на въздуха с вредни и опасни вещества и ще допринесат за подобряване на КАВ в трите региона. Освен това ще намалят процента на населението, живеещо при наднормени емисии на атмосферни замърсители.	Разглежданата инвестиция за област Перник ще намали значително количествата емитирани вредни вещества във въздуха и ще допринесе за подобряване на КАВ в региона. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.	Разглежданите инвестиции значително ще подпомогнат процеса на намаляване замърсяването на въздуха с вредни и опасни вещества и ще допринесат за подобряване на КАВ в трите региона. Освен това ще намалят процента на населението, живеещо при наднормени емисии на атмосферни замърсители.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregion.eu

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>	<i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник</i>	<i>Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области</i>
	Въздействие		
	Очаква се положително въздействие с много висок потенциал, което ще е пряко, директно и дългосрочно.		Очаква се положително въздействие с много висок потенциал, което ще е пряко, директно и дългосрочно.
Повърхностни води	Мярката няма отношение към повърхностните води Съществува вероятност за локално отрицателно въздействие при извършване на строителните дейности по изграждане на нови съоръжения и свързваща инфраструктура. Въздействието е краткосрочно - по време на периода на строителство и в кратки интервали по време на експлоатацията. Потенциала на въздействието се оценява на незначителен.	Мярката няма отношение към повърхностните води.	Мярката няма отношение към повърхностните води
Подземни води	Мярката няма отношение към подземните води	Мярката няма отношение към подземните води	Мярката няма отношение към подземните води
Геоложка среда	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>	<i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник</i>	<i>Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области</i>
	Въздействие		
	с незначителен потенциал върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата.	върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата. Въздействието ще е с незначителен потенциал.	върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата при изграждането на инсталации за производство на водород. Въздействието ще е с незначителен потенциал.
Почви и земеползване	Изграждането на фотоволтаични паркове и съоръжения за съхранение на енергия или за производство на зелен водород върху рекултивирани минни терени няма да доведе до отрицателни въздействия върху почвите, тъй като се предполага те да бъдат ситуирани върху рекултивирани минни терени. Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.	Изграждането на фотоволтаични панели в област Перник върху рекултивирани минни терени няма да доведе до отрицателни въздействия върху почвите. Изграждането на фотоволтаични панели извън рекултивирани минни терени може да окаже незначително отрицателно въздействие върху почвите поради факта, че този тип инвестиции не изискват сериозни строителни дейности, които да са свързани с мащабно нарушаване на почвения слой.	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона	Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник	Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области
	Въздействие		
		Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха	
Ландшафт	Изграждането на фотоволтаични паркове и съоръжения за съхранение на енергия или за производство на зелен водород върху рекултивирани минни терени няма да доведе до отрицателни въздействия върху ландшафтите. Косвени положителни въздействия върху ландшафтите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.	Изграждането на фотоволтаични панели в област Перник върху рекултивирани минни терени няма да доведе до отрицателни въздействия върху ландшафтите. Изграждането на фотоволтаични панели извън релуктивирани минни терени може да окаже ниско до средно отрицателно въздействие поради факта, че този тип инвестиции са свързани с промяна на типа ландшафт. Въздействията са основно визуални. Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.
Флора и фауна	Потенциалните въздействия върху биоразнообразието са загуба/увреждане	Въздействия може да има в случай на евентуални строителни дейности в	Въздействия може да има в случай на евентуални строителни дейности в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>	<i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник</i>	<i>Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области</i>
	Въздействие		
Защитени територии и защитени зони, Горски територии	<p>на природни местообитания/ местообитания на видове, безпокойство и загуба на индивиди.</p> <p>Загуба на местообитания ще има в директно засегнатата от строителни дейности (вкл. при изграждане на съпътстваща инфраструктура - пътни връзки, електропроводите и др.) площ.</p> <p>Безпокойство може да възникне в резултат на присъствието и работата на хора и техника в строителните площадки. То може да засегне птици и бозайници в района на дейностите.</p> <p>Възможна е загуба на индивиди в резултат от изкопните дейности, движението на техника и др.</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>	<p>природни местообитания/ местообитания на видове. Възможните въздействия са загуба/увреждане на местообитание, безпокойство и загуба на индивиди.</p> <p>Загуба на местообитания ще има в директно засегнатата от строителни дейности (вкл. при изграждане на съпътстваща инфраструктура - пътни връзки, електропроводите и др.) площ.</p> <p>Безпокойство може да възникне в резултат на присъствието и работата на хора и техника в строителните площадки. То може да засегне птици и бозайници в района на дейностите.</p> <p>Възможна е загуба на индивиди в резултат от изкопните дейности, движението на техника и др.</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>	<p>природни местообитания/ местообитания на видове. Възможните въздействия са загуба/увреждане на местообитание, безпокойство и загуба на индивиди.</p> <p>Загуба на местообитания ще има в директно засегнатата от строителни дейности (вкл. при изграждане на съпътстваща инфраструктура - пътни връзки, електропроводите и др.) площ.</p> <p>Безпокойство може да възникне в резултат на присъствието и работата на хора и техника в строителните площадки. То може да засегне птици и бозайници в района на дейностите.</p> <p>Възможна е загуба на индивиди в резултат от изкопните дейности, движението на техника и др.</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона	Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник	Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области
	Въздействие		
Културно-историческо наследство	При спазване на действащото в страната законодателство за управление на културно-историческото наследство, свързано с предварително проучване на предстоящите да се усвоят терени, проучването на открити обекти на културно-историческото наследство или наблюдение по време на строителството от археолог, то не се очаква мярката да окаже каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство. Може да се каже, че реализирането на мярката дори ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради	Изпълнението на предложената мярка при спазване на националното законодателство в областта на културно-историческото наследство, то няма да се окаже каквото и да е въздействие върху КИН. Може да се каже, че реализирането на мярката дори ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.	В случай, че предложената мярка се изпълнява при спазване на нормативните изисквания, то не се очаква да се окаже каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство. Допустимо е да се спомене, че е възможно реализирането на подобни мерки да окаже и положително, пряко и дългосрочно въздействие върху КИН, което ще се дължи на възможността за проучване на обекти на КИН преди усвояване на засегнатите терени, както и предвид намаляване замърсяването на околната среда.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона	Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник	Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области
	Въздействие		
	нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.		
Отпадъци	Тази мярка допълва мярката за рекултивация на въглищните мини като фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Допълва също така и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива. Разглежданите инвестиции ще допринесат от една страна за справянето с значим екологичен проблем - отпадъците и от друга – спомагане за	Разглежданата инвестиция за област Перник ще подпомогне енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит и се разработят соларни системи за централно отопление като комбинирани системи за охлаждане и тригенерация на топлинна и електрическа енергия, за да се сведе до минимум отрицателното въздействие на изгарянето на въглища от ТЕЦ – Перник. Това от своя страна ще доведе до намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещ на въглища. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.	Разглежданите инвестиции са косвено свързани със справянето със значим екологичен проблем - отпадъците и имат пряко отношение за спомагане на прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона	Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник	Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области
	Въздействие		
	<p>прехода към неутрална по отношение на климата икономика</p> <p>Очаква се положително въздействие с много висок потенциал, което ще е пряко, директно и дългосрочно.</p>		
Вредни фактори физични	Реализирането на мярката не се очаква да доведе до каквито и да е промени в акустичната среда на засегнатите региони	Не се очаква при спазване на националното законодателство реализирането на мярката да доведе до промяна в акустичните характеристики на заобикалящата среда.	Реализирането на мярката няма да доведе до промяна в акустичните характеристики на заобикалящата среда, като доведе до влошаване на същите, поради това, че към момента, от описанието на базовото състояние, то е видно, че основно акустично натоварване на средата е в градска среда и се дължи основно на транспорта.
Опасни вещества и смеси химични	Спазването на действащото в страната законодателство в областта на ОХВС при реализирането на предложената мярка няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в	При спазване на действащото екологично законодателство в областта на ОХВС, то не се очаква каквото и да е въздействие от използването и съхраняването на ОХВС, необходими за новопредвидените производства. Предвид същото не се	Спазването на действащото в страната законодателство за работа и съхраняване на ОХВС няма да доведе до каквито и да е въздействия от използването в

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>	<i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник</i>	<i>Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области</i>
	Въздействие		
	резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС.	очакват отрицателни въздействия, като резултат от възникнали аварии с ОХВС.	производството и съхраняването на ОХВС, както и от аварийни ситуации с ОХВС.
Материални активи	Реализирането на мярката е свързано с изграждането на нови производствени мощности и ще има пряко, дългосрочно и положително въздействие със среден потенциал върху материалните активи.	Реализирането на мярката ще окаже пряко, положително и в дългосрочен аспект въздействие със среден потенциал върху материалните активи, което ще е с екологична насоченост.	Въздействието върху материалните активи, предвид предвиденото изграждане на нови мощности, ще е пряко, положително и дългосрочно, със среден потенциал на въздействие.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко, положително и дългосрочно положително въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона. Това от своя страна ще подпомогне прехода към неутрална по отношение на климата икономика, което до известна степен крие в себе си риск от увеличаване на безработицата, предвид закриването на въглищните мини и	Очаква се при реализирането на мярката да се стигне до проява на пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху социално икономическите фактори на средата, предвид откриването на нови работни места и подпомагане процеса на преход към неутрална по отношение на климата икономика, така че да не се увеличи безработицата в засегнатите райони. По отношение здравето на населението в засегнатите региони се очаква пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал, което се дължи от	Очаква се при реализирането на мярката да стигне до проява на пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху социално икономическите фактори на средата, предвид откриването на нови работни места и подпомагане процеса на преход към неутрална по отношение на климата икономика, така че да не се увеличи безработицата в засегнатите райони. Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура в трите региона</i>	<i>Подкрепа за МСП, фокусирани върху научноизследователската и развойната дейност, проектирането и монтажа на фолтоволтаични панели в област Перник</i>	<i>Инвестиции за подпомагане използването на водород в трите области</i>
	<i>Въздействие</i>		
	<p>преустановяване производството на електро- и топлоенергия от твърди изкопаеми горива.</p> <p>Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.</p>	<p>една страна на подобряване условията на средата – по-чиста околна среда поради преустановяване замърсяването на въздуха, водите и почвите от добива, преработката и изгарянето на въглища, а от друга на допринасяне за икономическото развитие на засегнатите райони.</p>	<p>на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.</p>

Таблица 5 - Продължение: Оценка на потенциала на въздействие по мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения от Приоритет 3

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
Климат и изменение на климата	Производството и разпределението на биометан и производството на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области ще доведе до спад на емитираните количества парникови газове, като по този начин ще е в основата на дългосрочно положително въздействие с много висок потенциал.	Предложените дейности ще допринесат за намаляване на емитираните в атмосферата парникови газове и ще са в основата на пряко и дългосрочно положително въздействие, отличаващо се с много висок положителен потенциал.	Предложената подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил ще допринесе за намаляване на емисиите на парникови газове от изгарянето на твърди горива за битовото отопление, като по този начин в регионален мащаб ще окаже положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал.
Атмосферен въздух	Инвестициите в така описаните дейности ще доведат до пряко и дългосрочно положително въздействие върху КАВ, с много висок потенциал, което ще е в резултат на намаляването на отделянето на вредни вещества в атмосферния	Предложените инвестиции ще окажат пряко, дългосрочно и положително въздействие върху КАВ в трите региона, дължащо се основно на намаляване на емитирането на вредни за въздуха вещества. Очакваното въздействие ще е с много висок потенциал.	Предложената дейност ще намали значително емитираните вредни вещества в атмосферата, дължащи се на изгарянето на твърди горива за битови нужди, като в частност ще намали значително ФПЧ10. Така ще допринесе за подобряване на КАВ в региона и освен това ще намали процента на населението на страната, изложено на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	въздух и подобряване в цялост на КАВ в трите региона.		завишени концентрации на фини прахови частици. Въздействието ще е пряко, дългосрочно и положително, със среден потенциал на въздействие.
Повърхностни води	Мярката няма отношение към повърхностните води	Мярката няма отношение към повърхностните води	Мярката няма отношение към повърхностните води
Подземни води	Мярката няма отношение към подземните води	Мярката няма отношение към подземните води	Очаква се отрицателно въздействие върху количественото състояние на подземните води от предвижданите геотермални проучвания и изземване на геотермални води като ресурс за производството, селското стопанство и производството на енергия. Въздействието може да се оцени като такова с нисък потенциал.
Геоложка среда	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата при изграждането на новите производствени	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата.	Реализирането на мярката ще има пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие върху геоложката среда, което ще е в резултата от увреждането на приповърхностния слой на средата при изграждането на инсталации за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i>	<i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i>	<i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i>
	Въздействие		
	мощности. Въздействието ще е с незначителен потенциал.	Въздействието ще е с незначителен потенциал.	производство на водород. Въздействието ще е с незначителен потенциал.
Почви и земеползване	Възможни са преки отрицателни въздействия върху почвите при реализиране на някои от проектите, при които има строителни дейности. Въздействията са незначителни като потенциал Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.
Ландшафт	Възможни са преки отрицателни въздействия върху ландшафтите при реализиране на някои от проектите, при които има строителни дейности. Въздействията са незначителни като потенциал и са основно визуални (при изграждане на вятърни турбини)	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.	Косвени положителни въздействия върху почвите с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	Косвени положителни въздействия върху ландшафта с ниска степен се очакват в резултат на намаляване на емисиите във въздуха.		
Флора и фауна Защитени територии и защитени зони Горски територии	Въздействия може да има в случай на евентуални строителни дейности в природни местообитания/ местообитания на видове. Възможните въздействия са загуба/увреждане на местообитание, безпокойство и загуба на индивиди. Загуба на местообитания ще има в директно засегнатата от строителни дейности (вкл. при изграждане на съпътстваща инфраструктура - пътни връзки, електропроводите и др.) площ. Безпокойство може да възникне в резултат на присъствието и работата на хора и техника в строителните	По-доброто и пълноценно използване потенциала на българската наука може да допринесе за понижаване цената на иновационните решения и технологични инвестиции, както и да се повиши адаптивността и тяхната приложност в местните условия. Повишаването на компетенциите и информираността на персонала е важна основа за по-нататъшно внедряване на различни технологии. Прилагането на тези знания и на екологосъобразни технологии ще допринесе косвено положително за опазване на околната среда и биоразнообразието.	Въздействия може да има в случай на евентуални строителни дейности в природни местообитания/ местообитания на видове. Възможните въздействия са загуба/увреждане на местообитание, безпокойство и загуба на индивиди. Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ /Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	площадки. То може да засегне птици и бозайници в района на дейностите. Възможна е загуба на индивиди в резултат от изкопните дейности, движението на техника и др. Потенциални въздействия върху птици и прилепи могат да се очакват и при функционирането на вятърните турбини. Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.	Потенциалът на очакваното положително въздействие енисък.	
Културно-историческо наследство	Реализирането на мярката при спазване на националното законодателство няма да доведе до въздействия върху КИН. Необходимите да се предприемат нормативно постъпки се свеждат до проучването на предстоящите да се усвоят терени, проучване на открити обекти и наблюдение по време на	Изпълнението на предложената мярка при спазване на националното законодателство в областта на културно-историческото наследство, то няма да се окаже каквото и да е въздействие върху КИН. Може да се каже, че реализирането на мярката дори ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото	Реализирането на мярката при спазване на националното законодателство няма да доведе до въздействия върху КИН. Освен това може да се счете, че мярката ще има положително въздействие с незначителен потенциал, косвено и дългосрочно, отчитайки необходимостта терена да се проучи, а от тук и обектите на КИН, още

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	строителството от археолог, така че да се предприемат постъпки за спасяване на обекти на КИН, открити по време на строителството. Освен това може да се счете, че мярката ще има положително въздействие с незначителен потенциал, косвено и дългосрочно, отчитайки необходимостта терена да се проучи, а от тук и обектите на КИН, още преди началото на строителството и също така поради намаленото замърсяване върху компонентите на околната среда и от тук и върху обектите от КИН.	наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.	преди началото на строителството и също така поради намаленото замърсяване върху компонентите на околната среда и от тук и върху обектите от КИН.
Отпадъци	Предлаганата инвестиция е свързана със създаването на алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели, като ще интегрира управлението на	Разглежданите инвестиции са косвено свързани със справянето със значим екологичен проблем - отпадъците и имат пряко отношение за спомагане на прехода към неутрална по отношение на климата икономика.	Разглежданата инвестиция за област Кюстендил ще подпомогне енергийния преход в региона, като ще разшири използването на наличните на областта геотермални ресурси в селското стопанство в производството, вкл. на енергия, с което се очаква да се намали

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	селскостопанските остатъци в енергийните системи на регионите. Очакваното въздействие ще е пряко и дългосрочно положително по отношение на фактора отпадъци, със среден потенциал, което ще е в резултат на алтернативни начини на оползотворяване на селскостопанските остатъци в трите региона.	Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.	търсенето на електроенергия от местната икономика. Това ще доведе до намаляване на потреблението на топлинна и електрическа енергия ТЕЦ Бобов дол, и съответно - до намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещ на въглища. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.
Вредни фактори физични	Реализирането на мярката не се очаква да доведе до каквито и да е промени в акустичната среда на засегнатите региони	Не се очаква при спазване на националното законодателство реализирането на мярката да доведе до промяна в акустичните характеристики на заобикалящата среда.	Реализирането на мярката няма да доведе до промяна в акустичните характеристики на заобикалящата среда, като доведе до влошаване на същите, поради това, че реализирането на мярката само по себе си няма да увеличи шумовите емисии в заобикалящата среда, като засегне основния им източник в акустично натоварените градски среди - транспорта.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i>	<i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i>	<i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i>
	Въздействие		
Опасни химични вещества и смеси	Спазването на действащото в страната законодателство в областта на ОХВС при реализирането на предложената мярка няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС.	При спазване на действащото екологично законодателство в областта на ОХВС, то не се очаква каквото и да е въздействие от използването и съхраняването на ОХВС, необходими за новопредвидените производства. Предвид същото не се очакват отрицателни въздействия, като резултат от възникнали аварии с ОХВС.	Спазването на действащото в страната законодателство за работа и съхраняване на ОХВС няма да доведе до каквито и да е въздействия от използването в производството и съхраняването на ОХВС, както и от аварийни ситуации с ОХВС.
Материални активи	Реализирането на мярката е свързано с изграждането на нови производствени мощности и ще има пряко, дългосрочно и положително въздействие със среден потенциал върху материалните активи.	Въздействието върху материалните активи, предвид предвиденото изграждане на нови мощности, ще е пряко, положително и дългосрочно, със среден потенциал на въздействие.	Реализирането на мярката ще окаже пряко, положително и в дългосрочен аспект въздействие със среден потенциал върху материалните активи, което ще е с екологична насоченост.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	Реализирането на мярката ще има пряко, положително и дългосрочно положително въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в	Очаква се при реализирането на мярката да стигне до проява на пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху социално икономическите фактори на средата, предвид откриването на нови работни места и подпомагане процеса на преход към неутрална по отношение на	Очаква се при реализирането на мярката да се стигне до проява на пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху социално икономическите фактори на средата, предвид откриването на нови работни места и подпомагане процеса на преход

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области	Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO ₂ в трите области	Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил
	Въздействие		
	<p>региона. Това от своя страна ще подпомогне прехода към неутрална по отношение на климата икономика, което до известна степен крие в себе си риск от увеличаване на безработицата, предвид закриването на въглищните мини и преустановяване производството на електро- и топлоенергия от твърди изкопаемигорива.</p> <p>Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително</p>	<p>климата икономика, така че да не се увеличи безработицата в засегнатите райони.</p> <p>Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.</p>	<p>към неутрална по отношение на климата икономика, така че да не се увеличи безработицата в засегнатите райони.</p> <p>По отношение здравето на населението в засегнатия регион се очаква пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал, което се дължи от една страна на подобряване условията на средата – по-чиста околна среда поради преустановяване замърсяването на въздуха, водите и почвите от добива, преработката и изгарянето на въглища, а от друга на допринасяне за икономическото развитие на засегнатите райони.</p>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregion.eu

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Производство и разпределение на биометан и производство на енергия от вятърни турбини, вкл. подкрепа за МСП, насочени към инсталации за биогаз (биометан) в трите области</i>	<i>Подкрепа за научни изследвания и иновации на МСП, разработване и внедряване на иновативни технологии с ниски емисии на CO₂ в трите области</i>	<i>Подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил</i>
	Въздействие		
	въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.		

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9.2.1.2. Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил

Оценката на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил, е представена в Таблица 62 по-долу.

Таблица 62. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от позоваващия се на ТПСИ Приоритет 3

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>	<i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсецките работи</i>	<i>Оказване на съдействие на търсецките работи при търсене на работа</i>	<i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i>
	Въздействие			
Климат и изменение на климата	Предложената мярка няма пряко отношение към климата и в частност климатичните промени.	Предложената мярка няма пряко отношение към климата и в частност климатичните промени.	Предложената мярка няма пряко отношение към климата и в частност климатичните промени.	Предложената мярка няма пряко отношение към климата и в частност климатичните промени.
Атмосферен въздух	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на атмосферния въздух в засегнатите региони.	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на атмосферния въздух в засегнатите региони.	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на атмосферния въздух в засегнатите региони.	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на атмосферния въздух в засегнатите региони.
Повърхностни води	Предложената мярка няма пряко отношение към повърхностните води	Предложената мярка няма пряко отношение към повърхностните води	Предложената мярка няма пряко отношение към повърхностните води	Предложената мярка няма пряко отношение към повърхностните води
Подземни води	Предложената мярка няма пряко отношение към подземните води	Предложената мярка няма пряко отношение към подземните води	Предложената мярка няма пряко отношение към подземните води	Предложената мярка няма пряко отношение към подземните води

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>	<i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсецита работа</i>	<i>Оказване на съдействие на търсецита работа при търсене на работа</i>	<i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i>
	Въздействие			
Геоложка среда	Предложената мярка няма пряко отношение към геоложката среда.	Предложената мярка няма пряко отношение към геоложката среда.	Предложената мярка няма пряко отношение към геоложката среда.	Предложената мярка няма пряко отношение към геоложката среда.
Почви и земеползване	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на почвите и земеползването	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на почвите и земеползването	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на почвите и земеползването	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на почвите и земеползването
Ландшафт	Предложената мярка няма пряко отношение към състоянието на ландшафтните	Предложената мярка няма пряко отношение към състоянието на ландшафтните	Предложената мярка няма пряко отношение към състоянието на ландшафтните	Предложената мярка няма пряко отношение към състоянието на ландшафтните
Флора и фауна Защитени територии и защитени зони Горски територии	Предложената мярка няма пряко отношение към биологичното разнообразие, горските територии и ЗТ.	Предложената мярка няма пряко отношение към биологичното разнообразие, горските територии и ЗТ.	Предложената мярка няма пряко отношение към биологичното разнообразие, горските територии и ЗТ.	Предложената мярка няма пряко отношение към биологичното разнообразие, горските територии и ЗТ.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>	<i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсецита работа</i>	<i>Оказване на съдействие на търсецита работа при търсене на работа</i>	<i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i>
	Въздействие			
Културно-историческо наследство	Предложената мярка няма пряко отношение към културно-историческото наследство.	Предложената мярка няма пряко отношение към културно-историческото наследство.	Предложената мярка няма пряко отношение към културно-историческото наследство.	Предложената мярка няма пряко отношение към културно-историческото наследство.
Отпадъци	Предложената мярка няма пряко отношение към фактор отпадъци.	Предложената мярка няма пряко отношение към фактор отпадъци.	Предложената мярка няма пряко отношение към фактор отпадъци.	Предложената мярка няма пряко отношение към фактор отпадъци.
Вредни физични фактори	Предложената мярка няма пряко отношение към вредните физични фактори.	Предложената мярка няма пряко отношение към вредните физични фактори.	Предложената мярка няма пряко отношение към вредните физични фактори.	Предложената мярка няма пряко отношение към вредните физични фактори.
Опасни химични вещества и смеси	Предложената мярка няма пряко отношение към ОХВС.	Предложената мярка няма пряко отношение към ОХВС.	Предложената мярка няма пряко отношение към ОХВС.	Предложената мярка няма пряко отношение към ОХВС.
Материални активи	Предложената мярка няма пряко отношение към материалните активи.	Предложената мярка няма пряко отношение към материалните активи.	Предложената мярка няма пряко отношение към материалните активи.	Предложената мярка няма пряко отношение към материалните активи.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>	<i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсещите работа</i>	<i>Оказване на съдействие на търсещите работа при търсене на работа</i>	<i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i>
	Въздействие			
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	Предложената мярка има пряко, положително, дългосрочно въздействие с висок потенциал върху социално-икономическите фактори на средата, поради това, че води до възможност за квалификация и преквалификация на засегнатите работници и ги прави конкурентни на пазара на труда не само на местно, но и на национално ниво. Мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което	Предложената мярка има пряко, положително, дългосрочно въздействие с висок потенциал върху социално-икономическите фактори на средата, поради това, че води до повишаване на квалификацията и преквалификация на търсещите работа засегнати лица в разглежданите региони. Това прави засегнатите лица конкурентни на пазара на труда да едно по-високо от местното ниво и създава условия за стимулиране развитието и подобряване условията на живот на засегнатите работници и служители. Мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара	Предложената мярка има пряко, положително, дългосрочно въздействие с висок потенциал върху социално-икономическите фактори на средата, поради това, че води до улесняване на процеса на намиране на работа на търсещите засегнати работници и служители, което да доведе до подобряване на социално-икономическите им условия на живот. Мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се	Предложената мярка има пряко, положително, дългосрочно въздействие с висок потенциал върху социално-икономическите фактори на средата. Тя прави засегнатите лица конкурентни на пазара на труда да едно по-високо от местното ниво и създава условия за стимулиране развитието и подобряване условията на живот на засегнатите работници и служители. Мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Картографиране на нуждите и възможностите от квалификация и преквалификация на работниците в засегнатите региони</i>	<i>Повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсецита работа</i>	<i>Оказване на съдействие на търсецита работа при търсене на работа</i>	<i>Подкрепа на организации за професионално образование и обучение, кариерна ориентация и квалификация</i>
	Въздействие			
	въздействие се оценява като такова със среден потенциал.	Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.	оценява като такова със среден потенциал.	населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.

9.2.1.3. Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура

Оценката на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на мерките, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура, е представена в Таблица 63 по-долу.

Таблица 63. Оценка на потенциала на въздействие по мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура от Приоритет 3, разработен въз основа на ТПСП

КОМПОНЕН Т/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност
	Въздействие
Климат и изменение на климата	Предложените мерки ще допринесат за намаляване на емисиите от CO ₂ и намаляване на последствията от човешката дейност върху изменението на климата. Въздействието има косвено отношение към смекчаване на изменението на климата, положително и дълготрайно, но в малък мащаб – оценката е среден положителен потенциал.
Атмосферен въздух	Дейностите ще допринесат и за намаляването на емисиите в атмосферата като цяло, като имат косвено отношение към подобряване КАВ в засегнатите райони, положително и дълготрайно, но в малък мащаб – оценката, както при климата, и тук е среден положителен потенциал.
Повърхностни води	Предложената мярка няма пряко отношение към повърхностните води
Подземни води	Предложената мярка няма пряко отношение към подземните води
Геоложка среда	Не се очаква предвидените дейности по какъвто и да е начин да повлияят върху геоложката среда, поради това, че същите не са свързани със засягането ѝ.
Почви и земеползване	Предложената мярка няма пряко отношение към качеството на почвите и земеползването. Косвеното смекчаване на климатичните промени има отношение и към качеството на почвите, особено в районите с изразено засушаване. Оценката е нисък положителен потенциал поради ограничения ареал на прилагане.
Ландшафт	Предложената мярка няма пряко отношение към състоянието на ландшафтите. Косвеното смекчаване на климатичните промени има отношение и към

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност</i>
	<i>Въздействие</i>
	състоянието на компонентите на ландшафтите, особено в районите с изразено засушаване. Оценката е нисък положителен потенциал поради ограничения ареал на прилагане.
Флора и фауна	<p>Населените места са предпочитана среда за много синантропни видове прилепи и птици. Прилепите използват разнообразни убежища в зависимост от вида на сградите, вкл. тесни пространства под покриви или между керемидите, фуги и пукнатини на панелни блокове, хлабава мазилка, дребни пукнатини върху фасадите на сградите, различни тавански помещения и мазета, под покривните керемиди, между тухлите на къщите, прорези, шахти, фуги на мостове. Прилепите често посещават сградите сезонно, включително и по време на размножителния период. Някои видове прилепи могат дори да зимуват в сгради (например ръждивият вечерник зимува във фуги на панелни блокове). Потенциалните въздействия при саниране на сградите са загуба на укрития, загуба на индивиди, безпокойство.</p> <p>Птици (вкл. консервационни значими видове) също ползват сградите за гнездене и могат да бъдат засегнати при саниране по време на гнездовия сезон. Потенциални въздействия върху птиците могат да се очакват при саниране на сгради по време на гнездовия сезон и включват загуба на гнездово местообитание, унищожаване на гнезда с яйца и малки, безпокойство.</p> <p>Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.</p>
Защитени територии и защитени зони Горски територии	Предложената мярка няма пряко отношение към горите и защитените територии.
Културно-историческо наследство	Предложената мярка няма пряко отношение към културно-историческото наследство.
Отпадъци	Разглежданата инвестиция ще спомогне за преодоляване на проблема с енергийната бедност в регионите чрез изпълнение на интегрирани мерки за енергийна ефективност, които ще доведат до значително намаляване на потреблението на енергия чрез подобряване на енергийните характеристики на сградите

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	<i>Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност</i>
	<i>Въздействие</i>
	и технологиите с използването на възобновяеми енергийни източници. Това ще доведе до намаляване на потреблението на топлинна и електрическа енергия ТЕЦ и съответно - до намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.
Вредни физични фактори	Реализирането на мярката не се очаква да доведе до каквито и да е промени в акустичната среда на засегнатите региони
Опасни химични вещества и смеси	Спазването на действащото в страната законодателство в областта на ОХВС при реализирането на предложената мярка няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС.
Материални активи	Реализирането на мярката е свързано с енергийна ефективност на сградния фонд и ще има пряко, дългосрочно и положително въздействие със среден потенциал върху материалните активи.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здравие	Реализирането на мярката ще има пряко, положително и дългосрочно положително въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на осигуряване на енергийната ефективност на сградния фонд и в частност подпомагане на енергийно бедни домакинства, живеещи в енергийно неефективни жилища. Мярката е в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то мярката ще има пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора,

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Енергийна ефективност в сграден фонд, с фокус преодоляване на енергийната бедност
	Въздействие
	Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.

9.2.1.4. *Обобщена оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход*

Обобщената оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход е представена в Таблица 64 по-долу.

Таблица 64. Обобщена оценка на потенциала на въздействие по Приоритет 3

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
Климат и изменение на климата	Като цяло прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход ще допринесе за значително намаляване на парниковите газове в засегнатите региони, като ще е в основата на проявата на преки, положителни и дългосрочни въздействия с потенциал до много висок.
Атмосферен въздух	Както и при климата, така и по отношение качеството на атмосферния въздух, то прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход ще окаже значителен принос към намаляване емитирането на вредни вещества в атмосферата и така ще допринесе за подобряване на КАВ във засегнатите региони. Очакваното въздействие е пряко, дългосрочно и с потенциал до много висок положителен.
Повърхностни води	Като цяло изпълнението на посочените мерки ще доведе до положително, дългосрочно въздействие по отношение на състоянието на повърхностните води и ще допринесе за постигане целите на ПУРБ за постигане на добро състояние на водите. Потенциала на очакваното въздействие може да се оцени с до среден такъв.
Подземни води	Като цяло изпълнението на посочените мерки ще доведе до положително, дългосрочно въздействие по отношение на състоянието на повърхностните води и ще допринесе за постигане целите на ПУРБ за постигане на добро

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	състояние на водите. Потенциала на очакваното въздействие може да се оцени с до среден такъв
Геоложка среда	Реализирането на Приоритетна ос 3 ще окаже както пряко и положително въздействие върху геоложката среда със среден потенциал, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и ще има пряко и отрицателно въздействие върху приповърхностния слой на геоложката среда, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия – въздействие със среден потенциал.
Почви и земеползване	<p>Като цяло прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход ще допринесе до частично възстановяване на почвената покривка в изменените от минно-добивни дейности райони. Рекултивирането на минните терени ще доведе до създаване на нов тип модифицирани антропогенни почви, които се нуждаят от дълъг период от време, за да възстановят до известна степен естествените си свойства. Въздействията са положителни с ниска до средна степен, преки и дългосрочни.</p> <p>Косвени положителни, дългосрочни въздействия с ниска степен върху почвите се очакват и от намаляването на емисиите във въздуха и водите.</p> <p>Отрицателни въздействия върху почвите могат да се очакват когато мерките по Приоритетна ос 3, свързани с изграждане на сгради, съоръжения и инсталации, се прилагат извън вече модифицирани от минна дейност терени. Тогава, в зависимост от местоположението, въздействието може да е както с незначителна, така и с ниска до средна степен. Въздействията са отрицателни, преки, обратими и необратими, дългосрочни, локални.</p>
Ландшафт	Като цяло прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход ще допринесе до подобряване на качеството на силно изменените от минно-добивни дейности ландшафти. Рекултивирането на минните терени ще доведе до създаване на нов тип модифицирани ландшафти, които са много по-близки до природните такива, съществували в миналото. Въздействията са

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	<p>положителни с ниска до средна степен, преки и дългосрочни.</p> <p>Косвени положителни, дългосрочни въздействия с ниска степен върху някои компоненти на ландшафтите се очакват и от намаляването на емисиите във въздуха и водите.</p> <p>Отрицателни въздействия върху ландшафтите могат да се очакват когато мерките по Приоритетна ос 3, свързани с изграждане на сгради, съоръжения и инсталации, се прилагат извън вече модифицирани от минна дейност терени. Тогава, в зависимост от местоположението, въздействието може да е както с незначителна, така и с ниска до средна степен. Въздействията са отрицателни, преки, обратими и необратими, дългосрочни, локални.</p>
<p>Флора и фауна Защитени територии и защитени зони Горски територии</p>	<p>Възможно е реализирането на Приоритетна ос 3 да окаже отрицателно въздействие върху биоразнообразието, дължащо се на дейности по строителство и експлоатация на различни съоръжения и инфраструктура, при рекултивационни дейности и при санирането на сгради. Потенциалът на очакваното отрицателно въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори. В резултат от рекултивацията се очаква и локално положително въздействие с нисък потенциал.</p>
<p>Културно-историческо наследство</p>	<p>Реализирането на Приоритетна ос 3 от ПРР ще има въздействие върху КИН основно в две насоки.</p> <p>Закриването на въглищните мини и рекултивацията на увредените терени в трите области не се очаква да окаже - каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство поради това, че в случай на наличие на обекти от културно-историческото наследство на страната в разглежданите райони, то те са били засегнати в процеса на разработването на въглищните мини. Възможно е дори преустановяване на рудничната дейност да окаже и отрицателно въздействие, поради това, че ще предотврати разкриването и проучването на нови обекти, в резултат на земно-изкопните работи.</p> <p>Що се касае до останалите мерки, свързани с изграждането на нови, алтернативни производствени мощности, вкл. фотоволтаици, вятърни паркове,</p>

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	<p>производство и рециклиране на батерии за съхраняване на ел. енергия и пр., то при спазване на действащото в страната законодателство за управление на културно-историческото наследство, свързано с предварително проучване на предстоящите да се усвоят терени, проучването на открити обекти на културно-историческото наследство или наблюдение по време на строителството от археолог, то не се очаква мерките да окажат каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство. Може да се каже, че реализирането на мерките ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.</p>
Отпадъци	<p>Като цяло прилагането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход се очаква да допринесе за значително намаляване на потреблението на топлинна и електрическа енергия от ТЕЦ, и съответно - до намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища. Поради това се очаква положително въздействие в дългосрочен аспект със среден до много висок потенциал.</p>
Вредни физични фактори	<p>В своята цялост реализирането на Приоритетна ос 3 няма да доведе до промяна в акустичната среда на заобикалящата среда, като се изключат конкретните дейности, предвиждащи рекултивацията на увредените терени, когато може да се очаква пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие с незначителен потенциал по време на извършване на самата рекултивация, както и индиректно положително въздействие с незначителен потенциал, в резултат от преустановената дейност на въглищните мини.</p> <p>Създаването на нови индустриални паркове с нулеви емисии не се очаква да доведе до промяна в акустичните характеристики на средата. В зависимост от предложените нови технологии е възможно дори</p>

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	съществуващите производства да се заменят и с такива, които се отличават с излъчването на по-ниски шумови нива в околната среда и по-този начин дори да се стигне до подобряване на акустичните характеристики на средата – положително, пряко и дълготрайно въздействие, отличаващо се със среден потенциал.
Опасни химични вещества и смеси	<p>Спазването на действащото в страната законодателство в областта на ОХВС при реализирането на предложената Приоритетна ос 3 като цяло няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС.</p> <p>Необходимостта от изпълнение на мярката за рекултивиране на увредени терени е в резултат закриването на въглищни мини, което още доведе до намаляване използването на ОХВС, в частност експлозиви, което пък от своя страна ще намали рисковете за околната среда в случай на аварийни ситуации. Въздействието е индиректно, положително, с незначителен потенциал.</p> <p>Освен това създаването на индустриални паркове за чисти технологии се очаква да има пряко, дългосрочно и положително въздействие, с до среден потенциал върху ОХВС, предвид очакваното намаляване на тяхното използване от бъдещите новоизградени производства.</p>
Материални активи	Реализирането на мерките по Приоритетна ос 3 ще окаже в основната си степен пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху материалните активи, дължащо се основно на изграждането на нови производства. Не се очаква предвидената рекултивация на увредени терени да има каквото и да е въздействие върху материалните активи.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здравие	Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3 ще имат пряко, положително и дългосрочно въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона. Това от своя страна ще подпомогне прехода към неутрална по отношение на климата икономика, което до известна степен крие в себе си риск от увеличаване на безработицата, предвид закриването на въглищните

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	<p>мини и преустановяване производството на електро- и топлоенергия от твърди изкопаеми горива.</p> <p>Мерките са в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна, предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то те ще имат пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.</p> <p>Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от Приоритет 3 се очаква да имат въздействия с висок положителен потенциал върху социално-икономическите фактори на средата.</p>

9.2.2. Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 4: Техническа помощ

Оценка на потенциала на очакваните въздействия от прилагането на Приоритетна ос 4: Техническа помощ е представена в Таблица 65 по-долу.

Таблица 65. Обобщена оценка на потенциала на въздействие по Приоритет 4

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
Климат и изменение на климата	Прилагането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически реализирането на предвидените в Приоритетна ос 3: Справедлив преход дейности, като по този начин ще допринесе индиректно и в дългосрочен аспект за намаляване на емитираните емисии на парникови газове. Очаква се въздействието да е с нисък положителен потенциал.
Атмосферен въздух	Както при климата, така и тук прилагането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	реализирането на предвидените в Приоритетна ос 3: Справедлив преход дейности, като по този начин ще допринесе индиректно и в дългосрочен аспект за намаляване на емитираните емисии на вредни вещества в атмосферния въздух и подобряване на КАВ в засегнатите региони. Очаква се въздействието да е с нисък положителен потенциал.
Повърхностни води	Прилагането на Приоритетна ос 4 няма пряко отношение към повърхностните води. Основната цел на мерките по Приоритетна ос 4 е да подпомогнат реализирането на мерките по Приоритетна ос 4, в резултата на което може да се каже, че те ще имат индиректно и в дългосрочен аспект положително въздействие с незначителен потенциал.
Подземни води	Прилагането на Приоритетна ос 4 няма пряко отношение към подземните води. Основната цел на мерките по Приоритетна ос 4 е да подпомогнат реализирането на мерките по Приоритетна ос 4, в резултата на което може да се каже, че те ще имат индиректно и в дългосрочен аспект положително въздействие с незначителен потенциал.
Геоложка среда	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние върху геоложката среда. Очакваното въздействие е индиректно и в дългосрочен аспект, с незначителен положителен потенциал, както по отношение на рекултивацията, така и по отношение на останалите мерки от Приоритетна ос 3 с незначителен отрицателен потенциал.
Почви и земеползване	Прилагането на мярката няма преки въздействия върху почвите. Косвени положителни въздействия може да се очакват като резултат от прилагането на най-подходящи методи и технологии за възстановяване и третиране на нарушени от минно-добивна дейност терени, както и технически обосновани и мотивирани решения за бъдещото им използване.
Ландшафт	Прилагането на мярката няма преки въздействия върху ландшафта.

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	Косвени положителни въздействия може да се очакват като резултат от прилагането на най-подходящи методи и технологии за възстановяване и третиране на нарушени от минно-добивна дейност терени, както и технически обосновани и мотивирани решения за бъдещото им използване.
Флора и фауна Защитени територии и защитени зони Горски територии	Прилагането на Приоритетна ос 4 няма пряко отношение към биологичното разнообразие.
Културно-историческо наследство	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние върху КИН. Очакваното въздействие е индиректно, с незначителен положителен потенциал.
Отпадъци	Прилагането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически реализирането на предвидените в Приоритетна ос 3: Справедлив преход дейности. По този начин ще допринесе индиректно и в дългосрочен аспект за намаляване на минните отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещ на въглища Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект с среден потенциал.
Вредни физични фактори	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние върху вредните физични фактори. Очаква се да окаже положително индиректно въздействие с незначителен потенциал, ускорявайки рекултивацията на увредени терени и създаване на индустриални паркове за чисти технологии.
Опасни химични вещества и смеси	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние към ОХВС. Във връзка с рекултивацията на увредени терени и създаване на индустриални паркове за чисти технологии, очакванията са да има незначителен положителен потенциал на индиректно въздействие, ускоряващо процесите по Приоритет 3.
Материални активи	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние върху материалните активи. Очакваното въздействие е индиректно, с незначителен екологичен

КОМПОНЕНТ/ ФАКТОР НА ОКОЛНАТА СРЕДА	Въздействие
	потенциал в ускоряването на мерките, свързани с изграждането на нови производства.
Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве	Реализирането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически мерките от Приоритетна ос 3 и няма пряко влияние върху социално-икономическите условия на средата и населението и човешкото здраве. Очакваното въздействие е индиректно и има положителен незначителен потенциал, ускорявайки процесите от Приоритет 3, водещи до подобряване на средата на живот и влияещи, както върху социално-икономическите условия на средата, така и върху човешкото здраве.

9.3. Кумулативно въздействие

Кумулативно въздействие, в резултат реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, се очаква по отношение основната част от компонентите и факторите на средата, както и във връзка с по-голяма част предвидените за осъществяване мерки/дейности.

В процеса на оценка на кумулативното въздействие е отчетено и това, проявяващо се в резултата на едновременното осъществяване на Приоритетна ос 3: Справедлив преход и Приоритетна ос 4: Техническа помощ с приоритетните оси от предходната версия на ПРР.

9.3.1. Климат и атмосферен въздух

Що се касае до влияние върху климата и атмосферния въздух, то реализирането на изменението и допълнението на „Програма регионално развитие 2021 – 2027 г.“, базирано на приложените към него ТПСП, ще доведе до трайно намаляване на генерираните емисии на атмосферни замърсители в т. ч. и парникови газове, което ще окаже благоприятно влияние, както върху качеството на атмосферния въздух в засегнатите райони, така и върху процесите, свързани с промяна в климата. В резултат на това може да се обобщи, че не се очаква проява на кумулативно въздействие с отрицателен потенциал върху климата и КАВ, както на регионално, така и на национално ниво. Възможно е временно проявление на кумулативни процеси върху климата и КАВ, които могат да се оценят като отрицателни, само по време на реализирането на дадени мерки от изменението и допълнението на ПРР, свързани с изграждането на нови обекти. Те ще са резултат от генерирането на прахови емисии и емисии от изгорели газове в хода на строителните процеси, като кумулативния ефект ще е с емисии на изгорели газове от

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

транспорта по преминаващи в близост пътни артерии, както и с емисии, отделяни от други, разположени в близост, обекти. При спазването на нормативните изисквания кумулативното въздействие в този случай ще е кратковременно и обратимо, само за периода на строителство, като може да бъде оценено като такова с незначителен отрицателен потенциал.

В допълнение към гореизложеното, по отношение въздействието върху климата и качеството на атмосферния въздух, се очаква кумулативно въздействие от предвижданията на изменението и допълнението на ПРР, в частност приоритетна ос 3, с тези на приоритетни оси 1 и 2 на същата програма. Кумулативното въздействие ще се прояви от едновременното реализиране на мерките от Приоритетна ос 3, изготвена на база на ТПСП, в едно с мерките за енергийна ефективност и устойчива мобилност, както и тези, свързани със зелена градска инфраструктура. Очакваното кумулативно въздействие ще е положително по характер, с много висок потенциал, като ще се дължи основно на намаляване на отделяните в атмосферата парникови газове и други вредни емисии.

9.3.2. Води

Върху повърхностните и подземните води се очаква дългосрочно кумулативно положително въздействие от прилагане на мерките, което въздействие ще е в резултат от едновременното реализиране на мерките от приоритетна ос 3, изготвена на база ТПСП, и някои от мерките от другите две приоритетни оси, свързани с устойчива мобилност, вкл. градска мобилност и тези, свързани с пътната инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност.

Що се касае до евентуални кумулативни въздействия от реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на ТПСП, едновременно с други проектни предложения, некасаещи по един или друг начин реализирането на ПРР, то при спазване на нормативните изисквания, действащи в страната по законодателството в сила, не се очакват такива.

9.3.3. Геоложка среда

Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3, изготвена на база ТПСП, в едно с мерките по другите приоритетни оси, както и с обекти, чието реализиране не е в пряка връзка с изпълнението на ПРР, ще доведе до отрицателно кумулативно въздействие, което ще е пряко, директно и краткосрочно. То ще се изразява в увреждане на приповърхностния слой на геоложката среда в резултата от строителните дейности за изграждането на новопредвидените обекти и съоръжения.

9.3.4. Почви и земенползване

По отношение на компонент почви, реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще доведе до поява на кумулативни въздействия в случаите, когато предвидените за изграждане сгради, съоръжения и инсталации по Приоритетна ос 3 се реализират извън определените за рекултивирани минни терени едновременно с реализация на приоритетите свързани с изграждане на пътна, образователна, здравна и туристическа инфраструктура, както и всички останали свързани със строителство дейности предмет на ПРР.

В горепосочените случаи кумулативните въздействия ще са отрицателни, локални в обхвата на строителните дейности, обратими и необратими, дългосрочни.

Кумулативни въздействия върху почвите не се очакват когато предвидените в приоритетна ос 3 строителни дейности се извършват върху рекултивирани минни терени.

9.3.5. Ландшафт

По отношение на компонент ландшафт, реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще доведе до поява на кумулативни въздействия в случаите, когато предвидените за изграждане сгради, съоръжения и инсталации по Приоритетна ос 3 се реализират извън определените за рекултивирани минни терени едновременно с реализация на приоритетите свързани с изграждане на пътна, образователна, здравна и туристическа инфраструктура, както и всички останали свързани със строителство дейности предмет на ПРР.

В горепосочените случаи кумулативните въздействия ще са отрицателни, локални в обхвата на строителните дейности, обратими и необратими, дългосрочни изразяващи се в модифициране и антропогенизиране на ландшафтите.

Кумулативни въздействия върху ландшафтите не се очакват когато предвидените в приоритетна ос 3 строителни дейности се извършват върху рекултивирани минни терени.

9.3.6. Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии, горски територии

Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3, базирана на ТПСП, в едно с мерките по другите приоритетни оси, както и с обекти, чието реализиране не е в пряка връзка с изпълнението на ПРР, би могло да доведе до кумулативно въздействие, което ще е пряко, директно и краткосрочно. То би могло да се изразява в загуба и увреждане на местообитания в резултата от строителните дейности за изграждането на новопредвидените обекти и съоръжения, безпокойство, загуба на индивиди. При

спазване на нормативните изисквания, действащи в страната по законодателството в сила, не се очакват значителни кумулативни въздействия.

9.3.7. Културно-историческо наследство

Що се касае до кумулативното въздействие върху културно-историческото наследство на средата, то в резултат от реализирането на Приоритетна ос 3, базирана на приложенияте към него ТПСП, същото се очаква в следните две насоки: кумулативно въздействие върху КИН в резултат от съвместното реализирането на мерките от Приоритетна ос 3 в едно с мерките, предвидени по другите два приоритета от ПРР, както и кумулативно въздействие от едновременното реализиране на мерките от Приоритет 3 и други дейности, реализиращи се в зоната на въздействие на Приоритетна ос 3, които не са в резултат на ПРР.

При спазване на действащото в страната законодателство за управление на културно-историческото наследство, свързано с предварително проучване на предстоящите да се усвоят терени, проучването на открити обекти на културно-историческото наследство или наблюдение по време на строителството от археолог, то не се очаква въздействията върху КИН да се проявят или те ще бъдат сведени до такива с незначителен потенциал, което ще се дължи основно на минималното засягане на КИН в процеса на строителство, преди установяване ефекта върху същото. Може да се каже, че в редица случаи едновременно реализиране на дейности в обсега на мерките по приоритет 3 дори ще има положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.

9.3.8. Отпадъци

По отношение фактор отпадъци от една страна се очакват въздействия от генерираните по време на реализирането на предвидените с Приоритетна ос 3 дейности, базирани на предвидените в ТПСП, каквито са изграждането на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии), фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура и пр., както и редицата други дейности, които ще е необходимо да бъдат изпълнени с цел реализирането предвижданията с изменението и допълнението на ПРР. С образуването на отпадъци е свързано самото изпълнение на проектите, а основните по вид и количества образувани отпадъци се очаква да бъдат от групата на строителните такива. Тяхното последващо третиране ще става съгласувано с общинската

администрация на чиято територия ще се образуват, а количествата, които се очаква да се образуват са незначителни на фона на общото образувани количества отпадъци към момента на територията на страната. Ето защо не се очаква това да окаже значително отрицателно въздействие върху факторите на околната среда. Очакваните въздействия ще са отрицателни по своя характер, преки, обратими и краткосрочни, временни, само за периода на строителство/ изграждане на предвидените изменения и допълнението на ПРР проекти.

От друга страна реализирането на предвидените с новите Приоритетни оси 3 и 4 дейности (базирани на приложените ТПСП), както бе упоменато и по-горе, се очаква да окаже влияние върху видовете и количества образувани отпадъци към настоящия момент на територията на страната. Предвидената рекултивация на увредени минни терени в трите области, изграждането на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) в трите засегнати области, увеличение на производство на енергия от възобновяеми енергийни източници чрез фотоволтаични системи, соларни системи, използването на алтернативно гориво с ниски емисии, на базата на органични селскостопански остатъци - за промишлени или селскостопански цели, използването на налични геотермални ресурси и пр., цели прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност, подкрепа на икономическата диверсификация и създаването на работни места. Това от една страна ще допринесе за намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища, а от друга страна ще наложи ограничаване на площите, усвоявани за изграждане на сгуроотвали.

Не на последно място се очаква в случай на заместването на горивата от въглища за производство на електроенергия с производство на енергия от възобновяеми енергийни източници да има положително косвено въздействие и върху различните компоненти и фактори на околната среда, най-вече атмосферен въздух и води, както и върху човешкото здраве. Извеждането от експлоатация на действащите към момента сгуроотвали и неизграждането на нови ще намали натиска върху земите и почвите, атмосферния въздух и повърхностните и подземните води, а от тук и върху питейните води. Ще има положителен ефект в дългосрочен аспект върху здравето на населението, живеещо към момента в територии с въглищни централи.

Очакваното кумулативно въздействие ще е положително по характер, с много висок потенциал, като ще се дължи основно на намаляване на намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища.

9.3.9. Вредни физични фактори

По отношение на вредните физични фактори се очаква кумулативно въздействие, което ще е пряко и директно, дългосрочно и със среден положителен потенциал. Това

въздействие ще е в резултат от едновременното реализиране на мерки от Приоритетна ос 3, изготвена на база на ТПСП, и Приоритетни оси 1 и 2 (най-вече мерките от приоритети 1 и 2 за устойчива мобилност, вкл. градска; пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност; зелена градска инфраструктура и сигурност в обществените пространства и пр.), което ще допринесе за пряко, дългосрочно и положително въздействие със среден потенциал за засегнатите райони в лицето на Стара Загора, Перник и Кюстендил.

Възможно е кратковременно, пряко и отрицателно кумулативно въздействие, проявяващо се в увеличаване нивата на шума в пряко засегнатите области по време на изграждането на новопредвидените обекти, както по програмата, така и на такива, които не са във връзка с ПРР. Въздействието ще е с незначителен потенциал, тъй като ще засяга много малки територии за кратък период от време и ще е напълно обратимо.

9.3.10. Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал

Реализирането на мерките по Приоритет 3 от изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, в едно с мерките по останалите приоритети, както и с други дейности и мерки, нямащи връзка с ПРР не се очаква да окаже кумулативно въздействие върху опасните химични вещества и смеси, вкл. и предприятията в засегнатите области с висок или нисък рисков потенциал.

9.3.11. Материални активи

Очаква се пряко, дългосрочно и положително въздействие с висок до много висок потенциал върху материалните активи в областите, които ще бъдат засегнати от едновременното реализиране на мерките от Приоритет 3 на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП и останалите два приоритета – 1 и 2. То ще се дължи на значителното увеличаване на материалните активи в средата, вкл. и тези с екологична насоченост. Кумулативно въздействие с подобни характеристики се очаква и в резултата на едновременното реализиране на мерките на приоритетна ос 3 от изменението и допълнението на ПРР в едно с дейности, без пряка връзка с ПРР.

9.3.12. Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве

Що се касае до социално-икономическите условия на средата, то подобряването на условията на живот на средата и развитието на икономиката при едновременното реализиране на мерките по приоритетните оси на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще окаже положителен кумулативен ефект с

висок потенциал върху социално – икономическите фактори на средата. Въздействието ще е от директно до косвено и дългосрочно. Социално – икономическите условия на средата ще бъдат засегнати пряко и положително и в резултат на едновременното реализиране на ПРР и други дейности, свързани с изграждането на нови обекти и подобряване условията на живот, които нямат връзка с ПРР.

Във връзка с населението и човешкото здраве, то реализирането на Приоритет 3 от изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП, в едно с приоритети 1 и 2 ще има както пряко, така и косвено положително въздействие върху здравно-хигиенните условия на средата и от тук и върху човешкото здраве. Подобряването на социално – икономическите фактори на заобикалящата среда ще окаже индиректно положително и дългосрочно въздействие върху населението и човешкото здраве с до среден потенциал на въздействие. В комбинация прякото развитие на здравната инфраструктура по Приоритети 1 и 2 и подобряване екологичните характеристики на компонентите и факторите на околната среда (преустановяване замърсяването на атм. въздух и др.) ще има пряко, дългосрочно и положително въздействие с до висок потенциал на проява на очакваното въздействие. Не на последно място кумулативно въздействие ще има и при едновременното реализиране на мерките от Приоритетна ос 3 и други обекти и дейности, без пряка връзка с ПРР, но допринасящи за подобряването на социално-икономическата среда на живот на хората и/или подобряване на здравната инфраструктура в населени места и обезпечеността на населението по отношение на качествено и навременно медицинско обслужване.

9.4. Предполагаеми трансгранични въздействия

Съгласно Протоколът за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, е направен анализ и оценка на въздействието на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП, върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. върху други държави, спрямо критериите за определяне на възможното значително въздействие.

Таблица 66. Критерии за преценка от предполагаемо трансгранично въздействие

№	Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие съгласно Анекс III на Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст	Анализ и оценка на предполагаемостта на трансгранично въздействие на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП по съответните критерии
1	Съответствието на изменението и допълнението на ПРР по отношение на интегрирането на екологични, включително здравни, съображения, в частност с оглед подпомагането на устойчивото развитие.	Въз основа на анализа на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, спрямо други съотносими планове и програми и спрямо националните, европейски и международни документи, поставящи екологични цели, изменението и допълнението на ПРР съобразяват и интегрират екологични, вкл. здравни съображения.
2	Степента, до която изменението и допълнението на ПРР дава рамка за проекти и други дейности или по отношение на разположение, естество, размер и условия на експлоатация, или чрез разпределяне на ресурси.	Новопредвидените приоритетни оси, включени в изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, определят рамката за развитие на проекти и други дейности, с локален обхват на реализиране на предвижданията, съответно локален обхват на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.
3	Степента, до която изменението и допълнението на ПРР оказва въздействие върху други планове и програми, включително онези в йерархията	Изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, съобразява, произтича, съответства и не влиза в конфликт с националните и европейски стратегически, планови и програмни документи, с които е съотносимо (съгласно анализа, представен по-горе в настоящия ДЕО)
4	Екологични, включително здравни, проблеми, свързани с изменението и допълнението на ПРР	Изменението и допълнението на ПРР и в частност новопредвидените приоритетни оси, базирани на ТПСП, са насочени към устойчиво развитие, свързано и с разрешаването на съществуващи екологични и здравни

№	Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие съгласно Анекс III на Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст	Анализ и оценка на предполагаемостта на трансгранично въздействие на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП по съответните критерии
		проблеми, дължащи се основно на възледобива и работата на възглищните централи в трите разглеждани района – Стара Загора, Перник и Кюстендил.
5	Естеството на въздействията върху околната среда, включително здравните въздействия, като вероятност, продължителност, честота, обратимост, величина и разпространение (например географска област или брой на населението, които има вероятност да бъдат засегнати).	Въздействията върху околната среда и човешкото здраве се очакват предимно за фазите на строителство по отношение на отделните допустими дейности, които се предвижда да се финансират, продължителността е малка, честотата също, въздействията като цяло са обратими, обхватът на въздействие е локален.
6	Рисковете за околната среда, включително здравето	Не са прогнозирани сериозни или значителни рискове по отношение на околната среда и човешкото здраве при реализиране на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП.
7	Степента, до която изменението и допълнението на ПРР ще засегне ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен статут на защитени	Не се очаква засягане на такива области и ландшафти.

Предвид извършения анализ, изменението и допълнението на ПРР, базирано на ТПСП, и предвидените за финансиране дейности (с локален обхват и разположение) по съответните допълнително предвидени приоритетни оси, не предполагат финансиране на дейности, които имат потенциал за трансгранично въздействие върху околната среда и човешкото здраве на други държави.

9.5. *Обобщение на очакваното въздействие на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, върху околната среда и човешкото здраве*

9.5.1. *Климат и атмосферен въздух*

Предложените мерки по изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, в тяхната цялост водят до намаляване на отделяните във въздуха емисии, както на парникови газове, така и на редица други вредни вещества – азотни и серни оксиди, прах и пр. Това от двоя страна води до преки, положителни и дългосрочни въздействия, както върху климата, така и върху КАВ в засегнатите райони. В зависимост от обхвата на проявилите се въздействия, то те могат да бъдат оценени като такива с потенциал от среден до много висок, в случаите, когато засягат повече от един регион и последствията от тях могат да бъдат усетени и на национално ниво.

Обобщение на очакваните въздействия върху климата и атмосферния въздух е дадено в Таблица 67 по-долу.

Таблица 67. Обобщение на очакваните въздействия върху климата и атмосферния въздух

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	+	+						+	+		+		Очакваните въздействия върху климата и атмосферния въздух могат да се оценят като такива с до много висок положителен потенциал. Не се очакват значителни отрицателни въздействия, като в цялост мерките от група 2, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона, нямат отношение към компонентите климат и въздух.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+	+	+						+	+		+		Всички от предложените мерки ще допринесат за намаляване на емисиите на парникови газове и вредни вещества в атмосферния въздух. В зависимост от мащаба в който тези въздействия ще се проявят и съответната им сила, те могат да се отнесат към такива с нисък , през среден и висок , до много висок положителен потенциал
Мерки, насочени към социален преход, базиран на	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура		+	+						+	+		+		Среден положителен потенциал
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Нисък положителен потенциал

9.5.2. Води

9.5.2.1. Повърхностни и подземни води

Изменението и допълнението на ПРР, базирано на ТПСР, съдържа мерки, които са с положителен ефект върху състоянието на водите, а останалите дейности не предполагат отрицателно въздействие. Програмата ще окаже положително въздействие върху състоянието на водите в България, главно чрез изпълнението на дейностите по Приоритетна ос 3. Останалите мерки също съдържат дейности, които могат да доведат до подобрене на състоянието на водите. Обобщена оценка върху повърхностните и подземните води, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР, е дадена в Таблица 68 по-долу.

Таблица 68. Обобщение на очакваните въздействия върху повърхностните и подземните води

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	+	+						+	+		+	+	В основната си част очакваните въздействия върху повърхностните и подземните води могат да се оценят като такива с до среден положителен потенциал. Не се очакват значителни отрицателни въздействия. Единствено отрицателно въздействие може да се очаква при подземните води, в резултат от реализацията на мярката за подкрепа за използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил, като в цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона и енергийна ефективност, нямат отношение към повърхностните и подземните води.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+	+	+	+					+	+		+	+	Мерките ще допринесат за намаляване на натиска и замърсяването на повърхностните и подземните водни тела. В зависимост от мащаба в който тези въздействия ще се проявят и съответната им сила, то те могат да се отнесат

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														към такива с до среден положителен потенциал. Единствено при използването на геотермална енергия за централно отопление в област Кюстендил може да се очаква отрицателно въздействие с нисък потенциал
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Незначителен положителен потенциал, в резултат от подпомагането реализирането на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

<i>Възможни последици</i>														
<i>Специфични приоритети и заложен мерки</i>	<i>преки</i>	<i>косвени</i>	<i>вторични</i>	<i>кумулятивни</i>	<i>едновременно</i>	<i>обратимо</i>	<i>необратимо</i>	<i>краткосрочни</i>	<i>дългосрочни</i>	<i>постоянни</i>	<i>временни</i>	<i>Положителни</i>	<i>отрицателни</i>	<i>Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения</i>
														мерките по Приоритет 3.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9.5.3. Геоложка среда

Като цяло, реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще окаже както пряко и положително въздействие върху геоложката среда със среден потенциал, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и ще има пряко и отрицателно въздействие върху приповърхностния слой на геоложката среда, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия.

Обобщена оценка върху геоложката среда, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР, е дадена в Таблица 69 по-долу.

Таблица 69. Обобщение на очакваните въздействия върху геоложката основа

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+							+		+		+	+	<p>Очаква се както пряко и положително въздействие върху геоложката среда със среден потенциал, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и пряко и отрицателно въздействие върху приповърхностния слой на геоложката среда, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия – въздействие със среден потенциал.</p> <p>В цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона и енергийна ефективност, нямат отношение към геоложката основа.</p>
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+							+		+		+	+	<p>Очаква се както пряко и положително въздействие върху геоложката среда със среден потенциал, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и пряко и отрицателно въздействие върху</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														приповърхностния слой на геоложката среда, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия – въздействие със среден потенциал.
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

<i>Възможни последици</i>														
<i>Специфични приоритети и заложен мерки</i>	<i>преки</i>	<i>косвени</i>	<i>вторични</i>	<i>кумулятивни</i>	<i>едновременно</i>	<i>обратимо</i>	<i>необратимо</i>	<i>краткосрочни</i>	<i>дългосрочни</i>	<i>постоянни</i>	<i>временни</i>	<i>Положителни</i>	<i>отрицателни</i>	<i>Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения</i>
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+			+	<i>Незначителен положителен потенциал, в резултат от подпомагането реализирането на мерките по Приоритет 3.</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9.5.4. Почви и земеползване

Като цяло, реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще окаже както пряко и положително въздействие върху почвите с потенциал вариращ от нисък до висок, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и може да има пряко и отрицателно въздействие върху почвите, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия, когато те се реализират на терени различни от предвидените за рекултивация.

Обобщена оценка върху почвите и земеползването, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР, е дадена в Таблица 70.

Таблица 70. Обобщение на очакваните въздействия върху почвите и земеползването

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	+		+		+	+		+	+		+	+	Очакваните въздействия върху почвите могат да се оценят като такива с нисък до висок положителен потенциал, така и такива с нисък до среден отрицателен потенциал в зависимост от местоположението, където се реализираг дейностите по приоритетна ос 3. Не се очакват значителни отрицателни въздействия, като в цялост мерките от група 2, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона, нямат отношение към компонента почви.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения		+							+	+		+		Всички от предложените мерки ще допринесат за намаляване на емисиите на парникови газове и вредни вещества в атмосферния въздух и могат косвено да доведат до намаляване на замърсяването на почвите. Очакваните въздействия са с нисък положителен потенциал
Мерки, насочени към социален преход,	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура		+	+						+	+		+		Нисък положителен потенциал
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Нисък положителен потенциал

9.5.5. Ландшафт

Като цяло, реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще окаже както пряко и положително въздействие върху ландшафтите с потенциал вариращ от нисък до висок, предвид предвидената рекултивация на увредените терени, така и може да има пряко и отрицателно въздействие върху ландшафтите, в резултат от реализирането на новопредвидените производствени мощности, заместващи добива на твърди изкопаеми горива и производството от тях на електрическа и топлинна енергия, когато те се реализират на терени различни от предвидените за рекултивация.

Обобщена оценка върху ландшафта, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР, е дадена в Таблица 71.

Таблица 71 Обобщение на очакваните въздействия върху ландшафтите

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	+		+		+	+		+	+		+	+	Очакваните въздействия върху ландшафтите могат да се оценят като такива с нисък до висок положителен потенциал, така и такива с нисък до среден отрицателен потенциал в зависимост от местоположението, където се реализират дейностите по приоритетна ос 3. Не се очакват значителни отрицателни въздействия, като в цялост мерките от група 2, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона, нямат отношение към компонента ландшафт.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения		+							+	+		+		Всички от предложените мерки ще допринесат за намаляване на емисиите на парникови газове и вредни вещества в атмосферния въздух и могат косвено да доведат до намаляване на замърсяването на почвите. Очакваните въздействия са с нисък положителен потенциал
Мерки, насочени към социален преход,	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура		+	+						+	+		+		Нисък положителен потенциал
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Нисък положителен потенциал

9.5.6. Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии, горски територии

Възможно реализирането на ПРР (и по-конкретно Приоритетна ос 3, базирана на ТПСР) да окаже отрицателно въздействие върху биоразнообразието, дължащо се на дейности по строителство и експлоатация на различни съоръжения и инфраструктура, както и при санирането на сгради. Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.

Обобщена оценка върху биоразнообразието, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР, е дадена в Таблица 72 по-долу.

Таблица 72. Обобщение на очакваните въздействия върху биоразнообразието

Възможни последици														Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	<p>Възможно е реализирането на Приоритетна ос 3 да окаже отрицателно въздействие върху биоразнообразието, дължащо се на дейности по строителство и експлоатация на различни съоръжения и инфраструктура, при рекултивационни дейности и при санирането на сгради. Потенциалът на очакваното отрицателно въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори. В резултат от рекултивацията, както и на търпеничеството между академичните среди и бизнеса се очаква и положително въздействие с нисък потенциал.</p> <p>В цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона нямат отношение към биоразнообразието.</p>

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	Възможно е реализирането на Мерки, свързани с икономическия преход да окажат отрицателно въздействие върху биоразнообразието, дължащо се на дейности по строителство и експлоатация на различни съоръжения и инфраструктура, както и при рекултивационни дейности. Потенциалът на очакваното отрицателно въздействие може да варира от незначителен до среден , в зависимост от засегнатата територия и рецептори. В резултат от рекултивацията, както и на вътрудничеството между академичните среди и бизнеса се очаква и положително въздействие с нисък потенциал.
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	+	-	-	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	Синантропни видове прилепи и птици могат да бъдат засегнати при саниране на сградите. Потенциални въздействия върху прилепите са загуба на укрытия, загуба на индивиди, безпокойство. Потенциални въздействия върху птиците включват загуба на гнездово местообитание, унищожаване на гнезда с яйца и малки, безпокойство. Потенциалът на очакваното въздействие може да варира от незначителен до среден , в зависимост от засегнатата територия и рецептори. Потенциалът на очакваното отрицателно въздействие може да варира от незначителен до среден, в зависимост от засегнатата територия и рецептори.
Приоритетна ос 4: Техническа помощ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

9.5.7. Културно-историческо наследство

Обобщаването на очакваните въздействия върху КИН в резултат от мерките, предвидени да се реализират по изменението и допълнението на ПРР дава ясни насоки, че същите съвпадат изцяло с очакваните въздействия по време на реализирането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход, изготвена въз основа на ТПСП, неразделна част от ПРР.

Реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще има въздействие върху КИН основно в две насоки, както е посочено по-долу.

Закриването на въглищните мини и рекултивацията на увредените терени в трите области не се очаква да окаже каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство поради това, че в случай на наличие на обекти от културно-историческото наследство на страната в разглежданите райони, то те са били засегнати в процеса на разработването на въглищните мини. Възможно е дори преустановяване на рудничната дейност да окаже и отрицателно въздействие, поради това, че ще предотврати разкриването и проучването на нови обекти, в резултат на земно-изкопните работи.

Що се касае до останалите мерки, свързани с изграждането на нови, алтернативни производствени мощности, вкл. фотоволтаици, вятърни паркове, производство и рециклиране на батерии за съхраняване на ел. енергия и пр., то при спазване на действащото в страната законодателство за управление на културно-историческото наследство, свързано с предварително проучване на предстоящите да се усвоят терени, проучването на открити обекти на културно-историческото наследство или наблюдение по време на строителството от археолог, то не се очаква мерките да окажат каквото и да е въздействие върху културно-историческото наследство. Може да се каже, че реализирането на мерките ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.

Обобщена оценка върху КИН, в резултат от реализацията на изменението и допълнението на ПРР е дадена в Таблица 79 по-долу.

Таблица 73. Обобщение на очакваните въздействия върху КИН

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход		+							+	+		+		<p>Реализирането на мерките ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.</p> <p>В цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона и енергийна ефективност, нямат отношение към КИН.</p>
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения		+							+	+		+		<p>Реализирането на мерките ще има дори положително, макар и косвено, въздействие върху културно-историческото наследство, което ще е в резултат от намаляване замърсяването на компонентите на околната</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														среда, а от тук и на обектите на КИН, както и подпомагането на процеса на проучване на обекти на КИН, поради нормативното изискване терена да се проучи непосредствено преди неговото усвояване. Въздействието може да се оцени с незначителен потенциал.
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

<i>Възможни последици</i>														
<i>Специфични приоритети и заложен мерки</i>	<i>преки</i>	<i>косвени</i>	<i>вторични</i>	<i>кумулятивни</i>	<i>едновременно</i>	<i>обратимо</i>	<i>необратимо</i>	<i>краткосрочни</i>	<i>дългосрочни</i>	<i>постоянни</i>	<i>временни</i>	<i>Положителни</i>	<i>отрицателни</i>	<i>Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения</i>
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		<i>Незначителен положителен потенциал, в резултат от подпомагането реализирането на мерките по Приоритет 3.</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9.5.8. Отпадъци

Предложените мерки чрез изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, в тяхната цялост водят от една страна до намаляване на минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища, а от друга страна до ограничаване на площите, усвоявани за изграждане на сгуроотвали. В зависимост от обхвата на проявилите се въздействия, то те могат да бъдат оценени като такива с положителен потенциал от среден до много висок, в случаите, когато засягат повече от един регион и последствията от тях могат да бъдат усетени и на национално ниво.

Обобщение на очакваните въздействия по отношение на фактор отпадъци е дадено в Таблица 74 по-долу.

Таблица 74. Обобщение на очакваните въздействия по отношение на фактор отпадъци

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+	+	+	+					+	+		+		Очакваните въздействия по фактор отпадъци могат да се оценят като такива със среден до много висок положителен потенциал. Не се очакват значителни отрицателни въздействия, като в цялост мерките от група 2, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона, нямат отношение към този фактор.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+	+	+	+					+	+		+		Всички от предложените мерки ще допринесат от една страна със справянето с значим екологичен проблем и от друга – спомагане за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. В зависимост от мащаба в който тези въздействия ще се проявят и съответната им сила, те могат да се отнесат към такива със среден до много висок положителен потенциал
Мерки, насочени към социален преход, базиран на	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма пряко отношение към фактор отпадъци

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	+	+	+	+					+	+		+		Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект със среден потенциал.
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Прилагането на Приоритетна ос 4 ще подпомогне технически реализирането на предвидените в Приоритетна ос 3: Справедлив преход дейности. По този начин ще допринесе косвено и в дългосрочен аспект за намаляване на минните отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещ на въглища. Очаква се положително въздействие в дългосрочен аспект среден потенциал.

9.5.9. Вредни физични фактори

В обобщение може да се заключи, че реализирането на изменението и допълнението на ПРР ще доведе до проява на въздействия, произлизащи по своята същност от реализирането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход, базирана на шзготвените ТПСП.

Не се очаква реализирането на мерките по изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, да доведе до промяна в акустичната среда на заобикалящата среда, като се изключат конкретните дейности, предвиждащи рекултивацията на увредените терени, когато може да се очаква пряко, отрицателно и краткосрочно въздействие с незначителен потенциал по време на извършване на самата рекултивация, както и индиректно положително въздействие с незначителен потенциал, в резултат от преустановената дейност на въглищните мини. Създаването на нови индустриални паркове с нулеви емисии не се очаква да доведе до промяна в акустичните характеристики на средата. В зависимост от предложените нови технологии е възможно дори съществуващите производства да се заменят и с такива, които се отличават с излъчването на по-ниски шумови нива в околната среда и по-този начин дори да се стигне до подобряване на акустичните характеристики на средата – положително, пряко и дълготрайно въздействие, отличаващо се със среден потенциал.

Обобщение на очакваните въздействия по отношение на вредните физични фактори е дадено в Таблица 75 по-долу.

Таблица 75. Обобщение на очакваните въздействия върху вредните физични фактори

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+								+	+		+		<p>Индиректно положително въздействие с незначителен потенциал се очаква в резултат от преустановената дейност на въглищните мини. При създаването на нови индустриални паркове с нулеви емисии, в зависимост от предложените нови технологии, е възможно дори съществуващите производства да се заменят и с такива, които се отличават с излъчването на по-ниски шумови нива в околната среда и по-този начин дори да се стигне до подобряване на акустичните характеристики на средата – положително, пряко и дълготрайно въздействие, отличаващо се със среден потенциал.</p> <p>В цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона и енергийна ефективност, нямат отношение към вредните физични фактори.</p>
Мерки, свързани с икономическия преход,	+								+	+		+		Индиректно положително въздействие с незначителен потенциал се очаква в резултат

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
базиран на устойчиви енергийни решения														от преустановената дейност на въглищните мини. При създаването на нови индустриални паркове с нулеви емисии, в зависимост от предложените нови технологии, е възможно дори съществуващите производства да се заменят с такива, които се отличават с излъчването на по-ниски шумови нива в околната среда и по-този начин дори да се стигне до подобряване на акустичните характеристики на средата – положително, пряко и дълготрайно въздействие, отличаващо се със среден потенциал.
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Незначителен положителен потенциал, в резултат от подпомагането на реализирането на мерките по Приоритет 3.

9.5.10. Опасни химични вещества и смеси. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал

Реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, в цялост няма да позволи каквито и да е отрицателни въздействия върху компонентите и факторите на ОС в резултат от използването и възникване на аварии с ОХВС, при спазване на нормативните изисквания в областта.

Необходимостта от изпълнение на мярката за рекултивиране на увредени терени е в резултат закриването на въглищни мини, което още доведе до намаляване използването на ОХВС, в частност експлозиви, което пък от своя страна ще намали рисковете за околната среда в случай на аварийни ситуации. Въздействието е индиректно, положително, с незначителен потенциал. Освен това създаването на индустриални паркове за чисти технологии се очаква да има пряко, дългосрочно и положително въздействие, с до среден потенциал върху ОХВС, предвид очакваното намаляване на тяхното използване от бъдещите новоизградени производства.

Обобщение на очакваните въздействия по отношение на ОХВС и предприятията с нисък и висок рисков потенциал е дадено в Таблица 76 по-долу.

Таблица 76. Обобщение на очакваните въздействия върху ОХВС и предприятията с нисък и висок рисков потенциал

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+								+	+		+		<p>В цялост не се очаква въздействие върху ОХВС. Необходимостта от изпълнение на мярката за рекултивиране на увредени терени е в резултат закриването на въглищни мини, което още доведе до намаляване използването на ОХВС, в частност експлозиви, което пък от своя страна ще намали рисковете за околната среда в случай на аварийни ситуации. Въздействието е индиректно, положително, с незначителен потенциал.</p> <p>Освен това създаването на индустриални паркове за чисти технологии се очаква да има пряко, дългосрочно и положително въздействие, с до среден потенциал върху ОХВС, предвид очакваното намаляване на тяхното използване от бъдещите новоизградени производства.</p> <p>В цялост мерките от група 2 и група 3, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона и енергийна ефективност, нямат отношение към ОХВС и</p>

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														предприятията с нисък и висок риск потенциал.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+								+	+		+		<p>В цялост не се очаква въздействие върху ОХВС. Необходимостта от изпълнение на мярката за рекултивиране на увредени терени е в резултат закриването на въглищни мини, което още доведе до намаляване използването на ОХВС, в частност експлозиви, което пък от своя страна ще намали рисковете за околната среда в случай на аварийни ситуации. Въздействието е индиректно, положително, с незначителен потенциал.</p> <p>Освен това създаването на индустриални паркове за чисти технологии се очаква да има пряко, дългосрочно и положително въздействие, с до среден потенциал върху ОХВС, предвид очакваното намаляване на тяхното използване от бъдещите новоизградени производства.</p>
Мерки, насочени към социален преход, базиран на	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил														
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Незначителен положителен потенциал, в резултат от подпомагането реализирането на мерките по Приоритет 3.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

9.5.11. Материални активи

В обобщение може да се заключи, че реализирането на мерките от изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще окаже в основната си степен пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху материалните активи, дължащо се основно на изграждането на нови производства, както и в резултат от реализирането на други дейности, пряко свързани със закупуването на дълготрайни материални активи. Не се очаква предвидената рекултивация на увредени терени да има каквото и да е въздействие върху материалните активи.

Обобщение на очакваните въздействия по отношение на материалните активи е дадено в Таблица 77 по-долу.

Таблица 77. Обобщение на очакваните въздействия върху материалните активи

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+								+	+		+		Реализирането на мерките от 1-ва и 3-та група ще има пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху материалните активи, дължащо се основно на изграждането на нови производства. Не се очаква предвидената рекултивация на увредени терени да има каквото и да е въздействие върху материалните активи. В цялост мерките от група 2, насочени към повишаване квалификацията на работната сила в трите региона, нямат отношение към ОХВС и предприятията с нисък и висок рисков потенциал.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+								+	+		+		Реализирането на мерките от 1-ва група ще има пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху материалните активи, дължащо се основно на изграждането на нови производства. Не се очаква предвидената рекултивация на увредени терени да има каквото и да е въздействие върху материалните активи.

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	+								+	+		+		Реализирането на мерките от 3-та група ще има пряко, положително и дългосрочно въздействие със среден потенциал върху материалните активи, дължащо се основно на изграждането на нови производства. Не се очаква предвидената рекултивация на увредени терени да има каквото и да е въздействие върху материалните активи.
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Незначителен положителен потенциал , в резултат от подпомагането реализирането на мерките по Приоритет 3.

9.5.12. Социално-икономически условия на средата. Население и човешко здраве

В обобщение може да се заключи, че реализирането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, ще има положително въздействие върху социално-икономическите фактори на средата и върху здравно-хигиенните условия. В своята цялост очакваните въздействия ще са сходни с очакваните от реализирането на Приоритетна ос 3: Справедлив преход, отразяваща предвижданията на изготвените ТПСП.

Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3 ще имат пряко, положително и дългосрочно въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона. Това от своя страна ще подпомогне прехода към неутрална по отношение на климата икономика, което до известна степен крие в себе си риск от увеличаване на безработицата, предвид закриването на въглищните мини и преустановяване производството на електро- и топлоенергия от твърди изкопаеми горива.

Мерките са в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна, предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то те ще имат пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал.

Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от Приоритет 3 се очаква да имат въздействия с висок положителен потенциал върху социално-икономическите фактори на средата.

Обобщение на очакваните въздействия по отношение на социално-икономическите и здравно-хигиенните условия на средата е дадено в Таблица 78 по-долу.

Таблица 78. Обобщение на очакваните въздействия върху социално-икономическите и здравно-хигиенните условия на средата

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Приоритетна ос 3: Справедлив преход	+								+	+		+		<p>Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3, група 1 и 3, ще имат пряко, положително и дългосрочно въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона.</p> <p>Мерките са в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна, предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то те ще имат пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал. Същите ще имат и</p>

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														въздействие върху здравето на населението, както е посочено и по-горе. Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от Приоритет 3 се очаква да имат въздействия с висок положителен потенциал върху социално-икономическите фактори на средата.
Мерки, свързани с икономическия преход, базиран на устойчиви енергийни решения	+								+	+		+		Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3, група 1, ще имат пряко, положително и дългосрочно въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона. Мерките са в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна, предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
														въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то те ще имат пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал. Същите ще имат въздействие върху здравето на населението, както е посочено и по-горе.
Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил	+								+	+		+		Мерки, насочени към социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество и социални услуги в области Стара Загора, Перник и Кюстендил от Приоритет 3 се очаква да имат въздействия с висок положителен потенциал върху социално-икономическите фактори на средата - положително въздействие в дългосрочен аспект, оценявано като такова със среден потенциал.

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложен мерки	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременно	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Мерки, насочени към климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура	+								+	+		+		<p>Реализирането на мерките от Приоритетна ос 3, група 3, ще имат пряко, положително и дългосрочно въздействие върху социално-икономическите фактори на средата със среден потенциал, което въздействие ще се дължи основно на откриването на нови работни места в региона.</p> <p>Мерките са в резултат на преминаване към неутрална към климата икономика, с цел поддържане на икономическото развитие на региона. От една страна, предвид постигането на по-чиста околна среда, в частност по-чист въздух, поради преустановяване производството на енергия от въглища, а от друга, предвид допринасянето за поддържане на икономическото развитие на региона, то те ще имат пряко и положително въздействие в дългосрочен аспект върху здравето на населението в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил, което въздействие се оценява като такова със среден потенциал. Същите ще имат и</p>

<i>Възможни последици</i>														
<i>Специфични приоритети и заложен мерки</i>	<i>преки</i>	<i>косвени</i>	<i>вторични</i>	<i>кумулятивни</i>	<i>едновременни</i>	<i>обратимо</i>	<i>необратимо</i>	<i>краткосрочни</i>	<i>дългосрочни</i>	<i>постоянни</i>	<i>временни</i>	<i>Положителни</i>	<i>отрицателни</i>	<i>Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения</i>
														въздействие върху здравето на населението, както е посочено и по-горе.
Приоритетна ос 4: Техническа помощ		+	+						+	+		+		Незначителен положителен потенциал , в резултат от подпомагането реализирането на мерките по Приоритет 3.

10. МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

10.1. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици за отразяване в окончателния вариант на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП

Не са идентифицирани мерки, които следва да се отразят в окончателния вариант на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП.

10.2. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици при прилагането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП

Мерките за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици при прилагането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП, по отделните компоненти и фактори на околната среда, вкл. и с посочен очакван положителен ефект, са представени в Таблица 79 по-долу.

Таблица 79. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагането на изменението и допълнението на ПРР

№	Мярка	Очакван положителен ефект
Общи мерки		
1	Инвестиционните предложения, произтичащи от прилагането на мерките по изменението и допълнението на ПРР, попадащи в обхвата на Директива 2014/52/ЕС или Директива 2001/42/ЕО или извън тях и попадащи в обхвата на чл.6 на Директива 92/43/ЕИО, подлежат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони и могат да бъдат одобрени само след решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване, и при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изискванията и мерките, разписани в решението/становището.	Недопускане на значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, предмета и целите на опазване на защитените зони
2	Инвестиционни предложения, произтичащи от изменението и допълнението на ПРР, да се съобразят с действащите териториално устройствени планове на	Недопускане на противоречия, съгласно действащата нормативна уредба и приетите вече стратегически и планови

№	Мярка	Очакван положителен ефект
	съответната територия, както и националните, регионалните и местни стратегически, планови и нормативни документи, други налични планирани проекти с подобни и/или припокриващи се дейности, с цел постигане на необходимата синхронизация при провеждане на проектните процедури от страна на ангажираните институционални органи.	документи. Недопускане на проектни предложения, несъобразени с вече съществуващи такива, водещи до административни затруднения и/или искане на двойно финансиране за припокриващи се дейности.
3	При проектирането и изграждането на обекти, потенциални източници на вредности в околната и жизнената среда, местоположението им да се определя съобразно предвидените за тази дейност зони и територии, съгласно действащите устройствени планове и съобразява с близостта на обекти, подлежащи на здравна защита и зони и територии, в които са разположени такива обекти.	Недопускане на значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве.
Климат		
1	Съобразяване на относимите дейности и мерки от актуалните стратегически документи за адаптация към климатичните изменения и предвиждане на мерки за гарантиране на устойчивост на проектите, свързани с изграждане и развитие на обекти, съоръжения и инфраструктура.	Осигуряване на климатична устойчивост на проектите.
Атмосферен въздух		
1	Одобряване за реализация на производствени дейности/технологични модернизации, съответстващи на най-добрите налични техники с цел недопускане замърсяване на въздуха и влошаване на КАВ.	Гарантиране на производства с минимални емисии на вредни вещества в атмосферата и недопускане влошаване на КАВ в разглежданите райони
Води		
1	Видовете дейности и проекти, имащи отношение към водите, вкл. такива, при които е необходимо водовземане и/или ползване на повърхностни и подземни водни обекти, а също така местоположението им е в близост до водни обекти и зони за защита на питейните води, предвидени за финансиране по изменението и допълнението на ПРР, да бъдат оценявани за допустимост спрямо ПУРБ и ПУРН и да бъдат одобрени само след съгласуване с Басейновите дирекции за управление на водите, в т.ч. когато е приложимо - след провеждане на приложимите процедури по реда на Глава шеста от Закона за опазване на околната среда, съгласно изискванията на чл.155, ал.1, т.23 от Закона за водите.	Предотвратяване влошаването на състоянието на повърхностните и подземни водни тела

№	Мярка	Очакван положителен ефект
2	В случай, че изпълнението на дейностите, произтичащи от изменението и допълнението на Програмата може да доведе до увеличаване в значителна степен на антропогенния натиск върху повърхностни или подземни водни тела, както и върху зони за защита на водите, е необходимо да се предвидят мерки за ограничаване на негативното им влияние върху качеството на водите, като при необходимост да се направи и анализ на степента на въздействие на предвидените дейности върху състоянието на водните тела, както и върху защитените зони по чл.119а от Закона за водите.	Предотвратяване влошаването на състоянието на повърхностните и подземни водни тела
3	При прилагането на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г. и при изпълнение на инфраструктурни проекти и инвестиционни предложения произтичащи от нея, да се спазват приложимите мерки за намаляване на риска от наводнения, съгласно програмата от мерки на действащия към момента на реализирането им ПУРН. Необходимо е предвидените дейности/инвестиции да бъдат съобразени с риска от наводнения и да се предприемат мерки, в съответствие и с актуалните, действащи по време на инвестициите ПУРН, за недопускане и превенция на наводнения и защита на обектите при евентуални такива явления.	Предотвратяване/ намаляване на риска от наводнения
4	Да се следи за спазването на съответните забрани и ограничения в поясите на СОЗ, регламентирани в Наредба № 3/16.10.2000 г. на МОСВ, МРРБ и МЗ (ДВ бр. 88/2000 г.) за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди при реализирането на проекти, финансирани по изменението и допълнението на ПРР.	Предотвратяване влошаване на качеството на водите за питейно-битово водоснабдяване и минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди
Почви и земеползване		
1	При извършване на рекултивация на минни терени да се използват като най-горен слой почвени типове сходни с тези на околните терени, особено когато земите се възстановяват като земеделски.	Възстановяване доколкото е възможно на почвените характеристики обичайни за дадения район
Ландшафт		

№	Мярка	Очакван положителен ефект
1	При извършване на рекултивация на минни терени ландшафтните да се възстановяват с материали и растителни видове подходящи за района. Новите ландшафтни форми да се вписват хармонично в околния пейзаж без да създават отрицателни визуални въздействия.	Възстановяване доколкото е възможно облика на ландшафтните върху рекултивирани терени
Биологично разнообразие		
1	Обследване на сградите преди саниране за наличие на консервационно значими синантропни видове (прилепи, птици) и при необходимост прилагане на мерки за тяхното опазване - безопасно извеждане на прилепи от убежищата им преди санирането, недопускане на ремонтни дейности по време на зимуване на прилепите и по време на гнездовия сезон на птиците, вземане на предварителни мерки за да се предотврати гнездене преди началото на размножителния сезон и т.н след консултация със специалист.	Редуциране загубата на индивиди от консервационно значими синантропни видове (прилепи, птици) при саниране на сгради.
2	При саниране на сгради с установено наличие на консервационно значими видове (птици, прилепи), след консултация със специалист, да се компенсира загубеното местообитание (къщички за прилепи, гнездови кутии за бързолети и т.н.) в зависимост от установените видове и тяхната численост.	Редуциране загубата на местообитания на консервационно значими синантропни видове (прилепи, птици) при саниране на сгради.
Културно-историческо наследство		
1	Инвестиционни предложения по изпълнението на приоритетните оси на изменението и допълнението на ПРР да се осъществяват след положително становище на компетентните органи за опазването на културното наследство, в съответствие с режимите за опазване на обектите и приложимата нормативната уредба. При наличие на строителни дейности в райони с регистрирани културни ценности, съответните да се провеждат под контрола на компетентни лица (определени или допустими по съответното национално законодателство).	Недопускане на отрицателни въздействие и/или увреждане на недвижими културни ценности.
Опасни химични вещества и смеси		
1	В случай, че се предвижда изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и за случаите, в които дейността ще бъде свързана с обработка и/или съхранение на опасни вещества от Приложение № 3 на ЗООС (в	Недопускане на рискове, свързани с големи аварии с опасни химични вещества.

№	Мярка	Очакван положителен ефект
	самостоятелен вид и/или във вид на химични смеси, в състава на експлозивни изделия и/или под формата на отпадъци) в количества равни или по-големи от тези посочени колона 2 и 3 на част 1 и част 2 от Приложение № 3 на ЗООС, възложителят на конкретното ИП следва да изпълни изискванията на глава седма, раздел I от ЗООС.	
2	При бъдещи инвестиционни предложения за развитие на дейности и инфраструктура, с цел ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда, възложителят на конкретното ИП да взема предвид границите (за поддържане на безопасни разстояния) на разположените в близост до обектите, предприятия/съоръжения с нисък/висок рисков потенциал (при наличие на такива).	Ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда
Социално-икономически и здравно-хигиенни условия на средата		
1	При планиране и изпълнение на инвестиционни предложения местоположението им да бъде съобразявано със действащите териториално-устройствени решения и предвиждания за развитието на населените места, и да не се допуска изпълнението да доведе до отрицателно въздействие върху жилищни зони, зони за отдих и спорт, рекреационни и курортни зони и други обекти подлежащи на здравна защита.	Предотвратяване на рискове и опазване на населението и човешкото здраве.

11. ОПИСАНИЕ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И НА МЕТОДИТЕ НА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ, КАТО ТЕХНИЧЕСКИ НЕДОСТАТЪЦИ И ЛИПСА НА НОУ-ХАУ

11.1. Мотиви за избор на разгледаните алтернативи

За целите на настоящата екологична оценка на изменението и допълнението на ПРР, са разгледани следните две алтернативи:

- Нулева алтернатива: Продължение на настоящите тенденции на развитие с прилагане на първия одобрен вариант на ПРР (с издадено становище по ЕО № 2-2/2021 г. на МОСВ и одобрена с решение на МС № 532 от 28 юли 2022 г.), чрез териториални инвестиции по 2-те специфични основни приоритета, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие - за „Интегрирано градско развитие“, за „Интегрирано териториално развитие на регионите на ниво 2“ и

трети - за „Техническа помощ“, за да се улесни прилагането на новия териториален подход, *без прилагане на изменението и допълнението на програмата.*

- Прилагане на ПРР с изменението и допълнението на програмата, базирано на ТПСП, във вида, в който е обект на настоящата оценка: Развитие при условие, че се прилага ПРР с включването на 2 нови специфични приоритета с финансиране от Фонда за справедлив преход – Приоритет „Справедлив преход“ (за основни инвестиции от ФСП), позоваващ се на ТПСП, и приоритет за Техническа помощ.

В следващата Таблица 80 е направено сравнение между представените по-горе алтернативи.

Таблица 80. Сравнение между разгледаните алтернативи

Критерии за въздействие	Прилагане на първия одобрен вариант на ПРР (Нулева алтернатива)	Прилагане на ПРР с изменението и допълнението на програмата, базирано на приложените към програмата ТПСП
Въздействие на ниво Приоритетни оси върху околната среда и човешкото здраве	Въздействието върху компонентите и факторите на околната среда в резултат от прилагането на приоритетните оси на първия одобрен вариант на ПРР, е оценено в ДЕО, въз основа на който е издадено становище по БО № 2-2/2021 г. на МОСВ. С изпълнение на поставените в становището мерки и условия, се цели предотвратяване на възможни неблагоприятни въздействия върху околната среда.	Въздействието е комплексно положително, поради включването в тази алтернатива на приоритетни оси насочени към балансирано и устойчиво управление на околната среда, развитие на региони Стара Загора, Кюстендил и Перник, подобряване качеството на живот на населението, квалификацията и преквалификацията на хората, подобряване на конкурентоспособността в тези региони. С тази алтернатива се предвижда включване на нов приоритет 3 на ПРР, който е базиран изцяло на ТПСП и ще допринесе за изпълнение на заложените цели и ефективно преодоляване на негативните последици от прехода към климатична неутралност и преустановяване на въгледобива в най-засегнатите региони на страната. Със същия ще се осигурят целенасочени инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове чрез стимули за инвестиции в чисти технологии, които са пряко обвързани с постигането на целите за 2030 г. с оглед на постигането на неутралност по отношение на климата през 2050 г.

Критерии за въздействие	Прилагане на първия одобрен вариант на ППР (Нулева алтернатива)	Прилагане на ППР с изменението и допълнението на програмата, базирано на приложенияте към програмата ТПСП
<p>Въздействие на ниво допустими мерки/дейности за финансиране</p>	<p>Въздействието върху компонентите и факторите на околната среда в резултат от прилагането на предвидените мерки/дейности в първия одобрен вариант на ППР, е оценено в ДЕО, въз основа на който е издадено становище по ЕО № 2-2/2021 г. на МОСВ.</p> <p>В рамките на нулевата алтернатива се предвиждат дейности, които да доведат до насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони и др., включващи мерки за енергийна ефективност, устойчива мобилност, зелена градска инфраструктура и др.</p>	<p>С включването на нови дейности чрез приоритетни оси 3 и 4, въздействието може да се оцени като комплексно положително, както за регионите, към които тези дейности са насочени (Стара Загора, Перник и Кюстендил), така и за територията на цялата страна. С изменението и допълнението на ППР се включват дейности, които да подкрепят прехода в трите целеви региона чрез прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към климатична неутралност и подкрепа на икономическата диверсификация.</p> <p>С Приоритетна ос 3, обобщаваща предвижданията на ТПСП, се предвиждат мерки, които ще допринесат за постигане на климатичен преход чрез прилагането на интервенции в климатично-устойчива инфраструктура и целенасочени дейности за енергийна ефективност, напр.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рекултивация на минните терени в трите области - Създаване на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии) - Инвестиции във фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород и свързваща инфраструктура - Инвестиции за подпомагане на използването на водород и др.
<p>Степен на съответствие с екологичните цели на стратегически и планови документи на европейско и национално ниво</p>	<p>Съобразяването на екологичните цели, като цяло са отчетени в първия одобрен вариант на ППР, който е оценен в ДЕО и въз основа на който е издадено становище по ЕО № 2-2/2021 г. на МОСВ.</p>	<p>С предлаганото изменение и допълнение на ППР, се осигурява постигането на основната цел на Механизма за справедлив преход и в частност на Фонда за справедлив преход, чрез изготвените Териториални планове за справедлив преход в посочените региони на ниво NUTS3 (Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник), изготвени</p>

<i>Критерии за въздействие</i>	<i>Прилагане на първия одобрен вариант на ПРР (Нулева алтернатива)</i>	<i>Прилагане на ПРР с изменението и допълнението на програмата, базирано на приложенията към програмата ТПСП</i>
		съгласно Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3. С добавянето на новите приоритети по Фонда за справедлив преход (ФСП) ще бъдат подпомогнати териториите, изправени пред сериозни социално-икономически предизвикателства, произтичащи от прехода за постигане на целите на ЕС за 2030 г. в областта на енергетиката и климата и на неутрална по отношение на климата икономика на ЕС до 2050 г., въз основа на Парижкото споразумение.

От направеното сравнение между „Нулева алтернатива” и прилагането на ПРР с изменението и допълнението на програмата е видно, че:

- Нулева алтернатива е неприемлива, тъй като изменението и допълнението на ПРР ще осигури за Р България постигането на основната цел на Механизма за справедлив преход и в частност на Фонда за справедлив преход, чрез изготвените Териториални планове за справедлив преход в посочените региони на ниво NUTS3 (Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник), изготвени съгласно Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3;
- Нулева алтернатива е неспоредителна и от гледна точка опазването на околната среда и човешкото здраве, тъй като от направените анализи и оценки в доклада за екологична оценка ясно се вижда екологичната насоченост на изменението и допълнението на ПРР, като се доказва, че същото ще допринесе за устойчиво развитие чрез прилагане на предвидените допустими дейности, насочени към ефективно преодоляване на негативните последици от прехода към климатична неутралност и преустановяване на възледобива в най-засегнатите региони на страната;
- С изменението и допълнението на ПРР се осигурява пълно съобразяване и изпълнение на екологичните приоритети на стратегически и планови документи на европейско и национално ниво.

11.2. Методи на извършване на екологичната оценка

Основните методически документи, които ползвани, са следните указания и методики:

- Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment - European Commission³⁰ – DG Environment;
- Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment³¹, 2013 – European Commission;
- The Use of Spatial Data for the Preparation of Environmental Reports in Europe, JRC technical support³², 2010;
- Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment, 2011 – UNECE³³;
- Good Practice Recommendations on Public Participation in Strategic Environmental Assessment³⁴, 16 February 2016 – UNECE;
- Техническите насоки за климатична устойчивост на инфраструктурни проекти в периода 2021-2027 г., Известие на Европейска комисия, С(2021)543.

Изготвянето на ДЕО е извършено по следния методологичен подход:

- Запознаване на колектива експерти с проекта на изменението и допълнението на ПРР и неговите предвиждания, предоставената друга документация от Възложителя, в т. ч. ТПСП, становищата по заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО;
- Идентифициране и анализ на свързаните с проекта на изменение и допълнение на ПРР други планове, стратегии и програми;
- Събиране, анализ и обработка на литературни източници и данни за съществуващото състояние на околната среда по компоненти и фактори, взаимовръзката им с обхвата на изменението и допълнението на ПРР;
- Анализ на развитието на околната среда в случай на неприлагане на изменението и допълнението на ПРР (оценка на въздействието на т. нар. „нулева алтернатива“), отчитайки знака за равенство между същата и варианта на ПРР, в сила към настоящия момент;
- Анализ на вероятното значително засягане на територии с реализацията на изменението и допълнението на ПРР;

³⁰ https://ec.europa.eu/environment/archives/eia/pdf/030923_sea_guidance.pdf

³¹ <https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf>

³² <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC58006>

³³ <https://unece.org/DAM/env/documents/2011/eia/ece.mp.eia.17.e.pdf>

³⁴ https://unece.org/sites/default/files/2020-12/1514364_E_Espoo_web.pdf

- Събиране, обработване и анализ на информация за съществуващите екологични проблеми на национално ниво и връзката им със изменението и допълнението на ПРР, в т.ч. възможно развитие на тези проблеми с и без реализирането на изменението и допълнението на ПРР;
- Анализ на степента, в която проекта на изменението и допълнението на ПРР съобразява относимите цели и мерки за опазване на околната среда, включени/идентифицирани в документи - планове, стратегии и програми на национално и международно ниво;
- Анализ и оценка на въздействието на изменението и допълнението на ПРР върху околната среда: Тъй като изменението и допълнението на ПРР е стратегически документ, оценката на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве е извършена на две нива на подробност, които са описани в т. 9 по-горе в настоящата оценка;
- Предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и ограничаване на въздействията, както и на мерки по наблюдение и контрол на въздействието на програмата при изпълнението ѝ;
- Мотивиран избор на най-подходящата алтернатива по отношение на въздействие върху околната среда и здравето на хората;
- Изготвяне на мотивирано заключение за реализирането на изменението и допълнението на ПРР.

Основни нормативни актове, които са съобразени при изготвяне на ДЕО, са:

Международни документи:

- Конвенция за достъп до информация, участие на обществеността в процеса на взимане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда, Протокол за Регистрите за изпускане и пренос на замърсителите към Орхуската конвенция;
- Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата, Протокол от Киото;
- Конвенция за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст;
- Протокол за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст;
- Конвенция за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния, Протоколи;
- Протокол от Нагоя за достъп до генетични ресурси и справедливо и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от тяхното използване, към Конвенцията за биологичното разнообразие;

- Конвенция за трансграничните въздействия на промишлените аварии, Протокол за гражданска отговорност и компенсации на щети върху трансгранични водни обекти, възникнали от трансгранични ефекти на промишлени аварии;
- Конвенция за опазване и използване на трансграничните водни течения и международните езера, Протокол Вода и здраве;
- Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване, Протокол за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие в Черно море;
- Конвенция за биологичното разнообразие и свързаните Протокол от Картагена по биологична безопасност, Допълнителен протокол от Нагоя – Куала Лумпур за отговорността и обезщетяването към Протокола от Картагена по биологична безопасност, Протокол от Нагоя за достъпа до генетични ресурси и справедливото и равноправно разпределение на ползите, произтичащи от тяхното използване;
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания;
- Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна;
- Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни;
- Рамсарска конвенция за влажните зони;
- Споразумение за опазване на мигриращите водолюбивы птици от Африка и Евразия;
- Споразумение за опазване на китоподобните бозайници в Черно море, Средиземно море и съседната акватория на Атлантическия океан;
- Споразумение за опазване на популациите от европейски прилепи;
- Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство;
- Конвенция на ООН за борба с опустиняването в тези държави, които изпитват силна суша и/или опустиняване, особено в Африка.

Законодателство на ЕС:

- Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;
- Директива 2014/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда;
- Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО;

- Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа;
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух;
- Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването);
- Директива 96/62/ЕО на Съвета от 27 септември 1996 година относно оценката и управлението на качеството на околния въздух;
- Директива 1999/30/ЕО на Съвета от 22 април 1999 година относно пределно допустимите стойности за серен двуоксид, азотен двуоксид и азотни оксиди, прахови частици и олово в околния въздух;
- Директива 2000/69/ЕО на Европейски парламент и на Съвета от 16 ноември 2000 година относно пределно допустимите стойности за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух;
- Директива 2002/3/ЕО на Европейски парламент и на Съвета от 12 февруари 2002 година относно озона в атмосферния въздух;
- Рамкова директива за водите;
- Директива относно оценката и управлението на риска от наводнения;
- Рамкова директива за морска стратегия;
- Делегирана директива (ЕС) 2021/1226 на Комисията от 21 декември 2020 година за изменение, с цел привеждане в съответствие с научно-техническия напредък, на приложение II към Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на общите методи за оценка на шума;
- Директива (ЕС) 2020/367 на Комисията от 4 март 2020 година за изменение на приложение III към Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета във връзка с установяването на методи за оценка на вредните въздействия на шума в околната среда;
- Директива (ЕС) 2015/996 на Комисията от 19 май 2015 г. за установяване на общи методи за оценка на шума в съответствие с Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета;
- Поправка на Директива (ЕС) 2015/996 на Комисията от 19 май 2015 г. за установяване на общи методи за оценка на шума в съответствие с Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета;
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда;
- Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите Директива 2012/18/ЕС на Европейския парламент и на

Съвета от 4 юли 2012 година относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества, за изменение и последваща отмяна на Директива 96/82/ЕО на Съвета;

- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви;
- Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци;
- Директива на Съвета № 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно опазването на дивите птици;
- Директива 2001/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 март 2001 година относно съзнателното освобождаване на генетично модифицирани организми в околната среда и за отмяна на Директива 90/220/ЕИО на Съвета.

Национално законодателство:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за биологичното разнообразие;
- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух;
- Закон за ограничаване изменението на климата;
- Закон за водите;
- Закон за защита на растенията;
- Закон за лечебните растения;
- Закон за почвите;
- Закон за защита от шума в околната среда;
- Закон за защитените територии;
- Закон за опазване на земеделските земи и Правилник за прилагането му;
- Закон за културното наследство;
- Закон за защита при бедствия;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за горите;
- Закон за здравословни и безопасни условия на труд;
- Закон за здравето;
- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети;
- Закон за устройство на Черноморското крайбрежие;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на плановете, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Решение № 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г. за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., на списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на списък с програми и водещи ведомства за разработването им;
- Постановление № 142 на МС от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски район 2016-2021г.
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнобеломорски район 2016-2021г.
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнобеломорски район 2016-2021г.
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Черноморски район 2016-2021г.
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Източнобеломорски район 2016-2021г.
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Западнобеломорски район 2016-2021г.
- План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Дунавски район 2016-2021г.
- Предварителна оценка на риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2022-2027 г.
- Предварителна оценка на риска от наводнения в Източнобеломорски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.
- Предварителна оценка на риска от наводнения в Черноморски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.
- Предварителна оценка на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.
- Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Р. България през 2020 г.
- Междинна екологична и химична оценка на повърхностните водни тела в БДДР за периода 2019 - 2020 г.
- Състояние на повърхностните и подземните води на територията на Дунавски район за басейново управление през 2020 година

- Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в Западнобеломорски район за Басейново управление през 2020
- Доклад за състоянието на водите на територията на Източнобеломорски район през 2020 г.
- Други подзаконовни нормативни актове, поставящи регулации относно компоненти и фактори на околната среда и човешкото здраве.
- Доклад за екологична оценка на Национален план за възстановяване и устойчивост.
- Драфта на Доклад за екологична оценка на проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. и Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021- 2030 г.

11.3. Трудности при събиране на необходимата информация, като технически недостатъци и липса на ноу-хау

Не са установени трудности при изготвянето на настоящия доклад за ЕО.

12. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР, БАЗИРАНО НА ПРИЛОЖЕНИЕТЕ КЪМ НЕГО ТПСП

В тази точка са предложени мотивирано необходимите допълнителни конкретни мерки за наблюдение и контрол по време на прилагането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП.

За целите на наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на изменението и допълнението на програмата, предлагаме следните мерки и индикатори към тях, представени в детайли в Таблица 81 по-долу.

Таблица 81. Мерки за наблюдение и контрол при прилагането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП.

<i>Мерки за наблюдение и контроли и индикатори за наблюдение</i>	<i>Индикатор за изпълнение</i>	<i>Източник на информация</i>	<i>Периодичност на отчитане</i>	<i>Отговорен орган за наблюдение и контрол</i>
Регистрирани превишения на НДЕ по отношение на	Брой регистрирани превишения	Регионален доклад за	Веднъж годишно	Община, РИОСВ

<i>Мерки за наблюдение и контроли индикатори за наблюдение</i>	<i>Индикатор за изпълнение</i>	<i>Източник на информация</i>	<i>Периодичност на отчитане</i>	<i>Отговорен орган за наблюдение и контрол</i>
атмосферните замърсители, генерирани от ТЕЦ на твърди изкопаемигорива		състоянието на околната среда		
Намаляване на количествата депонирани минни отпадъци и на отпадъци, характерни за дейността на ТЕЦ, работещи на въглища.	Количества депонирани отпадъци t/y	Годишни отчети за изпълнение на дейности с отпадъци	Веднъж годишно	Община, РИОСВ
Рекултивация на минни терени.	Рекултивирани площи ha, дка, m ²	Регионален доклад за състоянието на околната среда	Веднъж годишно	Община, РИОСВ
Регистрирани превишения на НДЕ по отношение на замърсителите във водите, генерирани от ТЕЦ на твърди изкопаемигорива	Брой регистрирани превишения	Регионален доклад за състоянието на околната среда	Веднъж годишно	Община, РИОСВ
Повишаване степента на климатична неутралност на местната икономика чрез изградени инсталации за производство на електроенергия от ВЕИ	MW въведени в експлоатация централи за производство на електроенергия от ВЕИ	Национални регистри на МЕ	Веднъж годишно	МЕ Община
Развитие на икономиката на засегнатите региони – Кюстендил, Перник и Стара Загора	Съотношение между закрити и новооткрити работни места	Отчети оп изпълнение на програмата; Бюро по труда	Веднъж годишно	Управляващ орган Бенефициенти
Нови мощности за производство и/или рециклиране на батерии в област Стара Загора, вкл. инсталиране на батерии за съхранение на енергия	Открити нови мощности за производство и/или рециклиране на батерии Инсталирани мощности за съхранение на	Отчети по изпълнение на мерките по ПРР	Веднъж годишно	Управляващ орган Бенефициенти

<i>Мерки за наблюдение и контроли индикатори за наблюдение</i>	<i>Индикатор за изпълнение</i>	<i>Източник на информация</i>	<i>Периодичност на отчитане</i>	<i>Отговорен орган за наблюдение и контрол</i>
	електроенергия - в MW			
Провеждане на обучения и преквалификация или повишаване на квалификацията на засегнатите от прехода лица	Брой проведени обучения; Брой обучени хора, вкл. с преквалификация и повишена квалификация	Доклади по изпълнение на програмата; Общини; Бюра по труда; Бенефициенти	Веднъж годишно	Управляващ орган и бенефициенти
Обновени жилищни сгради и внедряване на източници на енергия от ВЕИ	Брой; оценка на сградния фонд от жилищни сгради за наличие на синантропни защитени видове и съответно извършване на саниране на сградния фонд по подходящ начин	Отчети по изпълнение на програмата; Общини; Бенефициенти	Веднъж годишно	Управляващ орган и бенефициенти

13. ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

В доклада за екологична оценка са предвидени мерки за намаляване, прекратяване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от осъществяването на планираните дейности предвидени с изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложенияте към него ТПСП, върху околната среда и човешко здраве, за да се постигне комплексен положителен ефект.

Обобщавайки анализите и оценките, направени в ДЕО, може да се заключи, че изпълнението на новите Приоритетна ос 3, изцяло базирана на ТПСП, неразривно свързани с изменението и допълнението на ПРР и приложения към него, и Приоритетна ос 4 на програмата, представляват рамката за устойчиво развитие на региони Стара Загора, Перник и Кюстендил, където в най-голяма степен е концентрирано производството на първична енергия от въглища и твърди горива от тях и следователно тези територии ще бъдат най-силно засегнати от климатичния преход. Чрез изменението и допълнението на ПРР, свързано с прилагането на Териториални планове за справедлив преход на области Перник, Кюстендил и Стара Загора, разработени по линия на Фонда за справедлив преход на основание чл. 22, параграф 2 от POP и в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета, се

предоставя възможност на засегнатите региони и хората да се справят със социалните въздействия, заетостта, икономиката, включително и въздействието върху околната среда от прехода към целта на Съюза за климата през 2030 г. и климатично неутрална икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение.

В този контекст се предлага на Министъра на околната среда и водите да съгласуване изменението и допълнението на ПРР.

14. СПРАВКА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ В ПРОЦЕСА НА ИЗГОТВЯНЕ НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ВАРИАНТ НА ПРР И ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

Съгласно указанията в писмо с изх. №ЕО-28/15.09.2022 г. на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), за Изменението и допълнението на програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.“ (ПРР), включващо нови приоритети по фонда за справедлив преход, разработени чрез териториални планове за справедлив преход на Р България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник“ следва да се извърши задължителна екологична оценка. Предвид това Възложителят следва да изготви **схема за провеждане на консултации** с обществеността, заинтересувани органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от реализирането на предвижданията на ПРР.

Тъй като ПРР, в едно с приложените към нея ТПСП, е програма с национален обхват и значение, като засегнати могат да бъдат идентифицирани както цялото население на страната, така и всички ведомства и органи на изпълнителната власт. В тази връзка, с цел пълно обхващане на засегнатите страни, за изготвянето на ПРР е създадена работна група.

Съобразено с горното, консултациите в рамките на процедурата по ЕО са проведени по предварително изготвена *Схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от изменението и допълнението на ПРР* (изискваща се съгласно Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и консултирана с компетентния орган – Министерство на околната среда и водите). Като заинтересовани органи в процеса на екологична оценка, освен компетентния орган Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и Министерство на здравеопазването (МЗ), са определени и:

- Регионалните инспекции по околна среда и води - 15 РИОСВ (София, Враца, Монтана, Русе, Плевен, Шумен, Варна, Бургас, Смолян, Хасково, Стара Загора, Пазарджик, Пловдив, Благоевград и Велико Търново);

- Басейновите дирекции – 4 БД (Дунавски район, Черноморски район, Източнобеломорски район и Западнобеломорски район);
- Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС);
- Национално сдружение на общините в Република България;
- Областни и общински администрации на Стара Загора, Кюстендил и Перник:
 - Министерство на Енергетиката;
 - Министерство на труда и социалната политика;
 - Министерството на образованието и науката;
 - Министерство на транспорта;
 - Министерство на икономиката;
 - Министерство на културата;
 - Министерството на регионалното развитие и благоустройството
 - Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
 - Министерство на финансите;
 - Министерство на вътрешните работи;
 - Министерство на земеделието, храните и горите;
 - Държавна агенция "Електронно управление";
 - Национална компания „Железопътен транспорт“;
 - Столична община;
 - ВиК Холдинг;
 - Държавната агенция за научни изследвания и иновации;
 - Агенция за устойчиво енергийно развитие.
 - Национален институт за недвижимо културно наследство.
- Общественост – чрез интернет страницата на Възложителя (МРРБ) - <https://www.mrrb.bg/> и [ME - https://www.me.government.bg/](https://www.me.government.bg/) - с цел обществен достъп и възможност за изразяване на становища с указан срок и начин за изразяване.

Консултации са предвидени на два основни етапа:

- I. Консултации по Заданието за обхват и съдържание на ДЕО (консултации по смисъла на чл.5, параграф 4 от Директива 2001/42/ЕО със заинтересованите органи по чл.6, параграф 3 от Директивата, като обхватът на консултациите е разширен и с всички определени в Схемата за консултации заинтересовани страни);
- II. Консултации по ДЕО (по смисъла на чл. 6, параграф 1 от Директива 2001/42/ЕО).
Съгласно чл. 19, ал. 3 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредбата за ЕО) „*Консултациите по ал. 1*

и 4 се провеждат по схема, разработена от възложителя, която включва и информация за начина на съвместяване процеса на планиране и основните етапи на ЕО съгласно чл. 3, ал. 1, в т. ч. за взаимодействие на екипите по разработване на проекта за плана/програмата на доклада по оценка на степента на въздействие, когато такъв е изискан от компетентния орган, и на доклада за ЕО/екологичната част. “

Съгласно чл. 20. ал. 5 от Наредбата за ЕО „Преди започване на консултациите по ал. 1 и 3 в случаите, когато компетентният орган по чл. 4 е изискал изготвянето и на доклад за оценка на степента на въздействие по реда на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, възложителят представя на компетентния орган приложението по чл. 34. ал. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони за оценка на качеството му съгласно чл. 24. ал. 3-7.“

Съгласно чл. 20, ал. 6 от Наредбата за ЕО „Консултациите по доклада за ЕО по ал. 1 - 3 започват само след произнасяне на компетентния орган с положителна оценка по доклада за оценка на степента на въздействие по ал. 5, за което уведомява писмено възложителя. В 5-дневен срок след писменото уведомяване компетентният орган осигурява обществен достъп до доклада за оценка на степента на въздействие за срок 30 дни чрез публикуване на своята интернет страница независимо от задълженията на възложителя по ал. 1 и 2.“

Начинът на провеждане на консултациите на посочените два основни етапа е описан подробно по-долу в двете подточки на т. 14, както следва:

14.1. Резултати от консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО

Консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО са проведени, както следва:

- Заданието е публикувано на 12.10.2022г. на интернет страницата на:
 - Министерство на регионалното развитие и благоустройството (<https://www.mrrb.bg/bg/konsultacii-po-zadanie-za-obhvat-i-sudurjanie-na-doklad-za-ekologichna-ocenka-na-izmenenie-i-dopolnenie-na-programa-razvitie-na-regionite-2021-2027-g-prt-2021-2027-vklyuchvasto-novi-prioriteti-po-fonda-za-spravedliv-preh-86094/>)
 - Оперативна програма „Региони в растеж“ (<https://www.eufunds.bg/bg/oprd/node/11016>)
 - Камара на строителите в България (<https://ksb.bg/protsedura-za-provezhdane-na-konsultatsii-po-izgotvenoto-zadanie-za-obhvata-i-sadarzhaniето-na-doklada-za-ekologichna-otsenka-na-izmenenie-i-dopalnenie-na-programa-razvitie-na-regionite-2021-202/>)

Поставеният срок за представяне на бележки и коментари е до 10 дни от публикуване на съобщението (или до 24.10.2022г.)

- Заданието е предоставено на заинтересованите страни и ведомства, определени в Схемата за провеждане на консултации с официални писма, в които е определен срок за получаване на становища до 24.10.2022 г.

Получените в резултат на консултациите по Заданието становища са съобразени при изготвянето на ДЕО, като начинът на съобразяване и мотивите за това са представени в Приложение №5, а копия на становищата са представени в Приложение № 4 към ДЕО.

14.2. Резултати от консултациите по ДЕО

Консултациите по ДЕО са проведени както следва:

ДЕО с приложенията към него на български език, в т.ч. нетехническото резюме на доклада, както и проекта на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г. и ТПСП, са предоставени на обществен достъп за изразяване на становища в периода 04.11.2022 – 05.12.2022 г. (спазен е изискуемият минимален срок от 30 календарни дни съгласно чл.20, ал.1, т.1, буква „в“ на Наредбата за ЕО) както следва:

⇒ Проектът на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. и Докладът за Екологична оценка (вкл. Нетехническото резюме към Доклада за ЕО и всички приложения към него) са предоставени за публичен достъп в сградата на УО на СППРР към Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“ на адрес: гр. София, бул. „Цар Борис“ III, №215, ет.8, стая № 7, всеки делничен ден от 9.00 до 17.30 часа.

Документацията е публикувана и на интернет страницата на:

- Оперативна програма „Региони в растеж“
<https://www.eufunds.bg/bg/oprd/term/517>
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството, секция „ЗА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ“ <https://www.mrrb.bg/bg/provejdane-na-konsulacii-po-doklad-za-ekologiczna-ocenka-na-izmenenie-i-dopolnenie-na-programa-razvitie-na-regionite-2021-2027-g/>

⇒ Проектите на Териториалните планове за справедлив преход и Докладът за Екологична оценка (вкл. Нетехническото резюме към ДЕО и всички приложения към него) са предоставени за публичен достъп в сградата на Министерство на енергетиката на адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 8, всеки делничен ден от 9.00 до 17.30 часа.

Документацията е публикувана и на интернет страницата на Министерство на енергетиката в секция „За обществено обсъждане“ - <https://www.me.government.bg/news/me-i-mrrb-predlagat-za-konsultacii-doklad-za-ekologichna-ocenka-na-izmenenie-i-dopolnenie-na-programa-razvitie-na-regionite-2021-2027-g-i-na-teritorialni-planove-za-spravedliv-prehod-3100.html?p=eyJ0eXBlljoiZGlyY3Vzc2lvbm5ld3NfMSJ9>

- ⇒ Информацията за консултациите, в т.ч. с посочен достъп до документацията, е представена и в Съобщение (изпратено до всички заинтересовани страни и публикувано на интернет страницата на програмата на посочения линк), изготвено съгласно изискванията на чл.20, ал.1, т.1 от Наредбата за ЕО. В Съобщението е посочено по какъв начин (до адрес на място и електронна поща) заинтересованите страни могат да изразят становища.
- ⇒ Съобщението за провеждане на консултации е публикувано и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите на 11.11.2022г. на адрес: <https://www.moew.government.bg/bg/konsultacii-po-doklad-za-ekologichna-ocenka-na-izmenenie-i-dopolnenie-na-programa-razvitie-na-regionite-2021-2027-g-prr-2021-2027-vklyuchvasto-novi-prioriteti-po-fonda-za-spravedliv-prehod-razraboteni-chrez-teritorialni--13915/> .
- ⇒ Проведена е среща за обществено обсъждане от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Министерство на енергетиката по реда на Наредбата за условията и реда за извършване на ЕО, на 07 декември 2022 г., за която е воден протокол, предоставен към Приложение № 8 на ДЕО. За срещата заинтересованите страни са информирани със Съобщението за провеждане на консултации, описано по-горе.

Копия на получените в резултат на консултациите по ДЕО становища и начинът им на съобразяване/допълване и отразяване в ДЕО с мотивите за това, са представени в табличен вид в Приложение №9 на ДЕО. Направените в резултат на отразените становища допълнения (в по-голямата си част свързани с прецизиране на информация и отстраняване на технически грешки) не водят до промяна на прогнозите и оценките на въздействията върху околната среда и човешкото здраве.

Съобразно направените допълнения на ДЕО е допълнено и Нетехническото резюме на ДЕО.

В обобщение на представената информация (в т.13.1 и 13.2 на ДЕО) за проведените консултации в хода на процедурата по ЕО са получени становища с препоръки и бележки както по съдържанието на ДЕО, така и по проекта на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г., в едно с приложените към него ТПСП.

В резултат на консултациите по Заданието са получени становища, които съдържат бележки и препоръки по съдържанието на ДЕО. Всички становищата са съобразени изцяло при изготвянето на ДЕО на съответните места,

съгласно посоченото в последната колона на таблицата с отразените бележки и препоръки, дадена в Приложение 5 към ДЕО. От постъпилите 33 становища, 7 от тях са с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО, касаещи допълване на отделните раздели с актуализирана информация.

В резултат на консултациите по ДЕО са получени 35 становища, като в 8 от тях се съдържат препоръки и бележки към представената информация в ДЕО. Тези от тях, касаещи технически грешки и прецизиране на текстове, бяха приети от екипа на консултанта без забележки. В съответните раздели на ДЕО бяха прецизирани и допълнени текстове, свързани с биоразнообразие и горските територии, ОХВС, атмосферен въздух, води.

По предложение на МОСВ, Министерство на здравеопазването и Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ бяха допълнени и прецизирани мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици при прилагането на изменението и допълнението на ПРР, базирано на приложените към него ТПСП, по отделните компоненти и фактори на околната среда, вкл. И с посочен очакван положителен ефект, отразени в т.10.2 на ДЕО. Чрез мерките в ДЕО се гарантира, че допустимите дейности и мерки предвидени с изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г., в едно с приложените към нея ТПСП, от една страна няма да доведат до значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и здравето на хората, и от друга – тези мерки са с принос за интегриране в максимална степен на екологичните съображения при изпълнението на Програмата, базирана на изготвените териториални планове. Препоръките и бележките към съдържанието на ДЕО са описани подробно в табличен вид, даден в приложение 9 на ДЕО.

Едно от становищата съдържа общи коментари и констатации, по отношение качеството и пълнотата на ДЕО, които не са представени в конкретика, която да доведе до подобряване качеството на доклада. Две от получените становища коментират обхвата, мерките и дейностите, предвидени с изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г., базирано на ТПСП, а три становища засягат социалния ефект от реализирането на програмата. Коментарите към съдържанието на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г., базирано на ТПСП, са описани подробно в табличен вид, даден в приложение 9 на ДЕО, като за допустимост са реферирани към компетенциите на МРРБ и МЕ. В тази връзка са уточнени следните моменти:

Изразените коментари не са свързани с процедурата по изготвяне на екологична оценка и с доклада за екологична оценка, а се отнасят към съдържанието на самите териториални планове за справедлив преход по същество. Проектите на териториални планове за справедлив преход бяха публикувани за обществени консултации през месец август 2022 г., в рамките на която процедура са събрани становищата от заинтересованите страни.

Предложените два нови приоритета на Програма „Развитие на регионите“ (ПРР) – „Справедлив преход“ и „Техническа помощ по чл. 36“, съфинансирани от Фонда за справедлив преход, са одобрени от Тематичната работна група (ТРГ) за разработване на ПРР чрез писмена процедура за неприсъствено вземане на решение, проведена през м. октомври 2022 г. Поименният състав на ТРГ е определен в съответствие с разпоредбите на чл. 7 от Постановление № 142/ 07.06.2019 г. на Министерския съвет, съгласно които в състава на работната група взимат участие представители на представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище, както и юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, сред които неправителствени организации, синдикати, съюзи, фондации и др. В този смисъл УО на ПРР счита, че проектът на предложените два приоритета е представен и съответно одобрен от достатъчно широк кръг заинтересовани страни.

Постъпилите становища от компетентните органи и заинтересованите страни относно обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка и бележки по отразяване на текущото състояние на околната среда на регионите включени в изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г., базирано на ТПСП, са взети предвид при разработване на окончателния вариант на ДЕО и са отразени в нетехническото резюме.

Приложения към ДЕО:

Приложение 1: Нетехническо резюме;

Приложение 2: Списък и декларации за независимост, съгласно чл. 16, ал. 1 от НУРИЕОПП;

Приложение 3: Проект на изменение и допълнение на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г., вкл. Териториални планове за справедлив преход за регионите на ниво NUTS3 – Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник;

Приложение 4: Становища по Заданието за обхват на ЕО;

Приложение 5: Справка с резултати от консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО

Приложение 6: Задание за обхват и съдържание на ЕО

Приложение 7: Карта на защитените територии и защитените зони от мрежата Natura 2000 в засегнатите региони

Приложение 8: Становища консултации по ДЕО

Приложение 9: Справка с резултати от консултациите по ДЕО